

SLR-G – 1

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (Paper – I)
Sahityavichar Va Samiksha

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करताना शरीर व आत्मा ही परिभाषा कोणत्या मीमांसकांनी वापरली ?
अ) पाश्चात्य   आ) संस्कृत   इ) आधुनिक   ई) यापैकी नाही
- २) भारतीय संस्कृत काव्यचर्चेत 'काव्य' हा शब्द कोणत्या अर्थाने वापरला आहे ?
अ) शास्त्रीय साहित्य   आ) निबंध   इ) कल्पना   ई) ललित साहित्य
- ३) 'कलेतील अनुकृती ही सर्जनशील आहे' असे कोणी म्हटले ?
अ) मम्मट   आ) अँरिस्टॉटल   इ) प्लेटो   ई) शेक्सपिअर
- ४) 'दबलेल्या भावनांचे विरेचन घडवून मनावर उपचार करणारी एक नैसर्गिक प्रक्रिया म्हणजे काव्य होय'. असे विधान कोणी केले ?
अ) अँरिस्टॉटल   आ) प्रिस्कॉट
इ) द. भि. कुलकर्णी   ई) भालचंद्र नेमाडे
- ५) साहित्य कोणत्या स्वरूपाचे असते ?
अ) वस्तुनिष्ठ   आ) शास्त्रीय   इ) व्यक्तिनिष्ठ   ई) इतिहासनिष्ठ
- ६) भरतमुनींनी किती रस मानले आहेत ?
अ) नऊ   आ) आठ   इ) बारा   ई) सहा
- ७) अस्तित्ववादाचा मुख्य प्रणेता कोणाला मानले जाते ?
अ) नित्शे   आ) ब्लुमफिल्ड   इ) अँरिस्टॉटल   ई) तेन

P.T.O.

८) रोमॅटिसिझमकरिता 'सौंदर्यवाद' असा पर्याय मराठीत कोणी वापरला ?

- अ) रा. शं. वाळिंबे
इ) श्री. के. क्षीरसागर
आ) द. वा. पोतदार
ई) रा. ग. जाधव

९) 'अभिजात वाङ्मयकृती ही प्रगल्भ संस्कृतीत वाढलेल्या प्रगल्भ मनाची निर्मिती असते'. हे मत कोणी मांडले ?

- अ) कीट्स
आ) कार्लोईल
इ) टी. एस. इलियट
ई) रेनेवेलेक

१०) मराठी कादंबरीत वास्तववादी युगाची सुरुवात कोणी केली ?

- अ) बा. सी. मर्ढेकर
आ) भालचंद्र नेमाडे
इ) वि. स. खांडेकर
ई) ह. ना. आपटे

२. दोन ते तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) वाङ्मय' या शब्दाचा अर्थ उलगडा.

२) रीती म्हणजे काय ?

३) ध्वनी कल्पना कोणी मांडली व ती कोणत्या शब्दशक्तीशी संबंधित आहे ?

४) वास्तववादाचा उदय कोणत्या वादाची प्रतिक्रिया म्हणून झाला ?

५) 'साहित्यातील संप्रदाय' या ग्रंथाचे ग्रंथकार कोण व त्यांनी कोणत्या साहित्य संप्रदायांविषयी लिहिले आहे ?

६) पौर्वात्य साहित्य शास्त्रकारांनी केलेल्या साहित्याच्या दोन व्याख्या सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) साहित्य ही कोणत्या अर्थाने नवनिर्मिती असते ?

२) शास्त्रीय वाङ्मय आणि साहित्य यातील भेद स्पष्ट करा.

३) साहित्यातील संप्रदाय म्हणजे काय ? ते का निर्माण होतात ?

४. 'देशीवाद' म्हणजे काय ते सांगून देशीवादाचे स्वरूप मराठी साहित्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

साहित्य निर्मितीचे विविध सिद्धान्त सांगून कोणत्याही एका साहित्य सिद्धान्ताचे साधर विवेचन करा.

५. साहित्यातून आविष्कृत होणारा अनुभव एकाच वेळी विशिष्ट व विश्वात्मक कसा असतो, ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Political Theory (Gr. D) (Paper – I)

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Who wrote the book 'Civic Culture' ?
a) Almond and Verba   b) Verba and Dahl
c) Dahl and Almond   d) Almond and Easton
  - 2) Who tried to develop power approach more effectively in Political Science ?
a) J. S. Mill   b) Laswell
c) Joseph Schumpeter   d) Miliband
  - 3) 'Human Nature in Politics' who wrote this Book ?
a) Laski   b) Graham Wallas
c) David Easton   d) V. O. Key
  - 4) Who was main promoter of Philosophy of Positivism ?
a) Leo Stronce   b) Wallerstone
c) Sameer Amin   d) Luckech
  - 5) Who denied the concept of decline of Political Theory ?
a) Barlin   b) Clara Zetkin
c) Nozick   d) J. Hebermass
  - 6) Which of the following scholar is not related with liberalism ?
a) J. S. Mill   b) Bentham
c) T. H. Green   d) Karl Marx
  - 7) Neo Marxism is the study of
a) Ideology of Karl Marx
b) Ideology of Engels
c) Ideology of Karl Marx and Engels
d) Ideology of Pre Karl Marx

8) The base of Marxian ideology is
a) Social   b) Economical   c) Political   d) Religious

9) What is the base of Liberalism ?
a) Constitution   b) Secularism
c) Idealism   d) Freedom

10) Who wrote Grammar of Politics ?
a) Locke   b) Lenin   c) Laski   d) Lipset S. M.

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- 1) What is Liberalism ?
- 2) Any basic feature of classical political theory.
- 3) Basic feature of political ideology. Explain.
- 4) Revival of Political Theory. Explain.
- 5) What is Authority ?
- 6) Define the concept 'The Political Man'.

3. Write short note on **any four** of the following :

12

- 1) Importance of studying political theory.
- 2) Political man.
- 3) Authority and legitimacy.
- 4) Liberalism and freedom.
- 5) Role of state in democracy.
- 6) Salient features of Marxism.

4. Answer **any one** of the following :

10

A) Explain the causes of emerging Neo Marxism and evaluate the Neo Marxism as a practical thought.

OR

B) Discuss the liberalism with the ideas of J. S. Mill and Bentham.

5. Write an essay on democracy with reference to overloaded concept of welfare state.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'सिविक कल्चर' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
अ) अल्मंड व व्हर्बा
ब) व्हर्बा व डाल
क) डाल व अल्मंड
ड) अल्मंड व ईस्टन
- २) राज्यशास्त्रामध्ये सत्तेचा दृष्टिकोन अधिक प्रभावीपणे कोणी विकसित केला ?
अ) जे. एस. मील
ब) लासवेल
क) जोसेफ शंपीटर
ड) मिलीबँड
- ३) 'ह्युमन नेचर इन पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) लास्की
ब) ग्रॅहम वालास
क) डेव्हिड ईस्टन
ड) व्ही.ओ.की.
- ४) प्रत्यक्षवादी तत्त्वज्ञानाचा समर्थन कोण होता ?
अ) लिओ स्ट्रॉन्स
ब) वॉलरस्टोन
क) समीर अमीन
ड) लुकाच
- ५) राजकीय सिद्धांताचा न्हास झाला ही संकल्पना कोणी अमान्य केली ?
अ) बर्लीन
ब) क्लारा झेटकीन
क) नॉझीक
ड) जे. हेबरमास
- ६) खालीलपैकी कोणता विचारवंत हा उदारमतवादाशी संबंधीत नाही ?
अ) जे. एस. मील
ब) बेन्थॅम
क) टी. एच. ग्रीन
ड) कार्ल मार्क्स
- ७) नवमार्क्सवादाचा अभ्यास म्हणजे
अ) मार्क्सच्या तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास
ब) एंजेलसच्या तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास
क) मार्क्स व एंजेलसच्या तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास
ड) मार्क्सपूर्व तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास
- ८) मार्क्सवादी तत्त्वज्ञानाचा मुख्य आधार कोणता ?
अ) सामाजिक
ब) आर्थिक
क) राजकीय
ड) धार्मिक

- ९) उदारमतवादाचा आधार कोणता ?
- अ) राज्यघटना
ब) धर्मनिरपेक्षता
क) आदर्शवाद
ड) स्वातंत्र्य

- १०) 'ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स', हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
- अ) लॉक
ब) लेनिन
क) लास्की
ड) लिपसेट एस. एम.

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

८

- १) उदारमतवाद म्हणजे काय ?
- २) अभिजात राजकीय सिद्धांतांचे एखादे ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) राजकीय तत्त्वज्ञानाचे आधारभूत वैशिष्ट्ये सांगा.
- ४) राजकीय सिद्धांतांचे पुनरुज्जीवन म्हणजे काय ?
- ५) अधिसत्ता म्हणजे काय ? सांगा.
- ६) 'राजकीय मानव' संकल्पना सांगा.

३. खालीलपैकी चारवर टीपा लिहा :

१२

- १) राजकीय सिद्धांतांच्या अभ्यासाचे महत्त्व.
- २) राजकीय मानव.
- ३) अधिसत्ता व अधिमान्यता.
- ४) उदारमतवाद आणि स्वातंत्र्य.
- ५) लोकशाहीतील राज्याची भूमिका.
- ६) मार्क्सवादाची ठळक वैशिष्ट्ये.

४. खालीलपैकी कोणत्याही फक्त एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

- अ) नवमार्क्सवादाच्या निर्मितीची कारणे सांगा आणि नवमार्क्सवाद हा अनुभववादी विचार आहे या दृष्टीने त्याचे परिक्षण करा.

किंवा

- ब) जे. एस. मील व बेन्थॅमच्या विचारांच्या संदर्भात उदारमतवादाची चर्चा करा.

५. कल्याणकारी अतिभारान्वित राज्याच्या संदर्भात लोकशाहीवर निबंध लिहा.

१०

SLR-G – 100

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – II)
History of Medieval India (1200 A.D. – 1700 A.D.)

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following question by choosing the correct option : 10

- 1) _____ Italiyan travellers visited Vijayanagar Empire in 1420 A.D.
  - a) Nikolai Manuchi
  - b) Nikolai Caunty
  - c) Albukark
  - d) Barbosa
- 2) _____ translated in Khalsa of Shikhas.
  - a) Arjun Sing
  - b) Govind Sing
  - c) Tejbhahadur
  - d) Guru Nanak
- 3) 'Tarikh-UI-Hind' written by
  - a) Barani
  - b) Ibn Batuta
  - c) Al-be Runi
  - d) Abdul Razak
- 4) _____ wrote the book of "Hinduism and Buddhism".
  - a) Basaveshwar
  - b) Siddheswar
  - c) Guru Nanak
  - d) Sir Charls Elliot
- 5) The city of Agra was built in _____ rulers period.
  - a) Sikandar Lodi
  - b) Humayun
  - c) Babar
  - d) Ibrahim Lodi
- 6) In Medieval period Gujrat traders were known as the
  - a) Shettis
  - b) Banjaras
  - c) Baniyas
  - d) Navayat
- 7) The Buland Darawaja in Fatehpur Sikri was built by Akbar commemorate his victory in
  - a) Mewar
  - b) Khandesh
  - c) Gujarat
  - d) Malwa

P.T.O.

- 8) _____ coin was first issued by Shershah Suri.
a) Rupee   b) Dam   c) Tanka   d) Jital
- 9) Who designed Taj Mahal ?
a) Inayat Khan   b) Shahnawaj Khan
c) Ustad Ahmad Lahori   d) Shah Jahan
- 10) The Nayankara system was prevalent in
a) Orissa   b) Chola kingdom
c) Bijapur   d) Vijayanagar

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- 1) What is the meaning of 'Wasal' ?
- 2) Write short information about Lilacharitra as a historical source.
- 3) Write short information about Jiziya Tax on medieval period.
- 4) State the 'Trading Routes' in Mughal period.
- 5) What is the Mansabdari system ?
- 6) Write short information about Jodhabai Mahal in Akbar period.

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Saint Kabir.
- 2) Khalsa Panth.
- 3) Military system under the Sultan Period.
- 4) Trading centers in Bengal of the Mughal Period.
- 5) Ain-A-Akbari.
- 6) Taj Mahal.

4. Examine the contribution of Bhakti Movement (Maharashtra). **10**

OR

Explain the central administration of the Great Akbar. **10**

5. Give in detail the Mughal Architecture. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा. १०
- १) _____ या इटालियन प्रवाशाने इ.स. १४२० मध्ये विजयनगर साम्राज्याला भेट दिली.
अ) निकोलाय मनुची ब) निकोलाय कौंटी क) अलबुकर्क ड) बार्बोसा
- २) _____ याने शिखांचे खालसामध्ये रूपांतर केले.
अ) अर्जुन सिंग ब) गोविंद सिंग क) तेजबहादूर ड) गुरु नानक
- ३) 'तारीख-उल-हिंद' _____ ने लिहिले.
अ) बरानी ब) इब्न बतूता क) अल्बे-रुनी ड) अब्दुल रजाक
- ४) "हिंदूइझम आणि बुद्धीइझम" हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) बसवेश्वर ब) सिद्धेश्वर क) गुरुनानक ड) सर चार्ल्स इलियट
- ५) _____ या राजाच्या कालात आग्रा हे शहर बांधण्यात आले.
अ) सिकंदर लोदी ब) हुमायून क) बाबर ड) इब्राहिम लोदी
- ६) मध्ययुगीन कालात गुजराती व्यापाऱ्यांना _____ म्हंटले जाई.
अ) शेव्ही ब) बनजारा क) बनीया ड) नवयत
- ७) फतेपूर सिक्री येथील बुलंद दरवाजा _____ वरील विजयाच्या स्मृती प्रित्यर्थ बांधण्यात आला.
अ) मेवाड ब) खानदेश क) गुजरात ड) माळवा
- ८) _____ हे नाणे शेरशहा सूरीने पहिल्यांदाच उपयोगात आणले.
अ) रुपया ब) दाम क) टंका ड) जितल
- ९) ताजमहालचा आराखडा कोणी तयार केला ?
अ) इनायत खान ब) शहानवाज खान
क) उस्ताद अहमद लाहोरी ड) शहाजहान
- १०) नायंकरा पद्धत _____ मध्ये होती.
अ) ओरिसा ब) चोळराज्य क) बिजापुर ड) विजयनगर

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) 'वसल' म्हणजे काय ?
  - २) इतिहासाचे एक साधन म्हणून 'लिलाचरित्राची' थोडक्यात माहिती लिहा.
  - ३) मध्ययुगीन कालातील जिझिया कराबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
  - ४) मुघलकालीन व्यापारी मार्ग सांगा.
  - ५) मनसबदारी पद्धत म्हणजे काय ?
  - ६) अकबरकालीन जोधाबाई महालवर थोडक्यात माहिती लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) संत कबीर
  - २) खालसा पंथ
  - ३) सुलतानशाही कालीन सैन्यव्यवस्था
  - ४) मुघलकालीन बंगालमधील व्यापारी केंद्रे
  - ५) ऐन.ए.अकबरी
  - ६) ताजमहल.
४. भक्तिचळवळीच्या योगदानाचे परिक्षण करा (महाराष्ट्र). १०
- किंवा**
- सम्राट अकबराचे मध्यवर्ती प्रशासन स्पष्ट करा. १०
५. मुघलकालीन स्थापत्याविषयी सविस्तर माहिती लिहा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY
Urban Society in India (Gr. E – 1 Paper – II)

Day and Date : Thursday, 30-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : I) **All questions are compulsory.**

II) **Figures to right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

I) '5th June' is celebrated as

- A) World Aids Day   B) World Population Day
C) World Environment Day   D) None of above

II) Which of the following is a planned city ?

- A) Mumbai   B) Varanasi   C) Kanpur   D) None of above

III) Which of the following is known as religious city ?

- A) Varanasi   B) Mumbai   C) Pune   D) Kanpur

IV) Who is the head of Muncipal Corporation ?

- A) Mayor   B) Commisioner
C) Mayor and commisioner   D) None of above

V) The cities which have been developed since long time are known as

- A) Created cities   B) Natural cities
C) Colonial cities   D) Emerging cities

VI) Main cause of women migration is

- A) Marriage   B) Education   C) Job   D) None of these

VII) The study based on the growth of Kanpur was undertaken by

- A) Pradip Sinha   B) M.N. Shrinivas
C) Herbert Spencer   D) None of these

VIII) The effect of urbanization on family structure has been pointed out by

- A) M.N. Shrinivas   B) M.S. Gore
C) Kapadia   D) Iravati Karve

P.T.O.

- IX) In which city the 'Slums' are known as 'Bastis' ?
A) Mumbai   B) Pune   C) Kanpur   D) None of these
- X) Urban dwellers mostly believe in _____
A) Folkways   B) Ghost
C) Tradition   D) Science and Technology

2. Write short answers (**any four**) :

8

- I) What is the need to classify the urban cities ?
- II) What is internal migration ?
- III) What is pollution ?
- IV) What is the concept of routine planning ?
- V) What is the concept of urban planning ?
- VI) Which are the causes of drug adiction ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- I) Remedial measures on aids.
- II) Types of pollution.
- III) External migration.
- IV) Marriage migration of female.
- V) Industry centered Development.
- VI) Bases of classification of cities.

4. A) Define migration and write an essay on Rural Urban flow.

10

OR

B) Define urban poverty and explain remedial measures on urban poverty.

5. Define urban planning and explain factors affecting urban planning.

10

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- I) नागरी शहराच्या वर्गीकरणाची गरज का आहे ?
  - II) अंतर्गत स्थलांतर म्हणजे काय ?
  - III) प्रदुषण म्हणजे काय ?
  - IV) दैनंदिन नियोजन म्हणजे काय ?
  - V) नागरी नियोजन म्हणजे काय ?
  - VI) अंमली पदार्थांच्या सेवन करण्यामागे कारणे कोणती ?
3. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- I) एड्सवरील उपाय.
  - II) प्रदुषणाचे प्रकार.
  - III) बर्हिगत स्थलांतर.
  - IV) विवाहाने होणारे स्त्रियांचे स्थलांतर.
  - V) उद्योग केंद्रित विकास.
  - VI) शहराच्या वर्गीकरणाचे आधार.
4. अ) स्थलांतराची व्याख्या देऊन ग्रामीण-नागरी प्रवाह यावर एक निबंध लिहा. 10
- किंवा**
- ब) नागरी दारिद्र्याची व्याख्या देऊन नागरी दारिद्र्यावरील उपाय स्पष्ट करा.
5. नागरी नियोजनाची व्याख्या देऊन नागरी नियोजनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
----------	--

**M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr.-C1) (Paper – VI)
Economics of Environment**

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice question. 10

- 1) India's population in 2001 was _____
  - a) 102 crores
  - b) 103 crores
  - c) 104 crores
  - d) 105 crores
- 2) World Population Day is celebrated on _____
  - a) 15 August
  - b) 11 July
  - c) 26 June
  - d) 11 September
- 3) O₃ is known as _____
  - a) Ozone
  - b) Carbon
  - c) Oxygen
  - d) None of the above
- 4) Afforestation means _____
  - a) Plantation of trees
  - b) Destruction of trees
  - c) Forest policy
  - d) Social forestry
- 5) Forests are _____ resources.
  - a) Renewable
  - b) Non-renewable
  - c) a) and b)
  - d) None of the above
- 6) Bio-diversity means _____
  - a) Variability among species and plants
  - b) Variability among species
  - c) Variability among plants
  - d) None of the above

- 7) WWF stands for _____
- a) World Wide Fund for Nature   b) World Wide Forest
c) World Wealth Fund   d) World Wild Fund
- 8) Present environmental crisis is the cause of _____
- a) Human activity   b) Industrialization
c) Natural calamities   d) All the above
- 9) Sound is measured in _____
- a) Desible   b) Fathem   c) Voltage   d) None of the above
- 10) _____ known as green gas.
- a) CFC   b) Nitrogen   c) CL   d) All the above

2. Write short answer (**any four**) : **8**

- 1) What is green house effect ?
- 2) Explain any two causes of land pollution.
- 3) What is ozone ?
- 4) What is social forestry ?
- 5) Explain two features of Environment Protection Act of 1986.
- 6) What is mean by waste management ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Briefly explain the relation between population growth and environment degradation.
- 2) Briefly explain the impact of urbanization on environment.
- 3) Explain the sources of water pollution.
- 4) Explain the causes of air pollution.
- 5) Sound pollution.
- 6) Afforestation.

4. Answer **any one** question :

- 1) Elaborate how industrilization can degrade environment in detail. **10**

OR

- 2) Discuss the India's Environment Policy.

5. Discuss the various functions of Pollution Control Board. **10**

मराठी रूपांतर

1. दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा.

10

1) 2001 मध्ये भारताची लोकसंख्या _____ इतकी होती.

- a) 102 कोटी   b) 103 कोटी   c) 104 कोटी   d) 105 कोटी

2) जागतिक लोकसंख्या दिन _____ आहे.

- a) 15 ऑगस्ट   b) 11 जुलै   c) 26 जून   d) 11 सप्टेंबर

3) O₃ म्हणजे _____

- a) ओझोन   b) कार्बन   c) ऑक्सिजन   d) वरीलपैकी नाही

4) वनीकरण म्हणजे _____

- a) वृक्षारोपण लागवड   b) वृक्षतोड
c) वनधोरण   d) सामाजिक वनीकरण

5) वने _____ आहे.

- a) पूर्ण नवीक्षम   b) अपूर्णनवीक्षम
c) a) आणि b)   d) वरीलपैकी नाही

6) जैविक विविधता म्हणजे _____

- a) प्राणी आणि वृक्षामधील विविधता   b) सजीव प्राणीमधील विविधता
c) वृक्षातील विविधता   d) वरीलपैकी नाही

7) WWF म्हणजे

- a) World Wide Fund for Nature
b) World Wide Forest
c) World Wealth Fund
d) World Wild Fund

8) सध्याचे पर्यावरण अरिष्टाचे कारण _____ आहे.

- a) मानवी कार्ये   b) औद्योगिकीकरण
c) नैसर्गिक आपत्ती   d) वरीलपैकी सर्व

- 9) ध्वनी _____ मध्ये मोजला जातो.
 a) डेसिबल   b) फॅद्य   c) व्होल्टेज   d) वरीलपैकी नाही
- 10) _____ हे ग्रीन गॅस आहे.
 a) CFC
 b) Nitrogen
 c) CL
 d) वरीलपैकी सर्व

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) हरित गृह परिणाम म्हणजे काय ?
- 2) जमीन प्रदूषणाचे प्रमुख दोन कारणे सांगा.
- 3) ओझोन म्हणजे काय ?
- 4) सामाजिक वनीकरण म्हणजे काय ?
- 5) पर्यावरण संरक्षण कायदा-1986 चे प्रमुख दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- 6) टाकाऊ पदार्थांचे व्यवस्थापन म्हणजे काय ?

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) संक्षिप्ताने लोकसंख्या वाढ आणि पर्यावरण हानी यांच्यातील संबंध सांगा.
- 2) शहरी करणाची पर्यावरणावर होणारा परिणाम थोडक्यात सांगा.
- 3) पाणी प्रदूषणाचे महत्त्वाचे स्रोत सांगा.
- 4) हवा प्रदूषणाचे प्रमुख कारणे सांगा.
- 5) ध्वनी प्रदूषण.
- 6) वनी करणे.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाची उत्तरे द्या.

10

- 1) औद्योगिकीकरणाचा पर्यावरणावर होणाऱ्या परिणामाची चर्चा सविस्तराने करा.

किंवा

- 2) भारताचे पर्यावरणधोरणाची चर्चा करा.

5. प्रदूषण नियंत्रण मंडळाचे विविध कार्याची चर्चा करा.

10

SLR-G – 103

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Indian Government and Politics (Gr. D1) (Paper – II)

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) _____ is Chief Justice of India.
  - a) Ajit Shah
  - b) Sadashivam
  - c) Kabir
  - d) No any
- 2) The book 'Cast in Indian politics' is written by
  - a) Verma
  - b) Dr. B.R. Ambedkar
  - c) Rajani Kotari
  - d) No any
- 3) _____ state is divided in to two state in the year 2014.
  - a) Gujarat
  - b) Hyderabad
  - c) Maharashtra
  - d) No any
- 4) The reknown member of parliament Raju Shetti belongs to _____ political organisation.
  - a) Nationalist Congress
  - b) C.P.M.
  - c) Shetkari Sanghtana
  - d) No any
- 5) India adopted the policy of Liberalisation, Globalization and Privatisation in the year
  - a) 1991
  - b) 1995
  - c) 2013
  - d) 2005
- 6) _____ is the soul of the Indian Constitution.
  - a) Fundamental Rights
  - b) Preamble
  - c) Supreme Court
  - d) No any

P.T.O.

- 7) The High Court Judges are appointed by
a) President   b) Governor
c) Chief Justice   d) No any
- 8) Telugu Desam is a regional political party in _____ State.
a) Hyderabad   b) Madras
c) Punjab   d) No any
- 9) The Vice President of India is elected by
a) The people directly
b) The member of Lok Sabha and Rajya Sabha
c) The member of Rajya Sabha
d) No any
- 10) Indian party system, at present can be described as _____ system.
a) one party   b) two party
c) multi party   d) one dominant party

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is the nature of Indian political parties ?
- 2) Which Act is recently passed by Parliament for the avoidance of corruption in India ?
- 3) Write the name of two regional parties in Tamil Nadu.
- 4) What is the meaning of Judicial review ?
- 5) What is the meaning of terrorism ?
- 6) Write the main impact of new economic policy on Indian politics.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Electoral reforms in India
- 2) Corruption in Indian politics
- 3) Coalition Government and new problems
- 4) Terrorism in India
- 5) Centre-State relations with reference to Telangana
- 6) Election Commission.

4. Explain the elementary draw backs of the Indian Constitution.

10

OR

Comment of Indian political party system.

5. Write the causes for the growth of Judicial Activism.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हे भारताचे मुख्य सरन्यायाधीश आहेत.
अ) अजित शहा
ब) सदाशिवम
क) कबिर
ड) यापैकी नाही
- २) 'कास्ट इन इंडियन पॉलिटिक्स' हे पुस्तक _____ यांनी लिहिले.
अ) वर्मा
ब) डॉ. बी.आर. आंबेडकर
क) रजनी कोठारी
ड) यापैकी नाही
- ३) _____ हे राज्य २०१४ या वर्षात दोन राज्या मध्ये विभाजन झाले.
अ) गुजरात
ब) हैद्राबाद
क) महाराष्ट्र
ड) यापैकी नाही
- ४) संसदेतील लोक प्रिय खासदार राजू शेटी हे _____ राजकिय संघटने चे म्हणून ओळखले जातात.
अ) राष्ट्रीय काँग्रेस
ब) सी.पी.एम
क) शेतकरी संघटना
ड) यापैकी नाही
- ५) भारताने _____ या वर्षी उदारीकरण, जागतिकीकरण आणि खाजगीकरणाचे धोरण स्विकारले.
अ) १९९१
ब) १९९५
क) २०१३
ड) २००५
- ६) _____ हा भारतीय राज्यघटनेचा आत्मा आहे.
अ) मूलभूत अधिकार
ब) सरनामा
क) सर्वोच्च न्यायालय
ड) यापैकी नाही
- ७) उच्चन्यायालयातील न्यायाधिकांची नियुक्ती _____ हे करतात.
अ) राष्ट्रपती
ब) राज्यपाल
क) सरन्यायाधीश
ड) यापैकी नाही
- ८) 'तेलगू देशम' हा प्रादेशिक राजकिय पक्ष _____ या राज्यामध्ये दिसून येतो.
अ) हैद्राबाद
ब) मद्रास
क) पंजाब
ड) यापैकी नाही

- १) भारताच्या उपराष्ट्रपतीची निवड ही _____ द्वारे होते.
- अ) प्रत्यक्ष लोकांकडून
ब) लोकसभा व राज्यसभा सदस्य
क) राज्यसभा सदस्य
ड) यापैकी नाही
- १०) सद्यस्थितीत भारतीय राजकिय पक्ष पद्धतीचे _____ म्हणून वर्णन केले जाते.
- अ) एकपक्षीय
ब) द्विपक्षीय
क) बहुपक्ष
ड) एकपक्षीय हुकुमशाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) भारतीय राजकिय पक्षाचे स्वरूप सांगा.
- २) भ्रष्टाचार निर्मूलनासाठी नुकताच संसदेने कोणता कायदा पास केले ?
- ३) तमिळनाडू मधील दोन प्रादेशिक पक्षाची नांवे सांगा.
- ४) न्यायालयीने पुनर्विलोकन म्हणजे काय ?
- ५) दहशतवाद म्हणजे काय ?
- ६) भारतीय राजकारणावर नवीन आर्थिक धोरणाचा कोणता परिणाम झाले ?
३. टिपा लिहा (चार कोणत्याही) : १२
- १) भारतातील निवडणूक सुधारणा
- २) भारतीय राज्यपद्धती आणि भ्रष्टाचार
- ३) आघाडी सरकार आणि समस्या (नवीन)
- ४) भारतातील दहशतवाद
- ५) केंद्र-राज्य संबंध आणि तेलनागाणा.
- ६) निर्वाचन आयोग.
४. भारतीय राज्यघटना आणि तिच्या अंमलबजावणी तील सडसर विशद करा. १०
- किंवा**
- भारतीय राजकिय पक्ष पद्धतीवर भाष्य करा.
५. न्यायालयीन अतिक्रियाशीलता (सक्रियता) वाढीची कारणे लिहा. १०

SLR-G – 103

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Indian Government and Politics (Gr. D1) (Paper – II)

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) _____ is Chief Justice of India.
  - a) Ajit Shah
  - b) Sadashivam
  - c) Kabir
  - d) No any
- 2) The book 'Cast in Indian politics' is written by
  - a) Verma
  - b) Dr. B.R. Ambedkar
  - c) Rajani Kotari
  - d) No any
- 3) _____ state is divided in to two state in the year 2014.
  - a) Gujarat
  - b) Hyderabad
  - c) Maharashtra
  - d) No any
- 4) The reknown member of parliament Raju Shetti belongs to _____ political organisation.
  - a) Nationalist Congress
  - b) C.P.M.
  - c) Shetkari Sanghtana
  - d) No any
- 5) India adopted the policy of Liberalisation, Globalization and Privatisation in the year
  - a) 1991
  - b) 1995
  - c) 2013
  - d) 2005
- 6) _____ is the soul of the Indian Constitution.
  - a) Fundamental Rights
  - b) Preamble
  - c) Supreme Court
  - d) No any

P.T.O.

- 7) The High Court Judges are appointed by
    - a) President
    - b) Governor
    - c) Chief Justice
    - d) No any

  - 8) Telugu Desam is a regional political party in _____ State.
    - a) Hyderabad
    - b) Madras
    - c) Punjab
    - d) No any

  - 9) The Vice President of India is elected by
    - a) The people directly
    - b) The member of Lok Sabha and Rajya Sabha
    - c) The member of Rajya Sabha
    - d) No any

  - 10) Indian party system, at present can be described as _____ system.
    - a) one party
    - b) two party
    - c) multi party
    - d) one dominant party

  2. Write short answers (**any four**) : 8
    - 1) What is the nature of Indian political parties ?
    - 2) Which Act is recently passed by Parliament for the avoidance of corruption in India ?
    - 3) Write the name of two regional parties in Tamil Nadu.
    - 4) What is the meaning of Judicial review ?
    - 5) What is the meaning of terrorism ?
    - 6) Write the main impact of new economic policy on Indian politics.

  3. Write short notes (**any four**) : 12
    - 1) Electoral reforms in India
    - 2) Corruption in Indian politics
    - 3) Coalition Government and new problems
    - 4) Terrorism in India
    - 5) Centre-State relations with reference to Telangana
    - 6) Election Commission.

  4. Explain the elementary draw backs of the Indian Constitution. 10
- OR
- Comment of Indian political party system.
5. Write the causes for the growth of Judicial Activism. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हे भारताचे मुख्य सरन्यायाधीश आहेत.
अ) अजित शहा
ब) सदाशिवम
क) कबिर
ड) यापैकी नाही
- २) 'कास्ट इन इंडियन पॉलिटिक्स' हे पुस्तक _____ यांनी लिहिले.
अ) वर्मा
ब) डॉ. बी.आर. आंबेडकर
क) रजनी कोठारी
ड) यापैकी नाही
- ३) _____ हे राज्य २०१४ या वर्षात दोन राज्या मध्ये विभाजन झाले.
अ) गुजरात
ब) हैद्राबाद
क) महाराष्ट्र
ड) यापैकी नाही
- ४) संसदेतील लोक प्रिय खासदार राजू शेटी हे _____ राजकिय संघटने चे म्हणून ओळखले जातात.
अ) राष्ट्रीय काँग्रेस
ब) सी.पी.एम
क) शेतकरी संघटना
ड) यापैकी नाही
- ५) भारताने _____ या वर्षी उदारीकरण, जागतिकीकरण आणि खाजगीकरणाचे धोरण स्विकारले.
अ) १९९१
ब) १९९५
क) २०१३
ड) २००५
- ६) _____ हा भारतीय राज्यघटनेचा आत्मा आहे.
अ) मूलभूत अधिकार
ब) सरनामा
क) सर्वोच्च न्यायालय
ड) यापैकी नाही
- ७) उच्चन्यायालयातील न्यायाधिकांची नियुक्ती _____ हे करतात.
अ) राष्ट्रपती
ब) राज्यपाल
क) सरन्यायाधीश
ड) यापैकी नाही
- ८) 'तेलगू देशम' हा प्रादेशिक राजकिय पक्ष _____ या राज्यामध्ये दिसून येतो.
अ) हैद्राबाद
ब) मद्रास
क) पंजाब
ड) यापैकी नाही

- १) भारताच्या उपराष्ट्रपतीची निवड ही _____ द्वारे होते.
- अ) प्रत्यक्ष लोकांकडून
ब) लोकसभा व राज्यसभा सदस्य
क) राज्यसभा सदस्य
ड) यापैकी नाही
- १०) सद्यस्थितीत भारतीय राजकिय पक्ष पद्धतीचे _____ म्हणून वर्णन केले जाते.
- अ) एकपक्षीय
ब) द्विपक्षीय
क) बहुपक्ष
ड) एकपक्षीय हुकुमशाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) भारतीय राजकिय पक्षाचे स्वरूप सांगा.
- २) भ्रष्टाचार निर्मूलनासाठी नुकताच संसदेने कोणता कायदा पास केले ?
- ३) तमिळनाडू मधील दोन प्रादेशिक पक्षाची नांवे सांगा.
- ४) न्यायालयीने पुनर्विलोकन म्हणजे काय ?
- ५) दहशतवाद म्हणजे काय ?
- ६) भारतीय राजकारणावर नवीन आर्थिक धोरणाचा कोणता परिणाम झाले ?
३. टिपा लिहा (चार कोणत्याही) : १२
- १) भारतातील निवडणूक सुधारणा
- २) भारतीय राज्यपद्धती आणि भ्रष्टाचार
- ३) आघाडी सरकार आणि समस्या (नवीन)
- ४) भारतातील दहशतवाद
- ५) केंद्र-राज्य संबंध आणि तेलनाणा.
- ६) निर्वाचन आयोग.
४. भारतीय राज्यघटना आणि तिच्या अंमलबजावणी तील सडसर विशद करा. १०
- किंवा**
- भारतीय राजकिय पक्ष पद्धतीवर भाष्य करा.
५. न्यायालयीन अतिक्रियाशीलता (सक्रियता) वाढीची कारणे लिहा. १०

SLR-G – 104

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Paper – III) (Opt.)
History of India (1757 A.D. to 1857 A.D.)

Day and Date : Monday, 20-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing the correct option : 10
- 1) _____ was the author of “Military History of India”.
a) J. R. Sarkar   b) V. A. Smith
c) R. C. Mujumdar   d) V. D. Mahajan
- 2) ‘Pits India Act’ was passed in _____
a) 1764   b) 1774   c) 1784   d) 1786
- 3) _____ founded the “Atmiya Sabha”.
a) Annie Besant   b) Rajaram Mohan Roy
c) Swami Vivekanand   d) Dadabhai Nauroji
- 4) The peasant used to give revenue _____ to Government.
a) Directly   b) Through middleman
c) Indirectly   d) All of these
- 5) _____ was the founder of Bombay Archives in Bombay.
a) Lord Rippon   b) Elphistone
c) William Bentinck   d) Lord Curzon
- 6) First telegraph line in India was started in _____
a) 1852   b) 1853   c) 1854   d) 1855
- 7) _____ was proponent the Rayatwari System.
a) Thomas Manro   b) Cornwallis
c) Hastings   d) Dalhousi

P.T.O.

- 8) _____ was called 'go to back Vedas'.
- a) Swami Vivekanand   b) Swami Dayanand Saraswati
c) Lala Hansraj   d) Ramkrishna Paramhansa
- 9) _____ translate the Bible in Bengali.
- a) Grant Duff   b) William Caree
c) Lord Rippon   d) William Bentinck
- 10) Widow Remarriage Act was passed in _____
- a) 1829   b) 1856
c) 1854   d) 1860

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- 1) What is the mercantilism ?
- 2) What is the landless labour ?
- 3) What is meant by deindustrialization ?
- 4) Who was Pendhari ?
- 5) What is the Malguzari Revenue System ?
- 6) Give the short information about to commit Sati.

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Colonialism
- 2) Rural economy
- 3) Rebel of Ramoshi
- 4) Charter Act of 1833
- 5) Mahalwari System
- 6) Brahma Samaj.

4. Examine the reforms of the Lord William Bentinck. **10**

OR

Give account of the Social Reform Movement in India during 1828-1856.

5. Explain the commercialisation of agriculture. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) “मिलिटरी हिस्ट्री ऑफ इंडिया” या ग्रंथाचे लेखक हे होते.
अ) जे.आर. सरकार
ब) व्ही.ए. स्मिथ
क) आर.सी. मुजूमदार
ड) व्ही.डी. महाजन
- २) _____ मध्ये ‘पिट्स इंडिया अॅक्ट’ पास झाला.
अ) १७६४   ब) १७७४   क) १७८४   ड) १७८६
- ३) “आत्मीय सभेची” स्थापना _____ यांनी केली.
अ) अँनी बेझंट
ब) राजाराम मोहन रॉय
क) स्वामी विवेकानंद
ड) दादाभाई नौरोजी
- ४) रयतवारी पद्धतीत शेतकरी सरकारला _____ कर देत असे.
अ) प्रत्यक्ष
ब) मध्यस्था मार्फत
क) अप्रत्यक्ष
ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) मुंबई येथील मुंबई पुराभिलेखागाराचे संस्थापक _____ हे होते.
अ) लॉर्ड रिपन
ब) एल्फिस्टन
क) विल्यम बेंटिक
ड) लॉर्ड कर्झन
- ६) भारतामध्ये पहिला तार मार्ग _____ मध्ये सुरू झाला.
अ) १८५२   ब) १८५३   क) १८५४   ड) १८५५
- ७) _____ यांनी रयतवारी पद्धतीचा पुरस्कार केला.
अ) थॉमस मनरो   ब) कॉर्नवालीस   क) हेस्टिंग्ज   ड) डलहौसी
- ८) ‘वेदाकडे परत चला’ असे _____ यांने म्हटले आहे.
अ) स्वामी विवेकानंद
ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
क) लाला हंसराज
ड) रामकृष्ण परमहंस
- ९) बायबलचे बंगाली भाषेत भाषांतर _____ यांने केले.
अ) ग्रँट डफ   ब) विल्यम कॅरे   क) लॉर्ड रिपन   ड) विल्यम बेंटिक
- १०) विधवा विवाह कायदा _____ मध्ये पास झाला.
अ) १८२९   ब) १८५६   क) १८५४   ड) १८६०

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) व्यापारवाद म्हणजे काय ?
  - २) शेतमजूर म्हणजे काय ?
  - ३) अनऔद्योगिकरण म्हणजे काय ?
  - ४) पेंढारी हे कोण होते ?
  - ५) मालगुजारी महसूल पद्धत म्हणजे काय ?
  - ६) सती पद्धती बदल थोडक्यात माहिती लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) वसाहतवाद
  - २) ग्रामीण आर्थिक जीवन
  - ३) रामोशांचे बंड
  - ४) १८३३ चा सनदी कायदा
  - ५) महलवारी पद्धत
  - ६) ब्राम्हो समाज.
४. लॉर्ड विल्यम बेंटिंकच्या सुधारणांचे परीक्षण करा. १०
- किंवा**
- १८२८ ते १८५६ या काळात भारतात झालेल्या सामाजिक सुधारणांची माहिती द्या.
५. शेतीचे व्यापारीकरण स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Group C1 – Paper – VII)
Principles and Practice of Co-operation**

Day and Date : Monday, 20-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : **10**

1) The 'co-operative retail services limited' was established in England in

- a) 1902   b) 1953   c) 1957   d) 1962

2) The Raffaiesen Societies in Germany are based on

- a) limited liability   b) unlimited liability
c) unlimited capital   d) new technology

3) The first successful co-operative dairy in Denmark was started in

- a) 1852   b) 1882   c) 1910   d) 1953

4) B.B. Mahajan Committee is associated with

- a) cotton   b) milk   c) sugar industry   d) labour

5) _____ is the unit run by Maharashtra State Co-operative Milk Federation Ltd.

- a) Mahanand dairy   b) Dudh Pandhari
c) Warna   d) Lokmangal

6) The KVIC is a _____ body established by an act of parliament.

- a) statutory   b) local   c) non-statutory   d) state level

7) The head office of NABARD is located at

- a) Chennai   b) Pune   c) Hyderabad   d) Mumbai

- 8) The First Co-operative Act in Germany was made in
a) 1805   b) 1850   c) 1867   d) 1900
- 9) Shivajirao Patil Committee submitted its report to the government in
a) 2008   b) 2009   c) 2011   d) 2013
- 10) 14 commercial banks in India were nationalised in
a) 1951   b) 1956   c) 1969   d) 1980

2. Write short answers to **any four** :

8

- 1) What is co-operative farming ?
- 2) Define service co-operative society.
- 3) What is audit ?
- 4) What is co-operative administration ?
- 5) State the objectives of KVIC.
- 6) What is globalisation ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- 1) Organisational structure of consumer's co-operatives in England.
- 2) Features of dairy co-operative movement in Denmark.
- 3) Functions of the co-operative department.
- 4) Problems of sugar co-operatives in Maharashtra.
- 5) Dual role of NABARD.
- 6) Professionalisation of co-operative management.

4. A) Discuss the role of SBI (State Bank of India) in financial support to co-operatives.

10

OR

B) State the main recommendations of Shivajirao Patil Committee.

5. State the role of government in co-operative movement.

10

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) सहकारी शेती म्हणजे काय ?
- २) सेवा सहकारी संस्थेची व्याख्या लिहा.
- ३) लेखापरीक्षण म्हणजे काय ?
- ४) सहकारी प्रशासन म्हणजे काय ?
- ५) KVIC ची उद्दिष्टे सांगा.
- ६) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?

३. कोणत्याही चारावर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

- १) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी संस्थांची संघटनात्मक रचना.
- २) डेन्मार्कमधील दुग्ध सहकारी चळवळीची वैशिष्ट्ये.
- ३) सहकारी खात्याची कार्ये.
- ४) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्या.
- ५) नाबार्डची दुहेरी भूमिका.
- ६) सहकारी व्यवस्थापनाचे व्यावसायिकीकरण.

४. अ) सहकारी संस्थांना वित्तपुरवठा करण्यातील स्टेट बँक ऑफ इंडियाच्या (SBI) भूमिकेची चर्चा करा. १०

किंवा

ब) शिवाजीराव पाटील समितीच्या प्रमुख शिफारशी सांगा.

५. सहकारी चळवळीतील सरकारची भूमिका सांगा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Sem. – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D1)
Modern Indian Political Thought (Paper – III)

Day and Date : Monday, 20-4-2015

Total Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

10

- 1) The Historical Pune Pact was related with _____
  - a) M. N. Roy
  - b) Dr. B. R. Ambedkar
  - c) Pandit Nehru
  - d) Dr. Lohiya
- 2) Who wrote the Book 'India Wins Freedom' ?
  - a) Moulana Azad
  - b) P. Nehru
  - c) Veer Savarkar
  - d) Bhai Dange
- 3) Which of the following thinker is known for Idealism ?
  - a) Veer Savarkar
  - b) P. Nehru
  - c) M. N. Roy
  - d) B.T. Randive
- 4) Which Political Philosophy was operated by Bhai Dange ?
  - a) Marxism
  - b) Socialism
  - c) Gandhism
  - d) Anarchism
- 5) Who wrote the Book 'Gandhi Versus Lenin' ?
  - a) Bhai Dange
  - b) Mahatma Gandhi
  - c) Dr. Lohiya
  - d) Vinoba Bhave
- 6) Which of the following book was written by Dr. B. R. Ambedkar ?
  - a) Hind Swaraj
  - b) Who Were Shudras
  - c) Discovery of India
  - d) My Autobiography
- 7) Who was founder member of Third World Countries Association ?
  - a) M. Azad
  - b) Veer Savarkar
  - c) P. Nehru
  - d) Dr. B. R. Ambedkar

- 8) The concept Radical Humanism was expounded by _____
a) M. N. Roy   b) B. T. Randive   c) Dr. Lohiya   d) Nehru
- 9) In Modern India, who tried to operate direct democracy ?
a) Dr. B. R. Ambedkar   b) M. N. Roy
c) Nehru   d) None of these
- 10) In which Political Philosophy Jayprakash Narayan made major contribution ?
a) Communism   b) Gandhism   c) Socialism   d) Nationalism

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- 1) Define New Humanism.
- 2) What is World Government ?
- 3) What is religious nationalism ?
- 4) Who was main exponent of direct democracy in India ?
- 5) Who started Abhinav Bharat movement ?
- 6) Write basic features of idealism of Nehru.

3. Write short note on **any four** of the following : **12**

- 1) M. N. Roy's critic on Marxism.
- 2) Nehru and Indian democracy.
- 3) Jayprakash Narayan and Socialism.
- 4) Dr. B. R. Ambedkar's views of casteless society.
- 5) Hindu Nationalism and V. D. Savarkar.
- 6) Bhai Dange and opening of Communism.

4. Explain the two nation concept of Jinha and Savarkar. **10**

OR

Evaluate the progress of Socialism in India with reference to Jayprakash Narayan. **10**

5. Explain the Dr. B. R. Ambedkar's thought of Politics which create democratic ideas in India. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) ऐतिहासिक पुणे करार कोणशी संबंधित आहे ?
अ) एम. एन. रॉय
ब) डॉ. बि. आर. आंबेडकर
क) पं. नेहरू
ड) डॉ. लोहिया
- २) 'इंडिया विन्स फ्रीडम' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) मौ. आझाद
ब) पं. नेहरू
क) वीर सावरकर
ड) भाई डांगे
- ३) आदर्शवादासाठी खालीलपैकी कोणता विचारवंत ओळखला जातो ?
अ) वीर सावरकर
ब) पं. नेहरू
क) एम. एन. रॉय
ड) बी. टी. रणदिवे
- ४) भाई डांगेनी कोणत्या राजकीय तत्त्वज्ञानाचा वापर केला ?
अ) मार्क्सवाद
ब) समाजवाद
क) गांधीवाद
ड) अराज्यवाद
- ५) 'गांधी व्हर्सेस लेनिन' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
अ) भाई डांगे
ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. लोहिया
ड) विनोबा भावे
- ६) डॉ. बि. आर. आंबेडकरांनी खालीलपैकी कोणते पुस्तक लिहिले ?
अ) हिंद स्वराज्य
ब) हु वेअर शूद्राज
क) डिस्कवरी ऑफ इंडिया
ड) माय आटोबायग्राफी
- ७) तिसऱ्या जगातील राष्ट्रसंघटनेचे संस्थापक सदस्य कोण ?
अ) मौ. आझाद
ब) वीर सावरकर
क) पं. नेहरू
ड) डॉ. बि. आर. आंबेडकर
- ८) रॅडिकल मानवतावाद ही संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) एम. एन. रॉय
ब) बी. टी. रणदिवे
क) डॉ. लोहिया
ड) नेहरू
- ९) आधुनिक भारतासाठी प्रत्यक्ष लोकशाही राबवण्याचा प्रयत्न कोणी केला ?
अ) डॉ. बि. आर. आंबेडकर
ब) एम. एन. रॉय
क) नेहरू
ड) यापैकी नाही
- १०) जयप्रकाश नारायण यांनी कोणत्या राजकीय तत्त्वप्रणालीमध्ये महत्त्वाचे योगदान केले ?
अ) साम्यवाद
ब) गांधीवाद
क) समाजवाद
ड) राष्ट्रवाद

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) नवमानवतावादाची व्याख्या सांगा.
- २) जागतिक सरकार म्हणजे काय ?
- ३) धार्मिक राष्ट्रवाद म्हणजे काय ?
- ४) भारतात प्रत्यक्ष लोकशाहीचे समर्थन कोणी केले ?
- ५) अभिनव भारत चळवळ कोणी सुरू केली ?
- ६) पं. नेहरूंच्या आदर्शवादाचे प्रमुख आधार लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

- १) मार्क्सवादावरील एम. एन. रॉय यांची टीका
- २) पं. नेहरू व भारतीय लोकशाही
- ३) जयप्रकाश नारायण व समाजवाद
- ४) डॉ. बि. आर. आंबेडकरांचे जातनिर्मूलनाचे विचार
- ५) हिंदू राष्ट्रवाद व वि. दा. सावरकर
- ६) भाई डांगे व साम्यवादाची सुरुवात.

४. द्विराष्ट्रवादाच्या संदर्भात बॅ. जिना व वीर सावरकर यांचे विचार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

जयप्रकाश नारायण यांच्या संदर्भात भारतातील समाजवादाच्या विकासाचे परीक्षण करा.

५. भारतातील लोकशाही विचारांच्या निर्मितीत डॉ. बि. आर. आंबेडकरांच्या राजकीय विचारांचा परामर्ष घ्या.

१०

SLR-G – 107

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Paper – IV) (Opt.)
History of Japan (1911 A.D. to 1990 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer the following by choosing the correct option : **10**

1) Japan went to the peace conference at Versailles in

- A) 1913   B) 1915   C) 1917   D) 1919

2) During the Second World War Japan attacked on _____ in 1941.

- A) Pearl Harbour   B) Nanking   C) Macaw   D) Canton

3) Washington Conference held on _____ after the First World War.

- A) 1918   B) 1919   C) 1920   D) 1921

4) NATO was found in

- A) May 1950   B) June 1948   C) April 1949   D) July 1951

5) Choibalsan University in Ulaanbaatar opened on

- A) 5 Oct. 1945   B) 5 Nov. 1945

- C) 5 Dec. 1945   D) 5 Jan. 1945

6) World War II started on

- A) 1 Sep. 1939   B) 1 Oct. 1939

- C) 2 Oct. 1939   D) 3 Oct. 1939

P.T.O.

- 7) Tripartite pact was signed between _____, Germany and Italy.
A) France   B) Japan   C) Russia   D) Poland
- 8) Commander Parry was an ambassador of
A) Japan   B) America   C) China   D) England
- 9) Japan signed a security treaty with U.S.A. on
A) Jan. 1948   B) Dec. 1949
C) Sep. 1951   D) Aug. 1952
- 10) Japan reopened its diplomatic relations with China in the year
A) 1970   B) 1972   C) 1974   D) 1976

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**
- 1) Japan and America relations after I World War.
  - 2) Internal development in Japan from 1952-1990.
  - 3) Tourism in Japan.
  - 4) Role of labour in Industrial development of Japan.
  - 5) Security treaty.
  - 6) Japanese globalization.
3. Short notes (**four**) : **12**
- 1) Discuss the industrial development in Japan after II World War.
  - 2) Japanese attack on Pearl Harbour.
  - 3) Entry of America in II World War.
  - 4) Japanese society.
  - 5) Versailles Peace Conference.
  - 6) Non-Aggression Pact.
4. Critically examine the role played by Japan in I World War. **10**
- OR
- Critically examine Japan under Gen. Mac. Arthur after II World War.
5. Discuss the role of Japan in globalization. **10**

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. ८
- १) पहिल्या महायुद्धानंतरचे जपान आणि अमेरिका संबंध.
  - २) इ.स. १९५२ ते १९९० या काळातील जपानची अंतर्गत प्रगती.
  - ३) जपानमधील पर्यटन.
  - ४) जपानच्या औद्योगिक विकासातील कामगाराची भूमिका.
  - ५) सुरक्षा तह.
  - ६) जागतिकीकरण व जपान.
३. टीपा लिहा (चार) : १२
- १) दुसऱ्या महायुद्धानंतरच्या जपानमधील औद्योगिक विकासावर चर्चा करा.
  - २) जपानचा पर्ल हार्बरवरील हल्ला.
  - ३) दुसऱ्या महायुद्धातील अमेरिकेचा प्रवेश.
  - ४) जपानी समाज.
  - ५) व्हर्साय शांतता परिषद
  - ६) अनाक्रमणाचा तह.
४. जपान आणि पहिले महायुद्ध याबाबत चर्चा करा. १०
- किंवा**
- दुसऱ्या महायुद्धानंतर जनरल मॅक आर्थरच्या अधिसत्तेखालील जपानचे टिकात्मक परीक्षण करा.
५. जपानची जागतिकीकरणातील भूमिका स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr-C1) (Paper – VIII)
Financial Institutions and Markets**

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) _____ is a type of Non-Banking Financial Institutions.
a) State Bank of India   b) Post Office
c) Bank of India   d) Reserve Bank of India
- 2) _____ provides long-term loans.
a) Capital market   b) Money market
c) Whole-sale market   d) Share market
- 3) Treasury bill market is controlled by _____
a) Commercial Bank   b) Government
c) Co-operative Banks   d) NABARD
- 4) Mumbai Stock Exchange market established in _____
a) 1800   b) 1850
c) 1860   d) 1875
- 5) SEBI is established _____
a) to get maximum profit   b) to guide RBI
c) to control share market   d) to provide loans
- 6) International Finance Corporation is established to help _____
a) Co-operative industry   b) Government industry
c) Private industry   d) Joint-Sector industry
- 7) Government Securities Market is also known as _____
a) Trading Market   b) National Market
c) Public Market   d) Gilt-edged Market

8) Insurance Regulation and Development Act is passed in _____

- a) 1999   b) 2000
c) 2005   d) 2010

9) The main office of the World Bank is at _____

- a) Masco   b) Washington
c) Mumbai   d) Bagdad

10) _____ is known as a 'Soft Loan Window' of the World Bank.

- a) IFC   b) IMF
c) IDA   d) IDB

2. Answer in short **(any four)** : **8**

- 1) Define Non-Banking Financial Institutions.
- 2) In which year Reserve Bank of India established ?
- 3) What do you mean by Primary Security Market ?
- 4) Define Exchange-rate.
- 5) Which country firstly started EURO-DOLLAR currency market ?
- 6) Who firstly started 'Mutual Fund' Scheme in India ?

3. Write short notes **(any four)** : **12**

- 1) Structure of money market.
- 2) Call Loan market.
- 3) Government securities market.
- 4) Draw-backs of Indian money market.
- 5) Role of capital market.
- 6) International Liquidity.

4. Explain the working of Floating Exchange Rates since 1973. **10**

OR

Compare Money Market and Capital Market.

5. Discuss the organisation and functions of the Securities and Exchange Board of India. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) _____ हा बँकेतर वित्तीय संस्थेचा प्रकार आहे.
अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया   ब) पोस्ट ऑफिस
क) बँक ऑफ इंडिया   ड) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
- २) _____ दीर्घकालीन कर्ज पुरविते.
अ) भांडवल बाजार   ब) नाणे बाजार
क) घाऊक बाजार   ड) शेअर बाजार
- ३) ट्रेझरी हुंडी बाजार _____ मार्फत नियंत्रित केला जातो.
अ) व्यापारी बँका   ब) सरकार
क) सहकारी बँका   ड) नाबार्ड
- ४) मुंबई रोखे बाजाराची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १८००   ब) १८५०
क) १८६०   ड) १८७५
- ५) सेबीची स्थापना _____ साली झाली.
अ) जास्तीत जास्त नफा मिळविणे   ब) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाला मार्गदर्शन
क) रोखे बाजार नियंत्रण   ड) कर्जे देणे
- ६) आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळाची स्थापना _____ ला मदत करण्यासाठी झाली.
अ) सहकारी उद्योग   ब) सरकारी उद्योग
क) खाजगी उद्योग   ड) संयुक्त-क्षेत्र उद्योग
- ७) सरकारी प्रतिभूतीचा बाजार _____ म्हणून ही ओळखला जातो.
अ) व्यापारी बाजार   ब) राष्ट्रीय बाजार
क) सार्वजनिक बाजार   ड) सोनेरी किनारयुक्त बाजार
- ८) विमा नियंत्रण व विकास कायदा _____ साली मंजूर झाला.
अ) १९९९   ब) २०००
क) २००५   ड) २०१०

९) जागतिक बँकेचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.

अ) मास्को

ब) वॉशिंग्टन

क) मुंबई

ड) बगदाद

१०) जागतिक बँकेची 'मऊ कर्ज खिडकी' म्हणून _____ ला ओळखले जाते.

अ) आय एफ सी (IFC)

ब) आय एम एफ (IMF)

क) आय डी ए (IDA)

ड) आय डी बी (IDB)

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

१) बिगर-बँक वित्तीय मध्यस्थांची व्याख्या सांगा.

२) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची स्थापना कोणत्या साली झाली ?

३) प्राथमिक रोखे बाजार म्हणजे काय ?

४) विनिमय दराची व्याख्या सांगा.

५) कोणत्या देशाने सर्वात प्रथम 'युरो-डॉलर' चलन बाजार सुरू केला ?

६) भारतात 'म्युच्यूल फंड' (Mutual Fund) योजना सर्वात प्रथम कोणी सुरू केली ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) नाणेबाजाराची रचना.

२) मागणी कर्ज बाजार.

३) सरकारी रोखे बाजार.

४) भारतीय नाणेबाजाराच्या उणिवा किंवा दोष.

५) भांडवल बाजाराची भूमिका.

६) आंतरराष्ट्रीय रोखता.

४. १९७३ पासूनच्या तरंगत्या विनिमय दराची कार्यप्रणाली स्पष्ट करा.

१०

किंवा

नाणेबाजार आणि भांडवल बाजार यांची तुलना करा.

५. भारतीय प्रतिभूती आणि विनिमय मंडळाचे संघटन आणि कार्ये यांची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE
Group D1 (Paper – V)
Political Sociology

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) Modernization is a multifaced process involving change in all areas of human thought and activity who said this
    - a) Hutington
    - b) August Compte
    - c) Charlsworth
    - d) None of these
  - 2) Who wrote 'Political Development of New States' ?
    - a) Reobert Dahl
    - b) Mitchel
    - c) Mosca
    - d) Edward Shills
  - 3) Name the Book of David Apter
    - a) Multi Dimensional Revolution
    - b) The Politics of Modernization
    - c) On Liberty
    - d) Grammer of Politics
  - 4) Who was propounder of Social Justice ?
    - a) Karl Popper
    - b) Rawls
    - c) Max Weber
    - d) None of these
  - 5) What is major contribution of Max Weber ?
    - a) Bureaucracy
    - b) Political Parties
    - c) Pressure Groups
    - d) Corporations
  - 6) Who wrote the Book 'Civic Culture' ?
    - a) Almond and Robert Dahl
    - b) Robert Dahl and Verba
    - c) Verba and Almond
    - d) Verba and Laswell

- 7) Which of the following scholar is familiar for elitism ?
a) Mitchel   b) Dahl   c) Charlsworth   d) None of these
- 8) Who wrote the Book 'Aspects of Political Development' ?
a) Pareto   b) Karl Deutsch   c) Lucian Pyee   d) Bentley
- 9) It is expected that Mix Culture is useful for
a) Communism   b) Democracy
c) Socialism   d) Anarchism
- 10) Which of the following scholar has make contribution in study of caste politics in India.
a) Rajani Kothari   b) Y.D. Phadake
c) Om Bakshi   d) None of these
2. Write short answers of **any four** of the following : 8
- 1) Define Political Sociology.
  - 2) What is Social integration ?
  - 3) Define Lobby.
  - 4) Name the theory propounded by Josep Shumpeter.
  - 5) What is meaning of Religion ?
  - 6) What is Parochial Political Culture ?
3. Write short note on **any four** of the following : 12
- 1) New challenges before Indian Democracy.
  - 2) Role of interest groups in Democracy.
  - 3) Modernisation and education.
  - 4) Bureaucracy and civil development.
  - 5) Role of opposite party in democracy.
  - 6) Democracy and elitism.
4. Write an essay on Caste Politics in India. 10
- OR
- Explain the various challenges before modernization and social change.
5. Evaluate main functions of Political Parties with reference to Social development and mass education. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) आधुनिकीकरण ही बहुआयामी प्रक्रिया असून जिच्यात मानवी विचाराची सर्व क्षेत्रे व कृती यात बदले करण्याची शक्ती असते.' असे कोण म्हणले ?
अ) हंटिंग्टन
ब) ऑगस्ट काम्ट
क) चार्लसवर्थ
ड) यापैकी नाही
- २) 'पोलीटिकल डेव्हलपमेंट ऑफ न्यू स्टेट्स हे पुस्तक कोणाचे ?
अ) राबर्ट डाल
ब) मिचेल
क) मोस्का
ड) एडवर्ड शीलस
- ३) डेव्हीड अँप्टरच्या पुस्तकाचे नाव सांगा
अ) मल्टी डायमेंशनल रेव्हयुलेशन
ब) द पॉलिटिक्स ऑफ मॉडर्नायझेशन
क) ऑन लिबर्टी
ड) ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स
- ४) सामाजिक न्याय संकल्पनेचा प्रवर्तक कोण ?
अ) कार्ल पॉपर
ब) रॉल्स
क) मॅक्स वेबर
ड) यापैकी नाही
- ५) मॅक्स वेबरचे महत्वाचे कार्य कोणते ?
अ) नोकरशाही
ब) राजकीय पक्ष
क) दबाव गट
ड) महामंडळे
- ६) 'सिवीक कल्चर' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
अ) अल्मंड व रॉबर्ट डाल
ब) रॉबर्ट डाल व व्हर्बा
क) व्हर्बा व अल्मंड
ड) व्हर्बा व लासवेल
- ७) श्रेष्ठीजनवादासाठी कोण विचारवंत प्रसिद्ध आहे ?
अ) मिचेल
ब) डाल
क) चार्लसवर्थ
ड) यापैकी नाही
- ८) अस्पेक्टस ऑफ पोलीटिकल डेव्हलपमेंट हे पुस्तक कोणी लिहिले.
अ) परेटो
ब) कार्ल डवाईश
क) ल्यूसियन पाय
ड) बेंटले

- ९) संमिश्र संस्कृती ही कशासाठी उपयोगी असते ?
 अ) साम्यवाद   ब) लोकशाही   क) समाजवाद   ड) अराज्यवाद
- १०) भारतातील जातींचे राजकारण' यावर भारतात कोणत्या अभ्यासकाने सखोल चिंतन केले ?
 अ) रजनी कोठारी   ब) य.दि. फडके   क) ओम बक्षी   ड) यापैकी नाही
२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या सांगा.
 २) सामाजिक एकात्मता म्हणजे काय ?
 ३) लॉबीची व्याख्या करा.
 ४) जोसेफ शंपीटरच्या सिद्धांताचे नाव सांगा.
 ५) धर्म म्हणजे काय ?
 ६) संकुचित राजकीय संस्कृती म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार वर टीप लिहा : १२
- १) भारतीय लोकशाही समीरील नवी आव्हाने.
 २) लोकशाहीतील दबावगटांची भूमिका.
 ३) आधुनिकीकरण व शिक्षण.
 ४) नोकरशाही व नागरी विकास.
 ५) लोकशाहीत विरोधी पक्षाची भूमिका.
 ६) लोकशाही व श्रेष्ठीवाद.
४. भारतातील जातीच्या राजकारणावर निबंध लिहा. १०

किंवा

आधुनिकीकरण व सामाजिक परिवर्तनाच्या समोरील विविध आव्हाने स्पष्ट करा.

५. सामाजिक विकास आणि सार्वत्रीक शिक्षणाच्या संदर्भात राजकीय पक्षांच्या कार्याचे परीक्षण करा. १०

SLR-G – 11

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI, Paper II
मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन

Day and Date : Thursday, 16-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) हॅरॉल्ड लॉसवेल यांच्या 'सिंगल फ्रेझ फॉर्म्युला' तील काय या संवाद प्रक्रियेच्या घटकाचा अर्थ लिहा.

अ) संवादक   ब) ग्राहक   क) प्रभाव   ड) संदेश

२) विचारक्षमता, कल्पनाशक्तीचा विकास कोणत्या भाषिक कौशल्यामुळे होतो ?

अ) वाचन   ब) लेखन   क) श्रवण   ड) संभाषण

३) संवादाचे स्वरूप कशामुळे ठरते ?

अ) अडथळा   ब) संकेतिकरण
क) विसंकेतिकरण   ड) संदर्भ

४) दुसऱ्याचे मन वाणीच्या साधनाने आकर्षून घेण्याच्या कलेला काय म्हणतात ?

अ) जादू   ब) जाहिरात   क) वक्तृत्व   ड) धावते वर्णन

५) वक्तृत्वाचे अभिन्न अंग कोणते ?

अ) दाता-श्रोता   ब) वक्ता-श्रोता
क) ध्वनीक्षेपक   ड) मंच

६) वक्तृत्वाद्वारे कोणाशी संवाद साधला जातो ?

अ) समूह   ब) व्यक्ती   क) ग्राहक   ड) प्रमुख पाहुणे

७) 'वृत्तपत्राच्या संपादकांनी चालू घडामोडींवर केलेले भाष्य' या साठी कोणती संज्ञा रूढ आहे ?

अ) सदर   ब) मालिका   क) स्तंभ   ड) अग्रलेख

P.T.O.

८) लीड किंवा इंट्रो याला पर्ययी मराठी शब्द कोणता ?

अ) बातमीचा मजकूर

ब) बातमीचा शिरोभाग

क) बातमीची निवड

ड) बातमीतील व्यक्तिनामे

९) स्तंभलेखनाच्या लोकप्रियतेचे कारण कोणते असते ?

अ) वृत्तपत्र

ब) लेखक

क) लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व

ड) लेखकाची शैली

१०) मुद्रित वृत्तपत्र जसेच्या तसे संगणकावर इंटरनेटच्या सहायाने दिसते, वर्तमानपत्राच्या या रूपाला काय म्हणतात ?

अ) ई-वृत्तपत्र

ब) ऑनलाईन वृत्तपत्र

क) पोडाकास्ट

ड) पीडीएफ वृत्तपत्र

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५).

१०

१) संवादाची व्याख्या लिहा.

२) संवादातील अडथळ्याचे स्वरूप लिहा.

३) वक्तृत्व कलेच्या विकासासाठी वाचनाचे महत्त्व लिहा.

४) वक्तृत्वाने साधल्या जाणारी दोन कार्ये लिहा.

५) स्तंभलेखनाची दोन उदाहरणे लिहा.

६) ई-वृत्तपत्राचे दोन फायदे लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २).

१०

१) आधुनिक काळातील संवादाचे स्वरूप उदाहरणांसह लिहा.

२) वक्तृत्वाची पूर्वतयारी आणि उपयोजन याची चर्चा करा.

३) बातमीचा उलटा त्रिकोन काढून त्यानुसार एक बातमी तयार करा.

४. अ) संवादाची माध्यमे आणि घटक याची सविस्तर चर्चा करा.

१०

किंवा

ब) वक्तृत्वाचे प्रसंग आणि प्रकार याचा साधार परामर्श घ्या.

५. वृत्तपत्राच्या सामाजिक आणि सांस्कृतिक योगदानाची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – VI)
History of Ideas

Day and Date : Thursday, 23-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Select the appropriate word : 10
- 1) _____ school of philosophy is based on a system of atomism.
a) Sankhya   b) Yoga
c) Nyay   d) Purva Mimamsa
- 2) _____ was the twenty fourth Tirthankar.
a) Mahavir   b) Neminath   c) Parshwanath   d) Shantinath
- 3) _____ made efforts for spread of Bhagawatism, outside Maharashtra.
a) Eknath   b) Tukaram   c) Namdev   d) Chokhamela
- 4) _____ founded the Khalasa Sect.
a) Guru Amardayaji   b) Guru Gobind Singh
c) Tejbahadur Singh   d) Guru Hari Govind
- 5) _____ started Deoband Movement.
a) Sayyad Ahmed Khan   b) Vali-Ullaha
c) Ulema   d) Sufi Sect
- 6) Mahatma Phule started a primary school for untouchable in _____
a) 1848   b) 1850   c) 1856   d) 1880
- 7) _____ was an important Sufi Centre in Maharashtra.
a) Paithan   b) Kolhapur   c) Nashik   d) Pune

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) _____ दर्शन अणूवादावर आधारित आहे.
अ) सांख्य   ब) योग   क) न्याय   ड) पूर्व मीमांसा
- 2) _____ हे चोवीसावे तीर्थंकर होते.
अ) महावीर   ब) नेमीनाथ   क) पार्श्वनाथ   ड) शांतीनाथ
- 3) भागवत संप्रदायाचा महाराष्ट्रा बाहेर प्रसार _____ यांनी केला.
अ) एकनाथ   ब) तुकाराम   क) नामदेव   ड) चोखामेळा
- 4) खालसा पंथाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) गुरु अमरदयाजी   ब) गुरु गोविंद सिंग   क) तेजबहादूर सिंग   ड) गुरु हरी गोविंद
- 5) _____ यांनी देवबंद चळवळ चालू केली.
अ) सय्यद अहमद खान   ब) वली उल्लाह
क) उलेमा   ड) सूफी संप्रदाय
- 6) महात्मा फुले यांनी अस्पृश्यांसाठी प्राथमिक शाळा _____ मध्ये सुरू केली.
अ) 1848   ब) 1850   क) 1856   ड) 1880
- 7) महाराष्ट्रात सूफी संप्रदायाचे केंद्र _____ या ठिकाणी आहे.
अ) पैठण   ब) कोल्हापूर   क) नाशिक   ड) पूणे
- 8) शैव संप्रदायात नाथ संप्रदायाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) वसुगुप्त   ब) जालंधरनाथ   क) बसवेश्वर   ड) आदिनाथ
- 9) _____ हा सर्वात प्राचीन वेद ग्रंथ आहे.
अ) ऋग्वेद   ब) यजुर्वेद   क) सामवेद   ड) अथर्ववेद
- 10) उत्तर भारतामध्ये _____ हे जैन धर्माचे प्रमुख केंद्र होते.
अ) मथुरा   ब) वाराणासी   क) वैशाली   ड) सांची

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) श्री नारायण चळवळीचे कार्य स्पष्ट करा.
  - 2) चार वेद ग्रंथांची वैशिष्ट्ये विशद करा.
  - 3) शीख संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
  - 4) आधुनिक भारतातील मूलतत्त्ववादाचे परिणाम स्पष्ट करा.
  - 5) राष्ट्रवादाची संकल्पना विशद करा.
  - 6) शैव संप्रदायामध्ये बसवेश्वरांचे योगदान स्पष्ट करा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) सत्य शोधक समाज
  - ब) वर्धमान महावीर
  - क) सूफी संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान
  - ड) आर्य समाज
  - इ) सिंग सभा चळवळ
  - फ) सांख्य आणि न्याय दर्शन.
4. उत्तर भारतातील भक्ती संप्रदाय चळवळीचा अढावा घ्या. 10
- किंवा**
- गौतमबुद्धाचे जीवन चरित्र सांगून त्यांची प्रमुख शिकवण स्पष्ट करा.
5. ब्राह्मो समाजाच्या तत्त्वज्ञानाची चर्चा करा. 10
-

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – III) (Opt.)
Gender and Society

Day and Date : Friday, 24-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Gender discrimination at the societal level begins at, _____
A) Schooling B) Neighbour relations
C) Birth D) Childhood
- II) The practice whereby one sex is given preferential treatment, over the other is called as _____
A) Sex role B) Gender ideal
C) Gender identity D) Gender discrimination
- III) When the dowry prohibition Act, was passed in India ?
A) Year 1956 B) Year 1955 C) Year 1961 D) Year 1986
- IV) Which of the following is not a criminal violence against women ?
A) Female foeticide B) Abduction
C) Murder D) Rape
- V) Which of the following cause does not identified as motivation of violence against women ?
A) Intoxication B) Misbehaviour
C) Hostility towards women D) Situational urge
- VI) Who identified the higher education of women with respect, to empowerment of women ?
A) Mahatma Phule B) Dr. Babasaheb Ambedkar
C) Tarabai Shinde D) Maharshee Karve
- VII) When the protection of women from Domestic Violence Act, was enforced ?
A) Year 2005 B) Year 1994 C) Year 2006 D) Year 2011

- VIII) In which environmental movement women participated for making awareness ?
A) Tihari Dam
B) Chipko Movement
C) Narmada Bachao
D) Save Ganga
- IX) Who gave the call to remove the gender prejudices by inclusion of relevant lessons in the curriculum ?
A) New economic reforms
B) Deemed university
C) Central university
D) New Education Policy of 1986
- X) Which step was taken by the government for promoting economic empowerment of women in the year 2013 ?
A) Act of equal remuneration for equal work
B) Rashtriya Mahila Kosh
C) Opening of Bharatiya Mahila Bank
D) Mahila Samridhhi Yojana

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**
i) Explain the legal definition of dowry.
ii) Define violence against women.
iii) What is female foeticide ?
iv) Define women empowerment.
v) What is family court ?
vi) Define gender discrimination.
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
i) Dowry deaths
ii) Types of domestic violence
iii) Women empowerment
iv) Bias in health care system
v) Sexism in text books and classroom
vi) Emergence of women's movement in India.
4. Answer **any one** question of the following : **10**
A) Explain the nature of gender specific violence and suggest the measures to control it.
- OR
- B) Analyse the views of Mahatma Phule on women's empowerment.
5. Evaluate the gender discrimination made pertaining to the different , types of women's rights in India. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) सामाजिक पातळीवर लिंगभाव विभेदाची सुरुवात केव्हा होते ?
- A) शालेय पातळीवर
B) शेजार संबंधावर
C) जन्मतः
D) बालपणी
- II) स्त्री-पुरुषापैकी जेव्हा एकाला प्राधान्यक्रमाने दुसऱ्यापेक्षा अधिक महत्त्व दिले जाणाऱ्या आचरणाली काय संबोधले जाते ?
- A) लिंग भूमिका
B) लिंगभाव आदर्श
C) लिंगभाव ओळख
D) लिंगभाव विभेद
- III) भारतात हुंडा प्रतिबंधक कायदा केव्हा संमत झाली ?
- A) वर्ष १९५६
B) वर्ष १९५५
C) वर्ष १९६१
D) वर्ष १९८६
- IV) खालीलपैकी कोणता स्त्रियांविरोधी हिंसाचाराचा गुन्हा होत नाही ?
- A) स्त्रीभ्रूण हत्या
B) अपहरण
C) खून
D) बलात्कार
- V) खालीलपैकी कोणते कारण स्त्रियांविरोधी अत्याचाराला प्रवृत्त करणारे म्हणून ओळखले जात नाही ?
- A) कैफ
B) गैरवर्मणूक
C) स्त्रियांप्रती शत्रुत्व
D) परिस्थितांविषयक गरडी
- VI) स्त्रियांच्या सक्षमीकरणाच्या संदर्भात स्त्रियांच्या उच्च शिक्षणाची गरज कोणी ओळखली ?
- A) महात्मा फुले
B) डॉ. बाबा साहेब आंबेडकर
C) ताराबाई शिंदे
D) महर्षी कर्वे
- VII) कौटुंबिक हिंसाचारापासून स्त्रियांना संरक्षण देणारा कायदा केव्हा अमलात आला ?
- A) वर्ष २००५
B) वर्ष १९९४
C) वर्ष २००६
D) वर्ष २०११
- VIII) कोणत्या पर्यावरण चळवळीत जाणीव निर्मिती करण्यासाठी स्त्रिया सहभागी झाला होत्या ?
- A) टेहरी धरण
B) चिपको चळवळ
C) नर्मदा बचाव
D) गंगा बाचवा

IX) अभ्यास क्रमात योग्य त्या पाठांचा समावेश करून लिंगभाव पूर्वग्रह नाहीसा करण्याची हाक कोणी दिली ?

- A) नवीन आर्थिक सुधारणा   B) अभिमत विद्यापीठ
C) केंद्रीय विद्यापीठ   D) नवीन शैक्षणिक धोरण-१९८६

X) २०१३ मध्ये स्त्रियांच्या आर्थिक सक्षमीकरणासाठी सरकारने कोणते पाऊल उचलले ?

- A) समान कामासाठी समान वेतन कायदा   B) राष्ट्रीय महिला कोश
C) भारतीय महिला बँकेची स्थापना   D) महिला समृद्धी योजना

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

8

- i) हुंड्याची वैधानिक व्याख्या स्पष्ट करा.
ii) स्त्रियांविरोधी अत्याचाराची व्याख्या सांगा.
iii) स्त्रीभ्रूण हत्या म्हणजे काय ?
iv) स्त्री सक्षमीकरणाची व्याख्या सांगा.
v) कौटुंबिक न्यायालय म्हणजे काय ?
vi) लिंगभाव विभेदाची व्याख्या सांगा.

3. संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- i) हुंडा बळी
ii) कौटुंबिक हिंसाचाराचे प्रकार
iii) स्त्री सक्षमीकरण
iv) आरोग्य दक्षता व्यवस्थेतील पक्षपात
v) पाठ्यपुस्तके आणि वर्गातील लिंगवाद
vi) भारतातील स्त्री चळवळींची सुरुवात.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

10

A) लिंगभाव विशेष अत्याचाराचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि त्याच्या नियंत्रणासाठी उपाययोजना सुचवा.

किंवा

B) स्त्रियांच्या सक्षमीकरणाच्या संदर्भात महात्मा फुले यांच्या विचारांचे विश्लेषण करा.

5. भारतात स्त्रियांच्या हक्कांच्या विविध प्रकारांच्या संदर्भात केल्या जाणाऱ्या लिंगभाव विभेदाचे मूल्यमापन करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D-1) (Paper – I) (Opt.)
Development Administration in India

Day and Date: Friday, 24-4-2015
Time: 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Who has the authority to constitute an area into Municipal Corporation and Municipal Council ?
    - a) Central Government
    - b) State Government
    - c) District Collector
    - d) Divisional Commissioner
  - 2) As per which Act do the Municipal Councils in Maharashtra State Function ?
    - a) The Maharashtra Municipal Council Act, 1965
    - b) The Bombay City Municipalities Act, 1922
    - c) The Bombay District Municipalities Act, 1901
    - d) Maharashtra Municipalities Act, 1960
  - 3) Under which Constitutional Amendment was Panchayat Raj given Constitutional Status ?
    - a) 42nd Amendment
    - b) 47th Amendment
    - c) 73rd Amendment
    - d) 74th Amendment
  - 4) Which was the first Municipal Corporation in India ?
    - a) Madras
    - b) Calcutta
    - c) Mumbai
    - d) Delhi
  - 5) Which is the first State to implement the scheme of Panchayat Raj in India ?
    - a) Maharashtra
    - b) Karnataka
    - c) Madhya Pradesh
    - d) Rajasthan
  - 6) The _____ stands at the apex of the three tier Panchayat Raj System.
    - a) Panchayat Samiti
    - b) Zilla Parishad
    - c) Gram Panchayat
    - d) All of the above

P.T.O.

- 7) Who is the political head of the Municipal Corporation ?
a) Mayor   b) Commissioner
c) Chief Officer   d) None of these
- 8) Who is the administrative head of the Zilla Parishad ?
a) Commissioner   b) Chief Officer
c) Chief Executive Officer   d) President
- 9) Which one of the following Constitutional Amendment related with urban development ?
a) 73rd   b) 74th   c) 75th   d) 76th

- 10) In _____ the World Bank was established.
a) 1945   b) 1920   c) 1947   d) 24th October 1945

2. Write short answers (**any four**) : **8**

- 1) Explain the functions of State Planning Commission.
- 2) State the Panchayat Raj in rural area.
- 3) Explain the 73rd Amendment.
- 4) State the role of Commissioner in Municipal Corporation.
- 5) State the main purpose of I.M.F.
- 6) Explain the Community Development Programme.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Role of State Planning Commission in regional development.
- 2) 74th Amendment.
- 3) Mayor.
- 4) World Bank.
- 5) Chief Executive Officer.
- 6) I.F.C.

4. Discuss the implication of 73rd Amendment. **10**

OR

Critically examine the role of Municipalities and Municipal Corporations in urban development.

5. The contribution of International Agencies in development of India. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) महानगरपालिका आणि नगरपालिका क्षेत्र निर्मिती बाबतचा अधिकार खालीलपैकी कोणास आहे ?
अ) केंद्र सरकार
ब) राज्य सरकार
क) जिल्हाधिकारी
ड) विभागीय आयुक्त
- २) महाराष्ट्र राज्यातील नगरपरिषदांचा कारभार कोणत्या अधिनियमान्वये चालतो ?
अ) महाराष्ट्र नगरपालिका अधिनियम १९६५
ब) मुंबई शहर नगरपालिका अधिनियम १९२२
क) मुंबई जिल्हा नगरपालिका अधिनियम १९०१
ड) महाराष्ट्र नगरपालिका अधिनियम १९६०
- ३) पंचायत राज व्यवस्थेला घटनात्मक दर्जा खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्तीने मिळाला ?
अ) ४२ वी घटनादुरुस्ती
ब) ४७ वी घटनादुरुस्ती
क) ७३ वी घटनादुरुस्ती
ड) ७४ वी घटनादुरुस्ती
- ४) भारतातील पहिली महानगरपालिका कोणती ?
अ) मद्रास
ब) कलकत्ता
क) मुंबई
ड) दिल्ली
- ५) पंचायत राज योजनेचा सर्वप्रथम स्वीकार भारतात कोणत्या राज्याने केला ?
अ) महाराष्ट्र
ब) कर्नाटक
क) मध्यप्रदेश
ड) राजस्थान
- ६) _____ ही त्रिस्तरीय पंचायत राज व्यवस्थेतील सर्वोच्च संस्था आहे.
अ) पंचायत समिती
ब) जिल्हा परिषद
क) ग्राम पंचायत
ड) वरीलपैकी सर्व
- ७) महानगरपालिकेचा राजकीय प्रमुख कोण असतो ?
अ) महापौर
ब) आयुक्त
क) मुख्याधिकारी
ड) यापैकी नाही

- ८) जिल्हा परिषदेचे मुख्य प्रशासकीय अधिकारी कोण ?
 अ) आयुक्त
 ब) मुख्याधिकारी
 क) मुख्य कार्यकारी अधिकारी
 ड) अध्यक्ष

- ९) खालीलपैकी कोणती घटनादुरुस्ती शहरी विकासाशी संबंधित आहे ?
 अ) ७३ वी
 ब) ७४ वी
 क) ७५ वी
 ड) ७६ वी

- १०) _____ या वर्षी जागतिक बँकेची स्थापना झाली.
 अ) १९४५
 ब) १९२०
 क) १९४७
 ड) २४ ऑक्टोबर १९४५

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) राज्य नियोजन आयोगाची कार्ये स्पष्ट करा.
- २) ग्रामीण पंचायतीराज व्यवस्था सांगा.
- ३) ७३ वी घटनादुरुस्ती स्पष्ट करा.
- ४) महानगरपालिकेतील आयुक्ताची भूमिका सांगा.
- ५) आय.एम.एफ. चे मुख्य उद्देश सांगा.
- ६) सामूहिक विकास कार्यक्रम स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) प्रादेशिक विकासात राज्य नियोजन आयोगाचे योगदान.
- २) ७४ वी घटनादुरुस्ती.
- ३) महापौर.
- ४) जागतिक बँक.
- ५) मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
- ६) आय.एफ.सी.

४. ७३ व्या घटना दुरुस्तीच्या अंमलबजावणीबाबत चर्चा करा.

१०

किंवा

शहरी विकासात नगरपालिका व महानगरपालिका यांच्या भूमिकेचे विमर्शात्मक मूल्यमापन करा.

५. भारताच्या विकासात आंतरराष्ट्रीय संस्थांचे योगदान सांगा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Group E-1) (Paper – IV)
Environment and Society – I

Day and Date : Saturday, 25-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions : 10

- I) Which of the following is not a factor responsible for causing environmental pollution ?
A) Industrialization   B) Growing population
C) Poverty   D) Hierarchical division of society
- II) When the Water (Prevention and Control of Pollution) Act was passed ?
A) 1974   B) 1976   C) 1971   D) 1972
- III) Which agitation popularises Sundarlal Bahuguna ?
A) Narmada Bachao Andolan   B) Apiko Andolan
C) Chipko Andolan   D) Silant Valley Andolan
- IV) Who is the author of a book entitled 'Environment, in sociological theory' ?
A) Ramchandra Guha   B) Indra Munshi
C) Pravin Sheth   D) Madhav Gudgil
- V) 'The earth has enough for every one's need, but not for every one's greed'.
Who made this statement ?
A) Mahatma Gandhi   B) Pandit Nehru
C) Rajeev Gandhi   D) Indira Gandhi
- VI) Which is the new form of pollution causing danger to human existence ?
A) Air pollution   B) Noise pollution
C) Land pollution   D) Nuclear pollution

- VII) The key to man's ill health lies largely in his _____
A) Habitat   B) Food   C) Environment   D) Daily life style
- VIII) 'Poverty is the biggest polluter' who has made this statement ?
A) Ramchandra Guha   B) Indira Gandhi
C) M. S. Swaminathan   D) Amartya Sen
- IX) Which demand was made by UN Conference for environment and development, in the Earth Summit, in 1992 ?
A) Sustainable development   B) Development of the poor
C) Development of women   D) Development of third world countries
- X) In which Conference 'World Charter for Nature' was disclosed in 1982 ?
A) Paris   B) Stockholm   C) Montreal   D) Nairobi

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**
- i) Define resources.
  - ii) Definition of environment, give by Royal Commission.
  - iii) What is Eco-feminism ?
  - iv) Define poverty.
  - v) What is sustainable development ?
  - vi) Define pollution.
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- i) Cleanliness campaign
  - ii) Social forestry
  - iii) The cycle of destruction
  - iv) Women and environment
  - v) Nuclear pollution
  - vi) Politics of environment.
4. Answer **any one** question of the following : **10**
- A) Enumerate the environmental problems with reference to Western Ghat.
- OR
- B) Outline the provisions made by the Constitution for environmental protection.
5. Explain the sociological interpretation of use and abuse of resources. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) खालीलपैकी कोणता घटक पर्यावरणीय प्रदूषणाचा जबाबदार नाही ?
A) औद्योगीकरण
B) वाढती लोकसंख्या
C) दारिद्र्य
D) समाजाची उच्चनीच विभागणी
- II) पाणी (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायदा केव्हा संमत करण्यात आला ?
A) १९७४
B) १९७६
C) १९७९
D) १९७२
- III) कोणत्या आंदोलनामुळे सुंदरलाल बहुगुणा यांना प्रसिद्धी मिळाली ?
A) नर्मदा बचाव आंदोलन
B) ऑपिको आंदोलन
C) चिपको आंदोलन
D) सायलेंट व्हॅली आंदोलन
- IV) 'इन्व्हायरमेंट इन सोशियॉलॉजिकल थिअरी' या पुस्तकाचे लेखक कोण ?
A) रामचंद्र गुहा
B) इन्द्रा मुन्शी
C) प्रविण शेट
D) माधव गाडगीळ
- V) 'पृथ्वी ही प्रत्येकाच्या गरजेसाठी पुरेशी आहे, पण प्रत्येकाच्या हावेसाठी नाही' असे विधान कोणी केले आहे ?
A) महात्मा गांधी
B) पंडित नेहरु
C) राजीव गांधी
D) इंदिरा गांधी
- VI) मानवी अस्तित्वाला धोका निर्माण करणारा प्रदूषणाचा नवीन प्रकार कोणता आहे ?
A) हवा प्रदूषण
B) आवाजाचे प्रदूषण
C) जमिनीचे प्रदूषण
D) अण्वस्त्र प्रदूषण
- VII) माणसाच्या अनारोग्याची लक्षणे मोठ्या प्रमाणात कशावर अवलंबून असतात ?
A) वसती स्थान
B) अन्न
C) पर्यावरण
D) दैनंदिन जीवनशैली
- VIII) 'दारिद्र्य हा सर्वात मोठा प्रदूषक आहे' असे विधान कोणी केले आहे ?
A) रामचंद्र गुहा
B) इंदिरा गांधी
C) एम्.एस्. स्वामीनाथन
D) अमर्त्य सेन

IX) १९९२ च्या वसुंधरा परिषदेत पर्यावरण आणि विकासासाठी संयुक्त राष्ट्र परिषदेने कोणती मागणी केली ?

- A) शाश्वत विकास
B) गरिबांचा विकास
C) स्त्रियांचा विकास
D) तिसऱ्या जगातील देशांचा विकास

X) १९८२ साली कोणत्या परिषदेत 'वर्ल्ड चार्टर फॉर नेचर' प्रसिद्ध करण्यात आला ?

- A) पॅरिस
B) स्टॉकहोम
C) मॉंट्रियल
D) नैरौबी

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

8

- i) संसाधनांची व्याख्या सांगा.
- ii) रॉयल कमिशनने केलेली पर्यावरणाची व्याख्या.
- iii) पर्यावरणात्मक स्त्रीवाद म्हणजे काय ?
- iv) दारिद्र्याची व्याख्या सांगा.
- v) शाश्वत विकास म्हणजे काय ?
- vi) प्रदूषणाची व्याख्या सांगा.

3. संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- i) स्वच्छता अभियान.
- ii) सामाजिक वनीकरण.
- iii) विनाशाचे चक्र.
- iv) स्त्रिया आणि पर्यावरण
- v) अण्वस्त्र प्रदूषण
- vi) पर्यावरणाचे राजकारण.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा :

10

A) पश्चिम घाटाच्या संदर्भात पर्यावरणात्मक समस्यांचे विवेचन करा.

किंवा

B) पर्यावरण संरक्षणासाठी राज्यघटनेने केलेल्या तरतुदींचा आढावा घ्या.

5. संसाधनांचा उपयोग आणि दुरुपयोग याविवयीचा समाजशास्त्रीय अन्वयार्थ स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Sem. – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D1 : Opt. Paper – IV)
India's Foreign Policy

Day and Date : Saturday, 25-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

Choose the correct alternative :

10

1. 1) India and Pakistan have an ongoing dispute over
  - a) Runn of Kutch
  - b) Sir Creek
  - c) Nathu La
  - d) Chhad Bet
- 2) The realistic approach concentrates only on the _____ element.
  - a) Power
  - b) Co-operation
  - c) Peace
  - d) Revenge
- 3) In which period, India's foreign policy was influenced by idealism ?
  - a) 1935-1945
  - b) 1947-1991
  - c) 1990-2000
  - d) None of these
- 4) Which among the following principles is related to Pandit Nehru's Non Alignment Movement ?
  - a) Peace
  - b) Development
  - c) Disarmament
  - d) All of the above
- 5) After nuclearization of India and Pakistan _____ issue was known as 'Nuclear Flash point'.
  - a) Assam
  - b) Delhi
  - c) Kashmir
  - d) Mumbai
- 6) In _____ American President George Bush (senior) has announced the 'New World Order'.
  - a) 1990
  - b) 1992
  - c) 1995
  - d) 1994

- 7) Which of the following is not a trade block ?
a) SAARC   b) NAFTA   c) WTO   d) NATO
- 8) Which three countries were the original signatories of the N.P.T. ?
a) US, UK, France   b) US, USSR, France
c) US, UK, USSR   d) USSR, UK, France
- 9) Which among the following were the propounder of the Non Alignment Movement ?
a) Nehru, Gandhi, Savarkar   b) Nehru, Bush, Tito
c) Nehru, Patel, Tilak   d) Nehru, Naser, Tito
- 10) Who is the 'Big Brother' in South Asia ?
a) India   b) China   c) Pakistan   d) Nepal

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) State the Idealistic phase of India's foreign policy.
- 2) Explain India's foreign policy towards U.S.A.
- 3) State India's foreign policy towards Russia.
- 4) State the importance of Non Alignment Movement.
- 5) State the significance of disarmament.
- 6) Explain the need of Arms Control.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Realistic phase of India's foreign policy
- 2) India's foreign policy towards China
- 3) India's foreign policy towards Pakistan
- 4) Cross border terrorism
- 5) Human Rights
- 6) Non Alignment Movement and its relevance after 1991.

4. Discuss the impact of New Economic Reforms on India's foreign policy.

10

OR

Critically examine the Environmental position in International Politics.

5. Explain Non Alignment policy of Pandit Nehru.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

- १) भारत आणि पाकिस्तान मध्ये कशावरून विवाद सुरू आहे. १०
अ) कच्छचे रण   ब) सर क्रीक   क) नाथु ला   ड) चाड बेट
- २) वास्तववादी दृष्टीकोन _____ या एकाच घटकावर लक्ष केंद्रित करतो.
अ) सत्ता   ब) सहकार्य   क) शांतता   ड) सूड
- ३) कोणत्या काळामध्ये भारताचे परराष्ट्र धोरण हे आदर्शवादने प्रभावित होते ?
अ) 1935-1945   ब) 1947-1991   क) 1990-2000   ड) यापैकी नाही
- ४) खालीलपैकी कोणती तत्त्वे पंडित नेहरुंच्या अलिप्ततावादी चळवळीशी संबंधित आहेत ?
अ) शांतता   ब) विकास   क) निःशस्त्रीकरण   ड) पुढीलपैकी सर्व
- ५) भारत आणि पाकिस्तानच्या अण्वस्त्रीकरणानंतर _____ समस्या 'न्यूक्लीअर प्लेश पाईट' म्हणून ओळखली जाते.
अ) असाम   ब) दिल्ली   क) काश्मीर   ड) मुंबई
- ६) _____ मध्ये अमेरिकेचे राष्ट्रध्यक्ष जॉर्ज बुश (सिनिअर) यांनी नवीन विश्वरचनेची घोषणा केली.
अ) 1990   ब) 1992   क) 1995   ड) 1994
- ७) खालीलपैकी कोणता व्यापारविषयक गट नाही ?
अ) सार्क   ब) नाफटा   क) डब्ल्यूटीओ   ड) नाटो
- ८) कोणते तीन देश अण्वस्त्र प्रसारबंदी कराराचे मूळ स्वाक्षरीकतै होते ?
अ) अमेरिका, ब्रिटन, फ्रान्स   ब) अमेरिका, सोविएत संघ, फ्रान्स
क) अमेरिका, ब्रिटन, सोविएत संघ   ड) सोविएत संघ, ब्रिटन, फ्रान्स
- ९) खालीलपैकी कोण अलिप्ततावादी चळवळीचे प्रणेते होते ?
अ) नेहरु, गांधी, सावरकर   ब) नेहरु, बुश, टिटो
क) नेहरु, पटेल, टिळक   ड) नेहरु, नासेर, टिटो
- १०) दक्षिण आशियामध्ये 'मोठा भाऊ' कोणाला म्हणतात ?
अ) भारत   ब) चीन   क) पाकिस्तान   ड) नेपाळ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा आदर्शवादी टप्पा सांगा.
  - २) भारताचे अमेरिका विषयी परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.
  - ३) भारताचे रशियाविषयी परराष्ट्र धोरण विशद करा.
  - ४) अलिप्ततावादी चळवळीचे महत्त्व सांगा.
  - ५) निःशस्त्रीकरणाचे महत्त्व सांगा.
  - ६) शस्त्रास्त्र नियंत्रणाची आवश्यकता स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा वास्तववादी टप्पा
  - २) भारताचे चीनविषयी परराष्ट्र धोरण
  - ३) भारताचे पाकिस्तानविषयी परराष्ट्र धोरण
  - ४) सीमापार दहशतवाद
  - ५) मानवी हक्क
  - ६) अलिप्ततावादी चळवळीची १९९१ नंतरची प्रस्तुतता
४. नवीन आर्थिक सुधारणांचा भारताच्या परराष्ट्र धोरणावरील परिणाम चर्चा करा. १०
- किंवा**
- आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रातील पर्यावरणविषयक स्थितीचे मूल्यमापन करा. १०
५. पंडित नेहरूंचे अलिप्ततावादी धोरण स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE**

**Group D1 : Optional Paper : Pressure Groups and Social Movements
(Paper – VI)**

Day and Date : Saturday, 25-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10

- 1) Arya Samaj was founded by _____
A) Raja Rammohan Roy   B) Mahatma Phule
C) Mahatma Gandhi   D) Swami Dayanand Saraswati
- 2) Brahmo Samaj was started in _____
A) 1828   B) 1827
C) 1826   D) 1825
- 3) _____ movement is not a Dalit Movement.
A) Bardoli Satyagraha
B) Satyagraha of Mahad
C) Satyagraha of Kalaram temple
D) Dalit Panthar
- 4) _____ is the founder member of Narmada Bachao Andolan.
A) Sunderlal Bahuguna   B) Medha Patkar
C) Rajendra Singh   D) Mohan Dharia
- 5) _____ Andolan is a mass movement against plastic carry bags use (in India).
A) Jhola   B) Ghat Bachao
C) Chipko   D) India against corruption
- 6) Which one of the following is a Peasant Movement ?
A) Dravidian Movement   B) Champaran Satyagraha
C) India against corruption   D) Namantar Andolan

- 7) Social Movement are a type of _____ action.
- A) One man   B) Group
 C) One leadership   D) Religion
- 8) _____ the leader was not part of Dalit Movement.
- A) Dr. Babasaheb Ambedkar   B) Namdeo Dhasal
 C) Raja Dhale   D) Keshavrao Jedhe
- 9) _____ was founder of Seva Sadan.
- A) Pandita Ramabai   B) Savitribai Pule
 C) Tarabai Shinde   D) Mukta Salave
- 10) Rajendera Singh is also known as _____
- A) Sudharak   B) Waterman of India
 C) Periyar   D) Lokmanya

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Origin of Arya Samaj.
 2) Origin of Brahma Samaj.
 3) E. V. Ramaswami Naikar.
 4) Two names of Environmental Movement in India.
 5) What are Social Movements ?
 6) What is Nation-Building ?

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Four principles of Arya Samaj.
 2) Satyagraha of Mahad.
 3) N. G. O.
 4) Narmada Bachao Andolan.
 5) Pressure groups and Development Process.
 6) Anna Hazare.

4. Write answer to **any one** of the following :

10

- A) Define the role of political parties in the nation-building process in India.

OR

- B) Discuss the Samyukta Maharashtra Movement.

5. Explain in detail.

10

Write an essay on the Dalit Movement.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) आर्य समाजाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) राजा राममोहन रॉय   ब) महात्मा फुले
क) महात्मा गांधी   ड) स्वामी दयानंद सरस्वती
- २) ब्राह्मो समाजाची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १८२८   ब) १८२७
क) १८२६   ड) १८२५
- ३) _____ चळवळ ही दलित चळवळ नाही.
अ) बार्डोली सत्याग्रह   ब) महाडचा सत्याग्रह
क) काळाराम मंदीर सत्याग्रह   ड) दलित पंथर
- ४) _____ नर्मदा बचाव आंदोलनाचे संस्थापक सदस्य होय.
अ) सुंदरलाल बहुगुणा   ब) मेधा पाटकर
क) राजेंद्र सिंग   ड) मोहन धारिया
- ५) भारतामध्ये प्लॉस्टिक पिशव्या वापर करण्या विरोधी _____ आंदोलन आहे.
अ) झोला   ब) घाट बचाव
क) चिपको   ड) इंडिया अॅग्रेस्ट करप्शन
- ६) खालीलपैकी कोणते एक शेतकरी चळवळ आहे ?
अ) द्रविडीयन चळवळ   ब) चंपारण सत्याग्रह
क) इंडिया अॅग्रेस्ट करप्शन   ड) नामांतर आंदोलन
- ७) सामाजिक चळवळी म्हणजे _____ कृतींचा प्रकार होय.
अ) एक व्यक्ति   ब) गटाच्या
क) एक नेतृत्व   ड) धार्मिक
- ८) _____ हे दलित चळवळीतील नेते नव्हते.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ब) नामदेव ढसाळ
क) राजा ढाले   ड) केशवराव जेधे

९) _____ यांनी सेवा सदनची स्थापना केली.

अ) पंडिता रमाबाई

ब) सावित्रीबाई फुले

क) ताराबाई शिंदे

ड) मुक्ता साळवे

१०) राजेंद्र सिंग यांना _____ नांवाने ओळखले जाते.

अ) सुधारक

ब) भारताचे पाणीवाले बाबा

क) पेरियार

ड) लोकमान्य

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) आर्य समाजाचा उदय.

२) ब्राह्मो समाजाचा उदय.

३) ई. व्ही. रामास्वामी नायकर.

४) भारतातील पर्यावरण चळवळीचे दोन नावे.

५) सामाजिक चळवळ म्हणजे काय ?

६) राष्ट्रबांधणी म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) आर्य सामाजाची चार तत्त्वे

२) महाडचा सत्याग्रह

३) एन. जी. ओ.

४) नर्मदा बचाव आंदोलन

५) दबाव गट आणि विकासत्मक प्रक्रिया

६) अण्णा हजारे.

४. खालीलपैकी एक प्रश्न सोडवा :

१०

अ) भारतातील राष्ट्रबांधणी प्रक्रियेतील राजकीय पक्षांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीवर चर्चा करा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

दलित चळवळीवर निबंध लिहा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Comp. Paper – I)
Polity, Economy and Society under the Marathas
(1600 to 1818 A.D.)**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) 'The New History of the Marathas' written by _____
  - a) A. R. Kulkarni
  - b) G. H. Khare
  - c) G. S. Sardesai
  - d) V. K. Rajwade
- 2) _____ was edited Sabhasad Bakhar, Chitnis Bakhar, Bhausahabanchi Bakhar and Panipat Bakhar.
  - a) K. N. Sane
  - b) Jadunath Sarkar
  - c) Setu Madhavrao Pagdi
  - d) Dr. Balkrishna
- 3) Travel account of Niccolous Manuchi is _____
  - a) Tarikh-I-Firozshahi
  - b) Storia do Mogor (Mangolian's History)
  - c) Tabakat-A-Nasiri
  - d) Histone De Shivaji
- 4) _____ system was reintroduced by Chhatrapati Rajaram.
  - a) Balutedari
  - b) Mahalvari
  - c) Alutedari
  - d) Vatandari
- 5) The importance of Peshwa was increased during the period of _____
  - a) Chhatrapati Shivaji Maharaj
  - b) Chhatrapati Sambhaji Maharaj
  - c) Chhatrapati Shahu Maharaj
  - d) Chhatrapati Rajaram Maharaj
- 6) The Maratha Confederacy established by _____
  - a) Peshwa Balaji Vishwanath
  - b) Peshwa Bajirao – I
  - c) Peshwa Madhavrao
  - d) Peshwa Bajirao – II

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'द न्यू हिस्ट्री ऑफ द मराठाज्' या ग्रंथाचे लेखन _____ यांनी केले.
अ) अ. रा. कुलकर्णी   ब) ग. ह. खरे   क) गो. स. सरदेसाई   ड) वि. का. राजवाडे
- २) _____ यांनी सभासद बखर, चिटणीस बखर, भाऊसाहेबांची बखर आणि पानिपत बखर या बखरींचे संपादन केले.
अ) का. ना. साने   ब) जदुनाथ सरकार
क) सेतु माधवराव पगडी   ड) डॉ. बाळकृष्ण
- ३) निकोलाय मनुची याने लिहिलेला वृत्तांत _____ होय.
अ) तारिखे फिरोजशाही   ब) स्टोरिया डो मोगोर (मोगलांचा इतिहास)
क) तबकात-ए-नासिरी   ड) हिस्टोन दे शिवाजी
- ४) छत्रपती राजाराम यांनी _____ पद्धतीचा पुनर्रंभ केला.
अ) बलुतेदारी   ब) महालवारी   क) आलुतेदारी   ड) वतनदारी
- ५) _____ च्या कारकिर्दीत पेशव्यांचे महत्त्व वाढले.
अ) छत्रपती शिवाजी महाराज   ब) छत्रपती संभाजी महाराज
क) छत्रपती शाहू महाराज   ड) छत्रपती राजाराम महाराज
- ६) _____ यांनी मराठा राजमंडळाची स्थापना केली.
अ) पेशवा बाळाजी विश्वनाथ   ब) पेशवा पहिला बाजीराव
क) पेशवा माधवराव   ड) पेशवा दुसरा बाजीराव
- ७) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळात जमीन मोजणीसाठी _____ चा वापर केला जात होता.
अ) इलाहीगज   ब) दोर   क) शिवशाही काठी   ड) यापैकी नाही
- ८) इ.स. _____ चा दुष्काळ 'थोरला दुष्काळ' म्हणून ओळखला जातो.
अ) १६००   ब) १६३०   क) १६८९   ड) १७०९

१) मराठा काळात 'पाटदाम' व 'लगीनटका' हे कर _____ शी संबंधित होते.

अ) जमीन   ब) विवाह   क) व्यापार   ड) संरक्षण

१०) मराठा काळात _____ ही खर्चाची मुख्य बाब होती.

अ) सामाजिक खर्च   ब) सांस्कृतिक खर्च
क) धार्मिक खर्च   ड) संरक्षण खर्च

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) मराठा इतिहासासंबंधीच्या संस्कृत साधनांची कोणतीही पाच नावे सांगा.
- २) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाचे कोणतेही दोन परिणाम स्पष्ट करा.
- ३) कमावीसदाराची कामे थोडक्यात सांगा.
- ४) सरदेशमुखी म्हणजे काय ?
- ५) 'शिंशिंगोटी' म्हणजे काय ?
- ६) पेशवेकालीन खर्चाच्या बाबींची कोणतीही सहा नावे लिहा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा :

१२

- १) मराठा इतिहास अभ्यासाची परकीय साधने
- २) छत्रपती संभाजीकालीन राजपद
- ३) इ. स. १६३० चा थोरला दुष्काळ
- ४) भूदानाचे प्रकार
- ५) चौथाई
- ६) मराठाकालीन धार्मिक खर्च.

४. मराठा इतिहासाच्या अभ्यासास उपयुक्त असणाऱ्या मराठी साधनांची चर्चा करा.

१०

किंवा

इ. स. १८ व्या शतकातील छत्रपती, पेशवा व कारभारी यांचे संबंध स्पष्ट करा.

५. मराठाकालीन उत्पन्नाच्या साधनांची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E Paper – III)
Theoretical Perspectives in Sociology

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple questions : 10
- 1) What is the sources of scientific knowledge ?
A) Experience   B) Society   C) Culture   D) All the above
  - 2) Who propounded the concept of 'Regional Sociology' ?
A) G. Ghurye   B) M. Shrinivas   C) P. Kune   D) R. Mukharjee
  - 3) "A theory is an integrated set of relationship with a certain level of validity".
Who say this ?
A) R. Merton   B) D. Willer   C) T. Parsons   D) T. Thomas
  - 4) Who wrote the book titled "Definition of theory in Sociology" ?
A) T. Ward   B) T. Parsons   C) R. Merton   D) All the above
  - 5) Who discuss about social system in this 'Structural Functionalism' ?
A) R. Merton   B) T. Ward   C) T. Parsons   D) C. Cooley
  - 6) To whom we known as a Realy structural functionalism.
A) T. Ward   B) T. Parsons   C) M. Weber   D) R. Merton
  - 7) Which social thinker gives more importance to the knowledge in his post
structuralism ?
A) L. Strauss   B) M. Foucault   C) I. Habermass   D) All the above

- 8) Who say 'Levi-Strauss' theory of structuralism is dead in 'Paris'.
A) Kurzawel   B) Foucault   C) Althsser   D) All the above
- 9) Who discuss about the functions of conflict ?
A) Dahrendort   B) Collins   C) Coser   D) Cooley
- 10) Who say 'property and power' is main cause of conflict ?
A) Coser   B) Schutz   C) Marx   D) Collins

2. Write answers on **any four** in brief.

8

- 1) Define sociological theory.
- 2) Which are the basic factors of sociological theory ?
- 3) What is mean by normative theory ?
- 4) State the functional dimensions of social system.
- 5) What is relation between human nature and cultural diversity ?
- 6) According to the Schutz which are two factors are responsible conflict ?

3. Write a short answers on **any four**.

12

- 1) Symbolic construction.
- 2) Grand theory.
- 3) Concepts of theory.
- 4) Integration is a factor of social structure.
- 5) Structuralism.
- 6) Conflict and social change.

4. Explain the characteristics of sociological theory.

10

OR

Elucidate the functional dimentions a social system according to T. Parsons.

5. State R. Daharendarts conflict theory ?

10

मराठी रूपांतर

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

१) शास्त्रीय ज्ञानाचे उगमस्त्रोत कोणते ?

अ) अनुभव   ब) समाज   क) संस्कृती   ड) वरील सर्व

२) प्रादेशिक समाज शास्त्राची संकल्पना कोणी मांडली ?

अ) जी. घुर्ये   ब) एम. श्रीनिवास
क) पी.कुणे   ड) आर. मुखर्जी

३) “विशिष्ट यथार्थतेच्या पातळीवर आधारलेल्या परस्पर संबंधाचा एकात्म संय म्हणजे सिद्धांत” असे कोण म्हणतो ?

अ) आर. मर्टन   ब) डी. व्हीलर   क) टी. पार्सन्स   ड) टी. थॉमस

४) “डेफिनेशन ऑफ थिअरी इन सोशिऑलजि” या नावाचा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) टी. वार्ड   ब) टी. पार्सन्स   क) आर. मर्टन   ड) वरील सर्व

५) सामाजिक व्यवस्थे विषयीची चर्चा आपल्या “संरचनात्मक कार्यवादात” कोणी केली.

अ) आर. मर्टन   ब) टी. वार्ड   क) टी. पार्सन्स   ड) सी. कुळे

६) ‘खरा वा सच्चा’ संरचनात्मक कार्यवादी म्हणून आपण कोणास ओळखतो ?

अ) टी. वार्ड   ब) टी. पार्सन्स   क) एम. वेबर   ड) आर. मर्टन

७) कोणता सामाजशास्त्रीय विचारवंत आपल्या उत्तर-संरचनावादात ज्ञानात अधिक महत्त्व देता ?

अ) एल. स्ट्रॉस   ब) एम.फोकॉल्ट
क) आय. हेबरमास   ड) वरील सर्व

८) असे कोण म्हणतो की “लेव्हि-स्ट्रॉसच्या संरचनावादाचा ‘पॉरिस’ मध्ये मृत्यू झाला आहे ?

अ) कर्जवल   ब) फोकॉल्ट   क) अल्थुसर   ड) वरील सर्व

९) संघर्षाचा कार्या विषयी कोणी चर्चा केली ?

अ) डाहरेनडार्फ   ब) कुलीन्स   क) कोसर   ड) कुळे

१०) ‘संपती व सत्त’ हे संघर्षाचे मुख्य कारण आहे असे कोण म्हणतो ?

अ) कोसर   ब) शूटज्   क) मार्क्स   ड) कुलीन्स

२. कोणत्याही चाराची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- १) समाजशास्त्रीय सिद्धांताची व्याख्या करा.
- २) समाजशास्त्रीय सिद्धांताचे मूळ घटक कोणते ?
- ३) नियमनात्मक सिद्धांत म्हणजे काय ?
- ४) समाज व्यवस्थेच्या दृष्टीने प्रकार्यवादाचे महत्व सांगा.
- ५) मानवी स्वभाव व सांस्कृतिक विभिन्नता यामध्ये काय संबंध आहे ?
- ६) शूटज्च्यामते कोणते दोन घटक सामाजिक संघर्षास जबाबदार आहेत ?

३. कोणत्याही चारावर टीपा लिहा.

- १) प्रतिकात्मक मांडणी
- २) स्थूल सिद्धांत
- ३) संकल्पना व सिद्धांत
- ४) एकात्मता सामाजिक संरचनेचा घटक
- ५) संरचनावाद
- ६) संघर्ष व सामाजिक परिवर्तन.

४. समाजशास्त्रीय सिद्धांताची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

टी. पार्सन्सच्या मते समाज व्यवस्थेच्या दृष्टीने कार्यात्मकताचे महत्व विशद करा.

५. आर. डाहरेनडार्फ यांचा संघर्ष सिद्धांत सांगा.

SLR-G – 12

Seat No.	
----------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
HINDI
भाषा विज्ञान एवं हिंदी भाषा (Paper – II)

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) 'त' वर्ग की व्यंजन ध्वनियों को _____ ध्वनियाँ कहते हैं।
1) दन्त्य   2) ओष्ठ्य   3) मूर्धन्य   4) कण्ठ्य
- 2) _____ के रूप में 'मात्रा' और 'आघात' को स्वीकार किया जाता है।
1) ध्वनिगुण   2) स्वनिम   3) रूपिम   4) संध्वनि
- 3) जिस वाक्य में एक मुख्य वाक्य या प्रधान वाक्य होता है और उसके साथ एक या अधिक आश्रित उपवाक्य होते हैं, उसे _____ वाक्य कहते हैं।
1) सरल   2) साधारण   3) मिश्र   4) संयुक्त
- 4) भाषा व्यवस्था मानसिक है तो भाषा व्यवहार _____ है।
1) सामाजिक   2) आधुनिक   3) परस्परावलंबी   4) भौतिक
- 5) 'स्वन' _____ की सहायता से उत्पन्न होते हैं।
1) श्रवणेन्द्रिय   2) वागेन्द्रिय   3) आँखों   4) कर्णेन्द्रिय
- 6) आधुनिक भाषाविद मात्रा के _____ भेद स्वीकारते हैं।
1) तीन   2) चार   3) पाँच   4) छः

P.T.O.

- 7) एक पूर्ण विचार व्यक्त करनेवाला शब्द समूह _____ कहलाता है ।
 1) ध्वनि   2) पद   3) वाक्य   4) अर्थ
- 8) 'प्रवीण' शब्द अर्थपरिवर्तन की _____ दिशा का उदाहरण है ।
 1) अर्थसंकोच   2) अर्थविस्तार   3) अर्थादिश   4) अर्थापकर्ष
- 9) शब्दों के अर्थों में मूल अर्थ की अपेक्षा गिरावट आ जाती है तब _____ माना जाता है ।
 1) अर्थविस्तार   2) अर्थसंकोच   3) अर्थादिश   4) अर्थापकर्ष
- 10) _____ विज्ञान को अंग्रेजी में Morphology कहा जाता है ।
 1) ध्वनि   2) शब्द   3) रूप   4) वाक्य

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए । (6 में से 5) :

10

- 1) भाषा ध्वनि किसे कहते हैं ?
- 2) पद की परिभाषा लिखिए ।
- 3) अर्थसंकोच के चार उदाहरण लिखिए ।
- 4) व्यंजन किसे कहते हैं ?
- 5) रचना के आधार पर वाक्य के भेद लिखिए ।
- 6) भाषा के कोई चार अभिलक्षण लिखिए ।

3. टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2) :

10

- 1) भाषा व्यवस्था और भाषा व्यवहार ।
- 2) अर्थ की दृष्टि से रूपिम के भेद ।
- 3) मात्रा ।

4. वागवयवों के कार्यों का परिचय दीजिए ।

10

अथवा

वाक्य के आवश्यक तत्त्वों पर प्रकाश डालिए ।

5. स्थान और प्रयत्न के आधार पर व्यंजनों का वर्गीकरण कीजिए ।

10

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C1) (Paper – X)
Agricultural Development of India**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives : 10

- 1) In 2012-13 the share of agriculture in gross domestic product of India was _____ percent.
a) 13.6   b) 10   c) 18   d) 22
- 2) The period of Twelfth Five Year Plan is _____
a) 2002-07   b) 2010-15   c) 2011-16   d) 2012-17
- 3) National Rural Employment Guarantee Act came into force in _____
a) 2001   b) 2002   c) 2006   d) 2010
- 4) Land reforms in India aim at _____
a) Redistribution of ownership of holdings
b) Reduction in ownership
c) Encouragement to landlords
d) Purchasing land
- 5) _____ is the major source of irrigation in India.
a) Canals   b) Tanks
c) Wells and Tube Wells   d) Percolated tanks
- 6) Green Revolution in India started in _____
a) 1955-56   b) 1960-61   c) 1967-68   d) 1970-71
- 7) _____ is the non-conventional source of energy.
a) Fuelwood   b) Coal   c) Oil   d) Solar energy

- 8) The Rural Electrification Policy (2006) was aimed at provisioning electricity to all households by _____
a) 2009   b) 2012   c) 2015   d) 2020
- 9) The government introduced the Patent (Third Amendment) and Seeds Act in _____
a) 2000   b) 2004   c) 2008   d) 2010
- 10) WTO works to promote _____
a) Local trade   b) Internal trade
c) International trade   d) Transportation

2. Write short answers to **any four** : **8**
- 1) What is agricultural policy ?
  - 2) State the meaning of land reforms.
  - 3) What is cropping pattern ?
  - 4) Define corporate farming.
  - 5) What is blue revolution ?
  - 6) What is agricultural patent ?
3. Write short notes on **any four** : **12**
- 1) Regional imbalances
  - 2) Soil conservation
  - 3) Contract farming
  - 4) Need for second green revolution
  - 5) Agricultural technology and employment
  - 6) Agreement on agriculture.
4. A) State the role of agriculture in Indian economy. **10**
- OR
- B) Describe the features of green revolution in India.
5. Discuss the impact of WTO on Indian agriculture. **10**

९) सरकारने पेटंट (तिसरी दुरुस्ती) आणि बियाणे कायदा सन _____ मध्ये केला.

अ) २०००   ब) २००४   क) २००८   ड) २०१०

१०) जागतिक व्यापार संघटना (WTO) _____ ला उत्तेजन देते.

अ) स्थानिक व्यापार   ब) अंतर्गत व्यापार
क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार   ड) वाहतूक

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) कृषी निति म्हणजे काय ?
- २) जमीन सुधारणांचा अर्थ सांगा.
- ३) पिकांचा आकृतिबंध म्हणजे काय ?
- ४) प्रमंडळीय शेतीची व्याख्या लिहा.
- ५) नील क्रांती म्हणजे काय ?
- ६) कृषी पेटंट म्हणजे काय ?

३. कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

- १) प्रादेशिक असंतुलन
- २) मृदा संवर्धन
- ३) करार शेती
- ४) दुसऱ्या हरित क्रांतीची गरज
- ५) कृषी तंत्रज्ञान आणि रोजगार
- ६) कृषीवरील करार.

४. अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीची भूमिका सांगा.

१०

किंवा

ब) भारतातील हरित क्रांतीच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

५. भारतातील कृषी क्षेत्रावरील (WTO) च्या परिणामांची चर्चा करा.

१०

_____

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D) (Paper – III) (Old)
Theory and Practice of Comparative Politics**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternatives : 10
- 1) Which of the following scholar is associated with structural functionalism ?
a) David Easton   b) Almond   c) Verba   d) Robert Dahl
  - 2) Who wrote the Book 'The political system' ?
a) David Easton   b) Maxweber   c) Karl Deutsch   d) Rousseau
  - 3) Which of the following base is suitable for Marxian approach ?
a) Metaphysical   b) Idealistic
c) Individualistic   d) Materialistic
  - 4) Which of the following Political thinker is not related with liberalism ?
a) Adam Smith   b) Karl Marx   c) J.S. Mill   d) T.H. Green
  - 5) Name the country familiar for Civil Dictatorship.
a) Cuba   b) Afaganistan   c) Pakistan   d) Equedor
  - 6) What is longform of LTTE ?
a) Liberation Tamil Tigers Elam   b) Light Terriorism Than Explosion
c) Liberal Totalitarian Tribe Election   d) None of these
  - 7) Muslim brotherhood organisation works for
a) Equality   b) Freedom   c) Secularism   d) Terrorism

- 8) What sort of freedom is expected in liberal Constitutionalism ?
a) Individual freedom   b) Social freedom
c) Political freedom   d) None of the above
- 9) Multiparty system is accepted in
a) China   b) Switzerland   c) Cuba   d) Soviet Russia
- 10) Who wrote 'Communist Manifesto' ?
a) Hegal   b) Lenin   c) Karl Marx   d) Mao

2. Write short answers of **any four** of the following : **8**

- 1) What is Doorkeeper concept propounded by Easton ?
- 2) Explain meaning of comparative politics.
- 3) Explain Democratic centralism of China.
- 4) What is terrorism of third world countries ?
- 5) Explain importance of pressure groups in democracy.
- 6) Define classless society.

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Basic features of traditional approach of comparative politics.
- 2) Feedback process.
- 3) One party system and China.
- 4) Role of opposite party in democracy.
- 5) Violence and third world countries.
- 6) The challenges before Constitutional supremacy.

4. Answer **any one** of the following : **10**

Explain nature and scope of comparative politics.

OR

Discuss the main features of totalitarian political system.

5. Explain the role of political parties in shaping the democratic liberal process. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) रचनात्मक कार्यवादाशी खालीलपैकी कोणता विचारवंत संबंधीत आहे ?
अ) डेव्हिड ईस्टन   ब) अल्मंड   क) व्हर्बा   ड) रॉबर्ट डाल
- २) 'द पोलीटिकल सिस्टम' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) डेव्हिड ईस्टन   ब) मॅक्स वेबर   क) कार्ल डवाईश   ड) रुसो
- ३) साम्यवादी दृष्टिकोनाशी खालीलपैकी कोणता घटक सुसंगत आहे ?
अ) आध्यात्मिक   ब) आदर्शवादी   क) व्यक्तीवादी   ड) भौतिकवादी
- ४) खालीलपैकी कोणता विचारवंत हा उदारमतवादाशी संबंधीत नाही ?
अ) अँडम स्मिथ   ब) कार्ल मार्क्स   क) जे.एस. मील   ड) टी.एच. ग्रीन
- ५) 'नागरी हुकूमशाही' या संकल्पनेसाठी कोणते राष्ट्र प्रसिद्ध आहे.
अ) क्युबा   ब) अफगणिस्तान   क) पाकिस्तान   ड) इक्वेडोर
- ६) एल टी टी ई या संज्ञेचा विस्तार सांगा.
अ) लिबरेशन तमिळ टायगर्स इलम   ब) लाईट टेररीझम दॅन इक्स्प्लोजन
क) लिबरल टोटॅलॅटरियन ट्राईब इलेक्शन   ड) यापैकी नाही
- ७) मुस्लीम ब्रदरहूड ही संघटना कशासाठी काम करते ?
अ) समता   ब) स्वातंत्र्य   क) धर्मनिरपेक्षता   ड) दहशतवाद
- ८) उदारमतवादी घटनावादात कोणत्या प्रकारचे स्वातंत्र्य अपेक्षित असते ?
अ) व्यक्तीस्वातंत्र्य   ब) सामाजिक स्वातंत्र्य
क) राजकीय स्वातंत्र्य   ड) यापैकी नाही
- ९) कोणत्या देशात बहुपक्षपद्धती आहे ?
अ) चीन   ब) स्वित्झर्लंड   क) क्युबा   ड) सोविएट रशिया
- १०) 'कम्युनिष्ट मॅनिफेस्टो' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) हेगेल   ब) लेनिन   क) कार्ल मार्क्स   ड) माओ

२. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) ईस्टनने सांगितलेली डोअर किपर संकल्पना सांगा.
  - २) तौलनिक राज्यशास्त्राचा अर्थ सांगा.
  - ३) चीनमधील लोकशाही केंद्रिकरण म्हणजे काय ?
  - ४) तिसऱ्या जगातील दहशतवाद सांगा.
  - ५) लोकशाहीतील दबावगटांचे महत्व सांगा.
  - ६) वर्गविहिन समाजाची व्याख्या सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टीपा लिहा : १२
- १) तौलनिक राज्यशास्त्राच्या पारंपरिक दृष्टिकोनाचे प्रमुख आधार.
  - २) पुनर्भरण प्रक्रिया.
  - ३) चीनमधील एकपक्ष पद्धती.
  - ४) लोकशाहीतील विरोधी पक्षाची भूमिका.
  - ५) हिंसा व तिसरे जग.
  - ६) घटनात्मक सार्वभौमत्वासमोरील आव्हाने.
४. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- तौलनिक राज्यशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती सांगा.
- किंवा**
- सर्वकषवादी राजकीय व्यवस्थेच्या प्रमुख तत्वांची चर्चा करा.
५. उदारमतवादी लोकशाहीला आकार देण्यामध्ये असणाऱ्या राजकीय पक्षांच्या भूमिकांची चर्चा करा. १०

SLR-G – 122

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – V)

मराठीचा भाषावैज्ञानिक व समाजवैज्ञानिक अभ्यास

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा) :

१०

१) पाणिनीच्या ग्रंथाचे नाव काय होते ?

अ) नाट्यशास्त्र   ब) अष्टाध्यायी   क) वेदवाणी   ड) विवेकसिंधू

२) चॉम्स्कीच्या सिद्धांताचा पायाभूत घटक कोणता ?

अ) वाक्यविन्यास   ब) स्वनविन्यास   क) अर्थविन्यास   ड) पदविन्यास

३) 'फिलॉलजी' याला पर्यायी मराठी शब्द कोणता ?

अ) भाषाभ्यास   ब) भाषाविज्ञान   क) तत्त्वज्ञान   ड) समीक्षाविचार

४) एखाद्या विशिष्ट भाषेत वापरल्या जाणाऱ्या स्वनास काय म्हणतात ?

अ) ध्वनी   ब) चिन्ह   क) स्वनिम   ड) शब्द

५) 'सुलभ भाषाविज्ञान' या पुस्तकाचे लेखक कोण ?

अ) भालचंद्र नेमाडे   ब) यशवंत मनोहर
क) कल्याण काळे   ड) द.दि पुंडे

६) 'भाषा' (Language-1933) या ग्रंथाचे लेखन कोणी केले ?

अ) सोस्यूर   ब) ब्लूमफील्ड   क) चॉम्स्की   ड) डेव्हिड क्रायस्टल

७) भाषेत उपयोजिल्या जाणाऱ्या स्वनास काय म्हणतात ?

अ) स्वनिम   ब) स्वनांतर   क) अर्थ   ड) उच्चार

P.T.O.

८) भाषेतील लघुत्तम सार्थ घटकाला काय म्हणतात ?

अ) रूपिम   ब) स्वनिम   क) शब्द   ड) वाक्य

९) पदबंधानंतरची मोठी रचना कोणती ?

अ) रूपिकांतर   ब) उद्देश्य   क) विधेय   ड) वाक्य

१०) भाषेच्या संप्रेषणाचा हेतू कोणता असतो ?

अ) ध्वनीवाहकता   ब) अर्थवाहकता   क) चित्रमयता   ड) नादमयता

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (६ पैकी ५) :

१०

१) 'भाषाविज्ञान' म्हणजे काय ?

२) स्वनाचे दोन गुणविशेष लिहा.

३) स्वनिम निश्चित करण्याची तत्त्वे लिहा.

४) रूप (Morph) म्हणजे काय ?

५) ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धती बाबतचे दोन आक्षेप लिहा.

६) बोली भूगोलाची भाषाविज्ञानाच्या दृष्टीने उपयोगिता लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) सोस्यूर यांचा भाषाविषयक विचार लिहा.

२) अर्थाचे स्वरूप लिहा.

३) स्वन, स्वनिम आणि स्वनांतर या संकल्पना स्पष्ट करा.

४. भाषाविज्ञानातील 'भाषा' आणि 'विज्ञान' या संकल्पना स्पष्ट करून चॉम्स्कीच्या भाषाविषयक विचाराची चर्चा करा.

१०

किंवा

रूप, रूपिम आणि रूपिकांतर या संकल्पना स्पष्ट करा.

५. शब्द आणि अर्थ संकल्पना स्पष्ट करून अर्थाच्या प्रकाराची सविस्तर चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – V)
आधुनिक हिन्दी काव्य

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

- 1) _____ कवि का बचपन का नाम गुसाईदत्त था।
1) प्रसाद   2) निराला   3) दिनकर   4) पंत
- 2) _____ रात का प्रथम प्रहर, हम चले नाव लेकर सत्वर।
1) धवल   2) चाँदनी   3) कोमल   4) भूतल
- 3) निराला की सबसे पहली कविता _____ है।
1) अनामिका   2) परिमल   3) जुही की कली   4) कुकुरमुत्ता
- 4) पंत का _____ महाकाव्य है।
1) पल्लव   2) वीणा   3) ग्रंथि   4) लोकायतन
- 5) _____ की प्रेरणा से निराला 'रामचरितमानस' की ओर आकर्षित हुए।
1) पत्नी   2) पुत्री   3) माता   4) पिता
- 6) _____ कवि का जन्म अल्मोडा स्थित कौसानी नामक स्थान में हुआ था।
1) पंत   2) प्रसाद   3) निराला   4) दिनकर
- 7) होगी जय, होगी जय, हे पुरुषोत्तम _____ ।
1) सुमन   2) नवीन   3) राम   4) लोचन
- 8) प्रसाद का _____ अपने आपमें सम्पूर्ण छायावादी काव्य का प्रतीक बन गया है।
1) लहर   2) आँसू   3) इंद्र   4) कामायनी

9) जयशंकर प्रसाद मूलतः _____ के कवि हैं।

- 1) समाधी   2) वेदना   3) संवेदना   4) प्रेम

10) मैं _____ की प्रतिकृति-लज्जा हूँ मैं शालीनता सिखाती हूँ।

- 1) काम   2) रति   3) अंजन   4) चंचल

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर **पाँच-छः** वाक्यों में लिखिए। (छः में से **पाँच**) : 10

- 1) कवि ने धरती में कौन से दाने बोने की बात की है ?
- 2) निराला के अव्यवस्थित जीवन का सूत्रपात कैसे हुआ ?
- 3) 'कामायनी' के मनु की पाँच चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
- 4) 'कामायनी' में प्रयुक्ता 'समरसता' शब्द की व्याख्या कीजिए।
- 5) 'परिवर्तन' काव्य का उद्देश्य लिखिए।
- 6) 'कुकुरमुत्ता' किसका प्रतीक है ?

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (३ में से २) : 10

- 1) “माँ के उर पर शिशु - सा, समीप, सोया
धारा में एक द्वीप, ऊर्मिल प्रवाह को कर प्रतीप,
वह कौन विहग ? क्या विकल कोक, उड़ता
हरने निज विरह शोक ? छाया की कोकी को विलोक ?”
- 2) “मुझ भाग्यहीन की तू सम्बल,
युग वर्ष बाद जब हुई विकल,
दुःख हो जीवन की कथा रही,
क्या कहूँ, आज, जो नहीं कही।”
- 3) “नारी तुम केवल श्रद्धा हो
विश्वास रजत नग पग तल में
पीयूष स्रोत सी बहा करो,
जीवन के सुन्दर समतल में।”

4. 'पंत की काव्य प्रेरणा तथा वर्णन - विषय प्रकृति ही रही है।' चर्चा कीजिए। 10

अथवा

निराला की 'सरोत-स्मृति' कविता भारतीय समाज की विषमताओं पर व्यंग्य करती है। स्पष्ट कीजिए।

5. “श्रद्धा कवि प्रसाद की आदर्श नारी कल्पना है।” विशद कीजिए। 10

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ENGLISH
Paper – V : Literature in English : Drama (Old)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 50

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : 10
- 1) Oedipus in Sophocles' *Oedipus Rex* represents as king of _____
a) Sparta   b) Thebes   c) Athens   d) Troy
  - 2) The chorus in Sophocles' *Oedipus Rex* are _____
a) Theban Elders   b) Soldiers of Athens
c) Young Men of Thebes   d) Common people of Sparta
  - 3) _____ brings a mystical message from Apollo from Delphi.
a) Oedipus   b) Jocasta   c) Antigony   d) Creon
  - 4) Kalidasa's *Abhigyan Shakuntalam* traces back its source in _____
a) The Mahabharata   b) The Ramayana
c) The Yoga Vasista   d) The Upanishada
  - 5) _____ is friend and well-wisher of Shakuntala.
a) Priyamvada   b) Gautami   c) Swarnalata   d) Madhavi
  - 6) Shakespeare's *Comedy of Errors* is _____
a) Tragedy   b) High-comedy
c) Romantic comedy   d) Farcical comedy
  - 7) _____ represents as misanthrope who is in love with Celimene.
a) Philinte   b) Oronte   c) Eliante   d) Alceste
  - 8) Adriana is wife of _____
a) Antipholus of Ephesus   b) Antipholus of Syracuse
c) Antipholus of Denmark   d) Antipholus of Scotland
  - 9) Moliere's *Misanthrope* is based on follies and foibles of seventeenth-century _____
a) Germany   b) England   c) France   d) Ireland
  - 10) Angelo is Shakespeare's *Comedy of Errors* is _____
a) A Merchant of Syracuse   b) A Goldsmith
c) Duke of Ephesus   d) Duke of Syracuse

2. Answer the following questions in brief (**any five**) : **10**
- 1) What is the function of dramatic irony in Sophocles' *Oedipus Rex*?
  - 2) Briefly explain the meaning of the title *Oedipus Rex*.
  - 3) Mention the two qualities of Anusuya in *The Fatal Ring*.
  - 4) How do natural images flourish the play *The Fatal Ring*?
  - 5) What is the consequence of mistaken identity in Shakespeare's *Comedy of Errors*?
  - 6) Explain major fops and their function in Moliere's *Misanthrope*.
3. A) Write brief answers to **any two** of the following questions : **6**
- 1) What are the functions of chorus in Sophocles' *Oedipus Rex*?
  - 2) Bring out the significance of ring used in *The Fatal Ring*.
  - 3) Bring out the major difference between the qualities of Alceste and Philinte.
- B) Write answers to **any two** of the following questions in brief : **4**
- 1) What are the two type of conflict ?
  - 2) Mention visual and verbal aspects of play.
  - 3) What is the difference between plot and subplot ?
4. Critically comment on the role of Tiresias in Sophocles' *Oedipus Rex*. **10**
- OR
- Critically discuss on the major themes represented in *The Fatal Ring*.
5. Comment Shakespeare's *Comedy of Errors* as an epitome of farcical comedy. **10**
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HISTORY (Paper – VI) (Comp. Paper – II) (Old)
Modern Maharashtra (1818-1990)**

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing the correct option. 10
- 1) _____ has written a history of the Ramoshis.
A) Capt. Robertson   B) Col. Steman
C) Capt. Mackintosh   D) Capt. Daviss
  - 2) Elphinstone appointed _____ as a collector of Poona.
A) Henri Pottinger   B) Henri Robertson
C) Capt. John Briggs   D) William Chaplin
  - 3) _____ was a mouth piece of “Satyashodhak Samaj”.
A) Induprakash   B) Dinabandhu
C) Sudhakar   D) Muk Nayak
  - 4) _____ introduced ‘Rayatwari system’ in Maharashtra.
A) Jems Mill   B) Robert Pringle
C) Elphinstone   D) Capt. Daviss
  - 5) Umaji Naik was a leader of _____
A) Bhill’s   B) Koli’s   C) Ramoshi’s   D) Kaikadi’s
  - 6) _____ is regarded as the father of Boarding houses.
A) Mahatma Phule   B) Dr. B. R. Ambedkar
C) Chh. Shahu Maharaj   D) Maharshi V. R. Shinde
  - 7) Elphinstone divided Maratha Jahagirdar’s in to _____ classes.
A) Two   B) Three   C) Four   D) Five

8) Robert Pringle's experiment in land administration was first carried out at

- _____
- A) Pandharpur   B) Solapur
C) Aklus   D) Indapur

9) Who appeared before the Hunter Commission ?

- A) Justice Ranade   B) Mahatma Phule
C) Vittal Ramji Shinde   D) R. G. Bhandarkar

10) _____ was the Governor General of India during the third Anglo-Maratha war.

- A) Lord Hastings   B) Lord Wellesley
C) Lord Cornwallis   D) Lord Bentick

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**

- 1) Who introduced the filtration theory in education field ?
- 2) Merits of Rayatwari system.
- 3) Womens Emancipation Movement in Maharashtra.
- 4) Woods Despatch (1854).
- 5) Elphinstone.
- 6) Bombay Regulation (1827).

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Umaji Naik
- 2) Board of Education
- 3) Deccan Riots of 1875
- 4) Satyashodhak Samaj
- 5) Depressed Class Mission
- 6) Robert Keeth Pringle.

4. Evaluate the social work of Mahatma Phule. **10**

OR

Review the Bhill uprising in 19th century Maharashtra.

5. Review the economic condition of Maharashtra in the first half of 19th century. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्यायाची निवड करून द्यावीत. १०
- १) _____ ने रामोश्यांचा इतिहास लिहिला आहे.
अ) कॅप्टन रॉबर्टसन   ब) कर्नल स्टीमन
क) कॅप्टन मॅकिनटोश   ड) कॅप्टन डेव्हिस
- २) एलफिन्स्टनने _____ याची पुण्याचा कलेक्टर म्हणून नेमणुक केली.
अ) हेन्री पॉर्टीजर   ब) हेन्री रॉबर्टसन
क) कॅप्टन जॉन ब्रिगज   ड) विल्यम चॅपलीन
- ३) _____ हे सत्यशोधक समाजाचे मुखपत्र होते.
अ) इंदुप्रकाश   ब) दीनबंधु
क) सुधाकर   ड) मूक नायक
- ४) _____ याने महाराष्ट्रात रयतवारी पद्धत सुरू केली.
अ) जेम्स मिल   ब) रॉबर्ट प्रिंगले   क) एलफिन्स्टन   ड) कॅप्टन डेव्हिस
- ५) उमाजी नाईक हा _____ नेता होता.
अ) भिल्लांचा   ब) कोल्यांचा   क) रामोशींचा   ड) कैकाड्यांचा
- ६) _____ यांना वसतिगृहाचा जनक मानले जाते.
अ) महात्मा फुले   ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) छ. शाहू महाराज   ड) महर्षी वि. रा. शिंदे
- ७) एलफिन्स्टनने मराठा जहागिरदाराची विभागणी _____ वर्गात केली होती.
अ) दोन   ब) तीन   क) चार   ड) पाच
- ८) रॉबर्ट प्रिंगलेने _____ येथे भू-प्रशासनाचा पहिल्यांदा प्रयोग केला.
अ) पंढरपूर   ब) सोलापूर   क) अकलूज   ड) इंदापूर

१) हंटर आयोगापुढे कोणी साक्ष दिली ?

अ) जस्टीस रानडे

ब) महात्मा फुले

क) विठ्ठल रामजी शिंदे

ड) आर. जी. भांडारकर

१०) तिसऱ्या मराठा-इंग्रज युद्धाच्या वेळी _____ हा भारताचा गव्हर्नर जनरल होता.

अ) लॉर्ड हेस्टिंग्ज

ब) लॉर्ड वेल्लेस्ली

क) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस

ड) लॉर्ड बेंटिक

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

१) शिक्षण क्षेत्रात झिरपाण्याचा सिद्धांत कोणी मांडला ?

२) रयतवारी पद्धतीचे गुण.

३) महाराष्ट्रातील स्त्रीमुक्ती चळवळ

४) वुडचा खलिता (१८५४)

५) एलफिन्स्टन

६) बॉम्बे रेग्युलेशन (१८२७).

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) उमाजी नाईक

२) बोर्ड ऑफ एज्युकेशन

३) १८७५ चा डेक्कन उठाव

४) सत्यशोधक समाज

५) डिप्रेस्ड क्लास मिशन

६) रॉबर्ट कीथ प्रिंगले.

४. महात्मा फुले यांच्या सामाजिक कार्यांचे मूल्यमापन करा.

१०

किंवा

१९ व्या शतकातील महाराष्ट्रातील भिल्लांच्या उठावाचा आढावा घ्या.

५. १९ व्या शतकाच्या पूर्वार्धातील महाराष्ट्राच्या आर्थिक परिस्थितीचा आढावा घ्या.

१०

Seat No.	
----------	--

**M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. – E) (Paper – IV) (Old)
Methodology of Social Research**

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice questions.

10

- I) Research extends _____ of human beings.
A) Power   B) Longvity   C) Knowledge   D) Problems
- II) _____ is the proponent of 'Positivism'.
A) August Comte   B) Herbert Spencer
C) Karl Marx   D) G.S. Ghurye
- III) _____ is one of the source of hypothesis.
A) Faith   B) Analogy   C) Whims   D) Dream
- IV) A researcher is bound to maintain
A) ethical sanctity   B) ethical neutrality
C) ethical formality   D) ethical loyalty
- V) _____ is the first step in social research process.
A) Prediction   B) Generalization
C) Hypothesis   D) Formulation of problem
- VI) Applied research contributes for
A) old customs   B) new facts   C) mythology   D) literature
- VII) A _____ should be empirically testable.
A) conclusion   B) prediction   C) hypothesis   D) researcher

VIII) Social research has crucial role in

A) Social planning	B) Social stratification
C) Social mobility	D) Social status

IX) The process of planning for research work is termed as

A) research orientation	B) research depth
C) research prediction	D) research design

X) Hypothesis stated negatively is called as

A) null hypothesis	B) statistical hypothesis
C) sample hypothesis	D) positive hypothesis

2. Write short answer on **any four** of the following.

8

- A) What is 'Positivism' ?
- B) What is objectivity ?
- C) What is research methodology ?
- D) What is research design ?
- E) What is Hypothesis ?
- F) What is research problem ?

3. Write short notes on **any four** of the following.

12

- A) Sources of Hypothesis.
- B) Objectives of Social research.
- C) Practical research design.
- D) Relation between theory and Fact.
- E) Ethical neutrality in research.
- F) Applied social research.

4. A) Explain the scientific methods used in social science research.

10

OR

B) Discuss the concept and significance of research.

5. Write on meaning and types of research design.

10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न.

१०

- I) संशोधनामुळे मानवाच्या _____ ची वाढ होते.
अ) सत्ता   ब) वायोमान   क) ज्ञान   ड) समस्यां
- II) _____ हा 'विज्ञानवादाचा' पुरस्कर्ता आहे.
अ) ऑगस्ट कॉम्ट   ब) हर्बर्ट स्पेंसर
क) कार्ल मार्क्स   ड) जी.एस. घुर्ये
- III) _____ हे अभ्युपगमाचे एक स्रोत आहे.
अ) श्रद्धा   ब) सदृश्य   क) लहरी   ड) स्वप्न
- IV) संशोधकाला _____ पालणे बंधनकारक असते.
अ) नैतिक पावित्र्य   ब) नैतिक तटस्थता
क) नैतिक औपचारिकता   ड) नैतिक निष्ठा
- V) _____ ही संशोधनातील पहिली पायरी आहे.
अ) पूर्वकथन   ब) सामान्यीकरण   क) अभ्युपगम   ड) समस्या सूत्रण
- VI) उपयोजित संशोधनामुळे _____ ची भर पडते.
अ) जुने रिवाज   ब) नवीन तथ्य   क) अध्यात्म   ड) साहित्य
- VII) एका _____ ची अनुभवात्मक चाचणी करता आणि पाहिणे.
अ) निष्कर्ष   ब) पूर्वकथन   क) अभ्युपगम   ड) संशोधन
- VIII) सामाजिक _____ साठी संशोधनाची भूमिका महत्वाची असते.
अ) नियोजन   ब) स्तरीकरण   क) गतिशीलता   ड) दर्जा
- IX) संशोधन कार्याची नियोजनपूर्व आखणी करणेच्या प्रक्रियेला _____ म्हणतात.
अ) संशोधन उजलणी   ब) संशोधनाची खोली
क) संशोधन पूर्वकथन   ड) संशोधन आराखडा

X) नकारात्मक झालेल्या गृहितकृत्यांना _____ म्हणतात.

अ) रद्द गृहितकृत्ये

ब) सांख्यांक गृहितकृत्ये

क) नमूना गृहितकृत्ये

ड) सकारात्मक गृहितकृत्ये

२. खालीपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा.

८

अ) 'विज्ञानवाद' म्हणजे काय ?

ब) 'वस्तुनिष्ठता' म्हणजे काय ?

क) संशोधन-पद्धती म्हणजे काय ?

ड) संशोधन आराखडा म्हणजे काय ?

इ) अभ्युपगम म्हणजे काय ?

फ) संशोधन समस्या म्हणजे काय ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा.

१२

अ) अभ्युपगमाचे स्रोत.

ब) सामाजिक संशोधनाचे हेतु.

क) प्रात्यक्षिक संशोधन आराखडा.

ड) सिद्धांत आणि तथ्य यांतील संबंध.

इ) संशोधनातील नैतिक तटस्थता.

फ) उपयोजित सामाजिक संशोधन.

४. अ) सामाजिक संशोधनात वापरल्या जाणाऱ्या वैज्ञानिक पद्धती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) सामाजिक संशोधन संकल्पना आणि महत्वावर चर्चा करा.

५. 'संशोधन आराखडा'चा अर्थ आणि प्रकारावर लिहा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – II)
Indian English Literature

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All the questions are **compulsory**.*
2) *Figures to the **right** indicate **full marks**.*

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **10**
- 1) Which of the following is not a collection of poetry by Agha Shahid Ali ?
- a) The Country Without a Post Office
  - b) A Walk Through the Yellow Pages
  - c) Rooms are Never Finished
  - d) Later Day Psalms
- 2) Agha Shahid Ali was greatly influenced by the American Poet _____
- a) James Merrill
  - b) Walt Whitmax
  - c) Langston Huges
  - d) Robert Frost
- 3) 'The Villa of Peace' is referred to in the poem _____
- a) In Real Time
  - b) In Arabic
  - c) A Pastoral
  - d) By Exiles
- 4) In 'The Country Without a Post Office' the city was robbed of every call due to the death of
- a) the soldier
  - b) the priest
  - c) the muezzin
  - d) the khalif
- 5) The line 'O Rain, abandon all pretense' occurs in the poem _____
- a) The Floating Post Office
  - b) The Country without a Post Office
  - c) The Correspondent
  - d) A Pastoral

- 6) In 'The Correspondent' the Adagio- a piece of music is associated with
- a) Marriage Ceremony   b) Funeral rites
c) Romance   d) Birth ceremony
- 7) The Phrase 'Wheat of Egypt' occurs in the poem
- a) In Arabic   b) The Correspondent
c) In Real Time   d) By Exiles
- 8) The Holy Book _____ prophecied a fire of men and stones in the poem 'In Arabic'.
- a) The Bible   b) The Gita
c) The Koran   d) The Granth Sahiba
- 9) What is sold in real time ?
- a) Salvation   b) Happiness
c) Blessings   d) Sin
- 10) The collection of poetry 'The Country without a Post Office ' was first published in the year _____
- a) 1997   b) 1998   c) 1979   d) 1989

2. Answer **any five** of the following question in short.

10

- 1) How can one obtain the greatest results of Karma ?
- 2) Name the different calenders in India.
- 3) What message does Ralman Rashdie give at the end of his essay 'Imaginary Homelands' ?
- 4) What is 'Osho's idea of true love ?
- 5) What is Jasbir Jain's opinion about Gandhi ?
- 6) How is a character built according to Vivekananda ?

3. A) Answer **any two** of the following questions in brief. **6**
- 1) What is Narrative Essay ?
  - 2) Highlight symbolism as a trend of modern Indian English Poetry.
  - 3) How myths are used in Indian English Drama ?
- B) Answer in short **any two** of the following questions. **4**
- 1) What type of Essay is 'India Through its Calenders' ?
  - 2) Give any two examples of myths used in Indian English Drama.
  - 3) How 'locale' is used in Indian English poetry ?
4. A) Comment on the themes of 'Vasavadutta'. **10**
- OR
- B) Write an essay on Sri Aurobindo's art of characterization in 'Vasavadutta'.
5. Evaluate the life of women in the novel 'Inside the Haveli'. **10**
-

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – III) (Old)
Macro Economic Analysis

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence. **10**
- 1) Investment function shows the relationship between Investment and MEC is
    - a) Inverse
    - b) Proportional
    - c) Equi-proportional
    - d) None of the above
  - 2) Accelerator reveals the relationship between
    - a) Investment and rate of interest
    - b) Income and consumption
    - c) Investment and consumption
    - d) None of the above
  - 3) Velocity of circulation of money is measured
    - a) At given moment of time
    - b) Over a year
    - c) Over a decade
    - d) None of the above
  - 4) Who emphasized that demand for money is generated due to the function medium of exchange ?
    - a) Classical
    - b) Neo-classical
    - c) Monetarists
    - d) None of the above
  - 5) Who suggested the permanent income hypothesis of consumption ?
    - a) Keynes
    - b) Fisher
    - c) Friedman
    - d) None of the above
  - 6) The equation $P = \frac{KR}{M}$ is given by
    - a) Fisher
    - b) Pigou
    - c) Marshall
    - d) Robertson

- 7) Peoples liquidity preference demands on _____ motive.
a) Two   b) Three   c) Four   d) Five
- 8) Marginal Propensity to Consume is always
a) Zero   b) Positive but less than unity
c) Negative   d) Positive but more than unity
- 9) Consumption function shows the relationship between
a) Income and Saving   b) Income and Investment
c) Income and Consumption   d) None of the above
- 10) In case of liquidity trap, the demand for money is
a) Perfectly elastic   b) Perfectly inelastic
c) Relative elastic   d) Unitary elastic
2. Write short answer of the following (**any four**). **8**
- 1) What is supply of money ?
  - 2) Define the social accounting.
  - 3) What is meant by disposable income ?
  - 4) What is marginal propensity to consume ?
  - 5) Mention two examples for near money.
  - 6) What do you mean transaction demand for money ?
3. Write short notes (**any four**). **12**
- 1) Marginal efficiency of capital.
  - 2) Control of money supply.
  - 3) Money multiplier.
  - 4) Circular flow of income in two sector economy.
  - 5) Absolute Income Hypothesis.
  - 6) High power money.
4. Answer **any one** of the following. **10**
- a) Explain the Keynes's theory of rate of interest.
  - b) State Fisher's quantity theory of money.
5. Explain the Keynesian Psychological law of Consumption. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पून्हा लिहा.

१०

१) गुंतवणूक फलन गुंतवणूक व भांडवलाची सीमांत लाभक्षमता या घटकातील संबंध स्पष्ट करते

अ) परस्पर विरोधी   ब) प्रमाणशिर   क) समप्रमाण   ड) वरीलपैकी नाही

२) प्रवेश तत्व या घटकातील संबंध स्पष्ट करते.

अ) गुंतवणूक व ब्याजदर   ब) उत्पन्न व उपभोग

क) गुंतवणूक व उपभोग   ड) वरीलपैकी नाही

३) पैशाचा भ्रमणवेग या काळासाठी मोजला जातो.

अ) विशिष्ट काळतील विशिष्ट क्षणी   ब) एक वर्षानंतरच्या

क) दहा वर्षानंतरच्या   ड) वरीलपैकी नाही

४) विनिमय माध्यम या कार्यामुळे पैशाला मागणी येते असे कोणी सांगितले ?

अ) सनातनवाद्यांनी   ब) नवसनातनवाद्यांनी

क) चलनवादी विचारवंत   ड) वरीलपैकी नाही

५) उत्पन्न फलनाचे कायम उत्पन्न गृहितक कोणी मांडले ?

अ) केन्स   ब) फिशर   क) फ्राइडमन   ड) वरीलपैकी नाही

६) $P = \frac{KR}{M}$ हे समिकरण मांडले

अ) फिशर   ब) पिगू   क) मार्शल   ड) रॉबर्टसन

७) लोकांची रोकड पसंती _____ हेतूवर अवलंबून असते.

अ) दोन   ब) तीन   क) चार   ड) पांच

८) सीमांत उपभोग प्रवृत्ती नेहमी _____ असते.

अ) शून्य   ब) धनात्मक पण एकपेक्षा कमी

क) ऋणात्मक   ड) धनात्मक पण एकपेक्षा जास्त.

- ९) उपभोग फलन या घटकातील संबंध दर्शविते.
 अ) उत्पन्न व बचत
 ब) उत्पन्न व गुंतवणूक
 क) उत्पन्न व उपभोग
 ड) वरीलपैकी नाही

- १०) रोखता सापळ्याबाबतीत, पैशासाठी असलेली मागणी _____ असते.
 अ) पूर्ण लवचिक
 ब) पूर्ण अलवचिक
 क) सापेक्ष लवचिक
 ड) निरपेक्ष लवचिक

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) पैशाचा पुरवठा म्हणजे काय ?
- २) सामाजिक हिशेबपद्धतीची व्याख्या द्या.
- ३) व्ययशक्य उत्पन्न म्हणजे काय ?
- ४) सीमांत उपभोग प्रवृत्ती म्हणजे काय ?
- ५) जवळ- पैसा संकल्पनेची दोन उदाहरणे द्या.
- ६) तुमच्या मतानुसार व्यवहार हेतूसाठी केलेली पैशाची मागणी म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) भांडवलाची सीमांत कार्यक्षमता.
- २) पैशाच्या पुरवठ्याचे नियंत्रण.
- ३) पैसा गुणक.
- ४) द्विक्षेत्रिय अर्थव्यवस्थेतील राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाह.
- ५) निरपेक्ष उत्पन्न गृहितक.
- ६) शक्तिशाली पैसा.

४. खालील प्रश्नांपैकी कोणत्याही एकांची उत्तरे लिहा :

१०

- अ) केन्सचा ब्याजाचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- ब) फिशरचा चलनसंख्यामान सिद्धान्त सांगा.

५. केन्सचा उपभोग फलनाचा मानसशास्त्रीय नियम स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D) (Paper – IV) (Old)
Theory and Practice of International Politics**

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : **10**
- 1) The scientific and systematic study of international relation began during the _____ period.
A) Pre-First World War   B) Post-First World War
C) Post-Second World War   D) Post-Cold War
  - 2) Up to 19th Century the study of international politics was limited to _____
A) Asia   B) Africa
C) Europe   D) Latin America
  - 3) The Idealist theory strongly favours _____
A) Civil development   B) Economic development
C) Moral development   D) None of the above
  - 4) _____ fundamental principles of realistic approach have been stated by Morgenthau.
A) Four   B) Six
C) Eight   D) Ten
  - 5) In _____ field the interest has sought in game theory.
A) Narrow Minded   B) Broad minded
C) Internation   D) Inter-related
  - 6) _____ are the major actors in International Politics.
A) Political Leaders   B) International Organization
C) Nation-States   D) Public Opinion

- 7) _____ is the most stable and tangible element of National power
 A) Geography
 B) Technology
 C) Natural Resource
 D) Ideology
- 8) An important instrument of Balance of Power is _____
 A) International Organisations
 B) Regional Organizations
 C) Military alliances
 D) Peace Treaties
- 9) In _____ the efforts to avoid conflicts are made by distributing the power equally.
 A) International Organization
 B) Nation-States
 C) Balance of Power
 D) Cold War
- 10) When two neighbouring nations try to control power mutually it is a type of _____ balance of power.
 A) Local
 B) General
 C) Regional
 D) Universal

2. Write short answers to the following (**any four**) : **8**
- 1) What is the importance of International Politics ?
  - 2) What is World State Theory ?
  - 3) What is National Power ?
  - 4) Explain the Technology as an Element of National Power.
  - 5) What is purpose of Balance of Power ?
  - 6) Explain the meaning of 'Detente'.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Scope of International Politics.
  - 2) 'Realist theory' of Morgenthau.
  - 3) Importances of National Power.
  - 4) Game theory.
  - 5) Changing Nature of Balance of Power.
  - 6) Characteristics of Balance of Power.
4. Explain the idealistic theory of international politics. **10**
- OR
- Define and explain the types of Balance of Power.
5. Evaluate the elements of National Power. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) आंतरराष्ट्रीय संबंध या विषयाचा शास्त्रशुद्ध आणि पद्धतशीर अभ्यासाला _____ काळात प्रारंभ झाला.
- अ) पहिल्या महायुद्धापूर्वी   ब) पहिल्या महायुद्धानंतर
क) दुसऱ्या महायुद्धानंतर   ड) शितयुद्धानंतर
- २) एकोणविसाव्या शतकापर्यंत आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अभ्यास प्रामुख्याने _____ पुरता मर्यादित होता.
- अ) आशिया   ब) आफ्रिका
क) युरोप   ड) लॅटिन अमेरिका
- ३) आदर्शवादी सिद्धांत _____ चे जोरदार समर्थन करतो.
- अ) नागरी विकास   ब) आर्थिक विकास
क) नैतिक विकास   ड) वरीलपैकी नाही
- ४) मॉर्गेन्थाँ यांनी वास्तववादी सिद्धांताची _____ मुलतत्त्वे मांडली.
- अ) चार   ब) सहा
क) आठ   ड) दहा
- ५) खेळ सिद्धांतात _____ क्षेत्रात हितसंबंधाची प्राप्ती होते.
- अ) संकुचित   ब) व्यापक
क) राष्ट्रांतर्गत   ड) परस्परपूरक
- ६) _____ हे आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील प्रमुख अभिनेता आहेत.
- अ) राजकीय नेतृत्व   ब) आंतरराष्ट्रीय संघटना
क) राष्ट्र-राज्ये   ड) लोकमत
- ७) _____ हे राष्ट्रसत्तेचे सर्वाधिक स्थिर व मूर्त घटक आहे.
- अ) भूगोल   ब) तंत्रज्ञान
क) नैसर्गिक सैसाधन   ड) विचारप्रणाली

- ८) _____ हे सत्तासंतुलनाचे एक महत्त्वाचे साधन आहे.
 अ) आंतरराष्ट्रीय संघटना   ब) क्षेत्रीय संघटना
 क) लष्करी करार   ड) शांतता करार
- ९) _____ यात सत्तेचे समान वितरण करून संघर्ष टालण्याचा प्रयत्न केला जातो.
 अ) आंतरराष्ट्रीय संघटन   ब) राष्ट्र-राज्ये
 क) सत्तासंतुलन   ड) शितयुद्ध
- १०) जेव्हा दोन शेजारी राष्ट्रे परस्परांशी सत्ता नियंत्रित करण्याचा प्रयत्न करतात तेव्हा तो _____ सत्तासमातोलाचा प्रकार असतो.
 अ) स्थानिक   ब) सामान्य
 क) विभागीय   ड) वैश्विक

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

८

- १) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे महत्त्व काय ?
 २) विश्वराज्य सिद्धांत म्हणजे काय ?
 ३) राष्ट्रसत्ता म्हणजे काय ?
 ४) तंत्रज्ञान राष्ट्रसत्तेचे एक घटक आहे हे स्पष्ट करा.
 ५) सत्तासंतुलनाचा उद्देश काय आहे ?
 ६) देतांत (Detente) चा अर्थ स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती
 २) मॉर्गेन्थॉ यांचा वास्तववादी सिद्धांत
 ३) राष्ट्रसत्तेचे महत्त्व
 ४) खेळ सिद्धांत
 ५) सत्तासंतुलनाचे बदलते स्वरूप
 ६) सत्तासंतुनाचे वैशिष्ट्ये

४. आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा 'आदर्शवादी सिद्धांत' स्पष्ट करा.

१०

किंवा

सत्तासमतोल म्हणजे काय हे सांगून त्याचे प्रकार सांगा.

५. राष्ट्रसत्तेच्या विविध घटकांचे मूल्यमापन करा.

१०

SLR-G – 132

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VI)
मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) दत्त संप्रदायातील महत्त्वाचा ग्रंथ कोणता ?
(गुरुचरित्र / गीताई / हरिविजय / पांडवप्रताप)
- २) संस्कृतीचे एकूण किती घटक मानले जातात ?
(३ / ४ / ५ / ६)
- ३) कोणाच्या आगमनाने भारतात संस्कृत भाषेचे आगमन झाले ?
(ब्रिटीश / फ्रेंच / पोर्तुगीज / आर्य)
- ४) उनकेश्वराचा शिलालेख कोणत्या साली कोरला गेला ?
(१२८७ / १२८९ / १२९१ / १२९३)
- ५) वारकरी संप्रदायाचे प्रवर्तक कोण ?
(ज्ञानदेव / नामदेव / चक्रधर / बसवेश्वर)
- ६) मराठी लिखित साहित्याची सुरुवात कोणत्या कालखंडात झाली ?
(यादव / मोगल / ब्रिटीश / पेशवे)
- ७) वारकरी पंथाचे दैवत कोणते ?
(बिरोबा / धुळोबा / खंडोबा / विठोबा)
- ८) इ. स. १३४७ ते १६४५ हा कालखंड कोणत्या नावाने ओळखला जातो ?
(कलियुग / अणूयुग / तयोयुग / नवयुग)

P.T.O.

- ९) युगपुरुष म्हणून कोणत्या राजाचा गौरव केला जातो ?
(छत्रपती शिवाजी महाराज / संभाजी / राजाराम / शाहू)
- १०) इंग्रजी राजवटीत कोणता नवा वाङ्मय प्रकार उदयास आला ?
(चरित्र / कथा / निबंध / कविता)
२. कोणत्याही पाच प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १०
- १) महाराष्ट्र नावाच्या उपपत्ती संबंधी दोन उपपत्ती लिहा.
  - २) महानुभावीयांचे गद्य ग्रंथ.
  - ३) समर्थ रामदासांच्या दासबोधाचे दोन विशेष लिहा.
  - ४) संत जनाबाईंच्या ओवीचे विशेष सांगा.
  - ५) वीरशैव संप्रदायाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
  - ६) दत्त संप्रदायाची महान पुरुष परंपरा स्पष्ट करा.
३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची लघु उत्तरे लिहा : १०
- १) नाथ संप्रदायाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
  - २) महानुभावीय पद्य ग्रंथांचा परिचय करून द्या.
  - ३) बहामनी राजवटीचा परिचय करून देऊन सांस्कृतिक जीवनावर याचा काय परिणाम झाला ते सांगा.
४. 'अस्सल मराठी संस्कृतीचे दर्शन यादव कालीन मराठी साहित्यातून घडते' या विधानाची सविस्तर चर्चा करा. १०

किंवा

- 'मानवी जीवनाचा अविभाज्य भाग किंवा घटक म्हणून संस्कृतीचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे' सविस्तर स्पष्ट करा.
५. 'मध्ययुगीन मराठी साहित्य हे धर्माधिष्ठितच आहे' या विधानाची सत्यता महाराष्ट्रातील विविध धर्म संप्रदायांच्या आधारे पटवा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – VI)
काव्यशास्त्र एवं साहित्यालोचन

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । 10

- 1) आ. भरतमुनि के रस संबंधी ग्रंथ का नाम _____ है।
क) काव्यप्रकाश   ख) रसगंगाधर   ग) काव्यालंकार   घ) नाट्यशास्त्र
- 2) करुण, श्रृंगार और शांत रस के लिए _____ रीति उपयुक्त है।
क) वैदर्भी   ख) गौडी   ग) पांचाली   घ) मागधी
- 3) अलंकार सम्प्रदाय के प्रवर्तक आचार्य _____ है।
क) वामन   ख) भामह   ग) कुन्तक   घ) क्षमेंद्र
- 4) _____ के रस निष्पत्ति संबंधी मत का नाम 'भुक्तिवाद' है।
क) आ. भट्ट लोल्लट   ख) आ. शंकुक
ग) आ. भट्ट नायक   घ) आ. अभिनव गुप्त
- 5) 'विशिष्ट पदरचना रीतिः।' यह उद्धरण _____ का है।
क) आ. दण्डी   ख) आ. रूद्रट   ग) आ. रूय्यक   घ) आ. वामन
- 6) _____ ने 'रीति' के लिए 'कवि गमन मार्ग' इस शब्द का प्रयोग किया है।
क) आ. विश्वनाथ   ख) आ. राजशेखर   ग) आ. भोजराज   घ) आ. पंडितराज जगन्नाथ
- 7) 'ध्वन्यालोक' ग्रंथ के रचयिता _____ है।
क) आ. आनंदवर्धन   ख) आ. विश्वनाथ   ग) आ. मम्मट   घ) आ. वामन

8) वक्रोक्ति के मुख्य भेदों की संख्या _____ हैं।

क) चार   ख) पाँच   ग) छः   घ) सात

9) 'ध्वनि सिद्धांत' में _____ के स्वीकार केलिए स्फोट को आधार मान लिया है।

क) अलंकार   ख) गुण   ग) रीति   घ) ध्वनि

10) 'औचित्य विचार चर्चा' नामक ग्रंथ के रचयिता _____ है।

क) क्षेमेंद्र   ख) अभिनव गुप्त   ग) वामन   घ) विश्वनाथ

2. निम्नलिखित में से **किन्हीं पाँच** प्रश्नों के उत्तर **दो-तीन** वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) रस की कोई एक परिभाषा लिखिए।
- 2) संचारी भाव को व्यभिचारी भाव क्यों कहा जाता है ?
- 3) अलंकार शब्द का व्युत्पत्तिमूलक अर्थ लिखिए।
- 4) पांचाली रीति किसे कहते हैं ?
- 5) औचित्य शब्द का अर्थ लिखिए।
- 6) संलक्ष्यक्रम व्यंग्य ध्वनि किसे कहते हैं ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए। (तीन में से दो)

10

- 1) शब्द गुण और उनके लक्षण
- 2) प्रबंध वक्रता
- 3) आ. भट्ट लोल्लट का उत्पत्तिवाद.

4. साधारणीकरण संबंधी विविध विद्वानों के मतों पर प्रकाश डालिए।

10

अथवा

औचित्य के प्रमुख भेदों की चर्चा कीजिए।

5. रीति के प्रमुख भेदों पर संक्षेप में प्रकाश डालिए।

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VI)
Critical Theories

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and complete the following sentences : **10**
- 1) According to Jung, the material for psychological literature is taken from _____
    - a) Collective unconscious
    - b) Archetypes
    - c) Primordial experience
    - d) Conscious human experience
  - 2) The abstract pattern which appears in Rhodesian cliff drawings is _____
    - a) Old stone Age
    - b) Unconscious
    - c) The sun-wheel
    - d) Visionary literature
  - 3) According to Frye, what is missing from literary criticism is the _____
    - a) inductive method
    - b) central hypothesis
    - c) centrifugality
    - d) myth
  - 4) _____ will constitute the first chapter of future handbooks of criticism.
    - a) The Quest Myth
    - b) The Messiah Myth
    - c) The God
    - d) The Archetypes
  - 5) Bricolage is the _____
    - a) use of unsuitable materials and tools
    - b) hypothesis
    - c) brick work
    - d) none from above

- 6) According to Genette, structuralist criticism consists of _____
- a) bone-structure
  - b) internal reduction
  - c) radiosopic reduction
  - d) none from above
- 7) Nirukta means _____
- a) Glossary
  - b) Karika
  - c) Samgraha
  - d) Sthayi-bhava
- 8) The two kinds of Hasya Rasa are _____
- a) Bhava and Vibhava
  - b) Atmasta and Parasta
  - c) Vira and Sringara
  - d) Karun and Shoka
- 9) _____ is considered the manifesto of post-structuralism.
- a) 'Structure, sign and play in the Discourse of the Human Sciences'
  - b) 'Structuralism and Literary Criticism'
  - c) 'The Raw and the Cooked'
  - d) None from above
- 10) _____ laid the foundation of psycho-analysis.
- a) Jung
  - b) Freud
  - c) Lacan
  - d) Adler

2. Write short answers to the following questions (**any five**) :

10

- 1) How does Frye describe the contemporary state of literary criticism ?
- 2) According to Genette, what should be the aim of structuralism ?
- 3) Describe the visionary mode of literature.
- 4) Discuss in short the different Bhavas of Bibhatsa Rasa.
- 5) According to Genette, why is there a need to develop 'trans-linguistics' ?
- 6) Comment on the importance of the Central Myth in Archetypal criticism.

3. A) Write short-notes on **any two** of the following : **6**
- 1) Structuralism
  - 2) Archetypal criticism
  - 3) Post-structuralism.
- B) Write short answers to the following questions (**any two**) : **4**
- 1) Explain Frye's inductive method.
  - 2) Describe the psychological mode of literature.
  - 3) Discuss Frye's central pattern of the comic and tragic vision.
4. Answer **any one** of the following : **10**
- A) Critically comment on Gerard Genette's views on structuralist criticism.
- OR
- B) Discuss and comment on Northrop Frye's idea of making criticism scientific and systematic.
5. How does Jung differentiate between his attitude and Freud's attitude to visionary literature ? **10**
-

SLR-G – 137

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
HISTORY OPT. (Paper – I)
Women in Indian History

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option :

10

1) The Feminist Movement in America for the rights of the women was started under the leadership of _____

- A) John Stuart   B) Beti Friden
C) Mary Craft   D) Annie Besant

2) _____ book in Pali-language gives information about women's spiritual progress of Buddha period.

- A) Vinay Pittak   B) Satyarthā Prakash
C) Vedakade Chala   D) Therigatha

3) Arya Samaj has wrote _____ book on Vedas.

- A) Satyarthā Prakash   B) Gulamgiri
C) Philosophy of Education   D) Sutra-Smriti

4) According to Sikhism the practice of _____ was not accepted.

- A) Remarriage   B) Practice of Sati
C) Child Marriage   D) Widow Marriage

5) _____ established Aatmeya Sabha.

- A) Swami Vivekanand   B) Mahatma Phule
C) Swami Dayanand Saraswati   D) Raja Rammohan Roy

6) _____ society we find Matriarchal Decent system.

- A) Rural   B) Jain   C) Adivashi   D) Islam

7) Bahinabai was the disciple of _____

- A) Namdeo   B) Tukaram   C) Eknath   D) Dnyaneswar

P.T.O.

8) _____ is the author of 'Shtri-Purush Tulana'.

- A) Pandita Ramabai   B) Ramabai Rande
C) Tarabai Shinde   D) Sudhatai Modak

9) Simone de Beauvior wrote _____ book.

- A) The second sex   B) The Feminine Mistique
C) The original of the family   D) Therigata

10) Central Hindu College was established at

- A) Kashee   B) Lahor   C) Banaras   D) Madras

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) Mary Wolstone Craft.
- 2) Post-Modernist Feminism.
- 3) Johar System.
- 4) Pandita Rambai.
- 5) Arya Samaj.
- 6) Describe the position of women in Maratha period.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Marxist Feminism.
- 2) Christian religion and women.
- 3) Aligarh Movement.
- 4) Work of Brahmo Samaj towards women.
- 5) Status of tribal women.
- 6) Radical approach in Feminism.

4. Write about the works of Saint Poetess in Bhakti Movement.

10

OR

Write an essay on the legal status of women in medieval period.

5. Discuss the contribution of 'Satyashodhak Samaj' for the upliftment of women.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) अमेरिकेत स्त्रियांच्या हक्कासाठी स्त्रीवादी चळवळ _____ हिच्या नेतृत्वाखाली सुरु झाली.
अ) जॉन स्टुअर्ट
ब) बेटी फ्रिडन
क) मेरी क्राफ्ट
ड) अॅनी बेझंट
- २) बौद्धकालिन स्त्रियांच्या आध्यात्मिक उन्नतीबाबत माहिती देणारा पाली भाषेतील _____ हा ग्रंथ होय.
अ) विनय पिट्ठक
ब) सत्यार्थ प्रकाश
क) वेदाकडे चला
ड) थेरीगाथा
- ३) आर्यसमाजाने वेदावर आधारित _____ हा ग्रंथ लिहा.
अ) सत्यार्थ प्रकाश
ब) गुलामगिरी
क) फिलॉसॉफी ऑफ एज्युकेशन
ड) सूत्र-स्मृती
- ४) शीख धर्मात _____ पद्धत अमान्य मानली गेली.
अ) पुनर्विवाह
ब) सती प्रथा
क) बालविवाह
ड) विधवा विवाह
- ५) आत्मिय सभेची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) स्वामी विवेकानंद
ब) महात्मा फुले
क) स्वामी दयानंद सरस्वती
ड) राजा राममोहन रॉय
- ६) _____ समाजात मातृवंशीय परंपरेची पद्धत आढळते.
अ) ग्रामीण
ब) जैन
क) आदिवासी
ड) इस्लाम
- ७) बहिणाबाई ही _____ शिष्या होती.
अ) नामदेव
ब) तुकाराम
क) एकनाथ
ड) ज्ञानेश्वर
- ८) 'स्त्री-पुरुष तुलना' या ग्रंथाचे लेखक _____ हे आहेत.
अ) पंडिता रमाबाई
ब) रमाबाई रानडे
क) ताराबाई शिंदे
ड) सुधाताई मोडक

९) सिमा दि बुन्हिने _____ हा ग्रंथ लिहिला.

अ) द सेकंड सेक्स

ब) द फेमिनेन मिस्टिक

क) द ओरिजनल ऑफ द फॅमिली

ड) थेरीगाथा

१०) सेंट्रल हिंदू कॉलेजची स्थापना _____ येथे झाली.

अ) काशी

ब) लाहोर

क) बनारस

ड) मद्रास

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) मेरी वुल्स्टोन क्राफ्ट.

२) उत्तर आधुनिकतावादी स्त्रीवाद.

३) जोहार पद्धत.

४) पंडिता रमाबाई.

५) आर्य समाज.

६) मराठा काळातील स्त्री जीवनाची माहिती सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) मार्क्सवादी स्त्रीवाद.

२) ख्रिश्चन धर्म व स्त्रिया.

३) अलीगड चळवळ.

४) ब्राम्हो समाजाचे स्त्री विषयक कार्य.

५) आदिवासी स्त्रियांचा दर्जा.

६) स्त्री इतिहासाबाबतचा जहालवादी दृष्टीकोन.

४. भक्ती चळवळीतील संत कवयत्रिंचे कार्य सांगा.

१०

किंवा

मध्ययुगीन कालखंडातील स्त्रियांच्या कायदेशीर दर्जावर सटीक निबंध लिहा.

५. सत्यशोधक समाजाने स्त्री उद्धारासाठी केलेल्या कार्याची चर्चा करा.

१०

SLR-G – 14

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
KANNADA (Paper – II)
History of Kannada Literature

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಕನ್ನಡದ ಶಬ್ದಕೋಶವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದವರು _____

ಅ) ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ. ಆ) ಪಂಪ ಇ) ಕಿಟೆಲ್ ಈ) ರನ್ನ

2) ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು, ಮಾಧುರ್ಯಂಗೆ ಮಾಧುರ್ಯಂ _____

ಅ) ಬಾದಾಮಿ ಆ) ಬೀದರ್ ಇ) ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ ಈ) ಶಿಕಾರಿಪುರ

3) ಹಳೆಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾದದ್ದು _____ ದಿಂದ.

ಅ) ಕಾವ್ಯ ಆ) ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಇ) ಕತೆ ಈ) ವಚನ

4) ಕವಿಯೂ ಹೌದು ಕಲಿಯೂ ಹೌದು !

ಅ) ರನ್ನ ಆ) ಪೊನ್ನ ಇ) ಜನ್ನ ಈ) ಪಂಪ

5) ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ _____

ಅ) ಕೇಶವ ಆ) ಪುರಂದರ ಇ) ವಿಠಲ ಈ) ಕನಕದಾಸ

6) ಹರಿಹರನೆಲೆಸಿದ್ದು _____

ಅ) ಇಂಡಿ ಆ) ಹಂಪಿ ಇ) ಬನವಾಸಿ ಈ) ಶೃಂಗೇರಿ

7) ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಮುಂಗೋಳಿ _____

ಅ) ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಆ) ಪಂಪ ಇ) ಮುದ್ದಣ ಈ) ಅಡಿಗ

8) ಕನ್ನಡದ ಅದ್ಭುತ ಕತೆಗಾರ _____

ಅ) ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಆ) ಒಕ್ಕಣ್ಣ ಇ) ತೇಜಸ್ವಿ ಈ) ವಾಣಿ

P.T.O.

9) ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಪ್ರಸಿದ್ಧ _____ ಕತೆಗಾರ.

ಅ) ಬಂಡಾಯ   ಆ) ದಲಿತ   ಇ) ಹೊಸ   ಈ) ನವ್ಯ

10) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ವಚನಕಾರ _____

2. ಐದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಆರಂಕುಸವಿಟ್ಟೊಡಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ ಬನವಾಸಿ ದೇಶಂ
- 2) ಹಳೆಗನ್ನಡ- ನಡುಗನ್ನಡ- ಹೊಸಗನ್ನಡ
- 3) ಧರ್ಮಾಮೃತ
- 4) ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ
- 5) ತತ್ವಪದಗಳು
- 6) ಆಧುನಿಕ ವಚನಗಳು.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಸರ್ವಜ್ಞನ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು.
- 2) ರಗಳೆ ಸಾಹಿತ್ಯ.
- 3) ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

5. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

10

_____

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – IV) (Old)
Public Economics**

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) Classical Economist Adam Smith was _____ of interference of Government in economy.
a) Favour   b) Infavour   c) Neutral   d) None of above
  - 2) Planning Commission was established in India in the year
a) 1947   b) 1950   c) 1991   d) 1955
  - 3) The problem of allocation of production factors in private mechanism was solved by the
a) Production mechanism   b) Price mechanism
c) Profit mechanism   d) Capital mechanism
  - 4) _____ points out that the benefits of economic development Trickle down to the poor people.
a) Keynes   b) Levis   c) S. Kuznets   d) Marshall
  - 5) Wiseman and Peacock published the book 'The Growth of Public Expenditure' in the United Kingdom in the year _____
a) 1951   b) 1971   c) 1961   d) 1991
  - 6) The zero base budgeting system is developed by _____ in 1970.
a) Keynes   b) Peter A. Pyhrr
c) Wiseman   d) Manmohan Singh
  - 7) _____ introduced the concepts of private goods, public goods and merit goods in his modern theory of public expenditure.
a) Prof. Pigou   b) Prof. Dalton
c) Prof. Samuelson   d) Prof. Masgreve

P.T.O.

- 8) _____ is a instrument of stabilization policy.
- a) Tax   b) Public expenditure
c) Public debt   d) All of above
- 9) _____ is a chairman of Indian Planning Commission.
- a) Dr. Ahluwalia   b) Chidambaram
c) Dr. Manmohan Singh   d) Sharad Pawar
- 10) _____ supported expenditure tax.
- a) Dr. Marshall   b) Dr. Caldor   c) Dr. Dalton   d) Dr. J. S. Mill

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is public goods ?
- 2) What are private wants ?
- 3) What is stabilization policy ?
- 4) Define inter-temporal market.
- 5) What is poverty ?
- 6) What is regional balance ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Objectives of stabilization policy.
- 2) Causes of failure of inter-temporal markets.
- 3) Role of infrastructure in economic development.
- 4) Importance of regional balance.
- 5) Criteria of optimal taxation.
- 6) Wagner's law of increasing state activities.

4. Discuss about the major social goals.

10

OR

Explain the concept of laffer curve with the help of diagram.

5. What is public expenditure ? State the causes of increasing public expenditure. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) सनातनवादी अर्थशास्त्रज्ञ अँडमस्मिथ हा अर्थव्यवस्थेतील सरकारच्या हस्तक्षेपाच्या बाबतीत _____ होता.
अ) अनुकूल   ब) प्रतिकूल   क) तटस्थ   ड) यापैकी नाही
- २) भारतात नियोजन मंडळाची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १९४७   ब) १९५०   क) १९९१   ड) १९५५
- ३) खाजगी यंत्रणेमध्ये उत्पादन घटकांच्या वाटपाचा प्रश्न _____ द्वारा सोडविला जातो.
अ) उत्पादन यंत्रणा   ब) किंमत यंत्रणा
क) नफा यंत्रणा   ड) भांडवल यंत्रणा
- ४) _____ यांनी असे म्हटले आहे की आर्थिक विकासाचे लाभ गरिबापर्यंत झिरपत जाता.
अ) केन्स   ब) लेविस   क) एस. कुझनेटस्   ड) मार्शल
- ५) इंग्लंडच्या सार्वजनिक खर्चातील वाढ हा ग्रंथ वार्डजमन आणि पिकॉक यांनी _____ या वर्षी प्रकाशित केला.
अ) १९५१   ब) १९७१   क) १९६१   ड) १९९१
- ६) शुन्याधारित अर्थ संकल्प ही पद्धती १९७० मध्ये _____ यांनी विकसित केली.
अ) केन्स   ब) पिटर ए. पायहर
क) वार्डजमन   ड) मनमोहन सिंह
- ७) _____ यांनी त्यांच्या आधुनिक खर्चाच्या सिद्धांतामध्ये खाजगी वस्तू, सार्वजनिक वस्तू आणि गुणात्मक वस्तू या संकल्पना मांडल्या.
अ) प्रा. पिगू   ब) प्रा. डाल्टन
क) प्रा. सॅम्युअलसन   ड) प्रा. मसग्रेव्ह
- ८) _____ हे स्थिरिकरण नीतीचे साधन आहे.
अ) कर   ब) सार्वजनिक खर्च
क) सार्वजनिक कर्ज   ड) वरील सर्व

९) भारतीय नियोजन मंडळाचे _____ हे अध्यक्ष आहेत.

अ) डॉ. अहलुवालीया

ब) चिदंबरम

क) डॉ. मनमोहन सिंग

ड) शरद पवार

१०) _____ यांनी खर्चकराला पाठींबा दीला.

अ) डॉ. मार्शल

ब) डॉ. काल्डोर

क) डॉ. डाल्टन

ड) डॉ. जे. एस. मिल

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) सार्वजनिक वस्तू म्हणजे काय ?
- २) खाजगी गरजा म्हणजे काय ?
- ३) स्थिरिकरण निती म्हणजे काय ?
- ४) आंतरकालीक बाजाराची व्याख्या द्या.
- ५) दारिद्र्य म्हणजे काय ?
- ६) प्रादेशिक समतोल म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) स्थिरिकरण नितीची उद्दिष्ट्ये.
- २) आंतरकालीक बाजाराच्या अपयशाची कारणे.
- ३) पायाभूत सुविधांची आर्थिक विकासातील भूमिका.
- ४) प्रादेशिक समतोलाचे महत्त्व.
- ५) पर्याप्त करारोपनाचे मापणदंड.
- ६) वॅग्नर यांचा राज्याच्या कार्याच्या वाढीचा नियम.

४. प्रमुख सामाजिक ध्येयाविषयी चर्चा करा.

१०

किंवा

लाफर वक्राची संकल्पना आकृतीच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

५. सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय ? सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D1) (Paper – VII)
Government and Politics in Maharashtra**

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answer : 10
- 1) When did State of Maharashtra establish ?
A) 1947   B) 1950   C) 1960   D) 1955
  - 2) Samyukta Maharashtra Movement is between _____
A) 1960-65   B) 1942-47
C) 1945-55   D) 1956-60
  - 3) The first sugar factory in Maharashtra was established in _____
A) Pravaranagar   B) Sangli
C) Kolhapur   D) Nagpur
  - 4) How many members are in the Legislative Assembly of Maharashtra ?
A) 78   B) 250   C) 288   D) 350
  - 5) State Ministry is collectively responsible to _____
A) Legislative council   B) Legislative assembly
C) Prime Minister   D) President
  - 6) Who gives Oath to the Chief Minister ?
A) The Governor   B) The President
C) The Prime Minister   D) The Vice President
  - 7) What is the tenure of Governor ?
A) 3 years   B) 4 years
C) 5 years   D) 6 years

8) Who is chairperson of Gram Sabha ?

- A) Village Development Officer   B) Speaker
C) B.D.O.   D) Sarpanch

9) Who is the chairperson of Standing Committee of Z.P. ?

- A) Collector   B) Z. P. President
C) Speaker   D) Deputy collector

10) Under which Constitutional Amendment Act Panchayati Raj was given Constitutional Status ?

- A) 42nd Amendment   B) 44th Amendment
C) 73rd Amendment   D) 75th Amendment

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) Role of state reorganisation commission.
- 2) Impact of industrialization in Maharashtra.
- 3) State the recommendations given by the J.V.P. Committee.
- 4) Composition of Council of Ministers.
- 5) Composition of High Court.
- 6) Relation between Mayor and Commissioner.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Movement of Sanyukta Maharashtra
- 2) Sugar Co-operative Movement in Maharashtra
- 3) Caste politics in Maharashtra
- 4) Chief Minister
- 5) The Executive Officer of Z.P.
- 6) Gram Sabha.

4. Answer **any one** of the following :

10

A) Explain composition, power and functions of Legislative Council of Maharashtra.

OR

B) Evaluate the Panchayat Raj System.

5. Explain the powers and functions of the Governor.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) महाराष्ट्राची निर्मिती कोणत्या वर्षी झाली ?
अ) १९४८   ब) १९५०   क) १९६०   ड) १९५५
- २) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा काळ _____ होता.
अ) १९६०-६५   ब) १९४२-४७   क) १९४५-५५   ड) १९५६-६०
- ३) महाराष्ट्रात साखर कारखाना सर्वप्रथम _____ येथे उभारला.
अ) प्रवरानगर   ब) सांगली   क) कोल्हापूर   ड) नागपूर
- ४) महाराष्ट्रातील विधानसभेची सदस्य संख्या किती ?
अ) ७८   ब) २५०   क) २८८   ड) ३५०
- ५) राज्याचे मंत्रीमंडळ सामूहिकरित्या _____ यांना जबाबदार असते.
अ) विधान परिषद   ब) विधानसभा   क) पंतप्रधान   ड) राष्ट्रपती
- ६) मुख्यमंत्र्यांना शपथ कोण देतात ?
अ) राज्यपाल   ब) राष्ट्रपती   क) पंतप्रधान   ड) उपराष्ट्रपती
- ७) राज्यपालाचा कार्यकाल किती वर्षांचा आहे ?
अ) ३ वर्षांचा   ब) ४ वर्षांचा   क) ५ वर्षांचा   ड) ६ वर्षांचा
- ८) ग्रामसभेचे अध्यक्ष स्थान कोण भूषवितो ?
अ) ग्रामसेवक   ब) सभापती   क) बि.डी.ओ.   ड) सरपंच
- ९) जिल्हा परिषदेच्या स्थायी समितीचा अध्यक्ष कोण असतो ?
अ) कलेक्टर   ब) जिल्हा परिषदेचा अध्यक्ष
क) सभापती   ड) उपजिल्हाधिकारी
- १०) पंचायत राज्यव्यवस्थेस 'घटनात्मक दर्जा' खालीलपैकी कोणत्या घटना दुरुस्तीने मिळाला ?
अ) ४२वी घटनादुरुस्ती   ब) ४४वी घटनादुरुस्ती
क) ७३वी घटनादुरुस्ती   ड) ७५वी घटनादुरुस्ती

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) राज्य पुनर्रचना आयोगाची भूमिका.
  - २) महाराष्ट्रावरील औद्योगिकीकरणाचे परिणाम.
  - ३) जे.व्ही.पी. समितीच्या शिफारशी कोणत्या होत्या ?
  - ४) मंत्रीमंडळाची रचना.
  - ५) उच्च न्यायालयाची रचना.
  - ६) महापौर व नगर आयुक्त संबंध.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) संयुक्त महाराष्ट्राची चळवळ
  - २) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर चळवळ
  - ३) महाराष्ट्रातील 'जातीचे राजकारण'
  - ४) मुख्यमंत्री
  - ५) जिल्हापरिषदेचा कार्यकारी प्रमुख
  - ६) ग्रामसभा.
४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) महाराष्ट्र विधान परिषदेची रचना, अधिकार व कार्ये लिहा.
- किंवा**
- ब) पंचायत राज्य व्यवस्थेचे मूल्यमापन करा.
५. राज्यपालाचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. १०
-

SLR-G – 142

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VII)**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९४५ ते १९८०)

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'देवापुढचा दिवा' या कवितासंग्रहाचे कवी कोण आहेत ?
अ) पु. शि. रेगे   ब) सदानंद रेगे   क) विं. दा. करंदीकर   ड) वसंत बापट
- २) व्यंकटेश माडगूळकरांची वन्य प्राणीजीवनावरील कादंबरी कोणती ?
अ) करुणाष्टक   ब) कोवळे दिवस   क) वावटळ   ड) सत्तांतर
- ३) 'गार्बो, वासनाकांड' या नाटकांचे नाटककार कोण आहेत ?
अ) सतीश आळेकर   ब) महेश एलकुंचवार
क) अच्युत वझे   ड) जयवंत दळवी
- ४) कादंबरीकार रणजित देसाई यांनी छत्रपती शिवाजी महाराजांचे वर्णन पुढीलपैकी कोणत्या कादंबरीत आलेले आहे ?
अ) श्रीमान योगी   ब) स्वामी   क) यापैकी नाही   ड) माझा गाव
- ५) 'कोसवाडच्या टेकडीवरून' हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले आहे ?
अ) गोदावरीबाई परुळेकर   ब) अनुताई वाघ
क) सिंधुताई सपकाळ   ड) यशोदाबाई जोशी
- ६) माणदेशाच्या दुष्काळाचे चित्रण कोणत्या कादंबरीकाराने केलेले आहे ?
अ) व्यंकटेश माडगूळकर   ब) शंकर पाटील
क) उद्धव शेळके   ड) द. मा. मिरासदार

P.T.O.

- ७) कोणत्या कादंबरीकाराच्या कादंबरीत हर्णेच्या परिसराचे चित्रण आलेले आहे ?
 अ) श्री. ना. पेंडसे   ब) गो. नी. दांडेकर   क) मधुमंगेश कर्णिक   ड) यापैकी नाही
- ८) 'आठवणींचे पत्री' हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले आहे ?
 अ) योगीराज वाघमारे   ब) प्र. ई. सोनकांबळे
 क) दया पवार   ड) माधव कोंडविळकर
- ९) 'विशाखा' कवितासंग्रह कोणत्या कवीचा आहे ?
 अ) मंगेश पाडगावकर   ब) कुसुमाग्रज
 क) वसंत बापट   ड) विं. दा. करंदीकर
- १०) 'खळाळ' कथासंग्रह कोणत्या कथाकाराचा आहे ?
 अ) र. वा. दिघे   ब) उद्धव शेळके   क) आनंद यादव   ड) गो. नी. दांडेकर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) शंकरराव खरात यांच्या कथासंग्रहांची नावे लिहा.
 २) कोकणाचे चित्रण करणाऱ्या चार कादंबरीकारांची नावे लिहा.
 ३) १९४५ ते १९८० या कालखंडातील चार स्त्री आत्मचरित्रे लिहा.
 ४) महेश एलकुंचवार यांनी कोणकोणती नाटके लिहिली ?
 ५) गो. नी. दांडेकरांनी शिवकालावर लिहिलेल्या कादंबऱ्या कोणत्या ?
 ६) प्रेमानंद गज्जी यांची चार नाटके कोणती ते लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) :

१०

- १) वि. वा. शिरवाडकरांच्या नाट्यलेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 २) आनंद यादव यांच्या 'गोतावळा' कादंबरीचे वेगळेपण लिहा.
 ३) नामदेव ढसाळ यांच्या कवितेतील वास्तवाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

४. स्वातंत्र्योत्तर कालीन मराठी नाटकाचे स्वरूप व विशेष सांगा.

१०

किंवा

ग्रामीण कादंबरीचे स्वरूप आणि विकास स्पष्ट करा.

५. प्रादेशिक कादंबरी म्हणजे काय हे सांगून तिची वैशिष्ट्ये लिहा.

१०

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
हिंदी (पेपर – 7)
हिंदी साहित्य का इतिहास

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**
- 1) 'शिवसिंह सरोज' इस ग्रंथ के रचयिता _____ हैं।
1) खिवप्रसाद सिंह   2) डॉ. भगीरथ मिश्र   3) शिवकुमार शर्मा   4) शिवसिंह सेंगर
- 2) निजामुद्दीन औलिया _____ के गुरु थे।
1) कबीर   2) जायसी   3) अमीर खुसरो   4) सूरदास
- 3) आदिकालीन कवियों ने युद्धों के कारण के रूप में _____ की कल्पना की है।
1) नारी   2) मदिरा
3) रानी   4) पारिवारिक जीवन
- 4) _____ चंदबरदायी की इष्ट देवी थी।
1) भवानी   2) मिनाक्षी   3) जालंधरी   4) दुर्गा
- 5) कबीर की रहस्यसाधना पर _____ का प्रभाव दिखाई देता है।
1) हट्योग योग   2) तप   3) जैनदर्शन   4) मानवता दर्शन
- 6) तुलसीदास ने कुल _____ ग्रंथ लिखे।
1) 14   2) 12   3) 10   4) 9
- 7) 'पद्मावत' महाकाव्य में मुख्य नायक _____ है।
1) चित्रसेन   2) देवपाल   3) गंधर्वसेन   4) रत्नसेन

8) 'प्रभुजी तुम चन्दन हम पानी' _____ संत की पंक्ति है।

- 1) रैदास   2) नंददास   3) दादू   4) सूरदास

9) सूरदास की सुप्रसिद्ध रचना _____ है।

- 1) साहित्यलहरी   2) दोहावली   3) सूरसागर   4) कवितावली

10) मीरा का जन्म कुडकी गांव में संवत् _____ के आसपास हुआ।

- 1) संवत् 1555   2) संवत् 1588   3) संवत् 1680   4) संवत् 1650

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए। 10

- 1) विद्यापति को कौन कौनसी उपाधियों से अभिहित किया जाता है।
- 2) आदिकाल की एक विशेषता लिखिए।
- 3) आ. रामचंद्र शुक्ल के नामकरण और काल-विभाजन लिखिए।
- 4) कबीर का रहस्यवाद विषयक एक दोहा लिखिए।
- 5) अमीर खुसरो ने किस प्रकार का साहित्य लिखा है ?
- 6) प्रेमाश्रयी शाखा की एक विशेषता लिखिए।

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। 10

- 1) नाय दर्शन।
- 2) रसखान।
- 3) रहीम।

4. ज्ञानाश्रयी शाखा के प्रतिनिधी कवि कबीरदास के व्यक्तित्व एवं कृतित्व पर प्रकाश डालिए। 10

अथवा

कृष्णभक्ति शाखा की प्रमुख प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए।

5. 'रासो' शब्द के विभिन्न अर्थ लिखकर रासो काव्य की प्रवृत्तियाँ लिखिए। 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VII)
20th Century American Literature

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Rewrite the following statements by choosing the right options given below : **10**
- 1) The term “Pragmatism” is derived from the Greek word “Pragma”, which means
    - a) inaction
    - b) belief
    - c) action
    - d) spiritual faith
  - 2) The term “Realism” deals with the literary technique but the term “Naturalism” deals with the
    - a) Romanticism
    - b) Supernaturalism
    - c) Mysticism
    - d) Natural causes of environment and heredity
  - 3) Expressionism was a revolt against
    - a) realism
    - b) spiritualism
    - c) idealism
    - d) impressionism
  - 4) The term “ Lost Generation” was used by _____ to refer to the period of depression and the literary works of hemingway and other writers.
    - a) T.S. Eliot
    - b) Mrs. Gertrude Stein
    - c) John Dewey
    - d) Eugene O’Neill

- 5) Some words quoted in the epigraph to the novel The Sun Also Rises are taken from
- a) The Bible
  - b) The Pilgrim's Progress
  - c) Paradise Lost
  - d) Ecclesiastes
- 6) The racial origin of the fixer Yakov Bok is
- a) Jewish
  - b) Irish
  - c) European-Christian
  - d) African-American
- 7) The locale of the action in As I Lay Dying is
- a) New York
  - b) Yoknapatawpha country
  - c) Texas
  - d) Concord
- 8) The Emperor Jones is
- a) an expressionistic play
  - b) a tragedy
  - c) a tragi-comedy
  - d) a realistic play
- 9) The protagonist of The Emperor Jones is the _____ person.
- a) Anglo-American
  - b) South-American
  - c) African-American
  - d) South African
- 10) Jake Barnes, the protagonist of The Sun Also Rises, suffers from
- a) illness
  - b) poverty
  - c) the sense of alienation
  - d) impotence

2. Answer the following questions (**any five**) :

10

- 1) Why is Brett Ashley unhappy with life ?
- 2) Comment on Yakov Bok's second meeting with his Father-in law.
- 3) Analyze the motives of Anse and Dewey Dell in As I Lay Dying.
- 4) What are the "Little Formless Figures" in The Emperor Jones ?
- 5) Why is Darl Bundren sent to an asylum ?
- 6) Define the term "Pragmatism".

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- 1) Brett Ashley's transformation at the end of the novel.
  - 2) Yakov Bok's imprisonment.
  - 3) The Negro slaves and their sufferings in The Emperor Jones.
- B) Write brief answers to the following questions (**any two**) : **4**
- 1) What is the hidden intention of Anse Bundren in As I Lay Dying ?
  - 2) What is the theme of The Sun Also Rises ?
  - 3) Why did the fixer assume a false name ?
4. A) Discuss the use of the expressionistic technique in O'Neill's The Emperor Jones. **10**

OR

- B) Analyse the characterization of Jake Barnes as the Hemingway Hero.
5. Comment on the use of the technique of interior monologue in As I Lay Dying. **10**
-

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VII)
British Literature from Pope to the End of the 19th Century

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from the following : **10**

- 1) Kubla Khan built his palace in _____
a) Rome   b) Malta   c) Venice   d) Xanadu
- 2) She stoops to Conquer is dedicated to _____
a) David Garrick Esquire   b) Dr. Samuel Johnson
c) Mr. Woodward   d) Anthony Lumpkin Esquire
- 3) The name of Mrs. Hardcastle is _____
a) Dorothy   b) Cate
c) Constance   d) Anne
- 4) _____ appears as barmaid before Marlow in She Stoops to Conquer.
a) Mrs. Hardcastle   b) Miss Hardcastle
c) Miss Constance Nerille   d) Mrs. Woodward
- 5) Polly is the daughter of _____
a) Lockit   b) Macheath   c) Peachum   d) Rinaldo
- 6) There are _____ airs in The Beggar's Opera.
a) 59   b) 49   c) 79   d) 69
- 7) What is a Newgate ?
a) A prison   b) A garden
c) A tomb   d) An entrance to the fort

- 8) The name of Mr. B's housekeeper at Bedfordshire is _____.
- a) Mrs. Jackson   b) Mrs. Jervis
c) Mrs. Jonathan   d) Mrs. Jewkes
- 9) Pamela Andrews is _____ at Mr. B.
- a) Maid servant   b) Warden
c) Cook   d) Music teacher
- 10) The relationship between Mrs. B and Mr. B is of _____
- a) Husband and wife   b) Mother and Son
c) Step Mother and Son   d) None of the above

2. Write brief answers of the following **any five** : 10

- 1) How does Thomas Gray express his concern for the poor in Elegy Written in Country Churchyard ?
- 2) Write a note on the sub-title of Kubla Khan.
- 3) Explain metonymy with reference to the poem The Tyger.
- 4) What are the weaknesses of a critic according to Alexander Pope ?
- 5) What is the theme of The Scholar's Life ?
- 6) Describe Nature in James Thomson's poem Winter.

3. A) Write short notes on **any two** of the following : 6

- 1) Growth of periodical essays during 18th century.
- 2) Alexander Pope as a satirist of the age.
- 3) Role of coffee houses in growth of periodical essays.

B) Answer in brief to the following questions **any two** : 4

- 1) Write in brief on the supernatural elements in Kubla Khan.
- 2) What is the theme of The Sick Rose ?
- 3) Write a note on an element of Pathos in Elegy written in country Churchyard.

4. a) "Goldsmith's She Stoops to Conquer is essentially a reaction to the sentimental comedy". Discuss. 10

OR

b) Critically examine the exposure of the vile social and political system in 'The Beggar's Opera'.

5. "What Richardson aims in Pamela is essentially showing the triumph of virtue". Discuss. 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Sem. – III) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – III)
Historical Application in Tourism

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) _____ is the world heritage monument in Maharashtra.
A) Ajantha   B) Karle   C) Mahurjari   D) Pune
  - 2) _____ purpose tourism is the developed after the second world war.
A) Cultural progress   B) To know each other
C) Spread of religious   D) Education
  - 3) Mahalaxmi temple is situated in _____ city.
A) Aundha   B) Tuljapur   C) Kolhapur   D) Satara
  - 4) _____ Hoysala King was first built the vitthal temple at Pandarapur.
A) Vishnukundin   B) Vishnuvarma
C) Kirtivardhan   D) Vishnuvardhan
  - 5) Shravanabelagola is the religious tourist place situated in _____ state.
A) Karnataka   B) Goa   C) Kerala   D) Maharashtra
  - 6) The famous Chandminar is in _____ fort.
A) Panhala   B) Daulatabad
C) Murud-Janjira   D) Govalkonda
  - 7) The famous Ajantha tourist place related to _____ religious.
A) Jain   B) Buddha   C) Hindu   D) None of these

8) _____ King was carved the Kailash temple at Ellora.

- A) Dantidurga
B) Amoghavarsha
C) Pravarsen
D) Krishna I

9) _____ temple is known as the second Konark.

- A) Kopeswar
B) Bhavani
C) Vitthal
D) Durga

10) _____ was the capital city of Vijaynagar dynasty.

- A) Badami
B) Hampi
C) Hospet
D) Aihole

2. Write answers on **any four** of the following :

8

- 1) Describe the temple architecture of Siddheshwar temple.
- 2) Give information about the Brahmoutstav in Balaji temple.
- 3) Discuss the religious tourist place at Shravanabelagola.
- 4) Describe the tourist place at Agra fort.
- 5) State the religious importance of Gurudwara at handed.
- 6) Write tourist importance of the Sangameshwar temple at Hattarsung Kudal.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Siddheshwar festival.
- B) Dasara festival at Kolhapur.
- C) Bibika Makbara (Aurangabad).
- D) Tourism importance of Raigad fort.
- E) Structure of Kopeswar temple at Khidrapur.
- F) Tourist importance of Kudal Sangam (Karnataka).

4. Describe in detail account of the Vitthal temple Pandarapur as the place of tourist interest.

10

OR

Describe the tourist attraction of the Mysore palace.

5. State information about the Ajantha caves as tourist interest.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायासह रिकाम्या जागा भरा :

१०

- १) महाराष्ट्रातील _____ हे एक जागतीक वारसा स्थळ आहे.
अ) अजिंठा   ब) कार्ले   क) माहुरजरी   ड) पुणे
- २) दुसऱ्या-महायुद्धानंतर _____ उद्देशाने पर्यटनाला चालना मिळाली.
अ) सांस्कृतिक प्रगती   ब) परस्परांना समजावून घेणे
क) धर्मप्रसार   ड) शिक्षण
- ३) महालक्ष्मी मंदिर _____ या शहरात आहे.
अ) औंध   ब) तुळजापूर   क) कोल्हापूर   ड) सातारा
- ४) पंढरापूर येथील विठ्ठल मंदिराचे प्रथम बांधकाम _____ या होयसळ राजाने केले.
अ) विष्णुकुंदीन   ब) विष्णुवर्मा   क) कीर्तिवर्धन   ड) विष्णुवर्धन
- ५) श्रवणबेळगोळा हे धार्मिक पर्यटन स्थळ _____ या राज्यात आहे.
अ) कर्नाटक   ब) गोवा   क) केरल   ड) महाराष्ट्र
- ६) प्रसिद्ध चाँदमिनार _____ किल्ल्यात आहे.
अ) पन्हाला   ब) दौलताबाद
क) मुरुड-जंजिरा   ड) गोवळकोंडा
- ७) अजिंठा हे प्रसिद्ध पर्यटन स्थळ _____ धर्माशी संबंधीत आहे.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) हिंदू   ड) यापैकी नाही
- ८) वेरूळ येथील कैलास मंदिर _____ या राजाच्या काळात खोदले गेले.
अ) दंतिदुर्ग   ब) अमोघवर्ष   क) प्रवरसेन   ड) कृष्ण-पहिला
- ९) _____ हे मंदिर दुसरे कोणार्क म्हणून ओळखले जाते.
अ) कोपेश्वर   ब) भवानी   क) विठ्ठल   ड) दुर्गा
- १०) विजयनगर साम्राज्याची राजधानी _____ ही होती.
अ) बदामी   ब) हम्पी   क) होस्पेट   ड) ऐहोळे

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) सिद्धेश्वर मंदिराच्या स्थापत्य कलेचे वर्णन करा.
  - २) बालाजी मंदिरातील ब्रम्होत्सवाची माहिती लिहा.
  - ३) धार्मिक पर्यटन स्थळ म्हणून श्रवणबेळगोळा स्थळाची चर्चा करा.
  - ४) पर्यटन दृष्टीने आग्रा किल्ल्याचे वर्णन करा.
  - ५) नांदेड येथील गुरुद्वाराचे धार्मिक महत्व विषद करा.
  - ६) हत्तरसंग कूडल येथील संगमेश्वर मंदिराचे पर्यटन महत्व सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) सिद्धेश्वर यात्रा महोत्सव.
  - ब) कोल्हापूर येथील दसरा महोत्सव.
  - क) औरंगाबाद येथील बिबीका मकबरा.
  - ड) रायगड किल्ल्याचे पर्यटन महत्व.
  - इ) खिद्रापूर येथील कोपेश्वर मंदिराची रचना.
  - फ) कर्नाटक मधील कूडल संगमचे पर्यटन महत्व.
४. पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून पंढरापूर येथील विठ्ठल मंदिराचे वर्णन करा. १०
- किंवा**
- पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून मैसूर येथील राजवाड्याचे वर्णन करा.
५. पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून अजिंठा लेण्याचे महत्व विशद करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) (Old Course) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E.1) (Paper – VI)
Sociology of Religion

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Multiple choice questions :

10

- i) _____ is an obstacle in the process of modernism.
A) Communalism
B) Secularism
C) Proselytism
D) Fundamentalism
- ii) The theory of structuralism was given by
A) Durkheim
B) Levi Strauss
C) Weber
D) Comte
- iii) _____ was the proponent of the theory of ‘Naturalism’.
A) Marx   B) Tylor   C) Max Muller   D) Marett
- iv) India is a _____ country.
A) Monarchist
B) Dictatorship
C) Marxism
D) Secular
- v) _____ people are more religious.
A) Village   B) Urban   C) Modern   D) Secular
- vi) Marx adopted dialectical approach from
A) Comte   B) Weber   C) Hegel   D) Spencer
- vii) _____ wrote the book ‘Sociology of Religion’.
A) Marx   B) Hegel   C) Comte   D) Durkheim

- viii) For _____ religion contributes for the solidarity of the group.
- A) Weber   B) Simmel   C) Parito   D) Fardinand
- ix) The primitive man was more
- A) Secular   B) Materialistic   C) Socialistic   D) Religious
- x) Sacred and _____ are the two aspects of religion.
- A) Pure   B) Profane   C) Secular   D) Impure

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- A) What is religious faith ?
- B) What are rites and rituals ?
- C) Which are the significance of religion ?
- D) Which are the causes of communalism ?
- E) What are the religious norms ?
- F) What is conversion ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- A) Webers phenomenology
- B) Strauss's structuralism
- C) Marx's materialism
- D) Durkheim's functionalism
- E) Fundamentalism
- F) Proselytism.

4. A) Write on nature and types of religious faiths.

10

OR

B) Explain the factors obstructing in secularism.

5. Elaborate the sociological significance of religion.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- i) अधुनिकीकरणाच्या प्रक्रियेत _____ हा एक अडथळा आहे.
अ) संप्रदायवाद   ब) धर्मनिरपेक्षता   क) धर्मांतरवाद   ड) मूलतत्त्ववाद
- ii) _____ यांनी संरचनावादाचा सिद्धांत मांडला.
अ) डरखाईम   ब) लेव्ही स्ट्रॉस   क) वेबर   ड) कॉम्ट
- iii) _____ यांनी 'निसर्गवादाचा' सिद्धांत मांडला.
अ) मार्क्स   ब) टायलर   क) मॅक्स म्यूलर   ड) मॅरेट्ट
- iv) भारत एक _____ राष्ट्र आहे.
अ) एकाधिकारशाही   ब) हुकुमशाही
क) मार्क्सवादी   ड) धर्मनिरपेक्ष
- v) _____ लोक जास्त धार्मिक असतात.
अ) ग्रामीण   ब) शहरी   क) अधुनिक   ड) धर्मनिरपेक्ष
- vi) मार्क्स यांनी द्वंद्वात्मक दृष्टीकोण _____ कडून घेतला.
अ) कॉम्ट   ब) वेबर   क) हेगेल   ड) स्पेंसर
- vii) _____ यांनी 'धर्माचे समाजशास्त्र' हा ग्रंथ लिहीला.
अ) मार्क्स   ब) हेगेल   क) कॉम्ट   ड) डरखाईम
- viii) _____ च्या मते धर्मांमुळे सामुहिक एकता निर्माण होते.
अ) वेबर   ब) सिमेल   क) पॅरिटो   ड) फर्डिनांड
- ix) अदिवासी मानव अधिकार _____ असतो.
अ) धर्मनिरपेक्ष   ब) भौतिकवादी   क) समाजवादी   ड) धार्मिक
- x) पवित्र आणि _____ हे धर्माचे दोन पैलू आहेत.
अ) शुद्ध   ब) अपवित्र   क) धर्मनिरपेक्ष   ड) अशुद्ध

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- अ) धर्म श्रद्धा म्हणजे काय ?
- ब) कर्मकांड म्हणजे काय ?
- क) धर्माचे महत्व कोणते ?
- ड) सांप्रदायवादाची कारणे कोणती ?
- इ) धार्मिक मूल्ये कोणती ?
- ई) धर्मांतर म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा. १२
- अ) वेबरचा घटनाशास्त्र
- ब) स्ट्रॉसचा संरचनावाद
- क) मार्क्सचा भौतिकवाद
- ड) डरखाईमचा कार्यवाद
- इ) मूलतत्त्ववाद
- ई) धर्मांतर
४. अ) धर्माचे स्वरूप आणि कार्ये लिहा. १०
- किंवा**
- ब) धर्मनिरपेक्षतावादात अडथळे निर्माण करणारे घटक स्पष्ट करा.
५. धर्माचे समाजशास्त्रीय महत्व स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
URDU (Paper – II)
Afsanvi Nasr ka Mutalea

Day and Date : Thursday, 16-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the left indicate full marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

- (۱) اُردو نثر میں داستان گوئی کی ابتداء _____ کے ذریعہ ہوئی۔
(مدرسۃ العلوم فورٹ ولیم کالج فورٹ سینٹ جارج کالج دہلی کالج)
- (۲) "باغ و بہار" حضرت _____ کے قصہ چہار درویش سے ماخوذ ہے۔
(بندہ نواز نظام الدین اولیاء امیر خسرو شاہ میراں جی)
- (۳) _____ رجب علی بیگ سرور کی بہترین تصنیف ہے۔
(فسانہ آزاد فسانہ بیتلا مرآة العروس فسانہ عجائب)
- (۴) فورٹ ولیم کالج قائم کرنے کا مقصد _____ تھا۔
(ہندوستانیوں کی ترقی انگریز افسروں کو اردو سکھانا اردو زبان کی ترقی ہندوستانیوں کو جدید تعلیم دینا)
- (۵) مرزا ہادی رسوا کا ناول _____ ہے۔
(فسانہ عجائب فسانہ بیتلا شریف زادہ فردوس بریں)
- (۶) کرشن چندر کا کامیاب ناول _____ ہے۔
(لندن کی ایک رات شکست میدان عمل گنودان)

- ۷) سجاد ظہیر کے ناولٹ کا نام _____ ہے۔
 (ایک چادر میلی سی آگ کا دریا امراؤ جان ادا لندن کی ایک رات)
- ۸) "بوستانِ خیال" _____ کی تصنیف ہے۔
 (ولی اورنگ آبادی سراج اورنگ آبادی مولوی نذیر احمد عبدالمحکم شرر)
- ۹) اردو میں لفظ ناول _____ زبان سے آیا ہے۔
 (فرانسیسی اطالوی برطانوی جرمن)
- ۱۰) "رانی کینگی کی کہانی" _____ نے لکھی۔
 (رجب علی بیگ سرور عبدالمحکم شرر مرزا ہادی رسوا سید انشاء اللہ انشاء)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ):

- ۱) فورٹ ولیم کالج کب اور کہاں قائم کیا گیا؟
 ۲) فورٹ ولیم کالج کے باہر کی داستانوں کے نام لکھئے۔
 ۳) ڈپٹی نذیر احمد کے اصلاحی و اخلاقی ناولوں کے نام لکھئے۔
 ۴) پنڈت رتن ناتھ سرشار کے ناولوں کے نام بتائیے۔
 ۵) 'داستان' سے کیا مراد ہے؟
 ۶) عبدالمحکم شرر کے تاریخی ناولوں کے نام لکھئے۔

10

۳. مختصر نوٹ لکھئے (کوئی دو):

- ۱) لندن کی ایک رات
 ۲) شکست
 ۳) فسانہ عجائب.

10

۴. کوئی ایک سوال حل کیجئے:

- ۱) مرزا ہادی رسوا کی ناول نگاری کا تفصیلی جائزہ لیجئے۔
 ۲) "بوستانِ خیال" کا تنقیدی جائزہ لیجئے۔

10

۵. اردو میں ناول نگاری کے آغاز و ارتقاء کی تاریخ قلمبند کیجئے۔

SLR-G – 150

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS
Labour Economics (Gr. C1) (Paper – IX)

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) *All questions are **compulsory**.*
2) *Figures to the **right** indicates **full marks**.*
3) ***Draw neat diagram wherever necessary.***

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Labour market is _____ market.
  - a) perfect
  - b) imperfect
  - c) monopoly
  - d) none of the above
- 2) _____ is a process by which equilibrium is established between demand and supply of labour.
  - a) Money market
  - b) Share market
  - c) Labour market
  - d) None of the above
- 3) The benefits which worker is getting other than money wages is known as _____
  - a) money wages
  - b) real wages
  - c) extra wages
  - d) none of the above
- 4) In India supply of labour is high but there is scarcity of _____ labour.
  - a) men
  - b) women
  - c) child
  - d) trained
- 5) _____ type of unemployment occurs in Indian agriculture sector.
  - a) Frictional
  - b) Disguised
  - c) Voluntary
  - d) None of the above
- 6) Full employment may consists of _____ unemployment.
  - a) voluntary
  - b) disguised
  - c) frictional
  - d) none of the above
- 7) Urban unemployment is also known as _____ unemployment.
  - a) agricultural
  - b) disguised
  - c) industrial
  - d) none of the above

P.T.O.

- 8) Mobility of Indian labour is _____
a) low   b) high   c) constant   d) none of the above
- 9) There exists _____ relationship between the wages and productivity of labour.
a) functional   b) inverse
c) negative   d) none of the above
- 10) _____ has propounded demand and supply theory of wages.
a) Dr. Marshall   b) Prof. Clark
c) J. S. Mill   d) Adam Smith

2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) Define labour market.
  - 2) Explain any two types of unemployment.
  - 3) Explain any two causes of industrial unemployment.
  - 4) What is fair wages ?
  - 5) What is labour mobility ?
  - 6) What is bonus ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Imperfect labour market
  - 2) Supply of labour
  - 3) Labour migration
  - 4) Wages and productivity relationship
  - 5) Money wages and real wages
  - 6) The causes of unemployment.
4. Broad question (**any one**) : **10**
- A) What is wage rate ? Describe various factors affecting on wage rate.
- OR
- B) What is labour market ? Describe the various factors affecting on demand and supply of labour.
5. What is labour productivity ? Discuss the various factors which determines productivity of labour. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक त्या ठिकाणी सुबक आकृती काढा.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) श्रम बाजार हा _____ बाजार आहे.
अ) पूर्ण   ब) अपूर्ण   क) मक्तेदारी   ड) वरीलपैकी नाही
- २) _____ ही एक प्रक्रिया आहे जिच्या द्वारे श्रमाच्या मागणी पुरवठ्यामध्ये समतोल प्रस्थापित केला जातो.
अ) मुद्रा बाजार   ब) शेअर बाजार   क) श्रम बाजार   ड) वरीलपैकी नाही
- ३) पैशातील मजूरी व्यतिरिक्त श्रमिकांला मिळणारे इतर लाभ म्हणजे _____ होय.
अ) मौद्रिक वेतन   ब) वास्तव वेतन   क) ज्यादा वेतन   ड) वरीलपैकी नाही
- ४) भारतामध्ये श्रमाचा पुरवठा अतिरिक्त आहे, परंतु _____ श्रमिकांचा तुटवडा आहे.
अ) पुरुष   ब) स्त्रीया   क) मुले   ड) प्रशिक्षित
- ५) भारतातील कृषी क्षेत्रामध्ये _____ प्रकारची बेकारी आढळते.
अ) घर्षणजन्य   ब) अदृश्य   क) ऐच्छिक   ड) वरीलपैकी नाही
- ६) पूर्ण रोजगाराच्या स्थितीमध्ये _____ बेकारी असू शकते.
अ) ऐच्छिक   ब) अदृश्य   क) घर्षणजन्य   ड) वरीलपैकी नाही
- ७) शहरी बेकारी _____ बेकारी म्हणून ओळखली जाते.
अ) कृषी बेकारी   ब) अदृश्य बेकारी
क) औद्योगिक बेकारी   ड) वरीलपैकी नाही
- ८) भारतीय श्रमिकांची गतिशिलता _____ आहे.
अ) कमी   ब) जास्त   क) स्थिर   ड) वरीलपैकी नाही
- ९) वेतन आणि श्रमिकांची उत्पादकता यामध्ये _____ संबंध दिसून येतो.
अ) कार्यात्मक   ब) व्यस्त   क) ऋणात्मक   ड) वरीलपैकी नाही
- १०) _____ यांनी वेतनाचा मागणी पुरवठ्याचा सिद्धान्त मांडला.
अ) डॉ. मार्शल   ब) प्रो. क्लार्क   क) जे. एस. मील   ड) अँडम स्मिथ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) श्रम बाजाराची व्याख्या करा.
- २) बेकारीचे कोणतेही दोन प्रकार स्पष्ट करा.
- ३) औद्योगिक बेकारीची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.
- ४) योग्य वेतन म्हणजे काय ?
- ५) श्रमिकांची गतिशिलता म्हणजे काय ?
- ६) बोनस म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) अपूर्ण श्रमबाजार
- २) श्रमाचा पुरवठा
- ३) श्रमिकांचे स्थलांतर
- ४) वेतन आणि उत्पादकता संबंध
- ५) पैशातील वेतन आणि वास्तव वेतन
- ६) बेकारीची कारणे.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) :

१०

अ) वेतन दर म्हणजे काय ? वेतन दरावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) श्रम बाजार म्हणजे काय ? श्रमाच्या मागणी पुरवठ्यावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

५. श्रमिकांची उत्पादकता म्हणजे काय ? श्रमिकांची उत्पादकता निर्धारित करणारे विविध घटक स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D1)
Western Political Thought (Paper No. IX)
(Old)**

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the rights indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) _____ wrote the book 'The Republic'.
  - a) Aristotle
  - b) Plato
  - c) Hegel
  - d) Locke
- 2) Aristotle separated _____ from morality.
  - a) Politics
  - b) History
  - c) Philosophy
  - d) Psychology
- 3) _____ said a ruler must be as shrewd as a fox.
  - a) Green
  - b) Machiavelli
  - c) Rousseau
  - d) Plato
- 4) _____ wrote the book 'Two Treatises of Government'.
  - a) Hobbes
  - b) Locke
  - c) Plato
  - d) Rousseaus
- 5) _____ separated politics from religion.
  - a) Locke
  - b) Plato
  - c) Machiavelli
  - d) Hobbes
- 6) St. Thomas Aquinas expounded his political ideas in his book.
  - a) Republic
  - b) The politics
  - c) Summa Theologica
  - d) Decive
- 7) Marsilius was _____ thinker.
  - a) Greek
  - b) Itali
  - c) German
  - d) English

P.T.O.

- 8) Idealism of Hegel is _____
- a) Extreme   b) Democratic
c) Moderate   d) Liberal
- 9) To Green the basis for the state was peoples will rather than
- a) Wealth   b) Military
c) Law   d) Power
- 10) _____ wrote the book ; 'Social Contract'.
- a) Hobbes   b) Green
c) Rousseau   d) Locke

2. Answer in brief (**any four**) :

8

- 1) Plato's views on Justice.
- 2) Explain the theory of state of Aristotle.
- 3) Hobbes's views on human nature.
- 4) Augustine's views on state.
- 5) Rousseaus concepts of general will.
- 6) Locke's views on Sovereignty.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Plato's concept of Philosophy king.
- 2) Aristotle's classification of state.
- 3) Locke's views on natural law.
- 4) Machiavelli's advise to the King.
- 5) Hobbes views on Sovereignty.
- 6) T.H. Green's view on political obligation.

4. Write answer in detail (**any one**) :

10

A) Discuss in detail Plato's views on ideal state.

OR

B) Explain Thomas Hobbes 'social contract theory'.

10

5. Explain Aristotle's cycle of political change.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ ने 'द रिपब्लिक' हा ग्रंथ लिहिला.
अ) ऑरिस्टॉटल ब) प्लेटो
क) हेगेल ड) लॉक
- २) ऑरिस्टॉटलने _____ ला नैतिकते पासून अलग केले.
अ) राज्यशास्त्र ब) इतिहास
क) तत्वज्ञान ड) मानसशास्त्र
- ३) राज्यकर्ता कोल्हयाप्रमाणे धूर्त असावा असे _____ म्हणतो.
अ) ग्रीन ब) मॅकियाव्हेली
क) रूसो ड) प्लेटो
- ४) _____ ने 'ट्रूट्रीस ऑफ गव्हर्नमेंट' हा ग्रंथ लिहिला.
अ) हॉब्स ब) लॉक
क) प्लेटो ड) रूसो
- ५) _____ नी राजकारण व धर्म वेगळे केले.
अ) लॉक ब) प्लेटो
क) मॅकियाव्हेली ड) हॉब्स
- ६) सेंट थॉमस अक्विनासने आपले राजकीय विचार खालीलपैकी कोणत्या पुस्तकात मांडले आहेत.
अ) रिपब्लिक ब) द पॉलीटीक्स
क) सुमा थिऑलॉजिक ड) डी सीव्ही
- ७) मारसिलिओ हा _____ विचारवंत होता.
अ) ग्रीक ब) इटाली
क) जर्मन ड) इंगलीश
- ८) हेगेलचा आदर्शवाद हा _____ आहे.
अ) जहाल ब) लोकशाही
क) मवाळ ड) उदारवादी

९) ग्रीनच्या मते राज्याचा आधार _____ नाही तर जनतेची इच्छा आहे.

अ) संपत्ती

ब) सैन्य

क) कायदा

ड) सत्ता

१०) _____ ने 'सामाजिक करार' हा ग्रंथ लिहिला.

अ) हॉब्ज

ब) ग्रीन

क) रूसो

ड) लॉक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) प्लेटोचा न्यायविषयक विचार.
- २) ऑरिस्टॉटलचा राज्याचा सिद्धांत.
- ३) मानवी स्वभावा विषयी हॉब्जचे विचार.
- ४) ऑगस्टाईनचे राज्यविषयक विचार.
- ५) रूसोची सामुहिक इहेची संकल्पना.
- ६) सार्वभौमत्वा विषयी लॉकचे विचार.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) प्लेटोच्या 'तत्वज्ञ शासकाची' संकल्पना
- २) ऑरिस्टॉटलच्या राज्याचे वर्गीकरण
- ३) लॉकचे नैसर्गिक कायदा विषयी विचार
- ४) मॅकियाव्हेलीने राजाला केलेला उपदेश
- ५) सार्वभौमत्वा विषयी हॉब्जचे विचार
- ६) टी.एच.ग्रीन यांचे राजकीय आज्ञा पालना बाबत विचार.

४. सविस्तर उत्तर लिहा (कोणतेही एक) :

१०

अ) प्लेटोच्या आदर्श राज्या बाबतची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

ब) थॉमस हॉब्जचा 'सामाजिक करार सिद्धांत' स्पष्ट करा.

५. ऑरिस्टॉटलचे राजकीय बदलाचे चक्र स्पष्ट करा.

१०

SLR-G – 152

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015

MARATHI (Paper – VIII – अ)

एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१०

- १) 'धार आणि काठ' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
(विलास सारंग / नरहर कुरुंदकर / किशोर सानप / राजन गवस)
- २) अण्णाभाऊ साठे हे कोणत्या विचारसरणीचे लेखक होते ?
(कलावादी / गांधीवादी / साम्यवादी / स्त्रीवादी)
- ३) 'प्रतिभा साधन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
(वि. स. खांडेकर / ना. सी. फडके / ह. ना. आपटे / वि. ल. भावे)
- ४) ह. ना. आपटे यांची पहिली सामाजिक कादंबरी कोणती ?
(मी / मधली स्थिती / पण लक्षात कोण घेतो / मोचनगड)
- ५) 'मी' कादंबरीतून ह. ना. आपटे यांनी कोणते जग रंगविले आहे ?
(स्वतंत्र / आदर्श / वर्णपर / निसर्ग)
- ६) 'रणांगण' मध्ये कोणत्या पद्धतीचा अवलंब केला आहे ?
(आत्मनिवेदन / हकिकत / संज्ञाप्रवाह / चरित्रात्मक)
- ७) यंकूचे वैर कोणाशी आहे ?
(सखा / सैदू / पाऱ्या / नाथा पाटील)
- ८) 'रणांगण' कादंबरीची नायिका कोण ?
(उमा / मार्था / हॅटा / दुर्गा)

P.T.O.

- ९) 'माकडीचा माळ' या कादंबरीत कोणत्या प्रदेशाचे चित्रण केले आहे ?
(कृष्णा खोरे / वारणा खोरे / मोरणा खोरे / गंगा खोरे)
- १०) 'भावानंद' हे पात्र कोणत्या कलाकृतीत आहे ?
(माकडीचा माळ / मी / रणांगण / गोतावळा)
२. दोन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०
- १) कादंबरीची वैशिष्ट्ये सांगा.
  - २) 'मी' कादंबरीतील पुरुष व्यक्तिरेखा सांगा.
  - ३) 'रणांगण' कादंबरीचे विशेष कोणते ?
  - ४) 'व्यंकूची' स्वभाव वैशिष्ट्ये सांगा.
  - ५) 'मी' मधून कोणता संदेश दिला आहे ?
  - ६) रणांगणमधील विफल प्रेमाच्या जोड्या सांगा.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १०
- १) 'माकडीचा माळ' मधील समाजजीवन सांगा.
  - २) 'रणांगण'मधील 'चक्रधर विद्वांस'चे व्यक्तिचित्र उलघडा.
  - ३) 'मी' या कादंबरीची भाषाशैली स्पष्ट करा.
४. 'मी' कादंबरीचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करा. १०
- किंवा**
- 'रणांगण' ही एक प्रेमकथा आहे' या विधानाचा परामर्श घ्या.
५. उपेक्षित व भटक्या समाजाचे चित्रण 'माकडीचा माळ' मध्ये कसे अभिव्यक्त झाले आहे ते सोदाहरण सांगा. १०

SLR-G – 153

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII) (B)
साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) साहित्याचा सामाजिक अभ्यास कोणाचा असतो ?

अ) चित्र   ब) शिल्प   क) समाज   ड) निसर्ग

२) 'शेतकऱ्याचा असूड' या ग्रंथात 'शेतकऱ्यासहित शेतकीची हल्लीची स्थिती यांचे वर्णन कितव्या प्रकरणात आलेले आहे ?

अ) तीन   ब) चार   क) पाच   ड) सहा

३) शेतकऱ्याचा असूडची दोन प्रकरणे कोणत्या पत्रकातून प्रसिद्ध झाली ?

अ) दीनबंधू   ब) दीनमित्र   क) सत्सार   ड) दर्पण

४) अखंड ही काव्यरचना कोणाची आहे ?

अ) कृष्णराव भालेकर   ब) वि. द. घाटे

क) भारत काळे   ड) म. फुले

५) जोतीराव फुले यांचा जन्म कोणत्या साली झाला ?

अ) १८२६   ब) १८२७   क) १८८३   ड) १८८४

६) मधुकर या टोपण नावाने कोणी कविता लिहिली ?

अ) माधव ज्यूलियन   ब) कवी बी

क) वि. द. घाटे   ड) रा. ग. गडकरी

७) वि. द. घाटे यांनी आचार्य अत्रे यांच्या सह काय संपादित केले ?

अ) मनोरंजन   ब) करमणूक   क) साधना   ड) नवयुग वाचनमाला

P.T.O.

८) १९६१ साली पुढीलपैकी कोणता ग्रंथ प्रसिद्ध झाला ?

अ) जोहड

ब) आनंद ओवरी

क) दिवस असे होते

ड) शेतकऱ्याचा असूड

९) 'दिवस असे होते' हा ग्रंथ कोणत्या साहित्य प्रकारातील आहे ?

अ) कथा

ब) कादंबरी

क) नाटक

ड) आत्मचरित्र

१०) 'साहित्य आणि समाजजीवन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) रा. ग. जाधव

ब) लालजी पैडसे

क) वि. स. जोग

ड) अंजली सोमण

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) लेखकाच्या व्यक्तिमत्त्वावर समाजाचा कोणता परिणाम होतो ?

२) साहित्याच्या सामाजिक अभ्यास पद्धती कोणत्या ?

३) विद्येविना कोणकोणत्या गोष्टी गेल्या असे फुले म्हणतात ?

४) शेतकऱ्याचे शोषण करणाऱ्या कोणत्या दोन व्यवस्था आहेत ?

५) दिवस असे होते या ग्रंथाची दोन वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये सांगा.

६) वि. द. घाटे यांनी 'दिवस असे होते' या ग्रंथात कोणकोणत्या कवींचे चित्रण केलेले आहे ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) लेखकाच्या व्यक्तिमत्त्वाचा साहित्यावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

२) शेतकऱ्याचे धार्मिक शोषण कसे होते ते 'शेतकऱ्याचा असूड' च्या आधारे स्पष्ट करा.

३) 'दिवस असे होते' या ग्रंथातील समाज चित्रण विशद करा.

४. साहित्याचा सामाजिक अभ्यास म्हणजे काय ? सांगून त्याचे स्वरूप विशद करा.

१०

किंवा

वि. द. घाटे यांनी 'दिवस असे होते' या ग्रंथात वडिलांच्या स्वभावाचे कोणते गुणविशेष सांगितले आहेत ?

५. 'शेतकऱ्याचा असूड' आणि 'दिवस असे होते' या ग्रंथाचे सामाजिक दृष्टीने विश्लेषण करा.

१०

SLR-G – 154

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015

MARATHI (Paper – VIII (क))

Madhyayugin Va Aadhunik Gadhya

नेमलेल्या साहित्यकृती

१) लीळाचरित्र-दर्शन

२) रघुनाथ यादव विरचित 'पाणिपतची बखर'

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'लीळाचरित्र' हे कोणाचे स्मृतिरूप चरित्र आहे ?

अ) नागदेवाचार्य आ) श्रीचक्रधर इ) श्रीगोविंदप्रभू ई) श्रीचक्रपाणी

२) 'सर्वज्ञांचिया लीळा तुम्ही सांगा आन मी लिहीन' अशी विनंती कोणी केली ?

अ) नागदेवाचार्य आ) श्रीचक्रधर इ) केशिराज बास ई) म्हाइंभट

३) लीळाचरित्राचा कोणता भाग प्रथम संकलित झाला ?

अ) उत्तरार्ध आ) एकाक इ) पूर्वार्ध ई) यापैकी नाही

४) 'लीळाचरित्रा'ची मूळ प्रत कोणत्या धाडीत नष्ट झाली ?

अ) लुटारूंच्या आ) खालसाच्या इ) सरकारी ई) आदिलशाहाच्या

५) उधळीनाथांनी श्रीचक्रधरांना कोणती विद्या दिली ?

अ) वयस्तंभिनी आ) वेदविद्या इ) योगविद्या ई) अंतर्धान पावणे

P.T.O.

- ६) 'एक अस्सल चिटोरे सर्व बखरींच्या बहुमताला हाणून पाडण्यास बस्स आहे'. हे मत कोणाचे आहे ?
- अ) रियासतकार सरदेसाई   आ) राजवाडे
इ) शेजवलकर   ई) यदुनाथ सरकार
- ७) 'लेखक दिमत चिटणीस' असा उल्लेख कोणाचा केला आहे ?
- अ) कृष्णाजी सभासद   आ) रघुनाथ यादव
इ) बाळाजी आवजी   ई) रघुनाथ पंडित
- ८) अहमदशहा अबदाली कोण होता ?
- अ) मोघल सम्राट   आ) कंदाहारचा बादशहा
इ) निजाम   ई) यापैकी नाही
- ९) पुढीलपैकी कोणती बखर 'पानिपत'च्या युद्धाशी संबंधित आहे ?
- अ) महिकावतीची बखर   आ) सभासदाची बखर
इ) थोरले शाहू महाराज यांचे चरित्र   ई) भाऊ साहेबांची बखर
- १०) नानासाहेब पेशव्यांच्या पत्नीचे नाव काय होते ?
- अ) रमाबाई   आ) येसूबाई   इ) काशीबाई   ई) गोपिकाबाई

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच).

१०

- १) लीळाचरित्राखेरीज कोणत्याही दोन महानुभावीय चरित्रग्रंथांची नावे लिहा.
- २) 'लीळाचरित्र' या ग्रंथाचा लेखनकाळ कोणता ते सांगा.
- ३) नागदेवाचार्य यांची थोडक्यांत ओळख द्या.
- ४) 'पाणिपतची बखर' मधील मराठी सरदारांची नावे लिहा.
- ५) 'पाणिपतची बखर' चा लेखनकाळ कोणता ?
- ६) 'पाणिपतच्या संग्रामात मराठ्यांचे सैन्य किती होते ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन). १०
- १) 'लीळाचरित्र-दर्शन' मधून प्रकटलेल्या समाजस्थितीविषयी लिहा.
- २) 'पाणिपतची बखर' मधील वीर व करुण रस विशद करा.
- ३) भाऊसाहेबांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विशेष लिहा.
४. 'लीळाचरित्र-दर्शन'च्या आधारे महानुभावीय तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- बखर म्हणजे काय ते सांगून 'पाणिपतची बखर'या साहित्यकृतीतील गुणदोषांची चर्चा करा.
५. 'लीळाचरित्र-दर्शन'च्या आधारे एक चरित्रग्रंथ म्हणून लीळाचरित्राचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करा. १०
-

SLR-G – 155

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII D)
Anuvad Sidhdant Va Upayojan

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) इंग्रजीतील 'ट्रान्सलेशन' या शब्दाला मराठी पर्यायी शब्द कोणता ?
अ) अनुवाद   ब) भाषांतर   क) रूपांतर   ड) वेशांतर
- २) प्राचीन पंडित कवींनी भाषांतरात कशावर भर दिला ?
अ) पुनः कथन   ब) पुनः वाचन   क) मौखिकता   ड) भाषा
- ३) 'भाषांतर' या मराठी ग्रंथाच्या लेखकाचे नाव लिहा.
अ) अंजली सोमण   ब) भालचंद्र नेभाडे   क) रमेश जाधव   ड) सदा कऱ्हाडे
- ४) 'Round Table Conference' चा इतिहासात कोणता पर्याय रूढ झाला ?
अ) सभा   ब) टेबल चर्चा   क) गोलमेज परिषद   ड) परिषद
- ५) भाषांतराला गौण आणि व्युत्पन्न कला मानणाऱ्या अभ्यासकाचे नाव काय ?
अ) विल्यम फ्रावले   ब) एजरा पाउण्ड   क) नाइडा   ड) हिलेर बेलॉक
- ६) ज्या भाषेतील आशयाचे भाषांतर करावयाचे असते, तिला काय म्हणतात ?
अ) स्रोत भाषा   ब) लक्ष्य भाषा   क) लिखित भाषा   ड) बोली भाषा
- ७) अन्य रूप असा अर्थ कोणत्या संज्ञेचा आहे ?
अ) रूपांतर   ब) अनुरूप   क) स्वरूप   ड) वेशांतर

P.T.O.

८) 'फाल्गुनराव' या भाषांतरित नाटकाचे लेखक कोण ?

अ) रा.ग. गडकरी

ब) वि. वा. शिरवाडकर

क) गो. ब. देवला

ड) जयवंत दळवी

९) साहित्यिक अनुवादाला अनुवादाचा कोणता प्रकार उपयुक्त ठरतो ?

अ) शब्द प्रतिशब्द भाषांतर

ब) भावानुवाद

क) लिप्यंतर

ड) अवांतर

१०) बंगाली 'बंधू' या शब्दाचा मराठी अर्थ लिहा.

अ) भाऊ

ब) दादा

क) शत्रू

ड) मित्र

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा(६ पैकी ५).

१०

१) लिप्यंतर म्हणजे काय ?

२) अनुवादाची व्याख्या लिहा.

३) अनुवादाच्या दोन मर्यादा लिहा.

४) आदर्श अनुवादकाचे वाचन चांगले असणे गरजेचे का असते ?

५) गद्य अनुवादाचे स्वरूप लिहा.

६) विल्यम फ्रावले यांनी कोणता सिद्धांत मांडला ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २).

१०

१) अनुवादाचे विविध क्षेत्रातील महत्व लिहा.

२) अनुवाद प्रक्रियेत संस्कृतीच्या संदर्भाचे महत्व स्पष्ट करा.

३) अनुवादाचे घटक सविस्तर लिहा.

४. अनुवादाच्या शास्त्र आणि कलारूपाची चर्चा करा.

१०

किंवा

अनुवादाच्या प्रकाराचा साधार परामर्श घ्या.

५. आदर्श भाषांतरकाराची गुणवैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

१०

SLR-G – 156

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
हिंदी (पे. नं. ८)
व्यवसायिक वर्ग : अनुवाद : सिद्धांत और प्रयोग
(Old)

Day and Date: Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time: 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर प्रश्नों के अंक दिए गए हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) 'अनुवाद' में अर्थ और शैली का महत्त्व _____ होता है ।
1) घर और बाहर 2) आत्मा और शरीर
3) आत्मा-परमात्मा 4) पति-पत्नी
- 2) अनुवादक को _____ कहा जाता है ।
1) कवि 2) लेखक 3) दुभाषिया 4) रचनाकार
- 3) 'अनुवाद कला' ग्रंथ के लेखक _____ है ।
1) भोलानाथ तिवारी 2) बच्चन
3) अज्ञेय 4) मनोहर सराफ
- 4) 'प्राप्तस्य पुनः कथने' अनुवाद की परिभाषा _____ ग्रंथ में मिलती है ।
1) संस्कृत 2) चिंतामणि 3) उपनिषद 4) पर्यायवाची कोश
- 5) दूसरी भाषा को _____ कहा जाता है ।
1) लक्ष्य भाषा 2) मूल भाषा 3) स्रोत भाषा 4) पहली भाषा
- 6) अनुवादक को कम-से-कम _____ भाषाओं का ज्ञान होना चाहिए ।
1) तीन 2) दो 3) चार 4) पाँच
- 7) 'शब्दानुवाद' अनुवाद का _____ है ।
1) तत्त्व 2) प्रकार 3) अंग 4) प्रयोजन

P.T.O.

- 8) 'अर्थांतरण' अनुवाद की _____ विशेषता है ।
 1) प्रक्रियागत   2) शैलीगत   3) अर्थगत   4) कलात्मक
- 9) 'शब्द' तथा 'अनुवाद' के योग से _____ शब्द बना है ।
 1) शब्दानुवाद   2) भावानुवाद   3) छाया अनुवाद   4) पद्यानुवाद
- 10) हिंदी की प्रयोजनीयता में _____ की भूमिका महत्त्वपूर्ण रही है ।
 1) चित्रकला   2) शिल्पकला   3) अनुवाद   4) विज्ञान

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए : 10

- 1) भावानुवाद किसे कहते हैं ?
- 2) अनुवाद के प्रमुख प्रकार लिखिए ।
- 3) अनुवाद के पर्यायवाची शब्द लिखिए ।
- 4) पुनःसर्जन से क्या तात्पर्य है ?
- 5) समतुल्यता किसे कहते हैं ?
- 6) स्रोत भाषा से तात्पर्य क्या है ?

3. अ) निम्नलिखित मराठी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए : 5

एक काळ असा होता की, जीवनाचे सर्वांगीण व समग्र संवेदन हे काव्याचा विषय ठरले होते. जीवनाचे कोणतेही अंग असो, ते कवितेतून यथार्थपणे व्यक्त होऊ शकते, यावर सृजनशील मनाचा विश्वास होता. जीवनाविषयी जे काही समजले, ते कवितेतून प्रकट होत राहिले. जीवनाविषयी जे काही सांगावेस वाढते, ते काव्यातून सांगितले गेले.

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए : 5

My mother-tongue is Marathi. I offered Hindi in my M.Com. degree course. Hindi is an official language of the Govt. of India. I passed an examination in Commercial Correspondence. The medium of my answering questions is Hindi. I have good business term with their for the last seven years.

4. अनुवाद के महत्त्व को स्पष्ट कीजिए । 10

अथवा

अनुवाद प्रक्रिया को स्पष्ट कीजिए ।

5. अनुवाद के विधा के आधार पर प्रकारों को लिखिए । 10

_____

SLR-G – 157

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)**

साहित्यिक वर्ग-ख: नाटक और रंगमंच

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

1) नाटक को _____ काव्य कहा जाता है।

- 1) संबंध   2) रोमांच   3) दृश्य   4) थियेटर

2) अकेले आंगिक अभिनय को _____ अभिनय कहा जाता है।

- 1) मूक   2) पृथक   3) वाचिक   4) प्रेक्षक

3) _____ नाटक का प्राणतत्व है।

- 1) नट   2) तंत्र   3) वाचिक   4) अभिनय

4) भारतेन्दु हरिश्चन्द्र को हिन्दी-साहित्य में _____ युग का जनक माना जाता है।

- 1) आधुनिक   2) उत्तरआधुनिक   3) वैश्वीक   4) संरचना

5) जगदीशचन्द्र माथुर एक _____ नाटककार रहे हैं।

- 1) सौन्दर्यधर्मी   2) प्रयोगधर्मी   3) समस्याधर्मी   4) यथार्थधर्मी

6) शबर कन्या का नाम _____ था।

- 1) सारिका   2) अटारी   3) सरिता   4) सरगम

7) विशु ने _____ अद्भूत मन्दिरों का भुवनेश्वर में निर्माण किया है।

- 1) एक   2) दो   3) तीन   4) चार

P.T.O.

8) तुम में _____ नहीं जमुना गंगा ।

- 1) दृग   2) पंका   3) जल   4) राशि

9) भारत वेद कथा _____ । भारत वेदप्रथा परकासा ॥

- 1) मंगला   2) इतिहासा   3) युनाना   4) प्रकृतिसा

10) _____ यवनों का विनाश करने वंग प्रदेश में गए थे ।

- 1) विशू   2) राजीव   3) महामात्य   4) नरसिंहदेव

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच वाक्यों में लिखिए ।

10

- 1) 'भारत-दुर्दशा' नाटक का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए ।
- 2) 'कोणार्क' नाटक की भाषाशैली का विवेचन कीजिए ।
- 3) भारत-दुर्दशा नाटक की सफलता की चर्चा कीजिए ।
- 4) 'कोणार्क' नाटक शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए ।
- 5) जयशंकर प्रसाद के पाँच नाटकों के नाम लिखिए ।
- 6) रंगशिल्प किसे कहा जाता है ?

3. निम्नलिखित किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए ।

10

- 1) हिन्दी नाटक और रंगमंच के इतिहास पर प्रकाश डालिए ।
- 2) 'मोहन राकेश' का नाट्य चिंतन में बहुत बड़ा योगदान रहा है । चर्चा कीजिए ।
- 3) नाटक की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए ।

4. 'भारत-दुर्दशा' नाटक की कथावस्तु की समीक्षा कीजिए ।

10

अथवा

'भारत-दुर्दशा' नाटक के आधार पर भारत की प्राचीन गौरव-गाथा की विस्तृत चर्चा कीजिए ।

5. 'विशु' की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।

10

_____

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015

हिंदी (Paper – VIII) (Old)

साहित्यिक वर्ग- क : प्राचीन एवं मध्यकालीन काव्य

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : 1) सभी प्रश्न आवश्यक हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

1) विद्यापति के पद अधिकतर श्रृंगार के ही हैं, जिनमें नायिका और नायक _____ हैं।

1) राम-सीता

2) राधा-कृष्ण

3) शिव-पार्वती

4) कालिदास-शकुंतला

2) विद्यापति ने अपने समय की प्रचलित _____ भाषा का व्यवहार किया है।

1) मैथिली

2) ब्रज

3) अवधी

4) प्राकृत

3) _____ विद्यापति की वीर रसात्मक रचना है।

1) पदावली

2) गीत-गोविंद

3) कीर्तिलता

4) पद्मावत

4) _____ राजघराने में जायसी का बहुत सम्मान था।

1) किरात

2) चंद्रवंश

3) सूर्यवंश

4) अमेठी

5) _____ में प्रेमगाथा की परंपरा पूर्ण प्रौढता को प्राप्त मिलती है।

1) अखरावत	2) पद्मावत
3) आखरी कलाम	4) मधुमालती

6) रत्नसेन की राजसभा में _____ एक पंडित था, जिसे यक्षिणी सिद्ध थी।

1) राघवचेतन	2) हीरामन तोता
3) रत्नसिंह	4) गोरख विजय

7) ज्ञान के क्षेत्र में जिसे अद्वैतवाद कहते हैं, भावना के क्षेत्र में वही _____ कहलाता है।

1) निर्गुनवाद	2) रहस्यवाद
3) स्वच्छदंतावाद	4) हठयोग साधना

8) कबीर के प्रधान शिष्य _____ माने जाते हैं।

1) धर्मदास	2) विठ्ठलनाथ
3) रामस्वरूप	4) गोकुलदास

9) कबीर के गुरु _____ थे।

1) रामस्वामी	2) रामानंद
3) गोकुलनाथ	4) वल्लभाचार्य

10) आ. शुक्ल जी ने कबीर जन्मतिथि _____ मानी है।

1) सं. 1508	2) सं. 1455
3) सं. 1460	4) सं. 1456

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

10

- 1) विद्यापति को कौनसी उपाधियों से अभिहित किया जाता है ?
- 2) विद्यापति ने प्रकृति के कौनसे रूपों का चित्रण किया है ?
- 3) पद्मावत में सूफी दर्शन के कौनसे तत्त्व मिलते हैं ?

- 4) नागमती के विरह का पंछियों पर क्या असर हुआ ?
- 5) कबीर का रहस्यवाद विषयक एक दोहा लिखिए।
- 6) कबीर के निर्गुण राम का स्वरूप लिखिए।
3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 10
- 1) नैनों की करि कोठरी, पुतरी पलंग बिछाय।
पलकों की चिक डारिकै, पिय को लिया रिझाय ॥
- 2) मैं अपने साहब संग चली।
हाथ में नरियल मुख में बीडा, मोतियन माँग भरी।
लिल्ली घोड़ी जरद बछेडी, तापै चढि के चली।
नदी किनारे सतगुरु भेंटे, तुरत जनम सुधरी।
कहै कबीर सुनो भाई साधो, दोऊ कुल तारि चली।
- 3) कबीर भाटी कलाल की, बहुतक बैठे आइ।
सिर सौपे सोई पिवै, नहीं तो पिया न जाइ ॥
4. राजा रत्नसेन का चरित्र-चित्रण कीजिए। 10

अथवा

- ‘पद्मावत’ के आधार हिंदी साहित्य में जायसी का स्थान निर्धारित कीजिए।
5. ‘विद्यापति को एक भक्त कवि नहीं बल्कि श्रृंगारी कवि मानना चाहिए’ इस कथन की समीक्षा कीजिए। 10
-

SLR-G – 159

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII) (Old)
साहित्यिक वर्ग (ग) भारतीय साहित्य

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाँई ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक है ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **10**
- 1) 'कटूतरता जीतेगी या उदारता' ग्रंथ के लेखक _____ है ।
1) प्रेमचंद   2) प्रेमसिंह   3) नगेंद्र   4) दिनकर
- 2) आज के भारतीय साहित्य का मूल स्वर _____ है ।
1) सामाजिक   2) धार्मिक
3) ऐतिहासिक   4) राष्ट्रीय-सांस्कृतिक
- 3) रवींद्रनाथ ठाकुर _____ भाषा के रचनाकार है ।
1) हिंदी   2) पंजाबी   3) दक्खिनी   4) बांगला
- 4) भारतीय प्रगतिशील लेखक संघ की स्थापना सन् _____ में हुई ।
1) 1920   2) 1932   3) 1936   4) 1940
- 5) _____ भारतीय साहित्य की अन्यतम विशेषता है ।
1) धार्मिकता   2) लोकतत्त्व   3) दैववाद   4) व्यक्तिवाद
- 6) 'हयवदन' _____ चेतना का नाटक है ।
1) ऐतिहासिक   2) सांस्कृतिक   3) मिथकीय   4) धार्मिक
- 7) कपिल का मित्र _____ है ।
1) देवदत्त   2) गौतम   3) चंद्रगुप्त   4) सिद्धार्थ

P.T.O.

- 8) 'हयवदन' में _____ की खोज है ।
- 1) पूर्णता   2) धर्म   3) ईश्वर   4) संस्कृति
- 9) गिरीश कर्नाड की मातृभाषा _____ रही है ।
- 1) कन्नड   2) हिंदी   3) कोंकणी   4) तेलुगु
- 10) 'हयवदन' के पिता _____ से मुक्त होते हैं ।
- 1) पाप   2) शाप   3) जेल   4) रोग
2. निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** प्रश्नों के उत्तर **चार-पाँच** पंक्तियों में लिखिए । **10**
- 1) 'भारतीय साहित्य' की अवधारणा क्या है ?
- 2) भारतीय साहित्य की विशेषताएँ कौनसी है ?
- 3) भारतीय साहित्य में कौनसे मूल्य मिलते हैं ?
- 4) सुलेमान खतीब के साहित्य की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए ।
- 5) 'हयवदन' नाटक में कौनसी समस्याएँ मिलती है ?
- 6) कपिल की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।
3. टिप्पणियाँ लिखिए (किन्हीं दो) : **10**
- 1) भारतीय साहित्य का स्वरूप
- 2) वली औरंगाबादी
- 3) सीराज औरंगाबादी ।
4. 'हयवदन' नाटक का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए । **10**
- अथवा**
- 'हयवदन' नाटक की मिथकीय चेतना को विशद कीजिए ।
5. हिंदी साहित्य में अभिव्यक्त भारतीय मूल्यों को स्पष्ट कीजिए । **10**
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY Compulsory Paper – II
History of Modern World (1900 – 1970 A.D.)**

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

1) Robert oven is the Champion it

A) Liberalism

B) Communalism

C) Nationalism

D) Socialism

2) _____ is a main propounder of communalism.

A) Robert oven

B) Karl Marks

C) St. Sayman

D) Lui Black

3) Alsece and Lorrence were ceded by Germany belongs to

A) French

B) Itali

C) England

D) Spain

4) _____ was the leadership of England attended the Paris Peace Conference.

A) Orlando

B) George Clemensyu

C) Light George

D) Charchil

5) _____ was the sign on the Flag of Nazi Party.

A) Swastik

B) Eagle

C) Axe

D) Aagger

6) In 1935 Mussolini acquired the African country

A) S. Africa

B) Ghana

C) Tanzania

D) Abyssinia

7) In 1941 _____ attacked Parl Harber.

A) Koria	B) Japan
C) China	D) India

8) Second World War come to an end in

A) 1944	B) 1945
C) 1946	D) 1947

9) Hitlar was born in

A) 1881	B) 1883
C) 1889	D) 1891

10) _____ the organ of the UNO is called as the World Parliament.

A) Security Council	B) Trusteeship Council
C) General Assembly	D) International Court of Justice

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) What is the Nationalism ?
- 2) Explain the Theory of Labour Surplus Value in Karl Marks.
- 3) Mention the important bodies of the League of Nation.
- 4) Explain the Economic reforms in Hitlar.
- 5) Explain the American entry of Second World War.
- 6) Where are the Permanent Members in U.N.O. ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Socialism
- 2) 14 paints of Woodrow Wilson
- 3) The causes of its failure in League of Nations
- 4) Internal Policy of Mussolini
- 5) Effect of Second World War
- 6) Main objectives of the UNO.

4. What is the imperialism ? State the causes of imperialism.

10

OR

State the reforms of Kemal Pasha in Turkastan.

5. State the causes of the First World War. Explain the effects.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) रॉबर्ट ओवेन _____ या विचाराचे प्रणेते होते.
अ) उदारमतवाद
ब) साम्यवाद
क) राष्ट्रवाद
ड) समाजवाद
- २) साम्यवादी तत्वज्ञानाचा मुख्य उद्गाता _____ होय.
अ) रॉबर्ट ओवेन
ब) कार्लमाक्स
क) सेंट. सायमन
ड) लुई ब्लॉक
- ३) जर्मनीने _____ या देशाचे अल्सेस व लॉरेन्स हे प्रदेश बळकावले.
अ) फ्रान्स
ब) इटली
क) इंग्लंड
ड) स्पेन
- ४) पॅरिस शांतता परिषदेमध्ये _____ यांनी इंग्लंडचे नेत्रत्व केले.
अ) ओरलॅंडो
ब) जॉर्ज क्लेमेन्सू
क) लॉर्ड जॉर्ज
ड) चर्चिल
- ५) नाझी पक्षाच्या ध्वजावर _____ हे चिह्न होते.
अ) स्वस्तिक
ब) गरुड
क) कुन्हाड
ड) खंजीर
- ६) इ.स. १९३५ मध्ये मुसोलिनीचे आफ्रिकेतील _____ हा देश काबीज केला.
अ) द. आफ्रिका
ब) घाना
क) टांझानिया
ड) अँबेसिनिया
- ७) इ.स. १९४१ मध्ये पर्ल हर्बर बेटावर _____ ने हल्ला केला.
अ) कोरिया
ब) जपान
क) चीन
ड) भारत
- ८) दुसरे महायुद्ध _____ या वर्षी समाप्त झाले.
अ) १९४४
ब) १९४५
क) १९४६
ड) १९४७

९) हिटलरचा जन्म _____ साली झाला.

अ) १८८१

ब) १८८३

क) १८८९

ड) १८९१

१०) संयुक्त राष्ट्र संघाच्या _____ चा घटकास जागतिक संसद म्हणतात.

अ) सुरक्षा मंडळ

ब) विश्वस्त मंडळ

क) महासभा

ड) अंतरराष्ट्रीय न्यायालय

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

८

१) राष्ट्रवाद म्हणजे काय ?

२) कार्लमार्क्सचा अतिरिक्त मुल्याचा सिद्धांत सांगा.

३) राष्ट्रसंघाचे प्रमुख घटक लिहा.

४) हिटलरच्या आर्थिक सुधारणा सांगा.

५) दुसऱ्या महायुद्धातील अमेरिकेच्या प्रवेशाची माहिती लिहा.

६) संयुक्त राष्ट्रसंघात कायम सभासद राष्ट्रे कोणती आहेत ?

३. टिपा लिहा (कोणतीही चार) :

१२

१) समाजवाद

२) वुड्रो विल्सनची १४ तत्वे

३) राष्ट्रसंघाच्या अपयशाची कारणे

४) मुसोलिनीचे अंतर्गत धोरण

५) दुसऱ्या महायुद्धाचे परिणाम

६) संयुक्त राष्ट्रसंघाची वैशिष्ट्ये.

४. साम्राज्यवाद म्हणजे काय ? साम्राज्यवादाची कारणे सांगा.

१०

किंवा

केमालपाशाने तुर्कस्थान मध्ये केलेल्या सुधारणा सांगा.

५. पहिल्या महायुद्धाची कारणे सांगून त्याचे परिणाम स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VIII)
20th Century British Literature

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative : 10
- 1) W. B. Yeats 'Sailing to Byzantium' is the first poem in the volume of verses entitled _____
a) The Rose
b) The Dail
c) The Tower
d) The White Tower
  - 2) The poem 'Insensibility' seems to be a reply to _____ 'character of the Happy warrior'.
a) Sidney's
b) P. B. Shelley's
c) W. Wordsworths
d) John Keats
  - 3) 'The Love Song of J. Alfred Prufrock' is _____
a) A surrealistic poem
b) A psychological poem
c) A dramatic monologue
d) An elegy
  - 4) The poem 'The Second Coming' was written in _____
a) 1927
b) 1929
c) 1921
d) 1916
  - 5) The river referred in an elegy. 'A Refusal to Mourh, By Fire, of a child in London is _____
a) Nyle
b) Ganga
c) Thames
d) Wye
  - 6) In the second section of the poem W. H. Auden calls W. B. Yeats _____
a) Wise
b) Mad
c) Silly
d) Wicked

P.T.O.

- 7) 'I kill where I please because it is all mine' the speaker is _____
 a) The Crow   b) The Rabbit   c) The Hawk   d) The Rose
- 8) _____ was Tom's wife.
 a) Anna   b) Julia   c) Lydia Lensky   d) Ursula
- 9) 'A Portrait of the Artist as a Young Man' was published in the year _____
 a) 1961   b) 1619   c) 1916   d) 1691
- 10) The novel _____ is a sequel to 'The Rainbow'.
 a) The White Peacock   b) Sons and Lovers
 c) Women in Love   d) The Trespasser
2. Answer the following questions in brief (**any five**): **10**
- 1) Who contributed to the imagist movement ?
  - 2) Which figure of speech is used in the line, 'Time let me hail and climb' ?
  - 3) Who is compared to the Irish Vessel ?
  - 4) Who was Paul Lensky ?
  - 5) What was the tragic end of Tom Brangwen's Life ?
  - 6) Who is the author of 'Ulysses' ?
3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- 1) The structure of the novel, 'The Rainbow'.
  - 2) The theme of 'A Portrait of the Artist As a Young Man'.
  - 3) Major concerns in Doris Lessings stories.
- B) Write short notes on **any two** of the following : **4**
- 1) The Personality of Hawk.
  - 2) The Metaphor in 'Toads'.
  - 3) The themes in the poem 'Sailing to Byzantium'.
4. Comment critically on the relationship in three generations in 'The Rainbow'. **10**
- OR
- Write a critical note on the structure of 'A Portrait of the Artist as a Young Man'.
5. Write a note on English Poetry of the Inter-war period. **10**
-

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ECONOMICS (Old)
Paper – XI (Gr. C1) : Indian Economic Policy**

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- 1) HDI means _____
  - a) Highly developed industries
  - b) Human development index
  - c) Both of them
  - d) None of these
- 2) _____ are the measures for development.
  - a) Increasing capital formation
  - b) Improving human capital
  - c) Both of them
  - d) None of above
- 3) Indian Planning Commission is established in _____
  - a) 1950
  - b) 1951
  - c) 1952
  - d) 1953
- 4) _____ are the objectives of Indian planning.
  - a) Economic growth
  - b) Self-reliance
  - c) Modernisation
  - d) All of these
- 5) India's population is _____ percent of the world population.
  - a) 11.5
  - b) 13.8
  - c) 15.2
  - d) 16.7
- 6) _____ are the problems of urbanisation.
  - a) Fast growth in urban population
  - b) Large increase in big towns
  - c) Regional disparities in urbanization
  - d) All of these

7) _____ is the backbone of Indian economy.

- a) Banking sector   b) Agriculture
c) Industry   d) Service

8) Food Security Bill is passed in _____

- a) 2011   b) 2012   c) 2013   d) 2014

9) New Economic Policy is accepted in _____

- a) 1990   b) 1991   c) 1992   d) 1993

10) _____ is a important resource for development.

- a) Migration   b) NGO   c) Energy   d) Market

2. Write short answer of the following (**any four** out of **six**) :

8

- 1) Explain the concept of sustainable development.
- 2) Importance of Panchayats in economic development.
- 3) Causes of inequality in India.
- 4) Explain education as an social infrastructure.
- 5) Explain terms of trade between agriculture and industry.
- 6) Explain indicators of development.

3. Write short notes (**any four** out of six) :

12

- 1) Role of state in economic development.
- 2) Explain strategy of planning.
- 3) Explain rural urban migration trend.
- 4) State land reforms in India.
- 5) Role of NGOs in economic development.
- 6) Explain regional imbalance.

4. Answer **any one** long type question of the following :

10

A) Explain failures and achievement of Indian plans.

OR

B) Explain approaches to economic development and its measurement.

5. Impact of globalisation on Indian agriculture sector.

10

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) एच.डी.आय. चा अर्थ _____
  - a) अति विकसित उद्योग
  - b) मानवी विकास निर्देशांक
  - c) वरील दोन्ही
  - d) कोणतेही नाही
- 2) _____ हे विकासाचे मोजमाप आहेत.
  - a) भांडवल निर्मिती वाढणे
  - b) मानवी भांडवल सुधारणे
  - c) वरील दोन्ही
  - d) कोणतेही नाही
- 3) भारतीय नियोजन मंडळाची स्थापना _____ मध्ये झाली.
  - a) 1950
  - b) 1951
  - c) 1952
  - d) 1953
- 4) _____ ही भारतीय नियोजनाची उद्दिष्ट्ये आहेत.
  - a) आर्थिक वृद्धी
  - b) स्वयंपूर्ण
  - c) आधुनिकीकरण
  - d) वरील सर्व
- 5) भारताची लोकसंख्या जगाच्या लोकसंख्येच्या _____ टक्के आहे.
  - a) 11.5
  - b) 13.8
  - c) 15.2
  - d) 16.7
- 6) _____ ह्या शहरीकरणाच्या समस्या आहेत.
  - a) शहरातील लोकसंख्येत झपाट्याने वाढ
  - b) मोठ्या उपनगरामध्ये वाढ
  - c) शहरातील - प्रादेशिक असमतोलणा
  - d) वरील सर्व
- 7) _____ हा भारततीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
  - a) बॉकिंग क्षेत्र
  - b) शेती
  - c) उद्योग
  - d) सेवा क्षेत्र
- 8) अन्नसुरक्षा-विधेयक _____ मध्ये संमत-झाले.
  - a) 2011
  - b) 2012
  - c) 2013
  - d) 2014
- 9) नवीन आर्थिकधोरणाचा स्वीकार _____ मध्ये करण्यात आला.
  - a) 1990
  - b) 1991
  - c) 1992
  - d) 1993
- 10) _____ हे विकासाचे महत्वपूर्ण साधन आहे.
  - a) स्थलांतर
  - b) एन.जी.ओ.
  - c) उर्जा
  - d) बाजार

2. खालीलपैकी चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 8
- 1) शाखात विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 2) आर्थिक विकासामध्ये पंचायतीचे महत्व स्पष्ट करा.
  - 3) भारतातील असमानतेची कारणे लिहा.
  - 4) “समाजाचा मूलभूत घटक म्हणून शिक्षण” स्पष्ट करा.
  - 5) शेती आणि उद्योग या मधील व्यापार शेती स्पष्ट करा.
  - 6) विकासाचे निर्देशांक स्पष्ट करा.
3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- 1) आर्थिक विकासामध्ये राज्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
  - 2) नियोजनाची व्युत्पत्ती स्पष्ट करा.
  - 3) ग्रामीण-शहरी स्थलांतराचा बदल स्पष्ट करा.
  - 4) भारतातील जमीन सुधारणा स्पष्ट करा.
  - 5) आर्थिक विकासामध्ये एन.जी.ओ.ची भूमिका स्पष्ट करा.
  - 6) प्रादेशिक असमतोल स्पष्ट करा.
4. दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा (कोणतेही एक) : 10
- अ) भारतीय नियोजनाचे यश-अपयश स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) आर्थिक विकासाचे दृष्टिकोण व त्यांचे मोजमापण स्पष्ट करा.
5. जागतिकीकरणाचा भारतीय शेती क्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C1)(Paper – XII)
International Trade and Finance**

Day and Date : Saturday, 16-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Trade between two nations or countries is known as
    - a) International trade
    - b) Regional trade
    - c) Internal trade
    - d) None of the above
  - 2) _____ is the cause of difference in absolute cost.
    - a) Capital
    - b) Machine
    - c) Division of labour
    - d) All of the above
  - 3) _____ is propounded the theory of opportunity cost.
    - a) Haberler
    - b) Ricardo
    - c) Schumpeter
    - d) J.S.Mill
  - 4) The comparative differences in cost determine trade relation between two countries. This statement is made by
    - a) Adam Smith
    - b) Ricardo
    - c) Marshall
    - d) Schumpeter
  - 5) _____ is takes into account the volume of export of a country and its import.
    - a) Net barter terms of trade
    - b) Gross barter terms of trade
    - c) Income terms of trade
    - d) None of the above
  - 6) Voluntary export restraint is the example of
    - a) Tariff
    - b) Non-Tariff barriers
    - c) Quota
    - d) All of the above

- 7) _____ is the systematic record of all economic transaction with outside the world in a year.
- a) Balance of payment   b) Balance of trade
c) National Income   d) None of the above
- 8) Economic growth means
- a) Increase in Income   b) Increase in total production
c) Both a) and b)   d) None of the above
- 9) According to Lewis _____ is the engine of economic growth.
- a) Import   b) Export   c) Trade   d) All of the above
- 10) The most important factor which determines the gains from trade is
- a) Price   b) Transport   c) Cost   d) Terms of trade

2. Write short answer (**any four**) : **8**
- 1) What is comparative cost ?
2) Define the concept of terms of trade.
3) What is inter industry trade ?
4) What is meant by partial equilibrium ?
5) What is tariff ?
6) What is balance of payment ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Assumption of absolute cost advantage theory.
2) General equilibrium.
3) National Income.
4) Non-tariff barriers.
5) Net barter terms of trade.
6) Import quota.
4. Critically examine comparative cost advantage theory. **10**
- OR
- Discuss the modern theory of international trade.
5. Explain the various economic impact of tariff and import quota. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) दोन राष्ट्रे किंवा देशांमधील व्यापाऱ्याला _____ म्हणतात.
a) आंतरराष्ट्रीय व्यापार   b) प्रादेशिक व्यापार
c) अंतर्गत व्यापार   d) वरीलपैकी नाही
- 2) _____ हे निरपेक्ष खर्चातील भिन्नतेचे कारण आहे.
a) भांडवल   b) यंत्रे   c) श्रमविभागणी   d) वरील सर्व
- 3) _____ यांनी संघीखर्च सिद्धांत सांगितला आहे.
a) हॅबरलर   b) रिकार्डो   c) शुंपीटर   d) जे.एस. मिल
- 4) खर्च भिन्नतेवरून दोन राष्ट्रातील व्यापारीसंबंध निश्चित होतात हे विधान _____ यांनी सांगितली आहे.
a) अँडम स्मिथ   b) रिकार्डो   c) मार्शल   d) शुंपीटर
- 5) _____ मध्ये निर्यात आणि आयात प्रमाणाची समावेश होता.
a) निव्वळ वस्तुविनिमय व्यापारशर्ती   b) सकल वस्तुविनिमय व्यापारशर्ती
c) उत्पन्न व्यापारशर्ती   d) वरीलपैकी नाही
- 6) ऐच्छीक निर्यात नियंत्रण हे _____ उदाहरण आहे.
a) जकात   b) जकातेत्तर नियंत्रण
c) कोटा   d) वरील सर्व
- 7) _____ म्हणजे इतर राष्ट्राशी झालेल्या आर्थिक व्यवहाराची व्यवस्थित नोंद होय.
a) व्यवहारतोल   b) व्यापारतोल   c) राष्ट्रीय उत्पन्न   d) वरीलपैकी नाही
- 8) आर्थिक वृद्धी म्हणजे
a) उत्पन्नातील वाढ   b) एकूण उत्पादनातील वाढ
c) a) आणि b)   d) वरीलपैकी नाही

9) लेविस यांच्या मते _____ हे विकासाचे इंजिन आहे.

- a) आयात   b) निर्यात   c) व्यापार   d) वरील सर्व

10) व्यापारलाभ निश्चिती मध्ये _____ महत्वाचा असतो.

- a) किंमत   b) वाहतूकखर्च   c) खर्च   d) व्यापारशर्ती

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) सापेक्ष खर्च म्हणजे काय ?
- 2) व्यापारशर्ती संकल्पना स्पष्ट करा.
- 3) आंतर-उद्योग व्यापार म्हणजे काय ?
- 4) अंशिक समतोल म्हणजे काय ?
- 5) जकात म्हणजे काय ?
- 6) व्यवहारतोल म्हणजे काय ?

3. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) निरपेक्ष खर्च लाभ सिद्धांताची गृहीते.
- 2) सर्व साधारण समतोल.
- 3) राष्ट्रीय उत्पन्न.
- 4) जकातेत्तर नियंत्रण.
- 5) निव्वळ वस्तु विनिमय व्यापारशर्ती
- 6) आयात कोटा.

4. सापेक्ष खर्च लाभ सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

10

किंवा

आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची आधुनिक सिद्धांताची चर्चा करा.

5. जकात आणि आयात कोट्याचे विविध आर्थिक परिणाम स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
HISTORY (Optional Paper – V)
History of India (1858 to 1964 A.D.) (Old)

Day and Date : Monday, 18-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Complete following sentences choosing the correct alternatives : **10**
- 1) Lord Canning was First _____ of India.
A) Governor
B) Governor General
C) Viceroy
D) Collector
  - 2) Hunter Commission was appointed in the period of _____
A) Lord Rippan
B) Lord Canning
C) Lord Litten
D) Lord Meyo
  - 3) Satya Shodhak Samaj was established by
A) Mahatma Gandhi
B) Mahatma Phule
C) Lokmanya Tilak
D) Lord Meyo
  - 4) _____ was representing India at World Congress of Religions at Chicago in 1893.
A) Mahatma Gandhi
B) Swami Vivekanand
C) Raja Ram Mohan Roy
D) Dadabhai Nouroji
  - 5) _____ was founded by Swami Dayanand Saraswati.
A) Bramho Samaj
B) Satya Shodhak Samaj
C) Arya Samaj
D) Ramkrishna Mission
  - 6) _____ was the first Indian to join the Indian Civil Service.
A) Satyendranath Tagore
B) Swami Vivekanand
C) Dr. Babasaheb Ambedkar
D) Radhakrushna Tagore

- 7) _____ was called as pioneer of Labor Movements in India.
A) Narayan Meghaji Lokhande   B) Mahatma Gandhi
C) Dr. Babasaheb Ambedkar   D) Lokmanya Tilak
- 8) Manusmriti was openly burns by _____
A) Mahatma Phule   B) Mahatma Gandhi
C) Dr. Babasaheb Ambedkar   D) Vitthal Ramji Shinde
- 9) Indian National Congress was split in its session held at _____
A) Mumbai   B) Pune   C) Alahabad   D) Surat
- 10) Partition of Bengal was cancelled in _____
A) 1905   B) 1885   C) 1947   D) 1911
2. Write short answers of the following questions (**any four**) : **8**
- 1) Lord Canning.
  - 2) The Main Provisions in Act of 1858.
  - 3) Philosophy of Bramho Samaj.
  - 4) The Vernacular Press Act of 1878.
  - 5) Ilbirt Bill.
  - 6) Allan Actavian Hume.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Lord Ripan.
  - 2) Arya Samaj.
  - 3) Principles of Shatyashodhak Samaj.
  - 4) The Indian Universities Act of 1904.
  - 5) Dr. Anny Besant.
  - 6) Partition of Bengal.
4. Explain the causes for emergence of Indian Nationalism. **10**
- OR
- Review the growth of Modern Industries in India during the 19th century.
5. Describe the contribution of Lokmanya Tilak in Indian Freedom Movement. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुर्ण करा :

१०

- १) लॉर्ड कॅनिंग हा भारताचा पहिला _____ होता.
अ) गव्हर्नर
ब) गव्हर्नर जनरल
क) व्हाईसरॉय
ड) कलेक्टर
- २) हंटर आयोगाची नेमणूक _____ च्या कालात झाली होती.
अ) लॉर्ड रिपन
ब) लॉर्ड कॅनिंग
क) लॉर्ड लिटन
ड) लॉर्ड मेयो
- ३) सत्यशोधक समाजाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) महात्मा गांधी
ब) महात्मा फुले
क) लोकमान्य टिळक
ड) लॉर्ड मेयो
- ४) _____ यांनी इ.स. १८९३ च्या शिकागो येथील जागतिक धर्म परिषदेत भारताचे प्रतिनिधित्व केले.
अ) महात्मा गांधी
ब) स्वामी विवेकानंद
क) राजाराम मोहन रॉय
ड) दादाभाई नौरोजी
- ५) _____ ची स्थापना स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी केली.
अ) ब्राम्हो समाज
ब) सत्यशोधक समाज
क) आर्य समाज
ड) रामकृष्ण मिशन
- ६) _____ हे इंडियन सिव्हिल सर्व्हिस मध्ये दाखल झालेले पहिले भारतीय होते.
अ) सत्येंद्रनाथ टागोर
ब) स्वामी विवेकानंद
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ड) राधाकृष्ण टागोर
- ७) _____ यांना कामगार चळवळींचे प्रणेते असे म्हटले जाते.
अ) नारायण मेघाजी लोखंडे
ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ड) लोकमान्य टिळक

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HISTORY (Comp. Paper – I)
History of the Marathas (1600 AD-1818 AD) (Polity and Economy)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figure to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing the correct options : **10**
- 1) 'Shivbharat' book was written by _____
    - a) Jayram Pinde
    - b) Parmanand
    - c) Bhushan
    - d) Chitnis
  - 2) _____ wrote 'Adnyapatra' book.
    - a) Ramchandra Amatya
    - b) Chitragupt
    - c) Sabhashad
    - d) Yadav
  - 3) 'Tarikh-I-Dilkusha' book was written by _____
    - a) Khaffkhan
    - b) Eshwardas Nagar
    - c) Bhimsen Saxena
    - d) Mustedkhan
  - 4) 1695 A.D. COSMO-da-Gward wrote 'Shivcharitra' in _____ language.
    - a) Marathi
    - b) Sanskrit
    - c) Persian
    - d) Portuguese
  - 5) Powers was transferred from Peshwa to _____ during the period of Nana Phadnvis.
    - a) Commander
    - b) Chhatrapati
    - c) Karbhari
    - d) None above
  - 6) During Peshwa period in Central Administration importance of _____ was increased.
    - a) Commander
    - b) Secretariat
    - c) Asthapradhan
    - d) None above

- 7) Chhatrapati Shivaji Maharaj used _____ for measuring lands.
a) Cord b) Rubber
c) Shivshahi Kathi d) Iron Chain
- 8) During Chhatrapati Shivaji Maharaj period _____ times land was measured.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 5
- 9) Solapur was known as _____ city during Maratha period.
a) Tourist b) Capital
c) Industrial d) None above
- 10) Coins were made at _____ during Maratha period.
a) Nashik b) Sangli c) Chinchwad d) None above
2. Write short answer of the following **(any four)** : **8**
- 1) Give information of 'Rajavyavharkosh'.
  - 2) What is ballads ?
  - 3) Tell types of lands during Maratha period.
  - 4) What is mean by 'Mirasdar' ?
  - 5) Which were the main trade communities during Maratha period ?
  - 6) Tell the types of Hundi in Maratha period.
3. Write short notes on **any four** of the following : **12**
- 1) Marathi Language sources.
  - 2) Diary.
  - 3) Chhatrapati Shahu's Policy with Moghal.
  - 4) Judicial system of the Marathas.
  - 5) Famines in Maratha period.
  - 6) Industries during Maratha period.
4. Discuss on Setu Madhavrao Pagadi's approach in Maratha historiography. **10**
- OR
- Explain the work of Maratha confederacy.
5. Discuss the Land Revenue System during Maratha period. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) 'शिवभारत' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) जयराम पिंडे
ब) परमानंद
क) भूषण
ड) चिटणीस
- २) 'आज्ञापत्र' ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) रामचंद्र अमात्य
ब) चित्रगुप्त
क) सभासद
ड) यादव
- ३) 'तारीख-ए-दिल्कुशा' ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) खाफीखान
ब) ईश्वरदास नागर
क) भीमसेन सक्सेना
ड) मुस्तैदखान
- ४) इ.स. १६९५ साली कॉस्मो-दा-ग्वार्द यांनी _____ भाषेत 'शिवचरित्र' लिहिले.
अ) मराठी
ब) संस्कृत
क) फारसी
ड) पोर्तुगीज
- ५) नाना फडणवीसांच्या काळात अधिकारांचे हस्तांतरण पेशव्यांकडून _____ कडे झाले.
अ) सेनापती
ब) छत्रपती
क) कारभारी
ड) वरीलपैकी नाही
- ६) पेशवे काळात मराठ्यांच्या केंद्रीय प्रशासनात _____ यांचे महत्त्व वाढले.
अ) सेनापती
ब) सचिवालय (कचेरी)
क) अष्टप्रधान
ड) वरीलपैकी नाही
- ७) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी जमीन मोजण्यासाठी _____ याचा वापर केला.
अ) दोर
ब) रबर
क) शिवशाही काठी
ड) लोखंडी साखळी
- ८) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळात _____ वेळेस जमीनीची मोजणी झाली होती.
अ) २
ब) ३
क) ४
ड) ५

९) मराठा काळखंडात सोलापूर हे _____ शहर म्हणून ओळखले जात होते.

अ) पर्यटन

ब) राजधानी

क) औद्योगिक

ड) वरीलपैकी नाही

१०) मराठा काळात _____ येथे नाणी तयार केली जात होती.

अ) नाशिक

ब) सांगली

क) चिंचवड

ड) वरीलपैकी नाही

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात माहिती लिहा :

८

१) 'राज्यव्यवहारकोश' विषयी माहिती द्या.

२) पोवाडे म्हणजे काय ?

३) मराठा कालीन जमीनीचे प्रकार सांगा.

४) 'मिरासदार' म्हणजे काय ?

५) मराठा कालखंडात प्रमुख व्यापारी जमानी कोणत्या होत्या ?

६) मराठा कालीन हुंडीचे प्रकार सांगा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा :

१२

१) मराठी भाषेतील साधने.

२) रोजनिशी.

३) छत्रपती शाहू महाराजांचे मोगल विषयक धोरण.

४) मराठ्यांची न्यायव्यवस्था.

५) मराठा कालीन दुष्काळ.

६) मराठा कालीन उद्योगधंदे.

४. मराठा इतिहासलेखनातील सेतू माधवराव पगडी यांच्या दृष्टीकोनाची चर्चा करा.

१०

किंवा

मराठा राजमंडळाचे कार्य स्पष्ट करा.

५. मराठा कालीन जमीन महसूल पद्धतीची चर्चा करा.

१०

SLR-G – 17

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY : (Group E) (Paper – II)
Sociology of Indian Society

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Multiple choice questions :

10

- I) The knowledge based on Vedic literature, Upanishads, Bhagavadgita, Ramayana, Mahabharata, Smritis and Ancient Indian Philosophy is known as _____
A) Encyclopaedia
B) Indology
C) Epistemology
D) Archaeology
- II) Which of the following is not a part of concept of Purushartha ?
A) Dharma   B) Artha   C) Punarjanma   D) Moksha
- III) Who called 'India-the epitome of the world' to elaborate the concept of 'Unity in diversity' ?
A) Irawati Karve   B) B.S. Guha   C) A. R. Desai   D) Bipin Chandra
- IV) Which of the following is not a characteristic of Indian culture ?
A) Tolerance
B) Spirituality
C) Freedom of thought
D) Contradiction
- V) Who has specified the analytical approach of social change on the basis of 'little and great, traditions' ?
A) Milton Singer
B) Robert Redfield
C) L. P. Vidyarthi
D) D. D. Kosambi
- VI) Who is the author of a book 'Social Background of Indian Nationalism' ?
A) Desai A. R.   B) Chekki D. A.   C) Kosambi D. D.   D) Ghurye G. S.
- VII) When the Indian Sociological Society was formed in Mumbai ?
A) 1961   B) 1952   C) 1951   D) 1955

P.T.O.

VIII) 'Sociology in India lies at point of confluence of sociology and indology ? Who has made this statement ?

A) G. S. Ghurye

B) M. N. Srinivas

C) D. P. Mukherjee

D) Dumont and Pockock

IX) Which of the following concept was formulated by M. N. Srinivas ?

A) Social mobility in the caste system in India

B) Dominant caste

C) Concept of purity and impurity

D) Aspects of caste in South India

X) Who is the author of a book 'Indian Society : Themes and perspectives' ?

A) Desai A. R.

B) Dumont Louis

C) Dhanagare D. N.

D) Das Veena

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

i) Define caste.

ii) What is Sanskritization ?

iii) What is socio-cultural diversity ?

iv) Define Hindu way of life.

v) Define indigenization.

vi) What is Devi Movement ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

i) Concept of Indian society

ii) Geographical diversity

iii) Characteristics of Indian culture

iv) Sociology in India

v) Dominant caste

vi) Indian sociological society.

4. Answer **any one** question of the following :

10

A) Elaborate the role of indological contributions in the development of sociology in India.

OR

B) Evaluate the concept of historical dialecticism used by D. P. Mukherjee to understand the Indian social reality.

5. Define subaltern perspective and elaborate its features.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) वैदिक वाङ्मय उपनिषदे, भगवद्गीता, रामायण, महाभारत, स्मृती आणि प्राचीन भारतीय तत्वज्ञान यावर आधारित ज्ञानाला काय म्हणतात ?
A) ज्ञानकोश
B) प्राच्यविधा
C) ज्ञानमीमांसाशास्त्र
D) पुरातत्वशास्त्र
- II) खालीलपैकी कोणता पुरुषार्थ संकल्पनेचा घटक होत नाही ?
A) धर्म
B) अर्थ
C) पुनर्जन्म
D) मोक्ष
- III) 'विविधतेत एकता' हा संकल्पना विशद करताना 'भारत-ही जगाची एक छोटी प्रतिकृती आहे' असे कोणी म्हटले ?
A) इरावती कर्वे
B) बी. एस्. गुहा
C) ए. आर. देसाई
D) बिपिन चंद्रा
- IV) खालीलपैकी कोणते भारतीय संस्कृतीचे वैशिष्ट्य नाही ?
A) सहिष्णुता
B) आध्यात्मिकता
C) विचार स्वातंत्र्य
D) विरोधाभास
- V) 'लघु आणि बृहत् परंपरा' यांच्या आधारे सामाजिक परिवर्तनाचा विश्लेषणात्मक दृष्टिकोन कोणी स्पष्ट केली आहे ?
A) मिल्टन सिंगर
B) रॉबर्ट रेडफील्ड
C) एल्. पी. विद्यार्थी
D) डी. डी. कोसंबी
- VI) 'सोशल बॅकग्राउंड ऑफ इंडियन नॅशनॅलिझम' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
A) देसाई ए. आर.
B) चेक्की डी. ए.
C) कोसंबी डी. डी.
D) घुर्ये जी. एस्.
- VII) मुंबई मध्ये इंडियन सोशियॉलॉजिकल सोसायटीची स्थापना केव्हा झाली ?
A) 1961
B) 1952
C) 1951
D) 1955
- VIII) 'भारतातील समाजशास्त्र हे समाजशास्त्र आणि प्राच्यविधा यांच्या संगमावर बसले आहे' असे विधान कोणी केले आहे ?
A) जी. एस्. घुर्ये
B) एम्. एन्. श्रीनिवास
C) डी. पी. मुखर्जी
D) ड्यूमाँट आणि पोकाँक

IX) खालीलपैकी कोणती संकल्पना एम्. एन्. श्रीनिवास यांनी मांडली ?

- A) भारतातील जातीव्यवस्थेतील सामाजिक गतिशीलता
- B) प्रभावी जात
- C) पवित्र-अपवित्रतेची संकल्पना
- D) दक्षिण भारतातील जातीचे घटक

X) 'इंडियन सोसायटी थीम्स अँड परस्पेक्टिव्हज' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

- A) देसाई ए. आर.
- B) ड्यूमॉंट लूईस
- C) धनागरे डी. एन्.
- D) दास वीणा

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

8

- i) 'जाती' ची व्याख्या सांगा.
- ii) संस्कृतीकरण म्हणजे काय ?
- iii) सामाजिक-सांस्कृतिक विविधता म्हणजे काय ?
- iv) हिंदूच्या जीवनविषयक दृष्टिकोनाची व्याख्या सांगा.
- v) ऐतदेशीयीकरणाची व्याख्या सांगा.
- vi) देवी चळवळ म्हणजे काय ?

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- i) भारताचे समाजाची संकल्पना
- ii) भौगोलिक विविधता
- iii) भारतीय संस्कृतीची वैशिष्ट्ये
- iv) भारतातील समाजशास्त्र
- v) प्रभावी जात
- vi) इंडियन सोशियॉलॉजिकल सोसायटी.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

10

A) भारतातील समाजशास्त्राच्या विकासात प्राच्यविधात्मक योगदानाची भूमिका विशद करा.

किंवा

B) भारतीय सामाजिक वास्तवता समजून लक्षात घेताना डी. पी. मुखर्जी यानी वापरलेल्या ऐतिहासिक द्वंद्वत्मक वादाचा संकल्पनेचे मूल्यमापन करा.

5. लोक उठाव दृष्टिकोनाची व्याख्या सांगा आणि त्याची वैशिष्ट्ये विशद करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY (New)
Theoretical Perspectives in Sociology (Group – E) (Paper – III)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions. 10
- 1) Who propounded the concept of 'Regional Sociology' ?
A) R. Mukherjee   B) G. Ghurye   C) M.Srinivas   D) G.Gare
  - 2) Who say 'Theory reference to inter connected sets of propositions from which empirical uniformities can be divided' ?
A) T. Parsons   B) R. Martton   C) T. Ward   D) D. Willer
  - 3) Who explain the characteristics of sociological theory ?
A) R. Martton   B) T. Ward   C) T. Parsons   D) J. Homans
  - 4) Which of the sociological approach is related to structure and functions ?
A) Structural functionalism   B) Marxism
C) Structural   D) Functionalism
  - 5) Who wrote the book titled "The Social System" ?
A) R. Collins   B) R. Brawn   C) T. Parsons   D) K. Marx
  - 6) Every social structure become from the reciprocal individual relation. Who say it ?
A) R. Martton   B) T. Parsons   C) R. Brawn   D) L. Coser
  - 7) Who propounded the concept of 'Human nature and cultural diversity' ?
A) L. Trauss   B) M. Foucault   C) L. Coser   D) R. Collins
  - 8) Who is the following sociologist is known for a 'Post-structuralism' ?
A) R. Martton   B) T. Parsons   C) M. Foucault   D) L. Coser

- 9) Who propounded the 'Dialectical conflict theory' ?
A) L. Coser
B) R. Dahrendorf
C) R. Collins
D) K. Marx
- 10) Who explain the functions of conflicts ?
A) L. Coser
B) R. Collins
C) R. Dahrendorf
D) K. Marx

2. Answer **any four** in brief.

8

- 1) What is meant by theory ?
- 2) State the differences between Normative and non-Normative Theory.
- 3) Define the positive Sociological Theory.
- 4) State the Radcliffe Brawn idea of sociological structure.
- 5) Explain the post structuralism of M. Foucault in brief.
- 6) Explain the Dahrendorf's concept on 'Authority'.

3. Write a short notes on **any four**.

12

- 1) Theory and research
- 2) Correlated statement
- 3) Adaptations
- 4) Manifest functions
- 5) Nature of conflict theory
- 6) Conflict in family.

4. A) Explain the main factors of sociological theory.

10

OR

B) Discuss the prerequisites of social system.

5. Elucidate R. Dahrendorf's 'Dialectical conflict theory'.

10

मराठी रुपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) विभागीय समाजशास्त्राची संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) आर. मुखर्जी   ब) जी.घुर्ये   क) एम. श्रीनिवास   ड) जी. गारे
- २) 'समान अनुभवाच्या आधारावर प्रस्थापित झालेल्या तार्किक सहसंबंधीत विधानाच्या संचाला सिद्धांत म्हणता येईल' असे कोण म्हणतो ?
अ) टी. पार्सन्स   ब) आर. मर्टन   क) टी.वार्ड   ड) डी. व्हिलर
- ३) समाजशास्त्रीय सिद्धांताची वैशिष्ट्ये कोणी स्पष्ट केली ?
अ) आर. मर्टन   ब) टी. वार्ड
क) टी. पार्सन्स   ड) जे. होमन्स
- ४) कोणता सामाजिक दृष्टिकोण रचना व कार्य यांच्याशी संबंधीत आहे ?
अ) संरचनात्मक कार्यवाद   ब) मार्क्सवाद
क) संरचना   ड) कार्यात्मवाद
- ५) 'सामाजिक व्यवस्था' नावाचा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) आर. कोलीन्स   ब) आर. ब्राऊन   क) टी. पार्सन्स   ड) के. मार्क्स
- ६) 'कोणतीही सामाजिक रचना परस्पर व्यक्तींच्या संबंधातून निर्माण होत असते' असे कोण म्हणतो ?
अ) आर. मर्टन   ब) टी. पार्सन्स   क) आर. ब्राऊन   ड) एल. कोजर
- ७) मानवी स्वभाव व सांस्कृतिक भिन्नता ही संकल्पना कोणी मांडली ?
अ) एल. ट्रास   ब) एम. फॉकॉल्ट   क) एल. कोजर   ड) आर. कोलिन्स
- ८) खालीलपैकी कोणता समाजशास्त्रज्ञ उत्तर संरचनावादी म्हणून ओळखला जातो ?
अ) आर. मर्टन   ब) टी. पार्सन्स   क) एम. फॉकॉल्ट   ड) एल. कोजर

९) 'द्वंद्वात्मक संघर्ष सिद्धांत' कोणी मांडला ?

अ) एल. कोजर

ब) आर. डाऱ्हेनडॉर्फ

क) आर. कोलिन्स

ड) के. माक्स

१०) 'संघर्षाची कार्य' कोणी स्पष्ट केले ?

अ) एल. कोजर

ब) आर. कोलिन्स

क) आर. डाऱ्हेनडॉर्फ

ड) के. माक्स

२. कोणत्याही चारांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

८

१) सिद्धांत म्हणजे काय ?

२) नियमनात्मक व अनियमनात्मक सिद्धांतातील फरक स्पष्ट करा.

३) प्रत्यक्षवादी सिद्धांताची व्याख्या करा.

४) रॅडक्लिफ ब्राऊन यांची समाजशास्त्रीय संरचनेची कल्पना सांगा.

५) एम. फॉकॉल्ट यांचा उत्तर संरचनावाद थोडक्यात स्पष्ट करा.

६) डाऱ्हेनडॉर्फ यांची अधिकाराची संकल्पना स्पष्ट करा.

३. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा.

१२

१) सिद्धांत व संशोधन

२) सहसंबंधित विधाने

३) अनुकुलन

४) प्रगटकार्य

५) संघर्ष सिद्धांताचे स्वरूप

६) कुटुंबातील संघर्ष.

४. अ) समाजशास्त्रीय सिद्धांताचे प्रमुख घटक स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) सामाजिक व्यवस्थेच्या पूर्व आवश्यकतांची चर्चा करा.

५. आर. डाऱ्हेनडॉर्फ यांचा द्वंद्वात्मक संघर्ष सिद्धांत विषद करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. – C1) (Paper – X)
Agricultural Development of India**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The agricultural productivity is low in India due to _____
a) Overcrowding in agriculture   b) Discouraging rural atmosphere
c) Inadequate non-farm services   d) All of the above
  - 2) Among food grains the largest increase in area has been recorded by _____ in India.
a) Wheat   b) Rice   c) Jowar   d) Bajara
  - 3) Cropping pattern of any region depends upon physical characteristics as _____
a) Soil   b) Climate   c) Rainfall   d) All of the above
  - 4) The size of economic holding depends on _____
a) The fertility of soil   b) Method of cultivation
c) Nature of crops   d) All of the above
  - 5) _____ demonstrated the existence of constant returns to scale in Indian agriculture in the 1960's.
a) Dr. V. K. R. V. Rao   b) A. K. Sen
c) Prof. A. M. Khusro   d) Jagdish Bhagwati
  - 6) _____ aims at the abolition of intermediaries and bringing the actual cultivation in direct contact with the state.
a) Land productivity   b) Labour productivity
c) Land reforms   d) Land development

- 7) Zamindari system was introduced by Lord Cornwallis in _____ in Bengal.
a) 1783   b) 1793   c) 1803   d) 1813
- 8) The green revolution in agriculture has been characterised basically by _____ technology.
a) Land intensive   b) Labour intensive
c) Capital intensive   d) Skill intensive
- 9) The Union Govt. set up the Central Soil Conservation Board in _____
a) 1952   b) 1962   c) 1972   d) 1982
- 10) The Govt. set up National Seeds Corporation (NSC) in _____
a) 1953   b) 1963   c) 1973   d) 1983

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What are India's major agricultural import and export items ?
- 2) What is agricultural patent ?
- 3) What is soil conservation ?
- 4) Give definition of blue revolution.
- 5) What are the sources of irrigation ?
- 6) Give the meaning of contract farming.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Role of agriculture in globalised Indian Economy
- 2) Organic farming
- 3) Programs of Wasteland development
- 4) White revolution
- 5) Rural electrification
- 6) Precision farming.

4. Attempt **any one** question :

10

A) Discuss agricultural policy during planning period.

OR

B) Give impact of WTO on Indian Agriculture.

5. Explain land reforms in India.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्याय लिहा :

१०

- १) _____ मुळे भारतीय शेतीची उत्पादकता कमी आहे.
अ) शेतीमधील अतिरिक्त लोकसंख्या   ब) खेड्यातील निरुत्साही वातावरण
क) बिगरशेती सेवांमधील कमतरता   ड) वरीलपैकी सर्व
- २) भारतातील अन्नधान्यापैकी _____ लागवडीचे क्षेत्र सर्वाधिक वाढलेले दिसते.
अ) गहू   ब) तांदूळ   क) ज्वारी   ड) बाजरी
- ३) एखाद्या भागातील पीक रचना _____ वैशिष्ट्यांवर अवलंबून असते.
अ) माती   ब) हवामान   क) पाऊस   ड) वरीलपैकी सर्व
- ४) आर्थिक धारण क्षेत्राचा आकार _____ वर अवलंबून आहे.
अ) जमिनीची सुपीकता   ब) लागवडीची पद्धती
क) पीकांचे स्वरूप   ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) १९६० च्या दशकात _____ यांनी भारतीय शेतीमध्ये स्थिर फलाचा अनुभव येतो हे स्पष्ट केले.
अ) डॉ. व्ही. के. आर. व्ही. राव   ब) ए. के. सेन
क) प्रा. ए. एम. खुस्रो   ड) जगदीश भगवती
- ६) _____ म्हणजे मध्यस्थांचे उच्चाटन करून राज्य सरकार बरोबर प्रत्यक्ष संबंध ठेवून लागवड करणे होय.
अ) भूमि उत्पादकता   ब) श्रम उत्पादकता
क) जमीन सुधारणा   ड) भू. विकास
- ७) लॉर्ड कॉर्नवॉलिसने बंगालमध्ये _____ मध्ये जमीनदारी पद्धती सुरु केली.
अ) १७८३   ब) १७९३   क) १८०३   ड) १८१३
- ८) शेतीमधील हरित क्रांतीचे मुख्य वैशिष्ट्य म्हणजे _____ तंत्र होय.
अ) भूमिप्रधान   ब) श्रमप्रधान   क) भांडवलप्रधान   ड) कौशल्यप्रधान

९) केन्द्र सरकारने मध्यवर्ती भूसंवर्धन मंडळ _____ मध्ये स्थापन केले.

अ) १९५२   ब) १९६२   क) १९७२   ड) १९८२

१०) सरकारने राष्ट्रीय बियाणे मंडळ (NSC) _____ मध्ये सुरु केले.

अ) १९५३   ब) १९६३   क) १९७३   ड) १९८३

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) :

८

- १) भारतीय शेतीतील प्रमुख आयात व निर्यात वस्तु कोणत्या ?
- २) शेतीतील पेटंट म्हणजे काय ?
- ३) मृदा-संवर्धन म्हणजे काय ?
- ४) नील क्रांतीची व्याख्या द्या.
- ५) जलसिंचनाचे स्रोत कोणते ?
- ६) करार शेतीचा अर्थ लिहा.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही ४) :

१२

- १) जागतिकीकरणातील भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेतीची भूमिका
- २) सेन्द्रीय शेती
- ३) पडीक जमिनीच्या विकासाचे कार्यक्रम
- ४) धवल क्रांती
- ५) ग्रामीण विद्युतीकरण
- ६) काटेकोर शेती.

४. कोणताही एक प्रश्न सोडवा :

१०

अ) नियोजन काळातील शेतकी धोरणाची चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतीय शेतीवरील WTO चे परिणाम लिहा.

५. भारतातील जमीन सुधारणांचे स्पष्टीकरण लिहा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – III) (Group D) (New)
Research Methodology in Political Science**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : **10**

- 1) _____ is inseparable part of knowledge.
  - a) Invention
  - b) Science
  - c) Arts
  - d) Research
- 2) Researcher finds
  - a) Analysis
  - b) Truth
  - c) Science
  - d) None of these
- 3) Pure Research is called also
  - a) Pure
  - b) Applied
  - c) Historical
  - d) Theoretical
- 4) The plan of Research is called _____
  - a) Report
  - b) Fact
  - c) Design of Research
  - d) Hypothesis
- 5) Conducting interview is a /an _____
  - a) Science
  - b) Art
  - c) Knowledge
  - d) None of these
- 6) _____ develops though Direct Experience.
  - a) Report
  - b) Concept
  - c) Categories
  - d) Fact
- 7) Impartiality is a quality of _____ hypothesis.
  - a) Fact
  - b) Researcher
  - c) Survey
  - d) Concept

- 8) Clarity is a characteristics of _____
a) Hypothesis	b) Problem
c) Quest	d) Research
- 9) Attainment of knowledge is _____ of Research.
a) Synopsis	b) Process
c) Fact	d) Objectives
- 10) _____ is a type of Research design.
a) Experience	b) Diagnostic
c) Objectivity	d) Economy

2. Answer **any four** out of six of following : **8**
- 1) What is the historical research ?
  - 2) What is research ?
  - 3) State the concept of categories.
  - 4) Explain the Interview Method.
  - 5) What is hypothesis ?
  - 6) State the types of Research Method.
3. Write short notes **any four** out of six. **12**
- 1) Which are the objectives of social research ?
  - 2) State the type of sampling method.
  - 3) Sources of hypothesis.
  - 4) Pure Research.
  - 5) Process of Interview.
  - 6) Descriptive Research.
4. A) Define hypothesis and explain its sources. **10**
- OR
- B) State the meaning of research design and explain the types of research design.
5. State the qualities of good research. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हा ज्ञानाचा अविभाज्य घटक आहे.
अ) शोध
ब) शास्त्र
क) कला
ड) संशोधन
- २) संशोधक हा _____ चा शोध लावतो.
अ) विश्लेषणाचा
ब) सत्याचा
क) शास्त्राचा
ड) यापैकी नाही
- ३) शुद्ध संशोधनाला _____ संशोधन असे देखिल म्हटले जाते.
अ) शुद्ध
ब) उपयोजित
क) ऐतिहासिक
ड) सैद्धांतिक
- ४) संशोधन कार्याच्या योजनेला _____ म्हणतात.
अ) अहवाल
ब) तथ्य
क) संशोधन आराखडा
ड) गृहितकृत्ये
- ५) मुलाखत घेणे ही एक _____ आहे.
अ) शास्त्र
ब) कला
क) ज्ञान
ड) यापैकी नाही
- ६) प्रत्यक्ष येणाऱ्या अनुभवातून _____ विकसित होते.
अ) अहवाल
ब) संकल्पना
क) वर्ग
ड) तथ्य
- ७) निष्पक्षता हा _____ चा गुण आहे.
अ) तथ्य
ब) संशोधक
क) सर्वे
ड) संकल्पना
- ८) स्पष्टता हे _____ चे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) गृहितकृत्ये
ब) समस्य
क) शोध
ड) संशोधन

९) ज्ञान प्राप्त करणे हे संशोधनाचे _____ असते.

अ) रूपरेषा

ब) प्रक्रिया

क) तथ्य

ड) उद्दिष्ट्ये

१०) _____ हा संशोधन आराखड्याचा प्रकार आहे.

अ) अनुभव

ब) निदानात्मक

क) वस्तुनिष्ठता

ड) मितव्ययता

२. खालील सहापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८

१) ऐतिहासिक संशोधन म्हणजे काय ?

२) संशोधन म्हणजे काय ?

३) वर्गाची संकल्पना सांगा.

४) मुलाखत पद्धतीचे विश्लेषण करा.

५) गृहितकृत्ये म्हणजे काय ?

६) संशोधन पद्धतीचे प्रकार सांगा.

३. खालील सहापैकी चार वर टीपा लिहा. १२

१) सामाजिक संशोधनाची उद्दिष्ट्ये कोणती ?

२) नमुना पद्धतीचे प्रकार सांगा.

३) गृहितकृत्याची उगमस्थाने.

४) शुद्ध संशोधन.

५) मुलाखतीची प्रक्रिया.

६) वर्णनात्मक संशोधन.

४. अ) गृहितकृत्ये म्हणजे काय ? ते सांगून गृहितकृत्यांचे उगमस्थान स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) संशोधन आराखड्याचा अर्थ सांगून संशोधन आराखड्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

५. उत्तम संशोधकाचे गुण सांगा. १०

SLR-G – 174

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – V)
Bhashavidnyanik Aabyas

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) भाषा अभ्यासाची सुरुवात सर्वप्रथम या ठिकाणी झाली.
अ) ग्रीक   ब) इंग्लंड   क) अमेरिका   ड) भारत
- २) सुरुवातीला भाषाभ्यास करताना कोणत्या भाषेचा अभ्यास झाला ?
अ) बोलीभाषा   ब) व्यवहारभाषा   क) प्रमाणभाषा   ड) उच्चभाषा
- ३) भाषाविज्ञानाचा पाया कोणत्या भाषा वैज्ञानिकाने घातला ?
अ) चॉम्स्की   ब) सोम्यूर   क) ब्लूमफिल्ड   ड) एडवर्ड सपीर
- ४) पाणिनीच्या ग्रंथाचे नाव काय होते ?
अ) नाट्यशास्त्रा   ब) अष्टाध्यायी   क) वेदवाणी   ड) वैखरी
- ५) आधुनिक भाषावैज्ञानिक भाषेकडे साधन म्हणून न पाहता काय म्हणून पाहतात ?
अ) माध्यम   ब) साध्य   क) उद्दिष्ट्य   ड) प्रयोग
- ६) चॉम्स्कीच्या सिद्धांताचा पायाभूत घटक कोणता ?
अ) वाक्यविन्यास   ब) स्वनविन्यास   क) अर्थविन्यास   ड) पदविन्यास
- ७) तुलनात्मक भाषाभ्यास पद्धतीतून कोणती संकल्पना अस्तित्वात आली ?
अ) वंश संकल्पना   ब) घटक संकल्पना   क) कुलसंकल्पना   ड) पद्धतीसंकल्पना
- ८) आपला भाषिक व्यवहार कोणत्या संदर्भानी निहित झालेला असतो.
अ) भौगोलिक   ब) सामाजिक   क) मानसिक   ड) भावनिक
- ९) भाषा व संस्कृती चा पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत ?
अ) ना.गो. कालेलकर   ब) अशोक केलकर   क) महेंद्र कदम   ड) कृ. पा. कुलकर्णी
- १०) मानसभाषाविज्ञान ही संकल्पना कोणाची आहे ?
अ) सोम्यूर   ब) चॉम्स्की   क) सिकॉरेल   ड) ओल्सोन

P.T.O.

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (६ पैकी ५) : १०
- १) भाषाभ्यासकाचे कार्य कोणते असते ?
  - २) वर्णनात्मक भाषा अभ्यास म्हणजे काय ?
  - ३) मॅलिनोव्हस्की ने समाजसापेक्ष अभ्यास करताना कोणते तीन घटक प्रमाण मानले आहेत ?
  - ४) तुलनात्मक भाषाभ्यास पद्धतीचे कार्य काय आहे ?
  - ५) भाषा भूगोलाचा प्रमुख हेतू कोणता ?
  - ६) भाषेच्या सामाजिक अभ्यासात कोणत्या गोष्टीचा समावेश होतो ?
३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) : १०
- १) भाषाभ्यास आणि भाषाविज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा ?
  - २) भाषाविज्ञान व मानसशास्त्र यांचा सहसंबंध विशद करा ?
  - ३) समाजभाषा वैज्ञानिक दृष्टीने भाषाभ्यासाचे तीन दृष्टीकोण कोणते ?
४. ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धती म्हणजे काय ? ते सांगून या भाषाअभ्यास पद्धतीचे आजच्या कालातील महत्त्व स्पष्ट करा ? १०
- किंवा**
- वर्तनवाद ही संकल्पना स्पष्ट करून तिचे कार्य लिहा ?
५. तुलनात्मक भाषाअभ्यास पद्धतीचे स्वरूप व कार्य विशद करा ? १०
-

SLR-G – 175

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – V)
आधुनिक हिन्दी काव्य

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखें अंक प्रश्न के लिए निर्धारित पूर्णांक है।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

- 1) 'साकेत' का अंतीम सर्ग _____ है।
1) द्वादशा   2) एकदश   3) अष्टम   4) नवम
- 2) मैथिलीशरण गुप्त के काव्य में परिनिष्ठित _____ बोली का प्रयोग किया है।
1) ब्रज   2) भाषा   3) खड़ी   4) अवधी
- 3) मैथिलीशरण गुप्त की कविता का मूल स्वर _____ है।
1) धार्मिक   2) राष्ट्रीय   3) जीवन   4) भक्ति
- 4) _____ पौराणिक धरातल पर लिखा गया आधुनिक बोध युक्त काव्य है।
1) सरोज स्मृति राम   2) राम की शक्तिपूजा
3) अनामिका   4) कुकुरमुत्ता
- 5) निराला की विचार-धारा पर _____ का गहरा प्रभाव रहा है।
1) रामसहाय   2) महिषादल   3) मनोरमा   4) विवेकानंद
- 6) निराला की _____ कविता एक शोक-गीत है।
1) कुकुरमुत्ता   2) सरोजस्मृति   3) तुलसीदास   4) राम की शक्तिपूजा
- 7) _____ कवि का जन्म कौसानी नामक गाँव में हुआ था।
1) सुमित्रानंदनपंत   2) निराला   3) अज्ञेय   4) मैथिलीशरण गुप्त

P.T.O.

- 8) 'परिवर्तन' कविता में _____ के कठोर रूप का अंकन किया गया है।
 1) प्रेम   2) घृणा   3) प्रकृति   4) पृथ्वी
- 9) एकाकी शुक्र तारे को कवि _____ के समान मानता है।
 1) शाश्वत तत्व   2) समाधिस्थयोगी
 3) प्रलय   4) फूल
- 10) हमारे देश की धरती पर _____ की सुंदरता से अधिक सुंदर सुषमा छाई रहती थी।
 1) स्वर्ग   2) नंदनवन   3) कश्मिर   4) माऊंट आबू

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए।

10

- 1) 'परिवर्तन' को पंत ने क्या कहा है ?
- 2) 'ग्राम स्त्री' कविता की पाँच विशेषताएँ लिखिए।
- 3) 'सरोज स्मृति' कविता का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।
- 4) 'कुकुरमुत्ता' कविता का व्यंग्य समझाईए।
- 5) 'साकेत' काव्य की सार्थकता विशद कीजिए।
- 6) 'साकेत' काव्य के देशकाल एवम् वातावरण पर प्रकाश डालिये।

3. ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (किन्हीं दो) :

10

- 1) लिख कर लोहित लेख डूब गया है दिन अहा !
 ब्योम-सिन्धु सखि देख तारक-बुद्बुद दे रहा !
 दीपक-संग शलभ भी जल न सखि, जीत
 सत्व से तम को, क्या देखना-दिखाना
 क्या करना है प्रकाश का हमको
 दोनों ओर प्रेम पलता है।
 सखि, पतंग भी जलता है हा ! दीपक भी जलता है !

2) छोड़, छोड़ मत तोड़, देख मेरा
 हाथ लगाते ही यह कैसे कुन्हालाये है
 कितना विनाश निज क्षणिक विनोद में है,
 दुःखिनी लता के लाल आँसुओं से छाये हैं।
 किन्तु नहीं, चुन ले सहर्ष खिले फूल सब
 रूप, गुण, गन्ध से जो तेरे मनभाये हैं,
 जाये नहीं लाल लतिका ने झड़ने के लिए,
 गौरव के संग चढने के लिए जाये हैं।

3) झुलता तरू मरमर करता था,
 झड़ निर्झर झरझर करता था,
 हत विरही हरहर करता था,
 उड़ती थी गोधूली।
 लाना, लाना, सखि, तूली !

4. 'राम की शक्तिपूजा' के नायक राम की निराशा वस्तुतः भारत की निरशा का ही प्रतिबिंब है। समीक्षा कीजिए।

10

अथवा

'मानव' कविता में पंत का मानवतावाद स्पष्ट दिखाई देता है। समझाईए।

5. 'साकेत' काव्य की कथावस्तु लिखिए।

10

SLR-G – 176

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) (New) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – V)
American Literature

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m.to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following statements by choosing the correct options given below : **10**
- 1) Name the river by which Huck and Jim undertook their Journey.
a) Nile   b) Mississippi   c) Atlantic   d) Indian
  - 2) What is the name of Hester's husband ?
a) Mr. Prynne   b) Roger Chillingworth
c) Dimmesdale   d) Wilson
  - 3) Who is the narrator in the poem "The Raven" ?
a) Teacher   b) Student   c) Principal   d) Raven
  - 4) Who became the personal physician of the Minister Dimmesdale ?
a) Bellingham   b) Wintrop   c) Blackman   d) Roger Chillingworth
  - 5) Which great poets are mentioned by Emerson in his essay ?
a) Chaucer and Dryden   b) Burns and Yeats
c) Wordsworth and Keats   d) Poe and Whitman
  - 6) Name the ship by which Pilgrim fathers came to New England.
a) Rose   b) Lotus   c) May Flower   d) Lily
  - 7) Which Indian wrote a letter of appreciation for Thoreau's essay 'Civil disobedience' ?
a) Jawaharlal Nehru   b) Mahatma Gandhiji
c) Gokhale   d) Ranade

P.T.O.

- 8) Who is Jim in Huckleberry Finn ?
 a) nigger   b) labour   c) teacher   d) fisherman
- 9) Emerson delivered a lecture 'The American Scholar' on
 a) August 31, 1837   b) August 30, 1839
 c) September 29, 1839   d) October, 1839
- 10) The narrator drank the Liquor in _____ in the poem "I taste", "A Liquor Never Brewed".
 a) glass   b) bowl
 c) tumbler   d) tankards scooped in pearl

2. Answer **any five** of the following questions : 10

- 1) What is the importance of Raven in the poem 'The Raven' ?
- 2) What is the poet's opinion about death in the poem "Because I could not stop for death" ?
- 3) What is the central theme of the poem "Passage to India" ?
- 4) Write a note on the Gothic-romantic element in "The Raven".
- 5) What kind of Liquor does the poetess want to drink in the poem "I Taste, A Liquor Never Brewed" ?
- 6) Comment on the narration of the poem "Passage to India".

3. A) Write short notes on **any two** of the following : 6

- 1) Concept of sin and redemption in Puritanism.
- 2) Influence of transcendentalism on American Literature.
- 3) Significance of Adamic Myth.

B) Answer **any two** of the following briefly : 4

- 1) Explain the contradiction between American dream and American nightmare.
- 2) What culture did the Frontiers follow ?
- 3) Who coined the word 'Puritanism' and why ?

4. A) Discuss 'The Scarlet Letter' as an Allegory. 10

OR

B) Discuss 'The Adventures of Huckleberry Finn' as a picaresque novel.

5. What are the functions and duties of the American Scholar according to Emerson ? 10

SLR-G – 177

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
KANNADA (Paper – IX) (New)
Modern Poetry

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) 'ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ' ಇದೊಂದು

- 1) ಕವನಸಂಕಲನ   2) ಕಾದಂಬರಿ   3) ನಾಟಕ   4) ಕಥೆ

2) ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ

- 1) ಕುವೆಂಪು   2) ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ
3) ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ   4) ಬೇಂದ್ರೆ

3) ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಚರಿತ್ರೆ ನಿಂತು ಮಡುಗಟ್ಟಿದರೆ

- 1) ಚಾರಿತ್ರ್ಯ   2) ಇತಿಹಾಸ   3) ಪುರಾಣ   4) ಶಾಸ್ತ್ರ

4) ಬಡಕಲು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಕ್ಕವನು

- 1) ನಳ   2) ಋತು ಪರ್ಣರಾಜ
3) ಕಾರ್ಕೋಟಕ   4) ಅರ್ಜುನ

5) ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಆದಿ ದಲಿತ ಕವಿ

- 1) ಚನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ   2) ದ್ಯಾವನೂರು ಮಹಾದೇವ
3) ಪಾತ್ರೋಟ   4) ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ

6) ಸಿದ್ದಯ್ಯನ ಒಡನಾಡಿ

- 1) ಜಯಶೆಟ್ಟಿ   2) ಅರಸ   3) ಕತ್ತೆ   4) ನಾಯಿ

7) ಹೋರಾಟದ _____ ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು.

- 1) ದಾರಿಗೆ   2) ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ   3) ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ   4) ಸಾಗರಕ್ಕೆ

8) ವೈದೇಹಿ ಅವರ ನಿಜನಾಮ

- 1) ಜಾನಕಿ   2) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ   3) ಕೋಮಲ   4) ವಿಮಲ

P.T.O.

9) ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದವಳು

- 1) ರತಿ   2) ಗೌರಿ   3) ಗಂಗಿ   4) ಲಕ್ಷ್ಮೀ

10) ಜಲತತ್ವ, ಗಂಧತತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾರತತ್ವ ಒಳಗೊಂಡದ್ದು

- 1) ತಿಳಿಸಾರು   2) ಕಾವ್ಯ   3) ಕಥೆ   4) ಹೋಳಿಗೆ

2. ಬೇಕಾದ ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕವಿ ಜಿ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಅಳುವ ಮಗುವಿನ ಅಳು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ ?
- 2) 'ಪ್ರತಿಭೆ-ಪಾಂಡಿತ್ಯ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಹುಕನು ಋತುಪರ್ಣರಾಜ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ ಮೆಚ್ಚಿದನು ?
- 3) ಚೋಮನ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರು ?
- 4) ಕವಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಜನ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೀರಿನಂತೆ ನಿಂತರು ?
- 5) ವೈದೇಹಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಾವುವು ?
- 6) ಚಂದ್ರ ಮೊಲದ ಮರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕರೆದ ? ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ
- 2) ಮೆರವಣಿಗೆ
- 3) ಮೊಲ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) 'ಯುಗಾದಿ'ಯ ಬಗೆಗಿನ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) 'ಬೆರಣಿ ತಟ್ಟುವ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಾಮ ದೇವರು' ಕವಿತೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

'ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ದಲಿತರ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-G – 178

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
URDU (Paper – V) (New)
Ghair Afsani Adab

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

1. صحیح متبادل منتخب کر کے خانہ پُر کیجئے :

- (1) سر سید احمد خان کی پیدائش _____ شہر میں ہوئی۔
(اگرہ) (بکینی) (دہلی) (لکھنؤ)
- (2) سائنٹفک سوسائٹی کا قیام _____ میں ہوا۔
(1863 سنہ ء) (1857 سنہ ء) (1754 سنہ ء) (1600 سنہ ء)
- (3) خطباتِ احمدیہ سر سید نے _____ میں بیٹھ کر لکھی۔
(ترکی) (لندن) (عرب) (ایران)
- (4) آثارِ الصنادید کا پہلا ایڈیشن _____ میں چھپ کر شائع ہوا۔
(1947 سنہ ء) (1847 سنہ ء) (1765 سنہ ء) (1857 سنہ ء)
- (5) سر ولیم میور نے _____ تصنیف لکھی۔
(حیاتِ جاوید) (حیاتِ سعدی) (لائف آف محمدؐ) (سیرۃ النبیؐ)
- (6) مولانا حالی نے _____ کو حیوانِ ظریف کہا ہے۔
(مومن خان مومن) (داغ دہلوی) (مرزا غالب) (ابراہیم ذوق)

- (7) غالب کے _____ اردو کی نثری تاریخ میں سنگ میل کی حیثیت رکھتے ہیں۔
(خطوط) القاب لطیفہ مضامین
- (8) غالب نے اپنے خطوط میں لمبے لمبے _____ سے پرہیز کیا ہے۔
(القاب) خطاب تکرار آداب
- (9) مرزا غالب کا پورا نام _____ تھا۔
(اسد اللہ) ذکا اللہ سمیع اللہ نصر اللہ
- (10) یادگار غالب _____ کی تحریر کردہ تصنیف ہے۔
(شیفٹہ) حالی میر مہدی علی ہرگوپال تفتہ

2. مندرجہ ذیل سوالوں کے جواب دیجئے (کوئی پانچ): 10

- (1) سر سید احمد خان کی چند مشہور تصانیف کے نام لکھئے۔
(2) سر سید کو اردو نثر کا بانی کیوں کہا جاتا ہے ؟
(3) نا مہذب آدمیوں سے متعلق سر سید احمد خاں نے کیا کہا ہے ؟
(4) خط نمبر 25 میں غالب نے نواب صاحب سے ملنے والے روپیوں کا ذکر کس طرح کیا ہے ؟
(5) میر مہدی مجروح کے نام لکھے گئے خط میں غالب نے کیا لکھا ہے ؟
(6) سر سید احمد خاں نے "اپنی مدد آپ" سے متعلق کیا لکھا ہے ؟

3. مندرجہ ذیل سوالوں کے جواب لکھئے (کوئی دو): 10

- (1) علی گڑھ تحریک سے کیا مراد ہے ؟ معلومات قبلہند کیجئے۔
(2) مرزا غالب کی شوخی و ظرافت کی چند مثالیں دیجئے۔
(3) انشائیہ "خوشاد" کے موضوع اور انداز بیان پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

4. (1) مرزا غالب کی طرز تحریر کی نمایاں خصوصیات اُن کے خطوط کی روشنی میں لکھئے۔ 10

یا

- (2) مضامین سر سید کے پیش نظر سر سید کے اسلوب نگارش کا جائزہ لیجئے۔

5. انشائیہ کی تعریف لکھئے اور اردو انشا پردازی کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالئے۔ 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
Paper – VI : HISTORY (Compulsory Paper – II)
History of Modern Maharashtra (1818 A.D. to 1990 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing the correct option : 10
- 1) Elphinstone appointed William Chaplin as a collector of _____
A) Poona   B) Khandesh   C) Satara   D) Dharwad
  - 2) _____ introduced 'Rayatwari System' in Maharashtra.
A) Elphinstone   B) Lord Cornwallis
C) Robert Pringle   D) Grant Duff
  - 3) Elphinstone divided 'Maratha Jahagirdar's into _____
A) Three   B) Two   C) Four   D) Five
  - 4) _____ is Umaji Naik birth place.
A) Chakan   B) Poona
C) Purandar   D) Bhivandi
  - 5) _____ participated in the Deccan Riots of 1875.
A) Labour   B) Farmer's
C) Ladies   D) British
  - 6) _____ wrote the book 'Datta Mahatmya'.
A) Umaji Naik   B) Hira
C) Raghu Bhangdiya   D) Vasudev Phadke
  - 7) Rajshree Shahu Maharaj born in _____
A) 26 June 1874   B) 25 Jan. 1875
C) 26 Nov. 1878   D) 02 Dec. 1880

8) _____ introduced the filtration theory in education field.

- A) Elphinstone
 B) William Bentink
 C) Lord Macolle
 D) Charles Wood

9) _____ transformed 'Satyashodhak Movement' into a 'Non-Brahmin Movement'.

- A) Mahatma Phule
 B) Chh. Shahu Maharaj
 C) Maharshi Ramji Shinde
 D) Dr. B. R. Ambedkar

10) _____ founded 'Sharada Sadan' in Poona.

- A) Pandita Ramabai
 B) Anutai Wagh
 C) Tarabai Shinde
 D) Ramabai Ranade

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) Panchayat Raj.
- 2) Kulkarni.
- 3) Bhills uprising.
- 4) Describe in short the educational work of Mahatma Phule.
- 5) Higher Education in Maharashtra.
- 6) Marshal law in Solapur.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Bajirao – II
- 2) Women's Emancipation Movement in Maharashtra
- 3) Vasudev Balwant Phadke
- 4) Elphinstone
- 5) Shivjayanti and Ganesh Utsav work by Lokmanya Tilak
- 6) Lefts Movement.

4. Explain the socio-economic condition of Maharashtra in the 19th Century.

10

OR

Review the Non-Brahmin Movement.

5. Discuss elaborately the circumstances leading to rise of Nationalism in Maharashtra.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्यायाची निवड करून द्यावीत : १०
- १) एलफिन्स्टनने विल्यम चॅपलीनची नेमणूक _____ चा कलेक्टर म्हणून केली.
अ) पुणे   ब) खानदेश   क) सातारा   ड) धारवाड
- २) _____ ने महाराष्ट्रात 'रयतवारी पद्धती' सुरू केली.
अ) एलफिन्स्टन   ब) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस
क) रॉबर्ट प्रिंगले   ड) ग्रँट डफ
- ३) एलफिन्स्टनने मराठा जहागीरदारांची विभागणी _____ वर्गात केली.
अ) तीन   ब) दोन   क) चार   ड) पाच
- ४) _____ हे उमाजी नाईक यांचे जन्म गाव आहे.
अ) चाकण   ब) पुणे
क) पुरंदर   ड) भिवंडी
- ५) _____ हे दख्खन दंग्यामध्ये (१८७५) सहभागी होते.
अ) कामगार   ब) शेतकरी
क) स्त्रीया   ड) ब्रिटिश
- ६) _____ यांनी 'दत्त महात्म' ग्रंथ लिहिला.
अ) उमाजी नाईक   ब) हिरा
क) रघु भांगडिया   ड) वासुदेव बळवंत फडके
- ७) राजर्षी शाहू महाराजांचा जन्म _____ रोजी झाला.
अ) २६ जून १८७४   ब) २५ जानेवारी १८७५
क) २६ नोव्हेंबर १८७८   ड) ०२ डिसेंबर १८८०
- ८) _____ यांनी शिक्षण क्षेत्रात 'झिरपण्याचा सिद्धांत' मांडला.
अ) एलफिन्स्टन   ब) विल्यम बेंटिक
क) लॉर्ड मेकॉले   ड) चार्ल्स वूड

९) _____ यांनी सत्यशोधक चळवळीचे ब्राह्मणोत्तर चळवळीत परिवर्तन केले.

अ) महात्मा फुले

ब) छ. शाहू महाराज

क) महर्षी रामजी शिंदे

ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

१०) _____ यांनी पुण्यात 'शारदा सदन' सुरू केले.

अ) पंडिता रमाबाई

ब) अनुताई वाघ

क) ताराबाई शिंदे

ड) रमाबाई रानडे

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. चार) :

८

१) पंचायत राज

२) कुलकर्णी

३) भिल्लांचा उठाव

४) महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक कार्य थोडक्यात सांगा.

५) महाराष्ट्रातील उच्च शिक्षण

६) सोलापूरमधील 'मार्शल लॉ'.

३. टीपा लिहा (को. चार) :

१२

१) बाजीराव दुसरा

२) महाराष्ट्रातील स्त्रीमुक्ती चळवळ

३) वासुदेव बळवंत फडके

४) एलफिन्स्टन

५) शिवजयंती व गणेश उत्सवातील लो. टिळकांचे योगदान

६) डाव्यांची चळवळ.

४. १९ व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक-आर्थिक परिस्थिती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब्राह्मणोत्तर चळवळीचा आढावा घ्या.

५. महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाच्या उदयास कारणीभूत ठरलेले घटक कोणते ते लिहा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Gr.F. Paper – II)
Personality Psychology

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Objective type (Multiple choice) : 10
- 1) The psychic energy manifested by life instincts called
(Libido / Consciousness / Unconsciousness / Aggression)
  - 2) The Id operates in accordance with _____ principle.
(reality / pleasure / thought / anxiety)
  - 3) _____ is involuntary removal from conscious awareness.
(Regression / Projection / Repression / Displacement)
  - 4) Jung used _____ test as clinical tools in Psychology.
(letter association / word association / remote association / free association)
  - 5) _____ archetype the man contains feminine aspects.
(animus / self / anima / shadow)
  - 6) An inability to overcome interiority feelings leads _____ complex.
(Interiority / Superiority / Electra / Oedipus)
  - 7) _____ suggested neurotic needs and neurotic trends.
(Freud / Adler / Jung / Horney)

- 8) Archetypes are in _____ theory of personality.
(Adler / Watson / Skinner / Jung)
- 9) Psychosexual stages of development suggested by
(Anna Freud / Adler / Freud / Mehlner)
- 10) _____ complex seen in boys by psychoanalytic theory.
(Electra / Oedipus / Inferiority / Superiority)

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is meant by object ?
- 2) What is Freud's second structure of personality ?
- 3) Define moral anxiety.
- 4) Which is primary erogenous zone in oral stage ?
- 5) Who illustrate operant conditioning process ?
- 6) What is neurotic competitiveness ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Direct Genetic effect.
- 2) Basic Anxiety.
- 3) Work by Karen Horney.
- 4) The role of birth order in Personality development.
- 5) Sensation seeking.
- 6) Jung's four functions of mind.

4. Answer **any one** long type question of the following :

- a) Explain radical behaviourism of B.F. Skinner.

10

OR

- b) Describe the genetic effect through temperament in personality.

5. Describe the object relation theories of personality.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी) :

१०

- १) जीवन सहजप्रवृत्तीद्वारा मानसिक उर्जा व्यक्त होण्यास _____ म्हणतात.
(लैंगिक उर्जा (लिबीडो) / बोधावस्था / अबोधावस्था / आक्रमकता)
- २) ईदचे कार्य _____ तत्त्वानुसार चालते.
(वास्तव / सुखत्व / विचार / चिंता)
- ३) _____ म्हणजे बोधात्मक जाणीवे पासून अनैच्छिक माद्यार होय.
(परागमन / प्रक्षेपन / दमन / भावविस्थापन)
- ४) युंग यांनी _____ चाचणीचा मानसशास्त्रात चिकित्सा साधन म्हणून उपयोग केला.
(शब्द-साहचर्य / अक्षर-साहचर्य / दूरवर्ती साहचर्य / मुक्त साहचर्य)
- ५) _____ अदिम रूपात पुरुषात स्त्रीसुलभ घटक दिसून येतात.
(ऑनिमस् / स्व / ऑनिमा / छाया)
- ६) न्यूनत्वाच्या भावनेमधून बाहेर येण्याच्या अक्षमतेमुळे _____ भावगंड तयार होतो.
(न्यूनत्व / श्रेष्ठत्व / इलेक्ट्रा / ऑडीपस)
- ७) _____ यांनी नसविकृत गरजा आणि नसविकृत प्रवाह (कल) सूचविले.
(फ्राईड / अँडलर / युंग / हॉर्नी)
- ८) अदिमरूपे _____ व्यक्तिमत्व सिद्धांताचे भाग आहेत.
(अँडलर / वॉटसन / स्किनर / युंग)
- ९) विकासाच्या मनोलैंगिक अवस्था _____ सूचविल्या.
(अँना फ्राईड / अँडलर / फ्राईड / मेहलर)
- १०) मनोविश्लेषणात्मक सिद्धांतामध्ये _____ भावगंड मूलांत पहायला मिळतो.
(इलेक्ट्रा / ऑडिपस् / न्यूनत्व / श्रेष्ठत्व)

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) ८
- १) वस्तू म्हणजे काय ?
  - २) फ्राईडच्या व्यक्तिमत्व रचनेचे दुसरी रचना काय आहे ?
  - ३) नैतिक चिंतेची व्याख्या द्या.
  - ४) मौखिक अवस्थेचे प्राथमिक कामोद्रेक श्रेत्र कोणते असते ?
  - ५) साधक अभिसंधानाची प्रक्रिया कोणी स्पष्ट केली ?
  - ६) नसविकृती स्पर्धावृत्ती म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) प्रत्यक्ष जननिक परिणाम
  - २) मूलभूत चिंता
  - ३) कॅरीन हॉर्नीचे कार्य
  - ४) व्यक्तिमत्व विकासातील जन्मक्रमाची भूमिका.
  - ५) संवेदन शोधवृत्ती.
  - ६) युंग यांची मनांची चार कार्ये.
४. खालीलपैकी एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
- अ) बी.एफ. स्किनर यांचा क्रांतीकारी वर्तनवाद स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) व्यक्तिमत्वा मधील स्वभावारूप जननीक परिणाम वर्णन करा.
५. व्यक्तिमत्त्वाचे वस्तु-संबंध सिद्धांत विशद करा. १०

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E) (Paper – IV)
Methodology of Social Research

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Social research is a systematic _____ of investigation.
A) Method   B) Search   C) Study   D) Concept
- II) We investigate cause and _____ relationship of a particular social problem.
A) Remedy   B) Problem   C) Effect   D) Search
- III) Formulation of problem is the _____ step of social research.
A) Second   B) Fourth   C) Third   D) First
- IV) Who has not contributed for positivism ?
A) Auguste Comte   B) Emile Durkheim
C) G. H. Mead   D) None of the above
- V) Objectivity is complete detachment from _____
A) Prejudices   B) Problem   C) Mind   D) Object
- VI) _____ is a proposition to be tested.
A) The problem   B) Hypothesis
C) The cause   D) Objectivity
- VII) _____ is a process of making decision.
A) Research   B) Hypothesis
C) Research design   D) Conclusion

VIII) Suggesting remedies for the problem is one of the characteristics of _____ research.

- A) Diagnostic
B) Descriptive
C) Exploratory
D) Comparative

IX) Influence of emotional tendencies is called _____

- A) Objectivity
B) Possibility
C) Research
D) Subjectivity

X) Who has given definition of idealized research ?

- A) Auguste Comte
B) Robert Ackoff
C) Ram Ahuja
D) Max Weber

2. Write short answers on **any four** :

8

- a) Explain the relation between reason and science.
b) What do you mean by research ?
c) Explain the concept of hypothesis.
d) What is idealised research design ?
e) What is inductive method ?
f) What is subjectivity ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- a) Epistemology
b) Deductive reasoning
c) Sources of hypothesis
d) Types of hypothesis
e) Descriptive research design
f) Objectives of social research.

4. Illucidate 'Positivism' in detail which is explained by Auguste Comte.

10

OR

Write an essay on objectivity.

5. Discuss the identification of research problem and selection of Universe.

10

मराठी रूपांतर

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) सामाजिक संशोधन म्हणजे शोध घेण्याची व्यवस्थित _____ होय.
a) पद्धति   b) शोध   c) अभ्यास   d) संकल्पना
- II) एखाद्या समस्येतील _____ आणि कारण भावाचा आपण शोध घेतो.
a) उपाय   b) समस्या   c) कार्य   d) शोध
- III) समस्या-सूत्रण ही संशोधनाची _____ पायरी होय.
a) दुसरी   b) चवथी   c) तिसरी   d) पहिली
- IV) 'विज्ञानवादाला' (प्रत्यक्षवादाला) खालीलपैकी कोणी योगदान दिलेले नाही ?
a) ऑगस्ट कॉम्ट   b) एमिल डुरखैम
c) जी. एच. मीड   d) वरीलपैकी एकही नाही
- V) वस्तुनिष्ठता म्हणजे _____ पासून पूर्णतः अलिप्तता होय.
a) पूर्वग्रह   b) समस्या   c) मन   d) वस्तु
- VI) _____ म्हणजे असे विधान की ज्याचे परीक्षण केले जाते.
a) समस्या   b) गृहीतक   c) कारण   d) वस्तुनिष्ठता
- VII) निर्णय निर्धारित करण्याच्या प्रक्रियेला _____ म्हणतात.
a) संशोधन   b) गृहीतक   c) संशोधन आराखडा   d) निष्कर्ष
- VIII) समस्येवरील उपाय योजना सुचविणे हे _____ संशोधनाचे एक वैशिष्ट्य आहे.
a) निदानात्मक   b) वर्णनात्मक   c) अन्वेषणात्मक   d) तुलनात्मक
- IX) भावनात्मक दृष्टीचा प्रभाव म्हणजे _____ होय.
a) वस्तुनिष्ठता   b) शक्यता   c) संशोधन   d) आत्मनिष्ठता
- X) आदर्श संशोधन आराखड्याची व्याख्या कोणी लिहिली आहे ?
a) ऑगस्ट कॉम्ट   b) रॉबर्ट अँकॉफ   c) राम आहुजा   d) मॅक्स वेबर

2. लघुत्तरी प्रश्न सोडवा (कोणतेही ४) : 8
- तर्क आणि विज्ञान यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
  - 'संशोधन' चा अर्थ सांगा.
  - गृहीतकाच्या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट करा.
  - आदर्शवादी संशोधन आराखडा म्हणजे काय ?
  - आगमन पद्धती म्हणजे काय ?
  - आत्मनिष्ठता म्हणजे काय ?
3. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा : 12
- कारण मिमांसा शास्त्र
  - निगमन पद्धती
  - गृहीतकाचे स्रोत
  - गृहीतकाचे प्रकार
  - वर्णनात्मक संशोधन आराखडा
  - सामाजिक संशोधनाचे उद्देश.
4. ऑगस्त कॉम्ट यांनी स्पष्ट केलेला 'विज्ञान वाद' विशद करा. 10
- किंवा**
- 'वस्तुनिष्ठता' यावर निबंध लिहा.
5. समस्या निश्चिती आणि 'विश्वा' ची निवड यावर चर्चा करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – III)
Macro Economic Analysis

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) In case of liquidity trap, the demand for money is _____
    - a) Perfectly elastic
    - b) Perfectly inelastic
    - c) Relative elastic
    - d) Unitary elastic
  - 2) Marginal propensity to consume is always _____
    - a) zero
    - b) positive but less than unity
    - c) negative
    - d) positive but more than unity
  - 3) APC in underdeveloped countries is _____
    - a) Low
    - b) High
    - c) Medium
    - d) None of these
  - 4) The equation $P = \frac{KR}{M}$ is given by
    - a) Fisher
    - b) Pigou
    - c) Marshall
    - d) Robertson
  - 5) Marginal efficiency of capital is related with _____
    - a) Supply of money
    - b) Liquidity
    - c) Investment
    - d) Deficit financing
  - 6) Reserve Bank of India has adopted the measures of money supply
    - a) 2
    - b) 3
    - c) 4
    - d) 6
  - 7) Fisher equation is based on assumption of _____
    - a) unemployment
    - b) under employment
    - c) full employment
    - d) none of these

8) Permanent income hypothesis was given by _____
a) Keynes   b) Friedman   c) Tobin   d) Lerner

9) IS-LM model introduced by _____
a) Hicks-Hansen   b) Keynes
c) Marshall   d) Paul Samuelson

10) With a vertical LM curve, IS curve remaining downwards sloping an increase in Government spending lead to _____
a) An increase in equilibrium level of income
b) A decrease in equilibrium level of income
c) A rise in equilibrium interest rate
d) A decrease in equilibrium interest rate

2. Write short answers (**any four**) : **8**

- 1) Who developed the life cycle hypothesis of consumption function ?
- 2) What is consumption function ?
- 3) What is meant by disposable income ?
- 4) What is high powered money ?
- 5) Define RBI's concept of old M_2 of money supply.
- 6) What is the equation of multiplier effect ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Circular flow of income in two sector economy.
- 2) Flow of funds of national income accounting.
- 3) Absolute income hypothesis.
- 4) Principles of multiplier.
- 5) Budget deficit and money supply.
- 6) Money multiplier.

4. Write answer **any one** of the following : **10**

- a) Critically examine the quantity theory of money.
- b) Discuss the factors affecting the marginal efficiency of capital.

5. Explain the concept money supply. What are the determinants of money supply ? **10**

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) उपभोग फलनाचे जीवनचक्र गृहितक कोणी मांडले ?
  - २) उपभोग फलन म्हणजे काय ?
  - ३) व्ययशक्य उत्पन्न म्हणजे काय ?
  - ४) उच्च शक्ती पैसा म्हणजे काय ?
  - ५) रिझर्व्ह बँकेची M_2 ही पैशाच्या पुरवठ्याची संकल्पना द्या.
  - ६) गुणक परिणामाचे समीकरण काय आहे ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) द्विक्षेत्रिय अर्थव्यवस्थेतील राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाह.
  - २) राष्ट्रीय उत्पन्नाची निधी प्रवाह हिशेब पद्धती.
  - ३) निरपेक्ष उत्पन्न गृहितक.
  - ४) गुणकाचे तत्त्व.
  - ५) अंदाजपत्रकीय तुट आणि चलनपुरवठा.
  - ६) पैसा गुणक.
४. कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा : १०
- अ) चलनसंख्यामान सिद्धान्ताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
  - ब) भांडवलाच्या सीमांत कार्यक्षमतेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
५. पैशाच्या पुरवठ्याची संकल्पना स्पष्ट करा. पैशाचा पुरवठा कोणत्या घटकावर अवलंबून असतो ? १०
-

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D) (Paper – IV)
Theory of International Politics

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) _____ is founder of realistic theory.
A) Morgenthaw   B) Laski   C) Hobbes   D) Lock
  - 2) _____ is an important means of achieving the national objectives.
A) War   B) National power
C) Population   D) Nation-State
  - 3) The idealist theory gives more importance to _____
A) Inner development   B) Physical development
C) Social progress   D) Material progress
  - 4) _____ used the word 'International Politics' for the first time.
A) Jerimee Bethom   B) Wilson
C) Lock   D) Rousseau
  - 5) Which is the approach that propagates humanism ?
A) Idealism   B) Realism   C) Game theory   D) System
  - 6) What is the purpose of balance of power ?
A) Peace and security   B) Peace and power
C) Security and conflict   D) Power and conflict
  - 7) When did World Trade Organization established ?
A) 1957   B) 1995   C) 2001   D) 1948

- 8) In which field the interest has sought in game theory ?
A) Narrow minded	B) Broad minded
C) Internation	D) Material progress

- 9) What is the element of national power ?
A) League of Nation	B) SAARC
C) Technology	D) WTO

- 10) _____ is not the element of determine natural boundaries.
A) Mountain	B) River	C) Coastline	D) Climate

2. Write short answers to the following **(any four)** : **8**
- 1) Techniques of balance of power
  - 2) Game theory
  - 3) WTO
  - 4) Imperialism
  - 5) Idealism
  - 6) Elements of national power.
3. Write short notes to the following **(any four)** : **12**
- 1) Neo-Imperialism.
  - 2) North-South Dialogue.
  - 3) Realistic Theory.
  - 4) Explain the scope of international politics.
  - 5) Collective security.
  - 6) Balance of power.
4. What is balance of power ? Explain techniques of balance of power. **10**
- OR
- Explain the scope and nature of international politics.
5. Explain in brief the main elements of the national power. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हे वास्तववादी दृष्टिकोनाचे पुरस्कर्ते होते.
अ) मॉर्गेन्थाॅ   ब) लास्की   क) हॉब्ज   ड) लॉक
- २) _____ हे राष्ट्रीय उद्दिष्ट साध्य करण्याचे महत्त्वाचे साधन आहे.
अ) युद्ध   ब) राष्ट्रीय सत्ता   क) लोकसंख्या   ड) राष्ट्र-राज्य
- ३) आदर्शवादी सिद्धांत _____ ला अधिक महत्त्व देतो.
अ) अंतर्गत विकास   ब) भौतिक विकास
क) सामाजिक प्रगती   ड) साधनात्मक प्रगती
- ४) _____ यांनी 'आंतरराष्ट्रीय राजकारण' हा शब्द प्रयोग सर्वप्रथम केला.
अ) जेरमी बेन्थॅम   ब) विल्सन   क) लॉक   ड) रूसो
- ५) मानवतावादाच्या पुरस्कार करणारा दृष्टिकोण कोणता ?
अ) आदर्शवाद   ब) वास्तववाद   क) खेळ सिद्धांत   ड) व्यवस्था
- ६) सत्तासंतुलनाचा उद्देश काय आहे ?
अ) शांतता व सुरक्षितता   ब) शांतता व सत्ता
क) सुरक्षितता व संघर्ष   ड) सत्ता व संघर्ष
- ७) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना केव्हा झाली ?
अ) १९५७   ब) १९९५   क) २००१   ड) १९४८
- ८) खेळ सिद्धांतात कोणत्या क्षेत्रात हितसंबंधांची प्राप्ती होते ?
अ) संकुचित   ब) व्यापक   क) राष्ट्रांतर्गत   ड) साधनात्मक प्रगती
- ९) राष्ट्रसत्तेचा घटक कोणता आहे ?
अ) राष्ट्रसंघ   ब) सार्क   क) तंत्रविज्ञान   ड) जागतिक व्यापार संघ
- १०) _____ हा नैसर्गिक सीमा निर्धारित करणारा घटक नाही.
अ) पर्वत   ब) नदी   क) समुद्रतट   ड) हवामान

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) सत्ता संतुलनाची तंत्रे
  - २) खेळ सिद्धांत
  - ३) जागतिक व्यापार संघटना
  - ४) साम्राज्यवाद
  - ५) आदर्शवाद
  - ६) राष्ट्रीय सत्तेचे घटक.
३. खालील प्रश्नांवर टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) नवसाम्राज्यवाद.
  - २) उत्तर - दक्षिण संवाद.
  - ३) वास्तववादी सिद्धांत.
  - ४) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती सांगा.
  - ५) सामूहिक सुरक्षितता.
  - ६) सत्ता संतुलन.
४. सत्ता समतोल म्हणजे काय ? सत्तासमतोलाची तंत्रे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
५. राष्ट्रसत्तेचे प्रमुख घटक स्पष्ट करा. १०
-

SLR-G – 184

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015

MARATHI (Paper – VI)

मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) एका पिढीतून दुसऱ्या पिढीमध्ये संस्कृतीचे काय होते ?
(स्थलांतर / संक्रमण / आक्रमण / आवस्थांतर)
- २) 'मरहट्ट' लोकांचे वर्णन कोणत्या ग्रंथात आले आहे ?
(लीळाचरित्र / कुवलयमाला / ज्ञानेश्वरी / दासबोध)
- ३) महानुभाव पंथाचे प्रवर्तक कोण ?
(ज्ञानेश्वर / चक्रधर / रामदास / बसवेश्वर)
- ४) वारकरी पंथाचे कळस म्हणून कोणाला ओळखले जाते ?
(ज्ञानदेव / नामदेव / तुकाराम / रामदास)
- ५) कोणत्या राजवटीत मराठी भाषेला बहर आला ?
(बहामनी / यादवांच्या / पेशव्यांच्या / इंग्रजांच्या)
- ६) पेशव्यांच्या काळात कोणत्या वाङ्मयाचा उदय व विकास झाला ?
(संत / पंत / तंत / यापैकी नाही)
- ७) प्रबोधनासाठी भारूडांचा उपयोग कोणी केला ?
(एकनाथ / नामदेव / तुकाराम / रामदास)

P.T.O.

- ८) कुलाचार म्हणून काय घालण्याची प्रथा अनेक ठिकाणी आहे ?
(भंडारा / भारूड / गोंधळ / तमाशा)
- ९) तमाशा हे लोकनाट्य कोणत्या काळात विकसित झाले ?
(शिवकाळ / पेशवेकाळ / यादवकाळ / इंग्रज)
- १०) 'लोकसाहित्याचे स्वरूप' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
(दुर्गा भागवत / प्रभाकर मांडे / सरोजिनी बाबर / इरावती कर्वे)

२. कोणत्याही पाच प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

- १) संस्कृतीची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- २) संस्कृती आणि साहित्याचा अनुबंध लिहा.
- ३) 'महाराष्ट्र' नामाभिदानाविषयी दोन उपपत्ती लिहा.
- ४) मराठी संस्कृतीच्या उगमासंबंधीची साधने कोणती ते लिहा.
- ५) नाथ संप्रदायातील प्रमुख ग्रंथाचा परिचय करून द्या.
- ६) लोकगीत म्हणजे काय ते लिहा.

३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची लघु उत्तरे लिहा :

१०

- १) मराठी संस्कृतीचा उगमकाळ निश्चित करा.
- २) वारकरी संप्रदायाचे मराठी साहित्यातील महत्त्व विशद करा.
- ३) लोककथा व लोकनाट्य यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.

४. महानुभावीय ग्रंथांच्या आधारे तेराव्या शतकातील सामाजिक व सांस्कृतिक जीवनाचे दर्शन घडवा.

किंवा

दत्त आणि समर्थ संप्रदायाच्या वाङ्मयीन कार्याचा परिचय करून देऊन त्यांचा सामाजिक जीवनावर कोणता परिणाम झाला ते सविस्तर लिहा.

१०

५. मराठी लोकसंस्कृतीमधील कीर्तन, जागरण, गोंधळ या विधीनाट्यांचा सविस्तर परिचय करून द्या.

१०

SLR-G – 185

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – VI)**

काव्यशास्त्र एवं साहित्यालोचन

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) 'अनुमितिवाद' के प्रतिष्ठापक आचार्य _____ है।
क) भट्ट लोल्लट ख) शंकुक ग) भट्ट नायक घ) अभिनव गुप्त
- 2) 'रस सिद्धान्त' के प्रवर्तक आचार्य _____ है।
क) भरत मुनि ख) विश्वनाथ ग) भट्ट लोल्लट घ) अभिनव गुप्त
- 3) आचार्य वामन के अनुसार रीतियों की संख्या _____ हैं।
क) दो ख) तीन ग) चार घ) पाँच
- 4) आचार्य विश्वनाथ के ग्रंथ का नाम _____ है।
क) अभिनव भारति ख) काव्यप्रकाश ग) काव्य मीमांसा घ) साहित्य दर्पण
- 5) आचार्य कुन्तक _____ अलंकार और वर्ण विन्यास वक्रता में अंतर नहीं मानते।
क) अनुप्रास ख) यमक ग) श्लेष घ) उपमा
- 6) 'पदपूर्वाद्ध वक्रता' के उपभेदों की संख्या _____ है।
क) पाँच ख) छः ग) सात घ) आठ
- 7) आचार्य आनंदवर्धन ने _____ को ही काव्य की आत्मा के रूप में स्वीकार किया है।
क) रस ख) अलंकार ग) ध्वनि घ) रीति

P.T.O.

8) _____ सिद्धान्त के प्रवर्तक आचार्य भामह है ।
 क) ध्वनि   ख) रीति   ग) वक्रोक्ति   घ) अलंकार

9) आचार्य भोजराज के ग्रंथ का नाम _____ है ।
 क) काव्यादर्श   ख) नाट्यशास्त्र
 ग) सरस्वती कण्ठाभरण   घ) काव्य प्रकाश

10) 'स्टाइल' _____ भाषा का शब्द है ।
 क) जर्मन   ख) आंग्ल   ग) पोर्तुगाली   घ) अरबी

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए । 10

- 1) आलम्बन विभाव किसे कहते हैं ?
- 2) भारतीय साहित्य सिद्धान्तों के नाम लिखिए ।
- 3) 'वैदर्भी रीति' से क्या तात्पर्य है ?
- 4) 'लिंग वैचित्र्य वक्रता' को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए ।
- 5) अलंकार के प्रमुख प्रकार कितने और कौन-कौन से हैं ?
- 6) औचित्य के प्रमुख प्रकार कितने और कौन-कौन से हैं ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए । (तीन में से दो). 10

- 1) आ. भट्ट नायक का भुक्तिवाद ।
- 2) रीति और शब्द गुण ।
- 3) औचित्य सिद्धान्त का स्वरूप ।

4. साधारणीकरण से संबंधित विविध आचार्यों के मतों पर प्रकाश डालिए । 10

अथवा

वक्रोक्ति के भेदों को स्पष्ट कीजिए ।

5. ध्वनि की परिभाषा लिखकर उसके स्वरूप पर प्रकाश डालिए । 10

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – II) (Sem. – III) (New) Examination, 2015
ENGLISH**

Contemporary Critical Theory (Paper – VI)

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following statements by choosing the correct answers from the options given below : 10
- 1) Cleanth Brooks' essay "Irony as a principle of the structure" deals with the role of irony in _____
a) poetry   b) prose   c) novel   d) drama
  - 2) According to Victor Shklovsky the technique of art is to make objects _____
a) beautiful   b) meaningful   c) familiar   d) unfamiliar
  - 3) Levi-Strauss says that myth is like _____
a) language   b) philosophy   c) logic   d) science
  - 4) In "Art as Technique" Victor Shklovsky has analyzed the American novel _____
a) The Sound and the Fury   b) The Scarlet Letter
c) A Farewell to Arms   d) Moby Dick
  - 5) For Roland Barthes the essential meaning of a work depends on the impressions of the _____
a) author   b) writer   c) publisher   d) reader
  - 6) Northrop Frye's two scientific methods of studying literature are _____
a) historical and linguistic
b) economic and political
c) psychological and philosophical
d) inductive and deductive
  - 7) According to Roland Barthes the real origin of a text is the _____
a) author   b) reader   c) language   d) myths

8) Stanley Fish argues that the meaning of the text is brought to it by the _____.

- a) writer   b) author   c) reader   d) interpreter

9) In order to illustrate his structuralist methodology for the study of myth, Levi-Strauss has used the _____

- a) Biblical myth of Adam and Eve   b) Myth of Oedipus
c) Myth from the Southern America   d) German myth

10) Frye's criticism is not text based because he connects one text with other texts in order to recognize the _____

- a) historical links of literature   b) archetypes of the text
c) ancient myths   d) philosophical origin of the text

2. Answer the following questions briefly (**any five**) : **10**

- 1) What is the meaning of the term "Intentional Fallacy" ?
- 2) Name the theory with which the term "Affective Fallacy" is associated.
- 3) What is meant by the term "Literariness" ?
- 4) What is the difference between the personal unconscious and the collective unconscious ?
- 5) Who popularized the term "Defamiliarization" ?
- 6) What is the general meaning of the term "Fabula and Szuzet" ?

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**

- 1) The conceptual relationship between "author" and "authorship".
- 2) Characteristics of Russian Formalism.
- 3) Difference between Formalism and New criticism.

B) Answer the following questions briefly (**any two**) : **4**

- 1) Define structuralism
- 2) How does the Reader-Response theory analyze a text ?
- 3) How archetypes are used in literary genres ?

4. Answer **any one** of the following questions : **10**

A) Why does Frye feel the need of developing scientific theory of literary criticism ?

OR

B) Why does Stanley fish reject the claim of the grammarians like Abram and Hirsch that "utterances have verbal meaning and they are accessible to all native speakers" ?

5. Examine Cleanth Brooks' views on the role of "irony as a principle of the structure" in poetry. **10**

_____

SLR-G – 187

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XI)
Dravidian Kannada Linguistics

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) 'ಭಾಷೆ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಸೊತ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು _____

- 1) ಸಿ. ಎಲ್. ಬಾರ್ಬರ   2) ದಂಡಿ
3) ಭಾಮಹ   4) ಸಿ. ಎಫ್. ಹಾಕೆಟ್

2) 'ಕಾಗದ' ಇದು _____

- 1) ರಿಕ್ತ ಆಕೃತಿಮಾ   2) ಬದ್ಧ ಆಕೃತಿಮಾ
3) ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಕೃತಿಮಾ   4) ಶೂನ್ಯ ಆಕೃತಿಮಾ

3) ಕನ್ನಡ _____ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆ.

- 1) ದಕ್ಷಿಣ   2) ಉತ್ತರ   3) ಮಧ್ಯ   4) ಪೂರ್ವ

4) ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಬ್ದ _____

- 1) ಊರೋ   2) ಇಸಿಲ   3) ತುಪ್ಪ   4) ರೊಟ್ಟಿ

5) ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆ _____

- 1) ಕನ್ನಡ   2) ತಮಿಳು   3) ಸಂಸ್ಕೃತ   4) ಪ್ರಾಕೃತ

6) ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ _____

- 1) ಒಳ್   2) ಉಳ್   3) ಗೆ   4) ಆಪ್

7) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಚಂದಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆ _____

- 1) ಮಾಲ್ತೊ   2) ಬ್ರಾಹುಕು   3) ನಾಯ್ಕಿ   4) ತೊದ

P.T.O.

8) ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ_____

- 1) ಮರಾಠಿ   2) ಕನ್ನಡ   3) ತೆಲುಗು   4) ಲಂಬಾಣಿ

9) ಮಾತೆಂಬುದು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ_____

- 1) ಬಸವಣ್ಣ   2) ದಂಡಿ   3) ಅಲ್ಲಮ   4) ಬ್ಲಾಕ್

10) ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನದ ಕಾಲ_____

- 1) ಕ್ರಿ.ಶ. 450   2) ಕ್ರಿ.ಶ. 700   3) ಕ್ರಿ.ಪೂ. 830   4) ಕ್ರಿ.ಶ. 1100

2. ಬೇಕಾದ ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

- 1) ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಟ್ರೇಗರ್ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.
- 2) ಆಕೃತಿಮಾ ಎಂದರೇನು ?
- 3) ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?
- 4) ಪಂಚ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಾವುವು ?
- 5) ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವು ?
- 6) ಭಾಷೆ ಕುರಿತ ದಂಡಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಯಾವುದು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

- 1) ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ.
- 2) ಧ್ವನಿಮಾ
- 3) ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಕುರಿತು ಆಧಾರ ಸಹಿತ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಭಾಷೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ- ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

_____

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015

URDU (Paper – VI) (New)

Prem Chand aur Iqbal ka Khusoosi Mutalaa

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) Figures to the **left** indicate **full** marks.

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

(۱) "آندی" افسانہ _____ کا کردار ہے۔

(تمک کا داروغہ بڑے گھر کی بیٹی حج اکبر نوک جھونک)

(۲) پریم چند کا نام "زواب رائے" _____ نے رکھا تھا۔

(والدہ والد والد کے بڑے بھائی دادا)

(۳) پریم چند نے _____ سال کی عمر میں پڑھنے کے ساتھ ساتھ لکھنے کی طرف بھی توجہ دی۔

(پندرہ تیرہ بیس پچاس)

(۴) 'ہوری' _____ کا کردار ہے۔

(میدانِ عمل گنودان اسرار معابد چوگان ہستی)

(۵) پریم چند کی کہانی کے _____ افسانوی مجموعہ پر انگریزوں نے پابندی لگا دی تھی۔

(غبن سوز وطن بازار حسن پریم پچھسی)

(۶) پریم چند کی زندگی میں پچھنے والا آخری افسانوی مجموعہ _____ ہے۔

(پریم پچھسی زاد راہ واردات آخری تحفہ)

- ۷) پریم چالیسی کی _____ جلدیں ہیں۔
 (دو) چار تین (پانچ)
- ۸) "پریم چند کے نمائندہ افسانے" _____ کی تصنیف ہے۔
 (ڈاکٹر قمر رئیس) منشی پریم چند (کرشن چندر) ڈاکٹر سیدہ جعفر
- ۹) "نمک کا داروغہ" _____ مجموعہ میں درج ہے۔
 (پریم بٹنسی) پریم پچھسی (سوز وطن)
- ۱۰) "حج اکبر" کا مرکزی کردار _____ ہے۔
 (آندی) ہوری (شاکرہ) (عباسی)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- ۱) افسانہ "ٹوک جھونک" کے کرداروں کے نام بتائیے۔
 ۲) منشی پریم چند کب اور کہاں پیدا ہوئے؟
 ۳) افسانہ "نمک کا داروغہ" کا مرکزی خیال تحریر کیجئے۔
 ۴) پریم چند کے کوئی چار تصانیف کے نام لکھئے۔
 ۵) "افسانہ" کسے کہتے ہیں؟
 ۶) "ناول" سے کیا مراد ہے؟

10

۳. مختصر جواب لکھئے: (کوئی دو)

- ۱) ناول "گنودان" کا کردار "ہوری" پر روشنی ڈالئے۔
 ۲) افسانہ "بڑے گھر کی بیٹی" کا کردار "آندی" پر روشنی ڈالئے۔
 ۳) ناول "نرملہ" کا پلاٹ بیان کیجئے۔

10

۴. کوئی ایک سوال حل کیجئے:

- ۱) پریم چند کی ناول نگاری کا تنقیدی جائزہ لیجئے۔
 ۲) اردو ادب میں پریم چند کا مقام و مرتبہ متعین کیجئے۔

10

۵. افسانہ "بوڑھی کاکئی" کا تنقیدی جائزہ لیجئے۔

8) The Morle-Minto Act, 1909 was passed in the period of _____ as viceroy.

- a) Lord Morle
b) Lord Minto
c) Lord Karzan
d) Waran Hestings

9) “Amritbazar Patrika” started by _____

- a) Shirishkumar Ghosh
b) S. N. Banerjee
c) Girishchandra Ghosh
d) Harischandra Mukharjee

10) “Mitramela” established by _____

- a) Mahatma Phule
b) Vasudeo Phadake
c) V. D. Savarkar
d) Mahatma Gandhi

2. Write the short answer of following questions (**any four**) : **8**

- 1) Main provisions of Indian Council Act, 1861
- 2) Varnacular Arms Act, 1878
- 3) Philosophy of Prarthana Samaj
- 4) Second Afghan war, 1878
- 5) Home rule movement
- 6) Commercialization of Indian Agriculture.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Lord Rippon
- 2) Muslim League
- 3) Labour Acts
- 4) Partition of Bengal
- 5) Satyasodhak Samaj
- 6) Indian National Congress.

4. Explain the causes of rise of Indian Nationalism. **10**

OR

Describe the chief industries during the British rule in India.

5. Examine the work of Lokmanya Bal Gangadhar Tilak in Indian Freedom Movement. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजव्या बाजूस लिहिलेले आकडे त्या-त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

१०

- १) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या भारतातील सत्तेचा शेवर _____ साली झाला.
अ) १८१८ ब) १८५७
क) १८५८ ड) १९४७
- २) _____ साली नरेंद्र मंडळाची स्थापना झाली.
अ) १९०६ ब) १९२१
क) १९२० ड) १९२२
- ३) _____ युद्धामुळे भारतातून कापूस निर्यात वाढली.
अ) क्रिमियन युद्ध ब) अमेरिकन यादवी युद्ध
क) भारत-पाकीस्तान युद्ध ड) रशिया-जपान युद्ध
- ४) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या दुसऱ्या अधिवेशनाचे अध्यक्ष _____ हे होते.
अ) दादाभाई नौरोजी ब) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी
क) उमेशचंद्र बॅनर्जी ड) महात्मा गांधी
- ५) 'आदि ब्राम्हो समाज' ची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) देवेंद्रनाथ टागोर ब) केशवचंद्र सेन
क) राजा राममोहन रॉय ड) स्वामी दयानंद सरस्वती
- ६) "सत्यार्थ प्रकाश" हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) महात्मा फुले ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क) स्वामी दयानंद सरस्वती ड) स्वामी विवेकानंद
- ७) _____ यांनी आर्य समाजास "भारतीय अशांतीचा दुत" असे संबोधले.
अ) अॅलन ह्यूम ब) व्हॅलेंटाईन चिरॉल
क) लोकमान्य टिळक ड) लॉर्ड रिपन
- ८) मार्ले-मिंटो कायदा, १९०९ हा _____ या व्हाईसरॉयच्या काळात झाला.
अ) लॉर्ड मोर्ले ब) लॉर्ड मिंटो
क) लॉर्ड कर्झन ड) वॉरन हेस्टिंग्स

- ९) 'अमृतबजार पत्रिका' _____ यांनी सुरु केले.
 अ) शिरीषकुमार घोष   ब) एस. एन. बॅनर्जी
 क) गिरीषचंद्र घोष   ड) हरिश्चंद्र मुखर्जी
- १०) "मित्रमेळा" ची स्थापना _____ यांनी केली.
 अ) महात्मा फुले   ब) वासुदेव फडके
 क) वि. दा. सावरकर   ड) महात्मा गांधी

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) १८६१ च्या कायद्यातील मुख्य कलमे
 २) व्हर्नाक्युलर आर्म्स ॲक्ट, १८७८
 ३) प्रार्थना समाजाचे तत्त्वज्ञान
 ४) दुसरे अफगाण युद्ध, १८७८
 ५) होमरूल चळवळ
 ६) भारतातील शेतीचे व्यापारीकरण.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) लॉर्ड रिपन
 २) मुस्लिम लीग
 ३) कामगार कायदे
 ४) बंगाळची काळणी
 ५) सत्यशोधक समाज
 ६) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस.

४. भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे विशद करा.

१०

किंवा

भारतातील ब्रिटीशकालीन उद्योगधंद्यांची माहिती लिहा.

५. लोकमान्य बाल गंगाधर टिळक यांच्या भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील कामगारीचे मूल्यमापन करा. १०

_____

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr.C) (Paper – II)
Economics of Growth and Development

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat diagram wherever necessary.**

1. Choose the correct answer : 10

- 1) Economic development denotes _____ change in the economy.
a) Quantitative   b) Qualitative   c) Structural   d) None of the above
- 2) Harrod-Domar assigned a key role to _____ in the process of economic development.
a) Saving   b) Investment
c) Rate of interest   d) None of the above
- 3) Solow's growth model is _____ growth model.
a) Short run   b) Long run   c) Classical   d) None of the above
- 4) Kaldor assumes that technical progress depends upon the rate of _____
a) Savings   b) Investment
c) Capital formation   d) None of the above
- 5) Uzawa growth model is known as _____ growth model.
a) Two sector   b) Three sector   c) Multisector   d) None of the above
- 6) The concept of 'learning by doing' is presented by _____
a) Solow   b) Kaldor   c) Arrow   d) Passinetti
- 7) Passinetti growth model relates rate of _____ with the economic growth.
a) Saving   b) Investment   c) Profit   d) None of the above

- 8) The concept of 'Golden Rule of Savings' is used in _____ growth model.
a) Solow   b) Kaldor   c) Arrow   d) Ramsay
- 9) According to Arthur Lewis most of the under developed countries are having _____ sector economy.
a) Two   b) Three   c) Multi   d) None of the above
- 10) 'Big Push' theory is propounded by _____
a) Karl Marx   b) Arthur Lewis   c) Rodan   d) Lebinstein

2. Write short answer **(any four)** :

8

- 1) What are the social indicators of economic development ?
- 2) Explain any two indicators of Human development.
- 3) Write any two criticism by Cambridge on neo-classical analysis of growth.
- 4) What is the role of education and research in economic development ?
- 5) What is vicious circle of poverty ?
- 6) What is unbalanced growth ?

3. Write short notes **(any four)** :

12

- 1) Endogenous growth
- 2) Intellectual capital
- 3) Functions of innovator
- 4) Equilibrium trap
- 5) Dualism
- 6) Golden age of savings.

4. Broad question **(any one)** :

10

A) Explain the various factors affecting on economic growth.

OR

B) Explain the Marxian approach to crisis in capitalism.

5. Explain the theory of economic development with unlimited supply of labour.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) आर्थिक विकास अर्थ व्यवस्थेतील _____ बदल दर्शवितो.
अ) संख्यात्मक   ब) गुणात्मक   क) संरचनात्मक   ड) वरीलपैकी नाही
- २) हॅरोड-डोमार यांनी आर्थिक विकासाचा प्रक्रियेत _____ ला महत्त्वाची भूमिका दिली आहे.
अ) बचत   ब) गुंतवणूक   क) व्याजदर   ड) वरीलपैकी नाही
- ३) सोलो यांचे वृद्धी प्रतिमान _____ प्रतिमान आहे.
अ) अल्पकालिन   ब) दीर्घकालिन   क) सनातनवादी   ड) वरीलपैकी नाही
- ४) कॅल्डोर यांच्या मते तांत्रिक प्रगती _____ दरावर अवलंबून असते.
अ) बचत   ब) गुंतवणूक
क) भांडवल निर्मिती   ड) वरीलपैकी नाही
- ५) उज्वा वृद्धी प्रतिमान _____ प्रतिमान म्हणून ओळखले जाते.
अ) द्वि क्षेत्रीय   ब) त्रि क्षेत्रीय   क) बहु क्षेत्रीय   ड) वरीलपैकी नाही
- ६) 'कृतीतून शिक्षण' ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) सोलो   ब) कॅल्डोर   क) अॅरो   ड) पॅसिनिटी
- ७) पॅसिनिटी यांचे वृद्धी प्रतिमानामध्ये आर्थिक वृद्धिचा संबंध _____ दराशी जोडला आहे.
अ) बचत   ब) गुंतवणूक   क) नफा   ड) वरीलपैकी नाही
- ८) 'बचतीचे सुवर्ण युग' ही संकल्पना _____ वृद्धी प्रतिमानामध्ये वापरली आहे.
अ) सोलो   ब) कॅल्डोर   क) अॅरो   ड) रॉमसे
- ९) ऑर्थर लेवीस यांच्या मते बहुतेक विकसनशील राष्ट्रांची अर्थव्यवस्था _____ अर्थव्यवस्था असते.
अ) द्वि-क्षेत्रीय   ब) त्रि-क्षेत्रीय   क) बहु क्षेत्रीय   ड) वरीलपैकी नाही
- १०) 'प्रबल चालना' सिद्धान्त _____ यांनी मांडला.
अ) कार्ल मार्क्स   ब) ऑर्थर लेवीस   क) रोडान   ड) लायबेन्स्टिन

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) आर्थिक विकासाचे सामाजिक निकष कोणते ?
  - २) मानव विकासाचे कोणतेही दोन निर्देशक स्पष्ट करा.
  - ३) केंब्रीज अर्थतज्ञांनी नवसनातनवादी वृद्धी विश्लेषणावर केलेल्या कोणत्याही दोन टिका स्पष्ट करा.
  - ४) आर्थिक विकासातील शिक्षण आणि संशोधनाची भूमिका कोणती ?
  - ५) दारिद्र्याचे दृष्ट चक्र म्हणजे काय ?
  - ६) असंतुलित विकास म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) ऐतदेशिय विकास
  - २) बौद्धिक संपदा
  - ३) नवप्रवर्तकाची कार्ये
  - ४) संतुलन सापळा
  - ५) द्वयवाद
  - ६) बचतीचे सुवर्ण युग.
४. दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) : १०
- अ) आर्थिक वृद्धीवर परीणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) भांडवलशाहीतील अरिष्टा बाबतचा मार्क्सचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
५. आर्थिक विकासाचा 'अमर्याद श्रमपुरवठा व आर्थिक विकास' सिद्धान्त स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
SOCIOLOGY
Political Sociology (Gr. – E1) (Paper – V) (New)

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Survey, interview and case-study are the techniques of research for _____
A) Naturalists
B) Biologists
C) Behaviouralists
D) Geographers
- II) _____ gave the theory of 'Circulation of Elites'.
A) Aristotle   B) Bodin   C) Plato   D) Pareto
- III) In political socialization a person learns _____ norms.
A) Political   B) Social   C) Religious   D) Cultural
- IV) The subject-matter of political sociology is the study of _____
A) Political behaviour of man   B) Social behaviour of man
C) Economic behaviour of man   D) Religious behaviour of man
- V) _____ was the base of Govt. in ancient times.
A) Capital   B) Caste
C) Education   D) Religion
- VI) _____ was the first person to apply 'System Approach Concept' in political sociology.
A) David Easton   B) Bodin
C) Plato   D) Almond

VII) Political culture is _____

- A) Heterogeneous   B) Homogeneous
C) Static   D) Secular

VIII) _____ gave the 'Theory of Ruling Class'.

- A) Weber   B) Mills   C) Mosca   D) Pareto

IX) _____ is one of the agency of political socialization.

- A) School   B) Family   C) Business   D) Media

X) Political sociology is the study of rights and _____

- A) Power   B) Legitimacy   C) Government   D) Duties

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- A) What is political culture ?
B) What is the subject-matter of political sociology ?
C) Which are the agencies of political socialization ?
D) What is 'Circulation of Political Elites' ?
E) What is 'System Analysis' approach ?
F) What is 'Behavioural approach' ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- A) Scope of political sociology.
B) Criticism on 'Behavioural Approach'.
C) Development of political sociology.
D) Pluralistic model.
E) Weber's distribution of power.
F) Elite theory of C. W. Mills.

4. A) Define political sociology and explain its subject-matter.

10

OR

B) Write on meaning and significance of political culture.

5. Explain 'System Analysis Approach'.

10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) सर्वेक्षण, मुलाखत आणि व्यष्टी अभ्यास हे _____ ची संशोधन तंत्रे आहेत.
अ) निसर्गवादी
ब) जैवशास्त्र तज्ञ
क) वर्तनवादी
ड) भूगोल तज्ञ
- II) _____ यांनी “अभिजन अभिसरण” चा सिद्धांत मांडला.
अ) अ‍ॅरिस्टोटल
ब) बॉडीन
क) प्लेटो
ड) पॅरेटो
- III) राजकीय सामाजिकरणात व्यक्ति _____ नियमने आत्मसात करते.
अ) राजकीय
ब) सामाजिक
क) धार्मिक
ड) सांस्कृतिक
- IV) राजकीय समाजशास्त्राच्या अभ्यास विषयात _____ चे अभ्यास केले जाते.
अ) मानवाचे राजकीय वर्तन
ब) मानवाचे सामाजिक वर्तन
क) मानवाचे आर्थिक वर्तन
ड) मानवाचे धार्मिक वर्तन
- V) प्राचीन काळात _____ हे शासनाचे आधार होते.
अ) भांडवल
ब) जात
क) शिक्षण
ड) धर्म
- VI) _____ यांनी सर्व प्रथम राजकीय समाजशास्त्रात “व्यवस्था दृष्टिकोन” संकल्पना मांडली.
अ) डेव्हीड ईस्टन
ब) बॉडीन
क) प्लेटो
ड) आल्मंड
- VII) राजकीय संस्कृति _____ असते.
अ) बहुजिनसी
ब) एकजिनसी
क) स्थिर
ड) धर्मनिरपेक्ष
- VIII) _____ यांनी “सत्ताधीष्ट वर्ग” चा सिद्धांत मांडला.
अ) वेबर
ब) मिल्स
क) मोस्का
ड) पॅरेटो
- IX) _____ राजकीय सामाजिकरणाचा एक साधन आहे.
अ) शाळा
ब) कुटुंब
क) व्यापार
ड) प्रसार माध्यमे
- X) राजकीय समाजशास्त्रात अधिकार आणि _____ चा अभ्यास केला जातो.
अ) सत्ता
ब) अधिमान्यता
क) शासन
ड) कर्तव्य

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- अ) राजकीय संस्कृति म्हणजे काय ?
- ब) राजकीय समाजशास्त्राचा अभ्यासविषय कोणता आहे ?
- क) राजकीय समाजशास्त्राची साधने कोणती ?
- ड) राजकीय अभिजनांचे अभिसरण म्हणजे काय ?
- इ) व्यवस्था-विश्लेषण दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
- ई) वर्तनात्मक दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती.
- ब) 'वर्तनात्मक दृष्टिकोनावर' टीकात्मक परीक्षण.
- क) राजकीय समाजशास्त्राचे विकास.
- ड) अनेकविध आराखडा.
- इ) सतेचे वितरण विषयक वेबरचा दृष्टिकोन.
- ई) सी. डब्ल्यू. मिल्स चा अभिजन विषयक सिद्धांत.
४. अ) राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या देवून त्याचे अभ्यास विषय स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) राजकीय संस्कृतिचे अर्थ आणि महत्त्व लिहा.
५. "व्यवस्था विश्लेषण दृष्टिकोन" स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY

(Gr. F – 1) (Clin.) (Paper – III) : Psychotherapies and Positive Psychology

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Objective type (Multiple choice) : 10
- 1) _____ theory of development place together psychosocial and psychosexual growth.
(Freud/Erikson/Jung/Adler)
  - 2) _____ complex mother as a love object of boys.
(Oedipus/Electra/Phobic/None)
  - 3) _____ psychotherapy has been now called Adlerian brief therapy.
(Speery/Dreikurs/Sweeney/Maniaci)
  - 4) _____ was central figure in developing existential therapy in Europe.
(Frankl/May/Bugental/Yalom)
  - 5) _____ was key figure of person-centered therapy.
(Natalie Rogers/Carl Rogers/Arnold Lazarus/Laura Brown)
  - 6) _____ was pioneer in contemporary clinical behaviour therapy.
(Wodarski/Beck/Kazdin/Lazarus)
  - 7) Donald Meichenbaum developed _____ therapy.
(Rational-emotive-behaviour therapy/Cognitive therapy/Cognitive-behavioural therapy/Mindfulness-based cognitive therapy)
  - 8) The central concept of feminist therapy is the _____ oppression of women.
(Physical/Psychological/Moral/Educational)

- 9) _____ and _____ developed intensive strategic family therapy.
(Healey and Madanes/Derikurs and Sonastegard/Bowen and Strie/Minuchin and Whitkar)
- 10) _____ is credited the development of internal family system.
(Breunline/Schwartz/Kareer/Bitter)

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is general goal of narrative therapy ?
- 2) State the cluster of strategies of WDEP.
- 3) What is long-form of MBSR ?
- 4) State the names of key figures of existential therapy.
- 5) State the three kinds of anxiety.
- 6) What is collective conscious ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Psychoanalytic structure of personality.
- 2) Therapists functions and roles in Adlerian therapy.
- 3) Therapists functions and roles in Gestalt therapy.
- 4) Multimodal therapy-clinical behaviour therapy.
- 5) Differences between cognitive therapy and rational emotive therapy.
- 6) Focus of narrative therapy.

4. Answer **any one** long-type questions of the following :

- a) Describe the multilensed process of family therapy.

10

OR

- b) Explain therapeutic techniques and procedure of behavioural therapy.

5. Describe the four phases of the therapeutic process of Adler therapy.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ सिद्धांतात मनोसामाजिक आणि मनोलेैंगिक विकास एकसंघ मांडण्यात आला आहे.
(फ्राईड/एरिकसन/युंग/अँडलर)
- २) _____ भावगडं म्हणजे मुलांच्या दृष्टीने आई प्रेमाची वस्तु असते.
(ऑडीपस/इलेक्ट्रा/फोबिक/यापैकी नाही)
- ३) _____ मानसोपचार पद्धतीला आज अँडलेरिअन संक्षिप्त उपचार पद्धती (ABT) असे म्हणतात.
(स्पेरी/ट्रीक्युर्स/स्वीनीय/मनीअँसी)
- ४) _____ या प्रमुख सुप्रसिद्ध व्यक्तित्ने युरोपमध्ये अस्तित्त्ववादी उपचारपद्धती विकसित केली.
(फ्रँकल्/मे/ब्यूजँटल/यालॉम)
- ५) _____ ही व्यक्ति केंद्रीत उपचार पद्धतीची प्रमुख सुप्रसिद्ध व्यक्ति आहे.
(नथिली रॉजर्स/कार्ल रॉजर्स/अँरनॉल्ड लझारस्/ल्युरा ब्राऊन)
- ६) _____ हे समकालीन चिकित्सा वर्तन उपचार पद्धतीचे आवासंशोधक आहेत.
(वोडारस्की/बेक/काझदिन/लझारस)
- ७) डोनाल्ड मिछेनबम् यांनी _____ उपचार पद्धतीचा विकास केला.
(तर्कसंगत-भावनीक वर्तन उपचार पद्धती/बोधात्मक उपचार पद्धती/बोधात्मक-वर्तन उपचार पद्धती/मनोवध-आधारीत बोधात्मक उपचार पद्धती)
- ८) स्त्रीवादी उपचार पद्धतीत स्त्रीयाची _____ दडपशाही ही प्रमुख संकल्पना आहे.
(शारीरिक/मानसशास्त्रीय/नैतिक/शैक्षणिक)
- ९) _____ आणि _____ सखोल युक्त्यात्मक कुटुंब उपचार पद्धतीचा विकास केला.
(हिली आणि मँडनिस/ड्रेक्युरस आणि सोनास्टीगार्ड/बोवेन आणि सँत्री/मिन्युछिन आणि व्हिटकर)
- १०) _____ यांना आंतरिक कुटुंब संरचना विकासाचे श्रेय जाते.
(ब्रुन्लीन/स्कवार्टझ/कॅरिअर/बिटर)

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) कथात्मक उपचार पद्धतीचा सामान्य ध्येय काय आहे.
  - २) डब्ल्यू.डी.ई.पी. च्या युक्त्याचा संघात सांगा.
  - ३) एम्.बी.एस्.आर. चे दिर्घरूप काय आहे ?
  - ४) अस्तित्त्ववादी उपचार पद्धतीचे प्रमुख सुप्रसिद्ध उपचारकाची नावे सांगा.
  - ५) चिंतेचे तीन प्रकार सांगा.
  - ६) सामूहिक बोधावस्था म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) व्यक्तिमत्त्वाचे मनोविश्लेषणात्मक संरचना.
  - २) अँडलेरिअन उपचार पद्धतीतील उपचारकाची कार्ये आणि भूमिका.
  - ३) समग्रवादी उपचार पद्धतीतील उपचारकाची कार्ये आणि भूमिका.
  - ४) बहुबहुलक उपचार पद्धती-चिकित्सा वर्तन उपचार पद्धती.
  - ५) बोधात्मक उपचार पद्धती आणि तर्कसंगत भावनिक उपचार पद्धतीतील भेद.
  - ६) कथात्मक उपचार पद्धतीचे केंद्रीकरण.
४. खालील दिर्घोत्तरी प्रश्नापैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.
- अ) कौटुंबिक उपचार पद्धतीची बहुभिंणिय प्रक्रिया वर्णन करा. १०
- किंवा**
- ब) वर्तन उपचार पद्धतीची उपचार तंत्रे आणि विधी (कृती) स्पष्ट करा.
५. अँडलर यांच्या उपचार पद्धतीच्या उपचार प्रक्रियेच्या चार अवस्था वर्णन करा. १०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C Paper – IV)
Public Economics**

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) *All questions are **compulsory**.*
2) *Figures to the **right** indicate **full** marks.*
3) *Draw the diagram **wherever** necessary.*

1. Choose the correct alternatives. 10

- 1) Classical economist have advocated _____ policy regarding the role of government in economic development.
  - a) Laissez fair
  - b) Intervention
  - c) Participation
  - d) None of the above
- 2) The principal of exclusion exist in the market of _____ goods.
  - a) Private
  - b) Public
  - c) Social
  - d) Merit
- 3) The concept of informational asymmetry is propounded by _____.
  - a) Akerloff
  - b) Spenze
  - c) Stieglitz
  - d) All the above
- 4) Problem of allocation of resources arises due to _____ of resources.
  - a) Availability
  - b) Scarcity
  - c) Productivity
  - d) None of the above
- 5) Club goods posses the characteristics of _____ goods.
  - a) Private goods
  - b) Public goods
  - c) Both a) and b)
  - d) None of the above
- 6) Keynes emphasizes on _____ factors for stabilization of the economy.
  - a) Monetary
  - b) Fiscal
  - c) Technical
  - d) None of the above

९) सार्वजनिक खर्चाचा शुद्ध सिद्धांत _____ यानी मांडला.

अ) प्रा. पिगू

ब) प्रा. सॅम्यूलसन

क) प्रा. जोव्हन्सन

ड) वरील सर्व

१०) _____ हे करभार संक्रमणाचे कारण आहे.

अ) कराचा आघात

ब) कराचा आपात

क) कराचा दर

ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. चार) :

८

१) सार्वजनिक वस्तूंची बाह्यता स्पष्ट करा.

२) संमिश्र अर्थव्यवस्थेतील शासनाची कोणतीही दोन कार्ये स्पष्ट करा.

३) साधन सामग्रीच्या वाटपाची खाजगी यंत्रणा स्पष्ट करा.

४) 'गट वस्तू' म्हणजे काय ?

५) स्थिरीकरण नीतीची साधने कोणती ?

६) प्रादेशिक असमतोल म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (को. चार) :

१२

१) सार्वजनिक आणि खाजगी वस्तू

२) बाजार अपूर्णता

३) असमान माहिती

४) सामाजिक वस्तू

५) दारिद्र्य निर्मूलन

६) कराचा भार.

४. लोकशाहीचा आर्थिक सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

किंवा

शासनाच्या वाढत्या कार्याचा नियम स्पष्ट करा.

५. 'लॅफर वक्र' स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group : D1) (Paper – VII)
Politics of Maharashtra (New)

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Total Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10
- 1) When was Sanyukta Maharashtra Samiti formed ?
A) 16 January 1956
B) 8 February 1956
C) 1 November 1956
D) 1 May 1960
  - 2) Which of the following committee was appointed by Government of Maharashtra to investigate 'Non Functional' Banks in Co-operative sector ?
A) Varma Committee
B) V. S. Page Committee
C) Dandekar Committee
D) Madhavrao Godbole Committee
  - 3) R. G. Karnike belongs to which union ?
A) Shetkari Sanghatana
B) Government Servants Organisation
C) Best Workers Union
D) Taxi Men Union
  - 4) Maharashtra party system is _____ system.
A) Multi Party
B) Bioparty
C) One Party
D) None of the above
  - 5) Who established the BSP ?
A) Sharad Joshi
B) Kanshiram
C) Prakash Ambedkar
D) Ramdas Athavale
  - 6) Which of the following commission was appointed on backward classes ?
A) Kalekar Commission
B) Mandal Commission
C) Sachar Commission
D) Sarkariya Commission

- 7) Who was the secretary of Sanyukta Maharashtra Samiti ?
 A) S. M. Joshi
 B) Keshavrao Jedhe
 C) S. A. Dange
 D) Bhai Madhavrao Bagal
- 8) In which year Vidarbha Legal Development Corporation established ?
 A) 1994
 B) 1952
 C) 1997
 D) 1998
- 9) When was Indian National Congress established ?
 A) 1947
 B) 1885
 C) 1920
 D) 1935
- 10) With which political party is “Bhartiya Majdur” Sangh related ?
 A) Congress
 B) Communist Party
 C) BJP
 D) Nationalist Congress Party

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) : **8**

- 1) The Nature of Maharashtra Politics.
- 2) Features of Maharashtra Opposition Party.
- 3) Caste conflicts.
- 4) Sanyukta Maharashtra.
- 5) Ideology of BSP.
- 6) Organisation structure of congress party.

3. Write short notes (**any four** out of six) : **12**

- 1) Historical background of Vidarbha.
- 2) Sugar Co-operative Movement in Maharashtra.
- 3) Split in Shivsena.
- 4) Peasant Sangthana in Maharashtra since 1980.
- 5) Discuss the process of unification of Maharashtra.
- 6) Labour and Trade Union.

4. Answer **any one** long type question of the following. **10**

- A) Explain the cause of split of congress party.

OR

- B) Bring out main principle of BJP.

5. Explain the nature of Sanyukta Maharashtra Movement. **10**

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

10

- १) संयुक्त महाराष्ट्र समितीची स्थापना केव्हा करण्यात आली ?
अ) १६ जानेवारी १९५६
ब) ८ फेब्रुवारी १९५६
क) १ नोव्हेंबर १९५६
ड) १ मे १९६०
- २) सहकारी क्षेत्रातील आजारी बँकाच्या संदर्भात महाराष्ट्र शासनाने कोणती समिती नेमली होती ?
अ) वर्मा समिती
ब) वि. स. पागे समिती
क) दांडेकर समिती
ड) माधवराव गोडबोले समिती
- ३) र. घ. कर्णिक कोणत्या संघटनेशी संबंधित आहेत ?
अ) शेतकरी संघटना
ब) शासकीय कर्मचारी संघटना
क) बेस्ट वर्कर्स समिती
ड) टॅक्सी मेन् यूनियन
- ४) महाराष्ट्रातील पक्षपद्धती _____ पद्धती आहे.
अ) बहुपक्ष
ब) द्विपक्ष
क) एकपक्ष
ड) यापैकी नाही
- ५) बहुजन समाज पक्षाची स्थापना कोणी केली ?
अ) शरद जोशी
ब) कांशिराम
क) प्रकाश आंबेडकर
ड) रामदास आठवळे
- ६) मागसवर्गीयासाठी खालीलपैकी कोणत्या आयोगाची नियुक्ती केली होती ?
अ) कालेकर आयोग
ब) मंडळ आयोग
क) सच्चर आयोग
ड) सरकारिया आयोग
- ७) संयुक्त महाराष्ट्र समितीचे सरचिटणीस कोण होते ?
अ) एस्. एम्. जोशी
ब) केशवराव जेधे
क) एस्. ए. डांगे
ड) भाई माधवराव बागल
- ८) विदर्भ वैधानिक विकास मंडळाची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
अ) १९९४
ब) १९५२
क) १९९७
ड) १९९८

९) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची स्थापना केव्हा झाली ?

अ) १९४७   ब) १८८५   क) १९२०   ड) १९३५

१०) 'भारतीय मजदूर संघ' कोणाशी संबंधित आहे ?

अ) काँग्रेस   ब) साम्यवादी पक्ष   क) भा ज प   ड) राष्ट्रवादी काँग्रेस

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- १) महाराष्ट्राच्या राजकारणाचे स्वरूप.
- २) महाराष्ट्रातील विरोधी पक्षाची वैशिष्ट्ये.
- ३) जातीय संघर्ष.
- ४) संयुक्त महाराष्ट्र.
- ५) ब स प ची विचारधारा.
- ६) काँग्रेस पक्षाची संघटनात्मक रचना.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- १) विदर्भाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी.
- २) महाराष्ट्रातील साखर सहकारी चळवळ.
- ३) शिवसेनेतील फूट.
- ४) १९८० नंतरची शेतकरी संघटना.
- ५) महाराष्ट्र एकीकरणाच्या प्रक्रियेवर चर्चा करा.
- ६) कामगार आणि व्यापारी संघटना.

४. दीर्घोत्तर प्रश्न (कोणत्याही एक) :

काँग्रेस पक्षाच्या फूटीची कारणे सांगा.

10

किंवा

बी जे पी पक्षाच्या विचाराची मुख्य तत्त्वे सांगा.

५. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

10

SLR-G – 194

Seat
No.

M.A. II (Semester – III) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VII)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९४५ ते १९८०)

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'तुझे आहे तुजपाशी' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?

अ) वसंत कानेटकर

ब) पु.ल. देशपांडे

क) बाळ कोल्हटकर

ड) जयवंत दळवी

२) 'नागीण' हा संग्रह कोणत्या कथा काराचा आहे ?

अ) चारूता सागर

ब) अरविंद गोखले

क) गंगाधर गाडगीळ

ड) जी.ए. कुलकर्णी

३) 'धग' या कादंबरीचे लेखक कोण आहेत ?

अ) शंकर पाटील

ब) रा.रं.बोराडे

क) उद्धव शेळके

ड) आनंद यादव

४) 'माझे जीवन एक कादंबरी' हे आत्मचरित्र कोणाचे आहे ?

अ) ना.सी. फडके

ब) वि.स. खांडेकर

क) प्र.के.अत्रे

ड) श्री.ना. पेंडसे

P.T.O.

- ५) 'डोह' या ललित गद्याचे लेखक कोण आहेत ?
- अ) माधव आचवल
ब) मधुकर केचे
क) श्रीनिवास कुलकर्णी
ड) प्रभाकर पाध्ये
- ६) 'रंग माझा वेगळा' हा कवितासंग्रह कोणाचा आहे ?
- अ) मंगेश पाडगावकर
ब) सुरेश भट
क) विं. दा. करंदीकर
ड) वसंत बापट
- ७) 'कोसला' कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत ?
- अ) भालचंद्र नेमाडे
ब) श्री.ना. पेंडसे
क) आनंद यादव
ड) किरण नगरकर
- ८) 'मरण स्वस्त होत आहे' या कथासंग्रहाचे कथाकार कोण आहेत ?
- अ) बंधुमाधव
ब) वामन होवाळ
क) बाबूराव बागूल
ड) योगीराज वाघमारे
- ९) 'एक शून्य बाजीराव' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?
- अ) चिं. त्र्यं. खानोलकर
ब) जयवंत दळवी
क) बाळ कोल्हटकर
ड) श्री.ना. पेंडसे
- १०) 'ऋतुचक्र' हे ललित गद्य लेखन कोणी केलेले आहे ?
- अ) माधव आचवल
ब) इरावती कर्वे
क) दुर्गा भागवत
ड) व्यंकटेश माडगूळकर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) पु.भा. भावे यांच्या चार कथासंग्रहांची नावे लिहा.
- २) बा.सी. मर्ढेकरांच्या कादंबऱ्यांची नावे लिहा.
- ३) शरचंद्र मुक्तिबोध यांच्या कवितेची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

४) १९४५ ते १९८० या कालखंडातील चार कवयित्रीची नावे लिहा.

५) जयवंत दळवी यांच्या चार नाटकांची नावे सांगा.

६) स्त्री कलावंतांनी लिहिलेल्या आत्मचरित्रांची चार नावे लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २ लिहा) :

१०

१) व्यंकटेश माडगूळकरांच्या कथेची वैशिष्ट्ये सांगा.

२) दलित आत्मचरित्राचे विशेष लिहा.

३) विं.दा. करंदीकरांच्या कवितेचे वेगळेपण लिहा.

४. नवकाव्याचे स्वरूप सांगून वैशिष्ट्ये लिहा.

१०

किंवा

जी.ए. कुलकर्णी यांच्या कथेतील गूढतेची वैशिष्ट्ये नोंदवा.

५. गंगाधर गाडगीळ आणि अरविंद गोखले यांच्या नवकथेचे स्वरूप सांगून त्यांची वैशिष्ट्ये साधार लिहा.

१०

SLR-G – 195

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper No. VII)
हिंदी साहित्य का इतिहास

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) काल विभाजन का सर्वप्रथम आधार _____ है।
1) ग्रंथ संख्या
2) कवि संख्या
3) प्रेरणा स्रोत
4) कवियों का जीवन
- 2) जैन दर्शन के प्रवर्तक _____ है।
1) पार्श्वनाथ
2) जैमिनी
3) गौतमबुद्ध
4) म्वार्हस्पस्य
- 3) हिन्दी साहित्य के इतिहास का प्रथम लेखक _____ है।
1) मिश्रबन्धु
2) शुक्ल
3) गासी-द-तासी
4) जॉर्ज ग्रियर्सन
- 4) विद्यापति कृत 'पदावली' की भाषा _____ है।
1) संस्कृत
2) प्राकृत
3) मैथिली
4) ग्रियर्सन
- 5) अमीर खुसरो का वास्तविक नाम _____ था।
1) अब्दुल हसन
2) रहीम
3) रहमान
4) ठाकूर
- 6) _____ युग को 'स्वर्ण-युग' कहा जाता है।
1) आदिकाल
2) भक्तिकाल
3) आधुनिक काल
4) रीतिकाल

P.T.O.

- 7) 'आखिरी कलाम' _____ सूफी कवि की रचना है।
 1) शेखनूर   2) नवाज   3) जायसी   4) कासिम
- 8) रैदास के पद _____ नाम से प्रसिद्ध हैं।
 1) बानी   2) गुरुवानी   3) पद   4) पदावली
- 9) कबीर को 'वाणी का डिक्टेटर' _____ ने कहा।
 1) शुक्ल   2) नगेन्द्र   3) ह. प्र. द्विवेदी   4) वाजपेयी
- 10) मीराबाई की भक्तिभावना _____ प्रकार की थी।
 1) पुष्टिभाव   2) माधुर्यभाव   3) सखाभाव   4) दास्यभाव
2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए। (छः में से पाँच) 10
- 1) आदिकाल को 'चारणकाल' किसने और क्यों कहा ?
  - 2) नाथ साहित्य परंपरा की एक विशेषता को स्पष्ट कीजिए।
  - 3) विद्यापति की कोई एक चारित्रिक विशेषता लिखिए।
  - 4) कृष्णभक्ति शाखा की किसी एक विशेषता को स्पष्ट कीजिए।
  - 5) तुलसीदास द्वारा रचित तीन प्रसिद्ध ग्रंथों के नाम बताइए।
  - 6) रामभक्ति शाखा की दो प्रमुख प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए।
3. टिप्पणियाँ लिखिए। (तीन में से दो) 10
- 1) वैदिक दर्शन
  - 2) रासो शब्द के विभिन्न अर्थ।
  - 3) नंददास।
4. रासो काव्य की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए। 10
- अथवा**
- प्रेमाश्रयी शाखा की प्रमुख प्रवृत्तियाँ लिखिए।
5. रामभक्ति शाखा के प्रमुख कवि तुलसीदास का साहित्यिक परिचय दीजिए। 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – III) Examination, 2015
ENGLISH (New) (Paper – VII)
Postcolonial Literature

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : **10**
- 1) The novel 'In the Castle of My Skin' is set in
a) Kenya   b) Barbados   c) Nairobi   d) Ghana
  - 2) The narrator in 'In the castle of My Skin' is
a) Mr. G.   b) Mr. J.   c) Mr. P.   d) Mr. E.
  - 3) The title "Things Fall Apart" is taken from a poem by
a) Joseph Conrad   b) T.S. Eliot
c) W.B. Yeats   d) Ama Ata Aidoo
  - 4) _____ is the daughter of Okonkwo's third wife.
a) Nkechi   b) Ezinma   c) Obiageli   d) Nneka
  - 5) Roberta sykes' 'Miscegenation' is taken from
a) Love poems   b) Prelude   c) Songs   d) Eclipse
  - 6) John Agard's 'Listen, Mr. Oxford Don' is a protest against the
a) Local culture
b) Downtrodden class
c) Established language, and culture
d) Indegenous languages
  - 7) Derek Walcott's 'A Far Cry from Africa' describes the uprising of _____
people.
a) Kikuyu   b) Gikuyu   c) Yoruba   d) Zulu

- 8) According to Ngugi wa Thiong'o, language is both a means of communication and carrier of
- a) religion   b) superstitions   c) culture   d) customs
- 9) To the whites, _____ was like the fierce lion to be encountered and dealt with
- a) the orient   b) the occident   c) the illiterate   d) the literate
- 10) In the first phase of the national struggle colonialism tries to disarm national demands by putting forward _____ doctrines.
- a) political   b) social   c) religious   d) economic

2. Answer the following questions in brief (**any five**) : **10**

- 1) What does the speaker in 'Listen Mr. Oxford Don' want to do with the English Language ?
- 2) Explain the line : "The gorilla wrestles with the superman".
- 3) Bring out the significance of the title 'Miscegenation'.
- 4) What is the theme of the poem 'Primer for Blacks' ?
- 5) Why does Bernard Dadie offer thanks to God ?
- 6) How does the poet Jeremy Cronin explain the Zulu ideology of mutual understanding in 'A person is a person because of other people' ?

3. A) Write brief answers to **any two** of the following questions. **6**

- 1) What role did the English language play in the process of colonisation ?
- 2) Explain the concept of hybridity in the postcolonial situation.
- 3) How the orient is represented in literature ?

B) Write answers to **any two** of the following : **4**

- 1) Define the term 'occident'.
- 2) What is racial discrimination ?
- 3) State the salient features of the postcolonial literature.

4. Bring out the significance of the novel "Things Fall Apart". **10**

OR

Discuss George Lamming's 'In the Castle of My Skin' as a Bildungsroman.

5. Why does Ngugi Wa Thiong'o insist the use of native language in African literature ? **10**

SLR-G – 197

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XIII) (New)
Study of Special Author : Sidharama

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) _____ ಭೂ ಕೈಲಾಸವ ಮಾಡಿದನು.
ಅ) ಕುಂಭಾರಿ   ಆ) ಕರ್ಜಗಿ   ಇ) ಸೊನ್ನಲಿಗೆ   ಈ) ಕಲ್ಯಾಣ
- 2) ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ ಸಿದ್ಧರಾಮನ _____
ಅ) ತಮ್ಮ   ಆ) ಅಣ್ಣ   ಇ) ಕಾಕಾ   ಈ) ಮಾಮಾ
- 3) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದವರು _____
ಅ) ಗುರು   ಆ) ಆಚಾರ್ಯ   ಇ) ರೇವಣಸಿದ್ಧ   ಈ) ಅಮಸಿದ್ಧ
- 4) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ - ಬರೆದ ಕವಿ _____
ಅ) ಹರಿಹರ   ಆ) ರಾಘವಾಂಕ   ಇ) ಲಿಗಾಡೆ   ಈ) ಪಂಪ
- 5) ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡಿದ ಶಿವನ ವೇಷ _____
ಅ) ರಾಜ   ಆ) ಜಂಗಮ   ಇ) ಮುನಿ   ಈ) ನಟರಾಜ
- 6) ಹೆಣ್ಣು _____ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ!
ಅ) ನಿಜವಾಗಿ   ಆ) ಸಹಜ   ಇ) ಸಾಕ್ಷಾತ್   ಈ) ಸಂಪೂರ್ಣ
- 7) ಯೋಗಿಯಾದರೆ _____ ಆಗಬೇಕು.
ಅ) ಶಿವನಂತೆ   ಆ) ಅಲ್ಲಮನಂತೆ   ಇ) ನನ್ನಂತೆ   ಈ) ಮಲ್ಲಯ್ಯನಂತೆ
- 8) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವಚನಾಂಕಿತ _____ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
ಅ) ಸಿದ್ಧ   ಆ) ಕಪಿಲ   ಇ) ಶ್ರೀ ಶೈಲ   ಈ) ಕಪಿಲ ಸಿದ್ಧ
- 9) ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರಣ _____ ಪ್ರಭು.
ಅ) ಸಿದ್ಧ   ಆ) ಬಕ್ಕ   ಇ) ಮಾಣಿಕ   ಈ) ಅಲ್ಲಮ
- 10) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ತಾಯಿ _____
ಅ) ದುಗ್ಗಲೆ   ಆ) ಸುಗ್ಗಲೆ   ಇ) ಮಂಗಳೆ   ಈ) ಶಾರದೆ

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃತಿಗಳು ಯಾವುವು ?
  - 2) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ಹೇಗಿತ್ತು ?
  - 3) ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಎಷ್ಟು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ?
  - 4) ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಎಷ್ಟು ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ?
  - 5) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಯಾರು ?
  - 6) ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಎಷ್ಟು ವಿನಾಯಕರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ?
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ದಯಾಗುಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
  - 2) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುವು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.
  - 3) ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಗುರು-ಮಹಿಮೆ' ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ: 10
- 1) ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
  - 2) ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
5. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಜನನ-ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ರಾಘವಾಂಕ ಹೇಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ ? ವಿವರಿಸಿರಿ. 10
-

SLR-G – 198

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
URDU (Paper – VII) (New)
Urdu Shaeri 1857 ke Baad

Day and Date : Wednesday, 13-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجئے:

- (۱) "شاعر مشرق" یہ خطاب _____ کا ہے۔
(مولانا الطاف حسین حالیؒ مولانا ظفر علی خانؒ علامہ اقبالؒ سرور جہاں آبادیؒ)
- (۲) "لسان العصر" _____ کو کہا جاتا ہے۔
(اکبر الہ آبادیؒ حالیؒ اقبالؒ جوشؒ)
- (۳) "ندو جزر اسلام" _____ کی مشہور نظم ہے۔
(حالیؒ آزادؒ سرور جہاں آبادیؒ مولانا ظفر علی خانؒ)
- (۴) اردو شاعری میں طنز و مزاح کے موجد _____ ہیں۔
(مولانا ظفر علی خانؒ علامہ اقبالؒ مولانا حالیؒ اکبر الہ آبادیؒ)
- (۵) ۱۸۵۷ء سے قبل کی شاعری کو _____ کہتے ہیں۔
(جدید شاعریؒ روحانی شاعریؒ قدیم شاعریؒ حقیقی شاعریؒ)
- (۶) اردو میں نیچرل شاعری کی بنیاد _____ نے ڈالی۔
(حالیؒ اقبالؒ اکبرؒ آزادؒ)

- (۷) چلبست ؤ كو _____ كها جاتا ههـ .
 (صوفى شاعر قومى شاعر روحانى شاعر غلبى شاعر)
 (۸) سرور ههاں آبادى _____ شاعرى كه علمبردار ههـ .
 (روائىتى علامتى صوفى قومى و وطنى)
 (۹) مولانا حالى؀ نه _____ مهى اُردو شاعرى كى اهم اصناف پر تبصره كىا ههـ .
 (ىادگار غالب حىات جاوید حىات سعدى مقدمه شعر و شاعرى)
 (۱۰) "انجمن پنجاب" كى بنىاد _____ مهى ركهى كئىـ .
 (۱۸۵۷سنه ء ۱۹۴۷سنه ء ۱۸۸۰سنه ء ۱۸۷۴سنه ء)

10

۲. مندرجه ذىل سوالات كه جوابات لكهئ (كوئى پانچ) :

- (۱) مولانا ظفر على خاں كى شاعرى كه فنى محاسن بىان كئىـ .
 (۲) نظم "معرى" كى تعريف كئىـ .
 (۳) مولانا الطاف حسين حالى؀ كه چند نظموں كه نام لكهئـ .
 (۴) علامه اقبال؀ كه كوئى تىن شعرى مجموعوں كه نام بتاىـ .
 (۵) "نچرل شاعرى" سه كىا مراد هه ؟
 (۶) محمد حسين آزاد؀ كه باره مهى مختصر معلومات لكهئـ .

10

۳. مختصر جواب لكهئ : (كوئى دو)

- (۱) چلبست؀ كى قومى و وطنى شاعرى كا جائزه لئىـ .
 (۲) "انجمن پنجاب" كى ادبى خدمات پر تبصره كئىـ .
 (۳) سرور؀ ههاں آبادى كى شاعرانه عظمت واضح كئىـ .

10

۴. كوئى اىك سوال حل كئى :

- (۱) "اكبراله آبادى كو طنز و مزاح كا شاعر كها جاتا ههـ"ـ اس قول كى روشنى مهى اكبر؀ كى طنزى و مزاحى شاعرى كا مفصل جائزه لئىـ .
 (۲) قومى اور وطنى شاعرى كه نمائنده شاعر مولانا ظفر على خاں كى شاعرانه عظمت پر مفصل نوٹ لكهئـ .

10

۵. اُردو شاعرى مهى ڈاكٲر علامه اقبال؀ كا مقام و مرتبه متعین كئىـ .

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – III)
Historical Application in Tourism**

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10

- 1) International tourism is useful for _____
A) Economic prosperity   B) Achieving national unity
C) Cultural progress   D) Education
- 2) _____ is the aim of individual tourism.
A) Known the unknown   B) Rest
C) Marketing   D) None of these
- 3) National Unity can be achieved by _____ tourism.
A) External   B) Internal   C) Individual   D) Political
- 4) Tourism agencies preference to tourist leave the _____ residence place.
A) School   B) Temple   C) Lodge   D) Dharmashala
- 5) Tourist guide must have qualification of _____
A) Honest   B) Education
C) Money   D) Social talent
- 6) _____ deals with health of the general public all over the world.
A) W.H.O.   B) I.M.F.
C) UNSEF   D) Tourism Department
- 7) _____ is the fastest growing industry in the world.
A) Hotel   B) Tourism   C) Transport   D) Jewellery

8) _____ temple is the world heritage monument.

A) Sangmeshwar	B) Kopeswar
C) Vitthal	D) Sun temple

9) To arrange the dance festival for tourist is called as _____

A) Historical	B) Pleasure
C) Cultural	D) Educational

10) Sanchi is the tourist place near by _____ city.

A) Bhopal	B) Jabalpur	C) Patana	D) Rajpur

2. Write short answers on **any four** of the following : 8

- 1) Explain the tourism importance in human life.
- 2) State the nature of tourism.
- 3) Which is the contribution of historical places in tourism ?
- 4) Write any two qualities of tourist guide.
- 5) In which King of dynasty first started the construction of Vitthal temple Pandharpur ?
- 6) Write short information about the pillars of Ashoka at Sarnath.

3. Short notes (**any four**) : 12

- 1) Medical tourism
- 2) Qualification of tourist guide
- 3) Importance of travelling and lodging in tourism
- 4) One tourist centre Shravanbelgola
- 5) Main festival in Tuljabhavani temple
- 6) Importance of tourism at Stupa of Sanchi.

4. Explain the social and cultural importance of tourism. 10

OR

Discuss the importance of Dilwara and Golden temple as tourist attraction.

5. Describe the Sun temple of Konark as tourist place. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) आंतरराष्ट्रीय पर्यटन _____ साठी उपयुक्त आहे.
अ) आर्थिक सुबता   ब) राष्ट्रीय एकात्मता
क) सांस्कृतिक प्रगती   ड) शिक्षण
- २) वैयक्तिक पर्यटनाचे _____ हे उद्दिष्ट आहे.
अ) अज्ञाताचा परिचय करून घेणे   ब) विश्रांती
क) मार्केटिंग   ड) यापैकी नाही
- ३) राष्ट्रीय एकात्मता _____ पर्यटनामध्ये साध्य केली जाते.
अ) परकीय   ब) अंतर्गत   क) वैयक्तिक   ड) राजकीय
- ४) पर्यटन संस्था पर्यटकांना राहण्यासाठी _____ ला प्राधान्य देतात.
अ) शाळा   ब) मंदीर   क) लॉज   ड) धर्मशाळा
- ५) पर्यटक मार्गदर्शकाकडे _____ हा महत्त्वाचा गुण असणे आवश्यक आहे.
अ) प्रामाणिकपणा   ब) शिक्षण   क) पैसा   ड) सामाजिक ज्ञान
- ६) जगातील सर्व सामान्य लोकांच्या आरोग्य रक्षणाची व्यवस्था _____ संस्था पाहते.
अ) जागतिक आरोग्य संघटना   ब) आंतरराष्ट्रीय नाणे-निधी
क) युनीसेफ   ड) पर्यटन विभाग
- ७) जगामध्ये _____ हा उद्योग जलदगतीने विकसीत होत आहे.
अ) हॉटेल   ब) पर्यटन   क) ट्रान्सपोर्ट   ड) अलंकार
- ८) _____ हे मंदीर जागतिक पर्यटन स्थळ म्हणून ओळखले जाते.
अ) संगमेश्वर   ब) कोपेश्वर   क) विठ्ठल   ड) सूर्य मंदीर
- ९) नृत्य महोत्सव भरविणे याला _____ पर्यटन म्हणले जाते.
अ) ऐतिहासिक   ब) आनंददायी   क) सांस्कृतिक   ड) शैक्षणिक
- १०) सांची हे पर्यटन स्थळ _____ शहराच्या जवळ आहे.
अ) भोपाल   ब) जबलपूर   क) पाटणा   ड) रायपूर

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : ८
- १) मानवी जीवनातील पर्यटनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
  - २) पर्यटनाचे स्वरूप विशद करा.
  - ३) पर्यटनामध्ये ऐतिहासिक स्थळांचे योगदान कोणते चर्चा करा.
  - ४) पर्यटक मार्गदर्शकाचे कोणतेही दोन गुण लिहा ?
  - ५) कोणत्या घराण्यातील राजाने प्रथम पंढरपूर येथील विठ्ठल मंदीराचे बांधकाम सुरू केले ?
  - ६) सारनाथ येथील सम्राट अशोकाच्या स्तंभाविषयी माहिती लिहा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) आरोग्य विषयक पर्यटन
  - २) पर्यटक मार्गदर्शकांची पात्रता
  - ३) प्रवासी संस्था व निवास स्थानांचे पर्यटनातील महत्त्व
  - ४) एक पर्यटन केंद्र श्रवणबेळगोळा
  - ५) तुळजाभवानी मंदीरातील मुख्य उत्सव
  - ६) सांची येथील स्तूपाचे पर्यटन महत्त्व.
४. पर्यटनाचे सामाजिक व सांस्कृतिक दृष्टीने महत्त्व स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून दिलवारा व सुवर्ण मंदीराची चर्चा करा.
५. पर्यटन स्थळ म्हणून कोणार्क येथील सूर्य मंदीराचे वर्णन करा. १०
-

SLR-G – 2

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HINDI (Paper – I)
आधुनिक गद्य साहित्य

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

1) रामपुर की कथा _____ उपन्यास में चित्रित है।

- 1) निर्मला   2) गोदान   3) लोकऋण   4) कर्मभूमि

2) धरमू _____ विधा का पात्र है।

- 1) कहानी   2) उपन्यास   3) निबंध   4) एकांकी

3) त्रिभुवन गाँव का _____ है।

- 1) मुखिया   2) किसान   3) मजदूर   4) सभापति

4) गिरीश और _____ का प्रेमप्रसंग उपन्यास में चित्रित है।

- 1) राधा   2) मीना   3) कविता   4) मालन

5) 'लोकऋण' उपन्यास के रचनाकार _____ है।

- 1) अज्ञेय   2) प्रेमचंद   3) विवेकी राय   4) यशपाल

6) बुद्धगुप्त _____ कहानी का पात्र है।

- 1) कफन   2) पत्नी   3) आकाश दीप   4) दोपहर का भोजन

7) पत्नी कहानी के कहानीकार _____ है।

- 1) निर्मलवर्मा   2) कमलेश्वर   3) जैनेन्द्र कुमार   4) प्रेमचंद

P.T.O.

8) सुबेदार हजारासिंह _____ कहानी का पात्र है।

- 1) वापसी   2) पहाड   3) उसने कहा था   4) कफन

9) _____ ने सिर्फ तीन कहानियाँ लिखी है।

- 1) अज्ञेय   2) निर्मलवर्मा   3) चद्रधर शर्मा गुलेरी   4) कमलेश्वर

10) गजाधर बाबू _____ कहानी का पात्र है।

- 1) पत्नी   2) कफन   3) वापसी   4) दिल्ली में एक मौत

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए। (छः में से पांच) :

10

- 1) धरमू का चरित्र चित्रण।
- 2) विवेकी राय का उपन्यास साहित्य।
- 3) 'आकाश दीप'में व्यक्त विचार।
- 4) 'कफन' कहानी का उद्देश।
- 5) 'दोपहर का भोजन' की भाषा शैली।
- 6) सुनन्दा का चरित्र चित्रण।

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (तीन में से दो) :

10

- 1) "लडाई के मामले जमादार या नायक के चलाये नहीं चलते। बड़े अफसर दूर की सोचते हैं। तीन सौ मील का सामना है। एक तरफ बढ़ गये तो क्या होगा" ?
- 2) 'जाकर देख तो कथा दशा है उसकी ? चुडैल का फिसाद होगा, और क्या ? यहाँ तो ओझा भी एक रूपया मांगता है।'
- 3) आप लोग पुस्तकालय की बात से बहक रहे हैं। पढ़ायी -लिखायी की जरूरत ... ॥

4. 'बुधिया' का चरित्र-चित्रण कीजिए।

10

अथवा

'दोपहर का भोजन' कहानी की समीक्षा कीजिए।

5. 'लोककरण' उपन्यास का उद्देश लिखिए।

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – II) (Gr. D.)
Major Ideas and Issues in Public Administration

Day and Date : Thursday, 16-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct options and rewrite the sentences : 10
- 1) Who wrote 'Introduction to the Study of Public-Administration' in 1926.
a) F. W. Riggs
b) L. D. White
c) Henry Fayol
d) Woodrow Wilson
  - 2) Who stated 'POCCC' theory ?
a) Henry Fayol
b) Woodrow Wilson
c) Talcott Parsons
d) C. Barnard
  - 3) Who is considered as the father of the discipline of public-administration ?
a) Woodrow Wilson
b) L. D. White
c) C. Barnard
d) Talcott Parsons
  - 4) _____ said that, organization is the form of every human association for the attainment of a common purpose.
a) John D. Moony
b) Frederic Taylor
c) Luther Gulik
d) Talcott Parsons
  - 5) Principle of span of control has been described as _____
a) Span of supervision
b) Span of management
c) Span of attention
d) All of the above
  - 6) _____ is the first Government Corporation in India.
a) L. I. C.   b) F. C. I.   c) R. B. I.   d) S. B. I.
  - 7) Independent Regulatory Commissions are in existence in _____
a) USA   b) USSR   c) India   d) Germany

- 8) _____ view says that if nation-state and capitalism collapse the bureaucracy will not remain.
- a) Liberal Democratic   b) Decision Making
c) Marxist   d) System
- 9) _____ are called as Brokers of public opinion.
- a) Auxillary staffs   b) Personnel departments
c) Political party   d) Organizations
- 10) The concept of staff and line is taken from _____ administration.
- a) Revenue   b) Development
c) Military   d) New Public Administration

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Bases of departmental organization.
- 2) Elements of span of control.
- 3) Define public corporation.
- 4) Type of staff agency.
- 5) POSDCORB theory.
- 6) Significance of public administration.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Scope of public administration
- 2) Elements of public opinion
- 3) Explain merits and demerits of hierarchy
- 4) Difference between line and staff agencies
- 5) Explain role of pressure groups in the process of public formulation
- 6) Significance of public corporation.

4. Write answer to **any one** of the following :

10

Explain liberal democratic approach to the study of Public Administration.

OR

Explain the ministerial control and Parliamentary control over public corporation in India.

5. Write answer in detail :

10

What is organization ? Explain two principles of organization.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

- 1) 'इंट्रोडक्शन टु द स्टडी ऑफ पब्लीक अॅडमिनिस्ट्रेशन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) एफ. डब्लू. रिग्ज
ब) एल. डी. व्हाईट
क) हेन्री फेयॉल
ड) वुड्रो विल्सन
- 2) 'POCCC' सिद्धान्त कोणी मांडला ?
अ) हेन्री फेयॉल
ब) वुड्रो विल्सन
क) टॅलकॉट पार्सन्स
ड) सी. बर्नार्ड
- 3) लोकप्रशासन या ज्ञानशाखेचा जनक म्हणून कोणला ओळखले जाते ?
अ) वुड्रो विल्सन
ब) एल. डी. व्हाईट
क) सी. बर्नार्ड
ड) टॅलकॉट पार्सन्स
- 4) समान उद्दिष्ट प्राप्त करण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या प्रत्येक मानवी समूहास संघटना असे म्हणतात अशी संघटनेची व्याख्या _____ यांनी केली.
अ) जॉन डी. मूनी
ब) फ्रेडरिक टेलर
क) ल्युथर गुलीक
ड) टॅलकॉट पार्सन्स
- 5) नियंत्रणकक्षाचे वर्णन केले जाते
अ) पर्यवेक्षणाचे क्षेत्र
ब) व्यवस्थापनाचे क्षेत्र
क) लक्षक्षेत्र
ड) वरील सर्व
- 6) _____ हे भारतातील पहिले महामंडळ आहे.
अ) एल. आय. सी.
ब) एफ. सी. आय.
क) आर. बी. आय.
ड) एस. बी. आय.
- 7) स्वतंत्र नियामक मंडळे _____ या देशात अस्तित्वात आहेत.
अ) अमेरिका
ब) रशिया
क) भारत
ड) जर्मनी
- 8) राष्ट्र-राज्य व भांडवलशाही व्यवस्था संपुष्टात आनली तर नोकरशाही व्यवस्था ही राहणार नाही असे _____ दृष्टीकोन म्हणतो.
अ) उदारमतवादी लोकशाही
ब) निर्णय निर्धारण
क) मार्क्सवादी
ड) व्यवस्था

9) लोकांच्या मताचे दलाल (Brokers of Public Opinion) असे _____ ना
म्हटले जाते.

अ) सहाय्यक कर्मचारी	ब) कर्मचारी विभाग
क) राजकीय पक्ष	ड) संघटना

10) स्टाफ व लाईन ही संकल्पना _____ प्रशासनातून घेण्यात आली.

अ) महसूल	ब) विकास
क) सैनिकी	ड) नवलोकप्रशासन

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) खात्याचे आधारभूत घटक.
- 2) नियंत्रणाचे क्षेत्र निश्चित करणारे घटक.
- 3) लोकनिगमाची व्याख्या.
- 4) स्टाफ घटकाचे प्रकार.
- 5) POSDCORB सिद्धान्त.
- 6) लोकप्रशासनाचे महत्त्व.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) लोकप्रशासनाची व्याप्ती.
- 2) लोकमत घडविण्याची साधने.
- 3) अधिकारपद परंपरेचे गुण व दोष स्पष्ट करा.
- 4) लाईन घटक व स्टाफ घटक मधील फरक स्पष्ट करा.
- 5) सार्वजनिक धोरण निश्चितीमधील दबावगटाची भूमिका स्पष्ट करा.
- 6) लोकनिगमाची वैशिष्टे.

4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

10

लोकप्रशासन अभ्यासाचा उदारमतवादी लोकशाही दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील लोकनिगमावरील मंत्रिमंडळाचे व संसदेचे (कायदेमंडळाचे) नियंत्रण स्पष्ट करा.

5. सविस्तर उत्तर लिहा.

10

संघटना म्हणजे काय ? संघटनेची दोन तत्त्वे स्पष्ट करा.

SLR-G – 200

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VI) (Gr. E1)
Sociology of Religion

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- i) Karl Marx gave _____ approach of religion.
A) Functional
B) Phenomenological
C) Materialistic
D) Structural
- ii) _____ means conversion of religion.
A) Nationalism
B) Proselytism
C) Secularism
D) Paganism
- iii) _____ is the cause of religious disharmony in India.
A) Communalism
B) Regionalism
C) Racism
D) Socialism
- iv) For _____ religion contributes to maintain solidarity in the group.
A) Marx
B) Spencer
C) Hegel
D) Weber
- v) Animism means belief in _____.
A) Nature
B) Spirit
C) Holy books
D) Gods
- vi) The theory of structuralism was given by _____.
A) Durkheim
B) Levi-Strauss
C) Comte
D) Spencer
- vii) India is a _____ country.
A) Secular
B) Religious
C) Monarchist
D) Dictatorship

P.T.O.

viii) Religion is an agency of social _____

- A) Change
B) Mobility
C) Control
D) Problem

ix) Polytheism means belief in _____

- A) One God
B) Several Gods
C) Nature
D) Souls

x) _____ community has caste hierarchy.

- A) Muslim
B) Christian
C) Jain
D) Hindu

2. Write short answer on **any four** of the following : 8

- A) What is religion ?
B) What is fundamentalism ?
C) What is proselytism ?
D) What is multiculturalism ?
E) What is secularism ?
F) What is Monotheism ?

3. Write short notes on **any four** of the following : 12

- A) Dialectical materialism.
B) Communalism.
C) Scope of sociology of religion.
D) Durkheim's functionalism
E) Naturalism
F) Functions of religion.

4. A) Define religion and explain its sociological significance. 10

OR

B) Explain Levi-Strauss's structuralist approach to religion.

5. Discuss on the factors creating obstacles in secularism in India. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- i) कार्लमाक्स यांनी धर्म विषयक _____ दृष्टीकोण मांडला.
अ) कार्यवादी
ब) घटनाशास्त्रवादी
क) भौतिकवाद
ड) कार्यात्मकवाद
- ii) _____ म्हणजे धर्म परिवर्तन होय.
अ) राष्ट्रवाद
ब) धर्मावरवाद
क) निधर्मवाद
ड) अधर्मवाद
- iii) _____ हे धार्मिक अशांततेचे कारण आहे.
अ) सांप्रदायवाद
ब) प्रांतवाद
क) वंशवाद
ड) समाजवाद
- iv) _____ च्या मते धर्माच्या योगदानामुळे समूहात एकात्मता राहते.
अ) मार्क्स
ब) स्पेंसर
क) हेगेल
ड) वेबर
- v) आत्मावाद म्हणजे _____ वरील श्रद्धा होय.
अ) निसर्ग
ब) आत्मा
क) पवित्र ग्रंथ
ड) देव
- vi) _____ यांनी संरचनावादाचा सिद्धांत मांडला.
अ) दुखार्डिम
ब) लेव्हीस स्ट्रॉस
क) कॉम्ट
ड) स्पेंसर
- vii) भारत हे _____ राष्ट्र आहे.
अ) धर्म निरपेक्ष
ब) धार्मिक
क) एकाधिकार
ड) हुकुमशाही
- viii) धर्म हे सामाजिक _____ चे साधन आहे.
अ) परिवर्तन
ब) गतिशीलता
क) नियंत्रण
ड) समस्या

- ix) बहुदेववाद म्हणजे _____ वरील श्रद्धा होय.
 अ) एक ईश्वर ब) अनेक ईश्वर
 क) निसर्ग ड) आत्मा
- x) _____ सांप्रदायात जातीचे उत्क्रम आहे.
 अ) मुस्लीम ब) ख्रिश्चन
 क) जैन ड) हिंदू

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- अ) धर्म म्हणजे काय ?
 ब) मूलतत्वाद म्हणजे काय ?
 क) धर्मांतरवाद म्हणजे काय ?
 ड) बहुसंस्कृतिवाद म्हणजे काय ?
 इ) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे काय ?
 ई) एकेश्वरवाद म्हणजे काय ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

- अ) द्वंद्वात्मक भौतिकवाद.
 ब) सांप्रदायवाद.
 क) धर्माचे समाजशास्त्राची व्याप्ती.
 ड) डरखाईमचा कार्यत्मकवाद.
 इ) निसर्गवाद.
 ई) धर्माची कार्ये.

४. अ) धर्माची व्याख्या देवूण त्याचे समाजशास्त्रीय महत्त्व स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) लेव्हीस स्ट्रॉसचा धर्मा विषयक संरचनावाद दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

५. भारतातील निधर्मवादात अडथळे निर्माण करणाऱ्या घटकांवर चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Group-c1) (Paper – IX)
Labour Economics

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The central point and labour market are
    - a) Wages
    - b) Periods of work
    - c) Conditions of work
    - d) All the above
  - 2) Productivity means
    - a) ability to produce
    - b) ability to work
    - c) ability to move
    - d) none of the above
  - 3) The relation between labour force and supply of labour is _____ in nature.
    - a) positive
    - b) negative
    - c) no relation
    - d) none of these
  - 4) The employment and economic development are
    - a) interrelated
    - b) alternative
    - c) not interrelated
    - d) none of the above
  - 5) The unemployment due to trade cycles means
    - a) structural unemployment
    - b) frictional unemployment
    - c) cyclical unemployment
    - d) technical unemployment
  - 6) To ensure minimum wage and fair wage to workers in an object of
    - a) national wage policy and producer
    - b) national wage policy
    - c) policy of industrialist
    - d) none of these

- 7) National Rural Employment Programme was started in the year
a) January 1982   b) October 1980
c) March 1984   d) December 1979
- 8) The Payment of Bonus Act is passed in the year
a) 1962   b) 1964   c) 1965   d) 1966
- 9) The theory of standard of living is propounded by
a) Malthus   b) Ricardo   c) J.S. Mill   d) Karl Marx
- 10) When worker migrates from one region to another region for employment, this type of mobility of labour is called
a) Geographical   b) Occupational
c) Historical   d) None of the above
2. Write short answer (**any four**) : **8**
1) What is labour ?
2) What is rationalization ?
3) What is unemployment ?
4) What is fair wage ?
5) Who was propounded the marginal productivity theory of wages ?
6) What is profit sharing ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
1) The supply of labour.
2) The causes of poverty.
3) Modernization on employment in agricultural sector.
4) Methods and recruitment of labour.
5) National wage policy.
6) The minimum wage.
4. What are the imperfections of labour market ? **10**
OR
Explain the marginal productivity theory of wages.
5. Explain the causes of unemployment of India. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) श्रमबाजाराचे केंद्र बिंदू _____ हे आहेत.
अ) वेतनदर
क) कामाच्या अटी
ब) कामाचे तास
ड) वरीलपैकी सर्व
- २) उत्पादकता म्हणजे
अ) उत्पादन करण्याची क्षमता
क) स्थलांतराची क्षमता
ब) काम करण्याची क्षमता
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ३) श्रमशक्ती आणि श्रमपुरवठा यांच्यात _____ स्वरूपाचा संबंध आहे.
अ) सकारात्मक
क) संबंध नसतो
ब) नकारात्मक
ड) यापैकी काहीही नाही
- ४) रोजगार आणि आर्थिक विकास हे _____ आहेत.
अ) परस्परपूरक
क) एक मेकांशी संबंधित नाहीत
ब) परस्पर पर्यायी
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ५) व्यापारचक्रामुळे निर्माण होणारी बेकारी म्हणजे _____ होय.
अ) रचनात्मक बेकारी
क) चक्रीय बेकारी
ब) धर्षणात्मक बेकारी
ड) तांत्रिक बेकारी
- ६) कामगारांना किमात वेतन व योग्य वेतनाची खात्री देणे हे _____ या धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.
अ) उत्पादकांचे राष्ट्रीय वेतन धोरण
क) कारखानदारांचे धोरण
ब) राष्ट्रीय वेतन धोरण
ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ७) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम _____ या वर्षापासून सुरू करण्यात आला.
अ) जानेवारी १९८२
क) मार्च १९८४
ब) आक्टोबर १९८०
ड) डिसेंबर १९७९
- ८) बोनसदेय कायदा _____ या वर्षी संमत झाला.
अ) १९६२
ब) १९६४
क) १९६५
ड) १९६६

९) जीवनमानाच्या दर्जाचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.

अ) माल्थस

ब) रिकार्डो

क) जे. एस्. मिळ ड) कार्ल मार्क्स

१०) जेव्हा कामगार एका प्रदेशातून दुसऱ्या प्रदेशात रोजगारासाठी जातात तेव्हा त्याकामगाराची _____ गतिशीलता असते.

अ) भौगोलिक

ब) व्यावसायिक

क) ऐतिहासिक

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) श्रम म्हणजे काय ?

२) विवेकीकरण म्हणजे काय ?

३) बेकारी म्हणजे काय ?

४) योग्य वेतन म्हणजे काय ?

५) वेतनांचा सिमांत उत्पादकता सिद्धांत कोणी मांडला ?

६) नफ्यात सहभाग म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) श्रमाचा पुरवठा

२) दारिद्र्याची कारणे

३) शेतीक्षेत्रातील रोजगारावरील आधुनिकीकरण

४) श्रमाच्या भरती पद्धती

५) राष्ट्रीय वेतन धोरण

६) किमान वेतन

४. श्रमबाजाराच्या अपूर्णता कोणत्या ?

१०

किंवा

वेतनाचा सिमांत उत्पादकता सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. भारतातील बेकारीची कारणे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – III) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D1) (Paper – IX)
Western Political Thought**

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct options and rewrite the sentences : **10**

1) According to _____, the first law of nature is that everybody should aim at securing peace.

- a) Locke   b) Rousseau   c) Green   d) Hobbes

2) _____ liberty is not acceptable in a modern state.

- a) Natural liberty   b) Civil liberty
c) Political liberty   d) Economic liberty

3) _____ said, "Man is born free everywhere he is in chains".

- a) Hobbes   b) Locke   c) Rousseau   d) Green

4) According to Plato, _____ is the most inferior type of the state.

- a) Democracy   b) Oligarchy   c) Monarchy   d) Timocracy

5) According to Aristotle, the best polity which is based on the principle of

- a) Democracy   b) Oligarchy
c) Mean   d) Quantity and quality

6) _____ propounded the principle that the political ruler should be amoral.

- a) Machiavelli   b) Hobbes   c) Locke   d) Rousseau

7) _____ is not a principal character in Plato's Republic.

- a) Polemarchus   b) Adeimantus   c) Protagoras   d) Glaucon

- 8) _____ defines justice as 'justice as the interest of the strong'.
- a) Rawls   b) Aristotle   c) Plato   d) Thrasymachas
- 9) _____ said that some men are ruled by force and some other by law.
- a) Marx   b) Lenin   c) Hegel   d) Machiavelli
- 10) The book 'Science of Logic' is authored by
- a) Hobbes   b) Hegel   c) T.H. Green   d) Locke
2. Write answers in brief (**any four**) : **8**
- 1) What is meant by majority will ?
  - 2) What is a 'pure state' according to Aristotle ?
  - 3) Rousseau's views on individual liberty.
  - 4) Locke's views on division of power.
  - 5) What is meant by natural law ?
  - 6) Hobbe's views on sovereignty.
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- 1) Aristotle's views on slavery.
  - 2) Hegel's views on freedom of the individual.
  - 3) Marsilius of Padua's concept of positive law.
  - 4) Rousseau's theory of General will.
  - 5) Locke's views on property.
  - 6) Dialectical method of Hegel.
4. Write answer of **any one** : **10**
- A) Explain the Plato's Educational system.
- OR
- B) Discuss Hegel's theory of state.
5. Write answer in detail : **10**
- Write a note on Machiavelli's political thought.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा :

10

- 1) _____ च्या मतानुसार प्रत्येकानेच शांततेच संरक्षण करण्याच ध्येय ठेवणे हा निसर्गाचा पहिला कायदा आहे.
अ) लॉक   ब) रूसो   क) ग्रीन   ड) हॉब्ज
- 2) आधुनिक राज्यामध्ये _____ प्रकारचे स्वातंत्र्य हे स्वीकाराई नाही.
अ) नैसर्गिक स्वातंत्र्य   ब) नागरी स्वातंत्र्य
क) राजकीय स्वातंत्र्य   ड) आर्थिक स्वातंत्र्य
- 3) 'मनुष्य जन्मताच स्वतंत्र आहे परंतु तो बेड्यांमध्ये जखडलेला आहे' असे _____ ने म्हटले आहे.
अ) हॉब्ज   ब) लॉक   क) रूसो   ड) ग्रीन
- 4) प्लेटोच्या मते, _____ हा सर्वात भ्रष्ट शासनप्रकार आहे.
अ) लोकतंत्र   ब) अल्पतंत्र   क) राजेशाही   ड) महाजनतंत्र
- 5) ऑरिस्टॉटलच्या मते, सर्वोत्तम शासनप्रकार _____ वर आधारित असतो.
अ) लोकतंत्र   ब) अल्पतंत्र
क) मध्यम मार्ग   ड) संख्यात्मकता आणि गुणवत्ता
- 6) राज्यकर्ता हा अनैतिक असला पाहिजे हे तत्व _____ ने सांगितले.
अ) मॅकिव्हली   ब) हॉब्ज   क) लॉक   ड) रूसो
- 7) प्लेटोच्या रिपब्लिक ग्रंथातील _____ हे प्रधान पात्र नाही.
अ) पॉलिमाक्स   ब) एडीमेन्टस
क) प्रोटागोरस   ड) ग्लॉकन
- 8) 'न्याय म्हणजे बलवान लोकांचे हित' अशी न्यायाची व्याख्या _____ याने केली.
अ) रॉल्स   ब) ऑरिस्टॉटल
क) प्लेटो   ड) थ्रेसीमॅक्स

9) 'काही लोकांवर बलाच्या आधारे तर काही लोकांवर कायद्याद्वारे राज्य करता येते असे _____ ने म्हटले आहे.

अ) मार्क्स   ब) लेनिन   क) हेगेल   ड) मॅकिव्हली

10) 'सायन्स ऑफ लॉजिक' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.

अ) हॉब्ज   ब) हेगेल   क) टी.एच.ग्रीन   ड) लॉक

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) बहुमताची इहा म्हणजे काय.
- 2) ऑरिस्टॉटलच्या मते राज्याचा शुद्ध प्रकार म्हणजे काय ?
- 3) रूसोचे व्यक्तिगत स्वातंत्र्याविषयी विचार सांगा.
- 4) लॉकचे सत्ताविभाजनाविषयी विचार सांगा.
- 5) नैसर्गिक कायदा म्हणजे काय ?
- 6) हॉब्जचे सार्वभौमत्वाविषयी विचार सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) ऑरिस्टॉटलचे गुलामगिरीविषयक विचार.
- 2) हेगेलचे व्यक्तिगत स्वातंत्र्याविषयी विचार.
- 3) मार्सिलिओ ऑफ पाडुआची सकारात्मक कायद्याची कल्पना.
- 4) रूसोची सामूहिक इहेची संकल्पना.
- 5) लॉकचे मालमत्तेविषयक विचार.
- 6) हेगेलची द्वंद्वत्मक अभ्यासपद्धती.

4. खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा (कोणत्याही एक) :

10

अ) प्लेटोचे शिक्षण विषयक विचार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) हेगेलचे राज्यसंस्थेविषयक विचार स्पष्ट करा.

5. खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा :

10

मॅकिव्हेलीचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.

_____

SLR-G – 203

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII (अ))

एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : आत्मचरित्रे

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) सांवतसर वर्गात शिकवत असता कोणाचा विषय निधालाकी खूप भावनाशील व्हायचे.

अ) पत्नी   ब) मुलगी   क) आई   ड) आजी

२) ज्ञानेश्वर मुळे यांनी शिकत असता कोण अधिकाऱ्या कडून प्रेरणा घेतली ?

अ) शरद पोंक्षे   ब) शरद काळे   क) शरद गोरे   ड) शरद जोशी

३) ज्ञानेश्वर मुळे यांना सर्वात भयंकर वेड कशाचे होते ?

अ) पोहणे   ब) प्रवास करणे   क) धावणे   ड) मैदानी खेळ खेळणे

४) सिंधुताईचे प्राथमिक शिक्षण कोणत्या गावी सुरू झाले ?

अ) वर्धा   ब) वरोरा   क) पिंपरी   ड) वासिम

५) सिंधुताईचे माहेरचे मूळ नाव काय ?

अ) चिंधी   ब) चिंगी   क) मंगी   ड) रंगी

६) सिंधुताईनी कोणासाठी चळवळ उभी केली ?

अ) आदिवासी   ब) कामगार   क) कर्मचारी   ड) भटक्या जमाती

७) रामचंद्र नलावडे यांच्या वडिलांचे नाव काय ?

अ) भैरू   ब) पाडुरंग   क) विठ्ठल   ड) शिन्नु

P.T.O.

८) यल्लुबाईचे गाणी गोड गळ्याने कोण म्हणत असे ?

अ) गंगी   ब) कमळी   क) सोनी   ड) बाबी

९) कोणत्या कंत्राटदाराचे खडी फोडण्याचे काम नाशि करोडला चालू होते ?

अ) सिंधी   ब) एल. अँड टी.

क) शिर्के अँड शिर्के   ड) मनिषा कंस्ट्रक्शन

१०) रामचंद्र नलावडे यांना गाण्याची गोड तळे गावच्या कोणत्या मास्तरांमुळे लागली ?

अ) जाधव मास्तर   ब) कुलकर्णी मास्तर

क) जोशी मास्तर   ड) जगताप मास्तर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) ज्ञानेश्वर मुळेंवर बालपणी कोणते संस्कार झाले ?

२) ज्ञानेश्वर मुळे यांनी शाळेत असताना कोणत्या पुस्तकांचे वाचन केले ?

३) सिंधुताईंनी स्वतःसाठी वनवासी हा शब्द कोणत्या अर्थाने वापरला ?

४) सिंधुताईंनी वनमंत्री गुप्ताजींकडे कोणत्या गावासाठी जीवनदान मागितले ?

५) रामचंद्र नलावडे यांची भटकंती कोठे कोठे झाली ?

६) दगडफोड्यामध्ये कोणकोणत्या देवतांचा नामोल्लेख आला आहे ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) ज्ञानेश्वर मुळे यांनी नीलांबरीचा उल्लेख कोणासाठी व कसा केला ते साधार सांगा.

२) आत्मचरित्राचे स्वरूप सांगा.

३) 'दगडफोड्या' मधील अंधःश्रद्धा.

४. 'माती, पंख आणि आकाश' यामधून ग्रामीण युवकांना कोणकोणत्या प्रेरणा मिळतात ते सांगा.

१०

किंवा

'दगडफोड्या' च्या आधारे त्यामध्ये आलेले समाज जीवनाचे चित्र रेखाटा.

५. 'मी वनवासी' मधून व्यक्त झालेले सिंधुताईंचे खडतर जीवन साधार लिहा.

१०

SLR-G – 204

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015

मराठी (Paper – VIII (B))

मध्ययुगीन पद्य

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) नाचू _____ रंगी | ज्ञानदीप लावू जगी.

अ) अभंगाचे

ब) कीर्तनाचे

क) भजनाचे

ड) देवाचिया

२) संत नामदेवांच्या वडिलांचे नाव काय होते ?

अ) दामाशेटी

ब) राजाशेटी

क) बाळाशेटी

ड) रावशेटी

३) वारकरी संप्रदायाची पताका संत नामदेवांनी उत्तरभारतामध्ये कुठपर्यंत नेली ?

अ) काशिपर्यंत

ब) पंजाबपर्यंत

क) गुजरातपर्यंत

ड) मध्यप्रदेशापर्यंत

४) संत नामदेवांनी कोणता संकल्प केला होता ?

अ) शतकोटी अभंगांचा

ब) लक्ष अभंगांचा

क) चरित्रलेखनाचा

ड) यापैकी नाही

P.T.O.

५) नामदेवांनी कोणत्या भक्तीचा पुरस्कार केला ?

अ) मधुरा भक्ती	ब) सगुण भक्ती
क) निर्गुण भक्ती	ड) वात्सल्य भक्ती

६) संत एकनाथांच्या गुरुंचे नाव कोणते ?

अ) जनार्दन स्वामी	ब) ज्ञानदेव
क) नामदेव	ड) बाबाजी चैतन्य

७) एकनाथी भारूडांचे प्रयोजन कोणते आहे ?

अ) मनोरंजन	ब) स्वप्नरंजन
क) समाजप्रबोधन	ड) स्वानंद

८) _____ विंचू चावला | तव घाम अंगाशी आला ।

अ) कामक्रोध	ब) मत्सर
क) दंभ	ड) काळा

९) प्रभातीचे दूत म्हणून कोण ओळखला जातो ?

अ) कोल्हाटी	ब) दादला
क) चोपदार	ड) वासुदेव

१०) भारूड मधील 'भा' म्हणजे काय ?

अ) प्रज्ञा	ब) विचार
क) प्रतिभा	ड) माहिती

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतीही पाच) :

१०

१) कोल्हाट्याचा खेळ पाहून कोणती अवस्था प्राप्त होते असे एकनाथांनी म्हटले आहे.

२) 'मल्हारीची वारी' या भारूडातून एकनाथांनी कोणता भंडारा लावीन असे म्हटले आहे ?

- ३) एकनाथांच्या 'जोगवा' या भारूडातून कोणते मागणे मागितले आहे ?
- ४) देव पावत नाही म्हटल्यावर नामदेवांनी देवाला कोणत्या शब्दात बोल लावला आहे ?
- ५) नामदेवांच्या कुटुंबातील सदस्यांची नावे लिहा.
- ६) नामदेवांचे गुरू कोण होते ? त्यांची भेट कोठे झाली ?
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन) : १०
- १) नामदेवांनी आपल्या अभंगातून पंढरपूरचे वर्णन कसे केले आहे ?
- २) विठ्ठमाऊली विषयीचा जिव्हाळा नामदेवांच्या अभंगातून कसा प्रकटला आहे ?
- ३) 'दादला' या भारूडातील रूपक स्पष्ट करा.
४. एक भाव कवी म्हणून संत नामदेवांच्या अभंगवाणीचे विश्लेषण करा. १०
- किंवा**
- समाजसुधारक म्हणून संत एकनाथांच्या भारूडाचा परामर्श घ्या.
५. संत एकनाथांच्या निवडक भारूडांच्या आधारे नाथकालीन समाजाचे अंतरंग स्पष्ट करा. १०
-

SLR-G – 205

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII-C)
मराठी भाषिक कौशल्य व व्याकरण

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा) : १०
- १) 'गुजगोष्ठी' या ललित निबंधाच्या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
अ) यशवंत मनोहर   ब) बाबा कदम   क) ना.सी. फडके   ड) रामनाथ चव्हाण
- २) सारांश लेखनात शिर्षक कसे असावे ?
अ) अन्वर्थक   ब) विस्तारित   क) मोठ्या अक्षरात   ड) रंगीत
- ३) संस्कृत भाषेत क्रियापदाला काय म्हणतात ?
अ) विख्यात   ब) आख्यात   क) प्रख्यात   ड) सुविख्यात
- ४) 'मधूने लाडू खाल्ला होता.' - काळ ओळखा.
अ) साधा भूतकाळ   ब) अपूर्ण भूतकाळ
क) पूर्ण भूतकाळ   ड) रीति भूतकाळ
- ५) 'अतिशय रागीट मनुष्य' या अर्थाचा वाक्प्रचार लिहा.
अ) दुर्वास   ब) जमदग्नी   क) व्यास   ड) चार्वाक
- ६) 'ओनामा' म्हणजे काय ?
अ) प्रारंभ   ब) मध्य   क) शेवट   ड) राष्ट्रपती
- ७) 'Elocution' या शब्दासाठी पर्यायी मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा.
अ) वादविवाद   ब) जल्प   क) वक्तृत्व   ड) वितण्ड

P.T.O.

८) 'Census' या शब्दासाठी पर्यायी मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा.

अ) जणगणना   ब) संवेदनशीलता   क) घोष वाक्य   ड) जुळारी

९) सारांश केलेल्या परिच्छेदाचे सत्व कशात असते ?

अ) मूळ उतारा   ब) शीर्षक   क) सामारोप   ड) प्रस्तावना

१०) 'सुगम मराठी व्याकरण लेखन' या ग्रंथाच्या लेखकाचे नाव लिहा.

अ) ल.रा. नसिराबादकर   ब) निलिमा गुंडी
क) भामह   ड) कै.मो.रा. वाळंबे

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (सहापैकी पाच प्रश्न) :

१०

१) निबंध म्हणजे काय ?

२) सारांशलेखनाचे महत्त्व लिहा.

३) अपूर्णकाळ म्हणजे काय ?

४) 'साखर औषधाला देखील नाही' या म्हणीचा अर्थ लिहा.

५) पारिभाषिक शब्दांची आवश्यकता कोणकोणत्या क्षेत्रात असते ?

६) दोन ललित निबंध लेखकाची नावे लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (तीनपैकी दोन प्रश्न) :

१०

१) निबंध लेखनात रचनेच्या दृष्टीने कोणते घटक महत्त्वाचे ठरतात, ते स्पष्ट करा.

२) ग्रंथाच्या मलपृष्ठावरील सारांश लेखनाचे महत्त्व उदाहरणांसह लिहा.

३) 'खेळ' या धातूची सर्व काळांतील रूपे लिहा.

४. 'सारांशलेखनात मूळ उताऱ्याचे सार यायला हवे'. या विधानाचा परामर्श घ्या.

१०

किंवा

'लोकभाषेतील म्हणी या अर्थदृष्ट्या सुवर्ण खाणी होत'. साधार चर्चा करा.

५. 'संत साहित्याची थोरवी' या विषयावर निबंध लिहा.

१०

६) नाइडा ने अनुवाद प्रक्रिया के _____ सोपान माने हैं ।

- अ) दो   ब) तीन
क) चार   ड) पाँच

७) 'भावानुवाद' अनुवाद का _____ है ।

- अ) प्रकार   ब) तत्त्व
क) प्रयोजन   ड) प्रवृत्ति

८) 'मक्षिकास्थाने मासिका' वाली स्थिति _____ में होती है ।

- अ) भावानुवाद   ब) शब्दानुवाद
क) रूपानुवाद   ड) छायानुवाद

९) 'ज्ञातस्यकथनमनुवाद' अनुवाद का यह अर्थ _____ संस्कृत ग्रंथ में दिया है ।

- अ) जैमिनीय न्यायमाला   ब) ऐतरेय ब्राह्मण
क) ऋग्वेद   ड) शब्दार्थ चिंतामणी

१०) 'अनुवाद में _____ का महत्त्व आत्मा के समान है ।

- अ) शैली   ब) भाषा
क) संस्कृति   ड) अर्थ

२. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए :

१०

१) अनुवाद की एक परिभाषा लिखिए ।

२) अनुवाद के प्रकारों को लिखिए ।

३) अर्थयोग किसे कहा जाता है ?

४) अनुवाद का महत्त्व लिखिए ।

५) पद्यानुवाद किसे कहते हैं ?

६) समतुल्यता का मतलब क्या है ?

३. अ) निम्नलिखित **मराठी** अनुच्छेद का **हिंदी** में अनुवाद कीजिए । ५

आपण सर्व जण जातीत जन्म पावत असतो. लेखक ही जातीत जन्माला येत असतो. जातीतेच अनुभव घेत असतो. जातीतेच अनुभव व्यक्त करीत असतो. त्याला परजातीचा, परसमाजाचा अनुभव घेण्याची क्षमता नसते. अतिशय थोड्या लोकाजवळ ही क्षमता असते. हिंदी, उर्दू लेखकांनी मात्र खूप वेग वेगळ्या समाजावर लिहिले आहे. मराठीमध्ये ख्रिस्ती, ज्यू, मुसलमान, वेश्या अशा वेगवेगळ्या समाजाचे चित्रण लघुकथामधून फक्त मीच केलेले आहे.

आ) निम्नलिखित **अंग्रेजी** अनुच्छेद का **हिंदी** में अनुवाद कीजिए । ५

My mother-tongue is Marathi. I offered Hindi in my M.Com. degree course. Hindi is an official language of the Govt. of India. I passed an examination in commercial correspondence. The Medium of my answering questions is Hindi. I have good business term with their for the last seven years. I have deposited the earnest money in the State Bank of India.

४. अनुवाद की प्रक्रिया को विशद कीजिए । १०

अथवा

अनुवाद के लिखित स्वरूप को स्पष्ट कीजिए ।

५. अनुवाद और समतुल्यता के सिद्धांत पर प्रकाश डालिए । १०

SLR-G – 207

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)
साहित्यिक वर्ग – ख : नाटक और रंगमंच
(नाट्य कृतियाँ – हैलो कामरेड, सूर्य की अंतिम किरण से पहली किरण तक)
(New)

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

1) _____ जैसे लोगों को भला कब यह सहन होगा कि दलित समाज में से कोई उसका सीनियर बन जाये।

- 1) रमा
2) सुधीर
3) दीपक
4) अरविन्द

2) _____ का नाम सुमरती दाई ने रख दिया था।

- 1) अजय
2) पलटू
3) किसना
4) हरिया

3) कानूनी _____ में तुम कुछ भी कहो मैंने उसे सजा दी है।

- 1) पार्टी
2) जंगल
3) भाषा
4) तौर

4) विमला _____ के बेटी का नाम है।

- 1) हीरालाल
2) अजय
3) दीपक
4) सुधीर

5) रंगमंच एक _____ है।

- 1) आनंद
2) संबंध
3) अनुभूति
4) जीवन

P.T.O.

6) अभिनय _____ की सहज प्रवृत्ति है।

1) मानव	2) अभिनेता
3) दर्शक	4) पाठक

7) _____ ने राजा के लिए रात को आठ भागों में बाँटा है।

1) गुप्तचर	2) कौटिल्य
3) ज्योतिषी	4) महामात्य

8) _____ ने द्रोणाचार्य से कहा था मुझे मछली की केवल दाईं आँख दिखायी दे रही है।

1) दुर्योधन	2) एकलव्य
3) अर्जुन	4) कर्ण

9) _____ अब यह संबोधन नहीं।

1) आर्यपुत्र	2) नाथ
3) महाराज	4) ओक्काक

10) _____ को कविजन असूर्यस्पर्शा कहते थे।

1) विमला	2) सुनिता
3) शीलवती	4) महत्तरिका

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए।

10

1) रंगमंच की स्वरूपगत पाँच विशेषताएँ लिखिए।

2) नाटक और रंगमंच का अंतः संबंध की पाँच विशेषताएँ लिखिए।

3) रवि पागल क्यों हो जाता है ?

4) हिरालाल की मौत कैसे हुई ?

5) चक्रवाक पक्षी व्याकुल क्यों है ?

6) मल्ल राज्य की कौन-सी परम्परा थी ?

3. निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 10
- 1) 'गुप्ताजी, बेटी शब्द तुम्हारे होठों पर शोभा नहीं देता।
काश अगर तुम्हारी बेटी होती तब क्या, ऐसा ही करते।'
- 2) साली हर काम में दलाली, जिस देश में लेखक को भी कमीशन देना पड़े। उस देश का क्या होगा।
- 3) 'नहीं . . . तुम मुझे इतना कठोर दंड नहीं दे सकते, मेरे साथ इतना बड़ा अन्याय नहीं कर सकते . . . ?'
4. 'हैलो कामरेड' नाटक की कथावस्तु लिखिए। 10
- अथवा**
- अजय की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
5. 'सूर्य की अंतिम किरण से सूर्य की पहली किरण तक' नाटक का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए। 10
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)**

साहित्यिक वर्ग क: प्राचीन एवं मध्यकालीन काव्य

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

- 1) कीर्तिलता में विद्यापति ने अपने आध्यदाता _____ की प्रशंसा की है।
अ) कीर्तिसिंह   ब) शिवसिंह   क) जयसिंह   ड) शेरसिंह
- 2) विद्यापति को _____ कहा जाता है।
अ) मैथिल सम्राट   ब) मैथिल वीर   क) मैथिल कोकिल   ड) मैथिल राज
- 3) विद्यापति के माता का नाम _____ था।
अ) हंसिनीदेवी   ब) हुलसी   क) नीमा   ड) मीरा
- 4) शेरशाह के शासनकाल में जायसी ने _____ ग्रंथ की रचना की।
अ) अखरावट   ब) पद्मावत   क) आखरी कलाम   ड) बीजक
- 5) जायसनगर में हिंदी के प्रसिद्ध कवि _____ का जन्म हुआ।
अ) कबीर   ब) तुलसीदास   क) सूरदास   ड) जायसी
- 6) पद्मावत के _____ खंड में राजद्वार का वर्णन मिलता है।
अ) सिंहलद्वीप   ब) नागमती   क) मानसरोवर   ड) सात समुद्र
- 7) कबीरदास की मृत्यु सं. _____ में हुई।
अ) 1575   ब) 1455   क) 1555   ड) 1475
- 8) 'बीजक' _____ के मतों का पुराना और प्रामाणिक संग्रह है।
अ) कबीरदास   ब) तुलसीदास   क) सूरदास   ड) जायसी

- 9) कबीर पिया को रिझाने के लिए _____ की कोठरी करना चाहते हैं ।
 अ) घास   ब) नयनों   क) पत्थर   ड) दिल
- 10) कबीर के अनुसार _____ की जाति नहीं पूछनी चाहिए ।
 अ) साधु   ब) आदमी   क) मनुष्य   ड) स्त्री
2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए । 10
- 1) विद्यापति का वियोग शृंगार के संबंध में एक पद लिखिए ।
  - 2) विद्यापति ने कौनसी भाषा में साहित्य निर्मिती की ?
  - 3) पद्मावत में राजा रत्नसेन किसका प्रतीक है ?
  - 4) जायसी ने पद्मावत में कौन-कौन से फूलों के नाम लिखे है ?
  - 5) कबीर माया को महाठगनी क्यों कहते हैं ?
  - 6) गुरु की प्रशंसा करनेवाला कबीर का एक दोहा लिखिए ।
3. टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2) : 10
- 1) विद्यापति की भक्तिभावना ।
  - 2) पद्मावत में सौंदर्य वर्णन ।
  - 3) कबीर की भाषा ।
4. विद्यापति भक्त कवि है या शृंगारी कवि स्पष्ट कीजिए । 10
- अथवा**
- ‘पद्मावत’ का महाकाव्यत्व विशद कीजिए ।
5. कबीर के विद्रोही स्वरूप पर प्रकाश डालिए । 10
-

SLR-G – 209

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – 8)
साहित्यिक वर्ग (ग) भारतीय साहित्य

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए: **10**
- 1) 'भारतीय साहित्य की भूमिका' इस ग्रंथ के लेखक _____ है।
1) राधाकृष्णन   2) प्रेमसिंह   3) रामविलास शर्मा   4) नगेंद्र
- 2) सन् _____ के बाद भारतीय साहित्य की सभी भाषाओं में पुनर्जागरण की प्रक्रिया मिलती है।
1) 1800   2) 1857   3) 1900   4) 1920
- 3) भारतीय साहित्य का मूल स्वर _____ रहा है।
1) सामाजिक   2) राष्ट्रीय-सांस्कृतिक
3) धार्मिक   4) ऐतिहासिक
- 4) निम्न में से _____ दक्खिनी हिंदी के रचनाकार नहीं है।
1) गालिब   2) वली औरंगाबादी
3) ख्वाजा बंदनवाज   4) सुलेमान खतीब
- 5) भारतीय साहित्य _____ भाषा में लिखा जाता है।
1) एक   2) दो   3) तीन   4) अनेक
- 6) गिरीश कर्नाड की मातृभाषा _____ है।
1) कन्नड   2) तमिल   3) कोंकणी   4) हिंदी
- 7) 'हयवदन' में _____ चेतना मिलती है।
1) धार्मिक   2) ऐतिहासिक   3) सामाजिक   4) मिथकीय

P.T.O.

- 8) पद्मिनी स्वयं को _____ मानती है।
 1) देवी   2) आदर्श   3) पुण्यात्मा   4) पापिनी
- 9) 'हयवदन' नाटक स्त्री-पुरुष संबंधों के _____ को दर्शाता है।
 1) प्रेम   2) संघर्ष   3) अधूरेपन   4) पूर्णत्व
- 10) 'हयवदन' के पिता _____ से मुक्त होते हैं।
 1) पाप   2) शाप   3) जेल   4) रोग
2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए। 10
- 1) दक्खिनी हिंदी साहित्य की विशेषताएँ कौनसी है ?
 2) भारतीय साहित्य में कौनसे मूल्य मिलते हैं ?
 3) सीराज औरंगाबादी के साहित्य की विशेषताएँ लिखिए।
 4) 'हयवदन' नाटक कौनसा संदेश देता है ?
 5) पद्मिनी की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
 6) 'हयवदन' नाटक के संवादों की विशेषताएँ लिखिए।
3. टिप्पणियाँ लिखिए। (किन्हीं दो) : 10
- 1) भारतीय मूल्य
 2) ख्वाजा बंदनवाज
 3) 'हयवदन' नाटक में संकलनत्रय
4. भारतीय साहित्य के अध्ययन की समस्याओं को स्पष्ट कीजिए। 10
- अथवा**
- दक्खिनी हिंदी के उद्भव और विकास को विशद कीजिए।
5. 'हयवदन' नाटक के कथावस्तु की समीक्षा कीजिए। 10
-

SLR-G – 21

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (Paper – 3)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८०० ते १९२०)

Day and Date : Friday, 17-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- सूचना :** १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मराठीतील 'आद्य निबंधकार' म्हणून कोणास ओळखले जाते ?
अ) लोकहितवादी   ब) शि.म. परांजपे
क) श्री.व्यं. केतकर   ड) वा.म. जोशी
- २) मराठी लघुनिबंधाचे जनक कोणास मानले जाते ?
अ) ना.सी. फडके   ब) वि.स. खांडेकर
क) अनंत काणेकर   ड) यापैकी नाही
- ३) राम गणेश गडकरी यांनी कोणत्या नावाने विनोदी लेखन केले ?
अ) बालकराम   ब) दत्ताराम   क) राम हरी   ड) यापैकी नाही
- ४) मराठीतील पहिली कादंबरी कोणती मानली जाते ?
अ) 'मी'   ब) यमुनापर्यटन   क) आश्रम हरिणी   ड) माझं कुंकु
- ५) इ.स. १८९५ ते १९३५ हा _____ कालखंड म्हणून ओळखला जातो.
अ) मनोरंजन   ब) अभिरुची   क) किल्लोस्कर   ड) नवयुग
- ६) मराठीतील पहिली ग्रामीण कादंबरी कोणती आहे ?
अ) पिराजी पाटील   ब) दुर्देवी रंगू   क) वाईकर भटजी   ड) दुलारी

P.T.O.

- ७) 'तृतीयरत्न' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?
 अ) गो.ब. देवल
 ब) महात्मा ज्योतीबा फुले
 क) अण्णासाहेब किल्लोस्कर
 ड) यापैकी नाही
- ८) कवि विनामकांना कोणते कवी म्हणून ओळखले जाते ?
 अ) निसर्ग
 ब) राष्ट्रीय
 क) क्षेम
 ड) गूढवादी
- ९) _____ यांनी लिहिलेले 'कविचरित्र' हे साहित्यिकांच्या चरित्र लेखनाचा आरंभ मानला जातो.
 अ) ज.रा. आजगावकर
 ब) ल.रा. पांगारकर
 क) धनंजर कोर
 ड) प्रा.न.र. फाटक
- १०) गो.व. देवल यांना कोणत्या नाटकामुळे 'सामाजिक नाटकाचे जनक' अशी पदवी देण्यात आली ?
 अ) शापसंभ्रम
 ब) शारदा
 क) संशयकल्होळ
 ड) विक्रमोर्शकीय
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०
- १) महात्मा फुले यांच्या चार ग्रंथांची नावे लिहा.
  - २) शि.म. परांजपे यांच्या निबंधाची चार वैशिष्ट्ये लिहा.
  - ३) 'मनोरंजन' काळखंडातील स्त्री कथालेखिकांची नावे लिहा.
  - ४) लक्ष्मणशास्त्री मोरेश्वर हळवे यांच्या कादंबऱ्या कोणत्या आहेत ?
  - ५) केशवसुतांच्या पंचकातील पाच कवी कोणते आहेत ? नावे लिहा.
  - ६) चिपळूणकरांच्या निबंधमालेची वैशिष्ट्ये सांगा.
३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) : १०
- १) लोकहितवादींनी शतपत्रातून सामाजिक जाणीव कशी व्यक्त केले आहे ? साधार लिहा.
  - २) हरिभाऊ आपटे यांच्या कथांची वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये लिहा.
  - ३) '१८८५ ते १९२० या काळातील कादंबरी बदलत्या सामाजिक वास्तवाचे चित्र वाचकासमोर ठेवते' - लिहा.
४. '१८०० ते १८७४ या कालखंडास मराठी वाङ्मयाच्या पायाभरणीचा कालखंड मानला जातो'. सोदाहरण लिहा. १०
- किंवा**
- १८८५ ते १९२० या काळखंडातील कादंबरीच्या वाङ्मयीन आढावा घ्या.
५. 'केशवसुतांच्या कवितेने मराठी कविता सर्वथानि समृद्ध केली' या विधानाची सत्यता पटवा. १०

SLR-G – 210

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
ENGLISH (New)
Translation Studies (Paper – VIII) (Elective – A)

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the right answers from the alternatives given below : **10**
- 1) What happened when the lady in Dreaming of a Dead lady spoke with the poet ?
    - a) The door of Hell opened
    - b) The door of Heaven closed
    - c) The doors of Heaven opened
    - d) The doors of Hell closed
  - 2) _____ translated the original German poem The Solution into English.
    - a) Michael Hamburger
    - b) Michael Bretch
    - c) Bertolt Hamburger
    - d) Bertolt Bretch
  - 3) The back of Africa is broken under the weight of _____.
    - a) Punishment
    - b) Honour
    - c) Humiliation
    - d) Both a) and c)
  - 4) How are the paired butterflies in the poem The River Merchant's Wife : A letter ?
    - a) Yellow with Winter
    - b) Yellow with Monsoon
    - c) Yellow with August
    - d) Yellow with New Year

P.T.O.

- 5) Where did Sakharam find Laxmi ?
  - a) At Sonwane Bus-stand
  - b) In Pune Red light area
  - c) At Chimkhada Bus-stand
  - d) At the Railway station
- 6) At the time of Ganesh festival, Laxmi objects to _____
  - a) Champa's entry into the house
  - b) Daood's entry into the house
  - c) Fauzdar Shinde's entry into the house
  - d) Daood's chanting of Ganesh prayer
- 7) Who tells Hippolytus about Phaedra's desire ?

a) The chorus	b) Phaedra
c) The Nurse	d) Hippolytus
- 8) What is the other name of Aphrodite ?

a) Cypris	b) Eros
c) Artemis	d) Ariadne
- 9) A precondition for translation according to Anthony Pym is _____

a) Language	b) Transfer
c) Country	d) Both b) and c)
- 10) Intersemiotic translation is also called as _____

a) Transmission	b) Transfer
c) Transmutation	d) Text transfer

2. Answer the following questions in brief (**any five**) :

10

- 1) How does the lady welcome the poet in Dreaming of a Dead Lady ?
- 2) Write a note on the optimistic attitude of David Diop in the poem Africa.
- 3) Do you agree with the solution given by Bertolt Brecht in the poem The Solution ?
- 4) How does David Diop describe the miserable condition of his countrymen in Defiance Against Force ?
- 5) Write in brief Bernard Dadie's views on the lines of our hands.
- 6) Write a note on the emotions of the river merchant's wife.
- 7) Describe David Diop's love for Africa.

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- 1) Literary Translation.
  - 2) James Holmes map of Translation studies.
  - 3) Relationship between stylistics and translation.
- B) Answer the following questions in brief (**any two**) : **4**
- 1) Bring out the importance of translation studies in Indian context.
  - 2) Write a brief note on a translation as a cognitive activity.
  - 3) What are the main types descriptive translation studies ?
4. A) Draw the character sketch of Sokharam as a representative of male dominated society. **10**

OR

- B) Write an essay on the conflict in the play Hippolytus.
5. "Translator needs cultural literacy and cross cultural competence". Discuss the statement with reference to Micaela Muaoz Calve's essay translation and cross cultural communication. **10**
-

SLR-G – 211

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
ENGLISH
Cultural Studies (Paper – VIII)

Day and Date : Thursday, 14-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : **10**
- i) The novel Baromaas (Twelve Enduring Months) is translated into English by _____
a) Vilas Sarang   b) Vilas Salunkhe
c) Arun Kolatkar   d) Dilip Chitre
- ii) The name of Balimama's daughter is _____
a) Mukti   b) Deepti   c) Shakti   d) Mukta
- iii) The three terms used by Nemade in his essay 'Nativism in Literature' are Deshipana, _____ and Deshiyata.
a) Deshivad   b) Deshbhakti   c) Deshdrohi   d) Deshbandu
- iv) The three categories in the definition of culture are _____ documentary and social.
a) Political   b) Ideal   c) Cultural   d) Philosophical
- v) Arthur Yap in his poem 'Location' talks about a village _____
a) Without change   b) Static
c) Always changing   d) Passive
- vi) The poems of Akka Mahadevi denote her devotion and love towards _____
a) Siddharammaya   b) Basaveshwara
c) Chenna Mallikarjuna   d) Swami Aiyappa
- vii) The poem 'Within My Heart' is composed by _____
a) Ramdas   b) Tukaram   c) Eknath   d) Surdas

P.T.O.

- viii) In the poem, 'Don't despise me' Akka Mahadevi says "I exist chewing _____".
 a) dry leaves   b) dry fruits   c) dry grass   d) none of the above
- ix) The poem 'The Pen is Mightier than the Sword' by Marisca is written in memory of _____
 a) Kofi Annan   b) Kofi Awoonor
 c) Nelson Mandela   d) Martin Luther King
- x) Maya Angelou was an _____ poet.
 a) African – American   b) African
 c) American   d) Indian

2. Answer **any five** of the following questions in **two** or **three** sentences **each** :   **10**
- 1) What does the Planet do at night according to Mira Haribai ?
  - 2) How does Akka Mahadevi describe the 'Beautiful One' ?
  - 3) What is Tukaram's prayer to the Almighty ?
  - 4) How does the caged bird sing ?
  - 5) What does Humayan tell Zobeida ?
  - 6) Explain the theme of the poem 'The Pen is Mightier than the Sword' by Marisca.
3. A) Answer the following questions in brief. **Any two**.   **6**
- 1) What is culture ?
  - 2) Mention a few poets of the Bhakti Movement and their contribution.
  - 3) Explain the significant features of nationalism in India.
- B) Write short notes **any two** :   **4**
- 1) Bhakti Movement
  - 2) Characteristic features of Culture
  - 3) Nationalism in India.
4. Answer the following question. **Any one**.   **10**
- a) Critically analyze the essay 'Nativism in Literature' by Bhalchandra Nemade.
- OR
- b) What according to M. K. Gandhi is true Civilization ?
5. Answer the following question :   **10**
- a) Bring out the theme of oppression and suppression from Sadanand Deshmukh's 'Twelve Enduring Months'.
-

SLR-G – 212

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XV)
Mass Media

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

1. 1) ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ ಮೊದಲು ಆರಂಭವಾದದ್ದು 10
ಅ) ದಿಲ್ಲಿ ಅ) ಮುಂಬೈ ಇ) ಲಂಡನ್ ಈ) ಮದ್ರಾಸ್
2) ಮಣಿಪಾಲದ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆ
ಅ) ಮಯೂರ ಅ) ವಾಣಿ ಇ) ರಂಗಸುದ್ದಿ ಈ) ಉದಯವಾಣಿ
3) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ
ಅ) ತರಂಗ ಅ) ಸುಧಾ ಇ) ಮಯೂರ ಈ) ಪ್ರಜಾವಾಣಿ
4) ಜನರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಆಗದ ಶಾಸಕ ಎಂದರೆ
ಅ) ಪತ್ರಕರ್ತ ಅ) ಎಂ.ಪಿ ಇ) ಮಂತ್ರಿ ಈ) ಕಲೆಕ್ಟರ್
5) ಕಲಿಯುಗದವರ ಕಾಮಧೇನು ಎಂದರೆ
ಅ) ರೇಡಿಯೋ ಅ) ಪತ್ರಿಕೆ ಇ) ಆಕಳು ಈ) ಕಾದಂಬರಿ
6) ಬಾಲಿವುಡ್ ಎಲ್ಲಿದೆ ?
ಅ) ದಿಲ್ಲಿ ಅ) ಅಮೇರಿಕ ಇ) ಮುಂಬೈ ಈ) ಬಂಗಾಳ
7) ರಾಜಾ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಸಿನೆಮಾ ಸಿದ್ಧವಾದ ವರ್ಷ
ಅ) 1913 ಅ) 1813 ಇ) 1713 ಈ) 2003
8) ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಿನೆಮಾ ತಯಾರಿಸುವ ದೇಶ
ಅ) ಚೈನಾ ಅ) ಭಾರತ ಇ) ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಈ) ಸಿಕ್ಕಿಂ
9) ಕನ್ನಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಟ
10) WWW ಎಂದರೆ

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸುದ್ದಿ
- 2) ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ
- 3) ಆಧುನಿಕ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು
- 4) ಅಂತರ್ಜಾಲ
- 5) ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ
- 6) ಕ್ರೈಂ ನ್ಯೂಜ್.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ದೂರದರ್ಶನದ ಲಾಭಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಸಿನೆಮಾ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 3) ಸುದ್ದಿ ಎಂದರೇನು ?

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) 'ಪ್ರಸಾರ ಭಾರತಿ' ಯಿಂದಾಗುವ ಲಾಭಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ-ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

10

SLR-G – 213

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
URDU (Paper – VIII) (New)
Urdu Sahafat aur Fann-e-Tarjuma Nigari

Day and Date : Thursday, 14-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے:

(۱) _____ فیچر کی روح ہے۔

(اختصار   تفصیل   خلاصہ   وضاحت)

(۲) _____ وہ مضمون ہوتا ہے جس میں کسی بھی اخبار کے مدیر کی کسی اہم معاملہ پر رائے شائع ہوتی ہے۔

(کالم   اداریہ   فیچر   سائنس)

(۳) اُردو کا پہلا اخبار _____ ہے۔

(انقلاب   اُردوئے معلیٰ   جام جہاں نما   الہلال)

(۴) _____ اخبار کی جان ہے اور راست بازی بنیادی وصف ہے۔

(فصاحت   وضاحت   سیاست   صداقت)

(۵) "رہبر اخبار نویس" _____ کی کتاب ہے۔

(سید اقبال قادری   غلام یزدانی   انور دہلوی   عتیق صدیقی)

(۶) لندن کا اخبار "ڈیلی میل" روزانہ _____ کی تعداد میں فروخت ہوتا تھا۔

(پانچ ہزار   تین ہزار   دس   ایک لاکھ)

P.T.O.

- (۷) ہندوستان میں ابتدائی اخبارات غیر ملکی باشندوں نے _____ زبان میں شائع کئے تھے۔
(ترکی لاطینی عربی انگریزی)
- (۸) ابتدائی صحافی تاریخ کے صفحات پر _____ کے نام سے یاد کئے جاتے ہیں۔
(میمفلٹ باز شہاز ہرکارے ادارہ)
- (۹) فیچر کا صحافت میں وہی مقام ہے جو اردو شاعری میں _____ کا ہے۔
(قصیدہ غزل نظم مرثیہ)
- (۱۰) ہندوستان کا سب سے پہلا اخبار ہفتہ روزہ _____ کے نام سے جاری ہوا تھا۔
(ہکیئر بنگال گزٹ جام جہاں نما مرآۃ الاخبار بنگال گزٹ)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) صحافت کی تعریف بیان کیجئے۔
- (۲) مزاحیہ کالم کسے کہتے ہیں؟
- (۳) کامیاب خبر کسے کہتے ہیں؟
- (۴) خبر کے اجزائے ترکیبی لکھئے۔
- (۵) اخباری فیچر کے صرف اقسام لکھئے۔
- (۶) "انٹرویو" کی تعریف بیان کیجئے۔

10

۳. مختصر جواب لکھئے: (کوئی دو)

- (۱) اخباری صحافت کی تاریخ پر روشنی ڈالئے۔
- (۲) "اداریہ نمبسی" کی اہمیت کو واضح کیجئے۔
- (۳) "اخباری انٹرویو" کے اقسام پر نوٹ لکھئے۔

10

۴. کوئی ایک سوال حل کیجئے:

- (۱) اخبار کا انتظامی عملہ (ادارتی شعبہ) پر مفصل روشنی ڈالئے۔
- (۲) "کالم" کی تعریف بیان کیجئے۔ اور اس کی قسمیں تفصیل سے واضح کیجئے۔

10

۵. اردو میں صحافت نگاری کے آغاز و ارتقاء پر مفصل روشنی ڈالئے۔

SLR-G – 214

Seat
No.

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HISTORY (Optional Paper – II)
Women in Indian History

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Choose the correct option :

10

- 1) _____ drama by Bhasa regarding female reference is of importance.
A) Swpnvasavdattam   B) Malatimadham
C) Ratnavali   D) Shakuntal
- 2) A _____ treaty by Raziya Sulthan gives information about the history of Sindh and the women in it.
A) Rehala   B) Padmavat   C) Chachnama   D) Patshahanama
- 3) In _____ decade the term 'Post Modernism' come into existence.
A) 1970   B) 1960   C) 1980   D) 1950
- 4) The _____ approach to the feminism come in the last decade of 1980.
A) Liberal   B) Radical   C) Marsist   D) Socialism
- 5) 'The second sex' written by
A) Betty Friden   B) Simone de Beauvoine
C) Mery Crafta   D) Mary Lussi
- 6) 24 Tirthankar are supposed in _____ relision.
A) Jain   B) Bouddha   C) Shikka   D) Vedic
- 7) Islam religion was founded by
A) Raziya Sultan   B) Mahamad Rasul
C) Mahamd Paigambar   D) Umma Salama

P.T.O.

- 8) We find reference of _____ women went sati along with Pandu in Mahabharat.
A) Dropati   B) Kunti   C) Gandhari   D) Madri
- 9) Hindu Ancestry law passed in
A) 1856   B) 1956   C) 1829   D) 1961
- 10) _____ society we find Matriarchal descent system.
A) Tribal   B) Christon   C) City   D) Rural

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

- 1) Discuss the Non-archival sources for the study of women's.
- 2) Explain the thought of Marxists reference to women's work, status and wages.
- 3) Explain the brief about the Bhikshuni in Buddha religion.
- 4) Explain the marriage system in Islam religion.
- 5) Explain the customary right of women in Ancient India.
- 6) Explain the Sati Bandi Act of 1829 A.D.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Women's in Ancient scriptures.
- 2) Redical feminasm.
- 3) Jain religion and women's
- 4) Customary right of Momen during Maratha period.
- 5) Adivasi women.
- 6) Women Law in Post-Independence.

4. What is meant by 'feminism' ? Discuss the liberal approach about it.

10

OR

Explain the medival sources for the study of Indian women.

5. Write a critique on the condition of women in vedic religion.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) भासाने लिहिलेले _____ हे नाटक स्त्री संदर्भाच्या दृष्टीने महत्त्वाचे आहे.
अ) स्वप्नवासवदत्तम   ब) मालतीमाधम्   क) रत्नावली   ड) शाकुंतल
- २) रजिया सुलतान हिने लिहिलेल्या _____ या ग्रंथात सिंधचा इतिहास व त्यातील स्त्रीयांची माहिती मिळते.
अ) रेहला   ब) पद्मावत   क) चाचनामा   ड) पातशहानामा
- ३) _____ च्या दशकात 'उत्तर आधुनिकतावाद' ही सज्ञा प्रचारात आली.
अ) १९७०   ब) १९६०   क) १९८०   ड) १९५०
- ४) १९८० च्या दशकाच्या उत्तरार्धात _____ स्त्रीवादी दृष्टिकोन पुढे आला.
अ) उदारमतवाद   ब) जहालवाद   क) साम्यवाद   ड) समाजवाद
- ५) 'द सेकंड सेक्स' हा ग्रंथ _____ हिने लिहिला.
अ) बेटी फ्रडन   ब) सिमा दि बुन्दिने   क) मेरी क्राफ्ट   ड) मेरी लुसी
- ६) _____ धर्मात २४ तिर्थंकर मानले जातात.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) शिख   ड) वैदिक
- ७) इस्लाम धर्माचा संस्थापक _____ होय.
अ) रजिया सुलतान   ब) महंमद रसूल   क) महंमद पैगंबर   ड) उम्म सलमा
- ८) महाभारतात पांडू बरोबर _____ सती गेल्याचा उल्लेख मिळतो.
अ) द्रोपदी   ब) कुंती   क) गांधारी   ड) माद्री

९) _____ या वर्षी हिंदू वारसा कायदा पास झाला.

अ) १८५६

ब) १९५६

क) १८२९

ड) १९६१

१०) _____ समाजात मातृवंशीय परंपरचे पद्धत आढळते.

अ) अदिवासी

ब) ख्रिस्चन

क) शहरी

ड) ग्रामिण

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) स्त्री अभ्यासाची अपुरातत्वीय साधने सांगा.

२) मार्क्सवादी स्त्रीयांचे काम, दर्जा व वेतना संबंधी मांडलेले विचार सांगा.

३) बौद्ध धर्मातील भिक्षुणीची थोडक्यात माहिती सांगा.

४) इस्लाम धर्मातील विवाह पद्धती सांगा.

५) प्राचीन काळातील स्त्रीयांचे परंपरागत हक्क सांगा.

६) इ.स. १८२९ चा सती बंदीचा कायदा सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) प्राचीन शिलालेखातील महिला.

२) जहालवादी स्त्रीवाद.

३) जैन धर्म व स्त्रीया.

४) मराठेशाहीच्या काळातील स्त्रीयांचे परंपरागत हक्क.

५) अदिवासी स्त्रीया.

६) स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्री कायदे.

४. स्त्रीवाद म्हणजे काय ? या बाबत उदारमतवादी दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

१०

किंवा

भारतीय स्त्रीयांच्या अभ्यासासाठी असणारी मध्ययुगीन संदर्भ साधने सांगा.

५. वैदिक धर्मातील स्त्रीयांच्या स्थितीबाबत माहिती लिहा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Sem. – III) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C1 Paper – XI)
Indian Economic Policy

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Sustainable development is _____ development.
a) steady   b) long term   c) eco-friendly   d) all the above
  - 2) _____ is the prime component of human development index.
a) Knowledge   b) Saving
c) Consumption   d) None of the above
  - 3) Gender development index is related with _____
a) size of population   b) size of national income
c) density of population   d) sex ratio
  - 4) India has adopted the technique of planning from _____ country.
a) England   b) America   c) Japan   d) Russia
  - 5) _____ is the duration of 11th Five Year Plan.
a) 1956-61   b) 1997-2002   c) 2002-07   d) 2007-12
  - 6) Sex ratio is highest in _____ State of India.
a) Maharashtra   b) Karnataka   c) Kerala   d) Tamil Nadu
  - 7) _____ is the prominent cause of rural urban migration.
a) Unemployment   b) Climate
c) Culture   d) None of the above
  - 8) The concept of Indian poverty has been propounded by _____
a) Mahatma Gandhi   b) Lokmanya Tilak
c) Shri Dadabhai Naoroji   d) None of the above

9) _____ is the important component of social infrastructure.

a) Education	b) Health
c) Standard of living	d) All the above

10) Renewable energy sources include _____

a) Bio-gas	b) Solar energy
c) Wind energy	d) All the above

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is human development index ?
- 2) What are the achievements of Indian Planning ?
- 3) What is poverty ?
- 4) What is inequality ?
- 5) What is social infrastructure ?
- 6) What are the sources of agricultural finance ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Role of State in economic development
- 2) Gender Development Indices
- 3) Pressure group
- 4) Urbanization
- 5) Finance for infrastructure development
- 6) Regional imbalance.

4. A) What is planning ? Explain the various objectives of planning in India.

10

OR

B) Describe the broad demographic features of Indian population.

5. Explain the causes of rural-urban migration in India.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) शाश्वत विकास म्हणजे _____ विकास होय.
अ) सातत्यपूर्ण   ब) दीर्घ कालीन
क) पर्यावरणास पोषक   ड) वरील सर्व
- २) _____ हा मानव विकास निर्देशांकातील महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) ज्ञान   ब) बचत   क) उपभोग   ड) वरीलपैकी नाही
- ३) लिंग विकास निर्देशांक _____ शी संबंधित आहे.
अ) लोकसंख्या आकारमान   ब) राष्ट्रीय उत्पन्नाचे आकारमान
क) लोकसंख्येची घनता   ड) स्त्री-पुरुष प्रमाण
- ४) भारताने _____ देशाकडून नियोजनाचे तंत्र स्वीकारले.
अ) इंग्लंड   ब) अमेरिका   क) जपान   ड) रशिया
- ५) _____ हा ११ व्या पंच वार्षिक योजनेचा कालावधी आहे.
अ) १९५६-६१   ब) १९९७-२००२
क) २००२-०७   ड) २००७-१२
- ६) भारतातील _____ राज्यात स्त्री-पुरुष प्रमाण सर्वात जास्त आहे.
अ) महाराष्ट्र   ब) कर्नाटक   क) केरल   ड) तामिळनाडू
- ७) _____ हे ग्रामीण-शहर स्थलांतराचे प्रमुख कारण आहे.
अ) बेकारी   ब) हवामान   क) संस्कृती   ड) वरीलपैकी नाही
- ८) भारतीय दारिद्र्याची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) महात्मा गांधी   ब) लोकमान्य टिळक
क) दादाभाई नौरोजी   ड) वरीलपैकी नाही

१) _____ हा सामाजिक संरचनेतील महत्त्वाचा घटक आहे.

अ) शिक्षण   ब) आरोग्य   क) राहणीमान   ड) वरील सर्व

१०) पुनर्निर्माणक्षम ऊर्जा साधनांमध्ये _____ चा समावेश होतो.

अ) जैव वायू   ब) सौर ऊर्जा   क) पवन ऊर्जा   ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) मानव विकास निर्देशांक म्हणजे काय ?

२) भारतीय नियोजनाचे यश कोणते ?

३) दारिद्र्य म्हणजे काय ?

४) असमानता म्हणजे काय ?

५) सामाजिक संरचना म्हणजे काय ?

६) कृषी वित्त पुरवठ्याचे मार्ग कोणते ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) आर्थिक विकासातील शासनाची भूमिका

२) लिंग विकास निर्देशांक

३) दबाव गट

४) शहरीकरण

५) आधारभूत संरचनेच्या विकासाकरिता वित्त पुरवठा

६) प्रादेशिक असमतोल.

४. अ) नियोजन म्हणजे काय ? भारतीय नियोजनाची विविध उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) भारतीय लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. भारतातील ग्रामीण-शहरी स्थलांतराची कारणे स्पष्ट करा.

१०

SLR-G – 216

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – IV) (New)
The Thoughts of Mahatma Phule and Dr. Babasaheb Ambedkar
(Mahatma Phule)

Day and Date : Saturday, 16-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) _____ began the dutilization through the writing tradition of Indian history.
a) Irfan Habib
b) Dr. Babasaheb Ambedkar
c) Mahatma Phule
d) Gramchi
- 2) What was the centre of the social thoughts of Mahatma Phule ?
a) The natural rights of man
b) Legal rights
c) Social rights
d) Political rights
- 3) Who wrote a book 'Right of Man' ?
a) Dr. Babasaheb Ambedkar
b) Bhalekar
c) Mahatma Phule
d) Thomas Pen
- 4) _____ was the Martain Luthar King of Maharashtra.
a) Agarkar
b) Mahatma Phule
c) Rajarshi Shahu Maharaj
d) Rajaram Mohan Roy
- 5) Mahatma Phule started the first school for girls in _____.
a) 1848
b) 1847
c) 1846
d) 1849
- 6) Who appeared before the Hunter Commission ?
a) Justice Ranade
b) Mahatma Phule
c) Bhandarkar
d) Vittal Ramji Shinde

P.T.O.

- 7) _____ was a Mouthpiece of Satyashodhak Samaj ?
a) Induprakash   b) Sudhakar   c) Dinabandhu   d) Muknayak
- 8) Who was the President of the Bombay Native Education and School Book Society ?
a) Jhon Malcom   b) William Chaplin
c) Elphinstone   d) Mahatma Phule
- 9) Who wrote the book 'Brahamanache Kasab' ?
a) Thomas Pen   b) Savitribai Phule
c) Bhau Daji Lad   d) Mahatma Phule
- 10) Who says 'Peasant Philosopher' to Mahatma Phule ?
a) Dr. Babasaheb Ambedkar   b) Sharad Patil
c) Dhanjay Keer   d) Lokhitwadi
2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**
- 1) Role Elphinstone's to Education
  - 2) Hunter Commission
  - 3) Charter Acts - 1813
  - 4) Caste System
  - 5) Dinbandhu
  - 6) Gulamgiri.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Theory of Filtration
  - 2) Wood's Despatch - 1854
  - 3) Social condition in the early 19th century in Maharashtra
  - 4) Religious thoughts of Mahatma Phule
  - 5) Economic position in the early 19th century in Maharashtra
  - 6) Work of Mahatma Phule towards women.
4. Discuss the Satyashodhak and Non-Brahmini Movement's of Mahatma Phule. **10**
- OR
- Describe the educational work of Mahatma Phule.
5. Examine the work done by Mahatma Phule for Untouchables and Farmers. **10**

- १) 'ब्राम्हणाचे कसब' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ) थॉमस पेन
 ब) सवित्रीबाई फुले
 क) भाऊ दाजी लाड
 ड) महात्मा फुले
- १०) महात्मा फुले यांना 'शेतकरी' तत्त्वज्ञान' असे कोण म्हणतो ?
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 ब) शरद पाटील
 क) धनंजय कीर
 ड) लोकहितवादी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) एलफिन्स्टनची शैक्षणिक भूमिका
 २) हंटर आयोग
 ३) चार्टर ऑक्ट-१८१३
 ४) जातीव्यवस्था
 ५) दीनबंधु
 ६) गुलामगिरी.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) झिरपण्याचा सिद्धांत
 २) वुडचा खलिता - १८५४
 ३) १९ व्या शतकाच्या सुरुवातीची महाराष्ट्राची सामाजिक परिस्थिती
 ४) महात्मा फुलेंचे धार्मिक विचार
 ५) १९ व्या शतकाच्या सुरुवातीची महाराष्ट्राची आर्थिक स्थिती
 ६) महात्मा फुलेचे स्त्री विषयक कार्य.

४. महात्मा फुले यांच्या सत्यशोधक व ब्राह्मणेत्तर चळवळीवर चर्चा करा.

१०

किंवा

महात्मा फुले यांनी केलेल्या शैक्षणिक कार्याचा आढावा घ्या.

५. महात्मा फुले यांनी अस्पृश्य व शेतकऱ्यांसाठी केलेल्या कार्या चे परीक्षण करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C1) (Paper – XII)
International Trade and Finance**

Day and Date : Saturday, 16-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat diagrams wherever necessary.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) International trade is also known as _____ trade.
a) Local   b) Regional   c) Foreign   d) None of the above
- 2) International trade between the two countries is known as _____ trade.
a) Bilateral   b) Multi-lateral
c) Inter-regional   d) None of the above
- 3) _____ is the important component of international trade.
a) Import   b) Export
c) Terms of trade   d) All the above
- 4) Regional trading is an example of _____ trade.
a) Internal trade   b) International trade
c) Foreign trade   d) None of the above
- 5) Globalisation implies _____ trade.
a) Free trade   b) Protected trade
c) Restricted trade   d) None of the above
- 6) The international theory of comparative costs is formulated by _____
a) Adam Smith   b) David Ricardo
c) Heckscher-Ohlin   d) None of the above

- 7) The international theory of comparative costs assumes trade of _____ commodities.
a) One   b) Two   c) Several   d) None of the above
- 8) The modern theory of international trade is formulated by _____
a) Adam Smith   b) David Ricardo
c) Heckscher-Ohlin   d) None of the above
- 9) The modern theory of international trade is based on _____
a) General equilibrium   b) Partial equilibrium
c) Disequilibrium   d) None of the above
- 10) _____ has propounded the concept of factor endowment.
a) Ohlin   b) Taussig   c) J. S. Mill   d) Dorrance

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is meant by free international trade ?
- 2) What are the types of internal trade ?
- 3) What are the basic assumptions of classical theory of international trade ?
- 4) What is intra-industrial trade ?
- 5) What is dumping ?
- 6) What are the different types of terms of trade ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Criticism on the classical theory of international trade.
- 2) Factor endowment.
- 3) Role of technology in international trade.
- 4) Kravis theory of international trade.
- 5) Gains of trade.
- 6) Role of MNCs in international trade.

4. A) Explain the role of trade in economic growth.

10

OR

B) Explain the impact of Globalisation on international trade.

5. Discuss the effects of tariffs and quotas on terms of trade.

10

९) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा आधुनिक सिद्धान्त _____ वर आधारीत आहे.

- अ) साधारण समतोल   ब) आंशिक समतोल
क) असमतोल   ड) वरीलपैकी नाही

१०) 'घटक सुबत्तेची' संकल्पना _____ यांनी मांडली.

- अ) ओहलीन   ब) तौसिंग   क) जे. एस. मील   ड) डोरान्स्

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) खुला आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय ?
- २) अंतर्गत व्यापाराचे प्रकार कोणते ?
- ३) सनातनवादी आंतरराष्ट्रीय व्यापारांच्या सिद्धान्ताची मूलभूत ग्रहिते कोणती ?
- ४) आंतर-उद्योग व्यापार म्हणजे काय ?
- ५) अवपूंजन म्हणजे काय ?
- ६) व्यापार शर्तीचे विविध प्रकार कोणते ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) सनातनवादी आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या सिद्धान्तवरील टिका
- २) घटक सुबत्ता
- ३) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील तंत्रज्ञानाची भूमिका
- ४) क्रेविस यांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धान्त
- ५) व्यापाराचे लाभ
- ६) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील भूमिका.

४. अ) आर्थिक विकासातील व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) जागतिकीकरणाचा आंतरराष्ट्रीय व्यापारावरील परीणाम स्पष्ट करा.

५. जकाती आणि कोटा यांच्या व्यापार शर्तीवर होणाऱ्या परीणामांची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – V)
History of India (Polity and Economy) 650 A.D. to 1200 A.D.

Day and Date : Monday, 18-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10

- 1) Yadav dynastys coins are mentioned in _____ religious text.
A) Dhyaneshwari B) Dasbodha C) Gatha D) Ramayan
- 2) In _____ text gave information about the Kashmir history.
A) Indica B) Arthashastra
C) Rajtirangani D) Tripitak
- 3) _____ Rashtrakut king was carved the Kailash temple at Ellora.
A) Dantidurg B) Dhruva C) Krishna Ist D) Govind IInd
- 4) King Karikal was the first king of _____ dynasty.
A) Chalukya B) Chola C) Pal D) Pratihar
- 5) _____ dynasty was supported to the Vikramashila University.
A) Pal B) Chalukya C) Pratihar D) Gurjar
- 6) _____ Pallav king was defeated to Pulakeshi IInd.
A) Nandivarman B) Narsimhavarman Ist
C) Mahendravarman D) Parmeshwar
- 7) _____ Institutions was the most important in village administration of Cholas.
A) Uar B) Aagrahar C) Samiti D) Minister Council

8) _____ was the famous trade centre in Maharashtra.

- A) Karle   B) Bhaje   C) Sopara   D) Vijaydurg

9) _____ was the main occupation of the people in post Gupta period.

- A) Building construction   B) Cloth made
C) Trade   D) Agriculture

10) _____ was the capital city of Panday dynasty.

- A) Tanjore   B) Madurai   C) Hospet   D) Kanchipuram

2. Write short answers **any four** of the following :

8

- 1) Trace the Arabians foreign traveller account.
- 2) Explain the cultural contribution of Chalukya dynasty.
- 3) State the political progress of king Mahendravarman Ist.
- 4) Write the central administration policy of Pal dynasty.
- 5) Discuss any two features of feudalism system.
- 6) Give the trade routes in post Gupta period.

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- 1) History of polity economy sources.
- 2) Cultural contribution of Shilahar dynasty.
- 3) Administration policy of panday dynasty.
- 4) Political system of feudalism.
- 5) Importance of coinage.
- 6) Trading centres in Maharashtra.

4. Discuss the importance of archival and literary sources for the study of post Gupta period.

10

OR

Give the trade and trade routes in post Gupta period.

5. State the salient features of village administration of Cholas.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) यादव कालीन नाण्यांचा उल्लेख _____ या धार्मिक ग्रंथात आलेला आहे.
अ) ज्ञानेश्वरी   ब) दासबोध   क) गाथा   ड) रामायण
- २) _____ या ग्रंथात काश्मीरच्या इतिहासाची माहिती दिलेली आहे.
अ) इंडिका   ब) अर्थशास्त्र   क) राजतिरंगनी   ड) त्रीपिटक
- ३) _____ या राष्ट्रकूट राजाने वेरुळ येथील कैलास मंदीर खोदले.
अ) दंतीदूर्ग   ब) ध्रुव   क) पहिला कृष्ण   ड) गोविंद दूसरा
- ४) राजा करिकाल हा _____ घराण्याचा पहिला राजा होय.
अ) चालुक्य   ब) चोल   क) पाल   ड) प्रतिहार
- ५) _____ या घराण्याने विक्रमशीला विद्यापीठाला आश्रय दिलेला होता.
अ) पाल   ब) चालुक्य   क) प्रतिहार   ड) गुर्जर
- ६) _____ या पल्लव राजाने दूसऱ्या पूळकेशीया पराभव केलेला होता.
अ) नंदीवर्मन   ब) नरसिंहवर्मन पहिला
क) महेन्द्र वर्मन   ड) परमेश्वर
- ७) चोलांच्या ग्रामप्रशासनात _____ ही संस्था महत्वाची होती.
अ) ऊर   ब) अग्रहार   क) समिती   ड) मंत्रीपरिषद
- ८) महाराष्ट्रातील _____ हे बंदर व्यापारासाठी प्रसिद्ध होते.
अ) कार्ले   ब) भाजे   क) सोपारा   ड) विजयदुर्ग
- ९) गुप्तोत्तर कालातील लोकांचा _____ हा प्रमुख व्यवसाय होता.
अ) बांधकाम   ब) कापड तयार करणे
क) व्यापार   ड) शेती
- १०) पांडय घराण्याची _____ ही राजधानी होती.
अ) तंजावर   ब) मदुराई   क) होस्पेट   ड) कांचीपुरम

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : ८
- १) अरेबियन परकिय वृतांचा आढावा द्या.
  - २) चालूक्य घराण्याचे सांस्कृतीक योगदान स्पष्ट करा.
  - ३) राजा पहिल्या महेंद्रवर्मनची राजाकिय कामगिरी विशद करा.
  - ४) पाल घराण्याच्या मध्यवर्ती प्रशासनाची माहीती लिहा.
  - ५) सरंजामशाही पद्धतीच्या कोणत्याही दोन वैशीष्ट्यांची चर्चा करा.
  - ६) गुप्तोत्तर कालातील व्यापारी मार्गाची माहीती द्या.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा : १२
- १) आर्थिक व राजकिय इतिहासाची साधने.
  - २) शिलहार घराण्याचे सांस्कृतीक योगदान.
  - ३) पांडय राज्याची प्रशासन व्यवस्था.
  - ४) सरंजामशाही कालातील राज्यव्यवस्था.
  - ५) नाण्यांचे महत्व.
  - ६) महाराष्ट्रातील व्यापारी केंद्र.
४. गुप्तोत्तर कालाच्या अभ्यासासाठी भौतीक व वाङ्मयीन साधने महत्वाची ठरतात चर्चा करा. १०
- किंवा**
- गुप्तोत्तर कालातील व्यापार व व्यापारी मार्गाची माहीती द्या.
५. चोलांच्या ग्रामप्रशासन व्यवस्थेची ठळक वैशीष्ट्ये विशद करा. १०

SLR-G – 219

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – VI)
History of U.S.S.R. (1917 A.D. – 1977 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 19-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10

- 1) In the Russian Revolution November, 1917 _____ was the political party
was contributed most important role.
A) Bolshevik   B) Menshevik   C) Facist   D) Communist
- 2) _____ was the Czar of Russia at the time of Russian Revolution 1917 A.D.
A) Nicholas – I   B) Nicholas – II
C) Alexander – I   D) Alexander – II
- 3) In Russia _____ was the Prime Minister of Provisional Government in
July – November 1917.
A) Malotov   B) G. Plekhanov   C) Prince Klove   D) Kerensky
- 4) The first five year plan was inaugurated in the year
A) 1919   B) 1921   C) 1924   D) 1928
- 5) Civil war in U.S.S.R. took place between _____
A) 1918 – 21   B) 1917 – 19   C) 1921 – 24   D) 1920 – 22
- 6) “Brest-Litovsk” treaty was signed by _____
A) Trotsky   B) Lenin   C) Stalin   D) None of these
- 7) Stalin honoured _____ as a “Saviour of Russia”.
A) M. Zhukov   B) Trotsky   C) Bulganin   D) Bukharin

P.T.O.

- 8) Collective farming system was introduced by
A) Stalin   B) Trotsky   C) Khrushchev   D) Lenin
- 9) _____ conference was held in 1943 A.D.
A) Tehran   B) Moscow   C) Yalta   D) Laosen
- 10) _____ wrote the book of 'The thaw'.
A) Lenin   B) Aherenburg   C) Bukharin   D) None of these

2. Write the short answers on **any four** of the following :

8

- 1) What is the three point formula of Lenin ?
- 2) What is a Cheka ?
- 3) Who was the liberal leader opposed the Stalin Policy ?
- 4) Explain the Childless tax.
- 5) What is a Polit Bauro ?
- 6) Write the two names of famous philosopher in Russia.

3. Write the short notes (**any four**) :

12

- 1) New Economic Policy.
- 2) Importance of Bolshevik Revolution.
- 3) Constitution of 1936.
- 4) Alexander Kerensky.
- 5) Russia and 1st World War.
- 6) Communist manifesto.

4. Give an account of reforms and progress in Lenin Era.

10

OR

Discuss the struggle for power between Stalin and Trotsky.

5. Explain causes of Russian Revolution of October, 1917.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) नोव्हेंबर 1917 च्या रशियन राज्यक्रांतीच्या काळात _____ या राजकीय पक्षाने महत्त्वाची कामगिरी केली.
अ) बोल्शेव्हिक   ब) मेन्शेव्हिक   क) फॅसिस्ट   ड) कम्युनिस्ट
- 2) इ. स. 1917 च्या रशियन क्रांतीच्या वेळी _____ हे रशियाचे झार होते.
अ) निकोलस – I   ब) निकोलस – II
क) अलेक्झांडर – I   ड) अलेक्झांडर – II
- 3) रशियात जुलै-नोव्हें. 1917 च्या हंगामी सरकारच्या काळात _____ पंतप्रधान होते.
अ) मालोतोव्ह   ब) जी. प्लेखानोव्ह   क) प्रिन्स क्लोव   ड) केरेन्स्की
- 4) पहिल्या पंचवार्षिक योजनेची सुरुवात _____ या वर्षी झाली.
अ) 1919   ब) 1921   क) 1924   ड) 1928
- 5) रशियात _____ या काळात गृहयुद्ध झाले.
अ) 1918-21   ब) 1917-19   क) 1921-24   ड) 1920-22
- 6) 'ब्रेस्त-लितोव्हस्क' तहावर _____ यांनी सही केली.
अ) ट्रॉट्स्की   ब) लेनिन   क) स्टॅलिन   ड) यापैकी नाही
- 7) स्टॅलिन यांनी _____ यांना रशियाचा मुक्तीदाता म्हणून गौरविले.
अ) एम. झुकोव्ह   ब) ट्रॉट्स्की   क) बुलगानीन   ड) बुखारीन
- 8) सामुहिक (प्रक्षेत्र) शेती पद्धत _____ यांनी सुरू केली.
अ) स्टॅलिन   ब) ट्रॉट्स्की   क) ख्रुश्चेव्ह   ड) लेनिन

9) इ.स. 1943 ला _____ परिषद झाली.

अ) तेहरान   ब) मास्को   क) येल्टा   ड) लॉसेन

10) 'द थॉ' हे पुस्तक _____ यांनी लिहिले.

अ) लेनिन   ब) ऐहेरेनबर्ग   क) बुखारीन   ड) यापैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) लेनिनची त्रिसूत्री सांगा.
- 2) चेका म्हणजे काय ?
- 3) स्टॅलिनच्या धोरणाला कोणत्या उदारमतवादी नेत्याने विरोध केला ?
- 4) अपत्यहिन कर स्पष्ट करा.
- 5) पॉलिट ब्युरो म्हणजे काय ?
- 6) रशियातील दोन प्रसिद्ध तत्त्वज्ञानींची नावे लिहा.

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) नवीन आर्थिक धोरण
- 2) बोलशेव्हिक राज्यक्रांतीचे महत्त्व
- 3) 1936 ची राज्यघटना
- 4) अलेक्झांडर केरेन्स्की
- 5) रशिया आणि पहिले महायुद्ध
- 6) कम्युनिस्टांचा जाहिरनामा.

4. लेनिनच्या काळातील सुधारणा व विकासाचा आढावा घ्या.

10

किंवा

स्टॅलिन व ट्रॉट्स्की यांच्यातील सत्तास्पर्धेची चर्चा करा.

5. ऑक्टोंबर 1917 च्या रशियन राज्यक्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.

10

SLR-G – 22

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HINDI (Paper – III)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day and Date : Friday, 17-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- सूचनाएँ :** १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
२) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों एवं वाक्यांशों के हिंदी पर्यायवाची शब्द एवं वाक्यांश लिखिए । **10**
- 1) Balance Sheet
  - 2) Duration
  - 3) Handicraft
  - 4) Validity
  - 5) Nominee
  - 6) Quality Control Officer
  - 7) Fundamental
  - 8) Reference is invited to
  - 9) We are not concerned with this
  - 10) By virtue of fact.

P.T.O.

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-तीन वाक्यों में लिखिए । 10
- 1) 'प्रयोजनमूलक' शब्द का अर्थ लिखिए ।
  - 2) संपर्क भाषा किसे कहते हैं ?
  - 3) प्रारूपण की कोई एक परिभाषा लिखिए ।
  - 4) मातृभाषा किसे कहते हैं ?
  - 5) नेमी टिप्पण किसे कहते हैं ?
  - 6) पारिभाषिक शब्दावली से क्या तात्पर्य है ?
3. टिप्पणियाँ लिखिए । (तीन में से दो) : 10
- 1) प्रारूपण के अंग
  - 2) सर्जनात्मक भाषा
  - 3) संक्षेपण की आवश्यकता.
4. टिप्पण की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए । 10
- अथवा**
- पारिभाषिक शब्दावली के स्वरूप को स्पष्ट करते हुए उसके महत्त्व को विशद कीजिए ।
5. संक्षेपण की परिभाषा लिखते हुए उसकी विधि पर प्रकाश डालिए । 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – VI)
India's Foreign Policy

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : **10**
- 1) Complete disarmament is the objective of _____ Foreign Policy .
a) Indian   b) American   c) China   d) Bhutan
  - 2) Foreign service is a _____ department.
a) Separate   b) Security   c) Just   d) None of these
  - 3) From idealism to realism is _____ of Indian Foreign Policy .
a) Objective   b) Principal   c) Importance   d) Elements
  - 4) The credit of bringing qualitative change in Indian Foreign Policy goes to _____ after Nehru.
a) Gujaral   b) Vajapeyee   c) Dewegauda   d) Rajiv Gandhi
  - 5) Foreign policy is not static instead it is _____
a) Dynamic   b) Obstructive
c) Modern   d) None of these
  - 6) _____ is the important fundamental principle of Indian Foreign Policy.
a) Non-alignment   b) Communism
c) Democratic   d) None of these
  - 7) National interest is the _____ of Foreign Policy .
a) Principle   b) Objective
c) Element   d) None of these

- 8) The word International was first time used by _____
a) Bentham   b) Mill   c) Leebnis   d) Nehru
- 9) _____ is the concept related to Geography.
a) Regional   b) Global
c) International   d) None of these
- 10) Origin of Indian Foreign Policy took place in _____
a) 1947   b) 1952   c) 1945   d) 1954

2. Answer briefly **any four** of the following :

8

- 1) Explain the Foreign Policy of India after 1990.
- 2) State the importance of Gujral theory.
- 3) State the principals of Indian Foreign Policy.
- 4) State the role of foreign ministry in decision making.
- 5) Explain the geographical factor of Indian Foreign Policy determination.
- 6) Describe the historical factor of Indias Foreign Policy determination.

3. Write short notes on **any four** :

12

- 1) Globalization.
- 2) National security.
- 3) Which are the objectives of Indian Foreign Policy ?
- 4) Cultural elements is a determinants Indian Foreign Policy.
- 5) Realistic approach.
- 6) Idealistic approach.

4. Discuss the characteristics of Indian Foreign Policy.

10

OR

Explain the external elements affecting Indian foreign policy.

5. Explain the determining elements of Indian Foreign Policy.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) संपूर्ण निशस्त्रीकरण _____ परराष्ट्र धोरणाचे उद्दिष्ट्ये आहे.
अ) भारताच्या   ब) अमेरिकेच्या   क) चीनच्या   ड) भूतानच्या
- २) परराष्ट्र सेवा हा एक _____ विभाग असतो.
अ) स्वतंत्र   ब) संरक्षण   क) न्याय   ड) यापैकी नाही
- ३) आदर्शवादाकडून वास्तववादाकडे प्रवास हे भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे _____ होय.
अ) उद्दिष्ट्ये   ब) तत्त्वे   क) महत्त्व   ड) घटक
- ४) भारताच्या परराष्ट्र धोरणात गुणात्मक परिवर्तन घडवून आणण्याचे श्रेय नेहरुनंतर _____ यांना जाते.
अ) गुजराल   ब) वाजपेयी   क) देवेगौडा   ड) राजीव गांधी
- ५) परराष्ट्र धोरण हे स्थिर नसते तर _____ असते.
अ) प्रवाही   ब) गतीरोध   क) अधुनिक   ड) यापैकी नाही
- ६) _____ हे भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे प्रमुख तत्त्व आहे.
अ) अलिप्तता   ब) साम्यवाद   क) लोकशाही   ड) यापैकी नाही
- ७) राष्ट्रीय हितसंबंध हे परराष्ट्र धोरणाचे _____ आहे.
अ) तत्त्व   ब) उद्दिष्ट्ये   क) घटक   ड) यापैकी नाही
- ८) आंतरराष्ट्रीय हा शब्द _____ यांनी प्रथम वापरात आणला.
अ) बॅन्थॉम   ब) मिल   क) लिबनीस   ड) नेहरु
- ९) _____ ही भौगोलीकतेशी संबंधीत संकल्पना आहे.
अ) प्रादेशिक   ब) जागतीक   क) आंतरराष्ट्रीय   ड) यापैकी नाही
- १०) भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्मितीला _____ साली प्रारंभ झाला.
अ) १९४७   ब) १९५२   क) १९४५   ड) १९५४

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) १९९० नंतरचे भारताचे परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.
  - २) गुजराल सिद्धांताचे महत्त्व सांगा.
  - ३) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची तत्वे सांगा.
  - ४) निर्णय निर्धारणात परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका सांगा.
  - ५) भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्धारणाचा भौगोलीक घटक स्पष्ट करा.
  - ६) भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्धारणाच्या ऐतिहासिक घटकाचे वर्णन करा.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) जागतीकीकरण.
  - २) राष्ट्रीय सुरक्षा.
  - ३) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्ट्ये कोणती आहेत ?
  - ४) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा सांस्कृतिक घटक.
  - ५) वास्तववादी दृष्टीकोण.
  - ६) आदर्शवादी दृष्टीकोण.
४. भारतीय परराष्ट्र धोरणाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा १०
- किंवा**
- भारताच्या परराष्ट्र धोरणास प्रभावित करणारे बाह्य घटक स्पष्ट करा.
५. भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारक घटक स्पष्ट करा. १०
-

SLR-G – 221

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VII)
Social Movements in India

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- 1) The term 'Relative Deprivation' originally used by _____
  - a) A. Henderson
  - b) Karl Marx
  - c) Samuel A. Stutter
  - d) R. K. Merton
- 2) Who was the Prime Leader of the movements against caste based inclusions in India ?
  - a) Mahatma Gandhi
  - b) Dr. B. R. Ambedkar
  - c) Raja Ram Mohan Roy
  - d) None of the above
- 3) Who is the author of the book titled 'Elementary Aspects of Peasants Insurgency in India' ?
  - a) Guha Ranjeet
  - b) Ommen T. K.
  - c) D. N. Dhanagare
  - d) G. S. Ghurye
- 4) The _____ region of Maharashtra state is more Prone to farmers suicide.
  - a) Marathwada
  - b) Vidharbha
  - c) Konkan
  - d) Western Maharashtra
- 5) The recent farmers movements in Ratnagiri district of Maharashtra is basically against the _____
  - a) SEZ
  - b) Minimum crop prize
  - c) Land lord
  - d) All the above
- 6) Social movements essentially need _____
  - a) Individual action
  - b) Culture
  - c) Unrest
  - d) Collective mobilization

P.T.O.

- 7) Which of the following movement has been more popularized by the Indian media ?
- a) Movements on save water   b) Movements against corruption
c) Movements on women rights   d) Movements towards save tiger
- 8) Which one of the following theories is considered as an explanation cause of social protests ?
- a) Absolute deprivation   b) Political mobilization
c) Relative deprivation   d) Absolute poverty
- 9) Who was the pioneer of land reform movements in India ?
- a) D. N. Damodhar   b) S. C. Dube
c) Vinoba Bhave   d) M. K. Gandhi
- 10) Sundarlal Bahuguna belongs to _____
- a) Subaltern movement   b) Regional movement
c) Chipko movement   d) None of the above

2. Write short answers on **any four** :

8

- 1) Who has applied resource mobilization theory to study social movements ?
- 2) Who has studied peasant movements in India ?
- 3) What is protest ?
- 4) What is agitation ?
- 5) What is social change ?
- 6) What is leadership ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- 1) Role of Media in Social Movements
- 2) Dynamics of social movements
- 3) Future of Dalit movements in India
- 4) Reform movements
- 5) Types of Leadership
- 6) Studies on social movements in India.

4. Explain the important features of social movements.

10

OR

Elucidate the major contribution of Marxist and Post Marxist theories to social movements.

5. Explain the concept and definitions of social movements.

10

- 9) भारतीय जमीन सुधारणाविष्यक चळवळीचे पहिले प्रवर्तक कोण होते ?
 a) डि. एन. दामोदर   b) एस. सी. दुबे   c) विनोबा भावे   d) एम. के. गांधी
- 10) सुंदरलाल बहुगुणा हे _____ चळवळीशी निगडीत होते.
 a) वंचीतांचे   b) प्रादेशिक
 c) चिपको   d) वरीलपैकी कोणतेही नाही

2. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या :

8

- 1) सामाजिक चळवळींच्या अध्ययनासंदर्भात संसाधन गतिशिलता या सिद्धांताचा वापर कोणी केला ?
- 2) भारतातील शेतकऱ्यांच्या चळवळीचा अभ्यास कोणी केला ?
- 3) निषेध म्हणजे काय ?
- 4) लोकक्षोभ म्हणजे काय ?
- 5) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ?
- 6) नेत्रत्व म्हणजे काय ?

3. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा द्या :

12

- 1) सामाजिक चळवळीतील माध्यमांची भूमिका
- 2) सामाजिक चळवळींची गतिमानता
- 3) भारतातील दलीत चळवळींचे भविष्य
- 4) सुधारणावादी चळवळी
- 5) नेतृत्वाचे प्रकार
- 6) भारतातील सामाजिक चळवळींशी निगडीत अभ्यास.

4. सामाजिक चळवळींचे प्रमुख वैशिष्ट्ये सविस्तर विशद करा.

10

किंवा

मार्क्सवादी व उत्तर-मार्क्सवादी सिद्धांतांची सामाजिक चळवळींच्या संदर्भातील योगदानाची चर्चा करा.

5. सामाजिक चळवळींची संकल्पना व व्याख्या सविस्तर विशद करा.

10

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – III) (Political Science) Examination, 2015
ANCIENT INDIAN POLITICAL THOUGHT (New) (Paper – VIII)**

Day and Date : Saturday, 16-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : **10**

- 1) The study of Ancient Indian Political Thought began in the beginning of 20th century by the book _____ of Prof. Kashi Prasad Jayswal.
a) Hindu polity   b) Indica   c) Arthashastra   d) No any
- 2) The word _____ has used in Mahabharata especially for the meaning like political thoughts, state administration etc.
a) Prashasan   b) Dandniti   c) Rajniti   d) Samitee
- 3) Kautilya wrote _____ around the year 325 B.C.
a) Arthashastra   b) Dighanikay
c) Dharmashastra   d) Parashar Smruti
- 4) There is justification of monarchy in _____ stories of Jathakmala.
a) 24   b) 27   c) 34   d) 39
- 5) Kautilya stated the idea of “Saptang Theory” of state in chapter _____ of his book.
a) 3rd   b) 6th   c) 9th   d) 4th
- 6) Buddhism was disagreeing with _____ in the society.
a) Varna system   b) Religious system
c) Caste system   d) Class system
- 7) The Chief, who was administrating a village in vedic period was called _____
a) Chief   b) Administrator
c) Judge   d) Gramani

- 8) In vedic period a king was governing with the cooperation of _____
- a) Sabha and Samitee   b) Spy and Judge
c) Amatya and Administration   d) Relatives
- 9) The Chief of Ganarajya if selected by Central Samitee is called _____
- a) King   b) Ganadhyakshya
c) Sabhadhyakshya   d) Amatya
- 10) The information about the gramsabha of the village _____ has inscribed in the inscription of the dynasty of Chol period in Tamil Nadu.
- a) Panchakula   b) Alungan   c) Agrahar   d) No any

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Write the types of 'Durga' (Fort).
- 2) Explain the meaning of 'Mitra'.
- 3) How should make the appointment of Amatyas ?
- 4) Give the functions of Spy (Secrete agent).
- 5) Give the types of courts.
- 6) How many types occur in Vedic literature ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Out datedness of Manusmriti.
- 2) Explain the role of Amatya.
- 3) Gramrachana in Vedic period.
- 4) Yuvraj.
- 5) Judiciary.
- 6) Mantriparishad.

4. Explain the features of Ancient Indian Political Thoughts.

10

OR

Write on a King and his functions.

5. Critically examine the divine theory of the origin of State.

10

९) मध्यवर्ती समितीकडून गणराज्याच्या प्रमुखाची निवड झाल्यास त्याला _____ संबोधले जाते.

अ) राजा   ब) गणाध्यक्ष   क) सभाध्यक्ष   ड) अमात्य

१०) चोलकालिन घराण्याच्या तामिळनाडूतील शिलालेखात _____ गावातील ग्रामसभेची माहिती कोरलेली आहे.

अ) पंचकुला   ब) आलुंगण   क) अग्रहार   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) दुर्गाचे प्रकार सांगा.
- २) 'मित्र' याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ३) अमात्यांची नेमणूक कशी करावी ?
- ४) हेरांची कार्ये सांगा.
- ५) न्यायालयाचे प्रकार सांगा.
- ६) वैदिक वाङ्मयात प्रमुख किती प्रकार पडतात ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) मनुस्मृतीची कालबाह्यता.
- २) अमात्याची भूमिका स्पष्ट करा.
- ३) वैदिक काळातील ग्रामरचना सांगा.
- ४) युवराज.
- ५) न्यायव्यवस्था.
- ६) मंत्रिपरिषद.

४. प्राचीन भारतीय राजकिय विचारांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

१०

किंवा

राजा व त्याची कार्ये स्पष्ट करा.

५. राज्याच्या उदयासंबंधीच्या दैवी सिद्धांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.

१०

_____

SLR-G – 223

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – III) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VIII)
Education and Society

Day and Date : Saturday, 16-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: i) **All questions are compulsory.**

ii) **See the marks at the right.**

1. Multiple choice questions.

10

- I) A 'school' is a _____ home for a child.
a) Second   b) First   c) Last   d) Third
- II) The process of socialization is a process of
a) Education   b) Globalization
c) Urbanization   d) Westernization
- III) The "Journal of Educational Sociology" was started by
a) August comte   b) Karl Manhimm
c) E.Penne   d) E.Durkhiem
- IV) An analysis of sociological processes involved in educational institutions is called
a) Sociology   b) Education
c) Sociology of education   d) Educational sociology
- V) 'Conflict, perspective' towards 'Education' is
a) Positive   b) Negative
c) Right   d) Wrong
- VI) Social change means the change in social
a) Structure   b) Stratification
c) Problems   d) Education
- VII) Radical perspective is _____ perspective towards education system.
a) Negative   b) Positive   c) Right   d) Wrong

P.T.O.

VIII) Persons has expressed _____ perspective toward education.

- a) Conflict
- b) Radical
- c) Functionalist
- d) Symbolic

IX) 'Symbolic interactionism' is a micro-interpretative

- a) Perspective
- b) Thought
- c) Action
- d) Symbol

X) There is co-relation between education and social

- a) Discrimination
- b) Action
- c) Evaluation
- d) Mobility

2. Write **any four** short answers :

8

- i) What is the nature of sociology of education ?
- ii) Explain socialisation.
- iii) What is social change ?
- iv) What is evaluation ?
- v) Discuss language as a medium of instruction.
- vi) Explain the significance of sociology of education.

3. Write short notes on **any 4** :

12

- a) Scope of sociology of education.
- b) Cultural reproduction.
- c) Feminism and education.
- d) Schooling as a social process.
- e) Curriculum and identity.
- f) Conflict perspective.

4. Explain functionalist perspective towards education in detail.

10

OR

Explain in detail the relationship between education and social change.

5. Explain the role of a teacher as a change-agent.

10

मराठी रूपांतर

1. बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा.

10

- I) शाल हे बालकाचे _____ घर असते.
a) दुसरे   b) पहिले   c) शेवटचे   d) तिसरे
- II) सामाजीकरणाची प्रक्रिया म्हणजे _____ च प्रक्रिया असते.
a) शिक्षण   b) जागतिकीकरण
c) नागरीकरण   d) पाश्चिमात्यीकरण
- III) 'जर्नल ऑफ एज्युकेशनल सोसियोलजी' कोणी सुरू केले ?
a) ऑगस्ट कॉम्त   b) कार्ल मॅनहीम
c) ई.पेनी   d) एमिल दुरखैम
- IV) शैक्षणिक संस्थांमधून चालु असलेल्या समाजशास्त्रीय प्रक्रियांचे विश्लेषण करणारे शास्त्र म्हणजे _____ होय.
a) समाजशास्त्र
b) शिक्षणशास्त्र
c) शिक्षणाचे समाजशास्त्र
d) शैक्षणिक समाजशास्त्र
- V) शिक्षणाकडे पाहण्याचा संघर्ष सिद्धांत हा _____ आहे.
a) सकारात्मक   b) नकारात्मक
c) बरोबर   d) चूक
- VI) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे सामाजिक _____ मधील परिवर्तन होय.
a) संरचना   b) स्तरीकरण
c) समस्या   d) शिक्षण
- VII) जहाल मतवादी सिद्धांत हा शिक्षणाकडे पाहण्याचा _____ सिद्धांत आहे.
a) नकारात्मक   b) सकारात्मक   c) योग्य   d) चूकीचा
- VIII) पारसन्स याने शिक्षणाकडे पाहण्याचा _____ दृष्टिकोन मांडला.
a) संघर्षात्मक   b) जहाल मतवादी
c) कार्यवादी   d) प्रतीकात्मक

- IX) प्रतीकात्मक आंतरक्रियावाद हा सूक्ष्म-स्पष्टीकरणात्मक _____ आहे.
 a) दृष्टिकोन   b) विचार   c) क्रिया   d) प्रतीक
- X) शिक्षण आणि सामाजिक _____ यांच्यात सहसंबंध आहे.
 a) भेदाभेद   b) क्रिया
 c) मूल्यमापन   d) गतीशीलता

2. लघुत्तरी प्रश्न सोडवा (कोणतेही ४) :

8

- i) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ii) 'सामाजीकरण' म्हणजे काय ?
- iii) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ?
- iv) मूल्यमापन म्हणजे काय ?
- v) 'भाषा एक माध्यम' यावर चर्चा करा.
- vi) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही ४) :

12

- a) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राची व्याप्ती.
- b) सांस्कृतिक पुनर्निर्मिती.
- c) स्त्रीवाद आणि शिक्षण.
- d) शाल : एक सामाजिक प्रक्रिया.
- e) अभ्यासक्रम आणि स्व-ओळख.
- f) संघर्ष दृष्टिकोन

4. शिक्षण व्यवस्थेकडे पाहण्याचा कार्यवादी दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

10

किंवा

शिक्षण आणि सामाजिक परिवर्तन यामधील आंतर संबंध सविस्तर स्पष्ट करा.

5. 'परिवर्तनाचे माध्यम' म्हणून शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

10

8) Who controls Indian General Elections ?

A) Executive Board

B) Supreme Court

C) Legislature

D) None of these

9) Which party system is accepted by Indian Federation ?

A) Unilateral

B) Bilateral

C) Multilateral

D) None of these

10) Who is the Supreme Governor of Country according to Constitution ?

A) Lokpal

B) Prime Minister

C) President

D) Chief Justice of India

2. Write short answer of the following (**any four**) :

8

1) What are features of Indian Federation ?

2) Give an example of administrative relation of State and Center.

3) Tell the basis of democracy.

4) Name two difference between national and regional parties.

5) Give two types of citizenship.

6) Give two types of democracy.

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) India's provincial language structure

2) Rights of President in emergency

3) Role of regional party in Indian politics

4) Democratic socialism

5) Sovereignty

6) Indian politics and casteism.

4. Answer **any one** of the following in detail :

10

A) Legislative/legal relation between the Centre and State. Explain.

OR

B) Explain role of President to legislate.

5. Write an essay on Indian Political Parties and Secularism.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) भारतीय संघराज्य पद्धतीसाठी संविधानात कोणता शब्द वापरला आहे ?
अ) राज्यांचा संघ   ब) एकात्म   क) संसदीय   ड) अध्यक्षीय
- २) आपल्या संघराज्याच्या राज्याघटनेचा आत्मा कोणाला म्हणतात ?
अ) संसद   ब) प्रास्ताविका   क) राष्ट्रपती   ड) पंतप्रधान
- ३) भारतीय संघराज्याचा मुख्य आधार कोणता ?
अ) धर्म   ब) भाषा   क) वंश   ड) जात
- ४) केंद्र व राज्याच्या समान अधिकारासाठी कोणती सूची महत्त्वाची ठरते ?
अ) केंद्रसूची   ब) राज्यसूची   क) समवर्ती सूची   ड) यापैकी नाही
- ५) भारतीय संघराज्य कोणत्या प्रवृत्तीतून निर्माण झाले आहे ?
अ) केंद्रिकरण   ब) विकेंद्रिकरण   क) जागतिकीकरण   ड) यापैकी नाही.
- ६) आपल्या संघराज्याने कोणती नागरिकत्वाची पद्धत स्विकारली आहे ?
अ) एकेरी   ब) दुहेरी   क) तिहेरी   ड) यापैकी नाही
- ७) नविन राज्य निर्मातीला कोणाची मंजूरी असावी लागते ?
अ) सर न्यायधिश   ब) उपराष्ट्रपती   क) पंतप्रधान   ड) संसद
- ८) भारतातील सार्वत्रिक निवडणूकांवर कोणामार्फत नियंत्रण ठेवले जाते ?
अ) कार्यकारी मंडळ   ब) सर्वोच्च न्यायालय
क) कायदेमंडळ   ड) यापैकी नाही
- ९) भारतीय संघराज्याने कोणत्या पक्ष पद्धतीचा स्विकार केला आहे ?
अ) एक पक्ष   ब) द्वीपक्ष   क) बहुपक्ष   ड) यापैकी नाही
- १०) भारतीय संविधानानुसार देशाचा सर्वोच्च शासक कोण असतो ?
अ) लोकपाल   ब) पंतप्रधान   क) राष्ट्रपती   ड) सर न्यायधिश

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) भारतीय संघराज्याची वैशिष्ट्ये कोणती ?
  - २) केंद्र व राज्य प्रशासकिय संबंधाचे उदाहरण द्या.
  - ३) लोकशाहीचे आधार सांगा.
  - ४) राष्ट्रीय व प्रादेशीक पक्षांतील दोन फरक सांगा.
  - ५) नागरिकत्त्वाचे दोन प्रकार सांगा.
  - ६) लोकशाहीचे दोन प्रकार सांगा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा : १२
- १) भारतातील भाषिक प्रांत रचना.
  - २) राष्ट्रपतीचा आणिबाणी विषयक अधिकार.
  - ३) भारतीय राजकारणात प्रादेशिक पक्षांची भूमिका.
  - ४) लोकशाही समाजवाद
  - ५) सार्वभौमत्व.
  - ६) भारतीय राजकारण व जातव्यवस्था.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : १०
- अ) केंद्र व राज्य यांच्यातील कायदेविषयक संबंध लिहा.
- किंवा**
- ब) कायदा निर्मातीमध्ये राष्ट्रपतीची भूमिका विषद करा.
५. भारतातील राजाकिय पक्ष आणि धर्म निरपेक्षता यावर सविस्तर निबंधं लिहा. १०

SLR-G – 225

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HISTORY (Com. Paper – I)
Polity, Economy and Society under the Marathas (1600-1818)

Day and Date : Wednesday, 20-5-2014

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The term 'Karu-Naru' was applied for
    - a) Shete – Mahajan
    - b) Shiledar – Bargir
    - c) Alutedar – Balutedar
    - d) Patil – Kulkarni
  - 2) Farmers during the Maratha period as known
    - a) Kunbi
    - b) Alutedar
    - c) Mahajan
    - d) Balutedar
  - 3) Women were _____ in the society of Maratha period.
    - a) important
    - b) honourable
    - c) noble
    - d) secondary
  - 4) Who among the following is not saint for Varkari tradition ?
    - a) Tukaram
    - b) Eknath
    - c) Chokhamela
    - d) Gorakshanath
  - 5) During the Peshwa period untouchability was
    - a) Moderate
    - b) Hard
    - c) Bearable
    - d) Beatific
  - 6) _____ was the significant feature of Sufi Sect.
    - a) Mysticism
    - b) Severe
    - c) Love
    - d) None of these
  - 7) _____ port famous for silk export during the Maratha period.
    - a) Mumbai
    - b) Alibag
    - c) Chaul
    - d) Panaji

P.T.O.

8) _____ is the prime currency in Peshwa period.

- a) Hon   b) Rupee   c) Mohar   d) Damdi

9) _____ was a well known painter during Peshwa period.

- a) Mankoji Chitari   b) Honaji Bala
c) Abaji Sondev   d) Malhar Ramrao

10) Shaniwarwada is situated at

- a) Satara   b) Indore   c) Nashik   d) Pune

2. Write short answer of the following questions (**any four**) :

8

- 1) State the any seven names of Balutedar in Maratha Period.
- 2) What is means Vethbigari ?
- 3) Explain in brief the philosophy of Nath Cult.
- 4) Give the short information about Holi during the Maratha period.
- 5) Explain the difference between Hundi and Varat.
- 6) State any three names of bards in Peshwa period.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Untouchability during the Peshwa period.
- 2) Education during the Maratha period.
- 3) Concept of Maharashtra Dharma.
- 4) Trade routes during the Maratha period.
- 5) Cotton Industries during Maratha period.
- 6) Painting during Peshwa period.

4. Explain the position of womens in Maratha period.

10

OR

Explain the philosophy and work of Sufi Cult.

5. Discuss the architecture during the Maratha period.

10

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) मराठा काळातील कोणत्याही सात बलुतेदारांची नावे सांगा.
  - २) वेठबिगारी म्हणजे काय ?
  - ३) नाथ संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - ४) मराठाकालीन होली सणाची थोडक्यात माहिती द्या.
  - ५) हुंडी आणि वरात यामधील फरक स्पष्ट करा.
  - ६) पेशवेकाळातील कोणत्याही तीन शाहिरांची नावे सांगा ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) पेशवाकालीन अस्पृश्यता.
  - २) मराठाकालीन शिक्षण.
  - ३) महाराष्ट्रधर्म संकल्पना.
  - ४) मराठाकालीन व्यापारीमार्ग.
  - ५) मराठाकालीन कापड उद्योग.
  - ६) पेशवाकालीन चित्रकला.
४. मराठाकालीन स्त्रीयांची स्थिती स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- सुफी संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान सांगून त्यांचे कार्य स्पष्ट करा.
५. मराठाकालीन स्थापत्य कलेविषयी चर्चा करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
SOCIOLOGY

Theoretical Perspectives in Sociology (Group – E) (Paper – III)

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions : 10

- 1) Who propounded the concept of Regional Sociology ?
A) G. Ghurye
B) M. Shrinivasan
C) R. Mukherji
D) G. Gare
- 2) Who explain the characteristics of sociological theory ?
A) R. Merton   B) T. Ward   C) T. Parsons   D) J. Homans
- 3) Which of the sociological approach is related to structure and functions ?
A) Marxism
B) Structural
C) Functional
D) Structural-functional
- 4) Who wrote the book titled 'Modern Sociological Theory' ?
A) Bosscoff   B) Homans   C) Parsons   D) Mertons
- 5) Who say "A theory is an integrated set of relationship with a certain level of validity" ?
A) T. Ward   B) D. Willer   C) J. Homans   D) C. Colley
- 6) Which of following factor is the prerequisites of social system ?
A) Goal attainment
B) Family
C) Caste
D) Clan
- 7) Who did classification of social conflict namely as a realistic and nonrealistic conflict ?
A) R. Collins   B) L. Coser   C) K. Marx   D) R. Merton

8) Who discuss in his post-structuralism about knowledge ?

A) J. Hebermass	B) M. Foucault
C) R. Collins	D) T. Parsons

9) Who say the conflict is a cause of social change ?

A) T. Parsons	B) R. Merton
C) R. Collins	D) L. Coser

10) Who discuss about the 'Functional Dimensions of social system' ?

A) R. Brown	B) T. Parsons
C) L. Strauss	D) R. Collins

2. Write answer **any four** in brief :

8

- 1) State the factors of sociological theory.
- 2) What is meant by evolutionary theory ?
- 3) According to Dahrendorf which two factors are responsible for the social conflict ?
- 4) State the New Marxism of J. Alexander.
- 5) Explain Giddens New Marxism.
- 6) What is meant by correlated statement ?

3. Write a short note on **any four** :

12

- 1) Theory and research
- 2) Micro theory
- 3) M. Faucault's structuralism
- 4) Strauss's concept of cultural diversity
- 5) Goal attainment
- 6) J. Hebermass New Marxism.

4. Discuss the types of sociological theory.

10

OR

Explain the social conflict theory of L. Coser.

5. Explain the conflict theory of R. Collins.

10

मराठी रूपांतर
समाजशास्त्रीय सिद्धांत

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

१) प्रादेशिक समाजशास्त्राची संकल्पना कोणी मांडली ?

अ) जी. घुर्ये   ब) एम. श्रीनिवासन्   क) आर. मुखर्जी   ड) जी. गारे

२) सामाजिक सिद्धांताची वैशिष्ट्ये कोणी स्पष्ट केली ?

अ) आर. मर्टन   ब) टी. वार्ड   क) टी. पार्सन्स   ड) जे. होमन्स

३) कोणता सामाजिक दृष्टिकोन रचना व कार्य यांच्याशी संबंधीत आहे ?

अ) मार्क्सवादी   ब) संरचनात्मक
क) कार्यात्मक   ड) संरचनात्मक कार्यवादी

४) आधुनिक समाजशास्त्रीय सिद्धांत हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) बॉसकौफ   ब) होमन्स   क) पार्सन्स   ड) मर्टन

५) 'विशिष्ट यथार्थतेच्या पातळीवर आधारलेल्या परस्पर संबंधाचा एकात्म संच म्हणजे सिद्धांत होत' असे कोण म्हणतो ?

अ) टी. वार्ड   ब) डी. व्हिलर   क) जे. होमन्स   ड) सि. कूले

६) खालीलपैकी कोणता घटक हा सामाजिक संरचनेचे पूर्व आवश्यकताविषयक घटक मानला जातो ?

अ) उद्दिष्ट सिद्धी   ब) कुटुंब   क) जात   ड) कुल

७) सामाजिक संघर्षाचे वास्तववादी व अवास्तववादी संघर्ष अशा दोन प्रकारात कोणी वर्गीकरण केले ?

अ) आर. कोलिन्स   ब) एल. कोजर   क) के. मार्क्स   ड) आर. मर्टन

८) आपल्या उत्तरसंरचनावादामध्ये ज्ञानाविषयी कोणी चर्चा केली ?

अ) जे. हेबरमास   ब) एम. फोर्कॉल्ट   क) आर. कोलिन्स   ड) टी. पार्सन्स

९) संघर्ष हे सामाजिक परिवर्तनाचे कारण आहे असे कोण म्हणतो ?

अ) टी. पार्सन्स   ब) आर. मर्टन   क) आर. कोलिन्स   ड) एल. कोजर

१०) सामाजिक व्यवस्थेचे कार्यात्मक महत्त्व याविषयी कोणी चर्चा केली ?

अ) आर. ब्राऊन   ब) टी. पार्सन्स   क) एल. ट्रास   ड) आर. कोलिन्स

२. कोणत्याही चारांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) सामाजिक सिद्धांताचे घटक सांगा.
- २) उत्क्रांती सिद्धांत म्हणजे काय ?
- ३) डाव्हेनडारफच्या मते कोणते दोन घटक सामाजिक संघर्षास जबाबदार आहेत ?
- ४) जे. आलेक्झांडर यांचा नव मार्क्सवाद सांगा.
- ५) गिडिन्सचा नव मार्क्सवाद विशद करा.
- ६) सहसंबंधीत विधान म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) सिद्धांत व संशोधन
- २) बृहत सिद्धांत
- ३) एम. फोकोल्टचा संरचनावाद
- ४) ट्रास यांची सांस्कृतिक विभिन्नतेची संकल्पना
- ५) उद्दिष्ट सिद्धी
- ६) जे. हेबरमास या नव मार्क्सवाद.

४. समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या प्रकाराची चर्चा करा.

१०

किंवा

एल. कोजर यांचा सामाजिक संघर्ष सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. आर. कोलिन्सचा संघर्ष सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. – C1) (Paper – X)
Agricultural Development of India**

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) NABARD was established in the year _____
a) 1980   b) 1982   c) 1984   d) 1988
  - 2) The Agricultural Price Commission is established in _____
a) 1955   b) 1960   c) 1965   d) 1970
  - 3) _____ is the apex institution in the field of agricultural credit in India.
a) SBI   b) RBI
c) NABARD   d) Land Development Bank
  - 4) World Trade Organisation was established in the year _____
a) 1991   b) 1995   c) 1998   d) 1999
  - 5) Food Corporation of India established in _____
a) 1960   b) 1962   c) 1965   d) 1967
  - 6) Minimum support prices of agricultural produce determined by _____ in India.
a) Commission for Agricultural Cost and Prices
b) NABARD
c) State Govt.
d) Farmer's
  - 7) _____ is apex organization in Co-operative Marketing.
a) CACP   b) NAFED
c) RBI   d) None of these

- 8) Agro-Industries create _____
- a) Employment opportunities
  - b) Assured market for agricultural products
  - c) Promote agricultural development
  - d) All of the above
- 9) _____ unemployment is found in agricultural sector in India.
- a) Disguised
  - b) Educated
  - c) Industrial
  - d) None of these
- 10) The land development banks in India started in _____
- a) 1904
  - b) 1920
  - c) 1930
  - d) 1935

2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) What is the full form of W.T.O. ?
  - 2) Define agricultural labour.
  - 3) Give two major problems of agricultural marketing.
  - 4) What is the full form of CACP ?
  - 5) Give two sources of agricultural finance.
  - 6) When was NCDC established ?
3. Write short note (**any four**) : **12**
- 1) NAFED
  - 2) Rural unemployment
  - 3) Food security
  - 4) Agricultural regulated markets
  - 5) National Rural Employment Guarantee Scheme – 2005
  - 6) Crop Loans.
4. Attempt **any one** question : **10**
- A) Discuss the characteristics of agricultural labour.
- OR
- B) Describe the role of Agro-Industries in Rural Development.
5. Examine the role of NABARD in agricultural finance. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवडा करा :

१०

- १) नाबार्डची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९८०   ब) १९८२   क) १९८४   ड) १९८८
- २) शेतकी मूल्य (किंमत) आयोग _____ या वर्षी स्थापन झाला.
अ) १९५५   ब) १९६०   क) १९६५   ड) १९७०
- ३) भारतातील कृषी वित्तपुरवठ्यात _____ ही शिखर संस्था आहे.
अ) एस्. बी. आय.   ब) आर. बी. आय.
क) नाबार्ड   ड) भू-विकास बँक
- ४) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९९१   ब) १९९५   क) १९९८   ड) १९९९
- ५) भारतीय अन्नधान्य महामंडळाची (FCI) स्थापना _____ या वर्षी झाली.
अ) १९६०   ब) १९६२   क) १९६५   ड) १९६७
- ६) भारतात शेतमालाची किमान आधारभूत किंमत _____ कडून ठरविली जाते.
अ) कृषी व्यय व मूल्य आयोग   ब) नाबार्ड
क) राज्य सरकार   ड) शेतकारी
- ७) _____ ही सहकारी विपणनातील शिखर संस्था आहे.
अ) CACP   ब) NAFED   क) RBI   ड) यापैकी नाही
- ८) कृषी उद्योगधंदे _____ निर्माण करतात.
अ) रोजगाराच्या संधी   ब) शेतमालाला शाश्वत बाजारपेठ
क) शेती विकासाला चालना   ड) वरील सर्व

९) भारतातील कृषी क्षेत्रात _____ बेकारी आढळते.

अ) छुपी   ब) सुशिक्षित   क) औद्योगिक   ड) यापैकी नाही

१०) भारतात भू-विकास बँकाना _____ या वर्षी सुरुवात झाली.

अ) १९०४   ब) १९२०   क) १९३०   ड) १९३५

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) W.T.O. चे पूर्ण रूप लिहा.
- २) शेतमजुरांची व्याख्या लिहा.
- ३) कृषी विपणनाच्या प्रमुख दोन समस्या सांगा.
- ४) CACP चे पूर्णरूप लिहा.
- ५) कृषी वित्तपुरवठ्याचे दोन मार्ग सांगा.
- ३) NCDC ची स्थापना केव्हा झाली.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) नाफेड (NAFED)
- २) ग्रामीण बेरोजगारी
- ३) अन्न सुरक्षितता
- ४) कृषी नियंत्रित बाजारपेठा
- ५) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना - २००५
- ६) पीक कर्जे.

४. कोणताही एक प्रश्न सोडवा :

१०

अ) शेतमजुरांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

किंवा

ब) ग्रामीण विकासातील कृषी उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.

५. कृषी अर्थपुरवठ्यातील नाबार्डच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D) (Paper – III) (Old)
Theory and Practice of Comparative Politics

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct alternatives. 10
- 1) Which of the following country is not Federal type of system ?
A) U.S.A.   B) Switzerland   C) India   D) China
  - 2) What is the alternative word for Federation incorporated in Indian Constitution ?
A) Unitary   B) Union of States
C) Corporation of States   D) Autonomous Provinces
  - 3) In which country Collective Presidents are there ?
A) America   B) Germany   C) France   D) Switzerland
  - 4) How many members are send by every Cantons in Switzerland to Upper House ?
A) 4   B) 3   C) 2   D) 5
  - 5) Collective Responsibility is related with
A) Parliamentary system   B) Presidential system
C) Federal system   D) Unitary system
  - 6) What is the tenure of American President ?
A) Three years   B) Five years   C) Four years   D) Six years
  - 7) Where did the concept of Judicial Review Originated ?
A) England   B) France   C) Japan   D) America
  - 8) Limited Monarchy exists in
A) India   B) Pakistan   C) U.K.   D) U.S.A.

9) Name the Supreme Court of Switzerland

- A) Supreme Court   B) Federal Tribunal
C) Federal Court   D) High Court

10) Which of the following thinker is related with Bureaucracy ?

- A) Karl Marx   B) Max Weber   C) Bentham   D) J.S. Mill

2. Write short answer on **any four** of the following. **8**

- 1) Write any one definition of Federalism.
- 2) Explain role of Speaker of Senate.
- 3) Explain composition of House of Lords.
- 4) Define Parliamentary system.
- 5) Judicial autonomy and Liberty.
- 6) Explain Bureaucracy and neutrality.

3. Write short notes on **any four** of the following. **12**

- 1) Salient features of Federalism.
- 2) Veto powers of Indian President.
- 3) Role of King in U.K.
- 4) Define Judicial Review.
- 5) The powers of Supreme Court of America.
- 6) Role of Bureaucracy in India.

4. Answer **any one** of the following. **10**

- A) Explain the main features of Federal Political system with special reference to America and India.

OR

- B) Discuss the functions of Executive of U.K. in light of role of Prime Minister.

5. Explain the nature and function of Executive in India. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) खालीलपैकी कोणते राष्ट्र संघराज्य प्रकाराची व्यवस्था नाही ?
अ) यु.एस.ए. ब) स्वित्झर्लंड
क) भारत ड) चीन
- २) भारतीय राज्यघटनेत फेडरेशनला कोणता पर्यायी शब्द वापरला आहे ?
अ) एकात्म ब) युनियन ऑफ स्टेट्स्
क) कार्पोरेशन ऑफ स्टेट्स् ड) स्वायत्त प्रांत
- ३) कोणत्या राष्ट्रामध्ये सामूहिक राष्ट्राध्यक्ष प्रकार आहे ?
अ) अमेरिका ब) जर्मनी
क) फ्रान्स ड) स्वित्झर्लंड
- ४) प्रत्येक कॅन्टान्समधून स्वित्झर्लंडमध्ये वरिष्ठ सभागृहात किती प्रतिनिधी पाठवले जातात ?
अ) ४ ब) ३
क) २ ड) ५
- ५) 'सामूहिक जबाबदारी' कोणत्या व्यवस्थेशी संबंधित आहे ?
अ) संसदीय पद्धती ब) अध्यक्षीय पद्धती
क) संघराज्य व्यवस्था ड) एकात्म व्यवस्था
- ६) अमेरिकन राष्ट्राध्यक्षाची मुदत किती असते ?
अ) तीन वर्षे ब) पाच वर्षे
क) चार वर्षे ड) सहा वर्षे
- ७) 'न्यायालयीन पुनर्विलोकन' ही संकल्पना कोठे तयार झाली ?
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स
क) जपान ड) अमेरीका
- ८) 'मर्यादित राजेशाही' कोणत्या देशात आहे ?
अ) भारत ब) पाकिस्तान
क) इंग्लंड ड) अमेरीका

- ९) स्वित्झर्लंडमधील सर्वोच्च न्यायालयाचे नाव सांगा
 अ) सुप्रिम कोर्ट
 ब) फेडरल ट्रिब्युनल
 क) फेडरल कोर्ट
 ड) हाय कोर्ट
- १०) खालीलपैकी कोणता विचारवंत नोकरशाहीशी संबंधीत आहे ?
 अ) कार्ल मार्क्स
 ब) मॅक्स वेबर
 क) बेन्थॅम
 ड) जे.एस. मिल
२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) संघराज्यवादाची कोणतीही एक व्याख्या लिहा.
  - २) सिनेटमधील सभापतीची भूमिका सांगा.
  - ३) हाऊस ऑफ लॉर्ड्सची रचना द्या.
  - ४) संसदीय पद्धतीची व्याख्या सांगा.
  - ५) न्यायालयीन स्वायत्तता व स्वातंत्र्य.
  - ६) नोकरशाही आणि राजकीय तटस्थता स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. १२
- १) संघराज्याची ठळक वैशिष्ट्ये.
  - २) भारतीय राष्ट्रपतीचा नकाराधिकार.
  - ३) इंग्लंड मधील राजाची भूमिका.
  - ४) न्यायलयीन पुनर्विलोकनाची व्याख्या करा.
  - ५) अमेरिकन सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार.
  - ६) भारतातील नोकरशाहीची भूमिका.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- अ) अमेरिका व भारताच्या संदर्भात संघराज्य पद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.
- किंवा**
- ब) पंतप्रधानाच्या भूमिकेच्या संदर्भात इंग्लंडमधील कार्यकारी मंडळाच्या कामाची चर्चा करा.
५. भारतातील कार्यकारी मंडळाचे स्वरूप आणि कार्य स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – III)
Introduction to Language and Linguistics

Day and Date : Friday, 17-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Rewrite the following sentences choosing the correct alternative : **10**

- 1) _____ was a Greek grammarian.
a) Saussure   b) Bloomfield   c) Plato   d) Chomsky
- 2) The book 'A Course in General Linguistics' belongs to
a) Sweet   b) Palmer   c) Leech   d) Saussure
- 3) Human language is
a) Instinctive   b) Non-instinctive
c) Non-conventional   d) Illogical
- 4) A person who knows several languages is called
a) a linguist   b) a polyglot
c) a multilingual   d) a bilingual
- 5) Modern linguistics is
a) prescriptive   b) descriptive
c) methodological   d) traditional
- 6) _____ is not a characteristic feature of human language.
a) arbitrariness   b) displacement
c) specialization   d) non-creativity

- 7) The phonemes of a language are put into
- a) slant lines
  - b) square bracket
  - c) curly bracket
  - d) round bracket
- 8) _____ is the study of induction, transmission and reception of speech sounds.
- a) morphology
  - b) syntax
  - c) phonetics
  - d) graphology
- 9) _____ is a minimal distinctive sound unit of a language.
- a) morpheme
  - b) phoneme
  - c) word
  - d) syllable
- 10) Traditional grammars have often defined parts of speech on the basis of their
- a) form
  - b) meaning
  - c) structure
  - d) function

2. Answer **any five** of the following :

10

- 1) Explain the concept of 'allophanes' with example.
- 2) What is linguistic sign ?
- 3) State the difference between bound morpheme and free morpheme.
- 4) What is semantics ?
- 5) What are the principles of phonemic analysis ?
- 6) What do you mean by the term 'arbitrariness of language' ?

3. A) Answer **any two** of the following :

6

- I) Give IC analysis of the following sentences :
  - 1) My friend bought a new car.
  - 2) I saw a movie.
  - 3) Ganesh and Santhosh went to the college.

II) Give labelled morphological analysis of the following words :

- 1) Unfriendly
- 2) Newspapers
- 3) Illogical.

III) Give minimal pairs of the following :

- 1) | s |, | z |
- 2) | t |, | d |
- 3) | e |, | x |

B) Define the following terms/concepts (**any two**) :

4

- 1) Langue
- 2) Applied linguistics
- 3) Diachronic linguistics

4. Explain in detail 'Linguistics is the scientific study of language'.

10

OR

Write a note on the branches of linguistics.

5. Write a full note on traditional grammars.

10

SLR-G – 230

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (Paper – V) (Old)
Marathicha Bhasha Vaidnyanik Va Samaj Vaidnyanik Abhyas

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) उत्तर भारतीय भाषा कोणत्या भाषाकुळातील आहेत ?
(इंडो-युरोपियन/द्राविडी/अॅस्ट्रो-आशियाई/हिंदी)
- २) तेलगू ही भाषा कोणत्या भाषाकुळात मोडते ?
(द्राविडी/अल्ताईक/इंडो-जर्मन/इंडो-युरोपियन)
- ३) शास्त्रीय ग्रंथ कोणत्या भाषेत लिहिले जातात ?
(व्यवहारभाषा/बोलीभाषा/प्रमाणभाषा/व्यवसायभाषा)
- ४) 'अंतरबहिर्वतुळ सिद्धान्त' कोणी मांडला ?
(गिअर्सन/चॉम्स्की/पा.दा.गुणे/होर्नर्ले)
- ५) 'मानवी अनुभव हा भाषिक अनुभवच असतो' हे मत कोणाचे ?
(सपीर-व्होर्पू /स्टेनबर्ग/सोस्यूर/लबव)
- ६) मराठीची कोणती बोली खानदेशात बोलली जाते ?
(कोकणी/वन्हाडी/अहिराणी/मालवणी)
- ७) 'कोकणी बोली' ही खालीलपैकी कोणत्या प्रकारची बोली आहे ?
(प्रदेशबोली/मायबोली/व्यवसाय बोली/व्यक्तीबोली)
- ८) 'मराठी भाषा: उद्गम आणि विकास' हा ग्रंथ कोणाचा ?
(कृ.पां. कुलकर्णी/व.दि. कुलकर्णी/मु.श्री. कानडे/ना.गो. कालेकर)

P.T.O.

९) भाषेचा अभ्यास सामाजिक अंगाने करणारा अभ्यासक कोण ?

(लबव/ब्लूमफिल्ड/चोम्स्की/कल्याण काळे)

१०) 'हुजूर', 'अर्ज' हे शब्द मराठी भाषेवरील कोरत्या भाषेचा प्रभाव दर्शवतात ?

(पोर्तुगीज/कानडी/हिंदी/फार्शी)

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (६ पैकी ५) :

१०

१) भाषाकुल म्हणजे काय ?

२) आर्यभारतीय भाषांची चार नावे सांगा.

३) 'भाषिक भांडार' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

४) मराठीच्या भाषिक प्रदेशाची व्याप्ती सांगा.

५) बोलीनिर्मितीची कारणे सांगा.

६) 'भाषिक प्रभाव' म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) भाषिक लघुक्षेत्र संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.

२) बोली आणि प्रमाणभाषा यांचा सहसंबंध उलगडून दाखवा.

३) मराठीवरील इंग्रजी भाषेचा प्रभाव स्पष्ट करा.

४. 'भाषकाची व्यक्तिगत विशिष्टता त्याच्या भाषिक व्यवहारावर परिणाम करते' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.

१०

किंवा

डेलहाईम्सचा 'संदेशवहन सिद्धान्त' स्पष्ट करा.

५. भाषाविज्ञान व समाजभाषाविज्ञान यांतील पूरक व सहसंबंध स्पष्ट करा.

१०

SLR-G – 231

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (Paper No. – V) (Old)
आधुनिक हिन्दी काव्य

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे हुए अंक पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) _____ कवि को चंद्रशेखर आजाद की पार्टी में शामिल होने के अपराध में कैद किया गया था।
1) निराला   2) प्रसाद   3) अज्ञेय   4) मुक्तिबोध
- 2) _____ कविता में हमारे देश की स्थिति आजादी से पहले और बाद का पूरा चित्र है।
1) बावरा अहेरी   2) अंधेरे में
3) नदी के द्वीप   4) असाध्य वीणा
- 3) भोर का बावरा अहेरी पहले बिछता है _____ की लाल-लाल कनियाँ।
1) पंख   2) आलोक   3) जंगल   4) कनक
- 4) अज्ञेय ने सन् 1943 में पहले _____ का संपादन किया था।
1) सैनिक   2) विशाल भारत   3) प्रतीक   4) तार सप्तक
- 5) _____ के कमरों में अंधेरे लगाता है चक्कर कोई एक लगातार।
1) अस्तित्व   2) ज़िन्दगी   3) दुनिया   4) ज्ञान

P.T.O.

- 6) डेस्क पर रखे हुए महान ग्रन्थों के _____ मेरी इन मानसिक क्रियाओं के बन गये प्रेक्षक।
 1) आकश   2) कवि   3) नदी   4) लेखक
- 7) प्रणभंग _____ कवि की रचना है।
 1) निराला   2) मुक्तिबोध   3) अज्ञेय   4) दिनकर
- 8) 'कुरुक्षेत्र' की भाषा साहित्यिक _____ है।
 1) खड़ी बोली   2) बिहारी   3) भोजपुरी   4) ब्रज
- 9) दिनकर ने सन् 1947 में _____ विभाग में डिप्टी डायरेक्टर के पद पर विराजमान थे।
 1) शिक्षा-प्रचार   2) युद्ध-प्रचार   3) अर्थनीति   4) सांस्कृतिक
- 10) कवि दिनकर का जन्म _____ नामक ग्राम में हुआ था।
 1) घाट   2) येलंब घाट
 3) सिमरिया घाट   4) कलमघाट

2. निम्नलिखित प्रश्नों के पाँच या छः वाक्यों में उत्तर लिखिए।

10

- 1) बरगद के वृक्ष के नीचे पागल कहे जानेवाले व्यक्ति ने कवि से क्या कहा था ?
- 2) 'अंधेरे में' कविता का आरंभ कैसे ? और किससे होता है ?
- 3) 'कुरुक्षेत्र' का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।
- 4) 'कुरुक्षेत्र' की भाषाशैली की पाँच विशेषताएँ लिखिए।
- 5) अज्ञेय ने नदी को निरन्तर प्रवाहित रहने के लिए क्यों कहा है ?
- 6) कवि बावरा अहेरी को क्या कहता है।

3. निम्नलिखित अवतरणों ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (3 में से 2)

10

- 1) एकाएक उठ पडा आत्मा का पिंजर
 मूर्ति की ठठरी।
 नाक पर चश्मा, हाथ में डण्डा,
 कन्धे पर बोरा, बाँह में बच्चा।
 आश्चर्य!! अद्भुत ! यह शिशु कैसे !!
 मुसकरा उस द्युति-पुरुष ने कहा तब -
 "मेरे पास चुपचाप सोया हुआ यह था।
 सँभालना इसको, सुरक्षित रखना"।

2) टुबकी ही छोडकर क्या तू चला जायगा ?

ले, मैं खोल देता हूँ कपाट सारे
मेरे इस खंडहर की शिरा-शिरा घड़
आलोक की अनी से अपनी,
गढ सारा ढाह कर दूह भर दे:

3) फूलों पर आँसू के मोती,

और अश्रु में आज़ा,
मिट्टी के जीवन की छोटी,
नपी-तुली परिभाषा ।

4. “नदी के द्वीप’ कविता व्यक्ति और समाज के आदर्श और द्वंद्ववात्मक संबंध को व्याख्यायित करती है।” विशद कीजिए।

10

अथवा

‘अँधेरे में’ कविता खोई हुई परम अभिव्यक्ति की खोज है।” चर्चा कीजिए।

5. कुरुक्षेत्र के आधार पर युधिष्ठिर का चरित्र चित्रण कीजिए।

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester– IV) Examination, 2015
Paper V : ENGLISH (Old)
Literature in English : Drama

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **10**
- 1) Anton Chekhov's 'Three Sisters' describes the lives and aspirations of the _____
- a) Vershinin's family   b) Propp's family
c) Propototove's family   d) Prozoroff's family
- 2) Irina loves the dreamland _____ which was once her native place.
- a) Moscow   b) Hongkong   c) Soho   d) India
- 3) 'The Ballad of Sexual Submissiveness' appears in _____
- a) Endgame   b) Three Sisters
c) The Ghost Sonata   d) The Threepenny Opera
- 4) _____ controls the beggars of London and endeavours to have Macheath hanged.
- a) Mr. Smith   b) Tiger Brown
c) Jonathan Peachum   d) The Old Man
- 5) According to Bertolt Brecht, the function of the 'epic theatre' is to create _____ on the spectator.
- a) romantic effect   b) cathartic effect
c) aesthetic effect   d) alienation effect
- 6) August Strindberg's 'The Ghost Sonata' is a _____
- a) realistic play   b) chamber play
c) kitchen-sink drama   d) naturalistic play

- 7) The collapsed house in 'The Ghost Sonata' stands for _____
a) spiritual regeneration   b) spiritual degeneration
c) spiritual enlightenment   d) religious fanaticism
- 8) The Milkmaid in 'The Ghost Sonata' is _____ of The Student.
a) dream vision   b) daughter   c) sister   d) mother
- 9) The Colonel's house is described as _____
a) heaven   b) inferno
c) a dream world of Hummel   d) positive mind
- 10) Hamm in Samuel Beckett's 'Endgame' is _____
a) grotesquely comic antihero   b) antagonist
c) larger-than-life figure   d) stock character

2. Answer the following questions in brief (**any five**).

10

- 1) How does Bertolt Brecht describe the materialistic and consumer society in 'The Threepenny Opera' ?
- 2) Draw the character sketch of Natasha.
- 3) Comment on the end of Bertolt Brecht's 'The Threepenny Opera'.
- 4) Why does August Strindberg employ dream visions, hallucinations, nightmares and ghostly apparitions in 'The Ghost Sonata' ?
- 5) Comment briefly on the theme of original sin and salvation in Strindberg's 'The Ghost Sonata'.
- 6) Trace the character of the Old Man as represented in Strindberg's 'The Ghost Sonata'.

3. A) Write brief answers to **any two** of the following questions.

6

- 1) Comment on the prolonged pauses, silences and dialogues employed by Samuel Beckett in 'Endgame'.
- 2) How does Samuel Beckett describe the miserable condition and unfortunate life in 'Endgame' ?
- 3) Comment on the line from Beckett's 'Endgame' : 'All life the same questions, the same answers'.

B) Write answers to **any two** of the following questions. 4

- 1) Mark out the difference between naturalistic and expressionistic drama.
- 2) State in brief the characteristic features of modern existential play.
- 3) Trace the characteristic features of the theatre of the absurd in brief.

4. Critically comment on Bertolt Brecht's 'The Threepenny Opera' as an indispensable paradigm of 'Epic Theatre'. 10

OR

Elaborate the symbolic significance of August Strindberg's expressionistic play 'The Ghost Sonata'.

5. How does Anton Chekhov's 'Three Sisters' project the memoirs of futility and hopelessness of the privileged class in Russia ? 10

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
HISTORY (Comp. Paper – II) (Old)
Modern Maharashtra (1818 – 1990 A.D.)**

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

10

- 1) "Indian National Congress" was established in _____ A.D.
A) 1885
B) 1905
C) 1920
D) 1935
- 2) "Mumbai Girani Kamgar Sangh" established by
A) Jagnath Shankarshet
B) Narayan Lokhande
C) S.M. Joshi
D) None of these
- 3) _____ was the first editor of Maratha Newspaper.
A) Gopal Agarkar
B) Gopal Krishna Gokhale
C) Bal Gangadhar Tilak
D) Mahatma Gandhi
- 4) S.M. Joshi was a leader of _____ Movement.
A) Non-Brahamin
B) Untouchability
C) Home-rule
D) Leftist
- 5) In 1939 A.D. _____ place first Conference of Kolhapur "Praja Parishad" was held.
A) Kupwad
B) Kolhapur
C) Gagan Bawada
D) Hatkangle
- 6) In 1929 A.D. _____ became President of 3rd Akkalkot "Praja Parishad" Conference.
A) L.B. Bhopatkar
B) N.C. Kelkar
C) G.V. Phadkamkar
D) S.D. Karmarkar

- 7) _____ became first Chief Minister of bilingual Mumbai State.
A) M.S. Kannamvar
B) Yashwantrao Chavan
C) Balasaheb Khqre
D) Morarji Desai
- 8) Treaty of Nagpur took place in _____ A.D.
A) 1949
B) 1951
C) 1952
D) 1953
- 9) In 1942 Dr. Babasaheb Ambedkar was established _____ political organization.
A) Schedule Caste Federation
B) Harijan Sevak Sangh
C) Majur Party
D) R.P.I.
- 10) _____ was the Minister of Higher Education of Maharashtra State.
A) Ajit Pawar
B) Rajesh Tope
C) R.R. Patil
D) Patangrao Kadam

2. Write the short answer of the following (**any four**) : **8**
- 1) Explain the principal of “Satyagrah”.
  - 2) Write the name of four Martyrs of Solapur.
  - 3) Explain S.K. Das Commission.
  - 4) State the reforms of Aundh State (Sansthan).
  - 5) Who established “Prathana Samaj” ? When ?
  - 6) What is meant by De-industrialization ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Lokmanya Tilak
  - 2) 1942 Movement of Maharashtra
  - 3) Co-operative Movement of Maharashtra
  - 4) Dakshin Sansthan Hitvardhak Sabha
  - 5) Vasanttrao Naik
  - 6) Phaltan State.
4. Give an account of Educational Development of Maharashtra during period 1947 to 1990 A.D. **10**

OR

Explain the Non-Brahamin Movement in Maharashtra.

5. Discuss the main step of creation of Maharashtra State.

9) डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांनी इ.स. 1942 ला _____ ही राजकीय संघटना स्थापन केली.

अ) शेड्यूल कास्ट फेडरेशन

ब) हरिजन सेवक संघ

क) मजूर पक्ष

ड) आर.पी.आय.

10) महाराष्ट्र राज्याचे उच्च शिक्षणमंत्री _____ आहेत.

अ) अजित पवार

ब) राजेश टोपे

क) आर.आर. पाटील

ड) पतंगराव कदम

2. थोडक्यात उत्तरे द्या(कोणतेही चार) :

8

- 1) सत्याग्रह तत्वाची माहिती द्या.
- 2) सोलापूरातील चार हुतात्मांची नावे लिहा.
- 3) एस.के.दार कमीशनची माहिती द्या.
- 4) औंध संस्थानामधील सुधारणा सांगा.
- 5) प्रार्थना समाजाची स्थापना कोणी व कधी केली ?
- 6) अन-औद्योगिकीकरण म्हणजे काय ?

3. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) लोकमान्य टिळक
- 2) महाराष्ट्रातील 1942 ची चळवळ
- 3) महाराष्ट्रातील सहकार चळवळ
- 4) दक्षिण संस्थान हितवर्धक सभा
- 5) वसंतराव नाईक
- 6) फलटन संस्थान

4. इ.स. 1947 ते 1990 चळवळातील महाराष्ट्रातील शैक्षणिक विकासाचा आढावा द्या ?

10

किंवा

महाराष्ट्रातील ब्राम्हणेतर चळवळ स्पष्ट करा.

5. महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीच्या प्रमुख पायऱ्यांची चर्चा करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
(Old)
SOCIOLOGY (Gr. E) (Paper – IV)
Methodology of Social Research

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Multiple choice questions :

10

I) _____ means seeing the things with purpose.

- A) Prediction
B) Sampling
C) Observation
D) Hypothesis

II) Interview means interaction between _____ and respondent.

- A) researcher
B) books
C) sample
D) report

III) Case study always studies a _____ unit.

- A) double
B) triple
C) single
D) multiple

IV) A sample is a portion drawn from

- A) world
B) nation
C) state
D) universe

V) _____ method is the comprehensive study of a particular community or organisation.

- A) Survey
B) Historical
C) Questionary
D) Interview

VI) Coding is the process of _____ the data.

- A) classifying
B) examining
C) observing
D) collecting

VII) _____ means summarizing and displaying the data in the compact form.

A) Coding

B) Editing

C) Tabulation

D) Observation

VIII) Excel in the computer is used for _____ presentation of data.

A) theoretical

B) statistical

C) pictorial

D) none

IX) _____ is used to get world wide information.

A) Excel

B) Window-7

C) Internet

D) Paint

X) In _____ each picture represents a certain number of events.

A) Histogram

B) Bar diagram

C) Graph

D) Pictograph

2. Write short answers on **any four** :

8

A) Which are the types of observation ?

B) What is the Internet ?

C) Which are the limitations of questionnaire ?

D) What is Historical method ?

E) Which are the features of computer ?

F) What is coding ?

3. Write short notes on **any four** :

12

A) Sampling technique

B) Survey method

C) Bibliography

D) Casestudy method

E) Pictorial questionnaire

F) Tabulation.

4. A) Write on nature and types of sampling.

10

OR

B) Explain the steps of report writing.

5. Explain different methods of social research.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) _____ म्हणजे वस्तूंकडे हेतुपूर्वक पाहणे होय.
अ) पूर्वकथन
ब) नमूना
क) निरीक्षण
ड) गृहीतके
- II) मुलाखत म्हणजे _____ आणि प्रतिवादी यामधील आंतरक्रिय होय.
अ) संशोधक
ब) पुस्तक
क) नमूना
ड) अहवाल
- III) व्यष्टी अध्ययनात नेहमी _____ घटकाचे अभ्यास केले जाते.
अ) दुहेरी
ब) तिहेरी
क) एक
ड) बहु
- IV) नमूना हा _____ मधून काढलेला एक भाग असतो.
अ) जग
ब) राष्ट्र
क) राज्य
ड) विश्व
- V) _____ पद्धतीत विशिष्ट संप्रदाय किंवा संघटनेचे सखोल अभ्यास केले जाते.
अ) सर्वेक्षण
ब) ऐतिहासिक
क) प्रश्नावली
ड) मुलाखत
- VI) संकेतीकरण म्हणजे ही माहितीचे _____ करण्याची प्रक्रिया आहे.
अ) वर्गीकरण
ब) परीक्षण
क) निरीक्षण
ड) संकलन
- VII) _____ म्हणजे माहितीचे थोडक्यात संक्षेपीकरण करून प्रदर्शित करणे होय.
अ) संकेतीकरण
ब) संपादणे
क) सारणीकरण
ड) निरीक्षण
- VIII) संगणकातील एक्सेलचा वापर _____ सादरीकरणासाठी केला जातो.
अ) सिद्धांतिक
ब) सांख्यिक
क) चित्रीय
ड) एकही नाही
- IX) जागतिक महा माहिती घेण्यासाठी _____ चा वापर केला जातो.
अ) एक्सेल
ब) विंडो-७
क) महाजाल
ड) पेंट
- X) _____ मध्ये प्रत्येक चित्र विशिष्ट घटनांचे प्रतिनिधीत्व करतो.
अ) ऐतिहासिक आलेख
ब) स्थंबालेख
क) आलेख
ड) चित्रालेख

२. कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- अ) निरीक्षणाचे प्रकार कोणते ?
- ब) महाजाल म्हणजे काय ?
- क) प्रश्नावलीच्या मर्यादा कोणत्या ?
- ड) ऐतिहासिक पद्धत म्हणजे काय ?
- इ) संगणकाचे वैशिष्ट्ये कोणते ?
- ई) संकेतीकरण म्हणजे काय ?
3. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. १२
- अ) नमूना तंत्र
- ब) सर्वेक्षण पद्धत
- क) संदर्भ-सूची
- ड) व्यष्टी अध्ययन पद्धती
- इ) चित्रमय प्रश्नावली
- ई) सारणीयन
४. अ) नमून्यांचे स्वरूप आणि प्रकारावर माहिती लिहा. १०
- किंवा**
- ब) अहवाल लेखणाऱ्या पायऱ्यांचे स्पष्टीकरण द्या.
५. सामाजिक संशोधनाच्या वेगवेगळ्या पद्धती स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – III) (Old)
Macro Economic Analysis

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) These trade cycles are largest
    - a) Kitchin cycles
    - b) Kondratieff cycles
    - c) Jugler cycles
    - d) None of these
  - 2) Phillips curve shows the relation in
    - a) Inflation and unemployment
    - b) Income and consumption
    - c) Income and price level
    - d) None of these
  - 3) Bank rate is measure of credit control
    - a) Quantitative
    - b) Qualitative
    - c) Selective
    - d) None of these
  - 4) Mundell-Fleming model assumes _____ nominal wages and prices.
    - a) Increasing
    - b) Stable
    - c) Decreasing
    - d) None of these
  - 5) Hicks trade cycle theory assumes _____
    - a) Progressive economy
    - b) Developed economy
    - c) Rising value of multiplier
    - d) Rising value of accelerator
  - 6) Real balance effect is the contribution of _____
    - a) Keynes
    - b) Pigou
    - c) Samuelson
    - d) Patinkin
  - 7) In a Keynesian system; expansionary fiscal policy leads to
    - a) Rise in equilibrium output, employment and interest rate
    - b) Rise in equilibrium output, prices and interest rate
    - c) Rise in equilibrium prices, employment and interest
    - d) Rise in equilibrium output, prices and employment

- 8) In India, inflation most adversely affects
- a) The Govt. pensioners
  - b) The factory workers
  - c) The traders
  - d) The agricultural labourers
- 9) Which theory of trade cycle combines the multiplier and acceleration principles ?
- a) Hicks
  - b) Schumpeter
  - c) Samuelson
  - d) Keynes
- 10) Natural rate of unemployment concept introduced by _____
- a) Phillips
  - b) Keynes
  - c) Friedman
  - d) None of these

2. Write short answer (**any four**) : **8**
- 1) What is expectations ?
  - 2) Define the natural rate of unemployment.
  - 3) Define fiscal policy.
  - 4) Define inflation.
  - 5) What is leverage effect ?
  - 6) What is meant by warranted rate of growth ?
3. Write short note (**any four**) : **12**
- 1) Real balance effect
  - 2) Phillips curve
  - 3) Baumol's inventory theoretical approach
  - 4) Inflationary gap
  - 5) Tobin's model of demand for money
  - 6) Phases of trade cycle.
4. Write answer (**any one**) : **10**
- A) Discuss the various measures to control inflation.
  - B) Explain the New Classical Approach towards macro economics and policy implications.
5. "Innovations are the causes of trade cycles" – Discuss. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) व्यापारचक्रे सर्वात मोठी असतात
अ) किटचिन चक्रे   ब) कॉन्ड्राटिफ चक्रे   क) जगलर चक्रे   ड) यापैकी नाही
- २) फिलिप्स वक्र यातील संबंध दर्शविते
अ) चलनवाढ आणि बेरोजगार   ब) उत्पन्न व उपभोग
क) उत्पन्न व किंमत पातळी   ड) यापैकी नाही
- ३) बँकदर हे पतनियंत्रणाचे साधन आहे
अ) संख्यात्मक   ब) गुणात्मक   क) निवडक   ड) यापैकी नाही
- ४) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान _____ सामान्य वेतन आणि किंमती गृहीत धरते.
अ) वाढणारे   ब) स्थिर   क) घटणारे   ड) यापैकी नाही
- ५) हिक्सचा व्यापार चक्राचा सिद्धान्त _____ गृहीत धरतो.
अ) प्रगतशिल अर्थव्यवस्था   ब) विकसित अर्थव्यवस्था
क) गुणकाचे वाढणारे मूल्य   ड) प्रवेगाचे वाढणारे मूल्य
- ६) 'वास्तव शिल्लक परिणाम' _____ यांनी मांडला.
अ) केन्स   ब) पिगू   क) सॅम्युअलसन   ड) पॅटिनकिन्
- ७) केन्सच्या विचारप्रणालीत विस्तारशिल रोजकोषिय धोरणांचा परिणाम _____ यात होतो.
अ) समतोल उत्पादन, रोजगार व व्याजदर यात वाढ
ब) समतोल उत्पादन, किंमती व व्याजदर यात वाढ
क) समतोल किंमती, रोजगार व व्याजदरात वाढ
ड) समतोल उत्पादन, किंमती व रोजगारात वाढ
- ८) भारतात जलद किंमत वाढीचा सर्वात प्रतिकूल परिणाम _____ यावर होतो.
अ) सरकारी सेवा निवृत्त व्यक्ती   ब) कारखानदारी कामगार
क) व्यापारी   ड) शेतमजूर

१) गुणक व प्रवेगाचे एकत्रिकरण व्यापार चक्राच्या कोणत्या सिद्धान्तात दिसून येते ?

अ) हिक्स   ब) शुंपीटर   क) सॅम्युअलसन   ड) केन्स

१०) बेकारीचा नैसर्गिक दर ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.

अ) फिलिप्स   ब) केन्स   क) फ्रिडमन   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) अपेक्षा म्हणजे काय ?
- २) बेकारीच्या नैसर्गिक दराची व्याख्या द्या.
- ३) राज्यवित्तीय धोरणांची व्याख्या द्या.
- ४) चलनवाढीची व्याख्या द्या.
- ५) प्रतिपूरक परिणाम म्हणजे काय ?
- ६) आश्वासित वृद्धीचा दर म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) वास्तव समतोल परिणाम
- २) फिलिप्स वक्र
- ३) बॉमोलचा मालसाठ्याबाबत सैद्धान्तिक दृष्टिकोन
- ४) स्पितीक अंतर
- ५) पैशाच्या मागणीचे टॉबिन प्रतिमान
- ६) व्यापार चक्राच्या अवस्था.

४. कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा :

१०

- अ) भाववाढ नियंत्रणाच्या विविध उपायांची चर्चा करा.
- ब) स्थूल अर्थशास्त्र आणि धोरण निश्चिती बाबत नवसनातनवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

५. “नवप्रवर्तने ही व्यापार चक्राची कारणे आहेत” चर्चा करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D) (Paper – IV)
Theory and Practice of International Politics

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer : 10
- 1) How many Permanent members in the Security Council ?
A) 5   B) 7   C) 8   D) 10
  - 2) How who is the Secretary General of U.N. ?
A) Shashi Tharur   B) Ban-Ki-Moon
C) Dr. H. Ansari   D) Dr. Gopal Guru
  - 3) ASEAN organization established in _____
A) 1969   B) 1943   C) 1944   D) 1967
  - 4) How many member country are there in European Union ?
A) 16   B) 13   C) 11   D) 15
  - 5) How many member country are there in SAARC organization ?
A) 11   B) 9   C) 12   D) 8
  - 6) According the scholars, nation of _____ is the centre point of Unipolar World Order.
A) U.S.A.   B) U.S.S.R.   C) U.K.   D) China
  - 7) Non-Proliferation Treaty is made in
A) 1962   B) 1970   C) 1959   D) 1985
  - 8) United Nations Organization established in _____
A) 24 Oct. 1945   B) 24 Nov. 1950
C) 24 Nov. 1942   D) 22 Oct. 1947

9) SAARC organization established in _____

- A) 1985   B) 1987   C) 1981   D) 1980

10) When did World Trade Organization established _____

- A) 1990   B) 1992   C) 1995   D) 1994

2. Write short answers to the following **(any four)** : **8**

- 1) NPT.
- 2) What is Unipolar World Order ?
- 3) Disarmament.
- 4) European Union.
- 5) W.T.O.
- 6) Functions of General Assembly.

3. Write short notes to the following **(any four)** : **12**

- 1) Type of Terrorism
- 2) Objectives of UNO
- 3) Modern techniques of war
- 4) SAARC-Achievements and Failure
- 5) Security Council
- 6) C.T.B.T.

4. Explain the composition and functions of General Assembly. **10**

OR

What is Disarmament and Arms control ?

5. Objectives of SAARC. **10**

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) एन.पी.टी.
  - २) एक ध्रुवीय विश्वरचना म्हणजे काय ?
  - ३) निःशस्त्रीकरण
  - ४) युरोपियन महासंघ
  - ५) जागतिक व्यापार संघटना
  - ६) आमसभेची कार्ये.
३. खालील प्रश्नांवर टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) दहशतवादाचा प्रकार सांगा
  - २) युनोचे उद्दीष्ट सांगा
  - ३) आधुनिक युद्धाचे तंत्र
  - ४) सार्कचे यशापयश
  - ५) सुरक्षा समिती
  - ६) सी.टी.बी.टी.
४. महासभेची रचना व कार्ये विशद करा. १०
- किंवा**
- निःशस्त्रीकरण व शस्त्रनियंत्रण म्हणजे काय ?
५. सार्क संघटनेची उद्दीष्टे सांगा. १०
-

SLR-G – 24

Seat No.	
-------------	--

M.A (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
KANNADA – Paper – III
Poetics

Day and Date : Friday, 17-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸಹಿತ ಕಾವ್ಯಂ

- 1) ದಂಡಿ   2) ಭಾಮಹ   3) ಕುಂತಕ   4) ಆನಂದವರ್ಧನ

2) ಸಹೃದಯ

- 1) ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿ   2) ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶಕ   3) ಕಾವ್ಯಸಂಶೋಧಕ   4) ಕವಿ

3) ಆನಂದವರ್ಧನ

- 1) ಔಚಿತ್ಯ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚೆ   2) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಜೀವಿತ
3) ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ   4) ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ

4) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ಸಿದ್ಧಾಂತ

- 1) ಇಲಿಯಟ್   2) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್   3) ಪ್ಲೇಟೋ   4) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೊ

5) On the sublime

- 1) ಭವ್ಯತೆ ಕುರಿತು   2) ಅನುಕರಣೆ   3) ಸಾಧರಣೀಕರಣ   4) ಪ್ರತಿಭೆ

6) ಟಿ. ಎಸ್. ಇಲಿಯಟ್‌ನ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ

- 1) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ   2) ಉದಾತ್ತತೆ   3) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವನಿರಸನ   4) ಭಾವವಿರೇಚನ

7) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಜೀವಿತ

- 1) ಕುಂತಕ   2) ಭರತ   3) ದಂಡಿ   4) ಭಾಮಹ

8) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದಿಪುರುಷ

- 1) ಉದ್ಭಟ   2) ಆನಂದವರ್ಧನ   3) ಭರತ   4) ಅಭಿನವ ಗುಪ್ತ

P.T.O.

9) ಕಾವ್ಯ ಜನನಿ

1) ಆನಂದ

2) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ

3) ಸ್ಪೂರ್ತಿ

4) ಪ್ರತಿಭೆ

10) ರುದ್ರನಾಟಕದ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗ

1) ಪಾತ್ರ

2) ವಸ್ತು

3) ಭಾವ

4) ಭಾಷೆ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಭಾವ ಎಂದರೇನು ?

2) ವೈನೋದಿಕ ನಾಟಕ ಎಂದರೇನು ?

3) ವಿಶ್ವನಾಥನ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರೇನು ? ಅವನು ಹೇಳಿದ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ಯಾವುದು ?

4) ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾವುವು ?

5) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕೃತಿಗಳಾವುವು ?

6) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂದರೇನು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

1) ವಿಭಾವ

2) ಪ್ರತಿಭೆ

3) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

10

1) ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

2) ರಸಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಎಡ್ಜರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋನ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

SLR-G – 240

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VI) (Old)**

मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

Day and Date : Thursday, 21-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) प्रश्ना समोरील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) म. फुले यांनी १८७३ मध्ये कोणत्या समाजाची स्थापना केली ?
(आर्यसमाज / प्रार्थना समाज / सत्यशोधक समाज / ख्रिस्ती समाज)
- २) 'हरिजन' हे साप्ताहिक कोणी सुरू केले ?
(म. गांधी / म. फुले / लो. टिळक / गो. ग. आगरकर)
- ३) गोपालकृष्ण गोखले यांनी कोणत्या समाजाची स्थापना केली ?
(प्रार्थना समाज / आर्य समाज / भारत सेवक संघ / सत्यशोधक समाज)
- ४) 'महाड' येथील चवदार तळ्यावर कोणी सत्याग्रह केला ?
(ना. गोखले / लोकहितवादी / डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर / न्यायामूर्ती रानडे)
- ५) कुलाचार म्हणून काय घालण्याच्याची प्रथा आहे ?
(गोंधळ / भंडारा / जत्रा / यात्रा)
- ६) आपल्या कादंबरीत स्त्री दुःखाचे यथार्थ दर्शन घडविणारे लेखक कोण ?
(वा. म. जोशी / ना. सी. फडके / ह. ना. आपटे / वि.स. खांडेकर)
- ७) बरवर हा गद्य लेखनाचा प्रकार कोणत्या काळात लोकप्रिय होता ?
(महाकाव्यकाल / वेदकाल / शिवकाल व पेशवेकाल / स्वातंत्र्योत्तरकाल)

P.T.O.

८) शतपत्रे कोणत्या पत्रकातून प्रसिद्ध झाली ?

(प्रभाकर / दर्पण / काल / सुधारक)

९) 'अस्पृश्यता हा हिंदू धर्माला लागलेला कलंक आहे' असे कोणी म्हटले आहे ?

(म. गांधी / म. फुले / वि. रा. शिंदे / छ. शाहू महाराज)

१०) यशवंतराव चव्हाण यांच्या चरित्राचे नाव काय ?

(माझी जन्मठेप / कृष्णाकाठ / समाण / कऱ्हेचे पाणी)

२. कोणत्याही पाच प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

१) तमाशाचे घटक सांगा.

२) मराठी लोकगीताचे दोन विशेष सांगा.

३) ब्रिटीश राजवटीचे दोन परिणाम सांगा.

४) नियतकालीकाची कामगिरी विशद करा.

५) आर्य समाजाची कोणतीही तीन तत्त्वे सांगा.

६) म. फुले यांच्या वाङ्मयाचा परिचय करून द्या.

३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची लघुत्तरे लिहा :

१०

१) एक विचार प्रवर्तक म्हणून लोकहितवादी यांच्या कार्याचा परिचय करून द्या.

२) आधुनिक महाराष्ट्राचा चेहरा मोहरा बदलण्यात कर्मवीर भाऊराव पाटलांनी फार मोठे योगदान दिले विवेचन करा.

३) मराठी साहित्यातील बदलत्या स्त्रीस्वरूपाचा थोडक्यात परामर्श द्या.

४. '१८७४ ते १९२० या कालखंडातील राजकीय व सामाजिक चळवळ ही त्याकालातील साहित्य निर्मितीची प्रमुख प्रेरणा होती' स्पष्ट करा.

१०

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर लोकशाही कालखंडातील राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक व शैक्षणिक बदल स्पष्ट करा.

५. छत्रपती शाहू महाराज व यशवंतराव चव्हाण यांच्या सामाजिक व राजकीय कार्याचा परिचय करून द्या.

१०

SLR-G – 241

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – 6)

काव्यशास्त्र एवं साहित्यलोचन

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दिये गए अंक प्रश्न के अंक दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) पाश्चात्य काव्यशास्त्र के इतिहास का मूल _____ में माना जाता है।
अ) योरोप   ब) यूनान   क) फ्रान्स   ड) इटली
- 2) _____ यह ग्रंथ प्लेटो ने लिखा है।
अ) पोएटिक्स   ब) ऑन द सबलाइम
क) पेरिडप्सुस   ड) द रिपब्लिक
- 3) लॉजाइनस ने मनोवेगों के _____ प्रकार माने हैं।
अ) दो   ब) तीन   क) चार   ड) आठ
- 4) अंतःप्रज्ञा के महत्त्व को _____ सिद्धान्त में स्पष्ट किया गया है।
अ) संप्रेषण   ब) अभिव्यंजना   क) कल्पना   ड) औदात्य
- 5) 'मनोरंजन करनेवाली वस्तु मूल्यवान नहीं होती' यह विचार _____ का है।
अ) अरस्तू   ब) होरेस   क) प्लेटो   ड) इलियट
- 6) अरस्तू ने काव्य को _____ माना है।
अ) विरेचन   ब) अनुकरण   क) रूपांतरण   ड) पुनःसृजन
- 7) _____ मूल रूप से कवि थे।
अ) वर्ड्सवर्थ   ब) अरस्तू   क) प्लेटो   ड) होमर

P.T.O.

8) काव्य में अभिव्यंजना और कला का सम्बन्ध _____ ने स्पष्ट किया है।

अ) फ्रायड   ब) क्रोचे   क) अरस्तू   ड) इलियट

9) मार्क्सवादी आलोचना को ही _____ आलोचना कहा जाता है।

अ) आत्मवादी   ब) ऐतिहासिक   क) प्रगतिवादी   ड) शास्त्रीय

10) _____ ने कल्पना और रम्य कल्पना में अंतर स्पष्ट किया है।

अ) प्लेटो   ब) कॉलरिज   क) लॉजाइनस   ड) क्रोचे

2. निम्नलिखित किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार या पाँच वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) सौन्दर्यशास्त्रीय आलोचना की व्याख्या लिखिए।
- 2) कल्पना के भेद लिखिए।
- 3) अरस्तू के सिद्धान्तों के नाम लिखिए।
- 4) अंग्रेजी साहित्य का पुनर्जागरण काल कब से कब तक माना जाता है ?
- 5) प्लेटो ने कवियों पर कौन-से आक्षेप उठाये हैं ?
- 6) अंतःप्रज्ञा से तात्पर्य क्या है ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए। (तीन में से दो) :

10

- 1) उदात्त विरोधी तत्त्व।
- 2) शास्त्रीय आलोचना।
- 3) रम्य कल्पना।

4. उत्तर आधुनिकता क्या है ? संक्षेप में स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

प्लेटो के अनुकरण सिद्धान्त पर संक्षेप में प्रकाश डालिए।

5. क्रोचे की कला विषयक धारणा को स्पष्ट कीजिए।

10

_____

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
ENGLISH (Old)
Critical Theories (Paper – VI)

Day and Date : Thursday, 21-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentences : **10**
- 1) Marxism owes its existence to
    - a) Raymond Williams
    - b) Roland Barthes
    - c) Karl Marx
    - d) George Lukacs
  - 2) Gynocritics seek to formulate a _____ framework for the analysis of women's literature.
    - a) male
    - b) female
    - c) traditional
    - d) none of the above
  - 3) The metaphysics of presence is shaken with the help of the concept of
    - a) sign
    - b) signifier
    - c) signified
    - d) structure
  - 4) Derrida quotes Levi-strauss' book
    - a) Histoires extraordinaires
    - b) Selected writings
    - c) The raw and the cooked
    - d) The common reader
  - 5) According to Foucault discourses are objects of
    - a) misappropriation
    - b) ridicule
    - c) desire
    - d) appropriation

6) The author-function does not affect all discourses in a _____ and constant way.

- a) temporal   b) universal   c) static   d) cultural

7) Terry Eagleton's essay 'Capitalism, modernism and post-modernism' is a response to _____ essay.

- a) Fredric Jameson's   b) De man's
c) Virginia Woolf's   d) Lyotard's

8) According to Eagleton high modernism was born at a stroke with

- a) mass communication   b) mass destruction
c) masses   d) mass commodity culture

9) Mitchell believes that the woman novelist must be

- a) an hysteric   b) a critic
c) a part of patriarchy   d) the prototype

10) According to Mitchell masculinity is set up as the norm, and femininity is set up as what masculinity

- a) is not   b) is   c) should be   d) was

2. Write short answers to **any five** of the following questions :

10

1) What according to Derrida is a free play of signifiers ?

2) What are St. Jerome's four criteria to decide the author ?

3) What is Lyotard's performativity principle ?

4) What is the relationship between Catherine and Heathcliff ?

5) What is *écriture* ?

6) What does Foucault mean by 'Founders of discursivity' ?

3. A) Write short notes on **any two** of the following :

6

1) Showalter's concept of feminist poetics.

2) Feminist criticism.

3) Marxist criticism.

B) Write short answers to **any two** of the following questions : **4**

- 1) Why does Derrida say that language bears within itself the necessity of its own critique ?
- 2) What are the characteristic traits of the author function ?
- 3) What does postmodernism take from both modernism and the avant-garde ?

4. Answer **any one** of the following questions : **10**

- 1) Discuss Foucault's notion of author function.
- 2) How does Eagleton suggest that late capitalism is deconstructing rather more effectively than postmodernism or post-structuralism ?

5. Why does Juliet Mitchell believe that the novel is the prime example of the way women start to create themselves as social subjects ? **10**

---

९) _____ यांनी ठाणे जिल्हा महिला परिषदेची स्थापना केली.

अ) सरलादेवी चौधुरानी

ब) मुकुंदराव सावे

क) गोदावरी गोखले

ड) दुर्गाबाई देशमुख

१०) अखिल भारतीय महिला परिषदेची स्थापना केव्हा झाली ?

अ) १९२७

ब) १९२८

क) १९२९

ड) १९३०

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

१) स्त्रियांची घरगुती कामे सांगा.

२) स्त्रीयांचा जगव्यासाठी संघर्ष.

३) जैनकाळातील स्त्री शिक्षणाची माहिती द्या.

४) कोलकत्ता विद्यापीठ आयोग - १९१९.

५) मॅडम भिकाजी कामा.

६) भारतीय स्त्रियांचे राष्ट्रीय मंडळाची माहिती लिहा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार).

१२

१) स्वातंत्र्योत्तर काळातील उद्योग.

२) प्राचीन काळातील स्त्रीशिक्षण.

३) स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्री चळवळ.

४) कामगार चळवळी.

५) स्त्री संघटनांचे प्रकार.

६) वसाहतकालीन स्त्री संघटना.

४. मध्ययुगीन काळातील स्त्री शिक्षणपद्धतीवर चर्चा करा.

१०

किंवा

क्रांतिकारी चळवळीतील स्त्रियांच्या कार्याची चर्चा करा.

५. राजकीय संघटनांमधील स्त्रियांच्या सहभागाची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – V) Gr. E1 (Old)
Political Sociology

Day and Date : Friday, 22-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Multiple choice questions : 10
- 1) The book 'Political Man' was written by
A) Mosca   B) Lipset   C) Almond   D) Degankar
  - 2) Achievement of power is not the aim of
A) Pressure group   B) Political party
C) Opposition party   D) Ruling party
  - 3) _____ means occasional political participation.
A) Gladiator   B) Transitional   C) Spectator   D) Examiner
  - 4) Bureaucracy play _____ function in political system.
A) In-put   B) Out-put   C) Broadcasting   D) Decisive
  - 5) Political elite are at the _____ strata of the political system.
A) Lower   B) Middle   C) Upper   D) Outer
  - 6) In theocratic state _____ are the political elites.
A) leaders   B) followers   C) industrialist   D) priests
  - 7) Political awareness creates
A) Struggle   B) Co-operation
C) Public opinion   D) Entertainment
  - 8) _____ media creates political awareness in illiterate society.
A) Print   B) Graphic   C) Pressure   D) Electronic

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) 'पोलिटिकल मॅन' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहीला.
अ) मोस्का   ब) लिपसेट   क) अॅलमंड   ड) देगांवकर
- २) सत्ता संपादन करणे हे _____ चे ध्येय नाही.
अ) दबाव गट   ब) राजकीय पक्ष
क) विरोधी पक्ष   ड) सत्ताधारी पक्ष
- ३) _____ म्हणजे नैमित्तिक राजकीय सहभाग होय.
अ) योद्धा   ब) स्थित्यंतर   क) दर्शक   ड) परीक्षक
- ४) राजकीय व्यवस्थेत नोकरशाही _____ चे कार्य करते.
अ) आदान   ब) प्रदान   क) प्रसारण   ड) निर्णायक
- ५) राजकीय अभिजन हे राजकीय व्यवस्थेच्या _____ जागी असतात.
अ) कनिष्ठ   ब) मध्यम   क) वरिष्ठ   ड) बाह्य
- ६) धर्माधीष्ट राज्यात _____ हे राजकीय श्रेष्ठीजन असतात.
अ) नेते   ब) अनुयायी   क) उद्योजक   ड) धर्मगुरु
- ७) राजकीय जागृती _____ निर्माण करते.
अ) संघर्ष   ब) सहकार्य   क) लोकमत   ड) मनोरंजन
- ८) _____ माध्यमे निरक्षर समाजात राजकीय जागृती निर्माण करतात.
अ) छापील   ब) आलेख   क) दबाव   ड) ईलेक्ट्रॉनिक
- ९) _____ मतदारांत भाषिक गट निर्माण करतो.
अ) प्रांतवाद   ब) वंशवाद   क) भाषावाद   ड) धर्मवाद
- १०) रॉबर्ट आणि डेव्हीड यांनी _____ ग्रंथ लिहीला.
अ) रीपब्लिक   ब) पब्लिक ओपिनियन
क) गव्हरनन्स   ड) पोलिटिकल मॅन

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा.

८

- अ) निरक्षर समाज म्हणजे काय ?
- ब) राजकीय अभिजन कोण आहेत ?
- क) मतदानाचे वर्तन म्हणजे काय ?
- ड) भारतातील प्रसार माध्यमांचे प्रकार कोणते ?
- इ) राजकीय नोकरशाही म्हणजे काय ?
- ई) राजकीयीकरण म्हणजे काय ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) दबाव गट
- ब) नोकरशाहीचे प्रकार
- क) प्रांतवाद
- ड) राजकीय पक्ष
- इ) राजकीय प्रक्रियेतील माहिला
- ई) अल्प संख्याकांचे मतदान वर्तन

४. अ) राजकीय प्रक्रियेत दबाव गट आणि हित गटांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

१०

किंवा

ब) निरक्षर समाजामध्ये राजकीय जागृती निर्माणावर परिणाम करणाऱ्या समस्या कोणत्या आहेत ?

५. राजकीय नोकरशाहीचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.

---

8) Public expenditure should be _____ in inflationary situation.

- a) Minimum
- b) Maximum
- c) High
- d) None of the above

9) Finance commission is appointed by _____

- a) Home Minister
- b) Prime Minister
- c) President
- d) Chief Justice

10) Income tax is an example of _____ tax.

- a) Direct tax
- b) Indirect tax
- c) Special tax
- d) State tax

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the classical view on public debt.
- 2) What is the relationship between public borrowing and price level ?
- 3) State any two principles of public borrowing.
- 4) What is budgetary deficit ?
- 5) What is fiscal federalism ?
- 6) What are the sources of revenue of the Central Government ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Burden of public debt.
- 2) Methods of repayment of public debt.
- 3) Implication of budgetary deficit.
- 4) Criteria for transfer of resources from centre to state.
- 5) Revenue sources of local administrative bodies.
- 6) Problem of state indebtedness.

4. A) Discuss the objectives of fiscal policy in India.

10

OR

B) Discuss the interdependence of monetary and fiscal policy.

5. Discuss the characteristics of Indian tax system.

10

SLR-G – 249

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D1 – Paper – VII) (Old)
Government and Politics in Maharashtra

Day and Date: Friday, 22-5-2015

Max. Marks : 50

Time: 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

1) Who established Swabhimani 'Shetkari Sangatana' ?

- A) Sharad Pawar   B) Manohar Joshi
C) Sharad Joshi   D) Raju Shetti

2) The main objective of pressure group is

- A) To seek political power
B) To contest elections
C) To mobilize people
D) To influence government decisions to get their demand fulfilled

3) Who is associated with 'Chipko Movement' ?

- A) Medha Patekar   B) H. M. Bahuguna
C) Sundarlal Bahuguna   D) Menaka Gandhi

4) In which book Sharad Joshi has expressed his views on women's issues ?

- A) Chandwadchi Shidori   B) Laxmi Mukti
C) Stree Jeevan   D) Stree Purush

5) Green Political Theory is also called

- A) Feminism   B) Environmentalism
C) Civil Right Movement   D) Pacifism

6) In which year was 'Dalit Panther' established ?

- A) 1957   B) 1962   C) 1972   D) 1975

P.T.O.

- 7) Which caste has a special impact on Maharashtra's politics ?
 A) Brahmin   B) Maratha   C) Yadav   D) Lingayat
- 8) To Kalaram Temple of Nashik is related to whose movement ?
 A) Mahatma Gandhiji   B) Pandit Nehru
 C) M. N. Roy   D) Dr. B. R. Ambedkar
- 9) Who established progressive Democratic front ?
 A) Vasantrao Naik   B) Vasantrao Patil
 C) Sharad Pawar   D) Yeshwantrao Chavan
- 10) Who engineered first split in the Shivsena ?
 A) Narayan Rane   B) Chhagan Bhujbal
 C) Raj Thakare   D) Sanjay Nirupam

2. Write short answer of the following (**any four**) : 8
- 1) Meaning of sugar lobby.
  - 2) Definition of pressure group.
  - 3) Peasant movement in Maharashtra since 1980.
  - 4) Ideology of Maharashtra Nav Nirman Sena.
  - 5) Trade union.
  - 6) Meaning of alternative development.
3. Write short notes (**any four**) : 12
- 1) Feminist movement.
  - 2) Split in the shivsena.
  - 3) Dalit Panthar.
  - 4) The politics of Regional Imbalance.
  - 5) Congress party.
  - 6) OBC movement.
4. Answer **any one** of the following : 10
- A) Critically examine coalition politics in Maharashtra.
- OR
- B) Discuss the role of opposition party in Maharashtra.
5. Discuss the impact of the Post Dr. B.R. Ambedkar Dalit Movement on Politics Maharashtra. 10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजव्या बाजूचे अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) स्वाभिमानी शेतकरी संघटनेची स्थापना कोणी केली ?
अ) शरद पवार   ब) मनोहर जोशी   क) शरद जोशी   ड) राजू शेटी
- २) दबावगटाचे प्रमुख उद्दीष्ट कोणते ?
अ) राजकीय सत्ता प्राप्त करणे
ब) निवडणुका लढवणे
क) लोकांना संघटीत करणे
ड) आपल्या मागण्याची पूर्तता करून घेण्यासाठी शासकीय धोरणावर प्रभाव टाकणे
- ३) चिपको आंदोलन कोणाशी संबंधित आहे ?
अ) मेधा पाटकर   ब) एच्. एम्. बहुगुणा
क) सुंदरलाल बहुगुणा   ड) मेनका गांधी
- ४) शरद जोशीनी कोणत्या पुस्तकात स्त्री प्रश्नाची मांडणी केली आहे ?
अ) चांदवडची शिदोरी   ब) लक्ष्मी मुक्ती
क) स्त्री जीवन   ड) स्त्री-पुरुष
- ५) हरित राजकारण दुसऱ्या कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
अ) स्त्रीवाद   ब) पर्यावरणवाद
क) नागरी अधिकार चळवळ   ड) शांततावाद
- ६) दलित पॅथरची स्थापना कोणत्या वर्षी करण्यात आली ?
अ) १९५७   ब) १९६२   क) १९७२   ड) १९७५
- ७) खालीलपैकी कोणत्या जातीचा महाराष्ट्राच्या राजकारणावर विशेष प्रभाव आहे ?
अ) ब्राह्मण   ब) मराठा   क) यादव   ड) लिंगायत
- ८) नाशिक येथील कालाराम मंदिरातील चळवळ कोणाशी संबंधित आहे ?
अ) महात्मा गांधीजी   ब) पंडित नेहरू
क) एम्. एन्. रॉय   ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

९) पुदोगामी लोकशाही दलाची स्थापना कोणी केली ?

अ) वसंतराव नाईक

ब) वसंतराव पाटील

क) शरद पवार

ड) यशवंतराव चव्हाण

१०) शिवसेनेत पहिली फूट कोणी पाडली?

अ) नारायण राणे

ब) छगन भुजबळ

क) राज ठाकरे

ड) संजय निरुपम

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) शुगर लॉबीचा अर्थ.

२) दबावगटाची व्याख्या.

३) १९८० नंतरची शेतकरी चळवळ.

४) महाराष्ट्र नव निर्माण सेनेचे धोरण.

५) कामगार संघटना.

६) पर्यायी विकास नीतीचा अर्थ.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) स्त्रीवादी चळवळ.

२) शिवसेनेतील फूट.

३) दलित पॅन्थर.

४) प्रादेशिक असमतोलाचे राजकारण.

५) काँग्रेस पक्ष.

६) ओबीसी चळवळ.

४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) महाराष्ट्रातील आघाडीच्या राजकारणाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील विरोधी पक्षाच्या भूमिकेची चर्चा करा.

५. डा. बी.आर. आंबेडकरांच्या नंतरचा दलित चळवळीचा महाराष्ट्राच्या राजकारणावर पडलेल्या प्रभावाची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
URDU (Paper – III)
Urdu Tehqique-O-Tanqid

Day and Date : Friday, 17-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے :

- (۱) ڈاکٹر ناگیندر _____ کے مشہور نقاد ہیں۔
(ہندی اردو عربی سنسکرت)
- (۲) تحقیق _____ لفظ ہے۔
(عربی سنسکرت فارسی اردو)
- (۳) مولانا کلب علی کی کتاب _____ ہے۔
(تحقیق کا فن عماد تحقیق تحقیق اور تنقید تحقیق کیا ہے؟)
- (۴) لغت میں _____ کے معنی کھوج، تفتیش اور چھان بین کے ہیں۔
(تنقید تحقیق تخلیق تقلید)
- (۵) سائنس کی تحقیق _____ کہلاتی ہے۔
(تجزیاتی سائنسی عملی مشاہداتی)
- (۶) لسانیات اور _____ کا گہرا تعلق ہے۔
(تحقیق ادب تنقید تحقیق)

- ۷) ڈاکٹر دھیندر ورما تحقیق کے _____ بڑے میدان مانتے ہیں۔
(چار) پانچ ۷۶ (تین)
- ۸) _____ کی تحقیق تجزیاتی ہوتی ہے۔
(ادب) لسانیات سائنس تاریخ
- ۹) تحقیق میں _____ پر زیادہ زور دیا جاتا ہے۔
(دریافت) تنقید پرکھ تخلیق
- ۱۰) تنقید اور _____ ایک دوسرے کیلئے لازم و ملزوم ہیں۔
(تخلیق) نقاد شاعری تحقیق

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- ۱) تحقیق کی تعریف بیان کیجئے۔
- ۲) تحقیق کے عناصر بتائیے۔
- ۳) تحقیق میں دریافت پر زیادہ زور کیوں دیا جاتا ہے ؟
- ۴) نگران کار کے کوئی دو اوصاف لکھئے۔
- ۵) ایم فل اور پی ایچ ڈی کے مقالے میں کیا فرق ہے ؟
- ۶) تحقیقی مقالہ کسے کہتے ہیں ؟

10

۳. کوئی دو سوال حل کیجئے :

- ۱) تحقیقی موضوعات کو کن بڑے زمروں میں تقسیم کیا جاسکتا ہے ؟
- ۲) سندی اور غیر سندی تحقیق پر روشنی ڈالئے۔
- ۳) ادبی لسانیاتی تحقیق پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

10

۴. کوئی ایک سوال حل کیجئے :

- ۱) تحقیقی مقالے کی قسمیں مفصل لکھئے۔
- ۲) "حوالہ جاتی کتب" تحقیقی مقالے کیلئے کیوں ضروری ہے ؟ تفصیلی وضاحت کیجئے۔

10

۵. "تحقیق کا فن" کی وضاحت کرتے ہوئے محقق کے اوصاف بیان کیجئے۔

SLR-G – 250

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VII)**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९८० ते २०००)

Day and Date : Friday, 22-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : १) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'झोंबी' ही आत्मचरित्रपर कादंबरी कोणी लिहिली ?
अ) आनंद यादव   ब) बा. ग. केसकर   क) शंकर पाटील   ड) रंगनाथ पठारे
- २) 'हे माझ्या गवताच्या पात्या !' हा कवितासंग्रह कोणाचा आहे ?
अ) मोहन पाटील   ब) माधव थोरात
क) अनुराधा पाटील   ड) नारायण कुलकर्णी कवढेकर
- ३) 'तू ही यत्ता कंची' या कविता संग्रहाचे कर्ते कोण ?
अ) दया पवार   ब) नामदेव ढसाळ   क) नारायण सुर्वे   ड) वरीलपैकी नाही
- ४) मराठी रंगभूमीवर त्रिनाट्य धारा हा प्रयोग कोणत्या नाटककाराने केला ?
अ) महेश एलकुंचवार   ब) सतीश आळेकर
क) शेखर ताम्हाणे   ड) अच्युत वझे
- ५) 'ज्याचा त्याचा प्रश्न' हा कथासंग्रह कोणी लिहिला ?
अ) प्रिया तेंडूलकर   ब) गौरी देशपांडे   क) चारूता सागर   ड) वामन चोरघडे
- ६) 'काट्यावरची पोरं' हे दलित आत्मकथन कोणी लिहिले ?
अ) माधव कोंडविलकर   ब) अर्जुन डोंगळे
क) उत्तम बंडू तुपे   ड) दया पवार

P.T.O.

७) 'एन्कीच्या राज्यात' ही कादंबरी कोणी लिहिली ?

अ) पु. शि. रेगे   ब) ह. मो. मराठे   क) विलास सारंग   ड) शाम मनोहर

८) 'दिवसेंदिवस' या कवितासंग्रहाच्या कवयत्री कोण ?

अ) अनुराधा पाटील   ब) सुमती लांडे   क) शैला लोहिया   ड) प्रतिमा इंगोले

९) 'किरवंत' हे नाटक कोणी लिहिले आहे ?

अ) संजय पवार   ब) दत्ता भगत   क) प्रेमानंद गज्वी   ड) रामनाथ चव्हाण

१०) 'नदीकाठी' या ललित लेखनाच्या लेखिका कोण ?

अ) इंदिरा संत   ब) वासंती मुजूमदार   क) अरुणा ढेरे   ड) शांता शेळके

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (को. ५) :

१०

१) १९८० ते २००० या काळातील स्त्री कवयत्रिचे नावे लिहा.

२) जयवंत दळवी यांच्या चार नाटकांची नावे लिहा.

३) भास्कर चंदनशिव यांच्या ग्रामीण कथासंग्रहाची नावे लिहा.

४) १९८० ते २००० या काळातील चार दलित नाटककाराची नावे लिहा.

५) शाम मनोहर यांच्या चार कादंबऱ्याची नावे लिहा.

६) आनंद यादव यांच्या आत्मचरित्रात्मक कादंबऱ्याची नावे लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. २) :

१०

१) स्त्रीवादी कवयत्री म्हणून अनुराधा पाटील यांच्या कवितेचे मूल्यमापन करा.

२) जयंत नारळीकरांच्या विज्ञाननिष्ठ कादंबरीचा आढावा घ्या.

३) रत्नाकर यांच्या नाटकाचे वेगळेपण सांगा.

४. अनुभव समृद्ध दलित कवितेने मराठी कवितेला सामर्थ्य दिले स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ह. मो. मराठे यांच्या कादंबऱ्यांनी कोकणातील माणसाचे दर्शन घडविले स्पष्ट करा.

५. ग्रामीण कथेने मराठी साहित्यात मोलाची भर घातली या विधानाचा परामर्श घ्या.

१०

SLR-G – 251

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
HINDI (Paper – VII)
Hindi Sahitya Ka Etahas

Day and Date : Friday, 22-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर प्रश्न के अंक दिए गए हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) धनानन्द _____ वर्ग के कवि हैं।
1) रीतिबद्ध   2) रीतिसिद्ध   3) रीतिमुक्त   4) नीतियुक्त
- 2) रीतिकाल में प्रयुक्त 'रीति' शब्द का अर्थ _____ है।
1) पद रचना   2) काव्य शैली   3) गुण   4) काव्यांग निरूपण
- 3) केशवदास _____ वर्ग के कवि है।
1) अलंकारवादी   2) रसवादी   3) ध्वनिवादी   4) वक्रोक्तिवादी
- 4) रीतिकाल के _____ कवि ने वीर रस में काव्य रचना की है।
1) केशव   2) पद्माकर   3) भूषण   4) सेनापती
- 5) रीतिकाल को शृंगार काल नाम से _____ ने अभिहित किया है।
1) विश्वनाथ प्रसाद मिश्र   2) आ. रामचंद्र शुक्ल
3) मिश्रबंधु   4) द्विवेदी
- 6) आधुनिक हिंदी उपन्यास साहित्य को _____ के परिप्रेक्ष्य में देखा जाता है।
1) भारतेंदु   2) प्रेमचंद   3) प्रसाद   4) जैनेंद्र
- 7) आधुनिक हिंदी निबंध को नया रूप प्रदान करने का कार्य _____ ने किया।
1) आ. द्विवेदी   2) आ. रामचंद्र शुक्ल   3) भरतमुनी   4) शिवदान सिंह

P.T.O.

- 8) भारतेन्दु युग की समय सीमा _____ है।
 1) 1800–1850   2) 1900–1920   3) 1850–1900   4) 1920–1936
- 9) द्विवेदी युग का नामकरण _____ के नाम पर किया गया है।
 1) आ. महावीर प्रसाद द्विवेदी   2) आ. हजारी प्रसाद
 3) आ. मन्नतदेवी   4) सोहनलाल द्विवेदी
- 10) आधुनिक काल को गद्यकाल की संज्ञा _____ ने दी।
 1) डॉ. राजकुमार वर्मा   2) डॉ. नंददुलारे वाजपेयी
 3) आ. रामचंद्र शुक्ल   4) श्रीहरि वियोगी

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लिखिए। 10

- 1) आ. केशवदास द्वारा रचित चार प्रसिद्ध ग्रन्थों के नाम बताइए।
- 2) रीति-ग्रंथ लिखनेवाले आचार्यों के नाम लिखिए।
- 3) रीतिकाल के कवियों को कितने वर्गों में विभक्त किया है इन वर्गों के नाम लिखिए।
- 4) लक्षण ग्रन्थ किसे कहते हैं, इसका दूसरा नाम क्या है ?
- 5) भारतेन्दु की प्रमुख पाँच काव्य-कृतियों का नाम लिखिए।
- 6) प्रगतिवादी काव्य-धारा के कवि कौन हैं ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। 10

- 1) ब्राह्मो समाज।
- 2) रेखाचित्र का विकास।
- 3) कवि बिहारी।

4. रीतिकाल का नामकरण करते हुए उसके विभिन्न आधार बताइए। 10

अथवा

हिंदी कहानी के उद्भव और विकास पर प्रकाश डालिए।

5. 'नई कविता' काव्य प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए। 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ENGLISH
20th Century American Literature (Paper – VII)

Day and Date : Friday, 22-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives given below.

10

- 1) Expressionism, as a movement in art, was a revolt against _____
  - a) Pragmatism
  - b) Impressionism
  - c) Naturalism
  - d) Realism
- 2) The term 'Lost Generation' was first used by
  - a) Ernest Hemingway
  - b) T. S. Eliot
  - c) Mrs. Gertrude Stein
  - d) Tennessee Williams
- 3) Philip Barry's comedy The Animal Kingdom was first staged on _____ at the Broadhurst Theatre in New York City.
  - a) 10th Feb. 1932
  - b) 31st Dec. 1932
  - c) 1st May 1932
  - d) 12th January 1932
- 4) Who is a cat at some point in Tennessee Williams' play Cat on a Hot Tin Roof ?
  - a) Big Daddy or Big Mama
  - b) Gooper or Mae
  - c) Brick or Maggie
  - d) Every Character

- 5) In 'Birches' Robert Frost says that _____
- The Birch trees are beautiful
  - The present life is more valuable than abstract future
  - The ice storm can bend down Birch trees
  - The swinging of the Birch tree is a bad sport
- 6) In 'A High-Toned Christian Woman' Wallace Stevens claims that _____
- The Christian woman believes in secular values
  - Poetry is a supreme fiction and it may be greater than religion
  - The Christian woman's beliefs are respectable and acceptable for the modern man
  - Religion is superior to poetry
- 7) According to Wallace Stevens _____ is the emperor of ice-cream.
- The poet himself
  - Any young man
  - A strong muscular fellow who rolls the cigar
  - Death
- 8) In "Of Modern Poetry" an insatiable actor is _____
a) The actor	b) The film star
c) The metaphysicist	d) The modern poet
- 9) Ezra Pound's poem 'A Virginal' is _____
a) A lyric	b) An Ode
c) An elegy	d) A Sonnet
- 10) The title 'Catch-22' signifies _____
- The army command to arrest 22 runaway soldiers
  - To enlist 22 young men in the army
  - 22 army vehicles
  - A difficult situation in which one can never win

2. Answer the following questions briefly (**any five**) :

10

- 1) What is the symbolic meaning of the title The Animal Kingdom ?
- 2) What is Tom Collier's attitude towards Cecilia in The Animal Kingdom ?

- 3) Why does Yossarian try to run away from the war ?
  - 4) Why does the poet choose the less travelled path in “The Road Not Taken” ?
  - 5) What are the poet’s views on God, religion and paradise in the poem “Sunday Morning” ?
  - 6) Who is the target audience of the poet in the poem “Salutation” ?
3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**
- 1) Tom’s relationship with Daisy in The Animal Kingdom.
  - 2) Manliness and Homosexuality as themes in Cat on a Hot Tin Roof.
  - 3) Chaplain Tappman’s relationship with Yossarian.
- B) Write brief answers to **any two** of the following : **4**
- 1) What message does the poet convey through “Stopping by Woods on a Snowy Evening” ?
  - 2) What does Ezra Pound say about the cultural chaos in the poem “The Return” ?
  - 3) What does Wallace Stevens say about the modern poetry ?
4. A) Comment on the use of various symbols in Tennessee Williams’ play Cat on a Hot Tin Roof. **10**
- OR
- B) Examine Robert Frost’s realistic attitude towards nature as reflected in the poems that you have studied.
5. Discuss Catch-22 as a criticism of cruel bureaucracy, absurdity and horror of War. **10**
-

- 7) Taja Dinkar Kelkar museum is situated in _____ city.
A) Satara   B) Kolhapur   C) Pune   D) Nasik
- 8) _____ is the most importance things for the spread of tourism.
A) Marketing   B) Lodging   C) Guide   D) None of these
- 9) _____ is the most important factor for the tourist guide.
A) Money   B) Honest   C) Education   D) Visa
- 10) _____ recognises a monument of place as world heritage.
A) W.H.O.   B) I.M.F.
C) UNESCO   D) UNICEF

2. Write short answers on **any four** of the following : 8
- 1) Give the tourist importance in modern life.
  - 2) Describe the Natural tourist place of Panahla.
  - 3) Explain the contribution of Baji prabhu Deshpande.
  - 4) State the religious importance of Khultabad.
  - 5) Explain the tourist importance place of Raigad fort.
  - 6) Discuss the qualification of tourist guide.
3. Write short notes on **any four** of the following : 12
- 1) Contribution of king Sambhaji
  - 2) Battle of Shrirangpattan
  - 3) Salarjung museum Hyderabad
  - 4) Archaeological section in town hall museum.
  - 5) Qualities of Tourist guide
  - 6) Lodging and Marketing.
4. Describe the coronation function of King Chh. Shivaji. 10
- OR
- Explain the Historical importance of Bhavani Vastu Sangrahalya Aundh.
5. Write a tour report to visited historical or tourist place. 10

८) पर्यटनाच्या प्रसारासाठी _____ हा घटक सर्वात महत्वाचा समजला जातो.
 अ) मार्केटिंग   ब) लॉर्जींग   क) गाईड   ड) यापैकी नाही

९) पर्यटक मार्गदर्शक व्याक्तीसाठी _____ हा गुण असणे आवश्यक आहे.
 अ) पैसा   ब) प्रामाणिक पणा   क) शिक्षण   ड) व्हिसा

१०) विश्व वारसा म्हणून एखाद्या स्थळाला _____ ही संस्था मान्यता देते.
 अ) जागतिक अरोग्य संघटना   ब) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी
 क) युनेस्को   ड) युनिसेफ

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. ८

- १) आधुनिक जीवनातील पर्यटनाचे महत्व सांगा.
- २) पन्हाला या नैसर्गिक पर्यटन स्थळांचे वर्णन करा.
- ३) बाजीप्रभू देशपांडेचे योगदान स्पष्ट करा.
- ४) खुल्ताबाद या धार्मिक स्थळांचे महत्व विशद करा.
- ५) रायगड किल्याचे पर्यटन दृष्टीने महत्व स्पष्ट करा.
- ६) पर्यटक मार्गदर्शक व्यक्तीच्या पात्रतेची चर्चा करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. १२

- १) संभाजी राजाचे योगदान
- २) श्रीरंगपट्टनची लढाई
- ३) सालारजंग म्युझियम हैद्राबाद
- ४) टाऊन हॉल संग्रहालयातील पुरातत्व दालन
- ५) पर्यटक मार्गदर्शकाचे गुण
- ६) लॉर्जींग व मार्केटिंग

४. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्यभिषेकाचे वर्णन करा. १०

किंवा

औंध येथील भवानी वस्तु संग्रहालयाचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.

५. तुम्ही भेट दिलेल्या पर्यटन स्थळाचा अहवाल लिहा. १०

SLR-G – 257

Seat No.	
----------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VI) (Old) (Gr. E1)
Sociology of Religion

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- 1) Religious education is _____
A) Commercial   B) Technical   C) Legal   D) Spiritual
- 2) _____ performs black magic.
A) Shaman   B) Sorcerer   C) Magician   D) Purohit
- 3) _____ are the two sects in Buddhism.
A) Digambar and Swetambar   B) Protestant and Catholic
C) Shiya and Sunni   D) Mahayan and Hinyan
- 4) A devotee had to go through _____ ceremony for getting vedic education.
A) Upanayan   B) Vivah   C) Bhajan   D) Worship
- 5) The Muslims perform _____ namaz a day.
A) Two   B) Three   C) Four   D) Five
- 6) A devotee must get _____ for accepting Christianity.
A) Urbanism   B) Baptism   C) Humanism   D) Socialism
- 7) The Parsi's place of worship is called _____
A) Synagang   B) Mosque   C) Church   D) Agyari

P.T.O.

8) King Ashoka was devotee and follower of _____

- A) Jainism   B) Buddhism   C) Sikhism   D) Hinduism

9) _____ means freedom from cycle of birth and death.

- A) Sanskar   B) Upnayan   C) Moksha   D) Sanyas

10) The Sikh pilgrims attend _____ temple for devotion and prayer.

- A) Kashi   B) Golden   C) Badrinath   D) Kapilvastu

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- A) Which are the four Varnas ?
B) What is an Agyari ?
C) What Hajj pilgrimage ?
D) Which are the basic principles of Buddhism ?
E) What is superstition ?
F) What is Veershaivism ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- A) Akali
B) Catholic and Protestant
C) Bahaim
D) Digambar and Shwetambar
E) Shiya and Sunni
F) Mahayan and Hinyan.

4. A) Write in detail on basic principles and teachings of Jainism.

10

OR

B) What are the principle teachings of Guru Granth Sahib ?

5. Write on scripture and teachings in post-vedic period.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) धार्मिक शिक्षण _____ असते.
अ) व्यवहारिक   ब) तांत्रिक   क) वैधानिक   ड) अध्यात्मिक
- २) _____ हा काळी जादू करतो.
अ) शामन   ब) चेटुक्या   क) जादूगार   ड) पुरोहित
- ३) _____ हे बौद्ध धर्मातील दोन पंथ आहेत.
अ) दिगंबर व श्वेतांबर   ब) प्रोटेस्टंट व कॅथलिक
क) शिया व सुन्नी   ड) महायान व हिनयान
- ४) एका भक्ताला वेदांचे शिक्षण घेण्यासाठी _____ संस्कारातून जावे लागते.
अ) उपनयन   ब) विवाह   क) भजन   ड) आराधना
- ५) मुस्लमान एका दिवसात _____ नमाज अदा करतात.
अ) दोन   ब) तीन   क) चार   ड) पाच
- ६) ख्रिश्चन धर्म स्वीकारणेसाठी भक्ताला _____ घ्यावे लागते.
अ) शहरवाद   ब) बाप्तिस्मा   क) मानवतावाद   ड) समाजवाद
- ७) पारशींच्या प्रार्थना स्थळांला _____ म्हणतात.
अ) सिन्यागॅग   ब) मशीद   क) चर्च   ड) अग्यारी
- ८) राजा अशोक हा _____ धर्माचा भक्त व अनुयायी होता.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) शीख   ड) हिंदू
- ९) _____ म्हणजे जन्म-मृत्यूच्या चक्रातून मुक्ति होय.
अ) संस्कार   ब) उपनयन   क) मोक्ष   ड) सन्यास
- १०) शीख यात्री भक्ती व प्रार्थनेसाठी _____ येथे जातात.
अ) काशी   ब) सुवर्ण मंदिर   क) बद्रीनाथ   ड) कपिलवास्तू

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- अ) चार वर्ण कोणते आहे ?
- ब) अग्यारी म्हणजे काय ?
- क) हाज यात्रा म्हणजे काय ?
- ड) बौद्ध धर्माचे मूल तत्त्वे कोणती ?
- इ) अंधश्रद्धा म्हणजे काय ?
- ई) वीरशैव म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- अ) अकाली
- ब) कॅथोलिक आणि प्रोटेस्टंट
- क) बहाई धर्म
- ड) दिगंबर आणि श्वेतांबर
- इ) शिया आणि सुन्नी
- ई) महायान आणि हिनयान.
४. अ) जैन धर्माची मूलतत्त्वे आणि शिकवणवर सविस्तर लिहा. १०
- किंवा**
- ब) “गुरु ग्रंथ साहिब” ग्रंथातील मूलभूत शिकवण कोणत्या ?
५. वेदोत्तर काळातील धार्मिक ग्रंथ आणि शिकवणीवर लिहा. १०
-

SLR-G – 258

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C1) (Paper – IX)
Labour Economics**

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw diagram wherever necessary.**

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) In India male and female workers are getting _____ wages.
a) Equal   b) Same   c) Unequal   d) None of the above
- 2) The principle of strengthening trade union is
a) one union one industry   b) few unions in one industry
c) many unions in one industry   d) none of the above
- 3) The main defect of trade union in India in
a) International leadership   b) External leadership
c) Employer's leadership   d) None of the above
- 4) The most important cause of industrial dispute in India is
a) wage rate   b) working hours
c) holidays   d) none of the above
- 5) _____ has given new dimension to the labour movement.
a) Robert Owen   b) Alfred Marshall
c) Adam Smith   d) David Ricardo
- 6) The head office of ILO is situated at
a) London   b) New York   c) Paris   d) Geneva

P.T.O.

- 7) The first Trade Union Act is passed in _____ in India.
a) 1916   b) 1926   c) 1946   d) 1996
- 8) The New Economic Policy is adopted in
a) 1971   b) 1981   c) 1991   d) 2001
- 9) Collective bargaining is a _____ process.
a) One way   b) Two way   c) Three way   d) None of the above
- 10) _____ is the person who has established the first trade union in India.
a) Mahatma Gandhi   b) Shri Sorabji
c) Jawaharlal Nehru   d) Dadabhai Naoroji

2. Write short answers (**any four**).

8

- 1) Explain any two functions of trade union.
- 2) What is industrial dispute ?
- 3) What is conciliation ?
- 4) What is Arbitration ?
- 5) What is Labour Welfare ?
- 6) Explain the problem of child labour in India.

3. Write short notes (**any four**).

12

- 1) Labour legislation in India.
- 2) Social security.
- 3) Social assistance.
- 4) Retrenchment of labour.
- 5) Voluntary Retirement Scheme.
- 6) Exit policy.

4. A) What is Trade Union ? Discuss the various problems of trade union in India. 10

OR

B) Discuss the impact of globalization on labour in India.

5. What is meant by industrial dispute ? Describe the various causes of industrial dispute in India. 10

१) सामूहिक सौदाशक्ती ही _____ प्रक्रिया आहे.

अ) एक मार्गी   ब) द्वि मार्गी   क) त्रि मार्गी   ड) वारीलपैकी नाही

१०) _____ यांनी भारतातील पहिला कामगार संघटना स्थापन केली.

अ) महत्मा गंधीजी   ब) श्री सोराबजी   क) जवाहरलाल नेहरू   ड) दादभाई नौराजी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

१) कामगार संघटनेची कोणतीही दोन कार्ये स्पष्ट करा ?

२) औद्योगिक कलह म्हणजे काय ?

३) समेट म्हणजे काय ?

४) लवाद म्हणजे काय ?

५) श्रम कल्याण म्हणजे काय ?

६) भारतातील बाल कामगार समस्या स्पष्ट करा.

३. टिप लिहा (कोणतेही चार).

१२

१) भारतातील श्रम कायदे.

२) सामाजिक सुरक्षा.

३) सामाजिक सहाय्य

४) कामगार कपात

५) स्वेच्छा निवृत्ती योजना

६) निर्गमन नीती.

४. अ) कामगार संघटना म्हणजे काय ? भारतातील कामगार संघटनेच्या विविध समस्यांची चर्चा करा.   १०

किंवा

ब) जागतिकीकरणाच्या भारतातील कामगारांवर झालेल्या परीणामांची चर्चा करा.

५. औद्योगिक कलह म्हणजे काय ? भारतातील औद्योगिक कलहाच्या विविध कारणांची चर्चा करा.   १०

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D1) (Paper – IX)
Western Political Thought**

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answer and rewrite the following sentences : 10

- 1) Laski supported to _____
a) Social democracy   b) Monarchy
c) Dictatorship   d) Military regime
- 2) The theory of surplus value was propounded by _____
a) Karl Marx   b) Green   c) Hegel   d) J. S. Mill
- 3) The book 'Hegemony' is written by _____
a) Mill   b) Marx   c) Hobhous   d) Gramsci
- 4) The theory of monastic sovereignty was propounded by _____
a) Austin   b) Locke   c) Mill   d) Laski
- 5) _____ pointed out the defects in Bentham's thought.
a) Green   b) Laski   c) Mill   d) Marx
- 6) _____ said that imperialism was the highest stage of capitalism.
a) Lenin   b) Karl Marx   c) Laski   d) Rousseau
- 7) In _____ century, the new left movement begun.
a) 20th   b) 19th   c) 18th   d) 17th

8) _____ wrote the book 'Democracy in Crisis'.

- a) Lenin   b) Mao   c) Marx   d) Laski

9) The theory of communism was propounded by _____

- a) Karl Marx   b) Mao   c) Lenin   d) Stalin

10) _____ propounded the concept of negative liberty.

- a) Berlin   b) Rowal's   c) Mill   d) Karl Popper

2. Write answer in brief (**any four**) :

8

- 1) What is capitalism ?
- 2) What is Berlin's views on liberty ?
- 3) What is mean by individual liberty ?
- 4) What is mean by class struggle ?
- 5) Which are the limitations of Mill's utilitarianism ?
- 6) What is mean by classless society ?

3. Write short notes on (**any four**) :

12

- 1) Mill's argument for women's equality.
- 2) Principles of democratic socialism.
- 3) Theory of surplus value.
- 4) Limitations of pluralism.
- 5) J. S. Mill's views on representative government.
- 6) Mao's theory of social change.

4. Answer in details (**any one**) :

10

A) Explain Laski's theory of pluralistic Sovereignty.

OR

B) Explain Isaiah Berlin's thoughts on liberty.

5. Answer the following question in details :

10

Discuss Neo-Marxism.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा :

10

- 1) लास्कीने _____ चा पुरस्कार केला.
अ) सामाजिक लोकशाही   ब) राजेशाही
क) हुकुमशाही   ड) लष्करी सत्ता
- 2) अतिरिक्त मुल्याचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) कार्ल मार्क्स   ब) ग्रीन   क) हेगेल   ड) जे. एस. मिल
- 3) 'हेजीमनी' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) मिल   ब) मार्क्स   क) हॉबहाऊस   ड) ग्राम्सी
- 4) सार्वभौमत्वाचा एकसत्तावादी सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) ऑस्टीन   ब) लॉक   क) मिल   ड) लास्की
- 5) बेंथॅमच्या विचारातील त्रुटि _____ यांनी दाखविल्या.
अ) ग्रीन   ब) लास्की   क) मिल   ड) मार्क्स
- 6) साम्राज्यवाद ही भांडवलशाहीची सर्वोच्च अवस्था आहे असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) लेनीन   ब) कार्ल मार्क्स   क) लास्की   ड) रूसो
- 7) न्यू लेफ्ट मुव्हमेंट _____ शतकात सुरू झाली.
अ) 20 व्या   ब) 19 व्या   क) 18 व्या   ड) 17 व्या
- 8) 'डेमोक्रेसी इन क्रायसीस' _____ हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) लेनीन   ब) माओ   क) मार्क्स   ड) लास्की
- 9) साम्यवादाचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) कार्ल मार्क्स   ब) माओ   क) लेनीन   ड) स्टॅलिन
- 10) नकारात्मक स्वातंत्र्याची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) बर्लिन   ब) रॉल्स   क) मिल   ड) कार्ल पॉपर

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) भांडवलशाही म्हणजे काय ?
  - 2) बर्लीनचे स्वातंत्र्याविषयी विचार सांगा.
  - 3) व्यक्तिगत स्वातंत्र्य म्हणजे काय ?
  - 4) वर्ग संघर्ष म्हणजे काय ?
  - 5) मिलच्या उपयुक्ततावादाच्या मर्यादा कोणत्या ?
  - 6) वर्गविहीन समाजरचना म्हणजे काय ?
3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : 12
- 1) महिला विषयक समानतेच्या बाजूने मिलचे तर्क.
  - 2) लोकशाही समाजवादाची तत्त्वे.
  - 3) अतिरिक्त मुल्याचा सिद्धांत.
  - 4) अनेकसत्तावादाच्या मर्यादा.
  - 5) जे. एस. मिलचे प्रतिनिधीक शासनाविषयी विचार.
  - 6) माओचा सामाजिक परिवर्तनाचा सिद्धांत.
4. खालील प्रश्नाची सविस्तार उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- अ) लास्कीचा सार्वभौमत्वाचा अनेकसत्तावादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) इसाया बर्लीनचे स्वातंत्र्याविषयीचे विचार स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : 10
- नवमार्क्सवादावर चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Opt.) Paper – I
History of Ancient India Upto 650 A.D.**

Day and Date : Friday, 17-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) Indica was written by
a) Pliny   b) Tolemy   c) Fahien   d) Megasthenis
  - 2) _____ was the feature of mesolithic age.
a) Pottery   b) Microliths   c) Handaxe   d) Iron weapons
  - 3) _____ was the important industry at Lothal.
a) Weaving   b) Pottery making
c) Ship building   d) Jewellery
  - 4) After completion of education _____ sanskar used to perform.
a) Upanayan   b) Vedarambha
c) Samavartan   d) Chudakarm
  - 5) Carbon-14 dating method was invented by _____
a) Dr. Libbi   b) Petry
c) John Evason   d) Dr. Prim Rose
  - 6) The main occupation of Harappan people was _____
a) Pottery making   b) Bead making
c) Agriculture   d) Wood work
  - 7) During _____ age man began to cultivate.
a) Palaeolithic   b) Mesolithic   c) Vedic   d) Neolithic

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) इंडिका ग्रंथ _____ ने लिहिला.
अ) प्लीनी   ब) टॉलेमी   क) फाहीयान   ड) मेगॅस्थेनीस
- 2) मध्याश्मयुगाचे _____ हे वैशिष्ट्य होते.
अ) मृद्भांडी   ब) सूक्ष्मास्त्रे   क) हातकुन्हाड   ड) लोखंडी शस्त्रे
- 3) लोथल येचे _____ हा प्रमुख उद्योग होता.
अ) वीणकाम   ब) मृद्भांडी बनविणे   क) जहाज बांधणी   ड) अलंकार
- 4) शिक्षण पूर्ण शास्त्रानंतर _____ हा संस्कार केला जात असे.
अ) उपनयन   ब) वेदारंभ   क) समावर्तन   ड) चूडाकर्म
- 5) कार्बन - 14 कालमापन पद्धतीचा शोध _____ यांनी लावला.
अ) डॉ. लीबी   ब) पेट्री   क) जॉन इवसन   ड) डॉ. प्राईम रोस
- 6) हडप्पा संस्कृती मध्ये लोकांचा _____ हा प्रमुख व्यवसाय होता.
अ) मृद्भांडी बनविणे   ब) मणी बनविणे   क) शेती   ड) लकडी कोरीळ काम
- 7) _____ युगात मानवाने शेती करण्यास सुरुवात केली.
अ) पुराश्मयुग   ब) मध्याश्मयुग   क) वैदिक   ड) नवाश्मयुग
- 8) वर्ण व्यवस्थेचा सर्व प्रथम उल्लेख _____ मध्ये आला आहे.
अ) ऋग्वेद   ब) महाभारत   क) मनु स्मृती   ड) पुराणे
- 9) रॉयल एशियाटिक सोसायटीचा संस्थापक _____ हा होता.
अ) जेम्स प्रिन्सेप   ब) विल्यम जोन्स   क) जॉन मार्शल   ड) के. एन. दीक्षित
- 10) पूर्व वैदिक काळात मुख्य परिषदेला _____ म्हटले जात असे.
अ) विदथ   ब) सभा   क) समिती   ड) रत्नीन मंडळ

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) नाण्यांचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.
  - 2) नवाश्मयुगाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - 3) सिंधु संस्कृती मधील शिक्क्यांची वैशिष्ट्ये विशद करा.
  - 4) सामाजिक जीवनातील गृहस्थाश्रमाची कर्तव्ये चर्चा करा.
  - 5) सभा आणि समितीचे कार्ये स्पष्ट करा.
  - 6) सिंधु संस्कृती मधील आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) शिलालेख
  - ब) अश्मयुगीन हत्यारे
  - क) हडप्पा संस्कृतीतील नगर रचना
  - ड) आर्यांचे उगम स्थान
  - इ) वैदिक काळातील धार्मिक जीवन
  - फ) सिंधु संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे
4. प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी वाङ्मयीन साधनांचे महत्व स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- सिंधु संस्कृती मधील समाज जीवन विशद करा.
5. वर्ण व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 10
-

SLR-G – 260

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII – A) (Old)
एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'वासुनाका' या कादंबरीचे लेखक कोण ?

(राजन गवस / भाऊ पाध्ये / अनिल अवचट / भालचंद्र नेमाडे)

२) डॉ. आनंद यादव यांनी साहित्यातील कोणती चळवळ सुरु केली ?

(ग्रामीण साहित्य चळवळ / प्रादेशिक साहित्य चळवळ / भूदान साहित्य चळवळ / शेतकरी साहित्य चळवळ)

३) 'राडा' मधील 'मंदार' ला छेडा-छेडी संदर्भात विचारणा करणारे व्यक्तिमत्व कोणते ?

(मनवेल / प्रभाकर / नाना खारकर / गजू)

४) 'गोतावळा' चा नायक कशासाठी आतूर आहे ?

(शेतीसाठी / लग्नासाठी / प्रेमासाठी / झोपण्यासाठी)

५) 'बिठार' चा नायक चांगदेव कोणत्या आजाराने पछाडलेला आहे ?

(फुफ्फुसाच्या आजाराने, हृदयरोगाने, कॅन्सरने, डोके दुखीने)

६) 'राहुटी' या संदर्भात येणारी भालचंद्र नेमाडे यांची प्रसिद्ध कादंबरी कोणती ?

(कोसला / झूल / हुल / बिठार)

P.T.O.

- ७) 'भंडार-भोग' या प्रभावळीतील राजन गवस यांची दुसरी कादंबरी कोणती ?
(जोगवा / चौडकं / तणकट / 'ब' बळीचा)
- ८) 'भंडार-भोग' मधील रेणूका उर्फ यलम्मादेवीचे ठाणे कुठे आहे ?
(तुळजापूर / करमाळा / सौदंती / आंबेजोळगे)
- ९) पेशव्यांचा पानिपत् इतिहास सांगणारी विश्वास पाटलांची कादंबरी कोणती ?
(महानायक / मृत्यूंजय / पानिपत / झूज)
- १०) छ. संभाजी महाराजांच्या सावत्र भावाचे नाव काय ?
(छ. शाहू महाराज / राजाराम / शंभू / शहाराजे)

२. दोन वाक्यात उत्तरे लिहा (सहापैकी पाच) :

१०

- १) मंदार आणि मित्रमंडळीची वर्तन वैशिष्टे सांगा.
- २) 'नारबा' च्या सोन्या-महालिंग्याविषयीची वेदना मांडा.
- ३) 'चांगदेव' नायक म्हणून वावरताना कोणत्या गुणवैशिष्ट्यांमुळे वेगळा ठरतो ?
- ४) तायाप्पाला जोगत्या बनवण्यास कारणीभूत ठरलेली कारणे सांगा.
- ५) छ. संभाजी महा राजांच्या अटकेची दोन प्रबळ कारणे कोणती ?
- ६) छ.संभाजी महाराजांच्या ग्रंथांची नावे सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) :

१०

- १) 'मंदार' चे व्यक्तित्व पैलू मांडा.
- २) 'नारबा' आणि त्याचे गोतावळा विश्व स्पष्ट करा.
- ३) 'तायाप्पा' आणि जोगती परंपरा संघर्ष मांडा.

४. छ. संभाजी महाराजांच्या मानसिक द्वंद्वाचा परिणाम स्वराज्य व्यवस्थेवर कसा झाला ?

१०

किंवा

'राडा' कादंबरीतून अभिव्यक्त होणारे वास्तव महानगरिय मानवतेचे हीडिस रूप दर्शवते स्पष्ट करा.

५. 'बिडार' या कादंबरीतील जीवन जाणिवा आणि अस्तित्त्ववाद यांचा संघर्ष तुमच्या भाषेत मांडा.

१०

SLR-G – 261

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII (B))
साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Max. Marks : 50

Time: 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) संसारापासून विरक्त कोण होता ?

अ) कोन्हाबा   ब) सावजी   क) संजय   ड) विश्वंभर

२) सत्तेची लालसा ही कोणत्या साहित्यकृतीची निर्मिती प्रेरणा आहे ?

अ) जोहड   ब) ऐसे कुणबी भूपाळ
क) आनंदओवरी   ड) लज्जा

३) पाणी समस्या मांडणारी पुढीलपैकी साहित्यकृती कोणती ?

अ) जोहड   ब) आनंदओवरी
क) ऐसे कुणबी भूपाळ   ड) कळप

४) 'साहित्यचिंतन' हा ग्रंथ कोणाचा आहे ?

अ) रंगनाथ पठारे   ब) गो. मा. पवार
क) जनार्दन वाघमारे   ड) रा. ग. जाधव

५) विश्वनाथच्या पत्नीचे नांव काय आहे ?

अ) गंगू   ब) सगुणा   क) कुसूम   ड) पुष्पा

६) संत तुकाराम कोणत्या डोंगरावर जात असत ?

अ) भंडारा   ब) भामनाथ   क) भिमाशंकर   ड) रामगड

P.T.O.

- ७) 'जोहड' ही कादंबरी कोणत्या प्रकाशनने प्रकाशित केली ?
 अ) समेरु   ब) अजब   क) मौज   ड) अक्षरधारा
- ८) श्रीपतीच्या सर्व घराला काठावर घेऊन जाणारी वस्तू कोणती ?
 अ) कुलर   ब) फ्रीझर   क) टी. व्ही.   ड) रेडिओ
- ९) संत तुकारामांना 'रामकृष्णहरी' हा मंत्र कोणी दिला ?
 अ) राघवचैतन्य   ब) बाबाचैतन्य
 क) रामेश्वर भट्ट   ड) सावजी
- १०) 'जोहड' ही कादंबरी कोणत्या राज्यातील प्रश्नावर आधारित आहे ?
 अ) महाराष्ट्र   ब) राजस्थान   क) कर्नाटक   ड) आंध्रप्रदेश

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) सावजीची पत्नी दुःखी का होती ?
- २) विवाहानंतर किसनमध्ये कोणता बदल झाला ?
- ३) अभिरुची म्हणजे काय ?
- ४) संत तुकाराम जन्यासारखे सर्वांनी वेडे व्हावे असे का म्हणत ?
- ५) विश्वनाथांची पेरणी का फसली ?
- ६) 'जोहड' मधील बदल कोणत्या स्वरूपाचा आहे ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) साहित्य चळवळी व साहित्यनिर्मिती यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.
- २) 'परिस्थितीनुसार साहित्याची निर्मिती प्रेरणा बदलते' साधार विवेचन करा.
- ३) वाचक आणि साहित्यिक यांचा अनुबंध विशद करा.

४. राजेंद्रसिंह यांनी केलेल्या परिवर्तनाचे चित्रण 'जोहड' मध्ये कसे आले आहे ते सांगा.

१०

किंवा

'ऐसे कुणबी भूपाळ' ही कादंबरी उद्धवस्त कुटुंबाची शोकांतिका आहे ' साधार स्पष्ट करा.

५. विठ्ठल प्राप्तीसाठी तळमळणाऱ्या संत तुकारामाचे चित्रण 'आनंदीओवरी' या साहित्यकृतीच्या आधारे करा.

१०

SLR-G – 262

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
मराठी (Paper – VIII (C) (Old)
मध्ययुगीन व आधुनिक गद्य
(ब्राह्मणकन्या कृष्णाकाठ, तुझ्यासह आणि तुझ्याविना)

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य ।
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न/योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) कालिंदीच्या वडिलांचे नाव कोणते आहे ?
अ) अप्पासाहेब डंगे   ब) रामराव   क) नानासाहेब   ड) तात्यासाहेब
- २) 'कृत्रिम पाश तोडून टाकल्याने जो आनंद व्हावयाचा तो आनंद मला होत आहे' हे उद्गार ब्राह्मणकन्या' कादंबरीत कोणी काढले आहेत ?
अ) शांताबाई   ब) मंजुळा   क) कालिंदी   ड) वैजनाथ
- ३) सत्यव्रत आणि कालिंदी यांच्यातील नाते कोणते आहे ?
अ) बहिण भाऊ   ब) पती पत्नी   क) दीर वहिनी   ड) प्रियकर प्रेयसी
- ४) 'मन हे इंद्रियाचं _____ आहे' असे डॉ. आ. ह. साळुंखे मानतात.
अ) भागधेय   ब) सुख रूप   क) इंद्रिय   ड) स्वप्न
- ५) काव्यापेक्षा कोणता आनंद अनेक पर्तींनी उत्कट आणि अधिक झपाटणारा असतो असे डॉ. आ. ह. साळुंखे यांना वाटते.
अ) निसर्गानंद   ब) प्रेमानंद   क) अर्थानंद   ड) सत्तानंद
- ६) माझ्या नवऱ्याचे लग्न माझ्या बरोबर नाही _____ झालं आहे.
अ) नोकरी बरोबर   ब) पैशा बरोबर   क) पुस्तकां बरोबर   ड) नातलगांबरोबर
- ७) यशवंतराव चव्हाण यांच्या आईला कोणत्या नावाने ओळखत असत ?
अ) आक्का   ब) आत्या   क) बाई   ड) काकू

P.T.O.

८) विद्यार्थीदशेत यशवंतरावांना कोणते संस्कृत काव्य तोंडपाठ होते ?

अ) शाकुंतल   ब) मेघदूत   क) ऋतुसंहार   ड) रघुवंश

९) यशवंतरावांच्या विचारसरणीवर कोणत्या विचारवंताचा प्रभाव होता ?

अ) मानवेंद्रनाथ रॉय   ब) लेनिन   क) टॉलस्टॉय   ड) दयानंद सरस्वती

१०) कोल्हापूरच्या कोणत्या महाविद्यालयात यशवंतराव चव्हाण यांचे शिक्षण झाले ?

अ) विवेकानंद   ब) राजाराम   क) शाहू   ड) शहाजी

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा. (६ पैकी ५).

१०

१) तुझ्याविना असूनही तुझ्यासहच असेन असे डॉ. आ.ह. साळुंखे का म्हणतात ?

२) सावंतपूरला भेटलेल्या 'तिची' आठवण डॉ. आ.ह. साळुंखे यांनी कशी व्यक्त केली आहे ?

३) कालिंदीच्या आयुष्याची वाताहत कोणत्या गोष्टीमुळे झाली ?

४) यशवंतरावांचे शिक्षक प्रा. ना. सी. फडके यांच्याविषयी त्यांनी कोणत्या आठवणी सांगितल्या आहेत ?

५) साने गुरुजींच्या पहिल्या भेटीत त्यांनी यशवंतराव चव्हाण यांना कोणता मोलाचा सल्ला दिला ?

६) शिवशरणच्या दुकानची स्थिती खालावण्याप्रमाणे कोणती कारणे होती ? असे त्याला वाटते ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन).

१०

१) 'ब्राह्मण कन्या' कादंबरीतील सत्यव्रतच्या व्यक्तिरेखेविषयी लिहा.

२) 'तुझ्या सह आणि तुझ्याविना' च्या आधारे डॉ.आ.ह. साळुंखे यांच्या निवेदन शैलीची वैशिष्ट्ये लिहा.

३) यशवंतरावांचे ग्रंथविषयीचे अेम 'कृष्णा काठ' मध्ये कसे प्रकट झाले आहे ?

४. 'ब्राह्मणकन्या' कादंबरीतून डॉ. केतकर यांचा व्यक्त झालेला स्त्रीविषयक दृष्टीकोण साधार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

'पत्नीप्रेमाची भावपूर्ण व्यथा' तुझ्यासह आणि तुझ्यामधून कशी उलगडत जाते याचे विवेचन करा.

५. 'कृष्णाकाठ' च्या आधारे यशवंतराव चव्हाण यांच्या बहुमुखी व्यक्तिमत्त्वाचे दर्शन कसे घडते ते साधर लिहा.

१०

SLR-G – 263

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII) (D) (Old)

अनुवाद : सिद्धांत आणि उपयोजन

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

१) _____ यांना मराठीतील आद्य कोशकार ही उपाधी मिळाली आहे.

अ) मोल्सवर्थ

ब) अँना फिल्डहाऊस

क) मेजर कॅडी

ड) वि. चि. चिपळूणकर

२) ज्ञानकोशाचे प्रकार किती आहेत ?

अ) चार

ब) दोन

क) तीन

ड) सात

३) 'डिक्शनरी' हा शब्द कोणत्या भाषेतील शब्दापासून उत्पन्न झाला ?

अ) जर्मन

ब) हिब्रू

क) ब्रेशत

ड) लॅटिन

४) भाषा शिकणाऱ्यांना अथवा अनुवादकांना उपयोगी पडणाऱ्या कोशांना काय म्हटले जाते ?

अ) ज्ञानकोश

ब) अनुवादोपयोगी शब्दकोश

क) संकल्पना कोश

ड) व्युत्पत्तिकोश

५) 'आदर्श मराठी शब्दकोश' कोणी लिहिला ?

अ) प्र. न. जोशी

ब) मा. गो. वैद्य

क) वि. शं. ठकार

ड) विजयावाड

P.T.O.

- ६) 'मराठी शब्दरत्नाकर' या शब्दकोशाच्या लेखकाचे नाव लिहा.
 अ) गं. ना. जोगळेकर
 ब) स्नेहल तावरे
 क) वा. गो. आपटे
 ड) श्रीपाद जोशी
- ७) प्रत्येक भाषेत अन्य भाषेतील साहित्य कोणत्या रूपाने आले पाहिजे ?
 अ) इतिहास
 ब) भाषांतर
 क) भूगोल
 ड) तत्त्वज्ञान
- ८) हिंदी भाषेत मुक्त अनुवादाला (Free Translation) काय म्हणतात ?
 अ) छायानुवाद
 ब) भावानुवाद
 क) स्वैरअनुवाद
 ड) शाब्दिक अनुवाद
- ९) ज्ञानकोशासाठी इंग्रजीत कोणती संज्ञा रूढ आहे ?
 अ) डिक्शनेरियम
 ब) लेक्झिकॉन
 क) एन्सायक्लोपीडिया
 ड) व्होकॅब्युलरी
- १०) महाराष्ट्रीय ज्ञानकोशाचे संपादन कोणी केले आहे ?
 अ) श्री. व्यं. केतकर
 ब) चिं. ग. कर्वे
 क) य. रा. दाते
 ड) स. मा. गर्गे

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) ज्ञानकोशाची वैशिष्ट्ये लिहा.
 २) भारतीय संस्कृती कोशाची उद्दिष्ट्ये सांगा.
 ३) ज्ञानकोशकाराची भूमिका थोडक्यात लिहा.
 ४) संदर्भकोशाचे उद्देश व व्यापकता लिहा.
 ५) कार्यालयीन भाषिक अनुवादाचे स्वरूप लिहा.
 ६) विज्ञानविषयक अनुवादाची आवश्यकता लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) : १०
- १) मराठी ज्ञानकोशाचे स्वरूप व व्याप्ती लिहा.
  - २) ललित साहित्याच्या भाषांतरात 'शैली' घटकाची अनिवार्यता स्पष्ट करा.
  - ३) पारिभाषिक शब्द संकल्पना स्पष्ट करा.
४. पुढीलपैकी कोणत्याही एका उताऱ्याचा मराठीत अनुवाद करा. १०
- १) फिर वैज्ञानिक युग का विकास हुआ। कल्पना की चीर-फाड़ हुई। वहाँ कुछ न मिला। तब वैज्ञानिक ने अपने सरो-सामान से, यंत्र-तंत्र से चन्द्रमा को समझने की चेष्टा की। बड़ी बड़ी दूरबीनों की मदद ली। चन्द्रमा से जुड़ी हुई दंत कथाओं में हिरन, सूत कातती बुढ़िया और खरगोश का पता लगाया। मालूम हुआ कि वे कुछ अँधेरी गुफाएँ हैं। अंधकार पूर्ण खड्ड ! वह अँधेरा एक विशेष आकार ग्रहण कर लेता है। वैज्ञानिक ज्ञान बढ़ा, अन्तरिक्ष यात्रा की कल्पना शुरू हुई और एक दिन एक आदमी दूर अन्तरिक्ष में अपना यान लेकर उड़ गया। उसने अन्तरिक्ष-यात्रा का मार्ग खोल दिया। मानव चन्द्रमा पर पहुँच गया।
  - २) Gopalkrishna Gokhale believed that, an illiterate and ignorant nation can never make any solid progress and must fall back in the race for life. He moved a resolution in the Imperial Legislative Council on 19th March 1910. It stated that, 'This council recommends that a beginning should be made in the direction of making elementary education free and compulsory throughout the country.'
५. ललित साहित्याच्या अनुवाद प्रक्रियेत सांस्कृतिक भेदांचे विश्लेषण करा. १०
-

SLR-G – 264

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015
हिंदी (पे. नं – ८) (वैकल्पिक विषय) व्यावसायिक वर्ग
अनुवाद: सिद्धांत और प्रयोग

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
२) प्रश्न की दाईं ओर अंक दिए गए हैं ।

१. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : १०

१) लेखक होना आसान है, लेकिन _____ होना कठिन है ।

१) नेता   २) कवि   ३) नायक   ४) अनुवादक

२) जिस भाषा में अनुवाद किया जाता है उसे _____ भाषा कहते हैं ।

१) स्रोत   २) लक्ष्य   ३) तकनीकी   ४) सर्जन

३) अनुवाद क्षेत्र में अनुवादक को कम-से-कम _____ भाषाओं का ज्ञान अनिवार्य है ।

१) दो   २) तीन   ३) चार   ४) पाँच

४) शब्दानुवाद अनुवाद का _____ है ।

१) प्रकार   २) तत्व   ३) आधार   ४) कारण

५) अर्थयोग अनुवाद की प्रक्रियागत _____ है ।

१) विशेषता   २) प्रकार   ३) तत्व   ४) प्रेरणा

६) आदर्श अनुवाद के लिए _____ सूत्र महत्वपूर्ण रहा है ।

१) न छोड़ो   २) न जोड़ो   ३) छोड़ो – जोड़ो   ४) न छोड़ो – न जोड़ो

७) विद्वानों के अनुसार _____ का अनुवाद करना कठिन है ।

१) उपन्यास   २) कहानी   ३) काव्य   ४) नाटक

P.T.O.

८) 'अनुवाद विज्ञान' यह ग्रंथ _____ ने लिखा है ।

- १) डॉ. भोलानाथ तिवारी   २) प्रभाकर माचवे
३) निराला   ४) ह. द्विवेदी

९) 'अनुवाद' शब्द मूलतः _____ भाषा का है ।

- १) मराठी   २) संस्कृत   ३) उर्दू   ४) अरबी

१०) अनुवाद के गद्य-पद्य के आधार पर _____ प्रकार किए गए हैं ।

- १) दो   २) तीन   ३) चार   ४) पाँच

२. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए :

१०

- १) अर्थहानि किसे कहते हैं ?
२) काव्यानुवाद की परिभाषा लिखिए ।
३) अनुवाद कला है ? लिखिए ।
४) अनुवाद की भारतीय विद्वानों द्वारा दी गई दो परिभाषाएँ लिखिए ।
५) अनुवाद के महत्त्व को लिखिए ।
६) अनुवाद का स्वरूप स्पष्ट कीजिए ।

३. अ) निम्नलिखित मराठी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए ।

५

आपण सर्व जण जातीत जन्म पावत असतो. लेखक ही जातीत जन्माला येत असतो. जातीचेच अनुभव व्यक्त करतो. त्याला परजातीचा परसमाजाचा अनुभव घेण्याची क्षमता नसते. अतिशय थोड्या लोकाजवळ ही क्षमता असते. हिंदी, उर्दू लेखकांनी मात्र खूप वेगवेगळ्या समाजावर लिहिले आहे. मराठीमध्ये ख्रिस्ती, ज्यु, मुसलमान, वेश्या अशा वेगवेगळ्या समाजाचे चित्रण लघुकथामधुन फक्त मीच केलेले आहे. शंकरराव खरातांनीही असे लेखन केले आहे. विधवा, बालविधवा, सती, कुमारी आणि जरठ विवाह, प्रौढ कुमारिकेचा प्रश्न हे विषय साधारणपणे जातीतूनच येतात.

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए :

५

My mother-tongue is Marathi. I offered Hindi my M.Com. degree course. Hindi is as official language of the Govt. of India. I passed an examination in commercial correspondence. The medium of my answering questions is Hindi. I have good business term with their for the last seven years. I have deposited the earnest money in the State Bank of India. I had send my tender form in sealed cover by registered post. My tender is rejected by the officer without any reason.

४. अनुवाद के स्वरूप पर प्रकाश डालिए ।

१०

अथवा

अनुवाद के विधा के आधार पर प्रकारों को स्पष्ट कीजिए ।

५. अनुवाद प्रक्रिया को विस्तार से स्पष्ट कीजिए ।

१०

SLR-G – 265

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
(Old)**

HINDI (Paper – VIII)

साहित्यिक वर्ग-ख : नाटक और रंगमंच

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Total Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखें अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

- 1) 'साँझ का विस्तार और बालूतट' _____ सर्ग है।
1) प्रथम   2) द्वितीय   3) तृतीय   4) चतुर्थ
- 2) महामानवत्व के प्रतीक _____ है।
1) सुमंत   2) हनुमान   3) लक्ष्मण   4) राम
- 3) _____ को फाँसी की सज़ा हुई थी।
1) भगतराम   2) वकील   3) फन्दी   4) वार्डर
- 4) _____ ने इसीलिए शंकर को महादेव माना था।
1) वीरिणी   2) सती   3) पार्वती   4) लक्ष्मी
- 5) सती या महादेवी तो इस _____ को नहीं जानते।
1) राजनीति   2) छल   3) षड्यंत्र   4) भाषा
- 6) दुष्यन्त कुमार का 'एक कंठ विषपायी' _____ काव्य नाटक है।
1) पहला   2) दूसरा   3) तीसरा   4) चौथा
- 7) फन्दी _____ का बचपन का दोस्त है।
1) गंगानाथ   2) देवेन्द्रनाथ   3) करीम   4) वकील

P.T.O.

8) मैं सत्य चाहता हूँ _____ से नहीं ।

- 1) खड्ग   2) छल   3) युद्ध   4) पाप

9) 'संशय की एक रात' प्रबन्ध काव्य नाटक _____ सर्गों में विभाजित है ।

- 1) तीन   2) चार   3) पाँच   4) छः

10) फन्दी के पिता का इलाज _____ कर रहा था ।

- 1) इंद्रदेव   2) विष्णुदेव   3) शंकरदेव   4) ब्रह्मदेव

2. निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए । (छः में से पाँच) :

10

- 1) दक्ष प्रतिशोध क्यों लेना चाहता है ?
- 2) दक्ष अपनी पत्नी वीरिणी के साथ किस प्रश्न पर विचार-विमर्श कर रहा था ?
- 3) 'फन्दी' अपने बेटे के बारे में क्या सोचता है ?
- 4) 'फन्दी' नाटक की भाषाशैली की पांच विशेषताएँ लिखिए ।
- 5) लक्षण के लघुत्व बोध को स्पष्ट कीजिए ।
- 6) 'संशय की एक रात' शीर्षक की सार्थकता को स्पष्ट कीजिए ।

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । (तीन में से दो) :

10

1) आह !

कैसे पी सका यह फूल-सा तन ज्वाल !

लोग

कैसे देख पाये दृश्य वह विकराल !

2) देख रहे हो मित्र,

त्रिलोकी शिव पर

हिंसा की छाया है ।

नेत्र तीसरा

शायद खुलने ही वाला है ।

3) देखों

सारे नगर में ताजा
जमा हुआ रक्त है
और सड़ी हुई लक्षों हैं
मुड़ी हुई हड्डियाँ हैं
क्षत-विक्षत तम हैं
और उन पर भिन्नाते हुए
चीलों और गिद्धों के झुण्ड
और मक्खियाँ हैं।

4. 'संशय की एक रात' के कवि का लक्ष्य राम के संशय को समाप्त करना है। चर्चा कीजिए। **10**

अथवा

'संशय की एक रात' नाटक की कथावस्तु लिखिए।

5. 'फन्दी' की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए। **10**
-

SLR-G – 266

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII) (Old)**

साहित्यिक वर्ग क : प्राचीन एवं मध्यकालीन काव्य

- पाठ्यपुस्तके : 1) भ्रमरगीत सार – संपादक डॉ. रामचन्द्र शुक्ल तथा
पं. विश्वनाथप्रसाद मिश्र
2) बिहारी प्रकाश – संपादक पं. विश्वनाथप्रसाद मिश्र
3) भूषण – संपादक डॉ. भगवानदास तिवारी

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्यों को फिर से लिखिए : 10
- 1) _____ यह सूरदास की सर्वश्रेष्ठ रचना मानी जाती है ।
क) सूरसागर   ख) सूर-सारावली   ग) साहित्य लहरी   घ) भ्रमरगीत
  - 2) भ्रमरगीत प्रसंग में ज्ञानयोग का खंडन और _____ का समर्थन मिलता है ।
क) राजयोग   ख) कर्मयोग   ग) भक्तियोग   घ) संयोग
  - 3) सूरदास को _____ रस सम्राट कहा जाता है ।
क) वात्सल्य   ख) वीर   ग) श्रृंगार   घ) शांत
  - 4) पुष्टिमार्ग के दार्शनिक मत को _____ कहते हैं ।
क) द्वैतवाद   ख) अद्वैतवाद   ग) द्वैताद्वैतवाद   घ) शुद्धाद्वैतवाद
  - 5) बिहारी के _____ का नाम केशवराय था ।
क) बंधु   ख) पिता   ग) गुरु   घ) आश्रयदाता राजा
  - 6) रीतिकालीन कवियों में कवि _____ को बिहारी की कविता ने सबसे अधिक प्रभावित किया ।
क) रत्नाकर   ख) देव   ग) पद्माकर   घ) घनानंद

P.T.O.

- 7) बिहारी की _____ भी एक अच्छी कवयित्री थी ।
 क) माता   ख) पत्नी   ग) बहन   घ) दादी
- 8) कवि भूषण और छत्रपति शिवाजी की प्रथम मुलाकात _____ पर हुई ।
 क) रायगढ़   ख) राजगढ़   ग) प्रतापगढ़   घ) शिवनेरी
- 9) कवि भूषण को 'भूषण' यह उपाधि चित्रकूटपति हृदयराम के पुत्र _____ ने दी ।
 क) भामाशाह   ख) रूद्रशाह   ग) दाराशाह   घ) बहादुरशाह
- 10) भूषण के जीवनवृत्त के संदर्भ में अंतर्साक्ष्य के आधार पर जानकारी केवल _____ ग्रंथ में मिलती है ।
 क) शिवा बावनी   ख) भूषण उल्लास   ग) भूषण हजार   घ) शिवराज भूषण

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । 10

- 1) 'भ्रमर' शब्द का प्रतीकार्थ समझाइए ।
- 2) डॉ. रामचन्द्र शुक्ल जी ने सूरदास के विरह वर्णन पर कौनसा आरोप लगाया है ?
- 3) बिहारी के दोहों को 'नावक का तीर' क्यों कहा जाता है ?
- 4) बतरस लालच लाल की मुरली धरी लुकाय ।
सौह करै भौंहनी हँसे दैन कहै नटि जाय ॥
इस दोहे का अर्थ समझाइए ।
- 5) भूषण के 'शिवराज भूषण' ग्रंथ का उद्देश्य क्या है ?
- 6) हिंदी के आरंभिक विदेशी इतिहासकारों ने अपने इतिहास ग्रंथों में कवि भूषण की चर्चा क्यों नहीं की ?

3. किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए । 10

- क) रीतिकालीन कवियों में भूषण का स्थान ।
- ख) भूषण जातीय कवि हैं या राष्ट्रीय कवि ?
- ग) भूषण के काव्य में अलंकार प्रयोग ।

4. बिहारी के विरह-वर्णन पर अपने विचार व्यक्त कीजिए । 10

अथवा

बिहारी की भाषा शैली का विवेचन कीजिए ।

5. 'भ्रमर-गीत' के काव्य-सौन्दर्य की समीक्षा कीजिए । 10

SLR-G – 267

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (Old) Examination, 2015

HINDI (Paper – VIII)

साहित्यिक वर्ग (ग) भारतीय साहित्य

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) महाश्वेतादेवी का जन्म सन् _____ में हुआ।
1) 1926   2) 1928   3) 1930   4) 1932
- 2) 'अग्निगर्भ' उपन्यास _____ को समर्पित किया है।
1) बिरसा मुंडा   2) ओम प्रकाश   3) अलबर्ट   4) सिनगी
- 3) सामंती कृषि व्यवस्था _____ है।
1) अग्निबीज   2) अग्निगर्भ   3) सूर्य   4) चंद्रमा
- 4) _____ 'जिला वार्ता' साप्ताहिक का संपादक है।
1) मातो   2) बसाई   3) धनराज   4) काली साँतरा
- 5) बसाई टुडू _____ है।
1) अग्निधर्मा   2) अग्निगर्भ   3) अग्निबीज   4) अग्नि
- 6) जयकांतन साहित्यकार के साथ _____ रहे हैं।
1) अभिनेता   2) कलाकार   3) फिल्ममेकर   4) कवि
- 7) _____ रवि की पत्नी है।
1) गौरी   2) पार्वती   3) सेलिना   4) प्रेमिला
- 8) आलमु _____ कहानी का पात्र है।
1) अधूरे मनुष्य   2) मौत एक भाषा है।
3) दिन की एक पैसेंजर गाडी में   4) अग्निगर्भ

P.T.O.

- 9) गीता विवाह के _____ मास बाद विधवा होती है ।
 1) आठ   2) नौ   3) दस   4) ग्यारह
- 10) 'अधूरे मनुष्य' कहानी संग्रह में _____ चेतना मिलती है ।
 1) मानवतावादी   2) व्यक्तिवादी   3) सामंती   4) नई
2. निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** प्रश्नों के उत्तर **चार-पाँच** पंक्तियों में लिखिए । **10**
- 1) काली साँतरा की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।
  - 2) 'अग्निगर्भ' उपन्यास द्वारा कौनसा संदेश दिया है ?
  - 3) मातो को गुस्सा क्यों आता है ?
  - 4) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में कौनसी समस्याएँ चित्रित हुई है ?
  - 5) जयकांतन की कहानियों की प्रमुख विशेषताएँ कौनसी है ?
  - 6) 'मौत एक भाषा है' कहानी का उद्देश्य क्या है ?
3. टिप्पणियाँ लिखिए । (किन्हीं **दो**) : **10**
- 1) बसाई टुडू ।
  - 2) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में देशकाल ।
  - 3) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में किसान संघर्ष ।
4. 'अधूरे मनुष्य' कहानी संग्रह के केंद्र में मानवीय संवेदना है - स्पष्ट कीजिए । **10**
- अथवा**
- 'अधूरे मनुष्य' कहानी की समीक्षा कीजिए ।
5. 'अग्निगर्भ' उपन्यास के कथावस्तु की समीक्षा कीजिए । **10**
-

- 8) _____ asks Ruth to work for a living as a prostitute.
 a) Sam   b) Lenny   c) Joey   d) Max
- 9) The major theme of 'The Power and the Glory' is the struggle between the
 a) Owner and Labour   b) Church and the State
 c) Labour and Politician   d) Priest and Church
- 10) "What a mess my fathers made of my childhood " is said by _____
 a) The maid   b) Jessica   c) Portia   d) Nevissa
2. Answer the following questions in brief (**any five**) : **10**
- 1) Why did the police arrest the Whisky priest ?
  - 2) What according to the old venetian law, is the punishment for Shylock ?
  - 3) Why Herold Pinter titled his play 'The Homecoming' ?
  - 4) Who is called the 'Oriental killer' ?
  - 5) What are the nicknames of Sarah Woodruff ?
  - 6) What is the name of Lorenzo Pisanai's Long Poem ?
3. a) Answer the following questions in brief (**any two**) : **6**
- 1) Write a note on poor tragedy.
  - 2) Women and sexuality is one of the important theme of 'The Homecoming'.
  - 3) Discuss social realism in 'The Merchant'.
- b) Write short notes on **any two** of the following : **4**
- 1) Why Pinter named the priest as Whisky priest ?
  - 2) The title of the play 'The Homecoming'.
  - 3) Describe the character of Sam Farrow.
4. Answer **any one** of the following questions : **10**
- a) Do you consider 'The French Lieutenant's women, as a satire on the Victorian life, manners and attitude towards sex and religion ?
  - b) Would you agree with the view that Ruth is the most important character in 'The Homecoming' ?
5. Answer the following question : **10**
- Write a critical note on post-war English Drama.
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E-1 Paper – I)
Sociology of Health

Day and Date : Friday, 17-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Ayurveda medicine system comes from
A) Samveda   B) Yajurveda   C) Rugveda   D) Atharvaveda
- II) First diagnosis of T. B. was done by
A) Robert Cock   B) Kushing
C) Harve   D) Louis Pasteur
- III) Hakeim is the specialist of _____ medicine system.
A) Homeopathy   B) Unani   C) Allopathy   D) Ayurveda
- IV) Who is the first surgeon and teacher of medicine ?
A) Sushruta   B) Charak
C) Dhanvantari   D) Wagbhat
- V) Who is called as father of homeopathy medical system ?
A) Tibb   B) Charak   C) Jivak   D) Samuel Haneman
- VI) Who discovered vaccination against Smallpox ?
A) Edward Jeners   B) Harve
C) Kushing   D) Jivak
- VII) According to World Health Organization (WHO) dimensions of health are
A) Three   B) Four   C) Seven   D) Six

VIII) Which of the following is a alternative medicine system ?

A) Allopathy	B) Unani
C) Ethnomedicine	D) Homeopathy

IX) Who invented stethoscope ?

A) Lenec	B) Snow	C) Kushing	D) Charak

X) Public Health Act is passed by British Govt. in

A) 1890	B) 1848	C) 1870	D) 1900

2. Write short answers (**any four**) :

8

- I) Define sociology of health.
- II) What is the meaning of physical health ?
- III) Define illness.
- IV) What is the concept of health care ?
- V) What us the concept of mental illness ?
- VI) Which are the alternative medicine system ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- I) Preventive medicine
- II) Stress and tensions in modern society
- III) Dimensions of health
- IV) Ethnomedicine
- V) Rehabilitative therapy
- VI) Aims of sociology of health.

4. A) Explain conflict and interactionist approach on sociology of health.

10

OR

B) Explain homeopathy and unani system of medicine in India.

5. Explain causes of illness.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
II) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) आयुर्वेद औषधी पद्धती _____ पासून निर्माण झाली.
अ) सामवेद   ब) यजुर्वेद   क) ऋग्वेद   ड) अथर्ववेद
- II) सर्वप्रथम क्षयरोगाचे निदान _____ केले.
अ) रॉबर्ट कॉक   ब) कुशिंग
क) हार्वे   ड) लुईस पाश्चर
- III) हकीम हा _____ औषधी पद्धतीचा तज्ञ असतो.
अ) होमियोपॅथी   ब) युनानी   क) अॅलोपॅथी   ड) आयुर्वेद
- IV) खालीलपैकी पहिला वैद्यक शिक्षक व शल्यविशारद कोण ?
अ) शुश्रुत   ब) चरक   क) धन्वंतरी   ड) वाग्भट
- V) होमियोपॅथी औषधी पद्धतीचा जनक कोण आहे ?
अ) टीब   ब) चरक
क) जीवक   ड) सम्युअल हनेमन
- VI) देवीच्या रोगावर लस कोणी शोधली ?
अ) एडवर्ड जेनर्स   ब) हार्वे   क) कुशिंग   ड) जीवक
- VII) जागतिक आरोग्य संघटनेनुसार आरोग्याचे पैलू _____ आहेत.
अ) तीन   ब) चार   क) सात   ड) सहा
- VIII) खालीलपैकी कोणती पर्यायी औषधी पद्धती आहे ?
अ) अॅलोपॅथी   ब) युनानी   क) लोकऔषधी   ड) होमियोपॅथी
- IX) स्टेथॅस्कोपचा शोध कोणी लावला ?
अ) लॅनेक   ब) स्नो
क) कुशिंग   ड) चरक
- X) ब्रिटीश सरकारने सार्वजनिक आरोग्य कायदा _____ साली पास केला.
अ) 1890   ब) 1848
क) 1870   ड) 1900

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- I) आरोग्याच्या समाजशास्त्राची व्याख्या द्या.
  - II) शारिरीक आरोग्य म्हणजे काय ?
  - III) आजारीपणाची व्याख्या द्या.
  - IV) आरोग्याची जपवणुक म्हणजे काय ?
  - V) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय ?
  - VI) पर्यायी औषधी पद्धती कोणत्या ?
3. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- I) प्रतिबंधात्मक औषधी
  - II) आधुनिक समाजातील ताण-तणाव
  - III) आरोग्याचे पैलू
  - IV) लोक औषधी पद्धती
  - V) पुनर्वसनात्मक उपचार
  - VI) आरोग्याच्या समाजशास्त्राची उद्दिष्टे
4. अ) आरोग्याच्या समाजशास्त्राचा संघर्षात्मक आणि आंतरक्रियावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- ब) होमियोपॅथी आणि युनानी औषधी पद्धती स्पष्ट करा.
5. आजाराची कारणे स्पष्ट करा. 10
-

SLR-G – 271

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – II) (Old)
History of India C.A.D. 650 – 1200 A.D.

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word : 10
- 1) Kavirajmarg was written by _____ king.
a) Amoghvarsha   b) Ashwaghosh   c) Bilhan   d) Kirtivarma
  - 2) As per Jain religion _____ Tirthankars have been in the past.
a) 22   b) 23   c) 24   d) 25
  - 3) Varahmihir wrote _____ book.
a) Panchasiddhantika   b) Siddhant Shiromani
c) Brahmasphut Siddhant   d) Mudrarakshas
  - 4) Famous Kailas temple is at
a) Karle   b) Bhaje   c) Ellora   d) Ajanta
  - 5) Sangam literature is a major source of information for understanding _____ history.
a) Rajasthan   b) Punjab   c) Kashmir   d) Tamilnadu
  - 6) The huge statue of Gomateshwar is located at
a) Badami   b) Hampi
c) Shravanbelgola   d) Pattadkal
  - 7) _____ school of Philosophy is based on a system of Atomism.
a) Yoga   b) Nyay   c) Sankhya   d) Mimamsa

P.T.O.

- 8) In the South India _____ style of temple architecture was popular.
a) Nagar   b) Dravid   c) Vessar   d) Chandel
- 9) The Rath temples at Mahabalipuram were built by _____ dynasty.
a) Chola   b) Pallav   c) Pandya   d) Cher
- 10) Vaishnav devotee from Tamil Nadu is called as
a) Alwar   b) Naynar   c) Ayyappa   d) Periyar

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the contribution of Shankaracharya.
- 2) State the work of Naynar saints.
- 3) Describe the Panchanuvratas of Jainism.
- 4) Explain the development of Marathi language.
- 5) State the main features Brihadeshwar temple at Tanjavur.
- 6) Describe the beginning of Islam in India.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- A) Veershaivism
- B) Vedanta school of Philosophy
- C) Sangam literature
- D) Ajanta Paintings
- E) Kannada language
- F) Jain sects.

4. Explain the main teachings of Gautam Buddha.

10

OR

Discuss the salient features of Mimamsa School of Philosophy.

5. What is the Bhakti Movement ? In what way it differed from the sacrificial religion ? 10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) 'कवीराजमार्ग' ग्रंथ _____ राजाने लिहिला.
अ) अमोघवर्ष   ब) अश्वघोष   क) बिल्हण   ड) कीर्तीवर्मा
- 2) जैन धर्म परंपरेनुसार एकूण _____ तीर्थंकर होऊन गेले
अ) 22   ब) 23   क) 24   ड) 25
- 3) वराहमिहीर याने _____ ग्रंथ लिहिला.
अ) पंचसिद्धांतिका   ब) सिद्धांत शिरोमणी
क) ब्रह्मस्फुट सिद्धांत   ड) मुद्राराक्षस
- 4) प्रसिद्ध कैलास मंदिर _____ येथे आहे.
अ) कार्ले   ब) भाजे   क) वेरूळ   ड) अजिंठा
- 5) _____ चा इतिहास जाणून घेण्यासाठी संगम साहित्य हे प्रमुख साधन आहे.
अ) राजस्थान   ब) पंजाब   क) काश्मीर   ड) तमीळनाडू
- 6) गोमटेश्वराची भव्यमूर्ती _____ येथे आहे.
अ) बदामी   ब) हंपी   क) श्रवणबेळगोळ   ड) पट्टदकल
- 7) अणुसिद्धांतावर _____ दर्शन आधारलेले आहे.
अ) योग   ब) न्याय   क) सांख्य   ड) मीमांसा
- 8) दक्षिण भारता मध्ये _____ मंदिर वास्तुशैली लोकप्रिय आहे.
अ) नागर   ब) द्राविड   क) वेसर   ड) चंदेल

9) महाबलीपुरम येथील रथ मंदिरे _____ घराण्याने बांधली.

अ) चोल   ब) पल्लव   क) पांडय   ड) चेर

10) तमीळनाडूतील वैष्णव अनुयायांना _____ म्हटले जाते.

अ) अल्वार   ब) नयनार   क) अय्यप्पा   ड) पेरियार

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) शंकराचार्यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- 2) नयनार संतांचे कार्य स्पष्ट करा.
- 3) जैन धर्मातील पंच अणुव्रते विशद करा.
- 4) मराठी भाषेचा विकास स्पष्ट करा.
- 5) तंजावर येथील ब्रह्देश्वर मंदिराची वैशिष्टे विशद करा.
- 6) भारतात इस्लामची सुरुवात विशद करा.

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- अ) वीरशैव संप्रदाय
- ब) वेदांत दर्शन
- क) संगम साहित्य
- ड) अजिंठा चित्रकला
- इ) कन्नड भाषा
- फ) जैन धर्मपंथ.

4. गौतमबुद्धाची प्रमुख शिकवण स्पष्ट करा.

10

किंवा

मीमांसा दर्शनाची प्रमुख वैशिष्टांवर चर्चा करा.

5. भक्ती चळवळ म्हणजे काय ? यज्ञीय धर्मापेक्षा ती कशी वेगळी आहे ते स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
ECONOMICS (Paper – XI) (Gr. – C1) (Old)
Indian Economic Policy**

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Multiple choice questions :

10

- i) RBI is established in _____
  - a) 1933
  - b) 1934
  - c) 1935
  - d) 1936
- ii) New Economic Policy is accepted in _____
  - a) 1990
  - b) 1991
  - c) 1992
  - d) 1993
- iii) Monetary Policy decides _____
  - a) Bank rate
  - b) C.R.R.
  - c) Repo rate
  - d) All of these
- iv) WTO stands for _____
  - a) World Trade Organization
  - b) World Trade Office
  - c) Both of these
  - d) None of these
- v) Money market transaction period is _____
  - a) Long period
  - b) Medium period
  - c) Short period
  - d) None of these
- vi) _____ is a problem of small scale industries sector.
  - a) Lack of capital
  - b) Lack of raw material
  - c) Lack of innovation
  - d) All of these
- vii) Positive impact of privatization on _____
  - a) Agriculture production increase
  - b) Industrial sector develop
  - c) Service sector develop
  - d) All of these

मराठी रूपांतरण

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा. 10
- 1) व्यवहारतोलातील असमतोल दूर करण्यासाठी _____ हा उपाय आहे.
अ) चलनवाढ ब) विनिमय दर
क) विनिमय नियंत्रण ड) व्यापारचक्र
  - 2) व्यवहारतोल ही संकल्पना _____ शी निगडीत आहे.
अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ब) परकीय गुंतवणूक
क) परकीय संबंध ड) अंतर्गत व्यापार
  - 3) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी _____ वित्तपुरवठा करते.
अ) दिर्घकालीन ब) अल्पकालीन क) शेतीसाठी ड) उद्योगासाठी
  - 4) जकात आणि व्यापारविषयक सर्वसाधारण करार _____ साली अस्तित्वात आला.
अ) 1946 ब) 1950 क) 1945 ड) 1948
  - 5) पूर्णरचना आणि विकासासाठी आंतरराष्ट्रीय बँकेचे हे _____ संक्षिप्त रूप आहे.
अ) जागतिक बँक ब) आय.डी.बी.आय.
क) डब्ल्यू. टी. ओ. ड) वरीलपैकी नाही
  - 6) सार्क म्हणजे _____ आशियाई देशातील प्रादेशिक गटाची संस्था होय.
अ) चार ब) पाच क) सहा ड) सात
  - 7) UNCTAD ची निर्मिती विकसनशील देशांमधील _____ अंतर कमी करण्यासाठी झाला आहे.
अ) शेती क्षेत्रातील ब) उद्योग क्षेत्रातील
क) व्यापार ड) सेवा क्षेत्र
  - 8) जेव्हा विदेशी विनिमय बाजारात देशाच्या चलनाची मागणी पुरवठ्यापेक्षा कमी होते तेव्हा तो _____ व्यवहारतोल होय.
अ) वाढाव्याचा ब) अनुकूल क) नफ्याचा ड) तुटीचा

9) M.N.C's चे कार्य _____ क्षेत्रासाठी आहे.

अ) सेवा   ब) उत्पादन   क) व्यापार   ड) वरीलपैकी सर्व

10) सार्कची स्थापना _____ मध्ये झाली आहे.

अ) 1980   ब) 1960   क) 1983   ड) 1990

2. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

8

- 1) व्यवहारतोल म्हणजे काय ?
- 2) सुवर्ण परिमाण पद्धत म्हणजे काय ?
- 3) सार्क म्हणजे काय ?
- 4) स्थिर विनिमयदर म्हणजे काय ?
- 5) UNCTAD चे प्रमुख दोन कार्ये सांगा.
- 6) M.N.C. चे दोन फायदे सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) TRIPS
- 2) विदेशी व्यापार गुणक
- 3) W.T.O.
- 4) I.M.F.
- 5) GATT
- 6) Asian Development Bank (आशियाई विकास बँक).

4. आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे उद्दिष्टे आणि कार्ये सांगा.

10

किंवा

भारताच्या आंतरराष्ट्रीय कर्जाची समस्या स्पष्ट करा.

5. १९९१ नंतर भारतातील व्यापार प्रश्न आणि व्यापार धोरण लिहा.

10

SLR-G – 275

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – V) (Old)
History of India (1858 – 1964)

Day and Date : Monday, 18-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Lokmanya Tilak died in
a) 1918   b) 1919   c) 1920   d) 1921
- 2) _____ was leader of Gadar Party.
a) Bipinchandra   b) Lala Hardayal
c) Rasbihari Bos   d) Bhagatsing
- 3) Who wrote the book 'Discovery of India' ?
a) Pandit Nehru   b) Mahatma Gandhi
c) M.N. Roy   d) Ram Manohar Lohia
- 4) Jinah announced fourteen points in
a) 1916   b) 1926   c) 1929   d) 1931
- 5) A word 'Pakistan' was firstly used in _____ pamphlet.
a) Constitution   b) Now or never
c) History of England   d) India News
- 6) Who was the President of Draft Committee Constitution of India.
a) Pandit Nehru   b) Rajendra Prasad
c) Dr. Babasaheb Ambedkar   d) Lord Ripon

P.T.O.

7) Hyderabad, Kashmir and _____ princely states rejected to integration in India.

- a) Navagad   b) Junagad   c) Chunargad   d) Kishangad

8) Who among the following is known as the 'Iron Man of India' ?

- a) Yashvantrao Chavan   b) Pandit Nehru
c) Sardar Vallabhai Patel   d) Mahatma Gandhi

9) The period of 1956 to 1961 is known _____ five year plan.

- a) first   b) second   c) third   d) fourth

10) The first Non-aligned Conference held in

- a) Belgrade   b) Delhi   c) Munich   d) Peking

2. Write short answer of the following questions (**any four**) :

8

- 1) Explain the principle of 'non-violence' in philosophy of Mahatma Gandhi.
- 2) Explain in brief V.D. Savarkars contribution in Revolutionary Movement.
- 3) What is meant by win-nationalism ?
- 4) Give short information Bhudan Movement.
- 5) Which are the objects of Planning Commission ?
- 6) What is meant by non-alignment ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Simon Commission.
- 2) The Indian Independence Act 1947.
- 3) Programme of Non-Co-operation Movement.
- 4) Communal Award 1932.
- 5) Objectives of Agrarian Reforms.
- 6) Bandung Conference, 1955.

4. Give details the work of Netaji Subhashchandra Bose.

10

OR

Discuss in brief on integration of Princely States in India.

5. Review the Indo-Pak relation during 1947 – 1964 A.D.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) लोकमान्य टिळकांचा मृत्यू इ.स. _____ मध्ये झाला.
अ) १९१८   ब) १९१९   क) १९२०   ड) १९२१
- २) _____ हे गदर पक्षाचे नेते होते.
अ) बिपीनचंद्र   ब) लाला हरदयाळ   क) रासबिहारी बोस   ड) भगतसिंग
- ३) 'डिस्कव्हरी ऑफ इंडिया' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) पंडित नेहरू   ब) महात्मा गांधी   क) एम.एन. रॉय   ड) राम मनोहर लोहिया
- ४) बॅ. जीनांनी आपले चौदा मुद्दे _____ साली प्रसिद्ध केले.
अ) १९१६   ब) १९२६   क) १९२९   ड) १९३१
- ५) 'पाकिस्तान' हा शब्द सर्वप्रथम _____ या पत्रिकेत वापरला गेला.
अ) घटना   ब) नाऊ ऑर नेव्हर
क) इंग्लंडचा इतिहास   ड) इंडिया न्युज
- ६) भारतीय राज्यघटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते ?
अ) पंडित नेहरू   ब) राजेंद्र प्रसाद
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड) लॉर्ड रिपन
- ७) हैद्राबाद, काश्मीर व _____ या संस्थानांनी स्वतंत्र भारतात विलीन होण्यास नकार दिला.
अ) नवागड   ब) जुनागड   क) चुनारगड   ड) किशनगड
- ८) खालीलपैकी कोणास 'भारताचे पोलादी पुरुष' म्हणून ओळखले जाते.
अ) यशवंतराव चव्हाण   ब) पंडित नेहरू
क) सरदार वल्लभाई पटेल   ड) महात्मा गांधी
- ९) इ.स. १९५६ ते १९६१ हा _____ पंचवार्षिक योजनेचा कालखंड होय.
अ) पहिल्या   ब) दुसऱ्या   क) तिसऱ्या   ड) चौथ्या
- १०) अलिप्त राष्ट्रांची पहिली शिखर परिषद _____ या ठिकाणी भरली.
अ) बेलग्रेड   ब) दिल्ली   क) म्युनिच   ड) पेकिंग

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) महात्मा गांधीच्या तत्वज्ञानातील 'अहिंसा' हे तत्व स्पष्ट करा.
  - २) स्वातंत्र्यवीर वि.दा. सावरकर यांचे क्रांतीकारी चळवळीतील योगदान थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - ३) द्वि-राष्ट्रवाद म्हणजे काय ?
  - ४) भूदान चळवळीची थोडक्यात माहिती द्या.
  - ५) नियोजन आयोगाची उद्दिष्ट्ये कोणती ?
  - ६) अलिप्ततावाद म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) सायमन कमिशन.
  - २) भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा (१९४७).
  - ३) असहकार चळवळीचा कार्यक्रम.
  - ४) इ.स. १९३२ चा जातिय निवाडा.
  - ५) कृषीविषयक सुधारणेची उद्दिष्ट्ये.
  - ६) बाडुंग परिषद, १९५५.
४. नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांच्या कार्याचा आढावा घ्या. १०
- किंवा**
- भारतीय संस्थानांचे विलीनीकरण यासंबंधी थोडक्यात चर्चा करा.
५. इ.स. १९४७ ते १९६४ या काळातील भारत-पाक संबंधांचा आढावा घ्या. १०
-

SLR-G – 277

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Com. Paper – I)
History of the Marathas (1600 – 1818 A.D.) (Social and Cultural)

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 p.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct option :

10

- 1) Saint Dyaneshwar wrote 'Dyaneshwari' in _____ language.
a) Sanskrit   b) Pali   c) Marathi   d) Ardha Magadhi
- 2) _____ caste was high position in the society during the Maratha period.
a) Bhrahmin   b) Mali   c) Maratha   d) Sonar
- 3) Harivijay, Ramvijay, Pandavpratap was written by
a) Mukteshwar   b) Shridhar
c) Vaman Pandit   d) Moropant
- 4) _____ was a famous bard during the Peshwa period.
a) Anand phandi   b) Mankoji
c) Gangaram Tambat   d) Devidas
- 5) Women were _____ in the society during the Maratha period.
a) honourable   b) important   c) noble   d) secondary
- 6) Who among the following is not Watandar officer in the Maratha period ?
a) Patil   b) Deshmukh   c) Kamvisdar   d) Deshpande
- 7) _____ was the saint for Varkari tradition.
a) Gorakshanath   b) Chakradhar Swami
c) Mukteshwar   d) Niloba
- 8) 'Bhavarth Ramayan' wrote by
a) Eknath   b) Tukaram   c) Damaji   d) Janabai

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) संत ज्ञानेश्वरांनी _____ भाषेत ज्ञानेश्वरीची रचना केली.
अ) संस्कृत   ब) पाली   क) मराठी   ड) अर्धमागधी
- २) मराठाकालीन समाजात _____ ही जात सर्वोच्च स्थानी होती.
अ) ब्राह्मण   ब) माळी   क) मराठा   ड) सोनार
- ३) हरिविजय, रामविजय, पांडवप्रताप या ग्रंथाचे लेखन _____ यांनी केले.
अ) मुक्तेश्वर   ब) श्रीधर   क) वामन पंडित   ड) मोरोपंत
- ४) _____ हा पेशवेकाळातील प्रसिद्ध शाहीर होता.
अ) आनंदफंदी   ब) माणकोजी   क) गंगाराम तांबट   ड) देवीदास
- ५) मराठाकालीन समाजजीवनात स्त्रीयांना _____ स्थान होते.
अ) मानाचे   ब) महत्वाचे   क) उच्च   ड) दुय्यम
- ६) खालीलपैकी कोण मराठाकालीन वतनदार अधिकारी नाही ?
अ) पाटील   ब) देशमुख   क) कमाविसदार   ड) देशपांडे
- ७) _____ हे वारकरी संप्रदायातील संत आहेत.
अ) गोरक्षनाथ   ब) चक्रधर स्वामी
क) मुक्तेश्वर   ड) निळोबा
- ८) _____ यांनी 'भावार्थ रामायण' हा ग्रंथ लिहिला.
अ) संत एकनाथ   ब) संत तुकाराम   क) संत दामाजी   ड) संत जनाबाई
- ९) _____ हा पेशवेकाळातील सुप्रसिद्ध चित्रकार होता.
अ) माणकोजी   ब) सगनभाऊ   क) होनाजीबाळा   ड) अबाजी सोनदेव
- १०) मराठा काळात वाड्यांचे बांधकाम करताना _____ मोठ्या प्रमाणात उपयोग केला जात असे.
अ) फरशीचा   ब) संगमरवराचा   क) लोखंडाचा   ड) लाकडाचा

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) मराठी साहित्यातील 'भूपाळी' संबंधी थोडक्यात माहिती द्या.
  - २) मोरोपंतांनी लिहिलेल्या कोणत्याही चार ग्रंथांची नावे सांगा.
  - ३) मराठाकालीन बलुतेदारांची कोणतीही पाच नावे सांगा.
  - ४) संत नामदेवांचे कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - ५) नाथ संप्रदायाचे तत्वज्ञान सांगा.
  - ६) मराठाकालीन चित्रकलेविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा : १२
- १) मराठी भाषेची वैशिष्ट्ये
  - २) मराठाकालीन जाती व्यवस्था
  - ३) दत्त संप्रदाय
  - ४) संत तुकाराम
  - ५) मराठाकालीन मंदीर स्थापत्याची ठळक वैशिष्ट्ये
  - ६) मराठाकालीन संगीत.
४. मराठी भाषा व साहित्याच्या विकासाची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- मराठाकालीन स्त्रीयांची स्थिति स्पष्ट करा.
५. मराठाकालीन स्थापत्यकलेविषयी सविस्तर माहिती द्या. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr.E. Paper – III)
Theoretical Perspectives in Sociology

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Multiple choice : **10**

- 1) Who told the tendency about Neo-functionalism ?
A) Althusser
B) Alexandar
C) Harbermass
D) Mead
- 2) What is the native place of Harbermass ?
A) England
B) America
C) German
D) France
- 3) Who wrote the book titled Theory and Practise ?
A) Harbermass
B) Althusser
C) Alexandar
D) Harbert
- 4) Who propounded the theory of 'Generalized Others' ?
A) Blumer
B) Goffman
C) Mead
D) Derrida
- 5) Who say Man is a Social Animal ?
A) Marx
B) Weber
C) Aristotal
D) Comte
- 6) Which of the following is characteristic a social phenomenology ?
A) complexity
B) flexibility
C) man-made
D) all the above
- 7) To whom we known as a father of Symbolic Interactionalism ?
A) Goffman
B) Blumar
C) Kuhan
D) Mead

- 8) Who say this phenomenology is a “Method and Approach” ?
A) Mead   B) Althusser   C) Semile   D) Sathas
- 9) According the Giddens how many factors are responsible for society ?
A) two   B) three   C) four   D) five
- 10) Who say power of knowledge is basic of post-structuralism ?
A) Foacult   B) Derrida   C) Giddens   D) Marx

2. Write answers on **any four** in brief.

8

- 1) State Harbermass Neo-marxism.
- 2) Explain Althusser’s Neo-functionalism.
- 3) Elucidate Blumer’s symbolic interactionism.
- 4) Explain Berger’s phenomenological approach.
- 5) State Luckmann’s phenomenological approach.
- 6) Explain Derrida’s post-structuralism.

3. Write a short notes on **any four**.

12

- 1) Alexandar’s Neo-marxism.
- 2) Goffmans concept of Dermatological.
- 3) Hussrels contribution in phenomenology.
- 4) Nature of phenomenology.
- 5) Giddens structuralism.
- 6) Fouallt’s Neo-marxism.

4. Explain Mead’s symbolic interactionism.

10

OR

Elucidate Schutz’s enthromethodology.

5. State Giddens Post-modernalism.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) नवकार्यवादी सिद्धांता विषयीच्या प्रकृती कोणी सांगितल्या ?
अ) अल्थुजर   ब) अलेक्झांडर   क) हेबरमास   ड) मीड
- २) हेबरमास यांचे जन्मस्थल कोणते ?
अ) इंग्लंड   ब) अमेरीका
क) जर्मन   ड) फ्रान्स
- ३) 'सिद्धांत आणि व्यवहार' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) हेबरमास   ब) अल्थुजर   क) अलेक्झांडर   ड) हर्बट
- ४) सामान्यकृत्तर प्रतवाया सिद्धांत कोणी मांडला
अ) ब्लुमर   ब) गॉफमन   क) मीड   ड) डेरिडा
- ५) 'मानव हा समूहशिल प्राणी आहे' असे कोणी म्हटले ?
अ) मार्क्स   ब) वेबर   क) ऑरिस्टॉटल   ड) कॉम्ट
- ६) खालीलपैकी सामाजिक घटना शास्त्राचे वैशिष्ट्ये कोणते ?
अ) क्लिष्टता   ब) लवचिकता   क) मानवनिर्मित   ड) वरीलपैकी सर्व
- ७) प्रतिक्रियात्मक अंतरक्रियावादाचा जनक म्हणून आपण कोणास ओळखतो ?
अ) गॉफमन   ब) ब्लुमर   क) कुहन   ड) मीड
- ८) घटनाशास्त्र हे ' एक पद्धत' व 'दृष्टीकोन' आहे असे कोण म्हणतो ?
अ) मीड   ब) अल्थुजर   क) सिमेल   ड) सथास्
- ९) गिडीन्सच्या मते समाजासाठी किती घटक जबाबदार आहेत ?
अ) दोन   ब) तीन   क) चार   ड) पाच
- १०) उत्तर संरचनावादाचा मूळाधार 'ज्ञानाची शक्ती' आहे असे कोण म्हणतो ?
अ) फोर्कॉल्ट   ब) डेरिडा
क) गिडीन्स   ड) मार्क्स

२. कोणत्याही चाराची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) हेबरमासचा नव मार्क्सवाद सांगा.
  - २) अल्थुजरचा नव प्रकार्यवाद स्पष्ट करा.
  - ३) ब्लुमरचा सांकेतिक अंतरक्रियावाद विशद करा.
  - ४) बर्गरचा घटनाशास्त्रीय दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
  - ५) लुकमनचा घटनाशास्त्रीय दृष्टीकोन सांगा.
  - ६) डेरिडाचा उत्तर संरचनावाद स्पष्ट करा.
३. कोणत्याही चारावर टिपा लिहा. १२
- १) अँल्केझांडरचा नव मार्क्सवाद
  - २) गॉफमनची नाट्यकरणाची संकल्पना
  - ३) घटनाशास्त्रातील हर्सेलचे योगदान
  - ४) घटनाशास्त्राचे स्वरूप
  - ५) गिडीन्सचा संरचनावाद
  - ६) फोर्कॉल्टचा नव मार्क्सवाद
४. मीडचा सांकेतिक अंतरक्रियावाद स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- श्युट्जचे लोकान्वयपद्धती शास्त्र विशद करा.
५. गिडीन्सचा उत्तर अधुनिकतावाद सांगा. १०
-

7) _____ was a famous and highly respected doctor and writer of the 2nd century.

- A) Galen   B) Plato   C) Hippocrates   D) Skinner

8) Changes in peoples _____ can also reduce chronic illnesses.

- A) Life styles   B) Medicine   C) Education   D) Food

9) Psychosomatic medicine was formed in the _____

- A) 1930   B) 1830   C) 1730   D) 1630

10) The division of health psychology was introduced in _____

- A) 1978   B) 2007   C) 2010   D) 2014

2. Write short answers on **any four** :

8

- 1) Define health psychology.
- 2) Who suggested that we consider the concept of health and sickness ?
- 3) Give the term of health.
- 4) Who often called 'The father of medicine' ?
- 5) Who proposed the Humoral theory of illness ?
- 6) Who rejected the view that the mind and body are separate ?

3. Write short notes on **any four** :

12

1) Life events	2) Daily Hassles
3) Chronic stressors	4) Social support
5) Role of Nicotine	6) The role of psychological factor

4. A) How stress affects health.

10

OR

B) Explain the psychology's role in health.

5. Explain the biological aspects of stress.

10

९) मनोदैहिक वैद्यक औषधांची स्थापना _____ मध्ये झाली.

अ) १९३०   ब) १८३०   क) १७३०   ड) १६३०

१०) आरोग्य मानसशास्त्राच्या विभागणीची ओळख _____ मध्ये झाली.

अ) १९७८   ब) २००७   क) २०१०   ड) २०१४

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

८

१) आरोग्य मानसशास्त्राची व्याख्या द्या.

२) आम्ही आरोग्य आणि आजारपण या संज्ञा मान्य करतो असे कोणी सूचित केले ?

३) आरोग्याची संज्ञा द्या.

४) वैद्यकशास्त्राचा जनक म्हणून कोणास संबोधले जाते ?

५) शरीरातील नैसर्गिक द्रवपदार्था संबंधीचा आजार सिद्धांत कोणी सुचविला ?

६) मन आणि शरीर हे वेगळे आहेत हा दृष्टिकोण कोणी नाकारला ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार):

१२

१) जीवनातील घटना

२) दैनंदिन भांडण / तक्रार / संघर्ष

३) तीव्र ताण

४) सामाजिक आधार

५) निकोटीनची भूमिका

६) मानसशास्त्रीय घटकांची भूमिका

४. अ) आरोग्याला ताण कसा परिणाम करतो ?

१०

किंवा

ब) आरोग्यात मानसशास्त्राची भूमिका स्पष्ट करा.

५. ताणाचे जैविक पैलू स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Gr. F) (Paper – III)
Cognitive Psychology**

Day and Date : Friday, 17-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Objective type (Multiple choice) : 10
- 1) The _____ suggest that knowledge come from experience.
(Functionalist/Humanistic/Gestatist/Empiricists)
  - 2) _____ study of cognition acts of comparing, judging and feeling to the proper subject of psychology.
(Plomine/Sternberge/Brentano/Miller)
  - 3) _____ are the basic building blocks of nervous system.
(Neurons/Cells/Nerves/Cortex)
  - 4) _____ developed a theory called Mass Action.
(Lashley/Banich/Polson/Eisenberge)
  - 5) _____ has done pioneering work with PET and cognitive process.
(Charles Babbage/James Gibson/Steave Peaterson/Richard Haier)
  - 6) _____ has termed iconic memory for visual sensory memory.
(Trieasman/Neisser/Schank/Simon)
  - 7) The principal of _____ suggested by Gestalt Psychologist.
(Motivational organization/Emotional organization/Perceptual organization/
Thinking organization)

- 8) The _____ proposed basic idea of recognition component theory.
(Rottveel/Glass/Kanwisher/Biederman)
- 9) Rene Descartes was _____ philosopher and Mathematician.
(Russian/Germany/French/Japanis)
- 10) Stage second sleep is characterized by sleep of _____
(Lightest/Spindles/Delta/Deepest)

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is called beta movement ?
- 2) Define perception.
- 3) What is synapse ?
- 4) Define agnosia.
- 5) Define Novality.
- 6) Define engram.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Phenomenon of intentional blindness
- 2) Cognitive psychology and neuroscience
- 3) Underlying themes in the study of cognitive psychology
- 4) The spot light
- 5) Connectionist modeling
- 6) History of consciousness.

4. Answer **any one** long type questions of the following :

10

- a) Explain the Baav's Global workplace theory on conscious and unconscious process.

OR

- b) Describe visual sensory memory of perception.

5. Explain the brief history of cognitive psychology.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ यांनी ज्ञान अनुभवातून येते असे सूचविले.
(कार्यवादी / मानवतावादी / समग्रवादी / अनुभववादी)
- २) _____ अभ्यासातील बोधनिक क्रियाची तुलना करणे, निर्णयन करणे आणि भाव समजणे हा मानसशास्त्राच्या अभ्यासाचा प्रमुख विषय आहे.
(पालोमार्दन / स्टर्नबर्ग / ब्रेटेनो / मिलर)
- ३) _____ हे मज्जासंस्थेचे मूलभूत घटक आहेत.
(मज्जापेशी / पेशी / तंतू / मज्जापृष्ठ)
- ४) _____ यांनी सामुदायिक क्रिया म्हंटला जाणारा सिद्धांत विकसित केला.
(लॅशले / बॅनिच् / पोलसन् / आयझेनबर्ग)
- ५) _____ यांनी पी. ई. टी. आणि बोधात्मक प्रक्रियेमधील सुरुवातीचे कार्य केले.
(चार्लस बाबूजे / जेम्स गिब्सन / स्टिव्ह पिटर्सन / रिचर्ड हेअर)
- ६) _____ यांनी दृश्य वेदनिक स्मृतिस प्रतिमा स्मृति संज्ञा दिली.
(ट्रीसमन / निझेर / स्चॅन्क / सिमॉन)
- ७) _____ तत्व समग्रवादी मानसशास्त्रज्ञानी सूचविले.
(प्रेरणात्मक संघटन / भावनिक संघटन / सावेदनिक संघटन / विचार संघटन)
- ८) _____ यांनी प्रत्याभिज्ञान अंगभूत घटक सिद्धातांची कल्पना मांडली.
(रॉटविल् / ग्लास / कानविशर / बाईडरमन)
- ९) रिन रेकार्त हा _____ तत्वचिंतक आणि अंकगणितज्ञ होता.
(रशियन / जर्मन / फ्रेंच / जापनिज)
- १०) झोपेची दुसरी अवस्थेचे _____ हे वैशिष्ट्य आहे.
(जागरूक / स्पिनडल / डेल्टा / प्रगाढ)

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

८

- १) बिटा मुव्हमेंट कशाला म्हणतात ?
- २) संवेदनाची व्याख्या द्या.
- ३) मज्जाबंध म्हणजे काय ?
- ४) संवेदनालोपाची व्याख्या द्या.
- ५) नाविन्यतेची व्याख्या द्या.
- ६) स्मृत्याकंनाची व्याख्या द्या.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) उद्देशात्मक अंधपणाची घटना
- २) बोधात्मक मानसशास्त्र आणि मज्जाशास्त्र
- ३) बोधात्मक मानसशास्त्र अभ्यासातील संकल्पना
- ४) बिंदू प्रकाश
- ५) अनुबंधात्मक अनुरूपण
- ६) बोधावस्थेचा इतिहास.

४. खालीलपैकी एका दिर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) बाव यांचा बोधावस्था आणि अबोधावस्था प्रक्रिये संबंधीचा सर्वकष कार्य स्थान सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संवेदनाची दृश्य वेदनिक स्मृतिचे वर्णन करा.

५. बोधात्मक मानसशास्त्राचा इतिहास संक्षिप्त स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C1) (Paper – X)
Agricultural Development of India**

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) In All India Rural Credit Survey Committee _____ was the chairman.
a) Dr. D. R. Gadgil
b) A. D. Gozwalla
c) V. M. Dandekar
d) A. M. Khusro
  - 2) Agriculturist find it easy to approach _____ for credit.
a) Money lenders
b) Government
c) RBI
d) World Bank
  - 3) The co-operative institutions which provide agricultural credit fall in to _____
a) Primary co-operative credit societies
b) Land development banks
c) a) and b)
d) Commercial banks
  - 4) Food Corporation of India was established in _____
a) 1945   b) 1955   c) 1965   d) 1975
  - 5) The working of NCDC was since _____
a) 1953   b) 1963
c) 1973   d) 1983
  - 6) A separate department known as the Agriculture Credit Department for looking the problem of credit has been started by the _____
a) SBI   b) IDBI   c) ICICI   d) RBI

7) State Trading Corporation with reference to agriculture was established in _____

- a) 1936   b) 1946   c) 1956   d) 1966

8) Since 1956 the Government has followed policy of supplying food grains through _____

- a) Super markets   b) Public distribution system
c) Co-operative markets   d) Retail markets

9) Standard Weights Act was passed in _____

- a) 1959   b) 1969   c) 1979   d) 1989

10) Goods in agriculture which are graded and accorded certificates are listed as _____ goods.

- a) ISI   b) AGMARK   c) SAIL   d) LIC

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is the long form of NAFED ?
- 2) What is minimum support price ?
- 3) Define regulated marketing.
- 4) What is NCDC ?
- 5) Which are agro-industries ?
- 6) Give two features of National Rural Employment Guarantee Scheme 2005.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Method of fixation of agricultural prices
- 2) Role of finance in agriculture
- 3) Non-institutional credit sources in agriculture
- 4) Food security
- 5) Market information
- 6) Role of co-operative credit.

4. 1) Discuss the problems of farmers indebtedness.

10

OR

2) Write characteristics of agricultural labour.

5. What are the problems and measures for development of agro industries ?

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. अचूक पर्याय निवडा :

10

- 1) अखिल भारतीय ग्रामीण पतपाहणी समितीचे अध्यक्ष _____ होते.
अ) डॉ. डी. आर. गाडगीळ   ब) ए. डी. गोरवाला
क) व्ही. एम. दांडेकर   ड) ए. एम. खुस्रो
- 2) शेतकऱ्यांना कर्जासाठी _____ चा मार्ग सोपा वाटतो.
अ) सावकार   ब) सरकार   क) RBI   ड) जागतिक बँक
- 3) शेतीला कर्जाचा पुरवठा _____ या सहकारी संस्थांमधून होतो.
अ) प्राथमिक सहकारी पतसंस्था   ब) भूविकास बँका
क) अ) व ब)   ड) व्यापारी बँका
- 4) भारतीय अन्नधान्य महामंडळाची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) 1945   ब) 1955   क) 1965   ड) 1975
- 5) NCDC चे कार्य _____ पासून सुरू झाले.
अ) 1953   ब) 1963   क) 1973   ड) 1983
- 6) पतपुरवठ्याच्या समस्या सोडविण्यासाठी _____ कडून स्वतंत्र शेती पतविभाग सुरू करण्यात आला आहे.
अ) SBI   ब) IDBI   क) ICICI   ड) RBI
- 7) शेती संदर्भातील राज्य व्यापार महामंडळाची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) 1936   ब) 1946   क) 1956   ड) 1966
- 8) 1956 पासून सरकार _____ नुसार अन्नधान्य पुरवठा करित आहे.
अ) सुपर मार्केटस्   ब) सार्वजनिक वाटप पद्धती
क) सहकार बाजार   ड) किरकोळ बाजार
- 9) प्रमाणित वजने कायदा _____ मध्ये पास झाला.
अ) 1959   ब) 1969   क) 1979   ड) 1989
- 10) प्रतवारी व प्रमाणपत्र दिलेल्या शेतीतील वस्तूंचा _____ यादीत समावेश होतो.
अ) ISI   ब) AGMARK   क) SAIL   ड) LIC

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) NAFED चे पूर्ण रूप कोणते ?
  - 2) किमान आधार किंमत म्हणजे काय ?
  - 3) नियंत्रित बाजारपेठेची व्याख्या द्या.
  - 4) NCDC म्हणजे काय ?
  - 5) कृषी उद्योग कोणते ?
  - 6) 2005 च्या राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- 1) शेतीतील वस्तूंची किंमत निश्चिती
  - 2) शेती क्षेत्रात वित्तपुरवठ्याची भूमिका
  - 3) शेतीमधील पतपुरवठ्यासाठी बिगर संस्थात्मक मार्ग
  - 4) अन्न सुरक्षा
  - 5) बाजार माहिती
  - 6) सहकारी पतपुरवठ्याची भूमिका.
4. 1) शेतकऱ्यांच्या कर्ज बाजारीपणाच्या समस्येची चर्चा करा. 10
- किंवा**
- 2) शेतमजुरांची वैशिष्ट्ये सांगा.
5. कृषी उद्योगातील समस्या सांगा. त्यांच्या विकासाचे उपाय कोणते ? 10
-

SLR-G – 281

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015

POLITICAL SCIENCE

Research Methodology in Political Science (Gr. D1) (Paper – III)

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing correct options. 10
- 1) The description of incidents in past is considered as
a) Data   b) Report   c) History   d) Research
  - 2) The researcher has to do the _____ of conclusion.
a) Report   b) Interpretation   c) Data   d) Survey
  - 3) _____ knowledge comes in to the light due to the research report.
a) New   b) Broad   c) Limited   d) Narrow
  - 4) _____ is the scientific method of attaining knowledge.
a) Values   b) Interview   c) Research   d) Survey
  - 5) Researcher finds
a) Truth   b) Knowledge   c) History   d) None of these
  - 6) The objectives of research are to attain
a) Theory   b) Knowledge   c) Values   d) Survey
  - 7) Attainment of knowledge is _____ of research.
a) Fact   b) Synopsis   c) Process   d) Objectives
  - 8) Primary data is the _____ type of collection of data.
a) Second   b) First   c) Third   d) Last

P.T.O.

9) Which of the following is not a content of research report writing ?

- a) Purpose of research   b) Method of sampling
c) Appendices   d) Problem of language

10) _____ refers to the relationship between facts.

- a) Fact   b) Research   c) Hypothesis   d) Theory

2. Write answer in brief (**any four**).

8

- 1) What is theory ?
- 2) State the research values.
- 3) Explain the meaning of survey method.
- 4) What is comparative research method ?
- 5) State the role of researcher in interpretation.
- 6) Explain the importance of report writing.

3. Write short notes on (**any four**).

12

- 1) What is relation between fact and theory ?
- 2) Interpretation of data.
- 3) State the utility of social research.
- 4) Secondary sources.
- 5) Contribution of research to theory.
- 6) Report writing.

4. a) Explain the content of research report writing.

10

OR

b) State the types of survey method.

5. Explain the types of Historical Research.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजव्या बाजूचे अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पुन्हा लिहा.

१०

- १) भूतकाळात घडलेल्या घटनांचे वर्णन म्हणजे _____ असे मानले जाते.
अ) तथ्य   ब) अहवाल   क) इतिहास   ड) संशोधन
- २) संशोधकाला निष्कर्षाचे _____ करावे लागते.
अ) अहवाल   ब) निर्वचन   क) तथ्य   ड) सर्वेक्षण
- ३) संशोधन अहवालामुळे _____ ज्ञान प्रकाशात येते.
अ) नवीन   ब) व्यापक   क) मर्यादित   ड) संकुचित
- ४) _____ ही ज्ञान प्राप्त करण्याची वैज्ञानिक पद्धती आहे.
अ) मूल्य   ब) मुलाखत   क) संशोधन   ड) सर्वेक्षण
- ५) संशोधक हा _____ चा शोध लावतो.
अ) सत्य   ब) ज्ञान   क) इतिहास   ड) यापैकी नाही
- ६) संशोधनाची उद्दिष्ट्ये _____ प्राप्त करणे हा असतो.
अ) सिद्धांत   ब) ज्ञान   क) मूल्य   ड) सर्वे
- ७) ज्ञान प्राप्त करणे हे संशोधनाचे _____ असते.
अ) तथ्य   ब) रूपरेषा   क) प्रक्रिया   ड) उद्दिष्ट्ये
- ८) प्राथमिक तथ्य हा तथ्य संकलनाचा कितना प्रकार आहे ?
अ) दुसरा   ब) पहिला   क) तिसरा   ड) शेवटचा
- ९) खालीलपैकी कोणता एक संशोधन अहवाल लेखनाचा घटक नाही ?
अ) संशोधनाचा उद्देश   ब) नमूना निवड पद्धत
क) परिशिष्टे   ड) भाषेची समस्या
- १०) तथ्यामधील आंतरसंबंधातून _____ व्यक्त होतो.
अ) तथ्य   ब) संशोधन   क) गृहीतके   ड) सिद्धांत

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

- १) सिद्धांत म्हणजे काय ?
- २) संशोधनाची उपयोगिता सांगा.
- ३) सर्वेक्षण पद्धतीचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ४) तुलनात्मक संशोधन पद्धत म्हणजे काय ?
- ५) निर्वचनात संशोधकाची भूमिका सांगा.
- ६) अहवाल लेखनाचे महत्व स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार).

१२

- १) तथ्य आणि सिद्धांत यातील संबंध विशद करा.
- २) तथ्याचे निर्वचन.
- ३) सामाजिक संशोधनाची उपयुक्तता सांगा.
- ४) द्वितीय स्त्रोत.
- ५) सिद्धांतातील संशोधनाचे योगदान.
- ६) अहवाल लेखन.

४. संशोधन अहवाल लेखनाचे घटक स्पष्ट करा.

१०

किंवा

सर्वेक्षण पद्धतीचे प्रकार सांगा.

५. ऐतिहासिक संशोधनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

१०

SLR-G – 282

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – V)**

मराठीचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१०

योग्य पर्याय निवडा.

१) मराठी ही भाषा कोणत्या कुलातील आहे ?

अ) ग्रीक

ब) इंडो-इरानियन

क) इटालिक

ड) तुखारी

२) द्राविडी भाषाकुलातील कोणती भाषा खालीलपैकी एक आहे ?

अ) तुर्की

ब) तिबेटी

क) मल्याळम्

ड) बंगाली

३) एखादा स्वन जेव्हा प्रत्यक्ष भाषेत वापरला जातो तेव्हा त्यास काय म्हणतात ?

अ) स्वन

ब) ध्वनी

क) स्वतांतर

ड) स्वनिम

४) जी रूपिमे वाक्यातील मुक्त रूपिमांना जोडूनय योजली जातात. त्यांना काय म्हणतात ?

अ) बद्ध रूपिमे

ब) मुक्तरूपिमे

क) रूपिकांतर

ड) रूपिम

५) भाषेत एकाच रूपाला (शब्दाला) अनेक अर्थ प्राप्त होत असतील तर त्यास काय म्हणतात ?

अ) समानार्थता

ब) अनेकार्थता

क) विरोधार्थता

ड) समास

६) समाजभाषा विज्ञानाच्या दृष्टीने भाषेचा अभ्यास कोणी केला ?

अ) सर विल्यम जेम्स

ब) सोस्यूर

क) चॉम्स्की

ड) लबव

P.T.O.

SLR-G – 283

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (New) (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (Paper – V)
आधुनिक हिंदी काव्य

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

1) 'नदी के द्वीप' कविता के द्वीप _____ का प्रतीक है।

1) व्यक्ति   2) व्यक्ति चेतना   3) समाज चेतना   4) रहस्य

2) _____ तरु से वीणा बनाई थी।

1) जामून   2) आम्र   3) किरीटी   4) पीपल

3) सूर्य पहले आलोक की लाल-लाल _____ बिछाता है।

1) कनियाँ   2) बालियाँ   3) लड़ियाँ   4) झूलना

4) चिमनियाँ धुआँ ऐसे उगलती है मानो सूर्य को _____ देगी।

1) पछाड़   2) हरा   3) जीता   4) लजा

5) देव का दल सदा मानवों से _____ रहा है।

1) जीतता   2) हारता   3) संभलता   4) कराहता

6) कुरुक्षेत्र में कुल _____ सर्ग है।

1) पाँच   2) नौ   3) सात   4) पंद्रह

P.T.O.

7) राजा शान्तनु ने भीष्म को _____ का वरदान दिया ।

- 1) अमरत्व   2) भस्म   3) धन प्राप्ति   4) इच्छा मरण

8) अपनी जगह से गिरकर कहीं के नहीं रहते केश, _____ और नाखून ।

- 1) पूँछ   2) औरते   3) चमड़ी   4) रेत

9) _____ सत्य समझा रहे थे दलाई लामा !

- 1) अर्ध   2) पूर्ण   3) आर्य   4) सापेक्ष

10) पूरा वैशाली गणराज्य भी दोगे, में यह महान _____ तुम्हें नहीं देनेवाली ।

- 1) चावल   2) खीर   3) रसोई   4) भात

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए ।

10

- 1) संस्कृत के टीचर की कौनसी बातें सुनकर लड़कियाँ डर जाती थी ?
- 2) लिच्छवी कुमार आम्रपाली से परास्त क्यों हुए ?
- 3) युद्ध में विरोधी पक्ष में आत्मीय जनों को देख अर्जुन की कैसी हालत हुई ?
- 4) युद्ध के जन्म में कौनसी दो भावनाएँ काम करती हैं ?
- 5) नदी के द्वीप कविता की प्रतीक योजना स्पष्ट कीजिए ।
- 6) असाध्य वीणा को साध्य किसने किया ? कैसे ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए ।

10

- 1) सबसे बड़ा धर्म है नर का

सदा प्रज्वलित रहना,

दाहक शक्ति समेट स्पर्श भी

नहीं किसी का सहना ।

2) क्षमा शोभती उस भुजंग को,
जिसके पास गरल हो,
उसको क्या जो दन्तहीन,
विषरहित, विनीत सरल हो।

3) मन का होगा अधिपत्य,
जिस दिन मनुष्य के तन पर,
होगा त्याग अधिष्ठित,
जिस दिन भोगलिप्त जीवन पर।

4. 'नदी के द्वीप' कविता व्यक्ति और समाज के आदर्श और द्वंद्वात्मक संबंध को व्याख्यायित करती है - स्पष्ट कीजिए। 10

अथवा

बेजगह कविता में वर्णित नारी के उपेक्षित जीवन पर प्रकाश डालिए।

5. कुरूक्षेत्र का आधुनिकता बोध स्पष्ट कीजिए। 10

---

8) To which place did Willy Lowan in The Death of a Salesman wanted, to go to make money ?

- a) Canada   b) Alaska   c) Boston   d) New York

9) Wallace Steven's Poem 'Sunday Morning' is written in which form ?

- a) Blank Verse   b) Ballad   c) Sonnet   d) None

10) What is the name of Bricks wife ?

- a) Clara   b) Maggi   c) Ida   d) None

2. Answer the following questions briefly (**any five**) : **10**

1) What is the Poet's message to the woman in the poem 'Sunday Morning' ?

2) What is the theme of the poem "Of Modern Poetry" ?

3) What does the word 'The Woods' signify in the poem "Stopping by woods on a Snowy Evening" ?

4) What is the attitude towards nature in Robert Frost's Poetry that you have studied ?

5) What according to Wallace Stevens should be the essence of 'Modern Poem' ?

6) What does Robert Frost say in the poem After Apple Picking ?

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**

1) Pragmatism and its impact on the 21st century American Literature.

2) Characteristics of 'The Lost Generation'.

3) Salient features of 'Naturalism'.

B) Answer briefly **any two** of the following : **4**

1) What are the main characteristics of "Expressionism" ?

2) What is the concept of truth in Pragmatism ?

3) What does the Phrase 'Lost Generation' signify ?

4. A) Discuss 'A Farewell to Arms' as a novel of love and war. **10**

OR

B) As I Lay Dying is an exploration of the inner world of the hidden desires of characters. Discuss.

5. Discuss Death of a Salesman as a Family Drama. **10**

SLR-G – 285

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
KANNADA (Paper – X) (New)**

Modern Prose – ಒಡಲಾಳ, ಖುಷ್ವಂತ್ ನಾಮಾ, ಜೀವನ ಕಲೆ

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ : 10

- 1) ಒಡಲಾಳ ಕತೆಯ ನಾಯಕಿ _____
1) ಚಲುವಮ್ಮ   2) ಪುಟಗೌರಿ   3) ಸಾಕವ್ವ   4) ಗೌರಿ
- 2) ಮಾರಿಗುಡಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು _____
1) ಕಾಳಣ್ಣ   2) ಶಿವೂ   3) ರೇವಣ್ಣ   4) ಗುರುಸಿದ್ದು
- 3) ಸಾಕವ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಸ್ತು _____
1) ಕುರಿ   2) ಹಸು   3) ಹುಂಜ   4) ಕಡಲೆಕಾಯಿ
- 4) ಖುಷ್ವಂತ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಇಕ್ಬಾಲ್ ಕೃತಿ _____
1) ಡೆಲ್ಲಿ   2) ಶಿಕ್ವಾ
3) ಮಣ್ಣಿನ ಹಣತೆ   4) ದಿ ವೈಟ್ ಟೈಗರ್
- 5) ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ವದನಾರವಿಂದವನ್ನು ಕುರುಪಗೊಳಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕಳಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಕುರೂಪವಾದದ್ದು _____
1) ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ   2) ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪದ್ಧತಿ
3) ಸತಿಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿ   4) ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ
- 6) ಈತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉರ್ದು ಕವಿ _____
1) ಮೀರಾ   2) ಕಬೀರ   3) ಗಾಲಿಬ್   4) ಷಾ ಜಾಫರ್
- 7) ಟರ್ಕಿ, ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದ ಭಾಷೆ _____
1) ಹಿಂದಿ   2) ಗುಜರಾತಿ   3) ಮರಾಠಿ   4) ಉರ್ದು
- 8) ಕರಿಗಡುಬಿನ ನಾಡು _____
1) ಕೇರಳ   2) ಆಂಧ್ರ   3) ಕರ್ನಾಟಕ   4) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

P.T.O.

9) 'ರೈಲು ದಾರಿಯ ರಕ್ಷಕ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಸೇರಿಕೊಂಡವನು _____
 1) ಅಬ್ದುಲ್ 2) ಅನ್ವರ್ 3) ರಸೀದ್ 4) ಶಬ್ದೀರ್

10) 'ಜೀವನ ಕಲೆ' ಕಥಾ ಸಂಕಲನದ ಕರ್ತೃ _____
 1) ಖುಷ್ವಂತ್ ಸಿಂಗ್ 2) ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ
 3) ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ 4) ದ್ಯಾವನೂರು

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಸಾಕವ್ವನ ಹಟ್ಟಿಹೇಗೆ ನಿಂತಿತ್ತು ?
- 2) ಒಡಲಾಳ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- 3) ಖುಷ್ವಂತ್ ಸಿಂಗ್ ರ ನೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಗಳಾವುವು ?
- 4) ದಿಲ್ಲಿಯ ಪಿತೃ ಸಂತ ಯಾರು ? ಅವರು ನುಡಿದ ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿ ಯಾವುದು ?
- 5) 'ಮೂವರು ಸೈನಿಕರು' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಾರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು ?
- 6) 'ಜೀವನ ಕಲೆ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಯಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಖರೀದಿಸಿದರು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಗುರುಸಿದ್ದು.
- 2) ಅಸದುಲ್ಲಾಹ್ ಖಾನ್ ಗಾಲಿಬ್.
- 3) ಸೈನಿಕ ಪರಶುರಾಮ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಆಕರ್ಷಣೆ ಕತೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಖುಷ್ವಂತ್ ಸಿಂಗ್ ರ ಪತ್ರಿಕಾ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಸಾಕವ್ವನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
URDU (Entire) Paper – V
Ghair Afsani Adab

Day and Date : Wednesday, 20-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the left indicate full marks.**

10

1. مناسب متبادل منتخب کر کے خانہ پوری کیجئے :

(1) احمد نگر جیل میں مولانا ابوالکلام آزاد نے _____ سے دوستی بڑھائی۔

(ہرنوں   چڑیوں   بلبلوں   بیناؤں)

(2) غبار خاطر _____ کی نثری تحریروں کا مجموعہ ہے۔

(ابوالکلام آزاد   الطاف حسین حالی   شبلی   محمد حسین آزاد)

(3) یہ بزم سے ہے یاں کو تاہ دستی میں ہے محرومی

جو بڑھ کر خود اٹھالے ہاتھ میں _____ اسی کا ہے۔

(بینالہ   بینا   پیمانہ   ظرف)

(4) مولانا ابوالکلام آزاد کی پیدائش بہ مقام _____ ہوئی۔

(بصرہ   بغداد   مصر   مکہ معظمہ)

- (5) مولوی عبدالحق نے _____ کا خاکہ لکھا ہے۔
(رام دیو نام دیو بدیو ناگدیو)
- (6) وضع اصطلاحات علمیہ کے مصنف _____ ہیں۔
(محمد علی مرحوم ابوالکلام آزاد حالی مولانا وحیدالدین سلیم)
- (7) یہ قول حالی یہ معلوم ہوتا ہے کہ گویا وہ _____ کسی نے میری بیٹھ پر مارا ہے۔
(ہنٹر چابک لاٹھی عصا)
- (8) ہے جستجو کہ خوب سے ہے خوب تر کہاں اب ٹھیرتی ہے دیکھئے جا کر _____ کہاں۔
(اثر خبر نظر صبر)
- (9) آل انڈیا ایجوکیشنل کانفرنس کے اصلاح تمدن کا صیغہ _____ کے سپرد کیا گیا۔
(خواجہ غلام الثقلین حالی مولانا وحیدالدین سلیم مولانا محمد علی)
- (10) محمود گاوواں کی سیرت پر _____ نے رسالہ لکھا۔
(مولوی محمد عزیز مرزا مولانا محمد حسین آزاد حالی مولوی عبدالحق)

10

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے: (کوئی پانچ)

- (1) خواجہ غلام الثقلین نے اپنے کس پرچے میں اصلاح تمدن پر بڑے پر زور مضامین لکھے۔
- (2) نام دیومالی کس باغ کی اور کیسے نگہبانی کیا کرتا تھا؟
- (3) مولانا ابوالکلام آزاد کو قلعہ احمد نگر کے جس کمرے میں رکھا گیا تھا وہ کمرہ کیسا تھا؟
- (4) ہندوستان میں چائے کا رواج کن لوگوں کے ذریعہ ہوا؟
- (5) مولانا آزاد نے غبار خاطر میں بلبوں کی کون سی اقسام بتائی ہیں؟
- (6) مولانا آزاد نے چڑیوں سے دوستی کیسے بڑھائی؟

10

3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے۔ (کوئی دو)

(1) چڑیا چڑے کی کہانی مختصراً قلمبند کیجئے۔

(2) مولانا محمد علی مرحوم عجیب و غریب شخص ہوئے ہیں "وہ مختلف متضاد اور غیر معمولی اور صاف کا مجموعہ تھے" قول کی وضاحت کیجئے۔

(3) الطاف حسین حالی کے اخلاق و عادات پر روشنی ڈالئے۔

10

4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے: (کوئی ایک)

(1) حکایت زاع و بلبل میں مولانا بوالکلام آزاد نے کن کن خیالات کا اظہار کیا ہے مختصراً لکھئے۔

(2) خاکے میں مختصر الفاظ میں پوری شخصیت پر روشنی ڈالنی پڑتی ہے۔ خلیق انجم کے اس قول کی وضاحت کرتے ہوئے فن خاکہ نگاری کی خصوصیات لکھئے۔

10

5. "چند ہم عصر" کے پیش نظر مولوی عبدالحق کی خاکہ نگاری پر تبصرہ کیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HISTORY (Comp. Paper – II) (New)
History of Modern Maharashtra (1818 A.D. – 1990 A.D.)

Day and Date : Thursday, 21-5, 2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option : 10
- 1) In Sanyukta Maharashtra Movement _____ persons sacrificed their life.
a) 120   b) 110   c) 105   d) 100
  - 2) The first cotton mill in Solapur was started by _____
a) Seth Murarji Gokul Das   b) Mangal Das Nathubhai
c) Bohemenji Wadia   d) Keshavji Naik
  - 3) In 1968 _____ Agricultural University was established.
a) Panjabrao Deshmukh   b) Mahatma Phule
c) Marthawada   d) Konkan
  - 4) In which year was 'Janata Dal Party' founded ?
a) 1980   b) 1982   c) 1985   d) 1987
  - 5) _____ presented the resolution of Sanyukta Maharashtra in Belgaon Marathi Sahitya Conference.
a) G. T. Madkolkar   b) Bapuji Ane
c) K.T. Deshmukh   d) A. S. Patwardhan
  - 6) The largest Telegraph Office is situated in _____ in Maharashtra.
a) Mumbai   b) Aurangabad   c) Pune   d) Nagpur
  - 7) The Bank that introduced the Land Mortgage Loan Scheme was first started in _____
a) Jalgaon   b) Mukthai Nagar
c) Dhule   d) Pachure

- 8) Yashwantrao Chavan Open University is located in _____
a) Sangli   b) Nashik   c) Satara   d) Amaravati
- 9) On _____ Maharashtra State came into existence.
a) 1st May 1960   b) 26th January 1952
c) 26th January 1950   d) 15th August 1947
- 10) _____ is considered to be the Pioneer of Modern Maharashtra.
a) Vasant Dada Patil   b) Babasaheb Bhosle
c) Yashwantrao Chavan   d) Vasantrao Naik

2. Write the short answers of the following (**any four**) : **8**

- 1) Describe the Indira Gandhi's support to the Sanyukta Maharashtra Movements.
- 2) State in brief the District Industrial Centre.
- 3) State in brief Government's Policy on Famine Control.
- 4) State in brief on 'Chalk and Board Scheme'.
- 5) Describe Dairy farming.
- 6) State in brief on New Education Policy, 1986.

3. Write the short notes (**any four**) : **12**

- 1) Sanyukta Maharashtra Movement and Dr. Babasaheb Ambedkar
- 2) Cotton Industries
- 3) Tagai
- 4) Navodaya Vidyalaya
- 5) Shiv Sena
- 6) The plight of Maharashtra farmers.

4. State in detail the Sanyukta Maharashtra Movement. **10**

OR

Write information on Maharashtra Agriculture and explain Maharashtra Government's Policy on its development.

5. Evaluate in detail the Maharashtra Co-operative Movement. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

१०

१) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीत _____ लोकांचे बळी गेले.

अ) १२०   ब) ११०   क) १०५   ड) १००

२) सोलापूरात पहिली कापड गिरणी _____ यांनी सुरू केली.

अ) शेठ मुरारजी गोकुलदास   ब) मंगळदास नथुभाई
क) बोमनजी वाडिया   ड) केशवजी नाईक

३) इ. स. १९६८ मध्ये _____ कृषी विद्यापीठाची स्थापना करण्यात आली.

अ) पंजाबराव देशमुख   ब) महात्मा फुले
क) मराठवाडा   ड) कोकण

४) _____ साली 'जनता दल' हा पक्ष स्थापन झाला.

अ) १९८०   ब) १९८२   क) १९८५   ड) १९८७

५) बेळगाव येथील मराठी साहित्य संमेलनात _____ यांनी संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीचा ठराव मांडला.

अ) ग. त्र्यं. माडखोलकर   ब) बापूजी अणे
क) का. तु. देशमुख   ड) ए. श्री. पटवर्धन

६) महाराष्ट्रात सर्वात मोठी तार कचेरी _____ या ठिकाणी आहे.

अ) मुंबई   ब) औरंगाबाद   क) पुणे   ड) नागपूर

७) जमीन तारणावर कर्ज देणारी पहिली बँक खानदेशातील _____ येथे स्थापन झाली.

अ) जळगाव   ब) मुक्ताई नगर   क) धुळे   ड) पाचोरे

८) _____ या ठिकाणी यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ आहे.

अ) सांगली   ब) नाशिक   क) सातारा   ड) अमरावती

९) _____ या दिवशी महाराष्ट्र राज्य अस्तित्वात आले.

अ) १ मे १९६०

ब) २६ जाने. १९५२

क) २६ जाने. १९५०

ड) १५ ऑगस्ट १९४७

१०) _____ यांना 'आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार' असे संबोधले जाते.

अ) वसंतदादा पाटील

ब) बाबासाहेब भोसले

क) यशवंतराव चव्हाण

ड) वसंतराव नाईक

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) इंदिरा गांधीच्या संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीस पाठिंब्याचे वर्णन करा.

२) जिल्हा उद्योग केंद्राची थोडक्यात माहिती सांगा.

३) दुष्काळ नियंत्रणावरील सरकारचे धोरण थोडक्यात स्पष्ट करा.

४) 'खडू फळा' मोहिमेची थोडक्यात माहिती द्या.

५) दुग्ध व्यवसायाचे थोडक्यात वर्णन करा.

६) १९८६ च्या नव्या शैक्षणिक धोरणाची थोडक्यात माहिती द्या.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) संयुक्त महाराष्ट्राची चळवळ व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

२) कापड उद्योग

३) तगाई

४) नवोदय विद्यालये

५) शिवसेना

६) महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांची परिस्थिती.

४. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीची सविस्तर माहिती द्या.

१०

किंवा

महाराष्ट्रातील शेतीविषयक माहिती देऊन सरकारचे विकासासंबंधीचे धोरण स्पष्ट करा.

५. महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

१०

VIII) _____ is the presentation of result.

- a) Data
- b) Photos
- c) Graph
- d) Celebration

IX) _____ is used for the statistical presentation of the data.

- a) Word
- b) Excel
- c) Paint
- d) Note

X) Computer is used for _____ mailing.

- a) rail
- b) post
- c) electronic
- d) courier

2. Write short answer on **any four** of the following :

8

- A) Which are the types of sampling ?
- B) What is case-study ?
- C) What are the advantages of observation ?
- D) What are the merits of questionnaire method ?
- E) Which are the sources used in historical method ?
- F) What is internet ?

3. Write short notes on **any four** of the following :

12

- A) Survey method
- B) Report writing
- C) Comparative method
- D) Classification of data
- E) SPSS model
- F) Use of computer in research.

4. A) Which are the steps used in report writing ?

10

OR

B) Write on the use of internet in social research.

5. Write on nature, merits and demerits of interview technique.

10

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) चित्रमय प्रश्नावली _____ प्रतिवादीसाठी वापरली जाते.
अ) साक्षर   ब) निरक्षर   क) स्त्री   ड) अचेतन
- II) व्यष्टी अध्ययनात _____ घटकाचे अभ्यास केले जाते.
अ) एक   ब) दोन   क) तीन   ड) अपरिचित
- III) _____ म्हणजे माहितीचे परीक्षण होय.
अ) मुलाखत   ब) निरीक्षण   क) संपादन   ड) लेखन
- IV) _____ हे संशोधक आणि प्रतिवादीतील आंतरक्रिया असते.
अ) नमुना   ब) प्रश्नावली   क) निरीक्षण   ड) मुलाखत
- V) माहितीच्या वर्गीकरणाद्वारे _____ अभ्यास करणे शक्य होते.
अ) तुलनात्मक   ब) एकात्मिक
क) स्पर्धात्मक   ड) समान
- VI) _____ प्रत्येक प्रतिक्रियेला अंक देते.
अ) सारणीकरण   ब) नमुनाकरण
क) सांकेतीकरण   ड) निरीक्षण
- VII) सामाजिक संशोधनातील पूर्वकथन _____ असते.
अ) स्थिर   ब) चलित   क) निश्चित   ड) अनिश्चित
- VIII) _____ हे निकालाचे सादरीकरण असते.
अ) माहिती   ब) छायाचित्रे
क) आलेख   ड) साजरे करणे
- IX) माहितीचे सांख्यिक सादरीकरणासाठी _____ चे वापर केले जाते.
अ) वर्ड   ब) एक्सेल   क) पेंट   ड) नोट
- X) _____ मेलींगसाठी संगणकाचा वापर केला जातो.
अ) रेल   ब) पोस्ट
क) इलेक्ट्रॉनिक   ड) कुरिअर

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- अ) नमुन्याचे प्रकार किती आहेत ?
- ब) व्यष्टी अभ्यास म्हणजे काय ?
- क) निरीक्षणाचे फायदे कोणते आहेत ?
- ड) प्रश्नावली पद्धतचे फायदे कोणते आहेत ?
- इ) ऐतिहासिक पद्धतीत वापरली जाणारी स्रोते कोणती ?
- ई) महाजाल म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) सर्वेक्षण पद्धत
- ब) अहवाल लेखन
- क) तुलनात्मक पद्धत
- ड) माहितीचे वर्गीकरण
- इ) SPSS नमुना
- ई) संशोधनात संगणकाचा वापर.
४. अ) अहवाल लेखनात वापरल्या जाणाऱ्या पायऱ्या कोणत्या ? १०
- किंवा
- ब) सामाजिक संशोधनात महाजालच्या उपयोगितेवर लिहा.
५. मुलाखत तंत्राचे स्वरूप, फायदे आणि तोटे यावर माहिती लिहा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Gr. F1 Cli.) (Paper – II) (New)
Psychopathology and Psychodiagnostics**

Day and Date : Thursday, 21-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**

- 1) Wechsler designed ____ performance test.
a) 5   b) 6   c) 4   d) 8
- 2) Harman Rorchach was a _____ psychiatrist.
a) French   b) Swiss   c) Russian   d) Indian
- 3) In 1926 _____ developed draw-a-men test.
a) Binnet   b) Erickson
c) Goodenough   d) Other
- 4) In _____ list Binned and Simon mentioned the concept of mental age.
a) 1905   b) 1908   c) 1911   d) 1990
- 5) _____ defined intelligence as the capacity to understand.
a) Binnet   b) Pearson   c) Simon   d) John
- 6) Khan and Cannel suggest _____ major functions of interview.
a) five   b) two   c) one   d) other
- 7) According to _____ assessment data can be viewed as correlates.
a) Wiggins   b) Spitzer   c) Ternertin   d) Any other
- 8) _____ describes the four pillars of psychological assessment.
a) Green   b) Jerome Scatler
c) Mechil   d) Warn

- 9) DSM IV was published in
a) 1994   b) 1980   c) 1989   d) 1900
- 10) The most common kind of hallucinations are
a) Auditory   b) Attraction   c) Attitude   d) Any other
2. Write short answers (**any four**) : **8**
- 1) Define structural interview.
  - 2) What is the purpose of mental status examination ?
  - 3) Who developed the first intelligence test ?
  - 4) What is the full form of MMPI ?
  - 5) What is an vivo observation ?
  - 6) What is the full form of TAT ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Guidance of Human assessment.
  - 2) Thematic apperception test.
  - 3) Projective drawing.
  - 4) Structured interview.
  - 5) Neuropsychological assessment.
  - 6) M.M.P.I.
4. Answer **any one** long type question. **10**
- A) Explain traditional approach in behaviour assessment.
- OR
- B) Explain how to assess Dysfunctional cognitions.
5. Essay type questions : **10**
- Define projective method. Explain the various types of projective method.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा :

१०

- १) वेश्ळर यांनी _____ कृती चाचणीची रचना केली.
अ) ५   ब) ६   क) ४   ड) ८
- २) हर्मन रोर्शाक हा _____ मनोचिकित्सक होता.
अ) फ्रेंच   ब) स्विस   क) रशियन   ड) भारत
- ३) १९२६ मध्ये _____ यांनी डॉ.- अ- मॅन ही चाचणी विकसित केली.
अ) बीने   ब) एरिक्सन   क) गुडइनफ   ड) इतर
- ४) _____ च्या कसोटीत बीने आणि सायमन यांनी मानसिक वय ही संकल्पना मांडली.
अ) १९०५   ब) १९०८   क) १९११   ड) १९९०
- ५) _____ यांनी आकलन करण्याची क्षमता म्हणजे बुद्धिमत्ता अशी व्याख्या केली.
अ) बीने   ब) पियर्सन   क) सायमन   ड) जॉन
- ६) कहन आणि कॅनेल यांनी मुलाखत का रायी _____ कार्ये सुचविली.
अ) पाच   ब) दोन   क) एक   ड) इतर
- ७) _____ च्या, मतानुसार गुणमापन नमूना (प्रदत्त) सहसंबंधातून दिसून येतो.
अ) विगिन्स   ब) स्पिटझर   क) टर्मिटन   ड) इतर
- ८) _____ यांनी मानसशास्त्रीय मूल्यांकन (चार) दंडाचे वर्णन केले आहे.
अ) ग्रीन   ब) जेरोमी स्कटलर   क) मिचिल   ड) वार्न
- ९) डी.एस्.एम् IV _____ या साली प्रकाशित झाले.
अ) १९९४   ब) १९८०   क) १९८९   ड) १९००
- १०) संवेदनभ्रमाचा सामान्य प्रकार _____ हा होय.
अ) श्रवण विषयक   ब) आकर्षण   क) अभिवृत्ती   ड) इतर

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) संरचित मुलाखत व्याख्या लिहा.
  - २) मानसिक स्तर चिकित्सकेचा हेतु कोणता ?
  - ३) पहिली बौद्धिक चाचणी कोणी विकसित केली ?
  - ४) एम्.एम्. पी. आय. चे दीर्घ रूप लिहा.
  - ५) विवो निरीक्षण म्हणजे काय ?
  - ६) टी.ए.टी. चे दीर्घ रूप लिहा.
३. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) मानवी मूल्यांकनाचे मार्गदर्शन.
  - २) चित्र अवबोधन चाचणी.
  - ३) प्रक्षेपण चित्रण.
  - ४) संरचित मुलाखत.
  - ५) चेतामानसिक मूल्यांकन.
  - ६) एम्. एम्.पी.आय. (शोधिका)
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) वर्तनातील गुणमापनातील पारंपारिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) बोधनिक अकार्यकतेचे मूल्यमापन कसे कराला ते स्पष्ट करा.
५. वर्णनात्मक प्रश्न सोडवा : १०
- प्रक्षेपण तंत्र म्हणजे काय ते सांगून प्रक्षेपण तंत्राचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C-1) (Paper – V)
Industrial Economics**

Day and Date: Friday, 17-4-2015

Max. Marks : 50

Time: 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) Growth with stability will be possible from _____ industry.
a) Small scale   b) Agricultural   c) Large   d) Trade
  - 2) _____ is the important cause for the slow development of industries in India.
a) Production   b) Consumption
c) Lack of finance   d) Market
  - 3) An industry is called as
a) Group of firms   b) Joint Stock Company
c) Combined organisation   d) Plant
  - 4) The theory of industrial localization is propounded by
a) Adam Smith   b) David Ricardo
c) J. B. Say   d) Alfred Weber
  - 5) _____ factors are important to raise industrial productivity.
a) Skilled labour   b) New technology
c) Finance   d) All of the above
  - 6) MNC's means
a) Mono National Corporation   b) Minimum National Corporation
c) Multinational Corporation   d) Medium National Corporation
  - 7) _____ is the important factors of determining industrial localization.
a) Availability of National Resources
b) Availability of Human Resources
c) Government Policies
d) All of the above

P.T.O.

- 8) Initially, the concept of Industrial Economics was introduced by
- a) Sargent Florence
  - b) Sidne and Web
  - c) Alfred Weber
  - d) P.W.S. Andrews
- 9) A production function is a functional relationship between
- a) Inputs and Revenue
  - b) Inputs and Costs
  - c) Inputs and Profit
  - d) Inputs and Output
- 10) The regional imbalance can be reduced by
- a) Multi-national corporation
  - b) Cottage and small scale industries
  - c) Large scale industries
  - d) All of the above

2. Short answer (**any four**) : **8**
- 1) Define the concept of small-scale industry.
  - 2) Define industry.
  - 3) What is industrial productivity ?
  - 4) What is localisation of industry ?
  - 5) What is firm ?
  - 6) Define large scale industry.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Problems of large-scale industries.
  - 2) Impact of MNCs on Indian industries.
  - 3) Industrial productivity in India.
  - 4) Factors determining location of industry.
  - 5) Objectives of a firm.
  - 6) Productivity of a firm.
4. Answer **any one** question of the following : **10**
- A) Explain the role of industries in economic development.
- OR
- B) Discuss the performance and problems of small scale industries.
5. Explain the Sargent Florence Theory of Industrial Localization. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ उद्योगामुळे स्थैर्यासहित विकास शक्य आहे.
अ) लघु   ब) कृषी   क) मोठे   ड) व्यापार
- २) _____ या महत्वाच्या कारणामुळे भारतीय उद्योगांची वाढ मंदगतिने झाली आहे.
अ) उत्पादन   ब) उपभोग
क) वित्तपुरवठ्याचा अभाव   ड) बाजार
- ३) उद्योगधंदा म्हणजे _____ होय.
अ) उद्योगसंस्थांचा समुह   ब) संयुक्त भांडवाली संस्था
क) संयुक्त संघटन   ड) संयंत्र
- ४) औद्योगिक स्थानीयीकरणाचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) अँडम स्मिथ   ब) डेव्हिड रिकार्डो
क) जे. बी. से   ड) अल्फ्रेड वेबर
- ५) औद्योगिक उत्पादकता वाढीसाठी _____ घटक महत्वाचा आहे.
अ) कुशल कामगार   ब) नविन तंत्रज्ञान
क) वित्त पुरवठा   ड) वरील सर्व
- ६) एम.एन.सी. म्हणजे _____ होय.
अ) एकल राष्ट्रीय कंपनी   ब) किमान राष्ट्रीय कंपनी
क) बहुराष्ट्रीय कंपनी   ड) मध्यम राष्ट्रीय कंपनी
- ७) औद्योगिक स्थान निश्चितीत _____ घटक महत्वाचे आहेत.
अ) राष्ट्रीय साधनसंपत्तीची उपलब्धता   ब) मानवी साधनसंपत्तीची उपलब्धता
क) सरकारी धोरणे   ड) वरील सर्व
- ८) औद्योगिक अर्थशास्त्र ही संकल्पना सर्वप्रथम _____ यांनी मांडली.
अ) सार्जेन्ट फ्लोरेन्स   ब) सिडने व वेब
क) अल्फ्रेड वेबर   ड) पी. डब्लू.एस. अँड्रयूज

- ९) उत्पादन फल हे _____ मधील कार्यात्मक संबंध दर्शविते.
 अ) आदाने आणि प्राप्ती   ब) आदाने आणि खर्च
 क) आदाने आणि नफा   ड) आदाने आणि प्रदाने (उत्पादन)

- १०) प्रदेशिक असंतुलन _____ यामुळे घटविता येथे.
 अ) बहुराष्ट्रीय कंपन्या   ब) कुटीर व लघु उद्योग
 क) मोठे उद्योग   ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) लघु उद्योग या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
- २) उद्योगाची व्याख्या द्या.
- ३) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय ?
- ४) औद्योगिक स्थानीयीकरण म्हणजे काय ?
- ५) उद्योगसंस्था म्हणजे काय ?
- ६) मोठ्या उद्योगाची व्याख्या द्या.

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) मोठ्या उद्योगांच्या समस्या.
- २) एम.एन.सी. च्या (MNCs) भारतीय उद्योगावरील परिणाम.
- ३) भारतीय उद्योगांची उत्पादकता.
- ४) औद्योगिक स्थाननिश्चितीचे घटक.
- ५) उद्योगसंस्थेची उद्दिष्ट्ये.
- ६) उद्योगसंस्थेची उत्पादकता.

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

- अ) आर्थिक विकासात उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) लघु उद्योगांची कामगिरी व त्याच्या समस्यांची चर्चा करा.

५. सार्जेन्ट फ्लोरेन्स यांचा औद्योगिक स्थानीयीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – III)
Macro Economic Analysis

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

*N. B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence : **10**
- 1) Mundell-Fleming model assumes _____ nominal wages and prices.
a) Increasing b) Decreasing
c) Stable d) None of these
  - 2) Real balance effect is the contribution of _____
a) Keynes b) Pigou
c) Pateinkin d) Samuelson
  - 3) Philips curve shows the relation in _____
a) Inflation and unemployment b) Income and consumption
c) Income and price level d) None of these
  - 4) According to _____ 'Inflation is the monetary phenomenon'.
a) Friedman b) Pateinkin
c) Philips d) Tobin
  - 5) Bank Rate is measure of credit control
a) Quantitative b) Qualitative
c) Selective d) None of these
  - 6) Money inflation means stages of _____
a) Constant price b) Decreasing prices
c) Increasing prices d) None of these
  - 7) Kinked Philips curve concept introduced by
a) Philips b) Friedman
c) Pateinkin d) Tobin

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा :

१०

- १) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान _____ सामान्य वेतन आणि किंमती गृहित धरते.
अ) वाढणारे ब) घटणारे
क) स्थिर ड) यापैकी नाही
- २) वास्तव शिल्लक परिणाम _____ यांनी मांडला.
अ) केन्स ब) पिगू
क) पॅटिनकिन ड) सॅम्युअलसन
- ३) फिलिप्स वक्र यातील संबंध दर्शवितो
अ) चलनवाढ व बेरोजगार ब) उत्पन्न व उपभोग
क) उत्पन्न व किंमत पातळी ड) यापैकी नाही
- ४) _____ यांच्या मते, “चलनवाढ ही मौद्रिक घटना आहे”.
अ) फ्रिडमन ब) पॅटिनकिन
क) फिलिप्स ड) टोबिन
- ५) बँक दर हे पतनियंत्रणाचे साधन आहे.
अ) संख्यात्मक ब) गुणात्मक
क) निवडक ड) यापैकी नाही
- ६) चलनवाढीची स्थिती म्हणजे _____
अ) स्थिर किंमत ब) घटती किंमत
क) वाढत्या किंमती ड) यापैकी नाही
- ७) विकुंचित फिलिप्स वक्र ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) फिलिप्स ब) फ्रिडमन
क) पॅटिनकिन ड) टोबिन
- ८) बेकारीच्या नैसर्गिक दराची संकल्पना संबंधीत आहे.
अ) फ्रिडमन ब) पॅटिनकिन
क) फिलिप्स ड) टोबिन

- ९) संपत्ती अथवा भांडवलामुळे पैशाला मागणी येते असे कोणी म्हटले ?
 अ) फ्रिडमन
 ब) पॅटिनकिन
 क) फ्लेमिंग
 ड) यापैकी नाही
- १०) केन्सच्या प्रारूपात स्थूल आर्थिक समतोल येथे होतो.
 अ) पूर्ण रोजगार
 ब) पूर्ण रोजगारीपूर्वी
 क) उत्पादनाच्या पूर्ण क्षमतेपूर्वी
 ड) दोन्ही ब) आणि क)
२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) : ८
- १) राज्यवित्तीय धोरणाची व्याख्या करा.
 २) बेकारीच्या नैसर्गिक दराची व्याख्या द्या.
 ३) पैशाची मागणी म्हणजे काय ?
 ४) मागणी प्रेरित चलनवाढ म्हणजे काय ?
 ५) स्पिटिक अंतर म्हणजे काय ?
 ६) वास्तव शिल्लक परिणाम म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) स्थूल अर्थशास्त्राबाबत नवसनातनवादी दृष्टिकोन.
 २) नैसर्गिक वृद्धी दराची गृहिते.
 ३) फिलिप्स वक्र.
 ४) नवसनातन दृष्टिकोनाचे अन्वयार्थ.
 ५) व्यवहारतोल संदर्भात मुद्रा दृष्टिकोन.
 ६) मत्ता बाजार.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा : १०
- अ) मुद्रा मागणीबाबत केन्सोत्तर दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 ब) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान स्पष्ट करा.
५. भाववाढ नियंत्रणासाठीच्या विविध धोरणांची चर्चा करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D) (Paper – IV)
Theory of International Politics

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) What are the objective of International Security and Peace ?
A) SAARC   B) UNO   C) NATO   D) NAM
  - 2) What is the chief element of United Nations ?
A) Security Council   B) F.A.O.
C) NAM   D) WHO
  - 3) The type of multi-polar world order is _____
A) Centralize   B) European
C) Decentralize   D) None of these
  - 4) How many member country are there in SAARC organization ?
A) 7   B) 9   C) 11   D) 8
  - 5) According the Scholars, Nation of _____ is the centre point of unipolar world order.
A) U.S.A.   B) U.S.S.R.
C) U.K.   D) China
  - 6) The member nations may send their _____ representatives in General Assembly of UHO.
A) One   B) Five
C) Two   D) Four
  - 7) Non-proliferation Treaty is made in _____
A) 1965   B) 1967   C) 1970   D) 1996

8) United Nations Organization established in _____

- A) 24 Oct. 1945   B) 24 Nov. 1950
C) 24 Nov. 1952   D) 24 Oct. 1942

9) Which of the following was a UN collective security operation ?

- A) Sri Lanka   B) Korea
C) Kashmir   D) None of above

10) How many permanent member in the Security Council ?

- A) 5   B) 7   C) 15   D) 10

2. Write short answers of the following (**any four**) :

8

- 1) Functions of General Assembly.
- 2) Terrorism.
- 3) Write the names of five permanent members of Security Council.
- 4) Disarmament.
- 5) European Union.
- 6) SAARC.

3. Write short notes of the following (**any four**) :

12

- 1) Arms limitation.
- 2) C.T.B.T.
- 3) Globalization.
- 4) Explain the structure of SAARC.
- 5) Explain the structure of Security Council.
- 6) Multi-polarity of world politics.

4. Explain the composition and functions of General Assembly.

10

OR

Write an essay on the 'Emergence of Regional Organization'.

5. SAARC – Achievements and Failure.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) अंतरराष्ट्रीय सुरक्षितता व शांतता राखणे कोणाचे उद्दिष्ट आहे ?
अ) सार्क   ब) युनो   क) नाटो   ड) नाम
- २) संयुक्त राष्ट्राचे कोणते प्रमुख अंग आहे ?
अ) सुरक्षा समिती   ब) अन्न व कृषी संघटना
क) नाम   ड) अलिप्तवादी संघटना
- ३) बहुध्रुवीय विश्वरचना _____ स्वरूपाची आहे.
अ) केंद्रीकरण   ब) युरोपियन   क) विकेंद्रीत   ड) यापैकी नाही
- ४) सार्क संघटनेत किती सदस्य देश आहेत ?
अ) ७   ब) ९   क) ११   ड) ८
- ५) तज्ञांच्या मते, _____ हे राष्ट्र एकध्रुवी जगाच्या केंद्रस्थानी आहे.
अ) यू.एस.ए.   ब) यू.एस.एस.आर.
क) यू.के.   ड) चीन
- ६) यूनोच्या आमसभेत सदस्य राष्ट्राला _____ प्रतिनिधी पाठविता येतात.
अ) एक   ब) पाच   क) दोन   ड) चार
- ७) अण्वस्त्र प्रसार बंदी करार _____ मध्ये लागू करण्यात आला.
अ) १९६५   ब) १९६७   क) १९७०   ड) १९९६
- ८) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची स्थापना केव्हा झाली ?
अ) २४ ऑक्टो. १९४५   ब) २४ नोव्हें. १९५०
क) २४ नोव्हें. १९५२   ड) २४ ऑक्टो. १९४२
- ९) खालीलपैकी कोणती संयुक्त राष्ट्राची सामूहिक सुरक्षा कारवाई होती ?
अ) श्रीलंका   ब) कोरिया   क) काश्मीर   ड) यापैकी नाही
- १०) सुरक्षा समितीत कायम सदस्य किती आहेत ?
अ) ५   ब) ७   क) १५   ड) १०

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) आमसभेची कार्ये.
  - २) दहशतवाद.
  - ३) सुरक्षा समितीतील पाच स्थायी सदस्यांची नांवे लिहा.
  - ४) निःशस्त्रीकरण.
  - ५) युरोपियन युनियन.
  - ६) सार्क.
३. खालील प्रश्नांवर टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) शस्त्र नियंत्रण
  - २) सी.टी.बी.टी.
  - ३) जागतिकीकरण
  - ४) सार्क संघटनेची रचना स्पष्ट करा.
  - ५) सुरक्षा समितीची रचना सांगा.
  - ६) बहुध्रुवीय जगाचे राजकारण.
४. महासभेची रचना व कार्ये विशद करा. १०
- किंवा**
- ‘प्रादेशिक संघटनेचा उदय’ यावर निबंध लिहा.
५. ‘सार्क’ चे यशापयश. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VI)**

आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

Day and Date : Thursday, 21-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

**सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) प्रश्नासमोरील अंक गुण दर्शवितात.**

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) शि.म. परांजपे यांनी १८९८ साली कोणते पत्रक सुरू केले ?
(काळ/सुधारक/केसरी/मराठा)
- २) सर्व धर्मातील चांगली तत्त्वे एकत्र आणून मानव धर्माची स्थापना कोणाला करावयाची होती.
(जोतिबा/दादोबा/राघोबा/कान्होबा)
- ३) बंधुभाव, प्रार्थना व ईश्वर एकच आणि निराकार आहे, ही तत्त्वे कोणत्या समाजाची होती.
(आर्य समाज/सत्यशोधक समाज/प्रार्थना समाज/परमहंस सभा)
- ४) शिक्षण, शेती, सहकार, उद्योग, धर्म या सर्वच बाबतीत सुधारणा घडवून आणणारे भोर समाजसुधारक कोण ?
(राजर्षि शाहू महाराज/डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर/महात्मा गांधीजी/लोकहितवादी)
- ५) सशस्त्र प्रतिकारासाठी सावरकरांनी कोणती संघटना स्थापन केली.
(अभिनव भारत/आझाद हिंद/माझा लढा/कामगार)
- ६) 'शिका-संघटीत व्हा व संघर्ष करा' असा संदेश कोणी दिला ?
(म.फुले/महात्मा गांधीजी/डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर/पं. नेहरू)
- ७) बाबा पद्मनजी यांनी मराठीतील पहिली सामाजिक कादंबरी कोणती लिहिली.
(यमुना पर्यटन/मधली स्थिती/दोन ध्रुव/पवनाकाठचा धोंडी)

P.T.O.

८) 'नाच ग घुमा' हे कोणाचे आत्मचरित्र आहे.
(हंसा वाडकर/लक्ष्मीबाई टिळक/माधवी देसाई/सुलोचना)

९) संयुक्त महाराष्ट्राची स्थापना केव्हा झाली ?
(१ मे १९६०/२६ जानेवारी १९४९/३१ जानेवारी १९४८/३१ ऑक्टोबर १९८४)

१०) मुंबई ते ठाणेही पहिली रेल्वे केव्हा सुरू झाली.
(१८५१/१८५२/१८५३/१८५४)

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) :

१०

- १) इंग्रजांचे भारताबद्दलचे शैक्षणिक धोरण सांगा.
- २) सत्यशोधक समाजाची तत्त्वे लिहा.
- ३) निबंधमालेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ४) संत गाडगेबाबांचे सामाजिक कार्य सांगा.
- ५) स्वातंत्र्योत्तर काळातील सामाजिक परिवर्तनाच्या चळवळीचे महत्त्व लिहा.
- ६) पंचवार्षिक योजना आणि सामाजिक सुधारणांची गतीविषयीचे दोन विशेष लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) १९ व्या शतकातील नियतकालिकांचे कार्यविशद करा.
- २) 'रयत शिक्षण संस्थेच्या कार्यामुळे ग्रामीण महाराष्ट्राचा चेहरा मोहरा बदलला' या विधानाची चर्चा करा.
- ३) डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या कार्याचा परिचय करून द्या.

४. म. जोतीराव फुले आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी केलेल्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.

१०

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील राजकीय आणि अर्थिक स्थितीचे पडसाद मराठी साहित्यात कसे उमटले ते सविस्तर लिहा.

५. १९४७ पासून आजपर्यंतच्या सामाजिक, सांस्कृतिक, अर्थिक स्थित्यंतराचा परिणाम मराठी साहित्यात कसा दिसून येतो ते सविस्तर लिहा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (Paper – VI) (New)
काव्यशास्त्र एवं साहित्यालोचना

Day and Date : Thursday, 21-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाहिनी ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । 10

- 1) क्रोचे इटली के _____ दार्शनिक थे ।
  - 1) समाजवादी
  - 2) प्रत्ययवादी
  - 3) आत्मवादी
  - 4) अस्तित्ववादी
- 2) प्लेटो _____ सत्य को सच्चा सत्य मानता है ।
  - 1) अंशिक
  - 2) सामान्य
  - 3) पूर्ण
  - 4) विशेष
- 3) 'विरेचन सिद्धांत' के प्रवर्तक _____ है ।
  - 1) प्लेटो
  - 2) हिगेल
  - 3) इलियट
  - 4) अरस्तू
- 4) स्कॉट जेम्स ने लौंजाइनस को स्वच्छन्दतावादी _____ समीक्षक कहा है ।
  - 1) सौन्दर्यवादी
  - 2) अस्तित्ववादी
  - 3) साम्यवादी
  - 4) यथार्थवादी
- 5) काव्य में अलंकार का प्रयोग प्रासंगिक होना चाहिए, ऐसा _____ ने माना है ।
  - 1) अरस्तू
  - 2) लौंजाइनस
  - 3) फ्रायड
  - 4) हिगेल
- 6) "कविता भावों का उन्मोचन नहीं, भावों से पलायन है, वह व्यक्तित्व की अभिव्यंजना नहीं, व्यक्तित्व से पलायन है ।" यह _____ का विचार है ।
  - 1) प्लेटो
  - 2) अरस्तू
  - 3) रिचर्ड्स
  - 4) इलियट

7) _____ के काव्य विषयक मान्यताओं में प्रतिभा और प्रज्ञा का सुन्दर समन्वय है ।

1) बेन जॉनसन	2) ड्रायडन
3) कॉलरिज	4) कार्लाइल

8) _____ को बुद्धि के विरुद्ध कल्पना का विद्रोह कहा जाता है ।

1) अस्तित्ववाद	2) मानववाद
3) स्वच्छन्दतावाद	4) आत्मवाद

9) द्वंद्वात्मक भौतिकवाद के प्रणेता _____ है ।

1) कीट्स	2) मार्क्स
3) गेटे	4) शैले

10) रिचर्डस् ने काव्य के मूल्यों को मनुष्य के _____ से जोडा है ।

1) शरीर	2) मन
3) बुद्धि	4) जीवन

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर तीन या चार वाक्यों में लिखिए । 10

- 1) प्लेटो ने साहित्य पर कौन-से आरोप लगाये थे ?
- 2) स्त्रीवादी आलोचना की व्याख्या लिखिए ।
- 3) साम्यवादी आलोचना का आधार क्या है ?
- 4) उदात्त के विरोधी तत्त्व कौन-से है ?
- 5) लौजाइनस के 'भव्य भाषा' की दो विशेषताएँ लिखिए ।
- 6) कान्ट ने कल्पना के कौन-से तीन रूप माने हैं ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2) 10

- 1) शास्त्रीय आलोचना
- 2) मनोवैज्ञानिक आलोचना
- 3) इलियट की परिवर्तित धारणा ।

4. उदात्त के विरोधी तत्त्वों का विश्लेषण कीजिए । 10

अथवा

कल्पना के मुख्य और गौण भेदों की चर्चा कीजिए ।

5. प्लेटो के अनुकरण सिद्धान्त की समीक्षा कीजिए । 10

SLR-G – 295

Seat
No.

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XII) (New)
Kannada Grammar & Practical Kannada

Day and Date : Thursday, 21-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ _____

1) ನಾಗವರ್ಮ 2) ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ 3) ಕೇಶಿರಾಜ 4) ಶ್ರೀ ವಿಜಯ

2) ಕ್ರಿಯೆಯಂ ನುಡಿಯದು ವಿಭಕ್ತಿಯನಿಲ್ಲದುದರ್ಥಮುಳ್ಳದು

1) ವಚನ 2) ಲಿಂಗ 3) ವಿಭಕ್ತಿ 4) ಸಮಾಸ

3) ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವುದು _____

1) ನಾಮಿ 2) ಯೋಗವಾಹ 3) ಕೃದಂತ 4) ವಿಭಕ್ತಿ

4) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿ _____

1) ಶಬ್ದಸ್ತುತಿ 2) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ 3) ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ 4) ನಿಶಬ್ದ

5) ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡದ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ _____

1) ಉಳ್ 2) ಒಳ್ 3) ಅಲ್ಲಿ 4) ದೆಸೆಯೊಳ್

6) ತತ್ಪುರುಷಂ ಏಕಾಶ್ರಯಮಾಗೆ..... ಮಕ್ಕುಂ _____

1) ದ್ವಿಗು 2) ಬಹುವ್ರೀಹಿ 3) ಕರ್ಮಧಾರಯ 4) ಅಂಶಿ

7) ಕೇಶಿರಾಜನ ಪ್ರಕಾರ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ _____

1) 50 2) 47 3) 52 4) 60

8) ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಪತ್ರಗಳು

1) ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪತ್ರಗಳು 2) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪತ್ರಗಳು
3) ಅಭ್ಯರ್ಥನ ಪತ್ರಗಳು 4) ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳು

P.T.O.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015

URDU (Paper – VI) (New)

Prem Chand aur Iqbal ka Khusoosi Mutalaa

Day and Date : Thursday, 21-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the left indicate full marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے:

(۱) اقبالؒ درحقیقت _____ کے شاعر ہیں۔

(حسن و عشق   فکر و فلسفہ   رومانیت   ماحولیات)

(۲) قیام _____ میں اقبالؒ کے مطالعہ اور ذہنی افق میں کشادگی اور وسعت پیدا ہوئی۔

(پاکستان   یورپ   عرب   مدراس)

(۳) اقبالؒ کا اردو شعری مجموعہ کلام _____ میں منظر عام پر آیا۔

(۱۹۲۵ء   ۱۹۳۸ء   ۱۹۳۲ء   ۱۹۳۵ء)

(۴) علامہ اقبالؒ کی شاعری پر ایرانی شاعر _____ کے اثرات ہیں۔

(شیخ سعدی شیرازی   حافظؒ   مولانا روم   غالبؒ)

(۵) علامہ اقبالؒ کا سنہ وفات _____ ہے۔

(۱۹۳۸ء   ۱۹۳۸ء   ۱۸۷۳ء   ۱۹۳۲ء)

- (۶) "مسجد قرطبہ" یہ نظم مجموعہ کلام _____ میں شامل ہے۔
 (بانگِ درا   بالِ جبرئیل   ارمغانِ حجاز   ضربِ کلیم)
- (۷) نظم "ساقی نامہ" کا تعلق مجموعہ کلام _____ سے ہے۔
 (بانگِ درا   بالِ جبرئیل   اسرارِ خودی   ضربِ کلیم)
- (۸) علامہ اقبالؒ نے پہلی مرتبہ _____ سال کی عمر میں مشاعرہ میں ایک غزل سنائی تھی۔
 (۲۵)   ۲۲   ۲۸   (۱۵)
- (۹) "بالِ جبرئیل" کا مقصد اعلیٰ _____ کا اثبات ہے۔
 (روحانی حقائق   سماج   معاشیات   سیاسیات)
- (۱۰) _____ میں اقبالؒ نے بیرسٹری کا امتحان پاس کیا۔
 (جرمنی   لندن   ایران   لاہور)

10

۲. مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح کیجئے (کوئی پانچ):

- (۱) جمیل تر ہیں گل و لالہ فیض سے اس کے
 نگاہِ شاعر رنگیں نوا میں ہے جادو
- (۲) یہ فیضانِ نظر تھا یا کہ مکتب کی کرامت تھی
 سکھائے کس نے اسماعیلؑ کو آدابِ فرزندِ
- (۳) زیارتِ گاہِ اہلِ عزم و ہمت ہے محلِ میری
 کہ خاکِ راہ کو میں نے بتلایا رازِ الوندی

(۴) سینہ روشن ہو تو بے سوز سخن عین حیات

ہو نہ روشن تو سخن مرگِ دوام اے ساقی

(۵) فقیر راہ کو بخشے گئے اسرارِ سلطانی

بہا میری نوا کی دولتِ پرویز ہے ساقی

(۶) پریشاں ہو کے میری خاکِ آخرِ دل نہ بن جائے

جو مشکل اب ہے یارب پھر وہی مشکل نہ بن جائے

10

۳. مختصر سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی دو):

(۱) "بانگِ درا" کی خصوصیات واضح کیجئے۔

(۲) نظم "ساقی نامہ" کا خلاصہ مختصر تحریر کیجئے۔

(۳) نظم "ذوق و شوق" میں اقبال نے کیا پیغام دیا ہے؟

10

۴. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئے (کوئی ایک):

(۱) علامہ اقبال کی شاعری میں تصورِ فقر، تصورِ خودی اور تصورِ عشق کا تنقیدی تجزیہ کیجئے۔

(۲) اقبال کا شعری مجموعہ کلام "نثرِ کلیم" کی خصوصیات پر مفصل روشنی ڈالئے۔

۵. "اقبال نے اردو شاعری کو زمین سے اٹھا کر آسمان کی شے بنایا ہے۔" اس قول کی روشنی میں

10

اردو شاعری میں اقبال کا مقام و مرتبہ متعین کیجئے۔

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
HISTORY (Optional Paper – I) (Paper – VII)
History of India (1858-1964 A.D.) (New)

Day and Date : Friday, 22-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Complete following sentences choosing the correct alternatives : 10

- 1) _____ was the base of Gandhian philosophy.
A) Truth   B) Violence   C) Cooperation   D) Politics
- 2) Due to the non-cooperation movement _____ and _____ become symbol of Indian Nationalism.
A) Salt and stick   B) Charkha and Khadi
C) Tea and Coffee   D) Truth and non-violence
- 3) “Indian National Army” was established by _____ in Japan.
A) Chittranjan Das   B) Dadabhai Nouroji
C) Rashbehari Bose   D) Mahatma Gandhi
- 4) According to _____ Mahatma Gandhi decides to discontinue Civil Disobedience Movement.
A) Gandhi-Irwin Pact   B) Pune Pact
C) Indo-Pak Pact   D) Gandhi-Chelmsford Pact
- 5) Swarajya Party was founded by _____
A) Chittranjan Das   B) Dadabhai Nouroji
C) Rashbehari Bose   D) Mahatma Gandhi
- 6) First Five Year Plan in India launched in _____
A) 1947   B) 1950   C) 1964   D) 1951
- 7) _____ was the chairman of Constitution Drafting Committee of India.
A) Dr. Rajendra Prasad   B) Mahatma Gandhi
C) Dr. Babasaheb Ambedkar   D) Pandit Nehru

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

१०

- १) _____ हा महात्मा गांधींच्या तत्त्वज्ञानाचा पाया होता.
अ) सत्य   ब) हिंसा   क) सहकार्य   ड) राजकारण
- २) असहकार चळवळीमुळे _____ आणि _____ हे भारतीय राष्ट्रवादाचे प्रतिक बनले.
अ) मिठ आणि हरताळ   ब) चरखा आणि खादी
क) चहा आणि कॉफी   ड) सत्य आणि अहिंसा
- ३) _____ यांनी जपानमध्ये “इंडियन नॅशनल आर्मी” ची स्थापना केली होती.
अ) चित्तरंजन दास   ब) दादाभाई नौरोजी
क) रासबिहारी बोस   ड) महात्मा गांधी
- ४) _____ नुसार महात्मा गांधी यांनी सविनय कायदेभंग चळवळ मागे घेण्याचा निर्णय घेतला.
अ) गांधी-आयर्विन करार   ब) पुणे करार
क) भारत-पाक करार   ड) गांधी-चेम्सफर्ड करार
- ५) स्वराज्य पक्षाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) चित्तरंजन दास   ब) दादाभाई नौरोजी
क) रासबिहारी बोस   ड) महात्मा गांधी
- ६) भारताची पहिली पांचवार्षिक योजना _____ साली सुरू करण्यात आली.
अ) १९४७   ब) १९५०   क) १९६४   ड) १९५१
- ७) _____ हे भारताच्या राज्यघटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष होते.
अ) डॉ. राजेंद्र प्रसाद   ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड) पंडित नेहरू
- ८) आचार्य विनोबा भावे यांनी भारतात _____ चळवळ सुरू केली.
अ) सत्यशोधक   ब) असहकार   क) भूदान   ड) ब्राम्हणेत्तर

९) _____ शिफारशीनुसार भारतात विद्यापीठ अनुदान आयोगाची स्थापना करण्यात आली.

अ) राधाकृष्णन आयोग

ब) कोठारी आयोग

क) हंटर आयोग

ड) मेकॉले आयोग

१०) भारताची राज्यघटना _____ पासून आमलात आली.

अ) दि. १५ ऑगस्ट, १९४७

ब) दि. १८ जुलै, १९४७

क) दि. २६ जानेवारी, १९५०

ड) दि. १७ मे, १९४२

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) खेडा सत्याग्रह

२) रौलेट कायदे

३) ऑगष्ट क्रांती

४) दांडी यात्रा

५) जातीय निवाडा

६) डॉ. राजेन्द्र प्रसाद.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) महात्मा गांधीचे तत्वज्ञान

२) धारासाना सत्याग्रह

३) गांधी-आयर्विन करार

४) सायमन कमिशन

५) मुस्लिम लीग

६) पहिले भारत-पाक युद्ध.

४. सविनय कायदेभंग चळवळीची कारणे आणि परीणाम वर्णन करा.

१०

किंवा

भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीतील आझाद हिंद सेनेच्या योगदानाचा आढावा द्या.

५. स्वातंत्र्योत्तर भारताच्या नवनिर्मातीत पंडित जवाहरलाल नेहरू यांचे योगदान स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – V) (New) (Gr. E1)
Political Sociology

Day and Date : Friday, 22-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions : 10

- I) Achievement of power is not the aim of _____
a) pressure group   b) elite group
c) political party   d) rulers
- II) The bureaucracy perform _____ function in political system.
a) in-put   b) out-put   c) printing   d) reading
- III) Political awareness creates _____
a) religion   b) caste
c) public opinion   d) awareness
- IV) _____ separated State from religion.
a) Weber   b) Comte   c) Spencer   d) Bodin
- V) _____ wrote the book 'Political Participation'.
a) Plato   b) Millberth   c) Almond   d) Arther
- VI) Quality and status are the criteria for the membership in _____
a) Caucus   b) Party   c) Union   d) Organisation
- VII) _____ were the elites in theocratic States.
a) Capitalists   b) Farmers   c) Priests   d) Believers

- VIII) _____ bureaucracy exercise power within legal framework.
a) Private   b) Personal   c) Industrial   d) Public
- IX) Religious fundamentalism is an obstacles in _____ process.
a) political   b) religious   c) democratic   d) national
- X) _____ is the effective means to create public opinion.
a) Education   b) Media   c) Sports   d) Reception

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- A) Which are the various types of mass-media ?
- B) What are the functions of political bureaucracy ?
- C) Who are the political elites ?
- D) What is pressure group ?
- E) Which are the compositions of political party ?
- F) What is voting behaviour ?

3. Write short notes on **any four** : **12**

- A) Interest group
- B) Illiterate society
- C) Types of bureaucracy
- D) Political communication
- E) Types of pressure group
- F) Public opinion.

4. A) Write on role of caste and religion in Indian politics. **10**

OR

- B) Explain women's participation in political process.

5. What are the characteristics and functions of political parties ? **10**

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर उत्तरे लिहा : ८
- अ) प्रसार माध्यमांचे वेग-वेगळे प्रकार कोणते ?
- ब) राजकीय नोकरशाहीची कार्ये कोणती ?
- क) राजकीय अभिजन कोण आहेत ?
- ड) दबाव-गट म्हणजे काय ?
- इ) राजकीय पक्षाचे घटक कोणते ?
- ई) मतदान वर्तन म्हणजे काय ?
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा : १२
- अ) हित-गट
- ब) निरक्षर-समाज
- क) नोकरशाहीचे प्रकार
- ड) राजकीय संप्रेषण
- इ) दबाव-गटाचे प्रकार
- ई) लोकमत.
४. अ) भारतीय राजकारणात जाती व धर्माच्या भूमीकेवर लिहा. १०
- किंवा**
- ब) राजकीय प्रक्रियेत महिलांचे सहभाग स्पष्ट करा.
५. राजकीय पक्षांचे स्वरूप आणि कार्ये कोणती ? १०
-

SLR-G – 299

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
PSYCHOLOGY
Psychotherapies and Positive Psychology (Gr.F.1 Clin. Paper – III)

Day and Date : Friday, 22-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : **10**
- 1) _____ and _____ analyzed six parts well-being model.
(Diener and Suh/Bryant and Veroff/Ryff and Keyes/Snyder and Lopez)
  - 2) There are _____ parts of eastern perspectives.
(4/6/8/10)
  - 3) _____ suggested that pleasant and meaningful life can built on the happiness.
(Sheldon/Seligman/Skog/Fredrickson)
  - 4) The _____ found physiological stress harmed the body.
(Watson/Selye/Clark/Isen)
  - 5) _____ hope reflects the level of goal-directed thinking of large group.
(Selective/Collective/Individualistic/Socialist)
  - 6) _____ developed the Hearland forgiveness scale.
(Thompson/Holiman/Batson/Miller)
  - 7) _____ activities are passed on hope for the future.
(Primary prevention/Secondary preventions / Triataric preventions/None of these)
  - 8) There are _____ fronts approaches of behaviour.
(8/6/5/4)

P.T.O.

9) _____ term coined by fred Bryant.

(Meditation/Yoga/Hope/Savoring)

10) Watson and his colleague developed

(NAPAS – X /SANAP – X /PANAS – X /APNAS – X)

2. Write short answers (**any four**) :

8

1) What is the meaning of Taoism.

2) Define Emotion.

3) Define forgiveness.

4) Who was developed MFI ?

5) What is selective prevention ?

6) What is pleasant life happiness ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Secondary preventions for children and elderly.

2) Influenced area of self-efficacy.

3) Balanced conceptualization.

4) Resilience.

5) Industrial Revolution.

6) Cultivating forgiveness.

4. Answer **any one** long-type question of the following :

a) Explain forty developmental assets.

10

OR

b) Explain Emotional focused coping.

5. Describe the childhood antecedents and the neurobiology of hope of positive psychology.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इस्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ आणि _____ यानी सुस्थिती (स्वास्थ्य) प्रारूपाचे सहा घटक विश्लेषित केले.
(डॅनिअर आणि सुह/ब्रायंट आणि वेरॉफ/रिफ आणि क्वायस् /स्नायडेर आणि लोपेझ)
- २) पाश्चमात्य दृष्टीकोनाचे _____ भाग आहेत.
(४/६/८/१०)
- ३) _____ यानी समाधानावर आनंद आणि अर्थपूर्ण जीवन उभारल्याचे सूचविले.
(शेल्डन/सेलिगमन/स्काॅग् /फ्रेड्रीक्सन्)
- ४) _____ याना शरीरशास्त्रीय ताण शरीरास घातक असल्याचे आठळते.
(वॅटसन/सिअेली/क्लार्क/आयसेन)
- ५) _____ अपेक्षा मोठ्या समूहाची उद्धीष्टान्वेषी विचाराची पातली परावर्तीत करते.
(वेचक/सामूहिक/व्यक्तिगत/सामाजीक)
- ६) _____ यानी हिअरलँड क्षमाशिलता श्रेणी विकसित केली.
(थॉम्पसन/होलीमन/बॅटसन/मिलर)
- ७) _____ क्रिया भविष्यकालीन अपेक्षावर आधारीत असतात.
(प्राथमिक प्रतिबंध/दुय्यम प्रतिबंध/तृतीय प्रतिबंध/यापैकी नाही)
- ८) वर्तन दृष्टीकोनाचे _____ दर्शनीभाग आहेत.
(८/६/५/४)
- ९) _____ सज्ञा फ्रेड ब्रायंटनी नवीन शोधली.
(ध्यानधारणा/योगा/अपेक्षा/स्वाद)
- १०) वॅटसन आणि त्याच्या सहकालानी _____ चाचणी विकसित केली.
(NAPAS-X/SANAP-X/PANAS – X/APNAS – X)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

८

- १) टॉयस्म म्हणजे काय ?
- २) भावनेची व्याख्या द्या.
- ३) क्षमाशिलतेची व्याख्या द्या.
- ४) एम्.एफ्.आय. कोणी विकसित केली ?
- ५) वेचक प्रतिबंध म्हणजे काय ?
- ६) सुखी जीवन समाधान म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) मुले आणि वयस्कासाठी दुय्यम प्रतिबंध.
- २) स्व-सामर्थ्याची प्रभावी क्षेत्रे.
- ३) समतुल्य संबोधीकरण.
- ४) लवचिकता (तन्यकता).
- ५) औद्योगिक उतक्रांती.
- ६) क्षमाशिलतेचे संवर्धन.

४. खालीलपैकी एका दिर्घ प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

अ) चाळीस वैकासिक मत्ता स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) भावना-केद्रीत साधक वर्तन स्पष्ट करा.

५. सकारात्मक मानसशास्त्राच्या बाल्यावस्थेचा पूर्वइतिहास आणि अपेक्षेचे मज्जाजीवशास्त्राचे वर्णन करा.

१०

- 6) In the sonnet 'My Mistress' eyes are', the poet considers his beloved as
- a) beautiful women
  - b) rare women
  - c) cruel women
  - d) blind women
- 7) In the sonnet No. 138, as regards the age of poet, he tries to
- a) attract
  - b) deceive
  - c) neglect
  - d) none of the above
- 8) In the sonnet 'From Fairest Creature', according to Shakespeare, the self-love of the youth is self
- a) destructive
  - b) creation
  - c) knowledge
  - d) none of the above
- 9) Shakespeare, in sonnet No. 18, compared his friend with
- a) summer
  - b) winter
  - c) autumn
  - d) spring
- 10) The sonnet "When to the Sessions of Sweet Silent Thought" refers to
- a) Future life and its possibilities
  - b) Present life and its beauties
  - c) Past life and its loses
  - d) None of the above

2. Write answer to the following questions in brief **any five** :

10

- 1) What are the views of Altangi on English politeness ?
- 2) What is the advice given by the narrator in respect of enjoying luxuries ?
- 3) What shocks the unmarried lady when she saw herself in the mirror ?
- 4) What is the opinion of the writer about the youth who has spent his life among books ?
- 5) What is the folly of recluse attempting to learn wisdom ?
- 6) What surprise the showman about the last ladies reflection in the mirror ?

3. A) Answer **any two** of the following questions in brief :

6

- 1) Write a note on 'Themes of Shakespearean Tragedy'.
- 2) Write a note on 'Dark Woman' in Shakespearean sonnets'.
- 3) Write a note on 'the beginning of detective fiction'.

B) Answer **any two** of the following questions in brief :

4

1) Sidney's 'Astrophel and Stella'.

2) What are the features of Richard Barnfield as an Elizabethan Sonneteer ?

3) Write a note on Agatha Christie as a detective novelist.

4. A) Write a critical appreciation of the play 'The Shoemakers Holiday'.

10

OR

B) 'The Shoemakers Holiday' is a play of various themes. Discuss.

5. Murder and mystery are the main themes of the novel 'And Then There Were None'. Discuss.

10

SLR-G – 30

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV) (A)
Eka Lekhakacha Abhyas-Madhyayugin Lekhak Sant Dnyaneshwar

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) श्रीज्ञानेश्वरीच्या तिसऱ्या अध्यायाचा प्रतिपाद्य विषय कोणता आहे ?
अ) पुरुषोत्तमयोग   आ) कर्मयोग   इ) भक्तियोग   ई) ज्ञानयोग
- २) श्रीज्ञानेश्वरी अन्य कोणत्या नावाने ओळखली जाते ?
अ) अमृतानुभव   आ) यथार्थदीपिका   इ) भावार्थदीपिका   ई) दिव्यामृतधारा
- ३) पुढीलपैकी कोणता अंश श्रीज्ञानदेवांचा आहे ?
अ) जगाच्या कल्याणा संतांच्या विभूती   आ) धरिला पंढरीचा चोर
इ) नाचू कीतनाचे रंगी   ई) अवचिता परिमळु झुळकला अळुमाळु
- ४) 'श्रीज्ञानेश्वरी' हा कोणत्या ग्रंथावरील भाष्यग्रंथ आहे ?
अ) महाभारत   आ) श्रीमद्भगवद्गीता
इ) ऋग्वेद   ई) भागवतकथा
- ५) श्रीज्ञानदेवांच्या वडीलबंधूंचे नाव काय ?
अ) विठ्ठलपंत   आ) सोपानदेव   इ) सिद्धोपंत   ई) निवृत्तिनाथ
- ६) श्रीज्ञानदेवांनी संजीवन समाधी कोठे घेतली ?
अ) आळंदी   आ) नेवासे   इ) आपेगान   ई) पैठण
- ७) 'श्रीज्ञानेश्वरी' चे लेखक होण्याची जबाबदारी कोणी पार पाडली ?
अ) सोपानदेव   आ) सच्चिदानंदबाबा   इ) बाबाजी चैतन्य   ई) एकनाथ

P.T.O.

८) 'श्रीज्ञानेश्वरी' ची शुद्धप्रत कोणी तयार केली ?

अ) संत एकनाथ   आ) संत नामदेव   इ) चांगदेव   ई) निवृत्तिनाथ

९) श्रीज्ञानदेवांच्या आईचे नाव काय ?

अ) रुक्मिणीबाई   आ) मुक्ताबाई   इ) जनाबाई   ई) ज्ञानाई

१०) श्रीज्ञानदेवांची मूळ घराणे कोणत्या गावचे होते ?

अ) आळंदी   आ) नेवासे   इ) पैठण   ई) आपेगाव

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) श्रीज्ञानदेवांच्या ग्रंथसंपदेची नावे लिहा.

२) श्रीज्ञानदेवांची गुरुपरंपरा सांगा.

३) श्रीज्ञानदेवादी भावंडांना शुद्धिपत्र मिळविण्यासाठी पैठणला का जावे लागले ?

४) ज्ञानदेव-ज्ञानेश्वर हा वाद कोणी व कोणत्या पत्रातून सुरु केला ?

५) श्रीज्ञानदेवांच्या अभंगवाणीतून प्रकटलेले विविध विषय सांगा.

६) श्रीज्ञानदेवांच्या संजीवन समाधी प्रवेशाचे शक व तिथी लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) श्रीज्ञानदेवांची गुरुभक्ती स्पष्ट करा.

२) श्रीज्ञानदेवांच्या सुकुमार व अर्थघन शब्दकलेविषयी लिहा.

३) श्रीज्ञानदेवांचा सगुणनिर्गुण विवेक स्पष्ट करा.

४. श्रीज्ञानेश्वरांच्या अभंगवाणीतील रसाविष्काराचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

१०

किंवा

'ज्ञानदेवे रचिला पाया' या उक्तीतील मर्म सप्रमाण उलगडून दाखवा.

५. श्रीज्ञानेश्वरांच्या साहित्यात काव्य आणि तत्त्वज्ञान यांचा समन्वय कसा प्रतीत होतो हे तुम्ही अभ्यासलेल्या साहित्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C) (Paper – IV)
Public Economics**

Day and Date : Friday, 22-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) Classical economists were _____ about public debt policy.
a) Favourable   b) Against   c) Neutral   d) All of the above
- 2) Public debt used for _____ purpose increases burden on economy.
a) Productive   b) Unproductive
c) a) and b)   d) None of the above
- 3) _____ is a direct tax.
a) Wealth tax   b) Property tax   c) Income tax   d) All of the above
- 4) Fiscal policy is implemented by _____
a) Central Bank   b) World Bank   c) Government   d) All of the above
- 5) _____ is an indirect tax.
a) Sell tax   b) Production tax
c) VAT   d) All of the above
- 6) Finance Commission established under _____ Article.
a) 140   b) 180   c) 280   d) 340
- 7) _____ recommended the expenditure tax in India.
a) Manmohan Singh   b) Amartya Sen
c) P. Chidambaram   d) T. T. Krishnamachari
- 8) In India the Finance Commission is established after every _____ year.
a) 1   b) 3   c) 5   d) 7

9) The concept of pump priming regarding public expenditure is introduced by _____

- a) Keynes and Lerner   b) Marshall and Pigou
c) Ricardo and Mill   d) Shulz and Harris

10) An important aim of fiscal policy in a developing economy is to create an _____ distribution of income in the society.

- a) Unequal   b) Equal
c) Low   d) High

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is burden of public debt ?
- 2) Define fiscal policy.
- 3) What is finance commission ?
- 4) What is stabilization policy ?
- 5) What is external debt ?
- 6) Define direct and indirect tax.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Principles of debt management.
- 2) Classical view on public debt.
- 3) Objectives of fiscal policy.
- 4) Fiscal sector reforms in India.
- 5) Problems of fiscal federalism.
- 6) Deflation and fiscal policy.

4. Explain the role of fiscal policy in economic development.

10

OR

Discuss about the centre-state financial relationship in India.

5. What is public expenditure ? State the causes of growth in public expenditure in India.

10

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : ८
- १) सार्वजनिक कर्जाचा भार म्हणजे काय ?
  - २) राज्यवित्तीय धोरणाची व्याख्या द्या.
  - ३) वित्त आयोग म्हणजे काय ?
  - ४) स्थिरता धोरण म्हणजे काय ?
  - ५) बाह्य कर्ज म्हणजे काय ?
  - ६) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष कराची व्याख्या द्या.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) कर्ज व्यवस्थापनाची तत्त्वे.
  - २) सार्वजनिक कर्जासंबंधीचा सनातनवादी दृष्टिकोण.
  - ३) राज्यवित्तीय धोरणाची उद्दिष्टे.
  - ४) भारतातील वित्तीय विभागाच्या सुधारणा.
  - ५) संघराज्य वित्तीय समस्या.
  - ६) मंदी आणि राज्यवित्तीय धोरण.
४. आर्थिक विकासातील राज्यवित्तीय धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- भारतातील केंद्र-राज्यवित्तीय संबंधाविषयी चर्चा करा.
५. सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय ? भारतातील सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा. १०

- 8) The Maharashtra Medical Council is _____ organization.
a) students'   b) trader'   c) farmers'   d) lawyers'
- 9) _____ committee was established for the study of regional imbalance.
a) Rajmanar   b) Mudaliyar   c) Swarnsingh   d) V. M. Dandekar
- 10) _____ has written the book "Chandwad Chi Shidori".
a) Tarabai Shinde   b) Mahatma Phule
c) Sharad Joshi   d) Raju Shetty

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**

- 1) State two groups from the Republican Party of India in Maharashtra.
- 2) State two demands of Feminist movement in Maharashtra.
- 3) Explain the direction of Farmers' movement.
- 4) State the names of influential political parties in the politics of Maharashtra.
- 5) Which techniques do the Pressure Groups use to grant their demands ?
- 6) State in brief about the trade unions.

3. Write short answers (**any four**) : **12**

- 1) Explain the role of B. J. P. regarding the Article 370.
- 2) State the three pressure groups in Maharashtra.
- 3) Comment on the regional imbalance in Maharashtra.
- 4) How does Sugar Lobby influence the politics of Maharashtra ?
- 5) State three similarities in Interest Group and Pressure Group.
- 6) Explain the direction of O. B. C. movement in Maharashtra.

4. Answer **any one** of the following : **10**

- 1) State the features of the political parties of Maharashtra.

OR

- 2) State the impact of inter-relation between political force and caste on politics of Maharashtra.

5. Explain in detail : **10**

- 1) Explain in detail the impact of alliance government on the politics of Maharashtra.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडे दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शविते.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) स्वाभिमानी शेतकरी संघटना या पक्षाची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) शरद जोशी   ब) राजु शेटी
क) सदाभाऊ खोत   ड) रघुनाथ पाटील
- २) महाराष्ट्राच्या राजकारणात _____ या जातीचा प्रभाव विशेष आहे.
अ) मुस्लीम   ब) धनगर   क) मराठा   ड) यापैकी नाही
- ३) इंटक ही _____ संघटना आहे.
अ) व्यापारी   ब) शेतकरी   क) विद्यार्थी   ड) कामगार
- ४) _____ मध्ये भा. ज. पा. ची स्थापना झाली.
अ) १९८०   ब) १९८१   क) १९८२   ड) १९८३
- ५) प्रत्येक दबाव गट हा _____ असतो.
अ) राजकीय पक्ष   ब) हितसंबंधी गट   क) संघटना   ड) यापैकी नाही
- ६) इ. स. १८८५ साली _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली अखिल भारतीय काँग्रेसची स्थापना झाली.
अ) इंदिरा गांधी   ब) पंडित नेहरू   क) अॅलन ह्यूम   ड) दादाभाई नौरोजी
- ७) इ. स. _____ मध्ये डॉ. आंबेडकरांनी मनुस्मृतीचे दहन केले.
अ) १९२७   ब) १८२७   क) १९३०   ड) १९४२
- ८) महाराष्ट्र मेडीकल कौन्सिल ही संघटना _____ आहे.
अ) विद्यार्थ्यांची   ब) व्यावसायिक
क) शेतकऱ्यांची   ड) वकिलांची
- ९) _____ ही समिती प्रादेशिक असमतोलाचा अभ्यास करण्यासाठी नियुक्त केली होती.
अ) राजमानर   ब) मुदलियार   क) स्वर्णसिंग   ड) वि. म. दांडेकर
- १०) चांदवडची शिदोरी हे पुस्तक _____ यांनी लिहिले.
अ) ताराबाई शिंदे   ब) महात्मा फुले   क) शरद जोशी   ड) राजु शेटी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया या पक्षातील महाराष्ट्रातील दोन गट सांगा.
- २) महाराष्ट्रातील स्त्रीवादी चळवळीतील दोन मागण्या सांगा.
- ३) शेतकरी चळवळीची दिशा स्पष्ट करा.
- ४) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील प्रभावी राजकीय पक्षांची नावे सांगा.
- ५) दबाव गट कोणत्या तंत्राने आपल्या मागण्या मान्य करतात.
- ६) व्यावसायिक संघटनांबद्दल थोडक्यात माहिती द्या.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) ३७० व्या कलमाबाबत भा. ज.प.ची भूमिका स्पष्ट करा.
- २) महाराष्ट्रातील तीन दबावगटांची नावे सांगा.
- ३) महाराष्ट्रातील प्रादेशीक असमतोलावर भाष्य करा.
- ४) शुगर लॉबी कशा प्रकारे महाराष्ट्राच्या राजकारणाला प्रभावित करित आहे ?
- ५) हितसंबंधी गट व दबाव गट यातील तीन साम्य सांगा.
- ६) महाराष्ट्रातील ओ. बी. सी. चळवळीची दिशा स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

- १) महाराष्ट्रातील राजकीय पक्ष पद्धतीची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

- २) राजकीय शक्ती आणि जात यांच्या परस्पर संबंधाचा महाराष्ट्राच्या राजकारणावरील परिणाम स्पष्ट करा.

५. सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

- १) महाराष्ट्राच्या राजकारणावर आघाडी सरकारचा झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015

मराठी (Paper – VII)

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९८० ते २०००)

Day and Date : Friday, 22-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) उज्वीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) 'वेड्या कविता' हा कवितासंग्रह कोणत्या कवीचा आहे ?
अ) सदानंद रेगे   ब) पु. शि. रेगे   क) वसंत बापट   ड) कुसुमाग्रज
- २) 'माझ्या जल्माची चित्तरकथा' हे आत्मचरित्र कोणाचे आहे ?
अ) दया पवार   ब) लक्ष्मण माने
क) शांताबाई कांबळे   ड) शंकरराव खरात
- ३) 'अनुभव विकणे आहे' हा कथासंग्रह कोणाचा आहे ?
अ) रंगनाथ पठारे   ब) श्याम मनोहर   क) भारत सासणे   ड) श्री. दा. पानवलकर
- ४) 'तुही यत्ता कंची' या कवितासंग्रहाचे कवी कोण आहेत ?
अ) दया पवार   ब) नामदेव ढसाळ
क) वामन निंबाळकर   ड) यशवंत मनोहर
- ५) 'कोण म्हणतं टक्का दिला' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत ?
अ) दत्ता भगत   ब) प्रशांत दळवी   क) संजय पवार   ड) अजित दळवी
- ६) 'दुस्तर हा घाट' या कादंबरीच्या लेखिका कोण आहेत ?
अ) अंबिका सरकार   ब) गौरी देशपांडे
क) कमल देसाई   ड) आशा बगे
- ७) 'झडीचे दिवस' हे ग्रामीण जीवन दर्शन घडविणारे पुस्तक कोणत्या लेखकाचे आहे ?
अ) अनंतराव पाटील   ब) वामन होवाळ
क) भास्कर चंदनशिव   ड) यापैकी नाही

P.T.O.

- ८) 'वाटा पळवाटा' हे नाटक कोणी लिहिले आहे ?
 अ) प्रेमानंद गज्वी
 ब) दत्ता भगत
 क) महेश एलकुंचवार
 ड) रामनाथ चव्हाण
- ९) 'करुणाष्टक' या कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत ?
 अ) श्री. ना. पेंडसे
 ब) व्यंकटेश माडगूळकर
 क) चि. अं. खानोलकर
 ड) भालचंद्र नेमाडे
- १०) 'आक्करमाशी' हे आत्मकथन कोणी लिहिले आहे ?
 अ) शरणकुमार लिंबाळे
 ब) दया पवार
 क) प्रज्ञा पवार
 ड) वामन होवाळ

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

- १) १९८० नंतरच्या चार स्त्री कथाकारांची नावे लिहा.
 २) रत्नाकर मनकरी यांची चार नाटके सांगा.
 ३) १९८० नंतर प्रयोगशील कथाकार म्हणून कोणाची नावे सांगितली जातात ?
 ४) १९८० नंतरची चार दलित आत्मकथनाची नावे लिहा.
 ५) १९८० नंतरचे प्रयोगशील कादंबरीकार कोण आहेत ? लिहा.
 ६) १९८० ते २००० या काळातील चार ग्रामीण कवींची नावे लिहा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) :

१०

- १) नारायण सुर्वे यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये लिहा.
 २) व्यंकटेश माडगूळकरांच्या कादंबरी लेखनाचे वेगळेपण सांगा.
 ३) जी. ए. कुलकर्णी यांच्या कथालेखनाची गुणवैशिष्ट्ये लिहा.

४. 'भ्रमनिरास आणि अर्थशून्यतेचे दर्शन' भाऊ पाध्ये यांच्या कादंबऱ्यांतून कसे घडते ते सविस्तर लिहा.

१०

किंवा

१९८० ते २००० या काळखंडातील दलित कवितेचे वेगळेपण सोदाहरण लिहा.

५. 'भालचंद्र नेमाडे यांच्या कादंबऱ्यांनी मराठी कादंबरी समृद्ध केली'. सविस्तर लिहा.

१०

SLR-G – 303

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – 7)
हिंदी साहित्य का इतिहास

Day and Date : Friday, 22-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

1) केशवदास ओरछा नरेश महाराज _____ की राजसभा में रहते थे ।

1) जयसिंह   2) प्रतापसिंह   3) इंद्रजीत   4) राजसिंह

2) 'नहिं पराग नहिं मधुर-मधु नहिं विकास इहिं काल' यह दोहा _____ ने लिखा है ।

1) भूषण   2) घनानंद   3) बिहारी   4) केशवदास

3) घनानंद के काव्य की मूल प्रेरक शक्ति _____ रही है ।

1) प्रेमिका सुजान   2) दरबारी संस्कृति   3) नादिरशाह   4) पारिवारिक जीवन

4) 'शिवराज भूषण' _____ की रचना है ।

1) घनानंद   2) भूषण   3) बिहारी   4) केशवदास

5) 'कर्मभूमि' उपन्यास के लेखक _____ हैं ।

1) यशपाल   2) राधाकृष्ण   3) अमृतलाल नागर   4) प्रेमचंद

6) गोपालराम गहमरी ने _____ प्रकार के उपन्यास लिखे ।

1) जासूसी   2) तिलस्मी   3) पौराणिक   4) ऐतिहासिक

7) _____ उपन्यास ने आँचलिक उपन्यासों की नींव डाली ।

1) धरती   2) कगार की आग   3) मैला आँचल   4) कब तक पुकारें

P.T.O.

- 8) 'तार सप्तक' काव्य संग्रह के संपादक _____ हैं ।
 1) पंत 2) अज्ञेय 3) प्रसाद 4) निराला
- 9) कहानी साहित्य में _____ कहानी को 'मील का पत्थर' माना जाता है ।
 1) उसने कहा था 2) कफन 3) पंच परमेश्वर 4) टीस
- 10) जैनेन्द्रकुमार ने _____ प्रकार के उपन्यास लिखे ।
 1) यथार्थवादी 2) सामाजिक
 3) मनोविश्लेषणात्मक 4) ऐतिहासिक

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए । 10

- 1) रीतिकाल के लिए कौनसे नाम प्रयुक्त हैं ?
 2) रीतिकाल के दो कवि एवं उनकी दो-दो काव्य-कृतियों के शीर्षक लिखिए ।
 3) छायावाद के प्रमुख चार आधारस्तंभ कौन हैं ?
 4) प्रेमचंद के उपन्यासों के नाम लिखिए ।
 5) प्रयोगवाद की एक विशेषता लिखिए ।
 6) संस्मरण किसे कहते हैं ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियों लिखिए । 10

- 1) आ. केशवदास ।
 2) मार्क्सवाद ।
 3) लेखक मोहनदास नैमिशराय ।

4. रीतिबद्ध, रीतिसिद्ध और रीतिमुक्त साहित्य की विषय वस्तु और शैलीगत प्रवृत्तियाँ लिखिए । 10

अथवा

हिंदी नाटक का उद्भव और विकास लिखिए ।

5. नई कविता की सामान्य प्रवृत्तियाँ लिखिए । 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ENGLISH
Postcolonial Literature (Paper – VII)

Day and Date : Friday, 22-5-2015

Total Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) Benjamin Zephaniah's 'The Race Industry' concentrates on
    - a) Cultural manipulation of colonisers
    - b) Patriotic feelings of colonized
    - c) Selflessness of colonisers
    - d) Self-esteemed citizens
  - 2) Benjamin Zephaniah's 'The British' employs _____ images.
    - a) Flower
    - b) Animal
    - c) Food
    - d) Elemental
  - 3) The dance form in Hawaii is
    - a) Samba
    - b) Benga
    - c) Hula
    - d) Ballet
  - 4) The man who saved the life of Wariinga twice was
    - a) Mwireri
    - b) Muturi
    - c) Gatuirai
    - d) Mwaura
  - 5) _____ said 'a thief is a witch and a witch is a thief'.
    - a) Wariinga
    - b) Muturi
    - c) Gaurai
    - d) Wangari
  - 6) _____ tells Rachel that she has a tumour in her stomach and she is not pregnant.
    - a) Nick
    - b) Calla
    - c) Dr. Raven
    - d) Father

3. A) Answer **any two** of the following questions in brief. **6**
- 1) What is cultural identity ?
  - 2) What is the difference between 'race' and 'ethnicity' ?
  - 3) What do you understand by the term 'decolonisation' ?
- B) Answer **any two** of the following questions in brief. **4**
- 1) Mention any two ethnic groups with their characteristic features.
  - 2) How does racial discrimination reflect in postcolonial literature ?
  - 3) What is 'identity crisis' ?
4. Answer **any one** of the following questions. **10**
- 1) Comment on the theme of class struggle in 'Devil on the Cross'.
  - 2) Comment on mother-daughter relationship represented in Margaret Laurence's 'A Jest of God'.
5. What are Homi Bhabha's views on cultural diversity and cultural differences ? **10**
-

SLR-G – 305

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XIV) (New)
Study of Special Form – Ragale

Day and Date : Friday, 22-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ರಗಳೆಯ ಕವಿ _____

- 1) ಕುವೆಂಪು   2) ಹರಿಹರ   3) ಪಂಪ   4) ರಾಘವಾಂಕ

2) ಬಸವಣ್ಣ _____ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಲಿಂಗ ಮಾಡಿದ.

- 1) ಬದನೆಕಾಯಿ   2) ನುಗ್ಗೆಕಾಯಿ   3) ಅವರೆಕಾಯಿ   4) ತೊಂಡೆಕಾಯಿ

3) ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಮುನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ _____

- 1) ಆಲೂಗಡ್ಡೆ   2) ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ   3) ಉಳ್ಳಿ   4) ಬದನೆಕಾಯಿ

4) ಹರಿಹರನ ಸೋದರಳಿಯ _____

- 1) ಮಾಯಿದೇವ   2) ರಾಘವಾಂಕ   3) ಬೊಮ್ಮಿದೇವ   4) ಬಸವಣ್ಣ

5) ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ವೃಷಭನೆಂಬ ಗಣಪನು _____ ಗೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಡಲು ಮರೆತನು.

- 1) ಕಾರ್ತಿಕ ಸ್ವಾಮಿ   2) ಸುಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ
3) ವಿನಾಯಕ ಸ್ವಾಮಿ   4) ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ

6) ಪುಷ್ಪ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ _____ ಹೂಗಳ ಮುಗುಳುಗಳಿಂದ ನಾಗಕುಂಡಲ ಇಡಲಾಯಿತು.

- 1) ಮೊಲ್ಲೆ   2) ಜಾಜಿ   3) ಕೆಂಜಾಜಿ   4) ಸಂಪಿಗೆ

7) ಹರಿಹರನ ಪ್ರಕಾರ ಬಸವಣ್ಣನ ಹೆಂಡದಿರ ಹೆಸರು _____

- 1) ನಾಗಮ್ಮ-ಭಾಗಮ್ಮ   2) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ-ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ
3) ಗಂಗಾದೇವಿ-ಮಾಯಿದೇವಿ   4) ನಾಗದೇವಿ-ನೀಲಾದೇವಿ

P.T.O.

8) ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ _____

- 1) ಹರಿಹರ   2) ರಾಘವಾಂಕ   3) ವಾಲ್ಮೀಕಿ   4) ಕುವೆಂಪು

9) ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಕಾವ್ಯದ ಛಂದಸ್ಸು _____

- 1) ಷಟ್ಪದಿ   2) ರಗಳೆ   3) ಸರಳರಗಳೆ   4) ಪ್ರಗಾಢ

10) ತಿರುನೀಲಕಂಠನ ಹೆಂಡತಿ ಹೆಸರು _____ .

- 1) ದಾನಮ್ಮ   2) ಮುತ್ತೈದೆ   3) ಗುಡ್ಡಮ್ಮ   4) ಕಮಲಮ್ಮ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಹರಿಹರನ ನಾಲ್ಕು ರಗಳೆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- 2) ರಗಳೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- 3) ವೃಷಭ ಮುಖನಿಗೆ ಶಿವ ಕೊಟ್ಟ ಶಿಕ್ಷೆ ಯಾವುದು ?
- 4) ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಗಾರನೊಬ್ಬನು ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಹೂಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದನು ?
- 5) ಪುಷ್ಪ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನವಪತ್ರಗಳೆಂದರೆ ಯಾವುವು ?
- 6) ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಮರುಗಿದನು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

10

- 1) ನಂಬಿಯಣ್ಣ
- 2) ಸಿದ್ದರಸ
- 3) ದಶರಥ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) 'ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ' ಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ದಶರಥನ ಹೆಂಡದಿರ ಪುತ್ರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

10

_____

SLR-G – 306

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
URDU (Entire) (Paper – VII) (New)
Urdu Shaeri 1857 ke Baad

Day and Date : Friday, 22-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the left indicate full marks.**

10

1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجئے :

(1) _____ کو راولپنڈی ساروش کیس میں ملوث کر کے جیل بھیجا گیا تھا۔

(مجاز فیض مخدوم سردار جعفری)

(2) نظم ”آوارہ“ _____ کی شاہکار تخلیق ہے۔

(فیض عظمت اللہ خان ن۔م۔راشد مجاز لکھنوی)

(3) علی سردار جعفری _____ سے وابستہ ہوئے تھے۔

(علی گڑھ تحریک رومانی تحریک ترقی پسند تحریک سائنٹفک سوسائٹی)

(4) مخدوم محی الدین کا پہلا شعری مجموعہ _____ کے نام سے مقبولیت

حاصل کر چکا ہے۔

(نقش فریادی بانگ درا سُرخ سویرا دستِ وفا)

(5) _____ فلمی دنیا سے وابستہ ہو کر فلمی دنیا میں بہت شہرت پائی۔

(میراجی مخدوم ساحر لدھیانوی ن۔م۔راشد)

- (۶) _____ ایک رومانی اور انقلابی شاعر تھے۔
(میراجی عظمت اللہ خاں ن۔ م۔ راشد مخدوم)
- (۷) ”اُردوے معلیٰ“ نے جاری کیا تھا۔
(حسرت موہانی جگر مراد آبادی فائق بدایونی ساحر لدھیانوی)
- (۸) _____ چودہ مصرعوں پر مشتمل نظم کہلاتی ہے۔
(گیت غزل ماہیا سانیٹ)
- (۹) _____ شاعری میں آزادی سے پہلے ہی ماہیا کی روایت موجود تھی۔
(گجراتی دکنی عربی پنجابی)
- (۱۰) ہندوستان میں _____ کے آغاز کے ساتھ ہی دوہا نگاری کا سلسلہ شروع ہوا۔
(۱۸ ویں صدی نویں صدی انیس ویں صدی بیسویں صدی)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) صنف ’دوہا‘ کی تعریف بیان کیجئے۔
- (۲) صنف ’گیت‘ سے کیا مراد ہے؟
- (۳) صنف ’سانیٹ‘ کا صحیح مفہوم واضح کیجئے۔
- (۴) صنف ’ماہیا‘ پر مختصر وضاحت کیجئے۔
- (۵) محمد علوی کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟
- (۶) فائق بدایونی کی کوئی دو شعری خصوصیات بیان کیجئے۔

- 10 ۳. مختصر سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی دو) :
- (۱) جدیدیت کے علمبردار شاعر ناصر کاظمی کی شعری خصوصیات واضح کیجئے۔
- (۲) اُردو کے روایت پرست غزل گو شاعر حسرت موہانی کی شاعری کا جائزہ لیجئے۔
- (۳) شکیب جلالی کی شعری خصوصیات پر نقد و تبصرہ کیجئے۔
- 10 ۳. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئے (کوئی ایک) :
- (۱) ترقی پسند ادبی تحریک کے اردو شاعری پر کیا اثرات رونما ہوئے؟ مفصل لکھئے۔
- (۲) ترقی پسند نظم گو شعراء میں مچا لکھنوی کی شاعری پر روشنی ڈالئے۔
- 10 ۵. اُردو کے علامت نگار شعراء کی شاعری کا تفصیلی جائزہ لیجئے۔
-

- 7) The Battle of First Panipat was fought in _____
A) 1556   B) 1526   C) 1761   D) 1857
- 8) The main sculpture in Kopeswar Temple at Khidrapur _____ is the main attraction for tourists.
A) Sabha Mandap   B) Swarg Mandap
C) Antar kash   D) Garbhagraha
- 9) The tumb at Samrat Aurangazeb is situated in _____ religious place.
A) Aurangabad   B) Ahamadnagar   C) Khultabad   D) Daultabad
- 10) Marshal law in Solapur was announced in _____
A) 1920   B) 1925   C) 1930   D) 1935

2. Write short answers on **any four** of the following : **8**

- 1) Explain the definition of Museum.
- 2) Art Section in Chhatrapati Shivaji Maharaj Vastusangrahalaya Mumbai.
- 3) Explain the Historical importance of Red Fort's regarding tourism.
- 4) Give the information about the Mysore Palace.
- 5) Write the impact of First Panipat War.
- 6) What is meant by Marshal Law ?

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) Documentation in Museum
- 2) Tourist importance of Jinji Fort
- 3) Tourist importance of Jaipur
- 4) Religious importance of Khultabad
- 5) Battle of Shrirangapattanam
- 6) Caves of Badami.

4. Discuss the aims and functions of the Museums. **10**

OR

State the importance of Chhatrapati Shivaji Maharaj Vastusangrahalaya Mumbai as the place of tourist interest.

5. Why the tourist are attracted towards the tourist place Ajanta ? Discuss. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) दुसऱ्या महायुद्धानंतर _____ उद्देशाने पर्यटनाला चालना मिळाली.
अ) परस्परांना समजावून घेणे   ब) धर्म प्रसार
क) शास्त्रीय प्रगती   ड) सांस्कृतिक प्रगती
- २) _____ पर्यटनाच्या साहाय्याने राष्ट्रीय एकात्मता साध्य केली जाते.
अ) वैयक्तिक   ब) प्रांतीय   क) बाह्य   ड) अंतर्गत
- ३) सृष्टी विभाग हे _____ या वस्तुसंग्रहालयाचे खास वैशिष्ट्य आहे.
अ) टाऊन हॉल - कोल्हापूर
ब) भवानी - औंध
क) राजा केळकर - पुणे
ड) छत्रपति शिवाजी महाराज - मुंबई
- ४) युरोपियन _____ चे वर्णन 'जिब्राल्टर ऑफ ईस्ट' असे केले.
अ) प्रतापगड   ब) रायगड   क) शिवनेरी   ड) जंजिरा
- ५) पर्यटकांचे आकर्षण असलेला 'जिंजी' हा किल्ला _____ या राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र   ब) बिहार   क) कर्नाटक   ड) तामिळनाडू
- ६) भारतातील _____ राज्यात श्रीरंगपट्टणम हे ऐतिहासिक स्थळ अस्तित्वात आहे.
अ) कर्नाटक   ब) आंध्रप्रदेश   क) महाराष्ट्र   ड) केरळ
- ७) पानीपतची पहिली लढाई _____ साली झाली.
अ) १५५६   ब) १५२६   क) १७६१   ड) १८५७
- ८) कोपेश्वर मंदिर खिद्रापूर येथील _____ हे मुख्य शिल्प पर्यटकांचे आकर्षण आहे.
अ) सभा मंडप   ब) स्वर्ग मंडप   क) अंतर कश   ड) गर्भगृह

९) _____ या धार्मिक स्थळावर सम्राट औरंगजेब यांची कबर अस्तित्वात आहे.

अ) औरंगाबाद   ब) अहमदनगर   क) खुल्ताबाद   ड) दौलताबाद

१०) सोलापूरमध्ये मार्शल लॉ (लष्करी कायदा) _____ मध्ये पुकारण्यात आला.

अ) १९२०   ब) १९२५   क) १९३०   ड) १९३५

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

१) वस्तुसंग्रहालयाच्या व्याख्या सांगा.

२) मुंबई येथील छत्रपति शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालयातील कला विभाग.

३) पर्यटनाच्या दृष्टीने लाल किल्ल्याचे ऐतिहासिक महत्त्व सांगा.

४) मैसूरच्या राजवाड्याची माहिती द्या.

५) पानीपतच्या पहिल्या युद्धाचे परिणाम लिहा.

६) मार्शल लॉ (लष्करी कायदा) म्हणजे काय ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा :

१२

१) वस्तुसंग्रहालयातील कागद्याचे (दस्तऐवत)

२) जिंजी किल्ल्याचे पर्यटन महत्त्व

३) जयपुरचे पर्यटन महत्त्व

४) खुल्ताबादचे धार्मिक महत्त्व

५) श्रीरंगपट्टणमची लढाई

६) बदामी येथील लेणी.

४. वस्तुसंग्रहालयाची उद्दिष्ट्ये आणि कार्य यांची चर्चा करा.

१०

किंवा

पर्यटकांच्या दृष्टीने मुंबई येथील छत्रपति शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालयाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

५. अजिंठा या पर्यटन स्थळाकडे पर्यटक का आकर्षित होताते चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

**M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C1) (Paper – IX)
Labour Economics**

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative. **10**
- 1) The Trade Union Act in India was passed in year
a) 1926   b) 1931   c) 1938   d) 1951
  - 2) The head office of International Labour Organization (ILO) is at
a) London   b) Paris   c) Geneva   d) New york
  - 3) The most important cause of industrial dispute is
a) Low wage rate   b) Holidays   c) Working hours   d) None of these
  - 4) When was established the first wage board in India ?
a) 1955   b) 1956
c) 1957   d) 1958
  - 5) The bargaining power of labour is
a) weak   b) strong   c) very strong   d) none of these
  - 6) Which measures can adopted for settling industrial disputes ?
a) Arbitration   b) Conciliation
c) Joint management council   d) All the above
  - 7) The Provident Fund Act is passed in year
a) 1947   b) 1948   c) 1951   d) 1952

९) महिला व बालकामगारांच्या समस्यांचे प्रमुख कारण _____ हे आहे .

अ) शासकीय धोरण

ब) मालकांचा दृष्टीकोन

क) औद्योगिक क्रांती

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

१०) निर्गमन निती हा _____ चा भाग आहे.

अ) व्यापारी धोरण

ब) संरक्षण धोरण

क) उदारीकरण धोरण

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

१) कामगार संघटना म्हणजे काय ?

२) लवाद म्हणजे काय ?

३) सामुदायिक वाटाघाटी म्हणजे काय ?

४) सामाजिक विमा म्हणजे काय ?

५) बालकामगार म्हणजे काय ?

६) स्वेच्छा निवृत्ती म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार).

१२

१) भारतातील कामगार संघटनांचे दोष

२) भारतातील श्रम कायदे

३) सामाजिक सुरक्षितता

४) स्त्री कामगार

५) कामगार कल्याण

६) जागतिकीकरण आणि रोजगार.

४. औद्योगिक कलह म्हणजे काय ? भारतातील औद्योगिक कलहाची कारणे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

जागतिकीकरणाचे भारतीय कामगारावरील परिणाम स्पष्ट करा.

१०

५. बाल कामगारांच्या समस्या कोणत्या ? बालकामगारांच्या समस्या सोडविण्यासाठी तुम्ही कोणते उपाय सुचवाल.

१०

SLR-G – 31

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV-A)

एका लेखकाचा अभ्यास : अर्वाचीन लेखक : डॉ. द. ता. भोसले

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks :50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) गरीब माणसाचे आयुष्य छोटे करणारा काळ कोणता ?
(दुष्काळ / वर्तमानकाळ / भूतकाळ / भविष्यकाळ)
- २) द. ता. भोसले यांची पहिली प्रेयसी कोणती ?
(साहिली / काहिली / बैलगाडी / सायकल)
- ३) धुंद करणारे निसर्गदेवीचे रसरूप दर्शन कोणत्या महिन्यात घडते ?
(वैशाख / आषाढ / श्रावण / भाद्रपद)
- ४) कोणाच्या प्रपंचाची राखरांगोळी झालेली 'निवडणूक' कथेत पहायला मिळते ?
(चांगा महार / भाऊसाहेब / कान्होजीराव / देसाई)
- ५) आणीबाणीच्या काळात पुढीलपैकी कोणाला तुरुंगवास झाला होता ?
(तात्या देशपांडे / तात्या कुलकर्णी / विनायक करमरकर / राम मनोहर)
- ६) लहान मुलांचे भावविश्व कोणत्या कथेतून उलगडून दाखविले आहे ?
(झुंज / जहाज / जन्म / विनवणी)
- ७) 'लोकोत्तर गाडगेबाबा : जीवन आणि कार्य ' या ग्रंथास कोणाची प्रस्तावना आहे ?
(निळू फुले / डॉ. श्रीराम लागू / आण्णा हजारे / आनंद यादव)
- ८) गाडगेबाबाचे वडील झिंगराजीचा मृत्यू कोठे झाला ?
(आपेत्राव / कोतेगाव / जातेगाव / शेणगाव)

P.T.O.

९) गाडगेबाबांच्या आईचे नाव काय होते ?

(कांताबाई / कुंताबाई / चंद्राबाई / सखबाई)

१०) 'लोकोत्तर गाडगेबाबा : जीवन आणि कार्य ' हा द. ता. भोसले यांचा ग्रंथ कोणत्या साली प्रकाशित झाला ?

(२००७ / २००८ / २००९ / २०१०)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) 'विठ्ठलाचा स्मरण' या लेखाचे दोन विशेष लिहा.

२) 'तालीम-ग्रामसंस्कृतीचे शक्तिपीठ' मधील दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

३) श्रीधरपंतांच्या मानसिक स्थितीचे दोन पैलू सांगा.

४) देसायाच्या वासनांध वृत्तीचे दर्शन 'बाजार' च्या आधारे घडवा.

५) गाडगेबाबांची विरक्त वृत्ती याविषयी लिहा.

६) 'लोकोत्तर गाडगेबाबा : जीवन आणि कार्य ' चे दोन भाषिक विशेष सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) 'बाळमुठीतील दिवस' या ललितगद्य लेखनातून आढळणारे ग्रामसंस्कृतीचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

२) 'पाऊस' कथासंग्रहातील मानवी जीवन जगण्याच्या विविध तऱ्हांचा थोडक्यात परामर्श घ्या.

३) गाडगेबाबांच्या जीवन तत्त्वप्रणालीचा समाज जीवनावरील परिणाम स्पष्ट करा.

४. 'भूक, दारिद्र्य, उपासमार आणि शोषण या घटकांचा प्रत्यय द. ता. भोसले यांच्या कथांतून पावलोपावली येतो' या विधानाचा 'पाऊस'च्या आधारे सविस्तर आढावा घ्या.

१०

किंवा

भावजीवनाचे प्रत्ययकारी चित्रण करणारे लेखन म्हणून 'बाळमुठीतील दिवस' या द. ता. भोसले यांच्या ललितगद्य लेखनाचे विशेष सांगा.

५. 'लोकोत्तर गाडगेबाबा : जीवन आणि कार्य 'च्या आधारे गाडगेबाबांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विशेष साधार सांगा.

१०

Seat No.	
----------	--

**M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group – D1) (Paper – IX)
Western Political Thought**

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer to the following : **10**
- 1) According to _____, the public good ought to be the object of the legislature.
a) Hobbes   b) Plato   c) Marx   d) Bentham
  - 2) According to John Rawls, justice is _____
a) One person, one duty, one class, one work
b) Fairness
c) Proportionate equality
d) The interest of the strong
  - 3) Karl Marx does not believe in _____
a) Human consciousness determines social existence
b) Ideas are the reflections of the interplay
c) The base determines the super structure
d) Matter is active and dynamic
  - 4) The concept of surplus value has been propounded by _____
a) Hegel   b) Karl Marx   c) Laski   d) Bentham
  - 5) _____ is utopian socialist thinker.
a) Saint Sayman   b) Karl Marx
c) Laski   d) Lenin
  - 6) _____ is democratic socialist thinker.
a) Herold Laski   b) Karl Marx
c) Mao   d) Bentham

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय लिहा.

10

- 1) सार्वजनिक कल्याण हे विधीमंडळ सदस्याचे ध्येय असले पाहिजे असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) हॉब्ज   ब) प्लेटो   क) मार्क्स   ड) बेंथॅम
- 2) जॉन रॉल्सच्या मते, न्याय म्हणजे _____
अ) एक व्यक्ती, एक कर्तव्य, एक वर्ग, एक कार्य
ब) निष्पक्षपातीपणा
क) संख्येच्या प्रमाणात समान संधी
ड) बलवानाचे हित
- 3) _____ वर कार्ल मार्क्सचा विश्वास नव्हता.
अ) मानवी चैतन्य सामाजिक अस्तित्वाचे निर्धारण करते
ब) विचार भौतिक शक्तींच्या परस्परक्रियांचे प्रतिबिंब असतात
क) पाया इमारतीवर प्रभाव पाडतो
ड) भौतिक वस्तू क्रियाशील आणि गतिमान असते
- 4) अतिरिक्त मूल्याचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) हेगेल   ब) कार्ल मार्क्स   क) लास्की   ड) बेंथॅम
- 5) _____ हा मनोराज्यमय समाजवादी विचारवंत आहे.
अ) सेंट सायमन   ब) कार्ल मार्क्स
क) लास्की   ड) लेनीन
- 6) _____ हा लोकशाही समाजवादी विचारवंत आहे.
अ) हेरॉल्ड लास्की   ब) कार्ल मार्क्स
क) माओ   ड) बेंथॅम
- 7) 'थेअरी ऑफ टू कन्सेप्टस् ऑफ लिबर्टी' हा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) हेरॉल्ड लास्की   ब) कार्ल मार्क्स
क) इसाया बर्लिन   ड) कार्ल पॉपर
- 8) 'ओपन सोसायटी अँड इटस् इनीमीज' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) इसाया बर्लिन   ब) कार्ल पॉपर
क) जॉन रॉल्स   ड) कार्ल मार्क्स

- 9) जे. एस. मिल यांनी _____ ग्रंथात समाजवादासंबंधी विचार मांडले आहेत.
 अ) ऑन लिबर्टी ब) पॉलिटिकल इकॉनॉमी
 क) युटिलिटीरॅनिझम ड) रिप्रेझेंटेटिव गव्हर्नमेंट
- 10) कार्ल मार्क्स यांनी _____ हा ग्रंथ लिहिला नाही.
 अ) जर्मन आइडिओलॉजी ब) क्रिटिक ऑफ दि गोटा प्रोग्राम
 क) पेरिस मॅनुस्क्रिप्ट्स ड) सायन्स ऑफ लॉजिक

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) जॉन रॉल्सच्या न्यायाच्या सिद्धांताची तत्त्वे सांगा.
- 2) मिलच्या स्वातंत्र्य संकल्पनेच्या मर्यादा सांगा.
- 3) नैसर्गिक अधिकार म्हणजे काय ?
- 4) नववसाहतवाद म्हणजे काय ?
- 5) भांडवलशाही अवस्थेमधील दोन वर्ग कोणते ?
- 6) विरोध विकासाचे तत्त्व सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) मार्क्सची वर्गविरहीत समाजाची संकल्पना.
- 2) कार्ल पॉपरचे लोकशाहीविषयी विचार.
- 3) बेंथॅमचा उपयुक्ततावाद.
- 4) लोकशाही समाजवादाची तत्त्वे
- 5) ग्रामसीची प्रभुत्वाची संकल्पना.
- 6) जे. एस. मिलचे व्यक्तीगत स्वातंत्र्याविषयी विचार.

4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

10

अ) लास्कीचे लोकशाही समाजवादासंबंधी विचार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कार्ल मार्क्सचे क्रांतीविषयी विचार स्पष्ट करा.

5. खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

10

मार्क्सच्या वर्गसंघर्षाच्या सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करा.

SLR-G – 311

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (Paper – VIII (अ)) (New)
एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास – आत्मचरित्र

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) एके दिवशी विठ्ठल उमप शाळते गेले नाही म्हणून गुरुजींनी त्यांना आणायला कोणत्या शिपायाला घरी पाठवले ?
अ) माने   ब) काळे   क) मोरे   ड) शिंदे
- २) शाहीर उमप यांचे पूर्वज मूळचे कुठले आहेत ?
अ) औरंगाबाद   ब) नगर   क) सोलापूर   ड) नागपूर
- ३) 'माझी आई भीमाई' हा गीतसंग्रह कोणी लिहिला आहे ?
अ) विठ्ठल उमप   ब) शाहीर फाटे   क) कृष्णाबाई सुर्वे   ड) दुर्गा भागवत
- ४) कृष्णाबाईंच्या आजीचे अस्थिविसर्जन कोणत्या ठिकाणी केले ?
अ) नगर   ब) पंढरपूर   क) नाशिक   ड) आळंदी
- ५) नारायण सुर्वे हे कोणाचे मानसपुत्र होते ?
अ) तात्यासाहेब शिरवाडकर   ब) आप्पासाहेब डंगे
क) मामासाहेब वदेकर   ड) अण्णा शिंदे
- ६) नारायण सुर्वे रशियाचा दौरा आटपून भारतात परत येताना कोणाला सोबत घेवून आले ?
अ) कृष्णाबाई सुर्वे   ब) गेल ऑम्वेट   क) शीलवती केतकर   ड) स्नेहलता प्रधान
- ७) कृष्णाबाईंची आत्या गिरणीत कसले काम करित होती ?
अ) फिटर   ब) वॉशर   क) मुकादमीण   ड) लेबर

P.T.O.

८) शाहीर फाटे यांनी भटकंती हे पुस्तक कोणाच्या चरणी अर्पण केले आहे ?

अ) कार्ल मार्क्स   ब) महात्मा गांधी   क) जॉन स्टुअर्ट मिल   ड) म. फुले

९) पत्रा तालीम कोणत्या मास्तरांमुळे गाजली असे शाहीर फाटे म्हणतात ?

अ) डांगे   ब) काळे   क) महादेव मास्तर   ड) जगन्नाथ मास्तर

१०) सोलापूरात रविंद्र संगीत बालमेळ्याने कुणाचे संमेलन भरवले होते ?

अ) कादंबरीकार   ब) विनोदी साहित्य   क) विज्ञान साहित्य   ड) नकलाकार

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (६ पैकी ५) :

१०

१) शाहीर उमप यांनी लोकनाट्य सादरीकरणाची कोणती दोन लक्षणे सांगितली ?

२) विठ्ठल उमप यांच्यातल्या लोककलाकाराची नांदी कोठून सुरू झाली ?

३) कोर्टात लग्न करण्यासाठी जाताना कृष्णाबाई कोणते कारण सांगून घराबाहेर पडल्या ?

४) मूळच्या अमेरिकेच्या असलेल्या गेल ऑमवेटने कोणाशी लग्न केले ?

५) शाहीर फाटे यांच्या कला जीवनाची सुरुवात कशाने झाली असे ते सांगतात ?

६) शाहीर फाटे मुंबईच्या चौपाटीचा कोणता अर्थ सांगतात ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) विठ्ठल उमप यांनी सकाळी उठून शिस्त लागण्यासाठी वडिलांनी काय काय करायला सांगितले होते ?

२) कोणत्या गोष्टी शिकवून मी मास्तरांना घडवले असे कृष्णाबाई म्हणतात ?

३) शाहीर फाटे शाहीर अमर शेख यांच्याबद्दल कोणती माहिती सांगतात ?

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १) :

१०

१) 'फू बाई फू' आत्मचरित्रातून शेवटच्या भागात शाहीर उमप स्वतःच्या खडतर जीवनाबद्दल सांगत कलाकारांना कोणता संदेश देतात ते सविस्तर सांगा.

किंवा

२) कृष्णाबाई सुर्वे पती नारायण सुर्वेची कोणती गुणवैशिष्ट्ये विविध प्रसंगातून सांगतात.

५. दीर्घोत्तरी प्रश्न :

१०

शाहीर फाटे यांच्या भटकंतीमधून कलावंताचे जीवन कसे व्यक्त झाले आहे हे तपशीलांसह सांगा.

SLR-G – 312

Seat
No.

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
MARATHI (New)
Aadhunik Gadya (Paper – VIII (B))

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'आर्त' मधील कोणत्या कथेस संगीताची पार्श्वभूमी आहे ?

अ) बाबाची आई

आ) अनोळखी

इ) अवकाश

ई) जन्म

२) 'आर्त' मधील कोणत्या कथेत 'वडिलांचे आणि मुलीचे नाते मायलेकीसारखेच असावे', असा विचार व्यक्त झाला आहे ?

अ) जन्म

आ) श्रद्धा

इ) बाबाची आई

ई) रूट्स

३) 'आवर्तन' ही कादंबरी कोणी लिहिली ?

अ) मोनिका गजेंद्रगडकर

आ) रेखा बैजल

इ) आशा बगे

ई) सानिया

४) 'शिल्प' ही साहित्यकृती कोणाची आहे ?

अ) गौरी देशपांडे

आ) मोनिका गजेंद्रगडकर

इ) सानिया

ई) कविता महाजन

५) सानियाचे मूळ नाव काय आहे ?

अ) मेघना पेठे

आ) सुनंदा बलरामन

इ) सुधा मूर्ती

ई) सुधाचंद्रन

P.T.O.

६) सानियाची पहिली साहित्यकृती कोणती ?

अ) शोध

आ) स्थलांतर

इ) भूप

ई) अशी वेळ

७) 'आर्त' हा कथासंग्रह प्रथम कोणत्या साली प्रकाशित झाला ?

अ) इ.स. २००४

आ) इ.स. २००८

इ) इ.स. २०११

ई) इ.स. २०१४

८) जान्हवीचे स्वप्न कोणते होते ?

अ) आभियंता होणे

आ) शिक्षक होणे

इ) लेखिका होणे

ई) डॉक्टर होणे

९) सदाशिवनने जान्हवीकडे कोणाच्या इच्छेनुसार लग्नाचा प्रस्ताव ठेवला ?

अ) अम्मा

आ) कार्तिक

इ) विक्रम

ई) अनिकेत

१०) राधाच्या आईची घुसमट कोणत्या कारणाने होते ?

अ) मुलगी हॉस्टेलवर राहते म्हणून

आ) नोकरीची संधी मिळत नाही म्हणून

इ) पतीच्या बौद्धिक दौर्बल्यामुळे

ई) सासूशी पटत नसल्याने

२. दोन किंवा तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतीही पाच) :

१०

१) लग्नानंतर शिक्षणाची इच्छा व्यक्त करणाऱ्या जान्हवीला पतीकडून कोणती प्रतिक्रिया मिळाली ?

२) जान्हवीच्या वाचनास सदाशिवनकडून कसा प्रतिसाद मिळत असे ?

३) राघवनशी लग्न झाले तेव्हा जान्हवी दुःखी का झाली ?

४) 'श्रद्धा' या कथेचे मध्यवर्ती सूत्र कोणते ते लिहा.

५) 'स्त्री' मनातील ओलावा प्रकट करणारा 'आर्त' मधील एखादा प्रसंग कोणता ते लिहा.

६) मोनिका गजेंद्रगडकरांच्या कथांमधून आलेल्या स्त्री पात्रांचे स्वभाव विशेष नोंदवा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन) : १०
- १) सानियाच्या निवेदनशैलीचे विशेष स्पष्ट करा.
  - २) 'अवकाश' या शीर्षकाची यथार्थता स्पष्ट करा.
  - ३) 'आर्त' मधील पुरुष पात्रांच्या चित्रणाविषयी लिहा.
४. 'कथेची पार्श्वभूमी अथवा विषय कुठलाही असला तरी 'आर्त' मधील कथा मानवी भावविश्वाशी नाते जोडते'. या मताचा परामर्श द्या. १०

किंवा

- 'जान्हवींच्या व्यक्तिरेखेचे विविध पैलू उलगडत 'अवकाश' या साहित्यकृतीचे मूल्यमापन करा.
५. 'मानवी' नातेसंबंधाच्या चिंतनाची कथा म्हणजे 'आर्त' ही साहित्यकृती होय ? या विधानाची साधार मीमांसा करा. १०
-

SLR-G – 313

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015

मराठी (पेपर – ८ (क))

मराठी भाषिक कौशल्य व व्याकरण

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Max. Marks : 50

Time: 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) ग्रंथपरीक्षणात सकसपणा आणण्यासाठी कशाचा अभ्यास आवश्यक आहे ?

अ) उपयुक्त संदर्भ

ब) वाचक

क) प्रकाशन व्यवसाय

ड) राजकीय

२) 'ग्रंथपरीक्षण: काही विचार' या पुस्तकाच्या लेखकाचे नाव लिहा

अ) रवींद्र पिंगे

ब) वि. शं. चौघुले

क) वि. स. खांडेकर

ड) फ. मुं. शिंदे

३) मुलाखतीतून संवाद साधताना वातावरण कसे असावे ?

अ) गंभीर

ब) तणावाचे

क) दहशतीचे

ड) खेळीमेळीचे

४) मुलाखतीसाठीचे प्रश्न कसे असावेत ?

अ) संदिग्ध आणि पल्लेदार

ब) अडचणीत आणणारे

क) लहान आणि नेमके

ड) मनोरंजक

५) जे शब्द सर्व प्रकारच्या नामांच्याऐवजी येतात त्यांना काय म्हणतात ?

अ) नाम

ब) सर्वनाम

क) सामान्य नाम

ड) विशेष नाम

६) सव्यय म्हणजे काय ?

अ) अपूर्ण

ब) पूर्ण

क) अविकारी

ड) विकारी

P.T.O.

- ७) त्यांचा धाकटा मुलगा आज क्रिकेटच्या सामन्यात चांगला खेलला. – विधेय ओळखा.
 अ) खेलला   ब) मुलगा   क) त्याचा   ड) यापैकी नाही
- ८) होकारार्थी वाक्याला काय म्हणतात ?
 अ) नादरूपी   ब) विनोदरूपी   क) करणरूपी   ड) अकरणरूपी
- ९) मुलाखत लिहून झाल्यावर कोणती बाब आवश्यक आहे ?
 अ) सही   ब) तोंडी संमती   क) गोपनियता   ड) गौप्यस्फोट
- १०) नवप्रकाशित पुस्तकांवरील ताजी प्रतिक्रिया असे कशाला म्हटले जाते ?
 अ) प्रस्तावना   ब) निबंध   क) ग्रंथपरीक्षण   ड) टिप्पणी

२. थोडक्यात उत्तरे द्या (सहा पैकी पाच प्रश्न) :

१०

- १) वाङ्मयीन नियतकालीकातील ग्रंथपरीक्षणाचा दृष्टिकोण लिहा.
 २) मुलाखती कोणकोणत्या माध्यमांसाठी घेतल्या जातात ?
 ३) स्वार्थी वाक्य म्हणजे काय ?
 ४) शब्दयोगी अवयवाची दोन उदाहरणे लिहा.
 ५) मुलाखत शब्दाचा अर्थ लिहा.
 ६) शब्द म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन प्रश्न) :

१०

- १) ग्रंथपरीक्षणाची भाषा कशी असावी ते लिहा.
 २) मुलाखतीचे स्वरूप लिहा.
 ३) संयुक्तवाक्य म्हणजे काय ? उदाहरणांसह लिहा.

४. अ) शब्दांच्या जातीचे स्वरूप उदाहरणांसह लिहा.

१०

किंवा

ब) ग्रंथपरीक्षणाच्या वेगवेगळ्या भूमिका व प्रकार लिहा

५. मुलाखतलेखनाच्या पद्धतीचा परामर्श द्या.

१०

SLR-G – 314

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (New)

प्रश्नपत्र क्र.8-व्यावसायिक वर्ग-ग अनुवाद : सिद्धांत और प्रयोग

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**
- 1) अनुवाद कार्य में _____ का स्थान केंद्रीय है ।
1) भाषा   2) विचार   3) ज्ञान   4) कोश
  - 2) 'अनुवाद कला' ग्रंथ के लेखक _____ है ।
1) डॉ. नगेंद्र   2) डॉ. जी. गोपीनाथन
3) डॉ. चतुर्वेदी   4) डॉ. भोलानाथ तिवारी
  - 3) प्रशासनिक पत्र _____ प्रकार के होते हैं ।
1) दो   2) तीन   3) चार   4) अनेक
  - 4) 'विधि' का समानार्थी शब्द _____ माना जाता है ।
1) न्याय   2) लॉ अथवा कानून 3) न्यायालय   4) न्यायाधीश
  - 5) अच्छे अनुवादक का महत्वपूर्ण गुण _____ है ।
1) ज्ञान   2) उपाधि
3) भाषा अधिकार   4) शिक्षा
  - 6) तकनीकी अनुवाद में _____ शब्दावली का प्रयोग किया जाता है ।
1) साहित्यिक   2) वैचारिक   3) प्राचीन   4) तकनीकी
  - 7) शब्दकोशों के _____ प्रकार होते हैं ।
1) पाँच   2) छः   3) सात   4) आठ
  - 8) निम्न में से _____ बैकिंग अनुवाद की विशेषता है ।
1) विस्तृतता   2) सौंदर्यात्मकता   3) संक्षिप्तता   4) ध्वन्यात्मकता

P.T.O.

9) पारिभाषिक शब्दों में _____ का समावेश होता है ।

- 1) विचार   2) भावना   3) तत्त्व   4) प्रमुख विचार या भावना

10) मशीनी अनुवाद के प्रमुख सोपान _____ हैं ।

- 1) दो   2) तीन   3) चार   4) पाँच

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लिखिए :

10

- 1) अनुवाद के साहित्येतर क्षेत्र कौनसे है ?
- 2) लिप्यंतरण किसे कहते हैं ?
- 3) अनुवाद के प्रमुख उपकरण कौनसे है ?
- 4) विज्ञापन के अनुवाद में कौनसी समस्याएँ आती है ?
- 5) पुनरीक्षण के चार सोपान कौनसे है ?
- 6) मशीनी अनुवाद में कौनसी त्रुटियाँ है ?

3. अ) निम्नलिखित मराठी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए ।

5

रवींद्रनाथांनी एका महान उद्देशपूर्तीचे कार्य केले. त्यांनी संपूर्ण मानवजातीला सहानुभूती, सत्य आणि प्रेमसूत्रात बांधले. विश्वभारती हे त्यांचे आंतर्राष्ट्रीय विद्यापीठ आहे, ज्यात संपूर्ण विश्व समावले आहे. या संस्थेने विद्यार्थ्यांना आंतर्राष्ट्रीयत्वाचे प्राथमिक शिक्षण दिले व ते समाजविण्याचा प्रयत्न केला. परस्पर संबद्ध मानव जातीचे खरे स्वरूप, सभ्यतेची गूढ सूत्रे त्यांनी सांगितली, जी पौरात्य आणि पाश्चिमात्यांना एकतेच्या सूत्रात बांधू शकतील.

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए ।

5

Pt. Jawaharlal Nehru become a historian by accident. His historical works belong to the genre known as prison literature. It was because he was put way., in prisons by the British Government because he whipped up the national fervour of the people and this challenged the seat of power. In prison he could take to his role as a historian. He had plenty of time on hand where others might have 'killed time' by indolence and passivity.

4. अनुवाद की प्रक्रियागत स्थितियों का विवेचन कीजिए ।

10

अथवा

अनुवाद की प्रासंगिकता एवं व्यावसायिक परिदृश्य को विशद कीजिए ।

5. अनुवादक के प्रमुख गुणों का विवेचन कीजिए ।

10

SLR-G – 315

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HINDI (Paper – VIII)**

साहित्यिकवर्ग –ख : नाटक और रंगमंच

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के निचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

1) _____ नाटक जयशंकर प्रसाद का है।

1) प्रम जोगिनी   2) चन्द्रावली   3) नीलदेवी   4) प्रायश्चित

2) भारतेन्दु का _____ मौलिक नाटक है।

1) भारत दुर्दशा   2) मुद्राराक्षस   3) रत्नावली   4) कर्पूरमंजरी

3) नाट्योत्पत्ति विषयक सबसे प्राचीन मत _____ का है।

1) भारतेन्दु   2) भरतमुनि   3) डॉ. भार्गव   4) डॉ. ओझा

4) संती _____ बस्ती में रहती थी।

1) वाल्मीकि   2) शास्त्री   3) डोम   4) सवर्ण

5) शेरसिंह गांव का _____ था।

1) पुजारी   2) गुण्डा   3) दलित   4) सरपंच

6) _____ नाटक में टीकमगठ गांव का चित्रण है।

1) इला   2) आषाढ का एक दिन

3) एक दलित डिप्टी कलेक्टर   4) हैलो कामरेड

P.T.O.

- 7) रतनलाल को घर पर मिलने _____ आ जाते है ।
 1) चमनलाल   2) सुखवीर यादव   3) चतुरसिंह   4) रामदीन
- 8) _____ के लिए पुत्रकामेष्टि का यज्ञ किया था ।
 1) मनु   2) वशिष्ठ   3) सुद्युम्न   4) विद्याधर
- 9) _____ के संकल्प से ही कन्या जन्मी है ।
 1) महादेवी   2) चंद्रिका   3) सुमति   4) इला
- 10) _____ इला का बेटा है ।
 1) विद्याधर   2) पुरूखा   3) वशिष्ठ   4) महामंत्री

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच वाक्यों में लिखिए। 10

- 1) सुद्युम्न संन्यास लेने का निर्णय क्यों लेता है ?
- 2) शरवणवन में जाने पर सुद्युम्न को प्रकृति का कौन-सा रूप अच्छा लगता है ?
- 3) जानकी अपने पिता का नाम क्यों नहीं बताती ?
- 4) बेटा डिप्टी कलेक्टर बनाने पर माँ कौन सी अपेक्षाएँ जाहिर करती है ?
- 5) मंदिर-प्रवेश की बात किसने और क्यों की ?
- 6) कालिया का कालाराम मंदिर-प्रवेश के बारे में क्या मत था ?

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 10

- 1) हां बेटा, उनके वगैर तो हम लोग रह भी नहीं सकते हैं । अब उनका मजदूरी करना बन्द हो जायेगा । सुख चैन की जिन्दगी जियेंगे काफी बूढ़े हो गये हैं ।
- 2) “अनपढ़, गंवार औरत, तू मुझे शिक्षा दे रही है । एक डिप्टी कलेक्टर को एक मूर्ख औरत शिक्षा दे रही है ।”
- 3) “मैं अपनी बेटा से ज्यादा प्यार दूंगी । यह एक सतायी हुई लड़की है । मैं इसको अपनाकर अपने पति रतनलाल के पापों का पायश्चित करूंगी ।”

4. ‘श्रद्धा हारी हुई स्त्री हैं ।’ इला नाटक के आधार पर समीक्षा कीजिए। 10

अथवा

‘इला’ नाटक की रगशिल्पगत विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए ।

5. ‘कालिया क्रांतिकारी युवक का प्रतिनिधित्व करता है ।’ उजास नाटक के आधार पर समीक्षा कीजिए। 10

SLR-G – 317

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) Examination, 2015
HINDI (New) (Paper – VIII)
प्रश्नपत्र क्र. 8 – साहित्यिक वर्ग (ग) भारतीय साहित्य

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10
- 1) महाश्वेतादेवी के उपन्यासों में _____ चेतना मिलती है।
1) कलावादी   2) जनधर्मी   3) मिथकीय   4) धार्मिक
  - 2) 'अग्निगर्भ' उपन्यास _____ को समर्पित है।
1) बिरसा मुंडा   2) सिनगी दर्ई   3) अलबर्ट   4) ओमप्रकाश
  - 3) 'अग्निगर्भ' उपन्यास सन् _____ को प्रकाशित हुआ है।
1) 1970   2) 1972   3) 1978   4) 1980
  - 4) काली साँतरा _____ का आदमी है।
1) जनता   2) शासन   3) पुलिस   4) जमींदार
  - 5) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में _____ चेतना मिलती है।
1) गांधीवादी   2) व्यक्तिवादी   3) साम्यवादी   4) धार्मिक
  - 6) जयकांतन ने _____ भाषा के कथा साहित्य को नया मोड़ दिया।
1) हिंदी   2) तमिल   3) कन्नड   4) बाँगला
  - 7) 'अधूरे मनुष्य' कहानी संग्रह में _____ चेतना मिलती है।
1) व्यक्तिवादी   2) मानवतावादी   3) नारी   4) दलित
  - 8) गणेश अय्यर की माँ का नाम _____ है।
1) मन्नो   2) रंजो   3) अंजो   4) गौरी

P.T.O.

9) आलमु _____ कहानी का पात्र है।

1) अधूरे मनुष्य

2) मौत एक भाषा है

3) दिन की एक पैसेंजर गाडी में

4) अग्निगर्भ

10) _____ के शरीर और दिमाग का संबंध टूटता है।

1) रवि

2) आलमु

3) जानकी

4) काली साँतरा

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार-पाँच पंक्तियों में लिखिए।

10

1) महाश्वेतादेवी के उपन्यासों की विशेषताएँ लिखिए।

2) मातो को गुस्सा क्यों आता है ?

3) 'अग्निगर्भ' के पात्रों का वर्गीकरण लिखिए।

4) जयकांतन के कहानियों की विशेषताएँ लिखिए।

5) 'अधूरे मनुष्य' कहानी कौनसा संदेश देती है।

6) आलमु की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

3. टिप्पणियाँ लिखिए। (किन्हीं दो) :

10

1) 'अग्निगर्भ' उपन्यास में देशकाल

2) बसाई टुडू

3) 'अग्निगर्भ' उपन्यास का कथ्य

4. 'अधूरे मनुष्य' कहानी की समीक्षा कीजिए।

10

अथवा

'दिन की एक पैसेंजर गाड़ी' में अभिव्यक्त करूणा को स्पष्ट कीजिए।

5. 'अग्निगर्भ' उपन्यास का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

10

SLR-G – 318

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – VIII) (Elective – A)
Translation Studies

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All the questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by choosing correct alternative : 10
- 1) The poem 'In the Sugarcane Fields' throws light on the problems of the workers in the country _____
    - a) England
    - b) France
    - c) Germany
    - d) Mauritius
  - 2) There is no _____ in the temple or church is the bitter truth.
    - a) Man
    - b) Demon
    - c) Animal
    - d) God
  - 3) Harivansh Rai Bachchan was a professor of
    - a) Marathi
    - b) Hindi
    - c) English
    - d) French
  - 4) The short story 'Catastrophe' was originally written by _____
    - a) Premchand
    - b) Devchand
    - c) Hirachand
    - d) Mahadevi Varma
  - 5) Saadat Hasan Manto is a _____ writer.
    - a) British
    - b) Indian
    - c) Pakisthani
    - d) African
  - 6) The short story _____ throws light on the conflict between the Dalit and High caste Hindus.
    - a) Catastrophe
    - b) Toba Tek Singh
    - c) Blue Flags
    - d) Dark God

P.T.O.

- 7) 'Kosala' was translated into English as 'Cocoon' in _____
 a) 1963   b) 1997   c) 2000   d) 2015
- 8) Bhalchandra Nemade was awarded. 'The Dhyanpeth Award' in _____
 a) 1938   b) 1963   c) 1997   d) 2015
- 9) The novel Chemmeen was translated into English by _____
 a) Anita Nair   b) Anita Irani   c) Sunita Nair   d) T. S. Pillai
- 10) There are _____ chapters of the novel Chemmeen.
 a) 20   b) 10   c) 5   d) 30

2. Answer the following questions in brief (**any five**) : **10**

- 1) Comment on the theme of slavery with reference to the poem 'In the Sugarcane Fields'.
- 2) Why does the poet say that "Death is the ultimate truth" ? Explain with reference to the poem 'Bitter Truth'.
- 3) What happened with the man who went to fetch fruits of freedom ?
- 4) What are the things that we see in the Bus Mirror ?
- 5) Describe the beauty of nature in the poem 'Deep Runs the Well'.
- 6) Explain the central idea of the poem 'The Word'.

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**

- 1) Translation as Interpretation.
- 2) The notion of textual Equivalence in Translation.
- 3) Ethics of translation.

B) Answer briefly **any two** of the following questions. **4**

- 1) Explain the term 'Authenticity' in relation to translation ?
- 2) What is the inter-relationship between translation and Politics ?
- 3) Explain the term 'professional detachment' in relation to the job of a translator.

4. A) Comment on Cocoon as an existentialistic novel. **10**

OR

B) Sketch the character of Karuthamma as the heroine of the novel Chemmeen.

5. Discuss the story 'catastrophe' as a tragedy of Bhungi. **10**

_____

vi) Nagamani is the daughter-in-law of _____

a) Anand Rao	b) Shripati Rao
c) Nagraja Jois	d) Janardhan Shetty

vii) The daily newspaper in Bharathipura is _____

a) Jagran	b) Dainik Jagran
c) Jagruthi	d) The Indian Express

viii) Tarabai Shinde demanded that the British Government should pass a law regarding _____

a) Child marriage	b) Widow remarriage
c) Marriage	d) Adult marriage

ix) It was the _____ case from a small village near Surat that prompted Tarabai Shinde to write the essay.

a) Lakshmi	b) Rajlakshmi
c) Vijayalakshmi	d) Jaylakshmi

x) The term 'subaltern' means a person holding a _____ position.

a) Ordinary	b) Extraordinary
c) Economic	d) Sub-ordinate

2. Answer **any five** of the following questions in **two** or **three** sentences **each** : **10**

- 1) What is the name of the forest in which Upi Mehjan Stayed ?
- 2) What is the name of Surja Sahu's brother ?
- 3) What is the profession of Jashoda ?
- 4) How many children did Jashoda feed ?
- 5) Give the name of Upin's Wife.
- 6) What is Gangor festival ?

3. A) Answer the following questions in brief (**any two**) : **6**
- 1) What does feminism aim at ?
  - 2) What are the features of Indigenous Culture ?
  - 3) Write a note on Cyberculture.
- B) Write short notes (**any two**) : **4**
- 1) Name a few of the Dalit Writers.
  - 2) What are the other terms synonymous to the term Indigenous ?
  - 3) Features of the rural writings.
4. Answer the following question (**any one**) : **10**
- a) Discuss critically Gayatri Chakravorthy Spivak's *Can the Subaltern Speak*.
- OR
- b) How does Tarabai Shinde make a comparison between women and men ?
5. Answer the following question : **10**
- Discuss the theme of untouchability in U. R. Anantha Murthy's Bharathipura.
-

SLR-G – 32

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV)**

ब) वैचारिक साहित्य (१९ वे शतक)

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) वैचारिक हा शब्द कोणत्या नामापासून बनला आहे ?

अ) विचार   ब) मन   क) बुद्धी   ड) चिंतन

२) विचार शक्तीचा वापर करणाऱ्या व्यक्तिस काय म्हणतात ?

अ) लेखक   ब) प्रज्ञावंत   क) विचारवंत   ड) बुद्धीवंत

३) 'समाजपरिवर्तनाच्या दिशा' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) जनार्दन वाघमारे   ब) गं. बा. सरदार
क) गो. म. कुलकर्णी   ड) गिरीश मोरे

४) 'शतपत्रे' कोणत्या मासिकातून प्रकाशित झाली ?

अ) निबंधमाला   ब) दर्पण   क) प्रभाकर   ड) केसरी

५) 'इष्ट असेल ते बोलणार' असे कोण म्हणाले ?

अ) म. फुले   ब) ताराबाई शिंदे
क) गो. ग. आगरकर   ड) लोकहितवादी

६) 'स्त्री पुरुष तुलना' हा ग्रंथ कोणत्या वर्षी प्रथम प्रकाशित झाला ?

अ) १९८०   ब) १९८१   क) १९८२   ड) १९८३

७) गोपाळ गणेश आगरकर यांनी कोणते पत्रक काढले ?

अ) केसरी   ब) सुधारक   क) जनता   ड) ज्ञानदीप

P.T.O.

८) 'आगरकर दर्शन' हा ग्रंथ कोणाचा आहे ?

अ) मंदा खांडगे   ब) सुनंदा देशपांडे   क) इरावती कर्वे   ड) सुनंदा कर्वे

९) शतपत्रात एकूण किती पत्रे आहेत.

अ) १००   ब) १०३   क) १०५   ड) १०८

१०) 'वैचारिक साहित्य स्वरूप तत्त्वे' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) गो. म. कुलकर्णी   ब) ग.प्र. प्रधान
क) सारीपुत्र तुपेरे   ड) जनार्दन वाघमारे

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

१) वैचारिक साहित्य म्हणजे काय ?

२) वैचारिक साहित्याचे प्रकार सांगा.

३) शतपत्रातील कर्म म्हणजे काय ?

४) गांधर्व विवाह म्हणजे काय ?

५) स्त्रीपुरुष ग्रंथ लेखनामागील प्रयोजन सांगा.

६) सुधारकाचा हेतु लिहा.

३. लघुत्तरी उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

१) वैचारिक साहित्याची मूल्यतत्त्वे लिहा.

२) लोकहितवादींचे पुनर्विवाह विषयक विचार स्पष्ट करा.

३) स्त्रीपुरुष तुलना मध्ये ताराबाई शिंदेनी कोणत्या तीन विषयांची मांडणी केली ते सांगा.

४. 'शतपत्रे' या ग्रंथातील वैचारिक तत्त्वे विशद करा.

१०

किंवा

'स्त्रीपुरुष तुलना' मधील स्त्रीवादी विचार स्पष्ट करा.

५. गोपाळ गणेश आगरकर यांच्या निवडक लेखामधील वैचारिक चिंतनाच परामर्श द्या.

१०

SLR-G – 320

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
KANNADA (Paper – XVI) (New)
Study of Translation

Day and Date : Saturday, 23-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಜೇಮ್ಸ್ ಅಗಸ್ತ್ಯಸ್ ಹಿಕ್ಕಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು _____ ಗೆಜೆಟ್.
ಅ) ಬೆಂಗಾಲ್   ಆ) ಬೀದರ್   ಇ) ಹಿಂದು   ಈ) ಹೆರಾಲ್ಡ್
- 2) ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದುದು
ಅ) ಸಿರಿ   ಆ) ಆಸ್ತಿ   ಇ) ಅಭಿಮಾನ   ಈ) ದ್ವಿಭಾಷಾಜ್ಞಾನ
- 3) ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಅಂಚೆ
ಅ) WWW   ಆ) Mail   ಇ) Post   ಈ) e-mail
- 4) ಅನುವಾದದಿಂದ _____ ಮೂಡುತ್ತದೆ.
ಅ) ಚಂದ್ರ   ಆ) ಭಾಷಾಸ್ನೇಹ   ಇ) ದ್ವೇಷ   ಈ) ಸಂಗೀತ
- 5) ಭಾವಗೀತೆ ಎಂದರೆ
ಅ) ಎಪಿಕ್   ಆ) ಲಿರಿಕ್   ಇ) ಸಾಂಗ್   ಈ) ಪೋಯೆಮ್
- 6) ಕನ್ನಡದ ವಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಎಂದರೆ
ಅ) ಬೇಂದ್ರೆ   ಆ) ಕಣವಿ   ಇ) ಕೈಲಾಸಂ   ಈ) ಕುವೆಂಪು
- 7) ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತೆಗಳು _____ ಅನುವಾದಕರು.
ಅ) ಪಂಪ   ಆ) ಚಂಪಾ   ಇ) ಪೋಕಳೆ   ಈ) ಬಿಎಂಶ್ರೀ

P.T.O.

8) ನಾವೆಲ್ ಎಂದರೆ

ಅ) ಬಾವಿ

ಆ) ಎಲ್ಲರೂ

ಇ) ಚರಿತ್ರೆ

ಈ) ಕಾದಂಬರಿ

9) ಫೇರೀಟೇಲ್ ಎಂದರೆ

ಅ) ನೇರಕತೆ

ಆ) ಕತೆ

ಇ) ಕಿನ್ನರಕತೆ

ಈ) ಜಾತ್ರೆಕತೆ

10) ನನ್ನನೆಚ್ಚಿನ ಅನುವಾದ ಕೃತಿ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

1) ಅನುವಾದ ಎಂದರೇನು ?

2) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಅನುವಾದಕರು ಯಾರು ?

3) ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅನುವಾದ.

4) ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿ ಅನುವಾದ.

5) ಅನುವಾದದ ಎರಡು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು.

6) ಅನುವಾದದ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳು.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

1) ಅನುವಾದಕನ ಗುಣಸ್ವಭಾವ ಹೇಗಿರಬೇಕು ?

2) ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

3) ಅನುವಾದದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

10

1) ಅನುವಾದದ ಸ್ವರೂಪ-ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

2) ಅನುವಾದ ಒಂದು ಕಲೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಾರ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅನುವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

SLR-G – 321

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) Examination, 2015
URDU (Paper – VIII) (New)
Urdu Sahafat aur Fann-e-Tarjuma Nigari

Day and Date : Saturday, 23-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

(۱) 'ترجمہ' _____ زبان کا لفظ ہے۔

(فارسی   ترکی   اردو   عربی)

(۲) _____ ترجمہ مضمون کے عین مطابق نہیں ہوتا۔

(لفظی   آزاد   سائنسی   علمی)

(۳) عہد قدیم کے ہندوستان میں _____ کے زمانے میں دارالترجمہ قائم کیا گیا تھا۔

(اشوک   اکبر   بابر   انگریزوں)

(۴) _____ میں 'انجیل' کا اردو زبان میں ترجمہ کیا گیا تھا۔

(۱۹۳۷ء   ۱۹۳۸ء   ۱۸۸۲ء   ۱۸۸۱ء)

(۵) فارسی کی مشہور داستان 'قصہ چہار درویش' کا ادبی ترجمہ، نو طرز مرصع، کے نام سے

سب سے پہلے _____ نے کیا۔

(میر تقی میر   میر امن دہلوی   میر عطا حسین خاں   حیدر بخش حیدری)

- (۶) ”سائنٹفک سوسائٹی“ کے ذریعہ تقریباً پندرہ کتابیں _____ سے اردو زبان میں ترجمہ کی گئیں۔
- (فارسی   عربی   انگریزی   لاطینی)
- (۷) ”ورناکھر سوسائٹی (ٹرانسلیشن)“ _____ میں قائم کی گئی۔
- (فورٹ ولیم کالج   فورٹ سینٹ جارج کالج   دہلی کالج   مدرسہ العلوم)
- (۸) ”سائنٹفک سوسائٹی“ کے بانی _____ تھے۔
- (میر امن دہلوی   داغ دہلوی   سر سید احمد خان   مرزا غالب)
- (۹) فارسی کتاب ”روختہ الشہدا“ کا اردو ترجمہ _____ کے عنوان سے کیا گیا۔
- (کربل کتھا   ایف لیلی   یوسف وزلیٹا   محبت حسین)
- (۱۰) ”باغ و بہار“ کے مترجم _____ ہیں۔
- (حیدر بخش حیدری   میر امن دہلوی   فضل علی فضلی   میر عطا حسین خاں)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) فورٹ ولیم کالج میں کن کن کتابوں کا اردو زبان میں ترجمہ کیا گیا؟
- (۲) ”آزاد ترجمہ“ کسے کہتے ہیں؟
- (۳) ”لفظی ترجمہ“ کی وضاحت کیجئے۔
- (۴) ”ترجمہ“ کی کتنی قسمیں ہیں؟ انکے نام لکھئے۔
- (۵) ”علمی ترجمہ“ کی اہمیت بیان کیجئے۔
- (۶) ”سائنسی ترجمہ“ سے کیا مراد ہے؟

10 ۳. مختصر سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی دو) :

(۱) ”ادبی ترجمے“ کے کیا مسائل ہیں؟ مختصر وضاحت کیجئے۔

(۲) ”ترجمے“ کی اہمیت و افادیت پر روشنی ڈالئے۔

(۳) ”صحافتی ترجمے“ کے مسائل بیان کیجئے۔

10 ۴. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئے (کوئی ایک) :

(۱) منظوم ترجمے کی مشکلات اور دشواریوں تفصیلی جائزہ لیجئے۔

(۲) اردو ترجمے کے مختلف اداروں کی تاریخی اہمیت واضح کرتے ہوئے ادبی خدمات کا

تفصیلی جائزہ لیجئے۔

10 ۵. ”ترجمے“ کی تعریف بیان کرتے ہوئے اردو میں ترجمہ نگاری کے آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجئے۔

- 7) _____ was the major objective of stock home conference.
a) Pollution and Environment   b) disarmament
c) Arms control   d) None of these
- 8) Cross border terrorism activities are found in _____ State.
a) Kerala   b) Panjab   c) Jammu, Kashmir   d) Zharkhand
- 9) India took first step towards Nuclear free world in the year _____
a) 1955   b) 1954   c) 1971   d) 1990
- 10) The concept of globalization in India is excepted by _____
a) Manmohan Sing   b) Neharu
c) Rajiv Gandhi   d) None of these
2. Answer in brief (**any four**) : **8**
- 1) Explain the concept of Human right.
  - 2) State the importance of Globalization.
  - 3) Cross border terrorism.
  - 4) Process of determining Foreign policy.
  - 5) What is arms control.
  - 6) State the importance of environmental position.
3. Write short notes on (**any four**) : **12**
- 1) State the types of environment
  - 2) Disarmament
  - 3) Declaration of Human Right
  - 4) Characteristics of Globalisation
  - 5) India-Bangladesh relations
  - 6) Major approach in Foreign Policy of India.
4. State the continuity and changes in the Foreign Policy of India. **10**
- OR
- State the role of Prime Minister in making Foreign Policy of India.
5. Discuss about the Indo-Pak Relations. **10**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजव्या बाजूचे अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) परराष्ट्र धोरण आखण्यात देशाच्या _____ नेतृत्वाची महत्त्वाची भूमिका असते.
अ) राजकीय   ब) सामाजिक   क) लष्करी   ड) प्रशासकीय
- २) जागतिक मानवी हक्क दिवस म्हणून _____ साजर करतात.
अ) ९ जानेवारी   ब) १० डिसेंबर   क) ३ मार्च   ड) यापैकी नाही
- ३) भारत आणि पाकिस्तान यामध्ये _____ यावरून विवाद सुरू आहे.
अ) कच्छचे रण   ब) सर क्रीक   क) नथुला   ड) चाड बेट
- ४) भारतीय परराष्ट्र धोरणाच्या निर्मितीचे श्रेय _____ यांना दिले जाते.
अ) नेहरू   ब) पटेल   क) गुजराल   ड) यापैकी नाही
- ५) रियो-दि-जेनेरो परिषद _____ वर केंद्रित होती.
अ) स्त्रीवाद   ब) पर्यावरण   क) मानवी हक्क   ड) यापैकी नाही
- ६) खालीलपैकी कोणते राजनयज्ञाचे कार्य आहे ?
अ) युद्ध घोषित करणे   ब) परराष्ट्र धोरण आखणे
क) विसा देणे   ड) वरीलपैकी नाही
- ७) स्टॉक होम परिषदेचा मुख्य उद्देश _____ होता.
अ) प्रदूषण आणि पर्यावरण   ब) निशस्त्रीकरण
क) शस्त्रनियंत्रण   ड) यापैकी नाही
- ८) सीमापार दहशतवादी कृत्य _____ राज्यात दिसून येते.
अ) केरळ   ब) पंजाब   क) जम्मू काश्मीर   ड) झारखंड
- ९) भारताने आण्वस्त्रमुक्त जगाकडे जाण्याचे प्रथम पाऊल _____ मध्ये टाकले होते.
अ) १९५५   ब) १९५४   क) १९७१   ड) १९९०
- १०) भारतात जागतिकीकरणाची संकल्पना _____ यांनी स्विकारली.
अ) मनमोहन सींग   ब) नेहरू   क) राजीव गांधी   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) मानवी हक्काची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - २) जागतिकीकरणाचे महत्त्व सांगा.
  - ३) सीमापार दहशतवाद.
  - ४) परराष्ट्र धोरण निश्चितीची प्रक्रिया.
  - ५) शस्त्रनियंत्रण म्हणजे काय ?
  - ६) पर्यावरण स्तराचे महत्त्व सांगा.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) पर्यावरणाचे प्रकार सांगा.
  - २) निशास्त्रीकरण.
  - ३) मानवी हक्काचा जाहीरनामा.
  - ४) जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये.
  - ५) भारत-बांग्लादेश संबंध.
  - ६) भारताच्या परराष्ट्र धोरणातील मुख्य दृष्टिकोण.
४. अ) भारताच्या परराष्ट्र धोरणातील सातत्य आणि बदला सांगा. १०
- किंवा**
- ब) भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्धारण प्रक्रियेत पंतप्रधानाची भूमिका सांगा.
५. भारत-पाक संबंधा विषयी चर्चा करा. १०
-

VII) Sharad Joshi is belongs to

a) Shetkari Sanghatana	b) Kisan Sabha
c) Kisan Morcha	d) Shetkari Sangh

VIII) New social movements highlighted major issues such as

a) gender and ecological	b) peasant and labour
c) tribal and worker	d) nationality and power

IX) Kiran Bedi has been associated with

a) Movement against corruption	b) Movement against SEZ
c) Movement save tiger	d) Movement save water

X) Narmada movement is a part of

a) Environmental movement	b) Women's movement
c) Labour movement	d) All the above

2. Write short answers on **any four** :

8

- 1) What is ethnic movement ?
- 2) What are the key features of Dalit movement ?
- 3) What is Public Interest Litigation ?
- 4) What are the main features of new social movements ?
- 5) What are the vital causes of movement against SEZ ?
- 6) What are the negative implications of social movement ?

3. Write short notes on **any four** :

12

- 1) Peasant movement
- 2) Women's movement
- 3) Relationship between media and movements
- 4) Tribal movement
- 5) Chipko movement
- 6) Nandigram movement.

4. Elucidate the nature and impact of environmental movements in India.

10

OR

Describe the repressive measures against movements.

5. Describe the changing nature and characteristics of movements in a globalized society.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडे दर्शविलेले अंक पूर्ण गुण आहेत.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) चिपको चळवळ हे _____ चा भाग आहे.
a) आदिवासी चळवळ
b) शेतकरी चळवळ
c) पर्यावरणीय चळवळ
d) वांशिक चळवळ
- II) खालीलपैकी कोणत्या चळवळीस माध्यम व सर्वसामान्य जनतेद्वारे सर्वाधिक प्रमाणात पाठींबा मीळासा होता ?
a) भ्रष्टाचाराविरुद्धची चळवळ
b) गुन्हेगारी विरुद्धची चळवळ
c) एस.ई.झेड. विरुद्धची चळवळ
d) a व c दोन्ही
- III) 'Social Movements : ICSSR Survey of Literature' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
a) डि.एन. धनागरे   b) टि.के. ओमन   c) गुहा रणजित   d) ए.आर. देसाई
- IV) सुंदरलाल बहुगुणा हे _____ चळवळीशी निगडीत होते.
a) अप्पीको   b) चिपको   c) प्रादेशिक   d) शेतकरी
- V) सन १९७० च्या उदयानंतर भारतामध्ये _____ प्रकारच्या सामाजिक चळवळींचा उदय होऊ लागला.
a) राष्ट्रवादी   b) नव-आशय   c) क्रांतीकारी   d) वरील सर्व
- VI) भूमीहीन मजुरांच्या चळवळीया _____ चळवळी असतात.
a) तळागाळातल्यांच्या   b) धार्मिक
c) सार्वजनिक   d) गरीतांच्या
- VII) शरद जोशी हे _____ चळवळीशी निगडीत आहेत.
a) शेतकरी संघटना   b) किसान सभा   c) किसान मोर्चा   d) शेतकरी संघ
- VIII) नव-सामाजिक चळवळीनी _____ विषयक मुद्द्यांवर अधिक भर दिला.
a) लिंगभाव व पर्यावरण   b) शेतकरी व मजूर
c) आदिवासी व कामगार   d) राष्ट्रवाद व सत्ता

IX) किरण बेदि या _____ चळवळीशी निगडित आहेत.

- a) भ्रष्टाचार विरुद्धची चळवळ   b) एस.ई.झेड. विरुद्धची चळवळ
c) वाघ वाचवा चळवळ   d) पाणी वाचवा चळवळ

X) नर्मदा चळवळ हे _____ चळवळीचा भाग आहे.

- a) पर्यावरणीय   b) स्त्रीवादी   c) कामगार   d) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) वांशिक चळवळ म्हणजे काय ?
- २) दलित चळवळींचे प्रमुख वैशिष्ट्ये ?
- ३) पबलिक इंटरेस्ट लिटिगेशन (PIL) म्हणजे काय ?
- ४) नव-सामाजिक चळवळीचे प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती आहेत ?
- ५) एस.ई.झेड. विरुद्धच्या चळवळींची प्रमुख कारणे कोणती ?
- ६) सामाजिक चळवळीचे नकारात्मक परिणाम कोणते आहेत ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) कृषक चळवळ
- २) स्त्रियांच्या चळवळ
- ३) माध्यमें आणि चळवळी यातील सहसंबंध
- ४) आदिवासी चळवळ
- ५) चिपको चळवळ
- ६) नंदिग्राम चळवळ.

४. भारतातील पर्यावरणीय चळवळींचे स्वरूप आणि प्रभाव स्पष्ट करा.

१०

किंवा

सामाजिक चळवळी दडवून टाकणाऱ्या विविध कृतींची चर्चा करा.

५. जागतिकीकरणातील समाजामध्ये सामाजिक चळवळींच्या बदलत्या स्वरूपांची व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

१०

SLR-G – 324

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Paper – II) (Opt.)
Women in Indian History

Day and Date : Friday, 15-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) The present articles given to bride at the time of marriage ceremony is known as _____
A) Stridhan
B) Parinahya
C) Vivahdhan
D) Yogdhan
- 2) The first Act on the ban of prostitution was passed in _____
A) 1923
B) 1931
C) 1956
D) 1975
- 3) In ancient period girls were known as _____
A) Ganika
B) Varangana
C) Duhita
D) Devangana
- 4) What was the lady teacher who taught princesses in Mugal period ?
A) Sulekha
B) Atul Mama
C) Dai
D) Nisar
- 5) _____ participated in civil disobedience movement.
A) Bhikaji Kama
B) Bhaginee Nivedita
C) Saraladevi
D) Sarojini Naydu
- 6) Who was the Women Army Officer of Azad Hind Sena ?
A) Laxmi Sehagal
B) Usha Mehata
C) Hansa Mehata
D) Vina Das
- 7) _____ hoisted the Flag of India in 1909 in the City Studguard in Germany.
A) Meera Ben
B) Nanibala Devi
C) Bhikaji Kama
D) Shanti Chosh

P.T.O.

- 8) The first women graduate in the Bombay province in 1888 was _____
 A) Pandita Ramabai   B) Karnila Sorabaji
 C) Hansa Mehata   D) Charulata Desai
- 9) The year _____ was declared as the women year's.
 A) 1991   B) 1956
 C) 1970   D) 1975
- 10) 'All India Trade Union' established in _____
 A) 1920   B) 1925
 C) 1916   D) 1931

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**

- 1) Explain the women working in Medical Sector.
- 2) Explain the Equal Wage's Act (1975).
- 3) Mention the main women during Maratha period.
- 4) Explain the women participation in Mulashi Satyagrah.
- 5) Explain the Kasturba Gandhi.
- 6) Explain the 'National Federation of Indian Women'.

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) Contribution of women in agriculture.
- 2) Education of women in colonial period.
- 3) Kothari Commission.
- 4) Women in Revolutionary Movement.
- 5) Women in Dalit Movement.
- 6) Women Organization in Political.

4. Explain the information women working organised an non-organised sector. **10**

OR

Discuss the women education in the ancient India.

5. Discuss the contribution of women in Queit India Movement under Mahatma Gandhi Leadership. **10**

९) _____ हे वर्ष महिला वर्ष म्हणून साजरे करण्यात आले.

अ) १९९१

ब) १९५६

क) १९७०

ड) १९७५

१०) “ऑल इंडिया ट्रेड युनियन’ ची स्थापना _____ मध्ये झाली.

अ) १९२०

ब) १९२५

क) १९१६

ड) १९३१

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

८

१) वैद्यकीय क्षेत्रात काम करणाऱ्या स्त्रीयांची माहिती सांगा.

२) समान वेतन कायद्याची (१९७५) माहिती सांगा.

३) मराठाकाळातील प्रमुख स्त्रीयांची नावे सांगा.

४) मुळशी सत्याग्रहातील स्त्री सहभागाची माहिती सांगा.

५) कस्तुरबा गांधीची माहिती सांगा.

६) ‘भारतीय महिला फेडरेशन’ची माहिती सांगा.

३. टीपा लिहा.(कोणत्याही चार) :

१२

१) स्त्रीयांचे शेती मधील योगदान.

२) वसाहत कालीन स्त्री शिक्षण.

३) कोठारी आयोग.

४) क्रांतीकारी चळवळीतील स्त्रीया.

५) दलित चळवळीतील स्त्रीया.

६) राजकीय स्त्री संघटना.

४. असंघटित व संघटित क्षेत्रात काम करणाऱ्या स्त्रीयांची माहिती लिहा.

१०

किंवा

प्राचीन काळातील स्त्री शिक्षणपद्धतीवर चर्चा करा.

५. महात्मा गांधीच्या नेतृत्वा खालील चलेजाव चळवळीतील स्त्रीयांच्या योगदानाची चर्चा करा.

१०

8) In pre-independent India, the foreign trade was specially related to _____ country.

- a) Israel   b) Russia   c) England   d) Germany

9) The New Industrial Policy of 1991 is based on _____

- a) Privatization   b) Liberalization
c) Globalization   d) All of the above

10) _____ market provides short-term loan.

- a) Share   b) Money   c) Goods   d) Capital

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is meant by Globalization ?
- 2) What is the full form of SEBI ?
- 3) State the meaning of Disinvestment.
- 4) Define Balance of Payment.
- 5) What is Capital Market ?
- 6) Explain the meaning of direction of Foreign Trade.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Money Market
- 2) Import structure of Indian Trade
- 3) Need of Foreign Capital
- 4) Causes of Industrial Sickness
- 5) Defects of MNCs
- 6) An outcome of Disinvestment Policy.

4. A) Take brief review of monetary policy since 1991.

10

OR

B) Discuss on present position and problems of small scale industries.

5. Explain the impact of W.T.O. on different sectors of Indian economy.

10

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?
  - २) सेबी (SEBI) चे पूर्ण रूप लिहा.
  - ३) निर्गुतवणूकीचा अर्थ सांगा.
  - ४) व्यवहार तोलाची व्याख्या द्या.
  - ५) भांडवल बाजार म्हणजे काय ?
  - ६) परकिय व्यापाराची दिशा याचा अर्थ स्पष्ट करा.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) नाणेबाजार
  - २) भारतीय व्यापाराची आयात संरचना
  - ३) विदेशी भांडवलाची गरज
  - ४) औद्योगिक आजारपणाची कारणे
  - ५) बहुराष्ट्रीय महामंडळाचे दोष
  - ६) निर्गुतवणूक धोरणाचे फलित.
४. अ) १९९१ पासूनच्या चलनविषयक धोरणाचा थोडक्यात आढावा घ्या. १०
- किंवा**
- ब) लघु उद्योगांची सद्यःस्थिती आणि समस्या यावर चर्चा करा.
५. जागतिक व्यापार संघटनेचा भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विविध क्षेत्रांवरील परिणाम स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Sem. – IV) (New Course) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Paper – VIII)
Education and Society

Day and Date : Saturday, 16-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple Choice Questions :

10

- I) The conditions adverse to Castism in India are _____
a) Modern Education   b) Industrialization
c) Population   d) Rising Prices
- II) Which of the following factors is responsible for the disintegration of Caste System ?
a) Occupations   b) Modernization
c) Religion   d) Books
- III) Who had opined that education should be given through the mother tongue ?
a) Mahatma Gandhi   b) Mahatma Phule
c) Dr. B. R. Ambedkar   d) Harry Johnson
- IV) Who had initiated the concept of "Sarvodaya" ?
a) Mahatma Phule   b) Mahatma Gandhi
c) Vinoba   d) Dr. B. R. Ambedkar
- V) Concept of 'Secular Society' is a symptom of _____
a) Privatization   b) Industrialization
c) Urbanization   d) Modernization
- VI) 'Buddha and Karl Marx' was written by _____
a) Mahatma Phule   b) J. P. Naik
c) Dr. B. R. Ambedkar   d) A. H. Salunkhe

VII) 'Vardha Shikshan Yojana' was started in _____
a) 1937   b) 1940   c) 1947   d) 1930

VIII) Who had suggested that education should be oriented to occupations ?
a) Mahatma Phule   b) Mahatma Gandhi
c) Baba Aamte   d) Sant Gadge Baba

IX) Who initiated free and compulsory primary education in India ?
a) Dr. B. R. Ambedkar   b) Mahatma Gandhi
c) Rajarshi Shahu   d) Mahatma Phule

X) Who had started a 'Muslim Boarding' in his days ?
a) Mahatma Phule   b) Mahatma Gandhi
c) Rajarshi Shahu   d) J. P. Naik

2. Write short answers of **any four** :

8

- a) Discuss the education for Tribes.
- b) Discuss the finance for higher education.
- c) What is equality in education ?
- d) Discuss the works on education by Rajarshi Shahu.
- e) Discuss pre-colonial education in India.
- f) Discuss rural education in India.

3. Write notes on **any four** :

12

- a) Positive discrimination
- b) Basic education and social development
- c) Skill development
- d) Multiculturalism and education
- e) Views of Mahatma Phule on Education
- f) Higher Education.

4. Discuss inequality in education, employment and leadership on the basis of gender. 10

OR

Explain the privatization in higher education.

5. Explain the views and works on education by Dr. Babasaheb Ambedkar.

10

मराठी रूपांतर

1. बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा :

10

- I) भारतातील जात-वादा विरुद्ध असलेली परिस्थिती म्हणजे ' _____ ' ही आहे.
a) 'आधुनिक शिक्षण' b) औद्योगिककरण
c) लोकसंख्या d) वाढत्या किंमती
- II) जाती-व्यवस्थेच्या विघटनास जबाबदार असलेला खालीलपैकी कोणत्या घटक आहे ?
a) व्यवसाय b) आधुनिकीकरण c) धर्म d) पुस्तके
- III) शिक्षण हे मातृभाषेतूनच दिले पाहिले असे कोणाचे मत होते ?
a) महात्मा गांधी b) महात्मा फुले
c) डॉ. बी. आर. आंबेडकर d) हॅरी जॉन्सन
- IV) 'सर्वोदय' ही संकल्पना सर्वप्रथम कोणी मांडली ?
a) महात्मा फुले b) महात्मा गांधी c) विनोबा d) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
- V) 'धर्म निरपेक्ष समाज' ही संकल्पना कोणत्या सामाजिक प्रक्रीयेचे द्योतक आहे ?
a) खाजगीकरण b) औद्योगिककरण c) नागरीकरण d) आधुनिकीकरण
- VI) 'बुद्ध अँड कार्ल मार्क्स' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
a) महात्मा फुले b) जे. पी. नाईक
c) डॉ. बी. आर. आंबेडकर d) आ. ह. साळुंखे
- VII) 'वर्धा शिक्षण योजना' कधी सुरू झाली ?
a) १९३७ b) १९४० c) १९४७ d) १९३०
- VIII) शिक्षण हे व्यवसायांवर आधारलेले असायला हवे असे कोणी सूचित केले आहे ?
a) महात्मा फुले b) महात्मा गांधी c) बाबा आमटे d) संत गाडगे बाबा
- IX) मोफत आणि सक्तीचे प्राथमिक शिक्षण भारतात प्रथम कोणी सुरू केले ?
a) डॉ. बी. आर. आंबेडकर b) महात्मा गांधी
c) राजर्षी शाहू d) महात्मा फुले
- X) खालीलपैकी कोणी 'मुस्लीम बोर्डिंग' सुरू केले होते ?
a) महात्मा फुले b) महात्मा गांधी c) राजर्षी शाहू d) जे. पी. नाईक

2. कोणतेही चार लघुत्तरी प्रश्न सोडवा :

8

- ‘आदिम जणातींसाठी शिक्षण’ यावर चर्चा करा.
- उच्च शिक्षणासाठी उपलब्ध असलेल्या ‘अर्थव्यवस्था’ (Finance) यावर चर्चा करा.
- ‘शिक्षणातील समानता’ म्हणजे काय ?
- राजर्षी शाहू यांनी शिक्षणा साठी कोणते कार्य केले ?
- ‘ब्रिटीश-पूर्व भारतातील शिक्षण’ यावर चर्चा करा.
- भारतातील ग्रामीण शिक्षण यावर चर्चा करा.

3. कोणत्याही ४ टीपा लिहा :

12

- ‘सकारात्मक भेदाभेद’ दृष्टीकोन
- मूलभूत शिक्षण आणि सामाजिक विकास
- कौशल्य विकास
- बहुसांस्कृतिकतावाद आणि शिक्षण
- महात्मा फुले यांचे शिक्षणविषयक दृष्टीकोन
- उच्च शिक्षण.

4. ‘शिक्षण, रोजगार आणि नेतृत्व या मधील लिंगसापेक्ष असमानता’ यावर चर्चा करा.

10

किंवा

‘उच्च शिक्षणातील खाजगीकरण’ सविस्तर स्पष्ट करा.

5. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा शिक्षणविषयक दृष्टीकोन आणि त्यांचे शिक्षणविषयक कार्य स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – IV)
The Thoughts of Mahatma Phule and Dr. Babasaheb Ambedkar

Day and Date : Saturday, 16-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative in the following : 10
- 1) Dr. Babasaheb Ambedkar was born in _____ village.
a) Mahad   b) Ambawade   c) Dapoli   d) Mahu
  - 2) Bhimabai the mother of Dr. Babasaheb Ambedkar was died in _____
a) 1890   b) 1892   c) 1894   d) 1896
  - 3) The first session of Bhahiskrut Hitkarini Sabha carry out in _____
village.
a) Chiplun   b) Aurangabad   c) Dapoli   d) Mahad
  - 4) 'Gatha Bhimarayachi' this book composed by _____
a) Chandrakant Shahane   b) Sukharam Hivarale
c) Raosaheb Kasabe   d) Gangadhar Pantavane
  - 5) Milind Mahavidyalay in _____ city.
a) Mumbai   b) Pune   c) Aurangabad   d) Sangli
  - 6) "Dr. Babasaheb Ambedkar : Shoshit Samaj Ani Me" this book is written by _____
a) Sohan Manjulkar   b) Mahavir Jondhale
c) Somanath Rode   d) Yogendra Mesram
  - 7) _____ in year Dr. Babasaheb Ambedkar written the book of "Who
Were The Shudras".
a) 1940   b) 1942   c) 1944   d) 1946

- 8) The mother of Hostel's is as known as _____
a) Pune   b) Mumbai   c) Kolhapur   d) Dapoli
- 9) _____ year the Kalaram Temple opened by untouchable peoples.
a) 1930   b) 1931   c) 1935   d) 1940
- 10) Untouchable Women's Conference in 28 March 1934 held in _____ place.
a) Malkapur   b) Thane   c) Dhule   d) Mumbai

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- 1) Explain the work of Shahu Maharaj of women's education.
- 2) Write short information about the Peoples Education Society.
- 3) Write short information of fortnightly 'Bhahiskrut Bharat'.
- 4) Describe the first Golmage (Round Table) Conference.
- 5) Dr. Babasaheb Ambedkar put the thoughts on the book of 'Annihilation of Caste'.
- 6) Write short information about the book of Who Were The Shudras.

3. Write short note on **any four** of the following : **12**

- 1) V. R. Shinde
- 2) Early life of Dr. Babasaheb Ambedkar
- 3) Hindu Code Bill
- 4) The thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar on field
- 5) Journalism of Dr. Babasaheb Ambedkar
- 6) Karl Marx and Dr. Babasaheb Ambedkar.

4. Discuss the educational thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar. **10**

OR

Evaluate the social work of Dr. Babasaheb Ambedkar. **10**

5. Explain the thoughts of women's liberation of Dr. Babasaheb Ambedkar. **10**

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) राजर्षि शाहू महाराजांचे स्त्रिशिक्षण विषयक कार्य स्पष्ट करा.
  - २) पिपल्स एज्युकेशन सोसायटी ची थोडक्यात माहिती लिहा.
  - ३) 'बहिष्कृत भारत' या पाक्षिकाची थोडक्यात माहिती लिहा.
  - ४) पहिल्या गोळमेज परिषदेचे वर्णन करा.
  - ५) 'अनिहिलेशन ऑफ कास्ट' या ग्रंथांत डॉ. बाबा साहेब आंबेडकरानी कोणते विचार मांडले आहेत ?
  - ६) 'हू वेअर दि शुद्रास' या ग्रंथाबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) व्हि. आर. शिंदे
  - २) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सुरुवातीचे जीवन
  - ३) हिंदू कोड बिल
  - ४) शेतीविषयी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार
  - ५) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची पत्रकारिता
  - ६) कार्लमार्क्स आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर.
४. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या शैक्षणिक विचारासंबंधी सविस्तर चर्चा करा. १०
- किंवा**
- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या सामाजिक कार्यचे मुल्यमापन करा. १०
५. स्त्रिमक्ती बाबत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरानी मांडलेले विचार स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C1) (Paper – XII)
International Trade and Finance

Day and Date : Saturday, 16-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) The concept of balance of payment is related with
    - a) International trade
    - b) Internal trade
    - c) State trade
    - d) Local trade
  - 2) Balance of payment is composed of
    - a) Current account
    - b) Capital account
    - c) Both a) and b)
    - d) None of the above
  - 3) _____ is the measure to correct the disequilibrium in balance of payment.
    - a) Devaluation of currency
    - b) Domestic price stability
    - c) Control on import
    - d) All the above
  - 4) In monetarist approach the balance of payment is linked with
    - a) Money supply
    - b) Supply of goods
    - c) Supply of services
    - d) None of the above
  - 5) According to monetarist approach the imbalance in the _____ is the prime cause of disequilibrium in the balance of payment.
    - a) Commodity market
    - b) Capital market
    - c) Money market
    - d) None of the above
  - 6) _____ is the type of foreign exchange rate.
    - a) Fixed exchange rate
    - b) Flexible exchange rate
    - c) Floating exchange rate
    - d) All the above

7) FDI means

- a) Foreign Direct Investment   b) Food Development Index
c) Foreign Development Institution   d) None of the above

8) SEZ means

- a) Special Economic Zone   b) Socio Economic Zone
c) Special Export Zone   d) None of the above

9) WTO means

- a) World Tourist Organization   b) World Transport Organization
c) World Trade Organization   d) None of the above

10) WTO comes into existence in the year

- a) 1965   b) 1985   c) 1995   d) 2005

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is balance of payment ?
- 2) What is GATT ?
- 3) What is favorable balance of payment ?
- 4) What is exchange rate ?
- 5) Explain SEZ.
- 6) Explain any two objectives of WTO.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Equilibrium in the balance of payment.
- 2) Gold standard.
- 3) Foreign trade multiplier.
- 4) Composition of Indian Foreign trade.
- 5) WTO and India.
- 6) Impact of liberalization on India's trade policy.

4. Broad question (**any one**) :

10

A) Explain the adjustment of balance of payment under system of gold standard.

OR

B) Critically examine the monetary approach to the theory of balance of payment.

5. Discuss some of the major problems of Indian foreign trade.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) व्यवहार समतोलाची संकल्पना _____ शी निगडित आहे.
अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
ब) अंतर्गत व्यापार
क) राज्य व्यापार
ड) स्थानिक व्यापार
- २) व्यवहार समतोला मध्ये _____ समाविष्ट असते.
अ) चालू खाते
ब) भांडवली खाते
क) दोन्ही अ) आणि ब)
ड) वरीलपैकी नाही
- ३) _____ हा व्यवहार समतोलातील असंतुलन सुधारण्याचा उपाय आहे.
अ) चलनाचे अवमूल्यन
ब) देशांतर्गत किंमत स्थैर्य
क) आयातीवर नियंत्रण
ड) वरील सर्व
- ४) मौद्रिक दृष्टिकोना मध्ये व्यवहार समतोलाचा संबंध _____ शी जोडला आहे.
अ) पैशाचा पूरवठा
ब) वस्तूंचा पूरवठा
क) सेवांचा पूरवठा
ड) वरीलपैकी नाही
- ५) मौद्रिक दृष्टिकोनानुसार _____ मधील असमतोल हे व्यवहार समतोलातील असंतुलनाचे प्रमुख कारण आहे.
अ) वस्तु बाजार
ब) भांडवल बाजार
क) नाणे बाजार
ड) वरील पैकी नाही
- ६) _____ हा विनिमय दराचा प्रकार आहे.
अ) स्थिर विनिमय दर
ब) लवचिक विनिमय दर
क) तरता विनिमय दर
ड) वरील सर्व
- ७) FDI म्हणजे
अ) विदेशी भेट गुंतवणूक
ब) अन्नधान्य विकास निर्देशांक
क) विदेशी विकास संस्था
ड) वरील पैकी नाही
- ८) SEZ म्हणजे
अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र
ब) सामाजिक आर्थिक क्षेत्र
क) विशेष निर्यात क्षेत्र
ड) वरील पैकी नाही

९) WTO म्हणजे

अ) जागतिक पर्यटन संघटना

ब) जागतिक वाहतूक संघटना

क) जागतिक व्यापार संघटना

ड) वरीलपैकी नाही

१०) WTO _____ या वर्षी अस्तित्वात झाली.

अ) १९६५

ब) १९८५

क) १९९५

ड) २००५

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) व्यवहार समतोल म्हणजे काय ?

२) GATT म्हणजे काय ?

३) अनुकूल व्यवहार समतोल म्हणजे काय ?

४) विनिमय दर म्हणजे काय ?

५) SEZ स्पष्ट करा.

६) WTO ची कोणतीही दोन उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

१) व्यवहार समतोलातील संतुलन

२) सुवर्ण परीमाण

३) विदेशी व्यापार गुणक

४) भारतीय विदेशी व्यापाराची रचना

५) WTO आणि भारत

६) भारताच्या विदेशी व्यापार नीती वरील उदारीकरणाचा परिणाम.

४. दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही एक) :

१०

अ) सुवर्ण परीमाण पद्धतीतील व्यवहार समतोलाच्या संतुलनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

ब) व्यवहार समतोलाच्या सिद्धान्ताच्या मौद्रिक दृष्टिकोनाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

५. भारताच्या विदेशी व्यापाराच्या काही प्रमुख समस्यांची चर्चा करा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV) (C)
लोकसाहित्य व मराठी लोकसाहित्य

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) लोकसाहित्यमध्ये कोणाचा आविष्कार असतो ?

अ) अनामिक

ब) व्यक्ती

क) समूह

ड) यापैकी नाही

२) Folklore या इंग्रजी शब्दासाठी कोणता मराठी शब्द रूढ आहे ?

अ) लोकविद्या

ब) लोकसाहित्य

क) लोकवाङ्मय

ड) लोक संस्कृती

३) लोकसाहित्य समितीची निर्मिती केव्हा झाली ?

अ) १९६६

ब) १९५६

क) १८७६

ड) १९९६

४) विक्रमादित्याचे चातुर्य कोणत्या लोककथेतून दिसून येते ?

अ) पंचतंत्र

ब) सिंहासन बत्तीशी

क) वेताळ पंचविशी

ड) यापैकी नाही

५) ऐतिहासिक आख्यायिकासाठी कोणती पारिभाषिक संज्ञा वापरतात ?

अ) दैवतकथा

ब) दंतकथा

क) प्राणीकथा

ड) परीकथा

६) 'लोकसाहित्याचे स्वरूप' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) गंगाधर मोरजे

ब) शरद व्यवहारे

क) प्रभाकर भांडे

ड) रा. चिं. ढेरे

P.T.O.

- ७) 'जा त्या वरील ओवी' हा गीत प्रकार कोणत्या लोकगीतात मोडतो ?
 अ) स्त्रीगीते   ब) पुरुषगीते   क) विधिगीते   ड) उपासनागीते
- ८) लोकसाहित्याच्या क्षेत्रीय संशोधन पद्धतीमध्ये कोणते साधन वापरले जाते ?
 अ) ग्रंथ   ब) नियतकालिक   क) टेपरेकॉर्डर   ड) यापैकी नाही
- ९) लोकसाहित्य संशोधनाच्या पद्धती किती आहेत ?
 अ) आठ   ब) सहा   क) दोन   ड) चार
- १०) लोकसाहित्यामध्ये या घटकाला महत्त्व दिले जाते
 अ) पारंपरिकता   ब) आधुनिकता   क) पुरोगामी   ड) यापैकी नाही

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) लोकसाहित्य निर्मिती मागील प्रेरणा सांगा.
- २) लोकसाहित्याचे इतर अभ्यास विषय सांगा.
- ३) लोकसाहित्यातील वेशभूषा सांगा.
- ४) लोकसाहित्याच्या पद्धती लिहा.
- ५) लोकसाहित्य संकलन करणाऱ्या संस्थांची नावे सांगा.
- ६) लोकसाहित्य आणि ललितसाहित्य यातील भेद सांगा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) :

१०

- १) लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व लिहा.
- २) लोकगीते आणि लौकिकगीतांचे विशेष स्पष्ट करा.
- ३) लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती यांचे विवेचन करा.

४. लोकसाहित्य म्हणजे काय ते सांगून त्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

लोकसाहित्याचे संकलन करताना कोणात्या अडचणी येतात ते साधार सांगा.

५. लोकसाहित्याचे विविध प्रकार सांगून लोक कथांचे वर्गीकरण करा.

१०

SLR-G – 330

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – X)
State Politics in India

Day and Date : Monday, 18-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) When did the 'Panchayat Raj' Act implement in India ?
A) 24 April 1993
B) 22 December 1992
C) 10 September 1991
D) None of these
- 2) What is the prominent base to establish 'participating democracy' ?
A) Gramsabha
B) Administration
C) Awareness
D) None of these
- 3) Which element gave rise to effective administration ?
A) People awareness
B) Government schemes
C) E-Governance
D) None of these
- 4) Which commission is formed for the protection of human rights ?
A) Consumer safety
B) Ethical Commission
C) Human rights/commission
D) None of these
- 5) What inventory is made available for states to make laws ?
A) State inventory
B) Central inventory
C) Communal inventory
D) None of these
- 6) What is base to determine the policy of state ?
A) Fundamental rights
B) Fundamental duties
C) Directive principles
D) None of these
- 7) What is established for the financial development of women ?
A) Women's financial development corporation
B) Women vigilance committee
C) Women welfare board
D) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) भारतात 'पंचायत राज' कायद्याची अंमलबजावणी केंव्हा पासून सुरू झाली ?
अ) २४ एप्रिल १९९३
ब) २२ डिसेंबर १९९२
क) १० सप्टेंबर १९९१
ड) यापैकी नाही
- २) 'सहभागी लोकशाही' प्रस्थापित करण्यासाठी मुख्य आधार कोणता ?
अ) ग्रामसभा
ब) प्रशासन
क) जागृती
ड) यापैकी नाही
- ३) प्रभावी प्रशासनासाठी कोणता घटक कारणीभूत ठरला आहे ?
अ) लोकजागृती
ब) शासकिय योजना
क) इ गव्हर्नंस
ड) यापैकी नाही
- ४) मानवी हक्कांच्या संरक्षणासाठी कोणता आयोग स्थापन केला आहे ?
अ) ग्राहक संरक्षण
ब) निती आयोग
क) मानवी हक्क आयोग
ड) यापैकी नाही
- ५) घटक राज्यांना कायदे करण्यासाठी कोणत्या सुचीची व्यवस्था केली आहे ?
अ) राज्यसुची
ब) मध्यवर्ती सुची
क) सामाथीक सुची
ड) यापैकी नाही
- ६) राज्याचे धोरण निश्चित करण्यासाठी कशाचा आधार घेतला जातो ?
अ) मूलभूत अधिकार
ब) मूलभूत कर्तव्ये
क) मार्गदर्शक तत्वे
ड) यापैकी नाही
- ७) महिलांच्या आर्थिक उन्नतीसाठी कशाची स्थापना करण्यात आली ?
अ) महिला आर्थिक विकास महामंडळ
ब) महिला दक्षता समिती
क) महिला कल्याण मंडळ
ड) यापैकी नाही
- ८) पंचायत राज व्यवस्था (ग्रामीण) किती स्तरीय आहे ?
अ) एकस्तरीय
ब) द्वी स्तरीय
क) त्रिस्तरीय
ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Sem. – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – V)
History of India (Society and Culture) (650 A.D. – 1200 A.D.)

Day and Date : Monday, 18-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the appropriate word :

10

- 1) Mimansa School is related to _____
a) Jaimini   b) Kapil   c) Kanad   d) Gautam
- 2) Mahayan and Hinyan are the sects of _____ religion.
a) Jain   b) Buddha   c) Hindu   d) Vedic
- 3) _____ is the most favourite God of the Tamils mentioned in Tamil literature.
a) Tirumala   b) Murugan   c) Virkal   d) Perumal
- 4) Agriculture and trade are the duties of _____ Varna.
a) Brahmin   b) Kshatriya   c) Vaishya   d) Shudra
- 5) Famous poet Rajshekhar was in the court of _____ King.
a) Mahendrapal   b) Gopal   c) Mahipal   d) Devpal
- 6) Tibeti historian Taranath mentioned _____ University in his book.
a) Nalanda   b) Vikramshila   c) Kashi   d) Vallabhi
- 7) Chariot temples at Mahabalipuram were built by _____ dynasty.
a) Pallav   b) Pandya   c) Chol   d) Chalukya

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) मीमांसा दर्शन _____ यांच्याशी संबंधित आहे.
अ) जेमिनी   ब) कपिल   क) कणाद   ड) गौतम
- 2) महायान आणि हीनयान हे दोन पंथ _____ धर्मात आहेत.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) हिंदू   ड) वैदिक
- 3) तमील साहित्यात सर्वात लोकप्रिय देव म्हणून _____ चा उल्लेख आहे.
अ) तिरुमला   ब) मुरुगन   क) विरकल   ड) पेरुमल
- 4) शेती आणि व्यापार ही _____ वर्णाची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण   ब) क्षत्रिय   क) वैश्य   ड) शूद्र
- 5) प्रसिद्ध कवी राजशेखर हा _____ च्या दरबारात होता.
अ) महेंद्रपाल   ब) गोपाल   क) महीपाल   ड) देवपाल
- 6) तिबेटी इतिहासकार तारानाथ यांनी त्यांच्या ग्रंथात _____ विद्यापीठाचा उल्लेख केला आहे.
अ) नालंदा   ब) विक्रमशीला   क) काशी   ड) वल्लभी
- 7) महाबलीपुरम येथील रथमंदिरे _____ राजघराण्याने बांधली.
अ) पल्लव   ब) पांड्य   क) चोल   ड) चालुक्य
- 8) दशकुमारचरित ग्रंथाचा लेखक _____ हा आहे.
अ) राजशेखर   ब) दंडी   क) अमोघवर्ष   ड) जयदेव
- 9) अजिंठा चित्रकला _____ धर्माशी संबंधित आहे.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) हिंदू   ड) वैदिक
- 10) उच्च वर्गातील पुरुष आणि कनिष्ठ वर्गातील स्त्री यांच्यातील विवाहाला _____ म्हणतात.
अ) अनुलोम   ब) प्रतिलोम   क) सगोत्र   ड) सर्पिंड

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) वर्ण व्यवस्थेतील क्षत्रियांची कर्तव्ये स्पष्ट करा.
  - 2) या काळखंडातील विधवांची स्थिती विशद करा.
  - 3) बौद्ध धर्मातील वज्रयान पंथाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - 4) मराठी साहित्याचा उगम स्पष्ट करा.
  - 5) बदामी चित्रकलेची वैशिष्ट्ये विशद करा.
  - 6) विक्रमशीला विद्यापीठाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) महावीराचे जीवन चरित्र
  - ब) नालंदा विद्यापीठ
  - क) गृहस्थाश्रम
  - ड) जाती व्यवस्था
  - इ) जैन धर्मातील पंच अणुब्रते
  - फ) संगम साहित्य.
4. बौद्ध धर्माची प्रमुख शिकवण स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- अजिंठा चित्रकलेची वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.
5. इ. स. 650 ते इ. स. 1200 या काळातील विद्यापीठ शिक्षण पद्धती विशद करा. 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – II (Semester – IV) (New) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – VI)
History of U.S.S.R. (1917-1977)

Day and Date : Tuesday, 19-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) In Russia _____ year plan was inaugurated in the year of 1958 A.D.
A) 7   B) 6   C) 5   D) 3
- 2) In the year of 1959 A. D. _____ was the Russian president to visit America.
A) Kaganovich   B) Khrushchev   C) Kosygin   D) Brezhnev
- 3) In 1956 A. D. _____ was to eradicate the stalinism.
A) Brezhnev   B) Kosygin   C) Khrushchev   D) Kaganovich
- 4) _____ plan for the economic help of Greece and Turkey was declared from Russia.
A) Economic   B) Five year   C) Gos   D) Marshal
- 5) First time _____ Historian was used the word “Cold War”.
A) Lipman   B) Zinoviell   C) Brechnew   D) Brayaruns Jems
- 6) Borik Pashternak was given nobel award for the _____ novel.
A) Not buy bread alone   B) Dr. Zimbago
C) Communist manifesto   D) None of these
- 7) In U.S.S.R. _____ was the first artificial satellite.
A) VOSTOK – I   B) VOSTOK – II
C) SPUTNIK – I   D) SPUTNIK – II

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) रशियात इ. स. 1958 साली _____ वार्षिक योजनेची सुरुवात झाली.
अ) 7   ब) 6   क) 5   ड) 3
- 2) इ. स. 1959 ला _____ या रशियन अध्यक्षांनी अमेरिकेला भेट दिली.
अ) कागनोव्हिच   ब) ख्रुश्चेव्ह   क) कोसीजीन   ड) ब्रेझनेव्ह
- 3) इ. स. 1956 ला _____ यांनी स्टॅलिनवादाचे उच्चाटन केले.
अ) ब्रेझनेव्ह   ब) कोसीजीन   क) ख्रुश्चेव्ह   ड) कागनोव्हिच
- 4) रशियाने ग्रीक व तुर्कीच्या आर्थिक मदतीसाठी _____ योजना जाहिर केली.
अ) आर्थिक   ब) पंचवार्षिक   क) गोस   ड) मार्शल
- 5) 'शीतयुद्ध' हा शब्द प्रथम _____ या इतिहासकाराने वापरला.
अ) लिपमॅन   ब) झिनोव्हेल   क) ब्रेझनिऊ   ड) ब्रायरन्स जेम्स
- 6) बोरिक पास्टरनाक यांना _____ या कादंबरीसाठी नोबेल पुरस्कार मिळाला.
अ) नॉट बाय ब्रेड अलोन   ब) डॉ. झिंबागो
क) कम्युनिस्ट मेनेफेस्टो   ड) यापैकी नाही
- 7) रशियाच्या पहिल्या कृत्रिम उपग्रहाचे नाव _____ होते.
अ) वास्तोक - I   ब) वास्तोक - II   क) स्फुटनिक - I   ड) स्फुटनिक - II
- 8) _____ हा रशियाशी प्रणित करार आहे.
अ) NATO   ब) CENTO   क) G-9   ड) वार्सा
- 9) रशियाने _____ हा पहिला प्राणी अवकाशात पाठवला.
अ) लायका   ब) लयुमा   क) लुमी   ड) लुस्सी
- 10) इ. स. 1958 ला _____ हे क्युबाचे नेते होते.
अ) एम. टिटो   ब) फिडेल कॅस्ट्रो   क) डिमीट्रॉव   ड) रोकोशी

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- 1) इ. स. 1956 नंतर शांततामय सह अस्तित्वाच्या धोरणाचा पुरस्कार कोणी केला ?
  - 2) कोमोस्मोल संघटनेचे वर्णन करा.
  - 3) युगोस्लोव्हीयामधील साम्यवादी नेत्याची नावे लिहा.
  - 4) चेका पोलिस म्हणजे काय ?
  - 5) रशियाला भेट देणारे पहिले अमेरिकन राष्ट्राध्यक्ष कोण होते ?
  - 6) ब्रेझनेव्हच्या काळात रशियाच्या अवकाश प्रकल्पाचे प्रमुख कोण होते ?
3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : 12
- 1) राज्य सुरक्षा सेवा
  - 2) C.P.S.U. ची युवक संघटना
  - 3) रशिया-अमेरिका संबंध (1968-77)
  - 4) रशियातील कामगाराची स्थिती
  - 5) कोसिजिन
  - 6) 6 वी पंचवार्षिक योजना.
4. 1977 च्या राज्यघटनेतील ब्रेझनेव्हच्या योगदानाचा आढावा घ्या. 10
- किंवा**
4. रशियातील नियोजनाची उद्दिष्टे आणि साध्य यावर चर्चा करा. 10
5. रशियातील शास्त्र आणि तंत्रज्ञान प्रगतीचा आढावा घ्या. 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Opt.) (Paper – II)
History of Medieval India (1200 A.D. – 1700 A.D.)

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option :

10

- 1) _____ was wrote Tarikh-E-Mubarkshahi.
A) Yahabin Ahamad   B) Amir Kusro
C) Ibn Batuta   D) Abdul Fajal
- 2) _____ was appointed a officer called Amir-E-Sadah.
A) Firojshah Tughlaq   B) Mahammad Tughlaq
C) Allauddin Khilji   D) Qutbuddin Aibak
- 3) During the Sultanate period “Khasm” was _____
A) Religious tax for Muslim   B) Religious tax for Hindu
C) Land Revenue   D) None of these
- 4) _____ was the 100 mile long to cut a canal at Yamuna river.
A) Qutbuddin Aibak   B) Sultanate Razia
C) Allauddin Khilji   D) Firojshah Tughlaq
- 5) The Governmental land counting were first time started during _____ period.
A) Sultanate   B) Vijaynagar   C) Bhamani   D) Mughal
- 6) _____ was the under Bazaar control observer in Sultanate period.
A) Mumalik   B) Shahana   C) Devan   D) Amir
- 7) _____ was the founder of Nijamshahi at Ahamadnagar.
A) Kasim Barid   B) Qutubulmulka
C) Nijamulmulka Bahari   D) Fatahulla

8) The famous Telugu poet Alasani was contemporary of _____ King.

- A) Harihar   B) Bukka   C) Devrai   D) Krusha Devrai

9) _____ was the mother language of Babar.

- A) Turki   B) Urdu   C) Hindi   D) None of these

10) _____ was the translator of Sanskrit book Lilawati.

- A) Abul Fazal   B) Abul Faizi   C) Tansen   D) Todermal

2. Answer in short **any four** of the following :

8

- 1) Mention the famous embroidery centre during Mughal Period.
- 2) What was the meaning of “Jakat” ?
- 3) Write the names of Land revenue system of Shershah.
- 4) Write the two names of Akbar’s Navratna darbar (court).
- 5) Who were the duties of Divan-E-Koha ?
- 6) Which main festivals of Hindu were mentioned by Portuguese traveller Domingos in the book.

3. Write the short notes (**any four**) :

12

- 1) Principle of Din-E-Elahi
- 2) Effect of Bhakti Movement
- 3) Cloth industry of Mughal period
- 4) Salvery of Sultanate period
- 5) Land revenue system of Akbar
- 6) Archaeological sources of Medieval India.

4. Explain the different approaches in Historiography of Mughal India.

10

OR

Discuss the position of women in Medieval India.

5. Examine the salient features of the agricultural production in Medieval India.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) तारीख-ए-मुबारकशाही हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
अ) याहाबिन अहमद   ब) अमीर खुसरो
क) इब्न बतुता   ड) अब्दुल फजल
- 2) अमीर-ए-सदाह या अधिकाऱ्याची नेमणूक _____ यांनी केली.
अ) फिरोजशहा तुघलक   ब) महमद तुघलक
क) अल्लाउद्दीन खिलजी   ड) कुतुबुद्दिन ऐबक
- 3) सुलतानशाही काळात 'खस्म' म्हणजे _____ होय.
अ) मुस्लिमांचा धार्मिक कर   ब) हिंदुचा धार्मिक कर
क) जमीन महसूल   ड) यापैकी नाही
- 4) यमुना नदीवर 100 मैल लांबीचा कालवा _____ यांनी बांधला.
अ) कुतुबुद्दिन ऐबक   ब) रझिया सुलतान
क) अल्लाउद्दिन खिलजी   ड) फिरोजशहा तुघलक
- 5) सरकारी जमीनीची प्रथमच मोजणी _____ च्या काळात सुरू झाली.
अ) सुलतानशाही   ब) विजयनगर   क) बहामनी   ड) मुघल
- 6) सुलतानशाही काळात बाजार नियंत्रणासाठी _____ नावाचे निरीक्षक नेमले जात.
अ) मुमालिक   ब) शहाना   क) दिवाण   ड) अमीर
- 7) अहमदनगरच्या निजामशाहीची स्थापना _____ यांनी केली.
अ) कासीम बारिद   ब) कुतुबउलमुल्ख
क) निजामुलमुल्ख बहरी   ड) फतहुल्ला
- 8) अलसनि हा प्रसिद्ध तेलगु महाकवी _____ राजाच्या समकालिन होते.
अ) हरिहर   ब) बुक्क   क) देवराय   ड) कृष्णदेवराय

- 9) बाबरची मातृभाषा _____ ही होती.
 अ) तुर्की   ब) उर्दू   क) हिंदी   ड) यापैकी नाही
- 10) संस्कृत भाषेचा ग्रंथ 'लिलावती' याचे भाषांतर _____ यांनी केले.
 अ) अबुल फजल   ब) अबुल फैजी   क) तानसेन   ड) तोडरमल

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) मुघलकाळातील भरतकामासाठी प्रसिद्ध केंद्रे सांगा.
- 2) 'जकात' चा अर्थ काय आहे ?
- 3) शेरशहाच्या काळातील जमीन महसूल पद्धतीची नावे लिहा.
- 4) अकबराच्या नवरत्न दरबारातील दोन व्यक्तींची नावे लिहा.
- 5) दिवान-ए-कोहाची कर्तव्य कोणती ?
- 6) पोर्तुगीज प्रवासी डोमिंगोस यांनी आपल्या ग्रंथात कोणत्या महत्त्वाच्या हिंदु सणांचे वर्णन केले आहे ?

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) दिने-इ-इलाहीची तत्त्वे
- 2) भक्ती चळवळीचा परिणाम
- 3) मुघल काळातील कापड उद्योग
- 4) सुलतानशाहीतील गुलामगिरी प्रथा
- 5) अकबराची जमीन महसूल पद्धत
- 6) मध्ययुगीन भारताची पुरातत्त्वीय साधने.

4. मोघल-कालीन भारताच्या इतिहासलेखन शास्त्रातील विभिन्न दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

10

किंवा

मध्ययुगीन भारतातील स्त्रीयांची स्थिती यावर चर्चा करा.

5. मध्ययुगीन भारतातील कृषी उत्पादनाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे परिक्षण करा.

10

2) कहैं कबीर मुख कहा न जाई,
ना कागद पर अंक चढ़ाई।
मानों गूँगे सम गुड़ खाई,
कैसे बचन उचारा हो।

3) मैं कासैं बूझौं अपने पिया की बात री।
जान सुजान प्रान-प्रिय पिय बिन, सबैँबटाऊ जात री।
आसा नदी अगाध कुमति बहै, रोकि काहू पै न जात री।
काम- क्रोध दोउ भए करारे, पड़े विषय-रस मात री।
ये पाँचों अपमान के संगी, सुमिरन को अलसात री।
कहै कबीर पिछुरी नहीं मिलिहा, ज्यों तरवर बिन पात री।

4. कबीर की भाषा की विस्तार से चर्चा कीजिए।

10

अथवा

कबीर के राम पर विस्तृत चर्चा कीजिए।

5. कबीर के सामाजिक विचारों पर प्रकाश डलिए।

10

SLR-G – 36

Seat No.	
-------------	--

**M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV) (A)**

साहित्यिक वर्ग : विशेष रचनाकार : सुमित्रानंदन पंत

Day and Date : Saturday, 18-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- सूचनाएँ :** 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) पंत की _____ कविता एक पत्र के रूप में सन 1975 में लिखी है ।
1) प्रथम 2) दूसरी
3) चौथी 4) पाँचवी
- 2) _____ संग्रह की एक ही कविता में विभिन्न मात्रावाली पंक्तियाँ मिलती है ।
1) गुंजन 2) पल्लव
3) युगवाणी 4) ग्राम्या
- 3) 'गुंजन' की कविता का प्रधान विषय _____ है ।
1) प्रेम 2) प्रकृति
3) मानवीयता 4) करुण
- 4) सुमित्रानंदन पंत का नाम _____ रखा गया था जो गलत भी माना जाता है ।
1) सौमित्र 2) सुमित्र
3) गोसाई दत्त 4) सूर्यकुमार
- 5) _____ की भूमिका ने ब्रज नाम खडीबोली के विवाद को समाप्त किया ।
1) गुंजन 2) पल्लव 3) ग्राम्या 4) युगवाणी

P.T.O.

3. ससंदर्भ वुवखुवुव कीऑरु । (3 डें से 2) :

10

- 1) “अधरुु डर डधुर अधर धर
कहतर डृद सुवर डें ऑरुवन -
डस ँक डधुर इऑऑ डर
अरुडरत तुररडुवन-डुुवन घन !”
- 2) “सुीखर तुड से डूलुुु ने
डुख देख डंद डुसकरनर,
तररुुु ने सऑल नडन हु
करुणर कररणे डरसरनर !”
- 3) “सरलडन हुी थर उसकर डन
नररलरडन थर आडुषण
करन से डरले अऑरन नडन
सहऑ थर सऑर सऑरलरुु-तन ।”

4. ‘डलुलव’ डें रस डुऑनर कर डुरडुुु हुआ हुै सुडुऑ कीऑरु ।

10

अथवर

‘उऑऑवरस’ अरु ‘असुु’ करवरतर डें डुरेड ऑरुरण हुआ हुै सुडुऑ कीऑरु ।

5. ‘गुंऑन’ के डरवडकुष डर डुरकरश डरलरु ।

10

SLR-G – 37

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
हिंदी (पे.न. IV)
व्यवसायिक वर्ग : पत्रकारिता

Day and Date : Saturday, 18-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

1) अग्रलेख लेखन का कार्य _____ से संपन्न होता है।

- 1) संपादक   2) रेखाचित्रकार   3) प्रकाशक   4) पत्रकार

2) समाचारों को पूर्णतः संपादित कर _____ विभाग में भेजा जाता है।

- 1) विज्ञापन   2) वितरण   3) मुद्रण   4) बिक्री

3) _____ पत्रकारिता की नींव 1780 ई. में रखी गयी।

- 1) भारतीय   2) जपानी   3) इंग्लैंड   4) अमरिकन

4) शीर्षक समाचार की _____ होती है।

- 1) मन   2) आत्मा   3) ईश्वर   4) परमात्मा

5) भारतीय पत्रकारिता में _____ को मुखड़ा के अर्थ में लिया जाता है।

- 1) आमुख   2) शीर्षक   3) ले आऊट   4) पृष्ठ सज्जा

6) _____ बारिकियों के प्रति संपादक ध्यान देता है।

- 1) गैरकानुनी   2) कानुनी   3) वर्तनी   4) गैर वर्तनी

7) _____ पृष्ठ पर ही स्तंभलेख समाहित होते हैं।

- 1) विज्ञापनीय   2) राष्ट्रीय   3) विदेशी   4) संपादकीय

P.T.O.

- 8) ब्रेन निकोलस ने _____ को समाचार पत्र की आत्मा कहा है ।
 1) फीचर   2) कार्टून   3) फोटो   4) रेखाचित्र
- 9) रिपोर्ताज का आरंभ _____ विश्वयुद्ध से माना जाता है ।
 1) प्रथम   2) द्वितीय   3) वैश्विक   4) इनमें से नहीं
- 10) हिंदी का अनुवर्तन शब्द _____ भाषा में follow-up है ।
 1) अंग्रेजी   2) फ्रेंच   3) जापनी   4) रूसी

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए । (6 में से 5) : 10

- 1) खोजीपत्रकारिता का लक्ष्य कौनसा होता है ?
- 2) संवाददाता को कितने और कौनसे प्रकारों में वर्गिकृत किया जाता है ?
- 3) आमुख समाचार में कौनसे पाँच 'क' होते हैं ?
- 4) पृष्ठ विन्यास कैसा होता है ?
- 5) शीर्षक किस प्रकार से दिया जाता है ?
- 6) अनुवर्तन का कौनसा उद्देश्य होता है ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए । (3 में से 2 पर) : 10

- 1) समाचार स्रोत-पुलिस थाना ।
- 2) रिपोर्ताज ।
- 3) फोटो पत्रकारिता ।

4. पत्रकारिता की परिभाषा देकर पत्रकारिता के मुख्य प्रकारों को विशद कीजिए । 10

अथवा

संवाददाता की अर्हता एवं कार्य पद्धति पर प्रकाश डालिए ।

5. हिंदी पत्रकारिता के उद्भव और विकास को स्पष्ट कीजिए । 10

_____

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E-1) (Paper – II)
Urban Society in India

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions : 10
- I) Whose name was associated with multi-nuclear theory ?
A) Ulman & Haris   B) Hyot   C) Burgess   D) None of these
- II) Which of the following is a garden city ?
A) Mysore   B) Delhi   C) Varanasi   D) Kanpur
- III) Concept of urban village is putforth by
A) Simmel   B) Karl Marx   C) Louis Wirth   D) Gans
- IV) The nature of urbanization is
A) Innovative   B) Dynamic
C) Static   D) None of above
- V) Urban dwellers mostly believe in
A) Folkways   B) Science and technology
C) Tradition   D) Ghost
- VI) Urbanism means
A) Urban area   B) A way of life
C) Urbanization   D) Culture
- VII) Who is the author of book, 'Urban Sociology' ?
A) Park   B) E.E. Burgel   C) Karl Marx   D) Hoyt

VIII) Which of the following is not a factor of urbanization ?

A) Industrial Revolution	B) Educational facilities
C) Effective Communication	D) Population

IX) Who has regarded as father of human ecology ?

A) Earnest Hackel	B) Auguste Comte
C) G.S. Ghurye	D) Herbert Spencer

X) Who criticizes on urban growth theories ?

A) Simmel	B) Louis wirth
C) Nihan Walter Firey	D) None of these

2. Write short answers (**any four**) :

8

- I) What is traditional ecological approach ?
- II) What is urbanization ?
- III) Which are the dimensions of social structure ?
- IV) What is the concept of ruralization of urban city ?
- V) What is the social research need to study urbanization ?
- VI) What is the process of urbanization ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- I) Sector model of urban growth
- II) Economic dimension of social structure
- III) Urban villages
- IV) Critic an Neo-ecological school
- V) Roman cities
- VI) Political dimension of social structure.

4. A) Define urban community and write eassy on urban community.

10

OR

B) Explain Simmel's contribution on metropolis and mental life.

5. Explain concentric zone theory of urban growth.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : I) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
II) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) बहुकेंद्री सिद्धांताशी कोण संबंधित आहे ?
अ) उलमन आणि हॅरीस   ब) हॉयट   क) बर्जेस   ड) यापैकी नाही
- II) खालीलपैकी कोणते उद्यान शहर आहे ?
अ) म्हैसूर   ब) दिल्ली   क) वारणासी   ड) कानपूर
- III) 'नागरी खेडी' ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) सिमेल   ब) कार्ल मार्क्स   क) लुईस वर्थ   ड) गन्स
- IV) नागरीकरणाचे स्वरूप हे _____ असते.
अ) नाविष्यपूर्ण   ब) गतीशील   क) स्थितीशील   ड) यापैकी नाही
- V) नागरी भागातील लोक बहुतेक _____ यावर विश्वास ठेवतात.
अ) लोकरूढी   ब) विज्ञान व तंत्रज्ञान
क) परंपरा   ड) भूत
- VI) नगरवाद म्हणजे
अ) नागरीक्षेत्र   ब) जीवन जगण्याचा मार्ग
क) नागरीकरण   ड) संस्कृती
- VII) 'अर्बन सोशियोलॉजी' हे ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
अ) पार्क   ब) इ.इ. बर्जेल   क) कार्ल मार्क्स   ड) हॉयट
- VIII) खालीलपैकी कोणता नागरीकरणाचा घटक नाही ?
अ) औद्योगिक क्रांती   ब) शैक्षणिक सुविधा
क) प्रभावी संदेशवहन   ड) लोकसंख्या
- IX) मानवी परिसर विज्ञानाचे जनक कोण आहेत ?
अ) अर्नेस्ट हेकेल   ब) ऑगस्ट कॉम्त   क) जी. एस. घुर्ये   ड) हर्बर्ट स्पेन्सर
- X) नगरवाढ सिद्धांतावर कोणी टिका केली ?
अ) सिमेल   ब) लुईस वर्थ
क) निहॉन वाल्टर फायरे   ड) यापैकी नाही

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 8
- I) परंपरागत परिस्थितीकीय दृष्टिकोन काय आहे ?
  - II) नागरीकरण म्हणजे काय ?
  - III) सामाजिक संरचनेचे पैलू कोणते ?
  - IV) नागरी शहराचे ग्रामीणीकरण म्हणजे काय ?
  - V) नागरीकरणाच्या समाजाच्या संशोधनाची गरज का आहे ?
  - VI) नागरीकरणाची प्रक्रिया म्हणजे काय ?
3. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- I) नागरी वाढीचा विभागीय किंवा खंड सिद्धांत
  - II) सामाजिक संरचनेचा आर्थिक पैलू
  - III) नागरी खेडी
  - IV) नव परिस्थितीकीय दृष्टिकोनावरील टिका
  - V) रोमन शहरे
  - VI) सामाजिक संरचनेचा राजकीय पैलू
4. अ) नागरी समुदायाची व्याख्या देऊन नागरी सामुदायावर निबंध लिहा. 10
- किंवा**
- ब) सिमेल चे महानगरे व मानसिक जिवन याविषयावरील योगदान स्पष्ट करा.
5. नगरवाढीचा समकेंद्रित भू-कटिबंधीय सिद्धांत स्पष्ट करा. 10
-

SLR-G - 4

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
KANNADA (Paper – I)
Modern Poetry, Prose and Drama

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಇವರು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪುರಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತಿ _____

- 1) ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ   2) ಕಂಬಾರ   3) ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.   4) ಕಣವಿ

2) ವಾರಿಗಿಯ ಗೆಳೆಯರೊಳಗೆ ಹಿಂಡದನಗೋಳೊಳಗೆ ದ್ಯಾಮವ್ವನ ಕ್ವಾಣಧಾಂಗ ಇದ್ದವನು.

- 1) ಭರತೇಶ   2) ರಾಮಗೊಂಡ   3) ಕರಿಯಜ್ಜ   4) ಬಸವ್ವ

3) ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡ ಎಂದರೆ ಯಾರು _____

- 1) ರಾಮಗೊಂಡ   2) ಚಂದ್ರಪ್ಪ   3) ಭರತೇಶ   4) ಬಸವ್ವ

4) 'ಮಾಂಸದ ಬೆಳಕು' _____

- 1) ಗಂಗಮ್ಮನ ಬೋರ್ ಪ್ರಕರಣ   2) ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ
3) ಖರೇಖರೇ ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯ   4) ಆಕಾಶ ಬುಟ್ಟಿ

5) ಗಂಗಮ್ಮನ... ಪ್ರಕರಣ _____

- 1) ಜೋರ್   2) ಬ್ಯಾರ್   3) ಬೋರ್   4) ಕ್ಯಾರ್

6) ಸೊಸೆ ಎಂಬ ಪದ ಯಾವುದರ ನೆನಪು ತರುತ್ತದೆ _____

- 1) ಲಾಠಿ   2) ಲಡ್ಡು   3) ಬೆಂಡು   4) ಸರಿಗಮಪದನಿಸ

7) ನೂರಕ್ಕೆ ತೊಂಭತ್ತರಷ್ಟು ಕಾಪಿಗಾರರಿಗೆ _____ ಬಲಸ್ಥಾನ!

- 1) ತೊಡೆಯೇ   2) ಟೊಂಕವೇ   3) ಅಂಗಿಕಾಲರ್‌ವೇ   4) ಹೊಟ್ಟೆಯೇ

8) ಎಂ.ಎಂ. ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ _____

- 1) ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯ ಅನಬೇಕು   2) ಖರೇಖರೇ ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯ
3) ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯ   4) ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯ ಅನಬೇಕು ಜಗದೊಳಗೆ

9) ಈರಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಹೆಸರು _____

- 1) ಪರವ್ವ   2) ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ   3) ಶಾರದೆ   4) ಗಂಗಿ

10) ಈರಪ್ಪ ಬಳ್ಳಾರಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದು _____

- 1) ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ   2) ಮದುವೆಗಾಗಿ   3) ನೆಂಟಸ್ತನಕ್ಕಾಗಿ   4) ಕುಸ್ತಿಗಾಗಿ

P.T.O.

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಪತ್ತಾರ ಮಾಸ್ತರ ಎಂದರೆ ಯಾರು ? ಅವನು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಮನಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ?
- 2) ಶಿವಪುರದ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಮರ ಯಾವುದು ? ಅದರ ಬುಡದಾಗ ಕುಳಿತು ಊರು ಆಳುವ ದೇವತೆ ಯಾರು ?
- 3) ರಾಮಗೊಂಡ ತನ್ನ ವಾರಿಗಿ ಗೆಲೆಯರೊಳಗೆ ಹೇಗೆ ಇದ್ದ ?
- 4) ಖರೇಖರೇ ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
- 5) ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಹಾಗೂ ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆಯರ ಜಗಳ ಎಲ್ಲಿಯ ತನಕ ?
- 6) ಕಾಪಿಗಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಕಾಲ ಯಾವುದು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಹೋರಿ
- 2) ಇರಪಾಕ್ಷಿ-ಬಸವಂತ
- 3) ರೂಮಾಯಣ.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕಂಬಾರರ 'ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು' ಕವಿತೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಸಂಗ್ಯಾ-ಬಾಳ್ಯಾರ ಗೆಲೆತನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. 'ಹೆಲೈಟ್ ಹೆಲೈಟ್' ಪ್ರಬಂಧದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

10

SLR-G – 40

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
ENGLISH (Elective)
Comparative Literature (Paper – IV)

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the right answer from the alternatives given below : 10
- 1) Balkavi, in his poem 'Maze Gane' expects _____
    - a) Welfare and peace in the Universe
    - b) Welfare and peace in India
    - c) Welfare and peace in his own village
    - d) Welfare and peace nowhere
  - 2) The line "Let Nature be your Teacher" occurs in _____
    - a) The Tables Turned
    - b) The Solitary Reaper
    - c) Daffodils
    - d) A Rainbow
  - 3) Who is phulrani ?
    - a) a girl
    - b) a flower
    - c) a deer
    - d) a bird
  - 4) Wordsworth compares the solitary reaper with _____
    - a) a musician
    - b) a nightingale
    - c) a cuckoo
    - d) a solitary bird
  - 5) The mood in the poem Audumber is _____
    - a) satirical
    - b) reflective
    - c) sad
    - d) happy
  - 6) Wordsworth heard a thousand blended notes of Nature while he was in a _____
    - a) grove
    - b) church
    - c) school
    - d) home
  - 7) The village in the poem Audumber has _____
    - a) four houses
    - b) five buildings
    - c) six huts
    - d) seven rivers

P.T.O.

- 8) There are _____ speakers in the poem 2 mothers in a ahdb play ground.
- a) One   b) Three   c) Two   d) Four
- 9) The life of the poetess is like a _____ in a whirl pool.
- a) Leaf   b) Fish
c) Flower   d) Boat
- 10) Cheong's father purchased _____ for him but he kept it inside his month.
- a) Vitamins   b) Chocolates
c) Tablets   d) Sweets

2. Answer **any five** of the following questions : **10**
- 1) What was Tanya's reaction at the end of the story ?
  - 2) What is the theme of the story 'Lasting Love' by Guy de Maupassant ?
  - 3) Describe the place where 26 men work in your words.
  - 4) Why did Thomas Wilson remain in the Island of Capri ?
  - 5) How did the Devil react on the saying of pahom ?
  - 6) Why did Pahom go to the district court ?
3. A) Answer **any two** of the following questions in about **50** words **each** : **6**
- 1) What are the major parts of the Greek Theatre ?
  - 2) Explain the term- 'parados'.
  - 3) Explain the features of third word literature.
- B) Answer briefly **any two** of the following : **4**
- 1) Explain the use of imagery in modern poetry.
  - 2) Write a note on experimentation in modern poetry.
  - 3) The use of free verse in modern poetry.
4. Answer **any one** of the following questions : **10**
- 1) Comment on the various themes discussed in Euripides 'The Trojan Women'.
  - 2) Discuss the role of the Chorus in "The Trojan Women".
5. Comment critically on the story of "The Transposed Heads" by Thomas mann. **10**
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
ECONOMICS (Paper – VI) (Gr. C1)
Economics of Environment

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figures indicate marks.**

1. Select correct options :

10

- 1) Who founded 'Chipko Movement' in India ?
  - a) Mahavira
  - b) Vinoba Bhave
  - c) Jambeshwar
  - d) Tulsi
- 2) India's first 'National Forest Policy' after independence was introduced in _____
  - a) 1947
  - b) 1950
  - c) 1952
  - d) 1955
- 3) Bio-gas source of energy is _____ energy.
  - a) Renewable
  - b) Non-renewable
  - c) Solar energy
  - d) Atomic energy
- 4) Present environmental crisis are the result of _____
  - a) Environmental activities
  - b) Social activities
  - c) Industrialisation
  - d) All of the above
- 5) Environmental goods are _____
  - a) Private goods
  - b) Public goods
  - c) Private and public goods
  - d) None of the above
- 6) Environmental economics is a _____
  - a) Social science
  - b) Positive and normative science
  - c) Public economics
  - d) None of the above
- 7) Eco-development means _____
  - a) Economic development
  - b) Ecological development
  - c) Economic growth
  - d) Physical development

- 8) Clean technologies are _____
- a) Labour intensive   b) Capital intensive
c) Environmental friendly   d) All of these
- 9) World Environment Day is celebrated on _____
- a) June 6   b) June 5
c) July 5   d) July 6
- 10) Ozone layer of atmosphere is being destroyed by _____
- a) CFC   b) Carbon   c) Cl   d) H₂O

2. Short answer (**any four**) :

8

- 1) What is ecosystem ?
- 2) What is air pollution ?
- 3) What is Bio-diversity ?
- 4) Chipko movement.
- 5) What is meant by environmental economics ?
- 6) Sustainable development.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Water pollution.
- 2) Role of people in environment protection.
- 3) What is meant by 'Green Gas' ?
- 4) Economic development and environment.
- 5) Environment Protection and NGO.
- 6) What is Pollution ?

4. Discuss the cost-benefit analysis in detail.

10

OR

Elaborate the role of Government in environment protection.

5. Discuss, how economic development creates environmental problems ?

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. खालील पर्यायपैकी योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) 'चिपको आंदोलना'ची सुरुवात भारतामध्ये कोणी सुरू केली ?
  - i) महावीरा
  - ii) विनोबा भावे
  - iii) जांभेश्वर
  - iv) तुलसी
- 2) भारताचा पहिला 'राष्ट्रीय वन धोरण' स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतर _____ मध्ये जाहीर करण्यात आला.
  - i) 1947
  - ii) 1950
  - iii) 1952
  - iv) 1955
- 3) बायो-गॅस हे ऊर्जेचे _____ स्रोत आहे.
  - i) पुनर्जीवीकरण
  - ii) अ-पुनर्जीवीकरण
  - iii) सौर ऊर्जा
  - iv) औष्णिक ऊर्जा
- 4) सध्याचे पर्यावरण संकट _____ मुळे निर्माण झाले आहे.
  - i) पर्यावरणीय कामे
  - ii) सामाजिक कामे
  - iii) औद्योगिकीकरण
  - iv) वरील सर्व
- 5) पर्यावरण वस्तु _____ आहेत.
  - i) खाजगी वस्तु
  - ii) सार्वजनिक वस्तु
  - iii) खाजगी आणि सार्वजनिक वस्तु
  - iv) वरीलपैकी नाही
- 6) पर्यावरणीय अर्थशास्त्र हे _____ आहे.
  - i) सामाजिक शास्त्र
  - ii) धनात्मक आणि गुणात्मक शास्त्र
  - iii) सार्वजनिक अर्थशास्त्र
  - iv) वरीलपैकी नाही
- 7) परिसंस्था विकास म्हणजे _____
  - i) आर्थिक विकास
  - ii) परिसंस्थात्मक विकास
  - iii) आर्थिक वृद्धी
  - iv) भौतिक विकास
- 8) स्वच्छ तंत्रज्ञान म्हणजे _____
  - i) श्रमप्रधान तंत्रे
  - ii) भांडवलप्रधान तंत्रे
  - iii) पर्यावरणभिमुख तंत्रे
  - iv) वरील सर्व

9) जागतिक पर्यावरण दिन _____ रोजी साजरा केला जातो.

i) जून 6

ii) जून 5

iii) जुलै 5

iv) जुलै 6

10) ओझोन धराचा च्हास _____ मुळे होत आहे.

i) CFC

ii) कार्बन

iii) Cl

iv) H₂O

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) परिसंस्था म्हणजे काय ?
- 2) हवा प्रदूषण म्हणजे काय ?
- 3) जैविक विविधता म्हणजे काय ?
- 4) चिपको आंदोलन.
- 5) पर्यावरणाचे अर्थशास्त्राची संज्ञा स्पष्ट करा.
- 6) शाश्वत विकास.

3. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) जल प्रदूषण.
- 2) पर्यावरण संरक्षणामध्ये लोकांची भूमिका.
- 3) 'हरित गॅस' म्हणजे काय ?
- 4) आर्थिक विकास आणि पर्यावरण.
- 5) पर्यावरण संरक्षण आणि एनजीओ.
- 6) प्रदूषण म्हणजे काय ?

4. खर्च-लाभ विश्लेषण सविस्तर विशद करा.

10

किंवा

पर्यावरण संरक्षणामध्ये शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.

5. आर्थिक विकासामुळे पर्यावरणीय समस्या कशा उद्भवतात याविषयी चर्चा करा.

10

SLR-G – 43

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
KANNADA (Paper – IV)
Basic Principles of Folk Literature

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಜನವಾಣಿ ಬೇರು; ಕವಿವಾಣಿ ಹೂವು _____ ಅಂದವರು.

ಅ) ತಿ. ನಂ. ಶ್ರೀ.

ಆ) ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ

ಇ) ಕಣವಿ

ಈ) ದೇ. ಜ. ಗೌ.

2) ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಾಟದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು _____ ಆಟ.

ಅ) ಗೊಂಬೆ

ಆ) ಸೂತ್ರದ

ಇ) ಕಿಳ್ಳಿಕೆತರ

ಈ) ಅಟ್ಟದ

3) ಜನಪದ ಕತೆಯ ಅತಿಚಿಕ್ಕ ಘಟಕ _____ .

ಅ) ಆಶಯ

ಆ) ವರ್ಗ

ಇ) ಪಾತ್ರ

ಈ) ಪಕ್ಷಿ

4) ಜನಪದ ಕತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ನಾಟಕಕಾರ _____ .

ಅ) ಕಾರಂತ

ಆ) ಕಂಬಾರ

ಇ) ಕೈಲಾಸಂ

ಈ) ಲಂಕೇಶ

5) ಸುಗ್ಗಿಹಾಡು _____ ಹಾಡು.

ಅ) ಹೆಂಗಸರ

ಆ) ಗಂಡಸರ

ಇ) ಮಕ್ಕಳ

ಈ) ಹೋಳಿ

6) ಪೋಕ್‌ಲೋರ್ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದವ _____ .

ಅ) ಲಿಟ್ಟೆ

ಆ) ಥಾಮ್ಸ್‌ನ್

ಇ) ಕಿಟೆಲ್

ಈ) ಕುಂತಕ

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D1-Paper – II)
Indian Government and Politics

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose and write the correct alternative from the following : **10**
- 1) Who was the Chairman of Constituent Assembly ?
a) Dr. Babasaheb Ambedkar   b) Pandit Jawaharlal Nehru
c) Vallabhbhai Patel   d) Dr. Rajendra Prasad
  - 2) Which form of Government is adopted by India ?
a) Parliamentary   b) Presidential
c) Limited monarchy   d) Direct Democracy
  - 3) From where 'Principle of Decentralization of Power' is included in Indian Constitution ?
a) England   b) America
c) Pakistan   d) Australia
  - 4) How many fundamental duties of Indian citizens are included in the Indian Constitution ?
a) 20   b) 15   c) 10   d) 12
  - 5) Which article of Indian Constitution provides the provision of constitutional amendment ?
a) Article 352   b) Article 356
c) Article 354   d) Article 368
  - 6) Which House, Vice President is Ex-officio Chairman ?
a) Lok Sabha   b) Council of States
c) Legislative Assembly   d) Legislative Council
  - 7) State by which way of Indian Federation is created ?
a) Centripetal   b) Union
c) Centrifugal   d) Centripetal-Centrifugal

8) Who has right of 'casting vote' when there is equal votes gets on a Bill in Loksabha ?

a) Prime Minister	b) Vice-president
c) President	d) Speaker

9) To whom 'Loksabha' represents ?

a) People	b) Council of Minister
c) Prime Minister	d) States

10) Who gives 'Letter of Credence' to Ambassadors ?

a) President	b) Prime Minister
c) Vice-President	d) Defence Minister

2. Write short answer of the following **(any four)** : **8**

- 1) Explain the role of Constituent Assembly.
- 2) Explain the Social Directive Principles of State Policy.
- 3) Explain Right to Equality.
- 4) Explain the amendment procedure.
- 5) Explain the legislative relations between Centre-State.
- 6) Explain function of 'Council of Ministers'.

3. Write short notes on **(any four)** : **12**

- 1) Preamble
- 2) Right of Constitutional Remedies
- 3) Demands for State Autonomy
- 4) Amendment procedure.
- 5) Vice President
- 6) Function of Rajsabha.

4. Give answer to the following questions : **10**

A) Explain the main characteristics of the Indian Constitution.

OR

B) Explain the power and function of the President.

5. Give brief answer to the following question : **10**

- 1) Explain the powers and functions of the 'Prime Minister'.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. पुढे दिलेल्या पर्यायी उत्तरातून अचूक पर्याय निवडा व लिहा : १०
- १) 'राज्यघटना समितीचे' अध्यक्ष कोण होते ?
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ब) प. जवाहरलाल नेहरु
क) वल्लभभाई पटेल
ड) डॉ. राजेंद्र प्रसाद
- २) भारताने कोणत्या शासन पद्धतीचा स्विकार केलेला आहे ?
अ) संसदीय
ब) अध्यक्षीय
क) मर्यादीत राजेशाही
ड) प्रत्यक्ष लोकशाही
- ३) 'सत्ता विभाजनाचे तत्त्व' भारतीय राज्यघटनेने कोणत्या राज्यघटनेकडून स्विकारलेले आहे ?
अ) इंग्लंड
ब) अमेरिका
क) पाकिस्तान
ड) ऑस्ट्रेलिया
- ४) भारतीय राज्यघटनेत भारतीय नागरीकांचे किती मूलभूत कर्तव्ये समाविष्ट केली आहेत ?
अ) २०
ब) १५
क) १०
ड) १२
- ५) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमात घटनादुरुस्तीची तरतूद करण्यात आलेली आहे ?
अ) कलम ३५२
ब) कलम ३५६
क) कलम ३५४
ड) कलम ३६८
- ६) उपराष्ट्रपती कोणत्या गृहाचा पदसिद्ध अध्यक्ष असतो ?
अ) लोकसभा
ब) राज्यसभा
क) विधानसभा
ड) विधानपरिषद
- ७) भारतीय संघराज्याची निर्माती कोणत्या पद्धतीने झालेली आहे ?
अ) केंद्राकर्षी
ब) एकात्म
क) केंद्रोत्सारी
ड) केंद्राकर्षी-केंद्रोत्सारी
- ८) लोकसभेत विधेयकावर समान मते पडल्यास 'निर्णायक मत' देण्याचा अधिकार कोणाला असतो ?
अ) पंतप्रधान
ब) उपराष्ट्रपती
क) राष्ट्रपती
ड) सभापती

९) लोकसभा कोणाचे प्रतिनिधित्व करते ?

अ) जनतेचे

ब) मंत्रीमंडळाचे

क) पंतप्रधानाचे

ड) घटकराज्यांचे

१०) परराष्ट्रातील राजदूतान 'अधिकारपत्रे' देण्याचा अधिकार कोणाला आहे ?

अ) राष्ट्रपती

ब) पंतप्रधान

क) उपराष्ट्रपती

ड) संरक्षण मंत्री

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

१) घटना समितीची भूमिका स्पष्ट करा.

२) राज्याच्या धोरणाची सामाजिक मार्गदर्शक तत्त्वे स्पष्ट करा.

३) समतेचा अधिकार स्पष्ट करा.

४) घटनादुरुस्तीची पद्धत स्पष्ट करा.

५) केंद्र व घटकराज्ये यांच्यातील कायदे विषयक संबंध स्पष्ट करा.

६) मंत्रीमंडळाची कार्ये सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) सरनामा

२) घटनात्मक उपाययोजनेचा हक्क

३) स्वायत्त राज्यांची मागणी

४) घटनादुरुस्तीची पद्धती

५) उपराष्ट्रपती

६) राज्यसभेची कार्ये ।

४. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१०

अ) भारतीय राज्यघटनेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची महिती द्या.

किंवा

ब) राष्ट्रपतीचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

५. पुढील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१०

१) पंतप्रधानाचे अधिकार आणि कार्ये-स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
URDU (Entire) (Paper – IV)
Urdu Shairi ka Mutalia

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the left indicate full marks.**

- 10 .1 مناسب متبادل منتخب کر کے خانہ پری کیجئے :
- (1) اردو کی پہلی مثنوی _____ ہے۔
(قطب مشتری کدم راؤ پدم راؤ زہرِ عشق گلزارِ نسیم)
- (2) قصیدے کے پہلے حصہ کو _____ کہتے ہیں۔
(تشبیب نسیب نصیب شباب)
- (3) مثنوی ”زہرِ عشق“ _____ کی تحریر شدہ مثنوی ہے۔
(مرزا شوق ابراہیم ذوق میر حسن وجہی)
- (4) محسن کاکوروی کے پہلے قصیدہ کا نام _____ ہے۔
(گلدستہ کلامِ رحمت گلدستہ اردو گلستان گلزارِ رحمت)
- (5) مثنوی گلزارِ نسیم کے شاعر _____ ہیں۔
(پنڈت برج نرائن چکبست پنڈت رتن ناتھ سرشار پنڈت دیاشنکر نسیم وجہی)

- (6) سمت کاشی سے چلا جانے متھرا بادل برق کے کاندھے پہ لائی ہے صبا _____ جل
(جمنا گنگا کرشنا کادیری)
- (7) سودا نے ”تضحیک روزگار“ میں _____ کی جڑ لکھی ہے۔
(ہاتھی شیر گھوڑے بہرن)
- (8) شہزادہ بے نظیر _____ شنوی کا اہم کردار ہے۔
(شنوی علی نامہ گلشن عشق سحر البیان زہر عشق)
- (9) درختوں کے سائے سے وہ ماہ کا ظہور گرے جیسے پتھلی سے پھن پھن کے _____
(نور سرور حور غرور)
- (10) _____ کو قصیدہ کا بادشاہ کہا جاتا ہے۔
(محمد رفیع سودا علامہ اقبال میر انیس میر ضمیر)

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجئے (کوئی پانچ) :

10

- (1) قصیدے کی تعریف لکھ کر اُس کے اجزائے ترکیبی بتائیے۔
- (2) شنوی سحر البیان کے کرداروں کے نام لکھئے۔
- (3) اردو کے چند مشہور شنوی نگاروں کے نام انکی شنویوں کے ساتھ لکھئے۔
- (4) ابراہیم ذوق کو ”خاتانی بند“ کا خطاب کس نے عطا کیا تھا؟
- (5) محسن کاکوروی کے نعتیہ قصائد کے نام لکھئے۔
- (6) شنوی ”گلزار نسیم“ میں نسیم نے کس کی داستانِ عشق پیش کی ہے؟

3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی دو) : 10
- (1) مثنوی ”زہر عشق“ کے پلاٹ پر تبصرہ کیجئے۔
- (2) محسن کاکوروی کی قصیدہ نگاری کی خصوصیات لکھئے۔
- (3) اردو میں مثنوی کی تعریف، اہمیت و افادیت پر روشنی ڈالئے۔
4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی ایک) : 10
- (1) سودا کے ”تضحیک روزگار“ کا خلاصہ قلمبند کیجئے۔
- (2) مثنوی ”سحر البیان“ کی روشنی میں میر حسن کی مثنوی نگاری کی خصوصیات لکھئے۔
5. مثنوی ”گلزارِ نسیم“ میں لکھنوی تہذیب و معاشرت کی عکاسی پر نقد و تبصرہ کیجئے۔ 10
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Opt. Paper – III)
History of India (1757 to 1857 AD)

Day and Date : Monday, 20-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option : 10

- 1) Which treaty was signed after battle of Buxar ?
A) Delhi
B) Allahabad
C) Avadh
D) Surat
- 2) Who was Governor General in India when Regulating Act was passed in 1773 ?
A) Robert Clive
B) Warren Hestings
C) Lord Wellesley
D) Lord Cornwallis
- 3) Who was admiral of British fleet in the Battle of Plassey ?
A) Robert Clive
B) Warren Hestings
C) Watson
D) Sir John Shore
- 4) Which Governor General did introduce post of 'collector' in the civil service of India ?
A) Warren Hestings
B) Robert Clive
C) Lord Cornwallis
D) Lord Bentinck
- 5) In which Act European Christian Missionaries were allowed to settle and spread their religion in India ?
A) 1773
B) 1793
C) 1813
D) 1833
- 6) Which was first newspaper was published in Vernacular language in India ?
A) Darpan
B) Samachar Darpan
C) Bengal Gazette
D) Digdarshan

- 7) Which was first Indian Ruler who accepted the subsidiary system ?
A) Satara   B) Nizam   C) Nagpur   D) Aundha
- 8) The civil service was introduced in India by
A) Lord Hestings   B) Lord Dalhousie
C) Lord Cornwallis   D) Lord Ripon
- 9) Charles Metcaff is remembered for
A) Female education   B) Freedom of press
C) Local education   D) Revenue reform
- 10) Who among the following was not a Balutedar ?
A) Kulkarni   B) Joshi   C) Sutar   D) Lohar

2. Write a short answer on **any four** of the following : **8**
- 1) What is filtration theory of Lord Macaulay ?
  - 2) What is meaning of Dual system ?
  - 3) What was orientalist view on Indian education ?
  - 4) Give four names of Indian States who accepted subsidiary system.
  - 5) What is meaning of 'Home Government' ?
  - 6) What was the case of Nandkumar in the period of Warren Hestings ?
3. Write short notes on **any four** of the following : **12**
- A) Civil service reform of Lord Cornwallis.
  - B) Lord Mecauly and Indian education.
  - C) Demerit of Dual system.
  - D) Bidding revenue system of Lord Hestings.
  - E) Work of Christian Missionaries.
  - F) Non-intervention policy of Lord Cornwallis.
4. Explain "Battle of Buxar was a turning points in the history of India". **10**
- OR
- What was British education policy and how did it promote Indian nationalism ?
5. Explain the merit and demerit of subsidiary system of Lord Wellesley. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) बक्सारच्या युद्धानंतर कोणता तह झाला ?
अ) दिल्ली   ब) अलाहाबाद   क) अवध   ड) सूरत
- २) सन १७७३ साली रेग्युलेटिंग ॲक्ट पास झाला तेव्हा भारताचा गव्हर्नर जनरल कोण होता ?
अ) राबर्ट क्लार्क   ब) वॉरन हेस्टिंग्ज   क) लॉर्ड वेलस्ली   ड) लॉर्ड कॉर्नवालिस
- ३) प्लासीच्या युद्धाच्यावेळी ब्रिटिशांचा आरमार प्रमुख कोण होता ?
अ) रॉबर्ट क्लार्क   ब) वॉरन हेस्टिंग्ज   क) वॉटसन   ड) सर जॉन शोअर
- ४) कोणत्या गव्हर्नर जनरलने भारतीय नागरी सेवेमध्ये कलेक्टर हे पद निर्माण केले ?
अ) वॉरन हेस्टिंग्ज   ब) राबर्ट क्लार्क   क) लॉर्ड कॉर्नवालिस   ड) लॉर्ड बेंटिन्क
- ५) कोणत्या कायद्याने ख्रिश्चन मिशनऱ्यांना भारतात स्थायिक होऊन धर्मप्रसार करण्याची परवानगी मिळाली ?
अ) १७७३   ब) १७९३   क) १८१३   ड) १८३३
- ६) भारतीय भाषेत प्रकाशित होणारे पहिले वृत्तपत्र कोणते ?
अ) दर्पण   ब) समाचार दर्पण   क) बंगाल गॅझेट   ड) दिगदर्शन
- ७) कोणत्या भारतीय सत्ताधिशाने सर्व प्रथम तैनाती फौज स्विकारली ?
अ) सातारा   ब) निझाम   क) नागपूर   ड) औंध
- ८) भारतात नागरी सेवेची सुरुवात कोणी केली ?
अ) लॉर्ड हेस्टिंग्ज   ब) लॉर्ड डालहौसी   क) लॉर्ड कॉर्नवालिस   ड) लॉर्ड रिपन
- ९) चार्लस मेटकाफ खालीलपैकी कशासाठी ओळखला जातो ?
अ) स्त्री शिक्षण   ब) वृत्तपत्रांचे स्वातंत्र्य
क) स्थानिक शिक्षण   ड) महसूल सुधारणा
- १०) खालीलपैकी कोण बलुतेदार नव्हता ?
अ) कुलकर्णी   ब) जोशी   क) सुतार   ड) लोहार

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) मेकॉलेचा झिरपण्याचा सिद्धांत सांगा.
- २) दुहेरी राज्यव्यवस्था म्हणजे काय ?
- ३) पौर्वात्यवादांचे भारतीय शिक्षणा संदर्भातील विचार.
- ४) तैनाती फौज स्विकारलेल्या कोणत्याही चार भारतीय शासकांची नावे सांगा.
- ५) 'होम गव्हर्नमेंट' म्हणजे काय ?
- ६) वॉरन हेस्टिंग्जच्या काळातील नंदकुमार प्रकरण सांगा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा :

१२

- अ) लॉर्ड कार्नवालिसच्या नागरी सेवा सुधारणा सांगा.
- ब) लॉर्ड मेकॉले व भारतीय शिक्षण.
- क) दुहेरी राज्यव्यवस्थेचे दोष सांगा.
- ड) लॉर्ड हेस्टिंग्जची लिलाव महसूल पद्धत.
- इ) ख्रिश्चन मिशनऱ्यांची कामगिरी.
- फ) लॉर्ड कार्नवालिसचे 'निरहस्तक्षेप धोरण'.

४. "बक्सारचे युद्ध हे भारतीय इतिहासाला कलाटणी देणारे होते" स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब्रिटिशांचे शिक्षणविषयक धोरण सांगा आणि ते भारतीय राष्ट्रवादाच्या वाढीस कसे कारणीभूत ठरले स्पष्ट करा.

५. लार्ड वेलस्लिच्या तैनाती फौजेचे गुण व दोष सांगा.

१०

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr.– C1 – Paper – VII)
Principles and Practice of Co-operation**

Day and Date : Monday, 20-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) _____ is one of the Co-operative value.
a) Self-help   b) Democracy   c) Equality   d) All of the above
- 2) The National Co-operative Consumers Federation established in _____
a) 1962   b) 1960   c) 1961   d) 1963
- 3) The first Land Development Bank established in _____ year.
a) 1935   b) 1955   c) 1920   d) 1982
- 4) Head office of NAFED is located at _____
a) Delhi   b) Mumbai   c) Pune   d) Chennai
- 5) Rochdale equitable pioneers society is related to _____
a) Japan   b) Germany   c) England   d) Denmark
- 6) The State Co-operative Bank known as _____ bank in the Co-operative credit.
a) NABARD   b) Apex
c) Land development   d) NAFED
- 7) The three-tier system operated Co-operative credit for _____ term loan.
a) Long   b) Very long
c) Short and medium   d) All of the above

- 8) _____ is one of the major problems of labour Co-operative societies.
- a) Financial weakness   b) Competition from private contractors
c) Lack of sufficient work   d) All of the above
- 9) In India the first Co-operative Housing Society established in _____ year.
- a) 1921   b) 1922   c) 1923   d) 1924
- 10) _____ factor has no place in Co-operative societies.
- a) Equality   b) Political interfere
c) Interest of member   d) Democracy

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Define Co-operation.
- 2) State two objectives of Co-operation.
- 3) What is Co-operative Values ?
- 4) What is consumer's Co-operative Society ?
- 5) State two problems of primary Co-operative Agricultural Credit Society.
- 6) What is short-term loan ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Robert Owen and Co-operative Movement.
- 2) Kinds of housing Co-operative societies.
- 3) Fruits and Vegetables Co-operatives.
- 4) Origin of Co-operative Movement in the world.
- 5) Management of District Central Co-operative Bank.
- 6) Functions of Agricultural Co-operative Marketing Societies.

4. A) Discuss the progress and problems of processing Co-operatives in India.

10

OR

- B) Explain the role of Co-operatives in micro finance.

5. Review briefly the principles of Co-operation.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा.

१०

- १) _____ हे एक सहकारी मूल्य आहे.
अ) स्वावलंबन   ब) लोकशाही   क) समता   ड) वरील सर्व
- २) राष्ट्रीय ग्राहक संघाची स्थापन _____ या वर्षी झाली.
अ) १९६२   ब) १९६०   क) १९६१   ड) १९६३
- ३) पहिली भू-विकास बँक _____ या वर्षी स्थापन झाली.
अ) १९३५   ब) १९५५   क) १९२०   ड) १९८२
- ४) नाफेडचे मुख्यालय _____ येथे आहे.
अ) दिल्ली   ब) मुंबई   क) पूणे   ड) चेन्नई
- ५) रॉशडेल इक्विटेबल पायोनियर्स सोसायटी _____ शी संबंधित आहे.
अ) जपान   ब) जर्मनी   क) इंग्लंड   ड) डेन्मार्क
- ६) सहकारी पतपुरवठ्यामध्ये राज्य सहकारी बँक _____ या नावाने ओळखली जाते.
अ) नाबार्ड   ब) शिखर   क) भू-विकास   ड) नाफेड
- ७) सरकारी पतपुरवठ्यासाठी त्रिस्तरीय रचना _____ मुदत कर्जासाठी वापरली जाते.
अ) दिर्घ   ब) अति दिर्घ   क) अल्प व मध्यम   ड) वरील सर्व
- ८) _____ हि श्रमिक सहकारी संस्थांची एक महत्त्वाची समस्या आहे.
अ) वित्तीय दुर्बलता   ब) खाजगी ठेकेदारांकडून होणारी स्पर्धा
क) पूरेशा कामाचा अभाव   ड) वरील सर्व
- ९) भारतातील पहिली सहकारी गृहनिर्माण संस्था _____ मध्ये स्थापन झाली.
अ) १९२१   ब) १९२२   क) १९२३   ड) १९२४
- १०) _____ या घटकाला सहकारी संस्थांमध्ये स्थान नसते.
अ) समता   ब) राजकीय हस्तक्षेप
क) सभासद हित   ड) लोकशाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) सहकाराची व्याख्या द्या.
  - २) सहकाराची दोन उद्दिष्ट्ये सांगा.
  - ३) सहकारी मूल्ये म्हणजे काय ?
  - ४) ग्राहक सहकारी संस्था म्हणजे काय ?
  - ५) प्राथमिक सहकारी कृषी पतपुरवठा संस्थांच्या दोन समस्या सांगा.
  - ६) अल्प मुदतीचे कर्ज म्हणजे काय ?
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) रॉबर्ट ओवेन आणि सहकारी चळवळ.
  - २) सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे प्रकार.
  - ३) फळे व भाजीपाला सहकारी संस्था.
  - ४) जागतिक सहकारी चळवळीचा उदय.
  - ५) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेचे व्यवस्थापन.
  - ६) सहकारी विपणन संस्थांची कार्ये.
४. अ) भारतातील प्रक्रिया सहकारी संस्थांची प्रगती व समस्या याची चर्चा करा. १०
- किंवा**
- ब) सूक्ष्म वित्त-पुरवठ्यातील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.
५. सहकारी तत्वांचा संक्षिप्त आढावा घ्या. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. – D – 1) (Paper – III)
Modern Indian Political Thought

Day and Date : Monday, 20-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives. 10
- 1) The English weekly “Karmyogi’ was started by
a) Tilak   b) Aurbindo   c) Ranade   d) Vivekananda
  - 2) Raja Rammohan Roy is considered as the Father of Indian
a) Nationalism   b) Unrest
c) Liberalism   d) Rernaissance
  - 3) _____ was the founder of Sarvodya.
a) M.K. Gandhi   b) Vinoba Bhave
c) G.K. Gokhale   d) No any
  - 4) _____ is not included in the Four-fold Programme of Tilak.
a) Swaraj   b) Swadeshi   c) Social Reforms   d) Boycott
  - 5) Swami Dayanand Saraswati is the author of
a) Geetarahasya   b) Sathyagraha
c) Satyarthaprakash   d) Spiritual Nationalism
  - 6) Which one of the following book was known as the Bible of the “Modern Bengalee Patriotism”.
a) Anand Math   b) Dev Das   c) Gora   d) Wreck
  - 7) The Non-Co-operation Movement was started by M.K. Gandhi in India in _____ year.
a) 1919   b) 1920   c) 1925   d) 1929

8) _____ was belong to the Arya Samaj.

- a) Swami Dayanand   b) Swami Vivekananda
c) Raja Rammohan Roy   d) Aurbindo Ghosh

9) After the split of 1907 in Indian National Congress Tilak was the leader of _____ group.

- a) Extremist   b) Moderate   c) Liberal   d) Spiritual

10) Who was not an extremist out of following ?

- a) Dadabhai Naoroji   b) Bipian Chandrapal
c) Lala Lajpat Rai   d) Bal Gangadhar Tilak

2. Write a short answer (**any four**).

8

- 1) Explain the idea of non-violence.
- 2) Which books was written by Jotiba Phuley ?
- 3) Write the four-fold proramme of B.G. Tilak.
- 4) What are the object of Brhamoha Samaj ?
- 5) Write the name of a moderate and extremist thinker in India.
- 6) Explain the concept of 'Bhavani Mandir' proposed by Aurbindo Ghosh.

3. Write short notes (**any four**).

12

- 1) Spiritual Nationalism.
- 2) Satyashodak movement.
- 3) Programme of Sarvodaya.
- 4) Non-Brhamin movement.
- 5) G.K. Gokhale's contribution to Political Thoughts.
- 6) Arya Samaj.

4. Explain the role of Mahatma Phuley in Social revolution in Maharashtra.

10

OR

Explain the contribution of Swami Dayanand Saraswati to the India.

5. Write an essay on the genesis and development of Indian Political Thought.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) 'कर्मयोगी' हे इंग्रजी साप्ताहिक _____ यांनी सुरु केले.

अ) टिळक   ब) अरविंद   क) रानडे   ड) विवेकानंद

२) राजाराममोहन रॉय यांना भारतीय _____ चे जनक मानले जाते.

अ) राष्ट्रवाद   ब) असंतोष   क) उदारमतवाद   ड) प्रबोधन

३) _____ हे सर्वोदयाचे जनक होय.

अ) एम.के. गांधी   ब) विनोबा भावे

क) जी.के. गोखले   ड) यापैकी नाही

४) _____ याचा टिळकांच्या चतुःसूत्री कार्यक्रमात समावेश नाही.

अ) स्वराज्य   ब) स्वदेशी   क) सामाजिक सुधारणा   ड) बहिष्कार

५) स्वामी दयानंद सरस्वती हे _____ या पुस्तकांचे लेखक आहेत.

अ) गीतारहस्य   ब) सत्याग्रह   क) सत्यार्थप्रकाश   ड) आध्यात्मिक राष्ट्रवाद

६) खालीलपैकी कोणते पुस्तक हे 'आधुनिक बंगाली त्यागाचे' बायबल म्हणून ओळखले जाते.

अ) आनंदमठ   ब) देवदास   क) गोरा   ड) त्रिक

७) _____ या वर्षा मध्ये गांधीजींनी भारतात असहकार अंदोलन सुरु केले.

अ) १९१९   ब) १९२०   क) १९२५   ड) १९२९

८) _____ हे आर्यसमाजाशी संबंधित आहेत.

अ) स्वामी दयानंद   ब) स्वामी विवेकानंद

क) राजा राममोहन रॉय   ड) अरविंद घोष

९) १९०७च्या भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस मधील फुटीनंतर लोकमान्य टिळक _____ गटाचे नेते बनले.

अ) जहाल   ब) मवाळ   क) उदारमतवादी   ड) आध्यात्मिक

१०) खालीलपैकी जहालवादी म्हणून कोणास ओळखले जाते ?

अ) दादाभाई नौरोजी   ब) बिपीन चंद्रपाल
क) लाला लजपत रॉय   ड) बाल गंगाधर टिळक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

- १) अहिंसेची संकल्पना सांगा.
- २) जोतिबा फुले यांनी कोणते ग्रंथ लिहले ?
- ३) लोकमान्य टिळकांची चतुसूत्री सांगा.
- ४) ब्राह्मो समाजाचा मुख्य उद्देश कोणते ?
- ५) जहाल व मवालवादी विचारवंताची नावे सांगा.
- ६) अरविंद घोष यांनी मांडलेली 'भवानी मंदीर' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार).

१२

- १) आध्यात्मिक राष्ट्रवाद
- २) सत्यशोधक चळवळ
- ३) सर्वोदय कार्यक्रम
- ४) ब्राह्मणोत्तर चळवळ
- ५) गोपालकृष्ण गोखले राजकीय विचाराबाबतचे योगदान
- ६) आर्य समाज.

४. महाराष्ट्रातील समाजिक क्रांतीविषयक महात्मा फुलेची भूमिका स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भारतीयकरिता स्वामी दयानंद सरस्वतीचे योगदान स्पष्ट करा.

५. भारतीय राजकीय विचारांचा उद्गम आणि विकास यांवर निबंध लिहा.

१०

Seat No.	
----------	--

**M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Paper – IV) (Opt.)
History of China (1911 A.D. to 1990 A.D.)**

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option : 10
- 1) The movement of 4th May was brought about by _____
A) Student   B) Soldier   C) Workers   D) Traders
  - 2) _____ helped Chang-Kai-Shake against communists.
A) England   B) France   C) America   D) Japan
  - 3) _____ has put 21 demands in front of China by finding out an opportunity of the First World War.
A) Japan   B) America   C) Russia   D) England
  - 4) An establishment of communist party was on _____
A) 1919   B) 1915   C) 1921   D) 1925
  - 5) Mao had a strong belief that communes is the basic element of _____ structure.
A) Komingtong   B) Communist   C) Democracy   D) Republic
  - 6) The second attempt of an establishment of commune in the world was made/ done in _____
A) Japan   B) China   C) Russia   D) Korea
  - 7) China has become self independent in the production of crude petrol oil in _____ year.
A) 1960   B) 1962   C) 1963   D) 1964

8) Mao had inculcated communism in China on _____ instead of workers.

- A) Traders   B) Soldier   C) Journalist   D) Farmers

9) In the year 1960 the China has become upset because of the closeness of America and _____

- A) Japan   B) Korea   C) India   D) Brhamadesh

10) In April 1955, Pandit Jawaharlal Nehru had declared the five principles in the Bandung Conference in the country

- A) Tibet   B) China   C) Japan   D) Indonesia

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Piyang army
- 2) The effects of 4th May Movement
- 3) Establishment of Republic State in China
- 4) Two characteristics of Hunan Prabhandh
- 5) Four stages for agricultural development
- 6) Influence of China after 1958 on the countries of Asia Continent.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) The Devotion of Red Guards Movement
- 2) Great Leap Forward (1958-60)
- 3) The First Five Years Plan (1953-57)
- 4) The Long March.
- 5) The effects of China and India war of 1962.
- 6) Economical Policy of Teng-Siyao-Ping.

4. Explain the political thoughts of Mao-Tse-Tung.

10

OR

Explain the economical strategy of China after 1949.

5. State the Argi-cultural strategies of communist administration.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा :

१०

- १) ४ मे ची चळवळ _____ यांनी घडवून आणली.
अ) विद्यार्थी   ब) सैनिक   क) सरंजामदार   ड) व्यापारी
- २) चॅंग-कै-शेक यास _____ ने साम्यवाद्या विरुद्ध मदत केली.
अ) इंग्लंड   ब) फ्रान्स   क) अमेरिका   ड) जपान
- ३) पहिल्या महायुद्धाची संधी सा धून _____ ने २१ मागण्या चीनपुढे ठेवल्या.
अ) जपान   ब) अमेरिका   क) रशिया   ड) इंग्लंड
- ४) साम्यवादी पक्षाची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९१९   ब) १९१५   क) १९२१   ड) १९२५
- ५) कम्युन्स हाच _____ रचनेचा मूळ घटक आहे हा माओचा ठाम विश्वास होता.
अ) कोमिंटॉंग   ब) साम्यवाद   क) लोकशाही   ड) प्रजासत्ताक
- ६) जगातील कम्यून स्थापनेचा दुसरा प्रयोग _____ मध्ये झाला.
अ) जपान   ब) चीन   क) रशिया   ड) कोरिया
- ७) चीन इ. स. _____ पर्यंत पेट्रोल सारख्या खनिज तेलाबाबत स्वयंपूर्ण बनला.
अ) १९६०   ब) १९६२   क) १९६३   ड) १९६४
- ८) माओने चीन मध्ये मार्क्सवाद कामगाराऐवजी _____ मध्ये रूजविला.
अ) व्यापारी   ब) सैनिक   क) पत्रकार   ड) शेतकरी
- ९) अमेरिका आणि _____ यांच्या १९६० च्या जवळीकतेने चीन अस्वस्थ बनला.
अ) जपान   ब) कोरिया   क) भारत   ड) ब्रह्मदेश
- १०) एप्रिल १९५५ मध्ये _____ या देशात बांडूंग परिषदेत पंचशील तत्त्वे पंडित ज. नेहरुनी जाहिर केली.
अ) तिबेट   ब) चीन   क) जपान   ड) इंडोनेशिया

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. ४) :

८

- १) पियांग सेना
- २) ४ मे चळवळीचे परिणाम
- ३) चीनमध्ये साम्यवादी प्रजासत्ताकाची स्थापना कधी व कोणी केली ?
- ४) हुनान प्रबंधाची दोन वैशिष्ट्ये
- ५) शेती सुधारणासाठी आखण्यात आलेले प्रमुख चार टप्पे ?
- ६) इ. स. १९५८ नंतर चीनचा आशिया खंडात कोण कोणत्या देशात प्रभाव वाढला ?

३. टीपा लिहा (को. ४) :

१२

- १) रेड गार्डस चळवळीचे योगदान
- २) विकासाची प्रचंड झेपेची उद्दिष्ट्ये (१९५८-६०)
- ३) पहिली पंचवार्षिक योजना (१९५३-५७)
- ४) लालसेनेची प्रदीर्घ वाटचाल
- ५) १९६२ च्या चीन भारत युद्धाचे परिणाम
- ६) तेंग-सियाओं-पिंगचे आर्थिक धोरण.

४. माओ-त्से-तुंगचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

इ. स. १९४९ नंतर चीनमध्ये स्विकारण्यात आलेल्या प्रगतीशील आर्थिक धोरणाची सविस्तर माहिती द्या.

५. साम्यवादी प्रशासनाचे शेती सुधारणेसाठी केलेल्या उपाय योजनेची माहिती द्या.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
URDU (Paper – I)
Deccani Adab

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجئے:

(۱) خواجہ بندہ نوازؒ _____ برس کی عمر میں علاقہ دکن دولت آباد کی طرف ہجرت کی۔

(۲۵) ۵۰ ۸۲ ۸۰

(۲) بہمنی سلطنت کا قیام _____ میں ہوا۔

(۲۹۰ء) ۳۵۲ء ۱۸۵۷ء ۱۳۴۷ء

(۳) "چندر بدن و ماہ یار" کا خالق _____ ہے۔

(غواصی) نصرتی مقیمی وجہی

(۴) شاہ امین الدین اعلیٰ _____ کے فرزند، مرید اور خلیفہ تھے۔

(خواجہ بندہ نوازؒ خواجہ نصیر الدین چراغ دہلویؒ شاہ برہان الدین جانمؒ شاہ میراں جی شمس العشاقؒ)

(۵) عادل شاہی سلطنت کا بانی _____ ہے۔

(ابراہیم عادل شاہ اسماعیل عادل شاہ ابراہیم عادل شاہ ثانی یوسف عادل شاہ)

(۶) عادل شاہی دور کا ملک الشعراء _____ ہے۔

(مقیمی) نصرتی وجہی فخر الدین نظامی

- ۷۔ _____ نے دہلی کی بجائے پانہ تخت دولت آباد منتقل کیا۔
(علاء الدین خلجی محمد بن قاسم محمد تغلق محمود غزنوی)
- ۸۔ "گلشن عشق" _____ شہنوی ہے۔
(رزمیہ بزمیہ مذہبی سیاسی)
- ۹۔ بہمنی سلطنت میں _____ اردو کا مرکز رہا۔
(بیدر گلبرگہ حیدر آباد بیجاپور)
- ۱۰۔ خواجہ بندہ نوازؒ کے پیر و مرشد کا نام _____ ہے۔
(خواجہ قطب الدین بختیار کاکئی خواجہ معین الدین خواجہ مخدوم علاؤ الدین خواجہ نصیر الدین چراغ دہلوی)

10

۲۔ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- ۱۔ علاؤ الدین حسن بہمن شاہ کے بارے میں مختصر معلومات لکھئے۔
- ۲۔ حضرت شاہ برہان الدین جانم کے تصانیف کے نام لکھئے۔
- ۳۔ ابراہیم عادل شاہ ثانی کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟
- ۴۔ شہنوی "گلشن عشق" کے کرداروں کے نام لکھئے۔
- ۵۔ بہمنی سلطنت کے زوال کے بعد علاقہ دکن پر کون کون سی حکومتیں قائم ہوئیں؟
- ۶۔ خواجہ بندہ نوازؒ کے کوئی پانچ تصانیف کے نام لکھئے۔

10

۳۔ کوئی دو سوال حل کیجئے :

- ۱۔ بہمنی سلطنت کے سیاسی، سماجی اور ادبی پس منظر پر روشنی ڈالئے۔
- ۲۔ ملا نصرتی کی بزمیہ شہنوی "گلشن عشق" کا تجزیہ کیجئے۔
- ۳۔ حضرت شاہ امین الدین کی شعری خدمات کا جائزہ لیجئے۔

10

۴۔ کوئی ایک سوال حل کیجئے :

- ۱۔ عادل شاہی دور کی شہنوی نگاری کا تفصیلی جائزہ لیجئے۔
- ۲۔ عادل شاہی دور کی قصیدہ گوئی پر مفصل نوٹ لکھئے۔

10

۵۔ خواجہ بندہ نوازؒ کی تصنیف "معراج العاشقین" کا تنقیدی و لسانی جائزہ لیجئے۔

SLR-G – 50

Seat No.	
-----------------	--

**M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
ECONOMICS (Group. C I) (Paper – VIII)
Financial Institutions and Markets**

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) Classical theory of interest is depends on
    - a) Sacrifice of consumer
    - b) Preference of time series
    - c) Waiting
    - d) Demand for capital and supply of capital
  - 2) Liquidity Preference Theory of interest is a propounded by
    - a) Keynes
    - b) Marshall
    - c) Mill
    - d) Recardo
  - 3) The shape of L.M. curve is
    - a) Upward sloping
    - b) Downward sloping
    - c) Vertical (parallel to 'y' axis)
    - d) Horizontal (parallel to 'x' axis)
  - 4) _____ is the main function of Commercial Bank.
    - a) Credit control
    - b) Credit creation
    - c) Monetary targeting
    - d) None of the above
  - 5) In the Modern Theory of Interest is use of
    - a) Use of IS curve
    - b) Use of LM curve
    - c) Use of IS-LM model
    - d) Use of demand for money
  - 6) In the _____ financial system interest rates are freely determined by the market.
    - a) Undeveloped
    - b) Developed
    - c) Controlled
    - d) Public

P.T.O.

- 7) Monetary policy is related to
- a) Control on banking
  - b) Control on financial institutions
  - c) Control of supply of money
  - d) None of the above
- 8) Note issue the function of
- a) Central bank
  - b) Commercial bank
  - c) Investment bank
  - d) Urban bank
- 9) What are the measures of credit control of the central bank ?
- a) Quantitative measures
  - b) Qualitative measures
  - c) a and b
  - d) None of the above
- 10) E-Banking is a _____ banking.
- a) ATM
  - b) Internet
  - c) Commercial
  - d) None of these

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is financial system ?
- 2) Who was propounded by loanable funds theory of interest ?
- 3) What is credit creation ?
- 4) What is Merchant bank ?
- 5) What is liquidity preference ?
- 6) What is bank rate ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Financial intermediaries.
- 2) Short period and long period rate of interest.
- 3) Credit control of central bank.
- 4) Effectiveness of monetary policy.
- 5) Investment banks.
- 6) A.T.M.

4. Explain the modern theory of interest (IS.L.M. model).

10

OR

Explain the functions of central bank.

5. What is commercial bank ? Discuss the process of credit creation of commercial banks.

10

- ९) मध्यवर्ती बँकेच्या पतनियंत्रणाची साधने कोणती ?
- अ) संख्यात्मक साधने
क) अ आणि ब
- ब) गुणात्मक साधने
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- १०) 'ई' बँकिंग एका अर्थाने _____ बँक आहे.
- अ) ए. टी. एम्.
क) व्यापारी
- ब) इंटरनेट
ड) यापैकी काहीही नाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).
- १) वित्तीय पद्धती म्हणजे काय ?
- २) ब्याजाचा कर्जाऊ निधी सिद्धांत कोणी मांडला ?
- ३) पतनिर्मिती म्हणजे काय ?
- ४) मर्चंट बँक म्हणजे काय ?
- ५) रोकड प्राधान्यता म्हणजे काय ?
- ६) बँक दर म्हणजे काय ?
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार).
- १) वित्तीय मध्यस्थ संस्था
- २) अल्पकालीन व दीर्घ कालीन ब्याजदर
- ३) मध्यवर्ती बँकेचे पतनियंत्रण
- ४) मौद्रिक धोरणाची परिणामकारकता
- ५) गुंतवणूक बँक
- ६) ए .टी.एम् .
४. ब्याजाचा आधुनिक सिद्धांत (ISLM प्रतिमान) स्पष्ट करा.
- किंवा
- मध्यवर्ती बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.
५. व्यापारी बँक म्हणजे काय ? व्यापारी बँकेच्या पतनिर्मिती प्रक्रियेची चर्चा करा.

८

१२

१०

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – I) (New) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE Gr-D1(Paper – V)
Political Sociology

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer :

10

- 1) The name Karl Duetsch is associated with _____
  - a) Political elite
  - b) Revolution
  - c) Class
  - d) Political communication
- 2) _____ is the author of "Politics in India"
  - a) S. C. Dube
  - b) C. W. Mills
  - c) G. Moska
  - d) Rajani Kothari
- 3) _____ identified three types of power.
  - a) Max Weber
  - b) Moska
  - c) Easton
  - d) Almond
- 4) _____ is the part of political participation.
  - a) Worship
  - b) Polling
  - c) Riot
  - d) Migration
- 5) Acquisition of power is not the aim of _____
  - a) Opposition
  - b) Political party
  - c) Pressure group
  - d) Party leader
- 6) _____ separates State from religion.
  - a) Machiavelli
  - b) Weber
  - c) Bodin
  - d) Comte
- 7) Family is the primary agency of _____
  - a) Political apathy
  - b) Political socialization
  - c) Democracy
  - d) Dictatorship

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) कार्ल ड्वाइश हे नाव _____ शी संबंधित आहे.
अ) राजकीय अभिजन
क) वर्ग
ब) क्रांती
ड) राजकीय संसूचन
- 2) 'पॉलिटिक्स इन इंडिया' ग्रंथाचे लेखक _____ आहेत.
अ) एस. सी. दूबे
क) जी. मोस्का
ब) सी. डब्ल्यू. मिल्स
ड) रजनी कोठारी
- 3) _____ यांनी सत्तेचे तीन प्रकार सांगितले आहेत.
अ) मॅक्स वेबर
क) ईस्टन
ब) मोस्का
ड) आल्मंड
- 4) _____ हा राजकीय सहभागाचा भाग आहे.
अ) श्रद्धा
क) दंगल
ब) मतदान
ड) स्थलांतर
- 5) राजकीय सत्ता संपादन करणे हे उद्देश _____ चा नाही.
अ) विरोधी पक्ष
क) दबावगट
ब) राजकीय पक्ष
ड) राजकीय नेतृत्व
- 6) धर्म आणि राज्याची फारकत _____ यांनी केली.
अ) मॅकियावेली
क) बोदीन
ब) वेबर
ड) कॉम्टे
- 7) कुटुंब हे _____ चे प्राथमिक साधन आहे.
अ) राजकीय उदासिनता
क) लोकशाही
ब) राजकीय समाजीकरण
ड) हुकुमशाही
- 8) लोकशाहीमध्ये राजकीय सहभाग हा _____ प्रकारचा असतो.
अ) लादलेला
क) उत्स्फूर्त
ब) अनिवार्य
ड) नकारात्मक

9) अभिजनवादी दृष्टिकोन _____ वर भर देतो.

अ) हुकुमशाही

ब) स्त्रीवाद

क) मार्क्सवाद

ड) गांधीवाद

10) एक पक्ष पद्धतीमुळे _____ प्रकारची राजकीय स्थिरता अस्तित्वात येते.

अ) कमी

ब) सर्वाधिक

क) मध्यम

ड) अतिशय कमी

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

8

- 1) राजकीय समाजीकरणाचा अर्थ सांगा.
- 2) राजकीय समाजशास्त्राचा अर्थ थोडक्यात सांगा.
- 3) राजकीय संस्कृतीचा अर्थ सांगा.
- 4) दबावगटाची व्याख्या सांगा.
- 5) भारतीय लोकशाहीपुढील दोन आव्हाने.
- 6) “लोकमत” या संकल्पनेचा अर्थ सांगा.

3. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- 1) राजकीय समाजशास्त्राचा विकास.
- 2) व्यवस्था सिद्धांत.
- 3) पॅरेटोचा अभिजनवादी सिद्धांत.
- 4) हितसंबंधी गट.
- 5) मार्क्सवादी दृष्टिकोन.
- 6) राजकीय सहभाग.

4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

10

अ) राजकीय समाजीकरण म्हणजे काय ? राजकीय समाजीकरणाची साधने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राजकीय सहभाग म्हणजे काय ? राजकीय सहभागाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

5. सविस्तर उत्तर लिहा.

10

राजकीय संसूचन म्हणजे काय ? राजकीय संसूचनाचा विविध साधनांचे वर्णन करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY (Opt.) (Paper – V)
History of U.S.A. (1914 A.D. -1990 A.D.)

Day and Date : Wednesday, 22-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following by choosing the correct option : **10**

- 1) 'Claten Anti Trust Act' was passed in _____
a) 1914   b) 1915   c) 1916   d) 1917
- 2) President _____ was educated in nuclear engineering.
a) Kennedy   b) Johnson   c) Carter   d) Eisenhower
- 3) 'NATO' established in _____
a) 1948   b) 1949   c) 1950   d) 1951
- 4) 'Simence Act' was passed in _____
a) 1947   b) 1948   c) 1949   d) 1915
- 5) 'New Deal Policy' introduced by _____
a) Johnson   b) Franklin Roosewelt
c) Kennedy   d) Eisenhower
- 6) In which countries America helped to Economically by Marshal Plan ?
a) France-Turkasthan   b) France-Iran
c) France-Italy   d) Italy-Greece
- 7) _____ wrote the novel of 'The Feminine Mistake'.
a) Eisenhower   b) Dr. King
c) Bety Fridain   d) Francec Bill

8) Which Association was formed by progressive group to oppose Truman ?

- a) American for Democratic Action
- b) Progressive Group of Works
- c) Progressive Group of America
- d) Progressive Group of Newspapers

9) 'National Aeronautics and Space Administration' established by _____

- a) Johnson
- b) Truman
- c) Kennedy
- d) Eisenhower

10) President Kennedy adopted a liberal policy towards _____

- a) Koriya
- b) China
- c) Vietnam
- d) Soviet Russia

2. Write short answer on **any four** of the following : **8**

- 1) Write short information about Containment Policy.
- 2) Explain the 'Agricultural Adjustment Act'.
- 3) Explain the 'Bill of Civil Rights' of Kennedy.
- 4) Explain the policy of Truman against the Communist.
- 5) What is the 'Emergency Banking Act' ?
- 6) Explain the Kennedy's Policy of India.

3. Write short notes on **any four** of the following : **12**

- 1) The role of America in Second World War.
- 2) Washington Conference
- 3) Fair Deal
- 4) Eisenhower and China
- 5) Attack on Parl Harbour by Japan.
- 6) Kennedy and Latin America.

4. Discuss the Foreign Policy of President Truman. **10**

OR

Write information in detail about Administrative System of Eisenhower. **10**

5. Explain the Internal Policy of Kennedy. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा :

१०

१) 'क्लेटन अँटी ट्रस्ट अँक्ट' हा कायदा _____ मध्ये पास झाला.

अ) १९१४   ब) १९१५   क) १९१६   ड) १९१७

२) _____ या अध्यक्षांने न्युक्लीअर इंजिनियरींग ची पदवी घेतली होती.

अ) केनेडी   ब) जॉन्सन   क) कार्टर   ड) आयसेनहॉवर

३) _____ मध्ये 'नाटो'ची स्थापना झाली.

अ) १९४८   ब) १९४९   क) १९५०   ड) १९५१

४) 'सीमेन्स अँक्ट' हा कायदा _____ मध्ये पास झाला.

अ) १९४७   ब) १९४८   क) १९४९   ड) १९१५

५) _____ याने 'न्यूडील धोरण' राबविले.

अ) जॉन्सन   ब) फ्रँकलीन रूसवेल्ट   क) केनेडी   ड) आयसेनहॉवर

६) मार्शल योजनेनुसार अमेरिकेने _____ या देशांना आर्थिक मदत दिली.

अ) फ्रान्स-तुर्कस्थान   ब) फ्रान्स-इराण

क) फ्रान्स-इटली   ड) इटली-ग्रीस

७) _____ यांनी 'द फेमिनाइन मिस्टिक' ही कादंबरी लिहिली.

अ) आयसेनहॉवर   ब) डॉ. किंग   क) बेटी फ्रायडन   ड) फ्रान्सेस बील

८) टुमन यांना विरोध करण्यासाठी पुरोगामी गटाने कोणती संघटना निर्माण केली.

अ) अमेरिकन फॉर डेमॉक्रॅटिक अॅक्शन   ब) प्रोग्रेसिव्ह ग्रुप ऑफ वर्क्स

क) प्रोग्रेसिव्ह ग्रुप ऑफ अमेरिका   ड) प्रोग्रेसिव्ह ग्रुप ऑफ न्यूज पेपर्स

९) _____ नी 'नॅशनल एरोनेटिक्स अँड स्पेस अॅडमिनिस्ट्रेशन'ची स्थापना केली.

अ) जॉन्सन   ब) टुमन   क) केनेडी   ड) आयसेनहॉवर

१०) अध्यक्ष केनेडी यांनी _____ बाबत सहकार्याचे धोरण स्वीकारले होते.

अ) कोरिया   ब) चीन   क) व्हीएटनाम   ड) सोव्हिएत रशिया

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) कन्टेनमेंट पॉलिसीविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
  - २) 'अॅग्रीकल्चरल अॅडजेस्टमेंट अॅक्ट' स्पष्ट करा.
  - ३) केनेडीचे 'नागरीहक्क विधेयक' स्पष्ट करा.
  - ४) ट्रुमनचे साम्यवादी विरोधी धोरण स्पष्ट करा.
  - ५) 'एमरजन्सी बँकिंग् अॅक्ट' म्हणजे काय ?
  - ६) केनेडीचे भारतविषयक धोरण स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) अमेरिकेची दुसऱ्या महायुद्धातील भूमिका
  - २) वॉशिंग्टन परिषद
  - ३) फेअर डील
  - ४) आयसेनहॉवर आणि चीन
  - ५) जपानाचा पर्लहर्बर वरील हल्ला.
  - ६) केनेडी आणि लॅटिन अमेरिका.
४. अध्यक्ष ट्रुमनच्या परराष्ट्रीय धोरणावर सविस्तर चर्चा करा. १०
- किंवा**
- आयसेनहॉवरच्या प्रशासकिय व्यवस्थेसंबंधी सविस्तर माहिती लिहा.
५. केनेडीचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा. १०
-

- 8) A best example of Ancient Indian Republic was
a) Arjunayan   b) Shakya   c) Licchavi   d) Madra
- 9) _____ Mughal emperor cancelled Jijhiya and pilgrimage tax.
a) Babar   b) Humayun   c) Akbar   d) Jahangir
- 10) In ancient Indian social life _____ type of Ashramas were suggested.
a) Two   b) Four   c) Six   d) Eight

2. Write short answers (**any four**).

8

- 1) Describe the salient features of Presto Republic.
- 2) Give brief explanation of Utilitarianism.
- 3) State the concept of Communalism.
- 4) Explain any two effects of Colonialism.
- 5) Describe the demerits of Jati.
- 6) State the rise of regionalism.

3. Write short notes (**any four**).

12

- A) Monarchy system in Mughal period.
- B) Democracy
- C) Socialism
- D) Varna system
- E) Position of women in Mughal period
- F) Ancient Indian Administration.

4. Explain the Kautilyas Arthashastra and Smriti Grantha for the study of ancient Indian polity.

10

OR

State the social basis of Indian Nationalism.

5. Describe the duties of king in ancient India.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

- 1) क्षत्रियांनी नियंत्रित गणराज्यांना _____ म्हटले जाते.
अ) गणाध्यक्ष   ब) गणपूरक
क) राजन्यक गणराज्य   ड) राजक
- 2) लिच्छवी गणराज्याची राजधानी _____ होती.
अ) हस्तिनापुर   ब) पाटलीपुत्र   क) वैशाली   ड) मालव
- 3) उपयोगितावादाची संकल्पना _____ ने विकसित केली.
अ) जे.एस. मील   ब) प्रो. हचेसन   क) प्रेस्टले   ड) जेरेमी बेंथम
- 4) _____ च्या युद्धात विजयनगर साम्राज्य उध्वस्त झाले.
अ) पानीपत   ब) कालिंग   क) तालीकोटी   ड) विजापूर
- 5) वर्णपद्धतीचा प्रथम उल्लेख _____ मध्ये आला आहे.
अ) ऋग्वेद   ब) मनुस्मृती   क) महाभारत   ड) पुराणे
- 6) मुस्लीम जगताचा प्रमुख _____ हा होता.
अ) खलीफा   ब) सुलतान   क) शेख   ड) अमीर
- 7) साम्यवादी तत्वज्ञान _____ च्या लिखाणात आढळते.
अ) लेनीन   ब) स्टलीन   क) कार्ल मार्क्स   ड) रूसो
- 8) प्राचीन भारतातील _____ गणराज्य एक उत्कृष्ट गणराज्य होते.
अ) अर्जुनायन   ब) शाक्य   क) लिच्छवी   ड) मद्र
- 9) जिझिया आणि यात्राकर _____ मुघल साम्राटाने रद्द केले.
अ) बाबर   ब) हुमायून   क) अकबर   ड) जहांगीर
- 10) प्राचीन भारतीय समाजजीवनात _____ प्रकारचे आश्रम सांगितलेले होते.
अ) दोन   ब) चार   क) सहा   ड) आठ

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार). 8
- 1) प्रेस्टो गणराज्याची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.
  - 2) उपयोगितावादाचे थोडक्यात स्पष्टीकरण लिहा.
  - 3) साम्यवादी संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 4) वसाहतवादाचे दोन परीणाम लिहा.
  - 5) जाती संस्थेचे दोष विशद करा.
  - 6) प्रादेशिकवादाचा उगम स्पष्ट करा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : 12
- अ) मुघल काळातील राजसत्ताक पद्धती
  - ब) लोकशाही
  - क) समाजवाद
  - ड) वर्ण पद्धती
  - इ) मुघल कालातील स्त्रीयांची स्थिती.
  - फ) प्राचीन भारतीय प्रशासन स्वस्था.
4. प्राचीन भारतीय राजकीय स्थितीचा अभ्यास करण्यासाठी कौटिल्याचे अर्थशास्त्र आणि स्मृतीग्रंथाचे महत्व स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- भारतीय राष्ट्रवादाचा सामाजिक आधार स्पष्ट करा.
5. प्राचीन भारतातील राजाची कर्तव्ये विशद करा. 10
-

VIII) The ways in which women are different from men is known as _____

- A) Liberal feminism   B) Social feminism
C) Radical feminism   D) Cultural feminism

IX) Gender-stereotyped activities means

- A) House hold work   B) Production
C) Market activities   D) Labour force

X) By which name the 'Committee on the Status of Women' is known ?

- A) Towards justice   B) Towards equality
C) Towards development   D) Towards change

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**

- i) Define gender.
- ii) What is feminism ?
- iii) Define patriarchy.
- iv) What is sexual division of labour ?
- v) Define suffrage.
- vi) Why women's studies ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- i) Position of women in patriarchal society
- ii) Roots of Marxist feminism
- iii) Emergence of gender studies
- iv) Women and media
- v) Abortion rights
- vi) Honour killing.

4. Answer **any one** question of the following : **10**

A) Explain the nature of gender based division of labour in society.

OR

B) Explain how the concept of gender is used in religion and politics in India ?

5. Differentiate between socialist feminism and Marxist feminism. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी पश्न :

10

- I) सामाजिक स्तरावर लिंगभाव विभेद केव्हा सुरू होतो ?
A) शालेय जीवनात   B) शेजार संबंधात   C) जन्मतः   D) बालवन्ध्यात
- II) शेती व्यवसायातील कुंटुंबातील स्त्रियांच्या अनेक उत्पादित क्रिया कोणत्या गोष्टीशी निगडित असतात ?
A) असंघटित कार्य   B) घरगुती कार्य   C) नगण्य   D) अमान्यता प्राप्त
- III) लिंगभाव ही संकल्पना कशाशी संबंधित आहे ?
A) सामाजिक-सांस्कृतिक घटक   B) समाज-जैविक घटक
C) सामाजिक-आर्थिक घटक   D) जैविक घटक
- IV) 'वुमेन अँड सोसायटी इन इंडिया' या पुस्तकाचे लेखक कोण ?
A) नीरा देसाई   B) देवकी जैन
C) ए. एस्. आळतेकर   D) नीरा देसाई आणि मैत्रेयी कृष्णराज
- V) उदारमतवादी स्त्रीवादाची मुळे कशात आहेत ?
A) वसाहतवादी काळखंड   B) अमेरिका
C) मार्क्सवादी विचारसरणी   D) पश्चिम युरोप
- VI) स्त्रीवादी सिद्धांताची मध्यवर्ती संकल्पना कोणती ?
A) समानता   B) पितृसत्ताक पद्धती
C) बंधुता   D) मातृसत्ताक पद्धती
- VII) कोणत्या स्त्रीवादी विचारसरणीने मातृत्वाचा मुद्दा उचलून धरला ?
A) उदारमतवादी   B) मार्क्सवादी   C) जहालवादी   D) समाजवादी
- VIII) स्त्रिया पुरुषांपेक्षा ज्या बाबतीत वेगळ्या आहेत ते कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
A) उदारमतवादी स्त्रीवाद   B) समाजवादी स्त्रीवाद
C) जहालवादी स्त्रीवाद   D) सांस्कृतिक स्त्रीवाद

IX) लिंगभाव-साचेबद्ध क्रिया म्हणजे काय ?

- A) घरगुती कार्य   B) उत्पादन   C) बाजार क्रिया   D) श्रम शक्ती

X) 'कमिटी ऑन द स्टेटस् ऑफ वुमेन' कोणत्या नावाने ओळखली जाते ?

- A) टुवर्डस् जस्टिस   B) टुवर्डस् इक्वॅलिटी
C) टुवर्डस् डेव्हलपमेंट   D) टुवर्डस् चेंज

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :

8

- i) लिंगभावाची व्याख्या सांगा.
- ii) स्त्रीवाद म्हणजे काय ?
- iii) 'पितृसत्ताक'ची व्याख्या सांगा.
- iv) लैंगिक श्रम-विभाजन म्हणजे काय ?
- v) मताधिकारची व्याख्या सांगा.
- vi) स्त्री अध्ययन का केले जाते ?

3. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

12

- i) पितृसत्ताक समाजातील स्त्रियांचे स्थान
- ii) मार्क्सवादी स्त्रिवादाची मुळे
- iii) लिंगभाव अध्ययनाची सुरुवात
- iv) स्त्रिया आणि प्रसारमाध्यम
- v) गर्भपाताचा हक्क
- vi) इज्जतीतून झालेल्या हत्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

10

A) समाजातील लिंगभाव आधारित श्रमविभाजनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

B) भारतात धर्म आणि राजकारण यात लिंगभाव ही संकल्पना कशी उपयोगात आणली जाते ते स्पष्ट करा.

5. समाजवादी स्त्रीवाद आणि मार्क्सवादी स्त्रीवाद यातील फरक स्पष्ट करा.

10

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D – 1) (Paper – I) (Optional)
Development Administration in India

Day and Date : Friday, 24-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) The concept of Development Administration was first introduced by
    - a) F.W. Riggs
    - b) Henri Fayol
    - c) Edward Weidner
    - d) Luther Gulick
  - 2) Who is the Ex-officio chairman of Planning Commission ?
    - a) President
    - b) Prime Minister
    - c) Governor
    - d) Chief Minister
  - 3) _____ is the father of Indian Planning.
    - a) Pandit Nehru
    - b) M.N. Roy
    - c) Dr. B.R. Ambedkar
    - d) M. Vishveswarayya
  - 4) _____ is also known as the new branch of Public Administration.
    - a) Development Administration
    - b) State Administration
    - c) International Administration
    - d) None of these
  - 5) Which of the programmes has been introduced by the Maharashtra Govt. promoting Girl's education ?
    - a) Ahilyabai Holkar Yojana
    - b) Savitribai Phule Dattak-Palak Yojana
    - c) Devdasi Punarvasan Yojana
    - d) All of the above
  - 6) In _____ Bombay plan was prepared.
    - a) 1940
    - b) 1944
    - c) 1947
    - d) 1950
  - 7) In which country the officer 'Ombudsman' is working ?
    - a) China
    - b) Australia
    - c) Japan
    - d) Sweden

- 8) In which year was the National Development Council established ?
a) 1950   b) 1960   c) 1952   d) 1962
- 9) Scheduled Castes and Scheduled Tribes prevention of Atrocities Act 1989 was passed with certain objects. Which of the following are the objects of this Act ?
a) To prevent the violence against weaker section of the society committed by the rest of the society
b) To rehabilitate the SC's and ST's
c) To provide legal aid to SC's and ST's
d) All of the above
- 10) Swarnajayanti Gram Swarojgar Yojana belongs to _____ area.
a) Rural   b) Urban   c) Both   d) None of these

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) Explain the nature of Development Administration.
- 2) State the similarities between Public Administration and Development Administration.
- 3) State the characteristics of Development Administration in Developed Countries.
- 4) State the District Rural Development Agency.
- 5) Explain the role of Planning Commission.
- 6) Explain the importance of Five Year Plan.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Importance of Development Administration.
- 2) Differences between Public Administration and Development Administration.
- 3) E.G.S.
- 4) Women Policy in Maharashtra.
- 5) National Development Council.
- 6) Special Co-component plan for SC's and ST's.

4. Explain the Meaning and Scope of Development Administration.

OR

Discuss various programmes of District Rural Development Agency.

5. Evaluate the contribution of National Development Council towards development. 10

१) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती अत्याचार प्रतिबंध अधिनियम १९८९ या कायद्याचे पुढीलपैकी कोणते उद्देश आहेत ?

- अ) दुर्बल घटकांवर इतर समाजाकडून होणारे अत्याचार रोखणे
- ब) अनुसूचित जाती-जमातींचे पुनर्वसन करणे
- क) अनुसूचित जाती-जमातींना कायदेविषयक मदत करणे
- ड) वरीलपैकी सर्व

१०) सुवर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजना ही _____ प्रदेशासाठी आहे.

- अ) ग्रामीण
- ब) शहरी
- क) दोन्ही
- ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) विकास प्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) लोकप्रशासन व विकास प्रशासन यातील साम्य सांगा.
- ३) विकसित देशातील विकास प्रशासनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ४) जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा सांगा.
- ५) नियोजन आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ६) पंचवार्षिक योजनेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) विकास प्रशासनाचे महत्त्व.
- २) लोकप्रशासन व विकास प्रशासन यातील भेद.
- ३) इ.जी.एस.
- ४) महाराष्ट्रातील महिला विषयक धोरण.
- ५) राष्ट्रीय विकास परिषद.
- ६) अनुसूचित जाती-जमातींसाठीच्या विशेष घटक योजना.

४. विकास प्रशासन अर्थ, व्याप्ती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेच्या विविध योजनांची चर्चा करा.

५. भारताच्या विकासात राष्ट्रीय विकास परिषदेचे योगदान कोणते ? परिक्षण करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Group E-1, Paper – IV)
Environment and Society – I

Day and Date : Saturday, 25-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

Multiple choice questions :

10

1. I) Which of the following is not a basic category of social ecology ?
A) Culture
B) Social structure
C) Economy
D) Education
- II) The awareness of the interdependence of the bio-physical and socio-cultural domains is called as
A) Social ecology
B) Social forestry
C) Infrastructure
D) Social change
- III) The environmental sociology has focussed its attention almost-exclusively on studies of
A) Environmental hazards
B) Environmental movement
C) Environmental pollution
D) Environmental degradation
- IV) Which has been the epicentre of the Chipko Andolan ?
A) Gurkha Land
B) Kumaun
C) Almora
D) Garhwal
- V) Who contributed for the theoretical studies of social ecology in India ?
A) Madhav Gadgil
B) Ramchandra Guha
C) Radhakamal Mukherjee
D) Patrick Geddes
- VI) Which project caused a major concern regarding the problem of displacement at global level ?
A) Krishnarajsagar
B) Saradar Sarovar Project
C) Nizam Sagar
D) Hirakud
- VII) Which of the following is not a component of environment ?
A) Physical
B) Biologic
C) Economic
D) Social

P.T.O.

- VIII) Who suggests that the natural environment serves three basic functions for humans, as it does for the many animal species ?
- A) Barry Commner   B) Riley Dunlap
C) Patrick Geddes   D) Ramchandra Guha
- IX) Soil, water, flora, fauna and climate are known as
- A) Socio-economic infrastructure
B) Social infrastructure of human society
C) Socio-cultural system
D) Ecological infrastructure of human society
- X) The environmental science is known as
- A) Social science   B) Interdisciplinary science
C) Biological science   D) Science of society

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**
- i) Define environmental sociology.
ii) What is human ecology ?
iii) Define survival.
iv) Define displacement.
v) What is bio-diversity ?
vi) Define rehabilitation.
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- i) Principles of environmental science.
ii) Environmental debate.
iii) Sustainability.
iv) Food security.
v) Bhopal consciousness.
vi) Mega diversity.
4. Answer **any one** question of the following : **10**
- A) Define social ecology and explain the elements of social ecology.
- OR
- B) Elaborate the main features of Marxian perspective on environmental concern.
5. Explain the term 'displacement' and evaluate the role of political economy of rehabilitation. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

बहुपर्यायी प्रश्न :

10

1. I) खालीलपैकी कोणता सामाजिक परिस्थिती विज्ञानाचा मूळभूत घटक होत नाही ?
A) संस्कृती   B) समाजरचना   C) अर्थव्यवस्था   D) शिक्षण
- II) जैव-भौतिक आणि सामाजिक-सांस्कृतिक क्षेत्रातील परस्परावलंबनाच्या जाणीवेली काय म्हणतात ?
A) सामाजिक परिस्थिती विज्ञान   B) सामाजिक वनीकरण
C) पायाभूत सुविधा   D) सामाजिक परिवर्तन
- III) पर्यावरणात्मक समाजशास्त्राने कोणत्या गोष्टी वर खास्करून लक्ष केंद्रित केले आहे ?
A) पर्यावरणीय उत्पन्न   B) पर्यावरणीय चळवळ
C) पर्यावरण प्रदूषण   D) पर्यावरणीय अवनती
- IV) चिपको आंदोलनाचे केंद्र कोठे राहिले आहे ?
A) गुरखा भूमी   B) कुमाँन   C) अलमोडा   D) गढवाल
- V) भारतात सामाजिक परिस्थिती विज्ञानाच्या अभ्यासात सैद्धांतिक योगदान कोणी दिले आहे ?
A) माधव गाडगील   B) रामचंद्र गुहा
C) राधाकमल मुकर्जी   D) पॅट्रिक गेडीज
- VI) जागतिक पातळीवर कोणत्या प्रकल्पाने विस्थापन समस्ये बाबत गंभीर चिंता निर्माण केली आहे ?
A) कृष्णराजसागर   B) सरदार सरोवर प्रकल्प
C) निजामसागर   D) हिराकुड
- VII) खालीलपैकी कोणता पर्यावरणाचा घटक नाही ?
A) भौतिक   B) जैविक   C) आर्थिक   D) सामाजिक
- VIII) अनेक प्राणी प्रजाती प्रमाणेच मानवासाठीही नैसर्गिक पर्यावरण तीन मूलभूत कार्ये पाद पाडीत असते असे कोणी म्हटले आहे ?
A) बॅरी कॉमनर   B) रीले डनलॅप   C) पॅट्रिक गेडीज   D) रामचंद्र गुहा

- IX) जमीन, पाणी, वनस्पती, प्राणिमान आणि वातावरण हे कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
- A) सामाजिक-आर्थिक संरचना   B) मानवी समाजाची सामाजिक संरचना
C) सामाजिक-सांस्कृतिक व्यवस्था   D) मानवी समाजाची परिस्थितीकीय संरचना
- X) पर्यावरण विज्ञान हे काय म्हणून ओळखले जाते ?
- A) सामाजिक विज्ञान   B) आंतरविद्याशाखीय विज्ञान
C) जीवशास्त्रीय विज्ञान   D) समाज विज्ञान

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : 8
- i) पर्यावरण समाजशास्त्राची व्याख्या सांगा.
ii) मानव परिस्थिती विज्ञान म्हणजे काय ?
iii) अस्तित्वाची व्याख्या सांगा.
iv) विस्थापनाची व्याख्या करा.
v) जैव विविधता म्हणजे काय ?
vi) पुनर्वसनाची व्याख्या करा.
3. थोडक्यात टीपा लिहा कोणत्याही चार : 12
- i) पर्यावरणशास्त्राची मूलतत्वे.
ii) पर्यावरणीय परिचर्चा.
iii) शाश्वतता.
iv) अन्न सुरक्षा.
v) भोपाळ स्मृती.
vi) समृद्ध विविधता.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- A) सामाजिक परिस्थिती विज्ञानाची व्याख्या करा आणि सामाजिक परिस्थिती विज्ञानाची मूळतत्वे स्पष्ट करा.
- किंवा**
- B) पर्यावरण जाणीवेविषयीच्या मार्क्सवादी दृष्टिकोनाची प्रमुख वैशिष्ट्ये विशद करा.
5. 'विस्थापन ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि पुनर्वसनाविषयीच्या राजकीय अर्थनीतीच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा. 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Group D1 : Opt. Paper – IV)
India's Foreign Policy

Day and Date : Saturday, 25-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) _____ is not an objective of foreign policy.
    - a) Extension of land
    - b) Security of nation
    - c) Economic development
    - d) World peace
  - 2) _____ is the influencing factor of India's foreign policy.
    - a) Geographical
    - b) Historical
    - c) Cultural
    - d) All of the above
  - 3) _____ is the basic principle of India's foreign policy.
    - a) Sovereign equality of nation states
    - b) Equality
    - c) Freedom of nation states
    - d) None of these
  - 4) Who is the founder of India's foreign policy ?
    - a) Sardar Patel
    - b) Pandit Nehru
    - c) Mahatma Gandhi
    - d) J. B. Kriplani
  - 5) The word 'Gujral Doctrine' is related with
    - a) Non Alignment Movement
    - b) SAARC
    - c) India's foreign policy
    - d) None of these
  - 6) In which year did the Unipolar World exist ?
    - a) 1992
    - b) 1991
    - c) 1999
    - d) 1978

- 7) In which year did the Bipolar World exist ?
 a) 1990   b) 1965   c) 1945   d) 1975
- 8) Which of the following ideologies is not the basis of Indian foreign policy.
 a) Gandhism   b) Democratic Socialisation
 c) Panchsheel   d) Communication
- 9) Prime Minister and _____ are the important factors in making of India's foreign policy.
 a) External Affairs Minister   b) President
 c) Governor   d) All of the above
- 10) In which year was the 'Bandung Conference' held ?
 a) 1952   b) 1955   c) 1970   d) 1990

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) State the foundation of India's foreign policy.
- 2) Explain the Geographical element as a determinant of India's foreign policy.
- 3) Explain the external factors and making of India's foreign policy.
- 4) State the success of Bandung Conference.
- 5) State the role of foreign minister in Decision making.
- 6) Explain the Bipolar World System.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Objectives of India's foreign policy.
- 2) India's foreign policy – continuity and change.
- 3) India's foreign policy and the freedom movement.
- 4) Impact of Charisma on Indian foreign policy.
- 5) Historical element as a determinant of India's foreign policy.
- 6) Ideologies influencing India's foreign policy.

4. Role of foreign ministry in decision making.

10

OR

Elucidate the external factors that have influenced foreign policy of India.

5. Discuss the factors influencing India's foreign policy.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) _____ हे परराष्ट्र धोरणाचे उद्दिष्ट नाही.
अ) भूमीचा विस्तार   ब) राष्ट्राचे संरक्षण   क) आर्थिक विकास   ड) जागतिक शांतता
- २) _____ हा भारताचे परराष्ट्र धोरण प्रभावित करणारा घटक आहे.
अ) भौगोलिक   ब) ऐतिहासिक   क) सांस्कृतिक   ड) पुढीलपैकी सर्व
- ३) _____ हे भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे आधारभूत तत्त्व आहे.
अ) राष्ट्र-राज्यांची सार्वभौम समानता   ब) समानता
क) राष्ट्र-राज्यांची स्वतंत्रता   ड) यापैकी नाही
- ४) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे शिल्पकार कोण आहेत ?
अ) सरदार पटेल   ब) पंडित नेहरू   क) महात्मा गांधी   ड) जे. बी. कृपलानी
- ५) 'गुजराल धोरण' हा शब्द कशाशी संबंधित आहे.
अ) अलिप्ततावादी चळवळ   ब) सार्क
क) भारताचे परराष्ट्र धोरण   ड) यापैकी नाही
- ६) एकध्रुवीय जगाचा उदय कोणत्या वर्षी झाला ?
अ) 1992   ब) 1991   क) 1999   ड) 1978
- ७) द्विध्रुवीय जगाचा उदय कोणत्या वर्षी झाला ?
अ) 1990   ब) 1965   क) 1945   ड) 1975
- ८) खालीलपैकी कोणती विचारप्रणाली ही भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा आधार नाही ?
अ) गांधीवाद   ब) लोकशाही समाजवाद
क) पंचशील   ड) साम्यवाद

९) पंतप्रधान आणि _____ हे भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्मितीतील महत्त्वपूर्ण घटक आहेत.

अ) परराष्ट्रमंत्री   ब) राष्ट्रपती   क) राज्यपाल   ड) पुढीलपैकी सर्व

१०) 'बांडुग परिषद' कोणत्या वर्षी भरली होती ?

अ) 1952   ब) 1955   क) 1970   ड) 1990

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची पायाभरणी सांगा.
- २) भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्धारणाचा भौगोलिक घटक स्पष्ट करा.
- ३) भारताचे परराष्ट्र धोरण निर्मिती व बाह्य घटकाचे विश्लेषण करा.
- ४) बांडुग परिषदेची यशस्वीता सांगा.
- ५) निर्णय निर्धारणात परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका सांगा.
- ६) द्विध्रुवीय विश्वरचना स्पष्ट करा.

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे.
- २) भारताचे परराष्ट्र धोरण - सातत्य आणि स्थित्यंतर.
- ३) भारताचे परराष्ट्र धोरण आणि स्वातंत्र्य चळवळ.
- ४) भारताच्या परराष्ट्र धोरणावरील करिष्माई नेतृत्वाचा प्रभाव.
- ५) भारताच्या परराष्ट्र धोरण निर्धारणाचा ऐतिहासिक घटक.
- ६) भारताच्या परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव पाडणाऱ्या विचार धारा.

४. निर्णय निर्धारणात परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भारतीय परराष्ट्र धोरणास प्रभावित करणारे बाह्य घटक विशद करा.

५. भारताच्या परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव पाडणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

१०

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) खेळ सिद्धांतामधील दोष कोणी शोधून काढले ?
अ) थॉमस शिलाँग   ब) लास्की   क) रॉबर्ट डॉल   ड) यापैकी नाही
- २) _____ याकरिता लिबनीझ यांनी खेळ सिद्धांत प्रामुख्याने मांडला.
अ) दैवी सिद्धांत   ब) सत्ता सिद्धांत   क) युद्ध तंत्र नीति   ड) यापैकी नाही
- ३) समूह सिद्धांत हा _____ राजकीय व्यवस्थेमध्ये अत्यंत महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावतो.
अ) लोकशाही   ब) साम्यवादी   क) मार्क्सवादी   ड) यापैकी नाही
- ४) _____ हे राजकारणात दबावगट म्हणून अतिशय अर्थपूर्ण व विशेष अशी भूमिका पार पाडतात.
अ) कामगार   ब) उद्योगपती   क) शेतकरी   ड) यापैकी नाही
- ५) कामगार, शेतकरी आणि व्यापारी यांचे प्रश्न समाजात कोण मांडतात ?
अ) हितसंबंधीगट   ब) विधी आयोग   क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- ६) अखिल भारतीय काँग्रेस हा _____ राजकीय पक्ष आहे.
अ) स्थानिक   ब) प्रादेशिक   क) राष्ट्रीय   ड) यापैकी नाही
- ७) _____ या राजकीय व्यवस्थेत राजकीय पक्ष हे महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावितात.
अ) लष्करी   ब) लोकशाही   क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- ८) राजकीय सामाजीकरण ही _____ चे कर्तव्य आहे.
अ) राजकीय पक्ष   ब) हितसंबंधी गट
क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- ९) दबावगट हे _____ साठी कार्य करतात.
अ) सत्ता हस्तगत करण्यासाठी   ब) सत्तेसाठी नाही
क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- १०) दबावगटाशी संबंधित _____ हे आहेत.
अ) लास्की   ब) गॅब्रियल अलमंड
क) मार्क्स   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) लॉबींग म्हणजे काय ?
  - २) हितसंबंधी गटाची तंत्रे कोणती ते सांगा ?
  - ३) राजकीय पक्षांची उद्दिष्टे सांगा.
  - ४) प्रादेशिक राजकीय पक्ष कोणते आहेत ते सांगा ?
  - ५) लोकशाही व्यवस्थेत माध्यमे (मिडिया) कशा प्रकारे महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडतात ?
  - ६) लोकशाही मध्ये राजकीय पक्षांचे कोणते महत्त्व असते ?
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) राष्ट्रीय राजकीय पक्षांचे स्वरूप
  - २) विद्यार्थी सेना
  - ३) गिरणी कामगार संघटना
  - ४) रेल्वे हिंद मजदूर संघटना
  - ५) संप
  - ६) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया.
४. भारतातील दबावगटांची आधुनिक तंत्रे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- राजकीय पक्षाची कार्ये स्पष्ट करा.
५. राजकीय पक्षांचे स्वरूप व व्यापकता यांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा. १०
-

SLR-G – 59

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI
Sahitya Vichar Va Samiksha (Paper – I)

Day and Date : Monday, 27-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'मराठी समीक्षेची सद्यस्थिती' चे ग्रंथकार कोण ?

अ) रा. ग. जाधव

आ) वसंत आबाजी डहाके

इ) गंगाधर पाटील

ई) श्री. के. क्षीरसागर

२) 'साहित्य आणि जीवननिष्ठा' हा लेख कोणी लिहिला ?

अ) पु. शि. रेगे

आ) गो. वि. करंदीकर

इ) प्र. के. अत्रे

ई) श्री. व्यं. केतकर

३) विदग्ध वाङ्मयाचे रहस्य कशात आहे, असे ह. ना. आपटे म्हणतात ?

अ) सत्यात

आ) काव्यात

इ) भाषेत

ई) सत्याभासात

४) तेन या फ्रेंच समीक्षकाचे विवेचन कोणत्या समीक्षा पद्धतीच्या तात्विक अधिष्ठानाशी निगडित आहे ?

अ) आस्वादात्मक

आ) ऐतिहासिक

इ) भाषावैज्ञानिक

ई) समाजशास्त्रीय

५) 'निसर्ग सौंदर्याच्या प्रीतीमुळे इंग्रजी काव्य रमणीय झाले.' हे मत कोणाचे आहे ?

अ) गो. वि. करंदीकर

आ) कुसुमावती देशपांडे

इ) शरच्चंद्र मुक्तिबोध

ई) बालकवी

६) 'वंश, काळ व परिस्थिती या तीन घटकांनी साहित्य व्यवहार नियंत्रित होतो', असे कोणी म्हटले ?

अ) तेन

आ) रूसो

इ) प्लेटो

ई) फ्राईड

P.T.O.

७) 'ह. ना. आपटे यांच्या बहुतेक सर्व कादंबऱ्या व्यक्तिविषयक असून, त्यातील बरीच पात्रे सुधारक वर्गापैकी आहेत' हे मत कोणी मांडले ?

- अ) वि. का. राजवाडे
इ) वा. म. जोशी
आ) नरहर कुरुंदकर
ई) न. चिं. केळकर

८) 'टीकाविवेक' हा ग्रंथ कोणाचा आहे ?

- अ) श्री. के. क्षीरसागर
इ) वा. भा. पाठक
आ) भालचंद्र नेमाडे
ई) गो. म. कुलकर्णी

९) समीक्षकाची प्रतिभा कोणत्या स्वरूपाची असते ?

- अ) कारयित्री
आ) भावयित्री
इ) संशोधकाची
ई) यापैकी नाही

१०) लेखक व वाचक यांच्यातील मध्यस्थाची भूमिका कोणाची असते ?

- अ) समीक्षक
आ) शिक्षक
इ) संशोधक
ई) यापैकी नाही

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) दोन समाजशास्त्रीय समीक्षकांची नावे लिहा.
- २) बाबुराव बागूल यांनी दलित साहित्याची कोणती व्याख्या केली आहे ?
- ३) साहित्य समीक्षेचे कोणते कालखंड मानण्यात येतात ?
- ४) वि. का. राजवाडे यांनी कादंबरीकाराचे काय कर्तव्य सांगितले आहे ?
- ५) रा. श्री. जोगांनी दुर्बोधतेची कोणती कारणे सांगितली आहेत ?
- ६) दिलीप चित्र्यांनी स्वतःच्या लेखनामागच्या सांगितलेल्या दोन प्रेरणा सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१०

- १) श्री. कृ. कोल्हटकर यांची सारस्वत आणि गाणपत संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) ऐतिहासिक समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप विशद करा.
- ३) नवकथेच्या स्वरूपाविषयीची गंगाधर गाडगीळांची मते स्पष्ट करा.

४. वि. का. राजवाडे यांचा कादंबरीविचार सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

किंवा

'लेखकाचा अभ्यास' या समीक्षा प्रकाराच्या स्वरूपाची साधक-बाधक चर्चा करा.

५. मराठी समीक्षेच्या वाटचालीचे महत्त्वाचे टप्पे 'निवडक मराठी समीक्षा' या तुम्ही अभ्यासलेल्या ग्रंथाच्या आधारे स्पष्ट करा.

१०

- 7) The Law of momentum is related to _____
A) Gardiner   B) Hegel   C) Causation   D) Laws of history
- 8) _____ says, 'In Hegel dialectic stands on its head, dialectical materialism turned it right way up'.
A) Croce   B) Hegel   C) Marx   D) Bury
- 9) _____ was the author of 'Meaning in History'.
A) Freeman   B) Karl Lowith   C) Sarkar   D) Corce
- 10) _____ wrote a book 'Philosophy of History'.
A) Sadashiv Atwale   B) Mujumdar
C) Mably   D) Hegel

2. Write short answer of the following **(any four)** : **8**
- 1) Explain the definition of history stated by 'Bekon' ?
  - 2) What is historiography ?
  - 3) Describe the five stages of 'Human social development stated by Karl Marks'.
  - 4) Which sources in history are called as secondary sources ?
  - 5) Explain the main aim of research in history.
  - 6) Explain the kinds of historiography stated by Hegel.
3. Write short notes **(any four)** : **12**
- 1) Local history
  - 2) Diplomatic history
  - 3) Numismatics
  - 4) Law of class and revolution
  - 5) Primary sources
  - 6) Laws of history.
4. States the meaning of history and explain its nature. **10**
- OR
- State the causation in history.
5. Review the various steps of research methodology. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) 'इतिहासकार हा पूर्वी घडलेल्या घटना पुन्हा नव्याने तयार करून लोकांना सांगत असतो' असे कोण म्हणतो ?

अ) टॉयन्बी   ब) कॉलिंगवूड   क) ब्युरी   ड) नेव्हिस

२) 'इतिहास म्हणजे मानवाने जे केले आहे किंवा ज्याचा उच्चार केला व या सगळ्यांपेक्षा सुद्धा त्यांनी ज्याचा विचार केला त्याला इतिहास म्हणतात' असे कोण म्हणतो ?

अ) ऑर्थर मार्विक   ब) रेनियर   क) लेकी   ड) कार्लाईल

३) 'इतिहास म्हणजे नैतिक कल्पना यांचा संग्रह व स्पष्टीकरण होय' असे कोण म्हणतो ?

अ) अँक्टन   ब) रेनियर   क) हर्डर   ड) लेकी

४) _____ म्हणतात की 'मला असे वाटते की, इतिहासकाराने जर राजकीय व घटनात्मक इतिहास इतर प्रकारांमध्ये मिसळला तर ती एक चूक ठरेल.

अ) व्हॅन डीलन   ब) ब्लॉक   क) जी. एन. क्लार्क   ड) शिलर

५) मानव व समाज यांच्यावर भौगोलिक परिस्थितीचा प्रभाव पडत असतो, असे _____ म्हणतो.

अ) मिचलेट   ब) बकल   क) ब्युरी   ड) जॉन ग्रीन

६) समन्वयाचा सिद्धांत _____ शी संबंधीत आहे.

अ) कार्यकारणभाव सिद्धांत   ब) राजकीय इतिहास
क) नाणे   ड) मानवी हक्क

७) गतीचा नियम _____ शी संबंधीत आहे.

अ) गार्डिनर   ब) हेगेल
क) कार्यकारणभाव   ड) इतिहासातील नियम

८) _____ म्हणतात की, 'हेगेलचा द्वंद्ववाद डोक्यावर उभा होता तो मी पायावर उभा केला आहे'.

अ) क्रोसे   ब) हेगेल   क) मार्क्स   ड) ब्युरी

९) _____ हे 'मिनींग इन हिस्ट्री', या ग्रंथाचे लेखक आहेत.

अ) फ्रीमन   ब) कार्ल लोविथ   क) सरकार   ड) क्रोसे

१०) 'इतिहासाचे तत्त्वज्ञान' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.

अ) सदाशिव आठवले   ब) मुजूमदार   क) मॅबॅले   ड) हेगेल

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) बेकनने इतिहासाची केलेली व्याख्या सांगा.
- २) इतिहास लेखनशास्त्र म्हणजे काय ?
- ३) कार्ल मार्क्सच्या मानवी समाजाच्या विकासाच्या पाच अवस्था सांगा.
- ४) इतिहासाची दुय्यम साधने कशास म्हणतात ?
- ५) इतिहास संशोधनाचा मुख्य हेतु सांगा.
- ६) हेगेलने इतिहास लेखन शास्त्राचे कोणते तीन प्रकार सांगितले ?

३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) स्थानिक इतिहास
- २) राजनैतिक इतिहास
- ३) नाणकशास्त्र
- ४) वर्ग व क्रांतीचा नियम
- ५) प्राथमिक संदर्भ साधने
- ६) इतिहासातील नियम.

४. इतिहासाचा अर्थ सांगून इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

१०

किंवा

इतिहासातील कार्यकारणभाव स्पष्ट करा.

५. इतिहास संशोधन पद्धतीमधील विविध टप्पण्यांचा आढावा घ्या.

१०

SLR-G – 60

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – I)

अनिवार्य बीजपत्र – I – आधुनिक गद्य साहित्य

Day and Date: Monday, 27-4-2015

Max. Marks : 50

Time: 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **10**

1) महादेवी वर्मा _____ महिला विश्वविद्यालय की प्रधानाचार्य थी ।

अ) इन्दौर   ब) प्रयाग   क) कलकत्ता   ड) बिहार

2) महादेवी वर्मा ने _____ पत्रिका का संपादन किया था ।

अ) चाँद   ब) सखी   क) नीरजा   ड) वाणी

3) रामा _____ के अत्याचार से भागा था ।

अ) पिता   ब) चाचा   क) विमाता   ड) भाई

4) वृद्ध सज्जन ने अपनी _____ नवोढा पत्नी को नैनीताल दिखाने ले गया था ।

अ) पहली   ब) दूसरी   क) तीसरी   ड) चौथी

5) _____ वर्ष की अवस्था में महादेवी वर्मा 18 वर्षीय लड़की और 22 दिन के नाती का भार स्वीकार करती है ।

अ) 17   ब) 27   क) 37   ड) 47

6) 'कबिरा खड़ा बज़ार में' नाटक का पहल अंक _____ दृश्यों में विभाजित किया गया है ।

अ) तीन   ब) चार   क) पाँच   ड) छह

7) 'कबिरा खड़ा बज़ार में' नाटक भीष्म साहनी ने _____ को समर्पित किया है ।

अ) कल्पना साहनी   ब) डॉ. रामजी मिश्र

क) अशोक   ड) कबीर

P.T.O.

- 8) भीष्म साहनी उनके _____ उपन्यास के कारण चर्चा में आये थे ।
 अ) रंग दे बसंती   ब) माधवी   क) तमस   ड) कुंतो
- 9) भीष्म साहनी के पिता _____ है ।
 अ) बलराज   ब) हरबंसलाल   क) बन्सीलाल   ड) मोहन जोशी
- 10) _____ ऐसा आदमी है जो जिन्दा गाड देता है ।
 अ) नूरा   ब) जुलाहा   क) कोतवाल   ड) नीमा

2. निम्नलिखित किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए । 10

- 1) कोतवाल ने अन्धे भिखारी को जान से क्यों मारा ?
- 2) 'कबीर खड़ा बज़ार में' नाटक का उद्देश्य लिखिए ।
- 3) कबीर को गुरु दीक्षा कैसी मिली ?
- 4) 'अतीत के चलचित्र' में संग्रहित रेखाचित्रों के नाम लिखिए ।
- 5) भाभी ने बिट्टो के विवाह का प्रस्ताव क्यों रखा ?
- 6) लेखिका अपनी माँ को कभी तारा न बनना क्यों कहती है ?

3. निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए (तीन में से दो) । 10

- 1) उस तट पर किसी गुरु को किसी शिष्य से कभी ऐसा दक्षिणा मिली होगी, ऐसा मुझे विश्वास नहीं; परन्तु उस दक्षिणा के सामने संसार में अब तक सारे आदान-प्रदान फीके जान पड़े ।
- 2) 'क्या तुझे आज भी आभिजाप्य का गर्व है ? क्या तुझे आज भी समाज द्वारा मिले भलाई बुराई के प्रमाण-पत्रों पर विश्वास है ।
- 3) 'किसी के आँसू दूसरों के लिए मोती जुटा देते हैं और उसे अपने लिए थिथडे भी नहीं जुट पाते '

4. 'लछमा' नामक रेखाचित्र के शिल्पगत सौन्दर्य की पहचान कीजिए । 10

अथवा

'रामा' रेखाचित्र की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।

5. 'कबीर निर्भीक, सत्यान्वेषी, प्रखर विद्रोही समाजसुधारक कवि थे ।' कबिरा खड़ा बज़ार में नाटक के आधार पर समीक्षा कीजिए । 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – I)
British Literature

Day and Date : Monday, 27-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative from the following : **10**
- i) In the poem 'If', the expression in the last line 'You'll be a man my son!' denotes
    - a) that his son will be a perfect man
    - b) that his son will be a half man
    - c) that his son will be a foolish man
    - d) that his son will be an incomplete man
  - ii) In the poem 'A coffin is a small Domin', the pronoun 'He' in line No. 7 & 8 stands for
    - a) Heaven
    - b) God
    - c) Demon
    - d) Jesus
  - iii) In the poem Night 'Farewell green fields' is an expression that gives us the idea that
    - a) Flocks are going home
    - b) Flocks are going to the field
    - c) Flocks are hungry
    - d) Flocks are unhappy
  - iv) The poem 'Appeal' is written by
    - a) Charlotte Bronte
    - b) Emile Bronte
    - c) Anne Bronte
    - d) John Bronte
  - v) The poem 'Delight in Disorder' is about
    - a) Speaker's negative attitude
    - b) speaker's feelings about disorder
    - c) speaker's sense of disorder
    - d) speaker's fondness of observing of disorder

3. A) Answer **any two** of the following questions in brief : **6**
- 1) What do you know about comedy of manners ?
  - 2) Discuss the obscurity of modern poetry.
  - 3) What are the reasons for the dominance of the novel ?
- B) Answer **any two** of the following questions in brief : **4**
- 1) What are the chief Dramatists of comedy of manners ?
  - 2) Discuss T.S. Eliot as an imagist.
  - 3) Discuss the influence of psychology on the modern novel.
4. A) Bring out the elements of comedy of manners in the play 'The Rivals'. **10**
- OR
- B) In what way is 'The Rivals' an attack on sentimental comedy ? **10**
5. Discuss various themes in 'Julian Barnes novel'. The sense of an Ending. **10**
-

SLR-G – 62

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Paper – I)
Old and Medieval Kannada Poetry

Day and Date : Monday, 27-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಅಜಿತಪುರಾಣ_____

1) ಪಂಪ

2) ರನ್ನ

3) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ

4) ಚಾವುಂಡರಾಯ

2) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಪತಿ_____

1) ಪೊನ್ನಮಯ್ಯ

2) ಮಲ್ಲಪ್ಪ

3) ನಾಗದೇವ

4) ದಲ್ಲಪ್ಪ

3) ಅಜಿತನಾಥ_____ತೀರ್ಥಂಕರ.

1) ಒಂದನೇಯ

2) ಎರಡನೇಯ

3) 24ನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ

4) ಹದಿನಾರನೇಯ

4) ನಾಗದೇವನ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿ_____

1) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ

2) ಗುಂಡಮಬ್ಬೆ

3) ಚಂಡಿಕಬ್ಬೆ

4) ಜಾಕಬ್ಬೆ

5) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮ ಒಬ್ಬ_____

1) ಕಲಾವಿದೆ

2) ಕವಯಿತ್ರಿ

3) ನಾಟಕಕಾರ್ತಿ

4) ವಚನಕಾರ್ತಿ

6) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮನಿಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು_____

1) ವರದಾನಿಯಮ್ಮ

2) ಚೌಡಮ್ಮ

3) ಮಲ್ಲಮ್ಮ

4) ಮೇಲಿನ ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ

7) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮನ ಊರು_____

1) ಸೊಲ್ಲಾಪುರ

2) ಕಲ್ಯಾಣ

3) ಪುಳಜೆ

4) ಮಹೋಳ

P.T.O.

- 8) ನಾರಾಯಣಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯನಾಮ _____
 1) ಮುದ್ದಣ್ಣ   2) ವ್ಯಾಸ   3) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ   4) ಕುವೆಂಪು
- 9) ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ ಸಂಗ್ರಹ _____ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಗ.
 1) ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ   2) ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾರತ ಕಥಾ ಮಂಜರಿ
 3) ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ   4) ವ್ಯಾಸ ಭಾರತ
- 10) ಕಲಿಯುಗದ ಕಾಮಧೇನು ಎನಿಸಿದ ಕವಿ _____
 1) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ   2) ಪಂಪ   3) ವ್ಯಾಸ   4) ಪೊನ್ನ

2. ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಎಷ್ಟು ಜಿನಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಳು ?
- 2) ಕವಿರತ್ನ ಎಂದರೆ ಯಾರು ? ಪುರಾಣ ತಿಲಕ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೃತಿ ಯಾವುದು ?
- 3) ಭೀಮ ಎನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು ?
- 4) ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನಿಂದಾದ ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ವಿದುರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಯಾವುದು ?
- 5) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮನ ಪ್ರಕಾರ ಎಂಥವನು ವಿರಕ್ತ ?
- 6) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ದ್ರೌಪದಿ
- 2) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಪರಿವಾರ
- 3) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ತ್ಯಾಗ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕೃಷ್ಣ ದುರ್ರೋಧನನ ಒಡ್ಡೋಲಗೆ ಕೈ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಹೋದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

_____

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Paper – I)
Deccani Adab

Day and Date : Monday, 27-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : i) All questions are compulsory.

ii) All questions are equal marks.

10

ا. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے جوابات لکھئے :

- (۱) اردو کا پہلا صاحب دیوان شاعر _____ ہے۔
(محمد قلی قطب شاہ امیر خسروؒ خواجہ بندہ نوازؒ نظیر اکبر آبادی)
- (۲) فیروز بیدری نے _____ لکھی۔
(پھول بن طوطی نامہ خوش نامہ پرت نامہ)
- (۳) _____ نظم و نثر دونوں پر کافی قدرت اور کمال رکھتا تھا۔
(ملا غواصی ملا وجہی فیروز بیدری عبد اللہ قطب شاہ)
- (۴) ملا غواصی کی تخلیق _____ ہے۔
(سب رس قطب مشتری سیف الملوک و بدیع الجمال خوش نغز)
- (۵) "اردو کی تین شہنشاہیں" _____ کی کتاب ہے۔
(محی الدین قادری زور نصیر الدین ہاشمی خان رشید قیوم صادق)
- (۶) "اردو قصیدہ نگاری" یہ کتاب _____ نے لکھی۔
(ابو محمد سحر سیح الزمان خان رشید جمیل جالبی)
- (۷) "کدم راؤ پدم راؤ" کا موضوع _____ ہے۔
(عشقیہ رزمیہ مذہب سیاست)

- (۸) "شرح مرغوب القلوب" کا خالق _____ ہے۔
 (سید میراں حسینی ملا وجہی۔ شاہ میراں جی شمس العشاق ملا غواصی)
- (۹) _____ ہندوؤں اور مسلمانوں دونوں کی تقاریب بڑے جوش و خروش اور عقیدت سے مناتا تھا۔
 (عبداللہ قطب شاہ فیروز شاہ بہمنی محمد قلی قطب شاہ ملا غواصی)
- (۱۰) "سب رس" _____ نے لکھی۔
 (ملا وجہی۔ ملا نصرتی۔ ابن نشاطی۔ ملا غواصی)

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات میں سے کوئی پانچ جوابات لکھئے:

- (۱) حضرت شاہ میراں جی شمس العشاق کے تصانیف لکھئے۔
 (۲) "قصیدہ" کی تعریف لکھئے۔
 (۳) "شہنوی" کی تعریف بیان کیجئے۔
 (۴) "پرت نامہ" پر مختصر روشنی ڈالئے۔
 (۵) "طوطی نامہ" کا مرکزی خیال لکھئے۔
 (۶) ملا غواصی کے تصانیف لکھئے۔

10

۳. کوئی دو سوال حل کیجئے:

- (۱) عبداللہ قطب شاہ کی غزل گوئی کا مختصر جائزہ لیجئے۔
 (۲) شہنوی "قطب مشہری" پر روشنی ڈالئے۔
 (۳) محمد قلی قطب کی شعری خدمات کا مختصر جائزہ لیجئے۔

10

۴. کوئی ایک سوال حل کیجئے:

- (۱) "سب رس کو سب سے پہلے مولوی عبدالحق نے متعارف کرایا"۔ اس قول کی روشنی میں "سب رس" کا تنقیدی و لسانی جائزہ لیجئے۔
 (۲) قطب شاہی دور کی سیاسی، سماجی، تاریخی و ادبی پس منظر پر مفصل نوٹ لکھئے۔

10

۵. شہنوی "کدم راؤ پدم راؤ" کا تنقیدی و لسانی جائزہ لیجئے۔

SLR-G – 64

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY
Historiography (Compulsory Paper – I)

Day and Date : Monday, 27-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select proper alternative and answer : 10
- 1) Who wrote a book 'The English Social History' ?
A) Robertson B) G.M. Treevheleion
C) Spencer D) Cool
  - 2) Who putforth the cyclical theory first ?
A) Ranjeet Guha B) Sarkar
C) R.S. Sharma D) Sardesai
  - 3) Who wrote a article 'Caste in Indian History' ?
A) R.S.Sharma B) Romila Thapper
C) Prof. Habib D) Dr. B.R. Ambedkar
  - 4) Who says History is 'Queen of Science' ?
A) Batuta B) Ibn Khaldun
C) Siraj D) Barni
  - 5) Sir Jadunath Sarkar born in
A) 1870 B) 1872
C) 1873 D) 1874
  - 6) Where G.S. Sardesai was born ?
A) Pune B) Hasol
C) Raigad D) Satara

P.T.O.

7) Who wrote a book 'A Study of History' ?

A) Hegal

B) Toynbee

C) Marx

D) Sarkar

8) Who established 'Bharat Itihas Sanshodak Mandal' ?

A) Pagadi

B) Khare

C) V.K. Rajwade

D) Sardesai

9) Who wrote a book 'Corporet Life in Ancient India' ?

A) Sarkar

B) Sardesai

C) Khare

D) Mujumdar

10) Who is edited 'Radha Madhav Vilas Champu' ?

A) Pagadi

B) V.K. Rajwade

C) Sarkar

D) Sardesai

2. Write short answer (**any four**) :

8

1) Roman Chronology

2) Varna System

3) Position of Peasant

4) Ibn Batuta

5) G.H.Khare

6) Antonio Gramsci

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Indian Chronology

2) Sociological Theory

3) Ibn Khaldun

4) Theory of Hegemony

5) Maratha Historiography

6) Irfan Habib

4. Explain the Persian and Indian historiography is Medieval period.

10

OR

Evaluate the contribution of Nilakanth Shastri to history.

5. Explain critically Toynbee's theory of challenge and response.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे द्या :

१०

- १) 'दि इंग्लीश सोशल हिस्ट्री' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) रॉबर्टसन
ब) जी.एम. ट्रिव्हेलियन
क) स्पेन्सर
ड) कूल
- २) चक्राकार सिद्धांत प्रथम कोणी मांडला ?
अ) रणजित गुहा
ब) सरकार
क) आर. एस. शर्मा
ड) सरदेसाई
- ३) 'कास्ट इन इंडियन हिस्ट्री' हा लेख कोणी लिहिला ?
अ) आर. एस. शर्मा
ब) रोमिला थापर
क) प्रो.हबीब
ड) डॉ.बी.आर. अंबेडकर
- ४) इतिहासाला शास्त्रांची राणी असे कोण म्हणतो ?
अ) बतूता
ब) इब्न खाल्दून
क) सिराज
ड) बरनी
- ५) सर जदुनाथ सरकार यांचा जन्म _____ साली झाला ?
अ) १८७०
ब) १८७२
क) १८७३
ड) १८७४
- ६) गो.स. सरदेसाई यांचा जन्म कोठे झाला ?
अ) पुणे
ब) हसोळ
क) रायगड
ड) सातारा
- ७) 'ए स्टडी ऑफ हिस्ट्री' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) हेगेल
ब) टॉयन्बी
क) मार्क्स
ड) सरकार
- ८) भारत इतिहास संशोधक मंडळाची स्थापना कोणी केली ?
अ) पगडी
ब) खरे
क) वि.का. राजवाडे
ड) सरदेसाई

- ९) 'कार्पोरेट लाईफ इन एन्शंट इंडिया' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- अ) सरकार
ब) सरदेसाई
क) खरे
ड) मुजुमदार
- १०) राधमाधव विलास चंपू चे संपादन कोणी केले ?
- अ) पगडी
ब) वि.का. राजवाडे
क) सरकार
ड) सरदेसाई
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :
- १) रोमन कालगणना
२) वर्ण पद्धती
३) शेतकऱ्यांची स्थिती
४) इब्न बतुता
५) जी.एच.खरे
६) अन्तानिओ ग्रामची
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :
- १) भारतीय कालगणना
२) समाजशास्त्रीय सिद्धांत
३) इब्न खाल्दून
४) हेजिमनीचा सिद्धांत
५) मराठ्यांचे इतिहासलेखन
६) इरफान हबीब.
४. मध्ययुगीन पर्शियन आणि भारतीय इतिहासलेखन स्पष्ट करा.
- किंवा
- निलकंठ शास्त्री यांचे इतिहासातील योगदानाचे मूल्यमापन करा.
५. टॉयन्बीचा आव्हान व प्रतिसादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

८

१२

१०

१०

SLR-G – 64

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY
Historiography (Compulsory Paper – I)

Day and Date : Monday, 27-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select proper alternative and answer : **10**
- 1) Who wrote a book 'The English Social History' ?
A) Robertson B) G.M. Treevheleion
C) Spencer D) Cool
  - 2) Who putforth the cyclical theory first ?
A) Ranjeet Guha B) Sarkar
C) R.S. Sharma D) Sardesai
  - 3) Who wrote a article 'Caste in Indian History' ?
A) R.S.Sharma B) Romila Thapper
C) Prof. Habib D) Dr. B.R. Ambedkar
  - 4) Who says History is 'Queen of Science' ?
A) Batuta B) Ibn Khaldun
C) Siraj D) Barni
  - 5) Sir Jadunath Sarkar born in
A) 1870 B) 1872
C) 1873 D) 1874
  - 6) Where G.S. Sardesai was born ?
A) Pune B) Hasol
C) Raigad D) Satara

P.T.O.

7) Who wrote a book 'A Study of History' ?

A) Hegal

B) Toynbee

C) Marx

D) Sarkar

8) Who established 'Bharat Itihas Sanshodak Mandal' ?

A) Pagadi

B) Khare

C) V.K. Rajwade

D) Sardesai

9) Who wrote a book 'Corporet Life in Ancient India' ?

A) Sarkar

B) Sardesai

C) Khare

D) Mujumdar

10) Who is edited 'Radha Madhav Vilas Champu' ?

A) Pagadi

B) V.K. Rajwade

C) Sarkar

D) Sardesai

2. Write short answer (**any four**) :

8

1) Roman Chronology

2) Varna System

3) Position of Peasant

4) Ibn Batuta

5) G.H.Khare

6) Antonio Gramsci

3. Write short notes (**any four**) :

12

1) Indian Chronology

2) Sociological Theory

3) Ibn Khaldun

4) Theory of Hegemony

5) Maratha Historiography

6) Irfan Habib

4. Explain the Persian and Indian historiography is Medieval period.

10

OR

Evaluate the contribution of Nilakanth Shastri to history.

5. Explain critically Toynbee's theory of challenge and response.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे द्या :

१०

- १) 'दि इंग्लीश सोशल हिस्ट्री' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) रॉबर्टसन
क) स्पेन्सर
ब) जी.एम. ट्रिव्हेलियन
ड) कूल
- २) चक्राकार सिद्धांत प्रथम कोणी मांडला ?
अ) रणजित गुहा
क) आर. एस. शर्मा
ब) सरकार
ड) सरदेसाई
- ३) 'कास्ट इन इंडियन हिस्ट्री' हा लेख कोणी लिहिला ?
अ) आर. एस. शर्मा
क) प्रो.हबीब
ब) रोमिला थापर
ड) डॉ.बी.आर. अंबेडकर
- ४) इतिहासाला शास्त्रांची राणी असे कोण म्हणतो ?
अ) बतूता
क) सिराज
ब) इब्न खाल्दून
ड) बरनी
- ५) सर जदुनाथ सरकार यांचा जन्म _____ साली झाला ?
अ) १८७०
क) १८७३
ब) १८७२
ड) १८७४
- ६) गो.स. सरदेसाई यांचा जन्म कोठे झाला ?
अ) पुणे
क) रायगड
ब) हसोळ
ड) सातारा
- ७) 'ए स्टडी ऑफ हिस्ट्री' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) हेगेल
क) मार्क्स
ब) टॉयन्बी
ड) सरकार
- ८) भारत इतिहास संशोदक मंडळाची स्थापना कोणी केली ?
अ) पगडी
क) वि.का. राजवाडे
ब) खरे
ड) सरदेसाई

- ९) 'कार्पोरेट लाईफ इन एन्शंट इंडिया' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- अ) सरकार
ब) सरदेसाई
क) खरे
ड) मुजुमदार
- १०) राधमाधव विलास चंपू चे संपादन कोणी केले ?
- अ) पगडी
ब) वि.का. राजवाडे
क) सरकार
ड) सरदेसाई
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :
- १) रोमन कालगणना
२) वर्ण पद्धती
३) शेतकऱ्यांची स्थिती
४) इब्न बतुता
५) जी.एच.खरे
६) अन्तानिओ ग्रामची
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) :
- १) भारतीय कालगणना
२) समाजशास्त्रीय सिद्धांत
३) इब्न खाल्दून
४) हेजिमनीचा सिद्धांत
५) मराठ्यांचे इतिहासलेखन
६) इरफान हबीब.
४. मध्ययुगीन पर्शियन आणि भारतीय इतिहासलेखन स्पष्ट करा.
- किंवा
- निलकंठ शास्त्री यांचे इतिहासातील योगदानाचे मूल्यमापन करा.
५. टॉयन्बीचा आव्हान व प्रतिसादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

८

१२

१०

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E. Paper – I)
Development of Sociological Thought

Day and Date : Monday, 27-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Who said, “Evolution from simple to complex” ?
A) Parsons   B) Pareto   C) Simmel   D) Spencer
- II) Who is the author of the book titled “The making of Sociology” ?
A) Ronald   B) Reymond   C) Nisbet   D) Turner
- III) Who is famous for the term “Governing Elite” ?
A) Parsons   B) Pareto   C) Simmel   D) Spencer
- IV) Who is famous for the dialectical approach ?
A) Simmel   B) Spencer   C) Marx   D) Hegel
- V) Who believed that man’s action are non-logical in general ?
A) Weber   B) Ronald   C) Pareto   D) Parsons
- VI) Who is the author of the book titled “The Structure of Social Action” ?
A) Ronald   B) Reymond   C) Pareto   D) Parsons
- VII) From whom Spencer adopted the evolution approach ?
A) Charls Darwin   B) Thomas Huxley
C) John Tyndall   D) Lyell

VIII) Who is the author of the book titled “Study of Sociology” ?

- A) Simmel   B) Spencer   C) Parsons   D) Pareto

IX) Who said, “All the objects which are meaningfully organised in to actor’s orientation constitute situation of action” ?

- A) Simmel   B) Spencer   C) Parsons   D) Pareto

X) Who said, “Survival of the Fittest” ?

- A) Simmel   B) Spencer   C) Parsons   D) Pareto

2. Write short answers of the following : (**any four** out of six)

8

- a) Characteristics of Social Darwinism
- b) Characteristics of Formal Sociology
- c) Types of residues
- d) Classification of residues
- e) Simmels methodology
- f) Parson’s definition of Social action.

3. Write short notes of the following : (**any four** out of six)

12

- a) Types of derivations
- b) Classification of derivations
- c) Spencer’s functionalism
- d) Types of situation of action
- e) Parson’s Social Action System
- f) Characteristics of pattern variables of Parsons.

4. A) Explain the Spencer’s “Theory of Organic Analogy”.

10

OR

B) Discuss the Pareto’s Theory of Social Change.

5. Explain the Parsons’ Theory of Social System.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) “उत्क्रांती साधेपणाकडून मंदगतीने जटिलतेकडे जाते” असे कोणाचे प्रतिपादन आहे ?
अ) पार्सन्स   ब) पॅरिटो   क) सिमेल   ड) स्पेन्सर
- II) “दि मेकिंग ऑफ सोशियलॉजी” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) रोनाल्ड   ब) रेमण्ड   क) निस्बेत   ड) टर्नर
- III) “गव्हर्निंग इलिट” या संकल्पनेसाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) पार्सन्स   ब) पॅरिटो   क) सिमेल   ड) स्पेन्सर
- IV) द्वंद्वत्मक दृष्टिकोनासाठी कोण प्रसिद्ध आहे ?
अ) सिमेल   ब) स्पेन्सर   क) मार्क्स   ड) हेगेल
- V) “माणसाच्या क्रिया साधारणपणे अतार्किक असतात” असे कोणाचे प्रतिपादन आहे ?
अ) वेबर   ब) रोनाल्ड   क) पॅरिटो   ड) पार्सन्स
- VI) “दि स्ट्रक्चर ऑफ सोशियल एक्शन” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) रोनाल्ड   ब) रेमण्ड   क) पॅरिटो   ड) पार्सन्स
- VII) स्पेन्सरने कोणाकडून उत्क्रांती दृष्टिकोन स्वीकारला ?
अ) चार्ल्स डार्विन   ब) थॉमस हक्सले   क) जॉन टिन्डाल   ड) लाएळ
- VIII) “स्टडी ऑफ सोशियलॉजी” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) सिमेल   ब) स्पेन्सर   क) पार्सन्स   ड) पॅरिटो
- IX) ‘कर्त्यास उद्दिष्टांच्या संदर्भात सर्व घटक किंवा सर्व वस्तूंचे कर्त्याच्या अभिमुखतेत होणारे संघटन म्हणजे क्रियेची परिस्थिती होय’ असे कोणाचे प्रतिपादन आहे ?
अ) सिमेल   ब) स्पेन्सर   क) पार्सन्स   ड) पॅरिटो
- X) ‘जे सामर्थ्यशाली जीव आहे तेच आपले अस्तित्व टिकवतो’ असे कोण म्हणतो ?
अ) सिमेल   ब) स्पेन्सर   क) पार्सन्स   ड) पॅरिटो

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- अ) सामाजिक डार्विनवादाचे वैशिष्ट्ये
 ब) स्वरूप प्रधान समाजशास्त्राची वैशिष्ट्ये
 क) अवशिष्टांचे प्रकार
 ड) अवशिष्टांचे वर्गीकरण
 इ) सिमेलचे पद्धतीशास्त्र
 फ) पार्सन्स यांची सामाजिक क्रियेची व्याख्या.
३. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) भ्रम किंवा युक्तीवादाचे प्रकार
 ब) भ्रम किंवा युक्तीवादाचे वर्गीकरण
 क) स्पेन्सरचे कार्यवाद
 ड) क्रिया परिस्थितीचे प्रकार
 इ) पार्सन्स यांची सामाजिक क्रियेची व्यवस्था
 फ) पार्सन्स यांच्या प्रतिमानचलाची वैशिष्ट्ये.
४. अ) स्पेन्सर यांचा जैविक साम्यवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) पॅरिटो यांच्या सामाजिक परिवर्तन सिद्धांतावर चर्चा करा.
५. पार्सन्स यांचा सामाजिक व्यवस्था सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Gr. F) (Paper – I)
Research Methodology and Statistics for Psychology**

Day and Date : Monday, 27-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the right indicate full marks.**

iii) **Use of non-scientific calculators and statistical tables is allowed. Statistical tables will be provided, if required.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) :

10

1) _____ is the eccentric stranger, who invented Normal curve.

- a) Newton   b) De, Moivre   c) Pearson   d) Furgusion

2) _____ error are situation in which right procedure lead to wrong decision.

- a) Constant   b) Sample   c) Decision   d) Movement

3) The normal population distribution is one of assumption of _____ test.

- a) F   b) Z   c) t   d) U

4) When high score go with high score, low with lows and medium to medium called _____ correlation.

- a) Negative   b) Linear   c) Positive   d) Curvilinear

5) The person's score on the predictor variable called _____ coefficient.

- a) Phi   b) Biserial   c) Partial   d) Regression

6) To test the significance of difference between two variable used the _____ test.

- a) F   b) Z   c) t   d) U

P.T.O.

- 7) The prediction between criterion variable and two or more predictor variable called _____ regression.
- a) Partial   b) Biserial   c) Multipal   d) Linear
- 8) _____ used for testing variations among means of more than two groups.
- a) t test   b) KS test   c) ANOVA   d) z test
- 9) _____ tried to make use of chi square as the test of goodness of fit.
- a) Pearson   b) Siegel   c) Edward   d) Fisher
- 10) _____ statistical test is known as non-parametric test.
- a) Product movement correlation   b) Rank difference correlation
c) Biserial correlation   d) Phi-coefficient

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) What is meant by bivariate prediction ?
- 2) What is within group variance ?
- 3) What is chi-square ?
- 4) Define probability.
- 5) What called correlation-coefficient ?
- 6) State the formula of df.

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Application of Normal curve.
- 2) Term of skewness.
- 3) Type I error.
- 4) Difference score.
- 5) Linear and curvilinear correlation.
- 6) Assumptions of analysis of variance.

4. Write **any one** long answer of the following questions :

A) Make a scatter diagram for score shown below for four people who were each tested on two variables X and Y. X is the variable we are predicting from. If can have score ranging from 0 to 6. Y is the variable being predicted. If can have score from 0 to 7.

10

Person	X	Y
A	3	4
B	6	7
C	1	2
D	4	6

OR

B) Given the Normal distribution with a mean of 50 and standard deviation of 15,
a) What percent of the cases will lie between the score 47 to 60,
b) What percent of the cases will lie between 40 and 47, and
c) What percent of the group expected to have scores greater than 68 ?

10

5. In a study the effectiveness of the method of memorization was to determined for this purpose three groups of 10 students randomly selected from class VII of school were taken and each group made to adapt particular method of memorization. In the end performance was tested. The number of nonsense syllables correctly recalled by the students of these group is presented below :

10

Group I : 12, 10, 11, 11, 8, 10, 7, 9, 10, 6

Group II : 14, 8, 19, 15, 10, 11, 13, 12, 09, 12

Group III : 8, 11, 13, 9, 7, 5, 6, 8, 7, 10

Apply the analysis of variance (F test) technique for testing the significance of the difference between group mean.

७) निकष परिवर्तके आणि दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त पूर्वकथनात्मक परिवर्तकातील पूर्वकथनास _____ समाश्रयण असे म्हणतात.

अ) अंशिक

ब) द्विश्रेणीक

क) बहुविध

ड) एकरेषीय

८) _____ चाचणीचा दोन पेक्षा जास्त गटातील मध्यमानामधील विचलन परीक्षणासाठी उपयोग केला जातो.

अ) टी टेस्ट

ब) के एस् टेस्ट

क) अॅनोवा

ड) झेड् टेस्ट

९) _____ यानी काय-वर्गाचा परीक्षणासाठी चपरवलपणे उत्कृष्ट चाचणी म्हणून उपयोग केला.

अ) पिअरसन

ब) सिगेल

क) एडवर्ड

ड) फिशर

१०) _____ संख्याशास्त्रीय चाचणीस अ-प्राचल चाचणी म्हणून ओळखतात.

अ) गुणन-विभ्रमीमशा सहसंबंध-(Product movement)

ब) पदानुक्रम-भेद सहसंबंध

क) द्विश्रेणीक सहसंबंध

ड) फाय-सहसंबंध गुणांक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

८

१) द्वि-चल पूर्वकथन म्हणजे काय ?

२) समूहांतर्गत प्रश्चन म्हणजे काय ?

३) काय-वर्ग म्हणजे काय ?

४) संभाव्यतेची व्याख्या द्या.

५) सहसंबंध गुणांक कशाला म्हणतात ?

६) डी.एफ. चे सूत्र सांगा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) सामान्य वक्राचे उपयोग.
- २) विषम विचलनाची संज्ञा.
- ३) टाईप - I प्रमाद.
- ४) भेद गुणांक.
- ५) एकरेषीय आणि वक्ररेषीय सहसंबंध.
- ६) प्रचलन विश्लेषणाची गृहितके.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एक दीर्घ-^१ प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१०

अ) खाली X आणि Y या दोन परिवर्तकाचे चार व्यक्तित्वाच्या परीक्षणाचे गुणांक दिले आहेत. त्यापैकी X परिवर्तक पूर्वकथनात्मक असून त्याचे गुणांक ० ते ६ असे विस्तारले आहेत तर Y परिवर्तक पूर्वकथन करणारा असून, त्यांचे गुणांक ० ते ७ असे विस्तारले आहेत या गुणांका आधारे विकिरण आलेख तयार करा.

व्यक्ति	X	Y
अ	३	४
ब	६	७
क	१	२
ड	४	६

किंवा

ब) खाली दिलेल्या सामान्य वितरणाचे मध्यमान ५० आणि प्रमाण विचलन १५ आहे खालील प्रश्नाची उत्तरे द्या.

१०

अ) ४७ ते ६० दरम्यान गुणांक असणाऱ्या केसेसचे प्रतिशत प्रमाण काय आहे ?

- ब) ४० ते ४७ दरम्यान येणाऱ्या केसेसचे प्रतिशत प्रमाण काय आहे ?
- क) ६८ पेक्षा अधिक गुणांक असणाऱ्या गटाचे अपेक्षित गुणाकांचे प्रतिशत प्रमाण काय आहे ? १०
५. एका अभ्यासात स्मृतीकरण पद्धतीची परिणामकारकता ठरविण्यात आली त्यासाठी ७ व्या इयतेतील १० विध्यार्थ्यांचे तीन गट स्वैर पद्धतीने निवडले. प्रत्येक गटाचे स्मृतीकरणाच्या विशिष्ट पद्धतीशी प्रतियोजन केले. अभ्यासाअंती प्रत्येक गटाची कार्यक्षमता परिक्षित करण्यात आली. गटातील प्रत्येक विध्यार्थ्यांनी स्मृतीकरण पद्धतीत अचूकपणे पूनरावहीत केलेल्या अर्थहीन अक्षर-समूहाची संख्या ठरविण्यात आली ती खालीलप्रमाणे :

गट - I : १२, १०, ११, ११, ८, १०, ७, ९, १०, ६

गट - II : १४, ८, १९, १५, १०, ११, १३, १२, ९, १२

गट - III : ८, ११, १३, ९, ७, ५, ६, ८, ७, १०

वरील गटातील मध्यमानातील लक्षणीय भेद तपासण्यासाठी प्रचरण विश्लेषण तंत्र (f test) वापरा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C – Paper – I)
Micro Economic Analysis

Day and Date : Monday, 27-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the correct option :

10

- 1) Sales Revenue maximization means _____
  - a) Maximization of sale
  - b) Maximization of profit
  - c) Minimization of cost
  - d) None of the above
- 2) The condition for balanced growth is _____
  - a) $gc = gd$
  - b) $gc = gm$
  - c) $gc = gn$
  - d) $gc = gp$
- 3) Price limiting is _____
  - a) Attractive to the new firm
  - b) Non-attractive to the new firm
  - c) Profit maximizing
  - d) None of the above
- 4) Potential competition means _____
  - a) Competition among new firm
  - b) Competition among old firm
  - c) Competition among old and new firm
  - d) None of the above
- 5) $AVC + AFC + \text{Normal Profit}$ is known for _____
  - a) Full cost pricing
  - b) Total cost
  - c) Marginal cost
  - d) Average cost
- 6) $TC - TR =$ _____ ?
  - a) Cost
  - b) Marginal cost
  - c) Profit
  - d) Variable cost
- 7) $TC_n - TC_{n-1} =$ _____ ?
  - a) Total cost
  - b) Variable cost
  - c) Marginal cost
  - d) Profit

8) The branch of economics which deals with social well being is known as _____

- a) Welfare economics   b) Public economics
c) Monetary economics   d) None of the above

9) Any change which improve the welfare of atleast one individual without hampering the welfare of others is known as _____

- a) Optimality criteria of welfare   b) Compensation criteria
c) Social welfare function   d) None of the above

10) Social welfare function is given by _____

- a) Bergson   b) Kaldor-Hicks   c) Pareto   d) Adam Smith

2. What short answer (**any four**) :

8

- 1) What is the condition of sales revenue maximization ?
- 2) What is marginal physical productivity ?
- 3) What is mean by quasi rent ?
- 4) What is means by price limiting ?
- 5) What is social welfare function ?
- 6) What is mean by economics of insurance ?

3. Short notes (**any four**) :

12

- 1) Discretionary investment
- 2) Reported profit
- 3) Wages
- 4) Compensation criteria
- 5) Arrow's impossibility theorem
- 6) Cost and Risk.

4. Answer **any one** question :

10

Discuss the theory of Baumol's sales revenue maximization.

OR

Discuss the marginal productivity theory of distribution.

5. Critically examine the Pareto optimality conditions.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) विक्री महत्तमीकरण म्हणजे _____
  - a) विक्रीचे महत्तमीकरण
  - b) नफा महत्तमीकरण
  - c) न्यूनतम खर्च
  - d) वरीलपैकी नाही
- 2) संतुलीत वृद्धीचे _____ अट आहे.
  - a) $gc = gd$
  - b) $gc = gm$
  - c) $gc = gn$
  - d) $gc = gp$
- 3) मर्यादीत किंमत _____ असते.
  - a) नवीन उद्योगांना आकर्षित करणारी
  - b) नवीन उद्योगांना आकर्षित करणारी नसते
  - c) नफा महत्तमीकरण करणारी
  - d) वरीलपैकी नाही
- 4) संभाव्य स्पर्धा म्हणजे _____
  - a) नवीन उद्योगामधील स्पर्धा
  - b) जुन्या उद्योगामधील स्पर्धा
  - c) नवीन आणि जुन्या उद्योगातील स्पर्धा
  - d) वरीलपैकी नाही
- 5) $AVC + AFC + Normal Profit$ म्हणजे _____
  - a) पूर्ण किंमत मूल्या
  - b) एकूण खर्च
  - c) सीमांत खर्च
  - d) सरासरी खर्च
- 6) $TC - TR =$ _____ ?
  - a) खर्च
  - b) सीमांत खर्च
  - c) नफा
  - d) बदलता खर्च
- 7) $TC_n - TC_{n-1} =$ _____ ?
  - a) एकूण खर्च
  - b) बदलता खर्च
  - c) सीमांत खर्च
  - d) लाभ
- 8) समाजाच्या उन्नतीकरणाच्या अभ्यास करणाऱ्या अर्थशास्त्राच्या शाखेला _____ म्हणतात.
  - a) कल्याण अर्थशास्त्र
  - b) सार्वजनिक अर्थशास्त्र
  - c) पैशाचा अर्थशास्त्र
  - d) वरीलपैकी नाही

9) कोणत्याही बदलामुळे एका व्यक्तीच्या कल्याणामध्ये वाढ होत असताना दुसऱ्याच्या कल्याणामध्ये घट होत नसेल तर त्यास _____ म्हणतात.

- a) कल्याण निकषाचे सविस्तर   b) नुकसान भरपाईचा कार्य
c) सामाजिक कल्याण कार्य   d) वरीलपैकी नाही

10) सामाजिक कल्याण फलन _____ यांनी सांगितली आहे.

- a) बर्गसन   b) कॅल्डार-हिक्स   c) पॅरेटो   d) अँडम स्मिथ

2. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :

8

- 1) विक्री महत्तमीकरणाची अट कोणती आहे ?
- 2) सीमांत भौतिक उत्पादकता म्हणजे काय ?
- 3) अभासी खंड म्हणजे काय ?
- 4) मर्यादीत किंमत म्हणजे काय ?
- 5) सामाजिक कल्याण म्हणजे काय ?
- 6) विमा अर्थशास्त्र म्हणजे काय ?

3. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

12

- 1) डिस्क्रीशनरि इनव्हेस्टमेंट
- 2) रिपोर्टेड प्राफीट
- 3) वेतन
- 4) नुकसान भरपाईचा निकष
- 5) अँरोची अशक्यतेची सिद्धांत
- 6) खर्च आणि धोका.

4. बॉऊमोल यांचा विक्री महत्तमीकरणाचा सिद्धांताची चर्चा करा.

10

किंवा

सीमांत उत्पादकता सिद्धांताची सविस्तराने चर्चा करा.

5. पॅरेटो यांचा पर्याप्त निकषांचा सविस्तराने चर्चा करा.

10

SLR-G – 68

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Gr. D) (Paper – I)
Political Theory

Day and Date : Monday, 27-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives. **10**

- 1) 'Laissez Faire' this concept is related with
  - a) Liberalism
  - b) Socialism
  - c) Marxism
  - d) Feminism
- 2) Which of following book in not classical book ?
  - a) On Liberty
  - b) Hind Swaraj
  - c) Das capital
  - d) Agnipankha
- 3) The Communist Feminism is expounded by
  - a) Stalin
  - b) MaoTse Tung
  - c) Karl Marx
  - d) None of these
- 4) Green politics is stands for
  - a) Urban development
  - b) Starwar program
  - c) Peaceful resolution of all disputes
  - d) None of these
- 5) _____ is the writer of 'Second Sex'.
  - a) Earnest Barker
  - b) J. Habermass
  - c) Simon-D-Buwa
  - d) None of these
- 6) _____ was the main exponent of pluralistic theory of democracy.
  - a) Almond
  - b) Robert Duhi
  - c) Hobbhouse
  - d) None of these

P.T.O.

- 7) What is the name of book of Almond and Verba on mix culture ?
 a) Civic culture   b) Urban culture   c) On liberty   d) The prince
- 8) Who propounded the concept of political man ?
 a) Robert Duhl   b) Almond   c) Easton   d) Lipset
- 9) Who wrote the book 'Grammar of politic's ?
 a) John Locke   b) H.J. Laski   c) Hobbes   d) Rousseau
- 10) Mixcultural political system is representative of
 a) Democracy   b) Socialism
 c) Post modernism   d) None of these

2. Write short answers (**any four**).

8

- 1) Explain the views of Socialistic Feminism.
- 2) What is the difference among Modernism and Post Modernism ?
- 3) Liberal Feminism.
- 4) Surplus theory of Karl Marx.
- 5) What are the features of classical liberalism ?
- 6) Green politics in India.

3. Write short notes (**any four**).

12

- 1) Influence of elite class on Indian Democracy.
- 2) Role of multiculturalism in modern age.
- 3) The theory of overloaded State.
- 4) Theory of Dependency.
- 5) Austin's theory of Monopolistic authority.
- 6) Marxist view of Feminism.

4. Explain the new trends in Modern political theory.

10

OR

Explain the ideas of Classical liberalism.

5. Write the modern approach of State and multiculturalism.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१) 'लेसेज फेयर' ही संकल्पना कोणाशी संबंधी आहे ?

१०

अ) उदारमतवाद   ब) समाजवाद   क) मार्क्सवाद   ड) स्त्रीवाद

२) खालील कोणता अभिजात ग्रंथ नाही ?

अ) ऑन लिबर्टी   ब) हिंद स्वराज्य   क) दास कॅपिटल   ड) अग्निपंख

३) कम्युनिस्ट स्त्रीवादाची मांडणी कोणी केली ?

अ) स्टॅलीन   ब) माओ त्सो तुंग   क) कार्ल मार्क्स   ड) यापैकी नाही

४) ग्रीन पॉलिटिक्स कशा साठी प्रसिद्ध आहे ?

अ) शहरी विकास   ब) स्टारवॉर कार्यक्रम
क) शांततापूर्ण मार्गाने सर्व प्रश्न सोडविणे   ड) यापैकी नाही

५) 'सेकंड सेक्स' या पुस्तकांचे लेखक कोण आहेत ?

अ) अर्नेस्ट बार्कर   ब) जे. हेबरमास   क) सायमन डी. बुवा   ड) यापैकी नाही

६) अनेकसत्तावादी लोकशाही सिद्धांतांचे प्रामुख्याने समर्थन कोणी केले ?

अ) अलमंड   ब) रॉबर्ट डॉल   क) हॉबहाऊस   ड) यापैकी नाही

७) मिक्स कलचर या विषयावरील अलमंड व वर्बा यांचे कोणते पुस्तक आहे ?

अ) सिविक कलचर   ब) अर्बन कलचर   क) ऑन लिबर्टी   ड) द प्रिन्स

८) 'राजकीय मानव' ह्या संकल्पनेचे समर्थन/प्रतिपादन कोणी केले ?

अ) रॉबर्ट डॉल   ब) अलमंड   क) इस्टन   ड) लिपसेट

९) 'ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

अ) जॉन लॉक   ब) एच. जे. लॉस्की   क) हॉब्ज   ड) रूसो

१०) समिष्ट्र राजकीय संस्कृती कोणाचे प्रतिनिधीत्व करते ?

अ) लोकशाही   ब) समाजवाद   क) उत्तर अधुनिकवाद   ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) समाजवादी स्त्रीवादाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
  - २) आधुनिकता व उत्तर अधुनिकतावादा यांतील फरक सांगा.
  - ३) उदारमतवादी स्त्रीवाद.
  - ४) कार्ल मार्क्सचा अतिरिक्त मूल्य सिद्धांत.
  - ५) अभिजात उदारमतवादाची वैशिष्टे कोणती ?
  - ६) भारतातील हरित राजकारण स्पष्ट करा.
३. टिपा लिहा (कोणतेही चार). १२
- १) भारतीय लोकशाहीवर श्रेष्ठीजन वर्गाचा प्रभाव.
  - २) आधुनिक काळात बहुसंस्कृतीवादाची भूमिका.
  - ३) राज्यावरील अतिरिक्त भारविषयक सिद्धांत.
  - ४) परावलंबनाचा सिद्धांत.
  - ५) ऑस्टीनची एकसत्तावाद सिद्धांत.
  - ६) स्त्रीवादविषयक कार्ल मार्क्सचा दृष्टीकोन.
४. आधुनिक राजकीय सिद्धांतातील नवीन प्रवाह स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- अभिजात उदारमतवादाच्या कल्पना विशद करा.
५. राज्य व बहुसंस्कृतीवाद याबाबतच आधुनिक दृष्टीकोन विशद करा. १०

SLR-G – 69

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – II)
Marathi Bhasha Sanvad Va Upayojan

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) आकाशवाणी दिवसातून कितीवेळा घडणाऱ्या घटनांचा ताजा वृत्तांत देत असते ?

अ) एकवेळा

ब) दोनवेळा

क) तीनवेळा

ड) अनेकवेळा

२) ताजा वृत्तांत देणाऱ्या बातम्यांची निवड कशी केली पाहिजे ?

अ) राजकीय पक्षानुसार

ब) निःपक्षपातीपणे

क) स्वहिताने

ड) रंजकपणे

३) दूरचित्रवाणी या माध्यमात काम करणारी माणसे आपल्या मनातला आशय कोणाच्या सहाय्याने ध्वनिमुद्रित करतात ?

अ) यंत्र

ब) शैक्षणिक संस्था

क) राजकीय पक्ष

ड) ग्रंथ

४) दूरदर्शनच्या कॅमेऱ्याबरोबर कोण काम करत असतो ?

अ) संपादक

ब) सहसंपादक

क) ध्वनिमुद्रक

ड) निर्माता

५) इंटरनेटसाठी मराठी भाषेत कोणता शब्दप्रयोग वापरतात ?

अ) आंतरजाल

ब) ध्वनिक्षेपक

क) प्रकाशयोजना

ड) खरेदीविक्री

P.T.O.

६) तुम्ही संगणकीय क्षेत्रातील कोणत्या घटकाच्या मदतीने जगभरात कोठेही संपर्क साधू शकता ?

अ) व्हिडिओ

ब) प्रिंटर

क) ई-मेल

ड) यापैकी नाही

७) कमीत कमी शब्दांचा वापर हे कोणत्या पत्राचे लक्षण आहे ?

अ) शीघ्र पत्र

ब) प्रसिद्धीपत्रक

क) परिपत्रक

ड) कौटुंबिक पत्र

८) शासकीय कार्यालयातील फायलींची विषयवार सूची करताना किती आद्याक्षरे घेवून संक्षिप्त नामांकन करण्याची रीत आहे ?

अ) एक

ब) दोन

क) तीन

ड) चार

९) प्रशासनाच्या सतत चालणाऱ्या प्रक्रियेतील महत्त्वाचा दुवा कोणता ?

अ) पत्रव्यवहार

ब) अधिकारी

क) कर्मचारी

ड) समाज

१०) आकाशवाणी वरून देशातील किती भाषांमधून बातमी पत्रे प्रसारित केली जातात ?

अ) एक

ब) दोन

क) दोनपेक्षा जास्त

ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) आजच्या आधुनिक काळात जगात एकमेकांबरोबर संपर्क साधण्यासाठी कोणकोणती साधने वापरली जातात ?

२) दूरचित्रवाणीवरील कार्यक्रम लेखनाचे कौशल्य आत्मसात करण्यासाठी शब्दांऐवजी कशातून अभिव्यक्ती करण्याची सवय लावून घ्यावी लागते ?

३) शासनाची तीन अंगे कोणती ?

४) राष्ट्रनिर्मितीचे चार घटक कोणते ?

५) आकाशवाणीवरील कार्यक्रम लोकांपर्यंत पोहचविण्यासाठी कशाची आवश्यकता असते ?

६) आकाशवाणीवरून होणाऱ्या परिसंवादाला कशाचे बंधन असते ?

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) : १०

- १) आकाशवाणीवरून प्रसारित होणारे रूपक म्हणजे काय ?
- २) आकाशवाणीसाठी लेखन करताना भाषा कशी वापरावी ?
- ३) दूरदर्शनसारख्या माध्यमातून होणाऱ्या संवाद-प्रक्रियेतील 'स्वीकारका' बदल थोडक्यात सांगा.

४. दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १) : १०

- १) इंटरनेटचे स्वरूप सांगून इंटरनेटमधील साहित्यातील संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

- २) प्रशासकीय पत्रव्यवहाराबद्दल सविस्तर विवेचन करा.

५. दीर्घोत्तरी प्रश्न : १०

- १) दूरचित्रवाणीच्या जाहिरातींचे घटक सांगून त्यांच्याविषयी सविस्तर माहिती सांगा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E, Paper – I)
The Development of Sociological Thought – I

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) The intellectual roots of the rise of sociological theory lie in
A) The enlightenment
B) French revolution
C) Growth of urbanization
D) Industrial revolution
- II) Which primitive society is related to the Durkheim's theory of religion ?
A) Arunta
B) Bill
C) Nigro
D) Red Indian
- III) From whom Marx adopted dialectical approach ?
A) Martan
B) Weber
C) Hegel
D) Cooley
- IV) Who classified the society on the basis of mode of production ?
A) Weber
B) Durkheim
C) Hegel
D) Marx
- V) Which type of solidarity originates from differences ?
A) Mechanical solidarity
B) Moral solidarity
C) Organic solidarity
D) Emotional solidarity
- VI) Who stressed that the thought is primary and has independent existence ?
A) Marx
B) Hegel
C) Lenin
D) Engels
- VII) Whose theory stressed that the material conditions of human beings is the primary and objective reality ?
A) Marx
B) Hegel
C) Lenin
D) Engels

VIII) Who is the author of the book titled “Main Currents in Sociological Thought” ?

- A) Reymond   B) Ronald   C) Coser   D) Zeitlin

IX) Who is the author of “Lee Suicide” ?

- A) Weber   B) Durkheim   C) Coser   D) Marx

X) Who said this “History is the activity of men in pursuit of his ends” ?

- A) Weber   B) Durkheim   C) Coser   D) Marx

2. Write short answer of the following (**any four** out of six) :

8

- a) Causes of industrial revolution.
- b) Characteristics of enlightenment.
- c) Causes of suicide by Durkheim.
- d) Concept of “status” by Weber.
- e) Laws of Dialectical materialism.
- f) Types of authority by Weber.

3. Write short notes (**any four** out of six) :

12

- a) Causes of French revolution.
- b) Impact of enlightenment.
- c) Characteristics of historical materialism.
- d) Characteristics of surplus value.
- e) Causes of division of labour.
- f) Weber’s views on the bureaucracy.

4. a) Explain the theory of “Protestant ethics and Spirit of Capitalism”.

10

OR

b) Explain the Durkheim theory of religion.

5. Bring out the characteristics of traditional feudal economy and society in Europe. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- I) समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या उदयाची बौद्धिक पाळेमुळे कोणत्या घटकात आहेत ?
अ) प्रबोधन युग
ब) फ्रेन्च राज्यक्रांती
क) नागरीकरणाची वाढ
ड) औद्योगिक क्रांती
- II) डुरखाईमच्या धर्म विषयक सिद्धांताशी कोणता आदिम समाज संबधित आहे ?
अ) अरुंठा
ब) भिल्ल
क) निग्रो
ड) रेड इंडियन
- III) मार्क्सने कोणाकडून द्वंद्वात्मक दृष्टीकोण स्विकारला ?
अ) मर्टन
ब) वेबर
क) हेगेल
ड) कूले
- IV) समाजाचे वर्गीकरण उत्पादन पद्धतीच्या आधारावर कोणी केले ?
अ) वेबर
ब) डुरखाईम
क) हेगेल
ड) मार्क्स
- V) वैधर्म्यातून निर्माण होणारा ऐक्यभावाचा प्रकार कोणता ?
अ) यांत्रिकी ऐक्यभाव
ब) नैतिक ऐक्यभाव
क) जैविक ऐक्यभाव
ड) भावनिक ऐक्यभाव
- VI) विचार प्राथमिक असून त्याला स्वतंत्र असते यावर विशेष भर कोणी दिला ?
अ) मार्क्स
ब) हेगेल
क) लेनिन
ड) एंजल्स
- VII) मानवाची भौतिक स्थिती हिच प्राथमिक आणि वस्तुनिष्ठ वास्तविकता आहे यावर कोणी मांडलेल्या सिद्धांतात भर देण्यात आला आहे ?
अ) मार्क्स
ब) हेगेल
क) लेनिन
ड) एंजल्स
- VIII) “मेन करंटस् इन सोशियॉलॉजिकल थॉटस्” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) रेमण्ड
ब) रोनाल्ड
क) कोझर
ड) झैटलिन
- IX) “ली सुसाईड” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
अ) वेबर
ब) डुरखाईस
क) कोझर
ड) मार्क्स
- X) इतिहास म्हणजे मानवाने त्याच्या स्वतःच्या लक्षप्राप्तीसाठी केलेली क्रिया होय असे कोण म्हणतो ?
अ) वेबर
ब) डुरखाईस
क) कोझर
ड) मार्क्स

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- अ) औद्योगिक क्रांतीची कारणे.
 ब) प्रबोधन युगाची वैशिष्ट्ये.
 क) डुरखाईम यांचे आत्महत्येची कारणे.
 ड) वेबरकृत 'दर्जा' संकल्पना.
 इ) द्वंद्वात्मक भौतिकवादाचे नियम.
 फ) वेबरकृत अधिकाराचे प्रकार.
३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- अ) फ्रेन्च राज्य क्रांतीची कारणे.
 ब) प्रबोधन युगाचे परिणाम.
 क) ऐतिहासिक भौतिकवादाची वैशिष्ट्ये.
 ड) अतिरिक्त मूल्याची वैशिष्ट्ये.
 इ) श्रमविभाजनाची कारणे.
 फ) वेबर यांचे नौकरशाही विषयक विचार.
४. अ) "प्रोटेस्टंट नीती मूल्ये आणि भांडवलशाही" हा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
 किंवा
 ब) डुरखाईम यांचे धर्माचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. युरोपीय देशातील परंपरागत सरंजामी अर्थव्यवस्था आणि समाजव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०
-

SLR-G – 70

Seat
No.

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – II)
भाषा विज्ञान एवं हिन्दी भाषा

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) पतंजलि ने 'महाभाष्य' में प्राच्य बोली को _____ कहा है।
अ) देवी   ब) असूरी   क) मानवी   ड) प्राणिय
- 2) 'जातक' ग्रंथ की भाषा _____ है।
अ) प्राकृत   ब) संस्कृत   क) अपभ्रंश   ड) पालि
- 3) भोजपुरी _____ हिन्दी की बोली है।
अ) बिहारी   ब) पहाडी   क) राजस्थानी   ड) पूर्वी
- 4) 'अश्वघोष' का नाटक 'कर्पूरमंजरी' _____ प्राकृत में लिखा है।
अ) पैशाची   ब) महाराष्ट्री   क) मगधी   ड) शौरसेनी
- 5) 'अलवर' केन्द्र की _____ बोली है।
अ) मारवाडी   ब) मेवाती   क) जयपुरी   ड) मालवी
- 6) पश्चिमी हिन्दी की _____ बोली नहीं है।
अ) हरियाणी   ब) बुन्देली   क) बघेली   ड) कनौजी
- 7) बिहारी हिन्दी की _____ बोली है।
अ) मगधी   ब) अवधी   क) जयपुरी   ड) ब्रजभाषा

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – II)
Indian English Literature

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All the questions are compulsory.**
2) **The figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) 'Malabar Mind Poems' was published in _____
a) 2001   b) 2002   c) 2000   d) 1997
- 2) In 'May You Sleep a Million Years, Shiva' the blessings of Lord Shiva are compared with _____
a) flowers   b) tears   c) ashes   d) petals
- 3) 'Happenings on London Underground' takes place on _____ day.
a) January   b) February   c) March   d) May
- 4) For it visits you
Shaking little bells at the door
Fragrant of sunshine, grass and sly desires
The above lines occur in _____.
a) The Soldier's Song   b) Hello Lust
c) The Eleven O' Clock News   d) The Face Mask
- 5) Which of the following is not used by poetess for the face mask ?
a) Yogurt   b) Sandal   c) Turmeric   d) Eggs
- 6) 'The Last Rites' mourns the death of _____
a) mother   b) father   c) grandmother   d) grandfather
- 7) The soldier hides in _____
a) forest   b) furrows of land   c) house   d) temple
- 8) "If you are watching us,
Tell our family we are alive"
These lines occur in _____.
a) The Soldier's Song   b) The Eleven O' Clock News
c) The Face Mask   d) Hello Lust

SLR-G – 72

Seat
No.

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Paper – II)
History of Karnataka Culture

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದವರು

- 1) ಶಂಭಾ   2) ಕರ್ಕಿ   3) ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ   4) ಮೂರ್ತಿ

2) ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಗೈದವರು

- 1) ಬಿಳಿಗಿರಿ   2) ಕಲಬುರ್ಗಿ   3) ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ   4) ಅಕ್ಕಿ

3) ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದು ಮನೋಮಯ ಜೀವನ

- 1) ಅರ್ನಾಲ್ಡ್   2) ರನ್ನ   3) ಸಿಂಪಿ   4) ಕಾರಂತ

4) Culture – ಎಂದರೆ

- 1) ಬೇಸಾಯ   2) ವ್ಯಾಪಾರ   3) ಸಂಸ್ಕೃತಿ   4) ಸಂಸ್ಕಾರ

5) ಅಂತರಂಗದ ವಿಕಾಸವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

- 1) ಲೆನಿನ್   2) ಕೆನೆಡಿ   3) ಪಂಪ   4) ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ

6) 'ಕದಂಬ' ಎಂದರೆ _____ ಗಿಡ.

- 1) ಆರಳಿ   2) ಆಲ   3) ಬಾಳೆ   4) ಜಾಲಿ

7) ಚಲುಕ ಎಂದರೆ

- 1) ಮುಖ   2) ಕಾಲು   3) ಬಾಯಿ   4) ಬೊಗಸೆ

8) ಚಾಲುಕ್ಯರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಶಕೆ

- 1) ಶಾಲಿವಾಹನ   2) ವಿಕ್ರಮ   3) ಕ್ರಿ.ಶ.   4) ಸೌಮ್ಯ

P.T.O.

9) ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ _____ ಕ್ಷೇತ್ರ.

- 1) ಶೈವ   2) ಜೈನ   3) ಬೌದ್ಧ   4) ವೈಷ್ಣವ

10) ಹಕ್ಕಬುಕ್ಕ

- 1) ವಿಜಯನಗರ   2) ಕದಂಬ   3) ಗಂಗ   4) ಚಾಲುಕ್ಯ

2. ಬೇಕಾದ ಐದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ನಾಗರಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು.
- 2) ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು.
- 3) ಎರಡು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನಗಳು.
- 4) ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಎರಡು ತತ್ವಗಳು.
- 5) ಬಾದಾಮಿ ಏಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ?
- 6) ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆ.

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಥಾಪನೆ
- 2) ಚಾಲುಕ್ಯ ಶಿಲ್ಪ
- 3) ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

5. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

10

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Paper – II)
Afsanvi Nasr ka Mutalea

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے:

(۱) اُردو افسانہ کا بانی _____ ہے۔

(کرشن چندر عصمت چغتائی پریم چند راجندر سنگھ بیدی)

(۲) حیات اللہ انصاری بمقام _____ میں پیدا ہوئے۔

(بیجاپور حیدر آباد لکھنؤ آگرہ)

(۳) _____ فلموں کے لئے مکالمے اور افسانے لکھے ہیں۔

(پریم چند کرشن چندر راجندر سنگھ بیدی خواجہ حسن نظامی)

(۴) _____ نے پہلا مختصر افسانہ "ابابیل" کے نام سے لکھا جو ہندوستان میں

بہت مشہور ہوا بلکہ عالمی سطح پر شہرت پائی۔

(پریم چند راجندر سنگھ بیدی خواجہ احمد عباس حبیب تنویر)

(۵) قرۃ العین حیدر مشہور ادیب اور افسانہ نگار _____ کی صاحبزادی ہیں۔

(سجاد حیدر یلدرم حبیب تنویر مولوی نذیر احمد علی عباس حسینی)

(۶) "آگرہ بازار" _____ کا مقبول ڈرامہ ہے۔

(شمیم حنفی ڈاکٹر محمد حسن حبیب تنویر آغا حشر کاشمیری)

- ۷۔ _____ شمیم حنفی کا لکھا ہوا ڈرامہ ہے۔
 (محل سرا پردہ غفلت خلاء کے باشندے انارکلی)
- ۸۔ دیہی زندگی پر سب سے پہلے _____ نے افسانے لکھے۔
 (کرشن چندر عصمت چغتائی خواجہ احمد عباس پریم چند)
- ۹۔ ترقی پسند افسانے کی روایت براہ راست _____ کی حقیقت نگاری سے جڑی ہوئی ہے۔
 (کرشن چندر پریم چند حیات اللہ انصاری قرۃ العین حیدر)
- ۱۰۔ ڈرامہ "محل سرا" _____ کا لکھا ہوا ہے۔
 (آغا حشر کاشمیری امتیاز علی تاج ڈاکٹر محمد حسن شمیم حنفی)

10

۲۔ مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھئے (کوئی پانچ):

- ۱۔ منشی پریم چند کے کوئی دو افسانوی مجموعے کے نام لکھئے۔
- ۲۔ 'افسانہ' کی تعریف بیان کیجئے۔
- ۳۔ 'ڈرامہ' کے اجزائے ترکیبی لکھئے۔
- ۴۔ 'فکشن' کسے کہتے ہیں؟
- ۵۔ آزادی کے بعد اردو افسانہ نگاروں کے نام بتائیے۔
- ۶۔ افسانہ "آخری کوشش" کے کرداروں کے نام لکھئے۔

10

۳۔ مختصر نوٹ لکھئے: (کوئی دو)

- ۱۔ ترقی پسند اور اردو افسانہ پر نوٹ لکھئے۔
- ۲۔ افسانہ "فکشن" کا تنقیدی تجزیہ کیجئے۔
- ۳۔ ڈرامہ "خلا کے باشندے" کا خلاصہ تحریر کیجئے۔

10

۴۔ مفصل جواب لکھئے (کوئی ایک):

- ۱۔ اردو افسانے کی موجودہ صورت حال پر مفصل روشنی ڈالئے۔
- ۲۔ افسانہ "آندی" کا مفصل تنقیدی جائزہ لیجئے۔

10

۵۔ اردو ڈرامہ نگاری کے آغاز و ارتقاء پر مفصل نوٹ تحریر کیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Compulsory Paper – II)
History of Modern World (1900 – 1970 A.D.)

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option.

10

1) Lenin was born in

A) 1870

B) 1875

C) 1868

D) 1878

2) In 1949 under the leadership of _____ a Communist Government was established in China.

A) Uyan-Ci-Kai

B) Chain-Kai-Shek

C) Mao-Tse-Tung

D) San-Yat-Sen

3) "NATO" Pact is signed the leadership of country

A) Russia

B) America

C) England

D) India

4) _____ used the term 'Cold War' for the first time.

A) St. Sayman

B) Dr. Smith

C) Robert Oven

D) Bernard Baruch

5) _____ was the leadership of India attended the Bandung Conference (1955).

A) Indira Gandhi

B) Pandit Nehru

C) Subhashchandra Bose

D) Lal Bahadur Shastri

6) The Second Summit Conference was held in

A) Bandung

B) Kairo

C) Belgred

D) Delhi

- 7) Truman the President of America declared his Mاماus Doctrine on
 A) 1947 B) 1945
 C) 1950 D) 1952
- 8) _____ place was the India the first nuclear reactor in 4 Aug. 1956.
 A) Tarapur B) Bhopal
 C) Pokharan D) Turbhe
- 9) _____ become Martyr for the Civil Right of the Negroes in the America.
 A) Abraham Lincoln B) Martin Luther King
 C) Nelsan Mandela D) Roose Veltt
- 10) _____ first Negro President in America.
 A) Abraham Lincan B) Jon Kennedy
 C) Barak Obama D) Nelsan Mandela

2. Write short answer of the following (**any four**) : **8**

- 1) Write in brief the 'Long March' in China.
- 2) Write in brief Truman Doctrine.
- 3) Which are the Nations participated in Varsa Pact ?
- 4) Which are the Panchshil in Pandit Nehru ?
- 5) Explain the Belgred Conference (1961).
- 6) Write in brief Internet.

3. Write in brief notes (**any four**) : **12**

- 1) Mao-Tse-Tung
- 2) NATO Pact
- 3) Salient feature of Non-aligned
- 4) Bandung Conference (1955)
- 5) Cultural Revolution in China
- 6) Theory of reactivity of Albart Einstein.

4. Discuss the causes of the Russian Revolution and explain the effects. **10**

OR

Describe the Civil Right Movement in America.

5. Explain the causes and effects of Cold War. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) लेनिनचा जन्म _____ मध्ये झाला.
अ) १८७०
ब) १८७५
क) १८६८
ड) १८७८
- २) १९४९ मध्ये _____ च्या नेतृत्वाखाली चीनमध्ये साम्यवादी सरकारची स्थापना झाली.
अ) युआन-सी-काई
ब) चैक-कै-शेक
क) माओ-त्से-तुंग
ड) सन्-यत्-सेन
- ३) “नाटो” करार _____ देशाच्या नेतृत्वा खाली झाला.
अ) रशिया
ब) अमेरिका
क) इंग्लंड
ड) भारत
- ४) ‘शीत युद्ध’ हा शब्द प्रयोगय प्रथम _____ यांनी वापरला.
अ) सेंट सायमन
ब) डॉ. स्मिथ
क) रॉबर्ट ओवेन
ड) बर्नाड बरुच
- ५) बांडुंग परिषदे मध्ये (१९५५) भारताचे प्रतिनिधीत्व _____ यांनी केले.
अ) इंदिरा गांधी
ब) पंडित नेहरु
क) सुभाषचंद्र बोस
ड) लाल बहादूर शास्त्री
- ६) अलिप्त राष्ट्रांची दुसरी परिषद _____ येथे भरली होती.
अ) बांडुंग
ब) कैरो
क) बेलग्रेड
ड) दिल्ली
- ७) अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष टुमन यांनी आपला सिद्धांत _____ मध्ये सादर केला.
अ) १९४७
ब) १९४५
क) १९५०
ड) १९५२
- ८) भारताने पहिली अनुभट्टी ४ ऑगस्ट १९५६ रोजी _____ येथे उभारली.
अ) तारापूर
ब) भोपाळ
क) पोखरण
ड) तुर्भे

- ९) अमेरिकेत निग्रोच्या हक्कासाठी _____ यांनी हुतात्म्य पत्करले
 अ) अब्राहम लिंकन ब) मार्टिन ल्युथर किंग
 क) नेल्सन मंडेला ड) रूझवेल्ट

- १०) _____ हे अमेरिकेचे पहिले निग्रो अध्यक्ष होय.
 अ) अब्राहम लिंकन ब) जॉन केनेडी
 क) बराक ओबामा ड) नेल्सन मंडेला

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) चीन मधील लॉग मार्थची थोडक्यात माहिती लिहा.
- २) टुमन सिद्धांत थोडक्यात सांगा.
- ३) वार्सा करारात सामिल झालेल्या राष्ट्रे सांगा.
- ४) पंडित नेहरुची पंचशील सांगा.
- ५) बेलग्रेड परिषदेची (१९६१) माहिती लिहा.
- ६) इंटरनेटची थोडक्यात माहिती सांगा.

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

१२

- १) माओ-त्से-तुंग
- २) नाटो करार
- ३) आलिप्ततावादी चळवळीची वैशिष्ट्ये
- ४) बांडुंग परिषद (१९५५)
- ५) चीन मधील सांस्कृतिक क्रांती
- ६) अल्बर्ट आईनस्टाईनचा सापेक्षतावादाचा सिद्धांत.

४. रशियन राज्यक्रांतीची कारणे विशद करून, या क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

१०

किंवा

अमेरिकेतील नागरी हक्क चळवळीचे वर्णन करा.

५. शीतयुद्धाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY (Gr. E) (Paper – II)
Sociology of Indian Society

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) Who among the Pioneer Sociologists contributed to the Ecological perspective for the urban studies and urban planning ?
a) Patrick Geddes
b) Yogendra Singh
c) Iravati Karve
d) Ramkrishna Mukherjee
- II) 'Continuity of the society' is basically depending upon which Institution's Social Function ?
a) Family
b) Religion
c) Caste
d) State
- III) Indian sociologist, _____ has emphasized the study of social values in sociology.
a) A. R. Desai
b) Radhakamal Mukherjee
c) S. V. Ketkar
d) Iravati Karve
- IV) Who wrote the book 'Peasant Struggles in India' ?
a) D. P. Mukherjee
b) A. R. Desai
c) S. C. Dube
d) K. M. Kapadia
- V) _____ studied the 'Coorg' society and propounded the theory of Sanskritization.
a) G. S. Ghurye
b) Radhakamal Mukherjee
c) M. N. Srinivas
d) Yogendra Singh
- VI) M. N. Srinivas was motivated by which concept related to Indian, Social change while studying the 'Coorg' village of South India ?
a) Secularism
b) Westernization
c) Sanskritization
d) Modernization

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) भारतातील नागरी अध्ययने आणि नगर नियोजन याकरीता कोणत्या प्रारंभिक समाजशास्त्रज्ञांनी पर्यावरणात्मक दृष्टिकोनातून योगदान दिले ?
- अ) पॅट्रीक गिडीस
ब) योगेंद्र सिंग
क) इरावती कर्वे
ड) रामकृष्ण मुखर्जी
- २) 'समाजाचे सातत्य' हे मूलतः कोणत्या सामाजिक संस्थेच्या सामाजिक कार्यावर अवलंबून असते ?
- अ) कुटुंब संस्था
ब) धर्म संस्था
क) जाती संस्था
ड) राज्य संस्था
- ३) समाजशास्त्रातील सामाजिक मूल्यांच्या अध्ययनावर _____ यांनी भर दिला.
- अ) ए. आर. देसाई
ब) राधाकमल मुखर्जी
क) एस. व्ही. केतकर
ड) इरावती कर्वे
- ४) 'पिझंट स्ट्रगल्स इन इंडिया' या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत ?
- अ) डी. पी. मुखर्जी
ब) ए. आर. देसाई
क) एस. सी. दूबे
ड) के. एम. कपाडिया
- ५) _____ यांनी कूर्ग समाजाचा अभ्यास करून संस्कृतीकीकरणाची संकल्पना मांडली.
- अ) जी. एस. घुर्ये
ब) राधाकमल मुखर्जी
क) एम्. एन्. श्रीनिवास
ड) योगेंद्र सिंग
- ६) दक्षिण भारतातील कूर्ग या समुदायाचे अध्ययन करताना एम्. एन्. श्रीनिवास यांनी भारतीय समाज परिवर्तनविषयी कोणती संकल्पना प्रेरित केली ?
- अ) धर्मनिरपेक्षता
ब) पाश्चात्यीकरण
क) संस्कृतीकीकरण
ड) आधुनिकीकरण
- ७) मूलतः कुटुंब हा कोणत्या प्रकारचा सामाजिक समूह आहे ?
- अ) औपचारिक
ब) दुय्यम
क) विष्कळीत
ड) रक्त संबंधीत
- ८) _____ हा आंतरराष्ट्रीय 'महिला दिन' आहे.
- अ) १ मे
ब) २ ऑक्टोबर
क) ६ डिसेंबर
ड) ८ मार्च

१) मेधा पाटकरांची 'नर्मदा बचाव' चळवळ ही मूलतः कोणत्या प्रकारची सामाजिक चळवळ आहे ?

- अ) आदिवासी शेतकरी चळवळ   ब) स्त्रिवादी चळवळ
क) श्रमिक चळवळ   ड) दलित चळवळ

१०) भारतीय समाज व्यवस्थेत आप्तसंबंध हे _____

- अ) संवर्धिले जातात   ब) दुर्लक्षिले जातात
क) टाळले जातात   ड) असंबंधीत ठरतात

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या :

८

- १) राष्ट्रवाद म्हणजे काय ?
- २) 'जमात' ही संकल्पना काय आहे ?
- ३) आप्तसंबंध व्यवस्थेच्या अध्ययनांना इरावती कर्वे यांचे कोणते योगदान लाभले आहे ?
- ४) धर्मनिरपेक्षतेची आवश्यकता काय आहे ?
- ५) अलिकडील नागरी अध्ययने कोणती ?
- ६) भारतातील श्रमिक चळवळींचे भवितव्य काय आहे ?

३. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा द्या :

१२

- १) पर्यावरणवादी चळवळींचे महत्त्व
- २) अलिकडील आदिवासीविषयक अध्ययने
- ३) हिंदू विवाहाची उद्दिष्टे
- ४) भारतीय समाजाच्या इतिहासाला लाभलेले रामकृष्ण मुखर्जी यांचे योगदान
- ५) जात आणि धर्म या संकल्पना
- ६) जमात आणि खेडे यातील फरक.

४. भारतातील स्त्रिविषयक आणि दलित विषयक चळवळींची उद्दिष्टे व परिणाम स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भारतीय समाजशास्त्रीय अध्ययनांना लाभलेले डॉ. राधाकमल मुखर्जी यांचे योगदान विशद करा.

५. भारतीय समाज व्यवस्थेतील विवाह आणि कुटुंब या संस्थांचे सामाजिक महत्त्व विशद करा.

१०

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGY (Paper – II) (Gr. F.)
Personality Psychology

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10
- 1) _____ developed a scale of internal-external locus of control.
(Murray, Rotter, Maslow, Adler)
  - 2) _____ proposed that there are 16 basic personality traits.
(All port, Cattell, Eysenck, Jung)
  - 3) Eysenck was born in Germany in
(1843, 1834, 1961, 1916)
  - 4) The third factor of personality according to Eysenck is
(psychoticism, neuroticism, intelligence, extroversion)
  - 5) _____ technique is most frequently used to measures motivation.
(TAT, Inkblot, Sentence completion, Case study)
  - 6) An important figure in humanistic psychology was
(Adler, All port, Rogers, Cattell)
  - 7) According to _____ the concept of self is very important.
(Rogers, Jung, Maslow, Kelli)

- 8) Maslow divided organismic needs into _____ categories.
(three, two, five, four)
- 9) _____ is the highest need of Maslow's hierarchy of motives.
(Safety, Esteem, Self-actualization, Physiological)
- 10) _____ emphasized the 'environmental press' – the push of the situation.
(Maslow, Hall, Murray, Sullivan)

2. Write short answers of the following (**any four**) : **8**

- 1) What is cardinal dispositions ?
- 2) State the dimensions of big five factor.
- 3) State the effect of need for power on personality.
- 4) State the ancient conceptions of trait approach.
- 5) What is self-Actualization ?
- 6) What is circumflex model of personality ?

3. Write short notes (**any four**) : **12**

- 1) The self-system.
- 2) The use of statistics : R.B. Cattell.
- 3) Functional autonomy.
- 4) Maslow's hierarchy of needs.
- 5) Delay of gratification.
- 6) Ego development.

4. Write long answer type question (**any one**) : **10**

- A) Discuss the relation between personality and achievement need, need for affiliation and need for power. **10**

OR

- B) Critically examine the Mischel's theory of personality.

5. Explain the Bandura's social-cognitive learning theory of personality. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) _____ यांनी अंतर्गत-बाह्य नियंत्रण केंद्र मापनी विकसित केली.
(मरे, रॉटर, मॅस्लो, अँडलर)
- २) _____ ने १६ मूलभूत व्यक्तिमत्त्व गुण मांडले आहेत.
(ऑलपोर्ट, कॅटेल, आयझेंक, युंग)
- ३) आयझेंक याचा जन्म _____ मध्ये जर्मनीत झाला.
(१८४३, १८३४, १९६१, १९१६)
- ४) आयझेंकच्या मते _____ हा व्यक्तिमत्त्वाचा तिसरा घटक आहे.
(दूर्मनस्कता, चेतापदशिता, बुद्धिमत्ता, बहिर्मुखता)
- ५) _____ तंत्र बऱ्याच वेला प्रेरणा मापनाकरिता वापरले जाते.
(टीएटी, शाईचे डाग, विधानपूर्ती, व्यक्तीवृत्त)
- ६) मानवतावादी मानसशास्त्रातील _____ हे महत्त्वपूर्ण व्यक्ती होते.
(अँडलर, ऑलपोर्ट, रॉजर्स, कॅटेल)
- ७) _____ यांच्या मते 'स्व' ही संकल्पना अत्यंत महत्त्वाची आहे.
(रॉजर्स, युंग, मॅस्लो, केली)
- ८) मॅस्लो यांनी जैविक गरजांचे _____ भागात वर्गीकरण केले.
(तीन, दोन, पाच, चार)
- ९) _____ ही गरज मॅस्लो यांच्या वर्चस्वश्रेणीमध्ये सर्वात उच्च आहे.
(सुरक्षा, आदरभाव, आत्म-वास्तवीकरण, शारीरिक)
- १०) _____ यांनी परिस्थितीच्या प्रभावास 'वातावरणीय दाबक' म्हणून महत्त्व दिले.
(मॅस्लो, हॉल, मरे, सुलीव्हान)

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (फक्त चार) : ८
- १) मुख्य गुण म्हणजे काय ?
  - २) महान पंच घटकाच्या परिमिती सांगा.
  - ३) प्रभुत्वासाठीच्या गरजेचा व्यक्तिमत्त्वावरील परिणाम सांगा.
  - ४) गुणतत्त्व दृष्टीकोनाच्या प्राचीन संकल्पना सांगा.
  - ५) आत्मवास्तवीकरण म्हणजे काय ?
  - ६) व्यक्तिमत्त्वाचे परिघावृत्ती प्रारूप म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) स्व-तंत्र
  - २) सांख्यकीचा उपयोग : आर.बी.कॅटेल
  - ३) कार्यात्मक स्वायत्तता
  - ४) मॅस्लोच्या अधिश्रेणी गरजा
  - ५) संतुष्टीचा विलंब
  - ६) अहम् विकास.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. १०
- अ) संपादन गरज, संलग्नतेची गरज व प्रभुत्वाची गरज आणि व्यक्तिमत्त्व यातील संबंधाची चर्चा करा.
- किंवा**
- ब) मिश्रचेल यांच्या व्यक्तिमत्त्व सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
५. बांडूरा यांचा सामाजिक-बोधनिक अध्ययन सिद्धांत स्पष्ट करा. १०

Seat No.	
----------	--

**M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C) (Paper – II)
Economics of Growth and Development**

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) RBI increases bank rate to controll _____
a) Inflation   b) Deflation   c) a) and b)   d) None of above
- 2) _____ is the most effective instrument of fiscal policy to controll inflation.
a) Taxation   b) Bank rate
c) Open market operation   d) None of above
- 3) To controll inflation RBI adopt _____ measure.
a) Cash reserve ratio   b) Open market operations
c) Taxation   d) a) and b)
- 4) The reinvestment criteria has also called the _____
a) Investment criteria   b) Accelerated growth criteria
c) Capital intensity criteria   d) All above
- 5) The time series criteria of investment is given by _____
a) A. K. Sen   b) Kaldor   c) Prof. Bukanon   d) Prof. Pollak
- 6) The shadow prices is used for _____
a) Project evaluation   b) Public policy
c) a) and b)   d) None of above
- 7) Labour productivity means, the proportion of _____ to agricultural output.
a) Labour   b) Capital   c) Land   d) All above

P.T.O.

- 8) _____ is the major objective of fiscal policy.
- a) To controll money supply   b) To controll inflation
c) To increase national income   d) b) and c)
- 9) In India _____ is the main objective of monetary policy.
- a) Price stability   b) Economic development
c) Growth with stability   d) None of above
- 10) Multinational corporations means a big _____
- a) Oligopoly   b) Monopoly   c) Monopsony   d) All above

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is labour intensive technology ?
- 2) What is monetary policy ?
- 3) What is small scale industry ?
- 4) What is cash reserve ratio ?
- 5) What is long form of GATT ?
- 6) What is long form of FEMA ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Characteristics of MNC's
- 2) Reinvestment criteria of investment
- 3) Uses of shadow prices
- 4) Measures of fiscal policy
- 5) Developing countries and appropriate technology
- 6) Way's of domestic borrowing.

4. Write answer of **any one** :

10

A) Role of foreign direct investment in economic development.

OR

B) Discuss on new technology and sustainable agricultural growth.

5. Explain the role of Fiscal policy in developing countries.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) आर.बी.आय. _____ वर नियंत्रण आणण्यासाठी बँकदरात वाढ करते.
अ) भाववाढ
क) अ) आणि ब)
ब) भावघट
ड) वरील पैकी नाही
- २) भाववाढ नियंत्रणासाठी राज्य वित्तीय धोरणाचे _____ हे परिणामकारक साधन आहे.
अ) कर
क) खुल्या बाजारातील व्यवहार
ब) बँकदर
ड) वरीलपैकी नाही
- ३) भाववाढ नियंत्रणासाठी आर.बी.आय. _____ उपायांचा वापर करते.
अ) रोख राखीव निधी
क) कर
ब) खुल्या बाजारातील
ड) अ) आणि ब)
- ४) पुनर्गुंतवणुक निकषाला _____ असेही म्हणतात.
अ) गुंतवणुक निकष
क) भांडवल तीव्रता निकष
ब) प्रवैगीक वृद्धी निकष
ड) वरील सर्व
- ५) गुंतवणुकीला कालील श्रेणी निकष _____ यांनी मांडला.
अ) अ. के. सेन
क) प्रो. बुकानन
ब) कॅल्डोर
ड) प्रो. पोलॉक
- ६) छायांकित किमती _____ साठी वापरल्या जातात.
अ) प्रकल्प मूल्यमापन
क) अ) आणि ब)
ब) सार्वजनिक धोरण
ड) वरीलपैकी नाही
- ७) श्रम उत्पादकता म्हणजे _____ चे कृषी उत्पादनाशी असलेले प्रमाण होत.
अ) श्रम
ब) भांडवल
क) जमीन
ड) वरील सर्व
- ८) राज्य वित्तीय धोरणाचे _____ हे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
अ) पैशाच्या पुरवठ्यावर नियंत्रण
क) राष्ट्रीय उत्पन्नात वाढ
ब) भाववाढीवर नियंत्रण
ड) ब) आणि क)

- ९) भारतात चलन विषयक धोरणाचे _____ हे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
 अ) किंमत स्थैर्य
 ब) आर्थिक विकास
 क) स्थैर्यासहीत विकास
 ड) वरीलपैकी नाही
- १०) बहुराष्ट्रीय कंपन्या म्हणजे एक मोठी _____
 अ) अल्पजनाधिकार
 ब) मक्तेदारी
 क) क्रेताधिकारी
 ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणत्याही चार) :

८

- १) श्रम प्रदान तंत्र म्हणजे काय ?
 २) चलन विषयक धोरण म्हणजे काय ?
 ३) लघु उद्योग म्हणजे काय ?
 ४) रोख राखीव निधी म्हणजे काय ?
 ५) GATT चे पूर्ण रूप लिहा.
 ६) FEMA चे पूर्ण रूप लिहा.

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची वैशिष्ट्ये
 २) गुंतवणुकीचा पुनर्गुंतवणुक निकष
 ३) छायांकित किंमतीचे उपयोग
 ४) राज्यवित्तीय धोरणाचे उपाय
 ५) विकसनशील देश व सुयोग्य तंत्रज्ञान
 ६) देशांतर्गत कर्जाचे मार्ग.

४. एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणुकीची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नवीन तंत्रज्ञान व शाखत शेती विकास यावर चर्चा करा.

५. राज्य वित्तीय धोरणाची विकसनशील देशातील भूमिका स्पष्ट करा.

१०

SLR-G – 78

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
POLITICAL SCIENCE (Paper – II) (Gr. – D)
Major Ideas and Issues in Public Administration

Day and Date : Tuesday, 28-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct answer. 10
- 1) Who is the head of the Audit organisation in India ?
    - a) Comptroller and Auditor-General
    - b) Chief Justice
    - c) President
    - d) None of these
  - 2) Which methods of recruitment is more suitable for efficient bureaucracy ?
    - a) Spoil system
    - b) Merit system
    - c) Both
    - d) None of these
  - 3) Who is the writer of “Law of Constitution” ?
    - a) Aristotle
    - b) Laski
    - c) Dicey
    - d) None of these
  - 4) The concept ombudsman first originate to which country ?
    - a) India
    - b) Sweden
    - c) U.S.A.
    - d) None of these
  - 5) Who is the writer of the book “Principles of Organisation” ?
    - a) J.D. Mooney
    - b) L.D. White
    - c) Fayal
    - d) None of these
  - 6) The age of retirement is common to all country
    - a) Correct
    - b) Wrong
    - c) Both
    - d) None of these

P.T.O.

7) Whitley council is belongs to which country ?

- a) U.S.A.   b) U.K.   c) India   d) France

8) The Controller and Auditor General of India is appointed by

- a) Governor   b) Prime Minister
c) President   d) Chief Justice

9) The O and M is an abbreviation for

- a) Oil and minerals   b) Organization and methods
c) Money order   d) None of these

10) Who appoints the Lokpal ?

- a) Governor   b) President   c) Chief Minister   d) Chief Justice

2. Write short answer (**any four**).

8

- 1) Types of Budget.
- 2) Advantages of training.
- 3) Methods of recruitment.
- 4) Audit.
- 5) Demerits of bureaucracy.
- 6) What is administrative law ?

3. Write short note (**any four**).

12

- 1) The problems of generalists v/s specialists in India.
- 2) Explain O and M.
- 3) Delegated legislation.
- 4) Lokpal.
- 5) Corruption in India.
- 6) Morality of civil servants.

4. Write the nature and role of administrative tribunals.

10

OR

Explain the parliamentary control over the finance.

5. What is corruption and explain the main causes of corruption ?

10

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) भारतातील हिशोब संघटनेचे मुख्य कोण आहेत ?
अ) कमट्रोलर अँड ऑडिटर जनरल   ब) सरन्यायाधिश
क) राष्ट्रपती   ड) यापैकी नाही
- २) कार्यक्रम नोकरशाहीकरिता कोणती भरती पद्धती अधिक चांगली आहे ?
अ) लूट पद्धत   ब) गुणवत्ता पद्धत   क) दोन्ही   ड) एकही नाही
- ३) 'लॉ ऑफ कॉन्स्टीट्यूशन' या पुस्तकांचे लेखक कोण ?
अ) अँरिस्टॉटल   ब) लास्की   क) डॉयसी   ड) यापैकी नाही
- ४) 'अँबुडसमन' ही संकल्पना मूलतः कोणत्या देशाशी निगडित आहे ?
अ) भारत   ब) स्वीडन   क) यु.एस.ए.   ड) यापैकी नाही
- ५) 'प्रिन्सीपल ऑफ ऑर्गनायझेशन' या पुस्तकांचे लेखक कोण ?
अ) जे.डी. मूनी   ब) एल.डी. व्हाईट   क) फेयॉल   ड) यापैकी नाही
- ६) सेवा निवृत्तीचे वय सर्व देशात समान आहे
अ) बरोबर   ब) चुक   क) दोन्ही   ड) यापैकी नाही
- ७) व्हिटले कौन्सिल हे कोणत्या देशाशी संबंधित आहे ?
अ) यु.एस.ए.   ब) यु.के.   क) भारत   ड) फ्रान्स
- ८) महालेखा नियंत्रक हा भारतात कोण नियुक्त करते ?
अ) राज्यपाल   ब) पंतप्रधान   क) राष्ट्रपती   ड) सरन्यायाधिश

९) 'ओ' आणि 'एम'चे संक्षिप्त रूप कोणते ?

अ) ऑईल व मिनरलस

ब) संघटना व पद्धती

क) मनी ऑर्डर

ड) यापैकी नाही

१०) लोकपालाची नियुक्ती कोण करते ?

अ) राज्यपाल

ब) राष्ट्रपती

क) मुख्यमंत्री

ड) सरन्यायाधिश

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

८

१) अर्थसंकलपाचे प्रकार.

२) प्रशिक्षणाचे फायदे.

३) भरती विषयक पद्धती.

४) हिशोब तपासणी.

५) नोकरशाहीचे दोष.

६) प्रशासकीय फायदा म्हणजे काय ?

३. टिपा लिहा (कोणतेही चार).

१२

१) सार्वत्रिकता विरुद्ध विशेषता बाबतचे समस्या.

२) ओ आणि एम स्पष्ट करा.

३) प्रदत्त अधिकार.

४) लोकपाल.

५) भारतातील भ्रष्टाचार.

६) सनदी नोकराची नैतिकता.

४. प्रशासकीय लवाद मंडळाचे स्वरूप आणि भूमिका लिहा.

१०

किंवा

संसदेचे वित्तिय विभागावरील नियंत्रण स्पष्ट करा.

५. भ्रष्टाचार व भ्रष्टाचाराचे मुख्य कारणे कोणती ते सांगा ?

१०

SLR-G – 79

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – III)
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९२० ते १९४५)

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचना : १) उजवीकडील अंकप्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'स्मृतिचित्रे' हे आत्मचरित्र कोणी लिहीले आहे ?
अ) पार्वतीबाई आठवले
ब) लक्ष्मीबाई टिळक
क) बाया कर्वे
ड) रमाबाई रानडे
- २) 'महाराष्ट्र कवी' म्हणून कोणत्या कवीला गौरविलेले आहे ?
अ) कवी कुसुमाग्रज
ब) कवी मंगेश पाडगावकर
क) कवी यशवंत
ड) कवी वसंत बापट
- ३) १९२० ते १९४५ या काळात मराठी रंगभूमीच्या पडत्या काळात रंगभूमीला सावरण्याचे महत्त्वाचे कार्य कोणत्या नाटककाराने केले ?
अ) वरेरकर
ब) रांगणेकर
क) किल्लोस्कर
ड) कानेटकर
- ४) 'गावगुंड' या ग्रामीण कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत ?
अ) रा. वा. दिघे
ब) ग. ल. ठोकळ
क) गो. नी. दांडेकर
ड) श्री. ना. पेंडसे
- ५) 'रणांगण' या बहुचर्चित कादंबरीचे लेखक कोण आहेत ?
अ) विश्राम बेडेकर
ब) बा. सी. मर्ढेकर
क) विभावरी शिरूरकर
ड) र. वा. दिघे
- ६) मराठी लघुनिबंधाचे जनक कोणास म्हंटले जाते ?
अ) बि. स. खांडेकर
ब) अनंत काणेकर
क) म. ना. अदवंत
ड) आनंद यादव

P.T.O.

- ७) 'कळ्यांचे निःश्वास' या कथा संग्रहाच्या कथाकार कोण आहेत ?
 अ) कमलाबाई देशपांडे   ब) विभावरी शिरूरकर
 क) दुर्गाभागवत   ड) कुसुमावती देशपांडे
- ८) 'धुक्यातून लाल ताऱ्याकडे' या अवासवर्णनाचे लेखक कोण ?
 अ) पु. ल. देशपांडे   ब) अनंत काणेकर   क) रा. भि. जोशी   ड) गंगाधर गाडगीळ
- ९) 'कलेसाठी कला' हा विचार मराठीत कोणी मांडला ?
 अ) वि. स. खांडेकर   ब) ना. सी. फडके   क) आनंद यादव   ड) प्र. के. अत्रे
- १०) 'आदर्श भारत सेवक' या चरित्राचे लेखक कोण आहेत ?
 अ) न. र. फाटक   ब) य. दि. फडके   क) धनंजयकीर   ड) सानेगुरूजी

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

१०

- १) कथाकार वामन चोरघडे यांच्या चार कथासंग्रहांची नावे लिहा.
 २) नाटककार भा. वि. उर्फ मामा वरेरकर यांच्या नाटकांचे प्रमुख विशेष सांगा.
 ३) १९२० ते १९४५ या कालखंडातील स्त्री कादंबरीकारांची नावे लिहा.
 ४) काव्याच्या दृष्टिने १९२० ते १९४५ हा कालखंड कोणत्या नावाने ओळखला जातो ?
 ५) ना. सी. फडके यांच्या लघुनिबंधाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ६) कवी माधव ज्युलियन यांच्या कविता संग्रहांची नावे लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २ लिहा) :

१०

- १) दिवाकर कृष्ण यांच्या 'नाट्य घटा' या वाङ्मय प्रकाराचा परिचय करून द्या.
 २) श्रीधर व्यंकटेश केतकर यांच्या कादंबऱ्यांची वैशिष्ट्ये लिहा.
 ३) भा. रा. तांबे यांच्या कवितेतील प्रेम भावनेचे चित्रण करा.

४. '१९२० ते १९४५ या काळखंडातील स्त्रियांच्या आत्मचरित्रांनी मराठी वाङ्मया समृद्ध केले' - स्पष्ट करा.

१०

किंवा

वि. स. खांडेकर यांच्या १९२० ते १९४५ या काळखंडातील कथांची वैशिष्ट्ये सोदाहरण लिहा.

५. १९२० नंतरच्या मराठी ग्रामीण कादंबऱ्यांचा वैशिष्ट्यांसह सोदाहरण परामर्ष घ्या.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – I) Examination, 2015
PSYCHOLOGY Group – F (Paper – I)
Research Methodology and Statistics for Psychology

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple Choice) 10

- 1) A Research should be _____
  - a) Reliable
  - b) Valid
  - c) Objective
  - d) All the above
- 2) A list of sampling unit is known as _____
  - a) Sampling frame
  - b) Sample error
  - c) Sample element
  - d) None of these
- 3) Non-experimental designs can be divided into _____ categories.
  - a) Two
  - b) Four
  - c) Six
  - d) None of these
- 4) A hypothesis implies _____
  - a) Observation of fact
  - b) Verification of fact
  - c) Deduction of fact
  - d) All the above
- 5) Extraneous variable are those _____ variable that are not related to the purpose of the study.
  - a) Independent
  - b) Dependent
  - c) Attribute
  - d) Active
- 6) In 3×3 factorial design _____ interaction can be studied.
  - a) 2
  - b) 8
  - c) 9
  - d) 12
- 7) A write up summarizing and evaluating someone else's work called _____
  - a) Review
  - b) Survey
  - c) Paper
  - d) Report

- 8) A Research Report is prepared _____
- a) After carrying out research   b) Before carrying out research
c) In the mid of research   d) None of these
- 9) In general there are two kinds of operational definitions 1) measure and
2) _____
- a) Observational   b) Experimental
c) Constitutional   d) All the above
- 10) The two terms _____ and scientific methods are closely related.
- a) Scientific study   b) Scientific research
c) Introspection   d) Scientific approach

2. Write short answer (**any four**) :

8

- 1) What is an personal interview ?
- 2) What is alternative hypothesis ?
- 3) State two main types of variable.
- 4) Define research design.
- 5) Define scientific research.
- 6) What is sampling ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Methods of data collection.
- 2) Adequacy of sample size.
- 3) Quasi-experimental design.
- 4) Steps of conducting scientific research.
- 5) Basic principles of sampling.
- 6) Types of within subject design.

4. a) Define factorial design and describe the types of factorial design.

10

OR

- b) Describe field experiment with its merits and demerits.

5. What is sampling method ? Explain the types of probability sampling methods.

10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

१) संशोधन हे _____ असते.

अ) विश्वसनीय

ब) यथार्थ

क) वस्तुनिष्ठ

ड) वरीलपैकी सर्व

२) नमुना एककांच्या यादीला _____ असे म्हणतात.

अ) नमुना चौकट

ब) नमुना प्रमाद

क) नमुना घटक

ड) यापैकी नाही

३) अ-प्रायोगिक आराखड्यांचे _____ वर्गीकरणामध्ये विभाजन करणे शक्य असते.

अ) दोन

ब) चार

क) सहा

ड) यापैकी नाही

४) सिद्धान्त कल्पना ही _____ पूरक असते.

अ) तथ्यांचे निरिक्षण

ब) तथ्यांची पडताळणी

क) तथ्यांचे विगमन

ड) वरीलपैकी सर्व

५) अवीतर परिवर्त्य म्हणजे _____ परिवर्त्य होय की जे संशोधनाच्या हेतूशी संबंधीत नसते.

अ) स्वतंत्र

ब) अवलंबी

क) गुण-विशेष

ड) क्रियाशील

६) ३×३ घटकीय आराखड्यामध्ये _____ आंतरक्रियांचा अभ्यास शक्य असतो.

अ) २

ब) ८

क) ९

ड) १२

७) एखाद्याच्या संशोधन कार्याच्या सारांश आणि मुल्यांकनाच्या कार्यास _____ असे म्हणतात.

अ) आढावा

ब) पाहणी

क) लेख

ड) अहवाल

८) संशोधन अहवाल तयार _____

अ) संशोधनानंतर

ब) संशोधनापूर्वी

क) संशोधन कार्याच्या मध्यास

ड) यापैकी नाही

९) सामान्यतः परिवर्त्याच्या सक्रियात्मक व्याख्यांचे १) मापन आणि २) _____ प्रकार केले जातात.

अ) निरिक्षणात्मक   ब) प्रायोगिक   क) संविधानात्मक   ड) वरीलपैकी सर्व

१०) दोन संज्ञा _____ आणि वैज्ञानिक पद्धतीमध्ये घनिष्ठ संबंध असतो.

अ) वैज्ञानिक अभ्यास   ब) वैज्ञानिक संशोधन
क) आंतर निरिक्षण   ड) वैज्ञानिक दृष्टीकोण

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

८

- १) वैयक्तिक मुलाखत म्हणजे काय ?
- २) पर्यायी सिद्धांत कल्पना म्हणजे काय ?
- ३) परिवर्त्याचे दोन मुख्य प्रकार सांगा.
- ४) संशोधन आराखडा व्याख्या द्या.
- ५) शास्त्रीय संशोधनाची व्याख्या द्या.
- ६) नमुना म्हणजे काय ?

३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

- १) प्रदत्त-संकलनाच्या पद्धती.
- २) नमुन्याचे पर्याप्त आकारमान.
- ३) तत्सम-प्रायोगिक आराखडा.
- ४) शास्त्रीय संशोधनाचे टप्पे.
- ५) नमुना निवडीची मूलभूत तत्त्वे.
- ६) आंतर-व्यक्तिक आराखडा प्रकार.

४. अ) घटकीय आराखडा व्याख्या द्या. घटकीय आराखड्यांचे प्रकार वर्णन करा.

१०

किंवा

ब) क्षेत्रिय प्रयोग त्याच्या गुण-दोषासह वर्णन करा.

५. नमुना पद्धती म्हणजे काय ? संभाव्यतेवर आधारित नमुना पद्धती प्रकार स्पष्ट करा.

१०

SLR-G – 80

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – 3)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे गए अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**

1) कम्प्यूटर _____ द्वारा प्रश्नों को प्राप्त करता है।

अ) कुंजीपटल

ब) केंद्रीय संसाधन इकाई

क) निर्गम

ड) प्रिंटर

2) साक्षात्कार के लिए कम-से-कम _____ लोगों की आवश्यकता होती है।

अ) दो

ब) तीन

क) चार

ड) पाँच

3) आकाशवाणी और दूरदर्शन ने _____ से भारत में अपने कार्यक्रम इंटरनेट पर उपलब्ध कराना शुरू कर दिया।

अ) 25 फरवरी, 1995

ब) 25 फरवरी, 1996

क) 25 फरवरी, 1997

ड) 25 फरवरी, 1998

4) 1947 में भारत में आल इंडिया रेडियो के कुल _____ केंद्र थे।

अ) चार

ब) पाँच

क) छः

ड) सात

5) 'टेलीविज़न' _____ प्रकार का जनसंचार माध्यम है।

अ) मुद्रित

ब) श्रव्य

क) दृश्य

ड) दृश्य-श्रव्य

6) _____ भाषा में 'उद्घोषणा' के लिए 'एनाउंसिंग' (Announcing) शब्द का प्रयोग किया जाता है।

अ) जर्मन

ब) अंग्रेजी

क) फ्रेंच

ड) पोर्तुगाली

P.T.O.

- 7) ई. मेल _____ के द्वारा संचालित इलेक्ट्रॉनिक मेल सेवा है।
 अ) इंटरनेट   ब) टेलीफोन   क) डाक   ड) मोबाईल
- 8) जोसेफ पुलिटजर ने 'समाचार लेखन' के _____ सिद्धांत बताए हैं।
 अ) तीन   ब) चार   क) पाँच   ड) छः
- 9) इलेक्ट्रॉनिक मीडिया जनसंचार का _____ एवं लोकप्रिय माध्यम है।
 अ) क्षीण   ब) कमजोर   क) अशक्त   ड) सशक्त
- 10) वर्ल्ड-वाइड-वेब की किसी भी सामग्री को _____ के माध्यम से मुद्रित करके कागज पर प्राप्त करने की कला को वेब पब्लिशिंग कहते हैं।
 अ) रेडियो   ब) टेलीविज़न   क) विज्ञापन   ड) कम्प्यूटर

2. निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** प्रश्नों के उत्तर **तीन-चार** वाक्यों में लिखिए। **10**

- 1) सॉफ्टवेअर किसे कहते हैं ?
- 2) समाचार संपादन के आधारभूत तत्व लिखिए।
- 3) आमुख किसे कहा जाता है ?
- 4) 'उद्घोषणा' से क्या तात्पर्य है ?
- 5) 'ब्राउजर' किसे कहते हैं ?
- 6) 'फीचर' का अर्थ क्या है ?

3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में लिखिए। (तीन में से दो) **10**

- 1) हिंदी वेब साईडस् का परिचय लिखिए।
- 2) रेडियो द्वारा प्रसारित समाचारों की प्रस्तुतीकरण प्रविधि को स्पष्ट कीजिए।
- 3) टेलीविज़न विज्ञापनों की भाषा पर प्रकाश डालिए।

4. इंटरनेट उपकरणों का परिचय देते हुए उसकी प्रयोग विधि को समझाइए। **10**

अथवा

शीर्षक के प्रकारों पर प्रकाश डालिए।

5. 'टेलीविज़न' की भाषा प्रकृति पर प्रकाश डालिए। **10**

SLR-G – 82

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Paper – III)
Literary Criticism and Prosody

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

1) ಗುರುವೂಂದಾದಿಯೋಳ್ ...

- 1) ಉತ್ಪಲ   2) ಶಾರ್ದೂಲ   3) ಮತ್ತೇಭ   4) ಚಂಪಕ

2) ಯತಿಯೆಂಬುದು _____ ತಾಣ.

- 1) ಬಸಿನ್   2) ರೈಲೆ   3) ಉಸಿರಿನ್   4) ನೀರಿನ್

3) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಂದಸೂತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕ

- 1) ಹಲಾಯುಧ   2) ನಾಗವರ್ಮ   3) ಪಾಣಿನಿ   4) ಪಿಂಗಳ

4) ಪ್ರಾಸವಿಲ್ಲದ ಪದವು _____ ಹಾಡಿದರೆನು ?

- 1) ಎಷ್ಟು   2) ತಾಸು   3) ಹೇಗೆ   4) ಯಾರು

5) ಷಟ್ಪದಿ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ

- 1) ಸರ್ವಜ್ಞ   2) ಹರಿಹರ   3) ರಾಘವಾಂಕ   4) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

6) ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆದಿಪುರುಷ

- 1) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್   2) ಭರತ   3) ಪ್ಲೇಟೋ   4) ಲಾಂಗಿನಸ್

7) ಈತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ - ವಿಮರ್ಶಕ

- 1) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್   2) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್   3) ದಂಡಿ   4) ಇಲಿಯಟ್

8) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ

- 1) ಅಥೆನ್ಸ್   2) ಸ್ಪಾಗಿರ   3) ಲಾಹೋರ್   4) ರೋಮ್

P.T.O.

9) ಲಿಂಕಲ್ ಬ್ಯಾಲೆಡ್ಸ್

- 1) ಇಲಿಯಟ್   2) ಡಾಂಟೆ   3) ಶೆಲ್ಲಿ   4) ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್

10) ಗ್ರೀಕ್‌ನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿ

- 1) ಈಸ್ಟಿಲಸ್   2) ಪ್ಲೇಟೋ   3) ಹೋಮರ್   4) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್

2. ಬೇಕಾದ ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಕೃತಿ ಯಾವುದು ? ಅದನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರು ?
- 2) ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದರೇನು ?
- 3) ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಾವುವು ? ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರು ?
- 4) ರುದ್ರ ನಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿರಿ.
- 5) ಯಾವುದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ?
- 6) ಮೀಮಾಂಸೆ ಎಂದರೇನು ?

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ :

10

- 1) ಲಯ
- 2) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್
- 3) ಸರಳ ರಗಳೆ

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ತ್ರಿಪದಿಯ ಹುಟ್ಟು - ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

10

- 1) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Entire) (Paper – III)
Urdu Tehqiq-O-Tanqid

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُری کیجئے :

- (۱) اُردو تنقید میں آل احمد سرور _____ نقاد کی حیثیت سے مشہور ہیں۔
(سائٹفک نفسیاتی تاثراتی ساختیاتی)
- (۲) _____ کا ذہن منطقی، مزاج سائنسی اور فکر معروضی ہے۔
(افلاطون ارسطو فرائڈ آرنلڈ)
- (۳) "ارسطو سے ایلیٹ تک" _____ کی تصنیف ہے۔
(کلمیم الدین احمد شبلی نعمانی محمد حسین ڈاکٹر جمیل جالبی)
- (۴) _____ ادب کو ایک مقصد کا آلہ کار مانتے ہیں۔
(محمد حسین آزاد احتشام حسین شبلی نعمانی حالی)
- (۵) _____ کی تنقیدوں میں رشید احمد صدیقی کی تنقید کے اثرات نمایاں ہیں۔
(سرور جہاں مسرت جہاں شبلی نعمانی آل احمد سرور)
- (۶) "بوہلیقا" _____ کی اہم کتاب ہے۔
(افلاطون ارسطو فرائڈ کروچے)

- ۷۔ _____ کو "پدم بھوشن" پدم شری اور ساہتیہ اکیڈمی " ایوارڈ سے نوازا گیا۔
(گوپال سنگھ اپندر ناتھ اشک گوبی چند نارنگ کرشن چندر)
- ۸۔ _____ کتاب شمس الرحمن فاروقی کی ہے۔
(ادبی تخلیق تخلیقی عمل افکار وسائل لفظ و معنی)
- ۹۔ _____ نے کہا ہے کہ شاعری کا زمانہ رخصت ہوا اب فلسفے کا زمانہ ہے۔
(فرائڈ ارسطو کروچے افلاطون)
- ۱۰۔ جدیدیت کے رجحان کو _____ نقاد نے فروغ دیا۔
(کلیم الدین احمد عباس حسینی شمس الرحمن فاروقی شبلی نعمانی)

10

۲۔ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (۱) ارسطو کے شاعری کیلئے کونسی صفتیں بیان کی ہیں ؟
- (۲) بنتھیو آرنلڈ کے تنقیدی تصورات لکھئے۔
- (۳) افلاطون نے شاعری کو کتنے حصوں میں تقسیم کیا ہے ؟
- (۴) کولرج کے تنقیدی تصورات تحریر کیجئے۔
- (۵) پروفیسر کلیم الدین احمد کے تنقیدی تصانیف کے نام لکھئے۔
- (۶) کروچے کے بارے میں معلومات لکھئے۔

10

۳۔ مختصر نوٹ لکھئے : (کوئی دو)

(۱) ٹی۔ ایس۔ ایلٹ

(۲) آل احمد سرور

(۳) سید احتشام حسین۔

10

۴۔ کوئی ایک سوال حل کیجئے :

(۱) ٹی۔ ایس۔ ایلٹ کی شاعری کی تین آوازوں پر تبصرہ کیجئے۔

(۲) مجنوں گورکھپوری کے تنقیدی خدمات پر مفصل روشنی ڈالئے۔

10

۵۔ شمس الرحمن فاروقی کے تنقیدی نظریات کا مفصل جائزہ لیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY (Paper – I) (Opt.)
History of Ancient India upto 650 A.D.

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct option : 10
- 1) Gautam Buddha was born in _____
a) Pataliputra   b) Kosal   c) Lumbini   d) Kashi
  - 2) _____ expedition proved to be the turning point in life of King Ashoka.
a) Kalinga   b) Ujjain   c) Mysore   d) Kashmir
  - 3) _____ murdered the King Devbhuti of Shunga Race.
a) Narayan Kanva   b) Vasudev Kanva
c) Bhumimitra Kanva   d) Susharna Kanva
  - 4) The division of province in Gupta Period was made into _____
a) Nagar   b) Vishaya   c) Bhukti   d) Grama
  - 5) The followers of Jain religion in white dress belonged to _____ branch.
a) Digambar   b) Vishambar   c) Vajrayana   d) Shwetambar
  - 6) The coronation of King Ashoka was performed at _____
a) Pataliputra   b) Sthaneshwar
c) Kusumpur   d) Badlapur
  - 7) Kanishka had to wage the greatest war with _____
a) Italy   b) Germany   c) Japan   d) China
  - 8) _____ dynasty was the Golden Age.
a) Gupta   b) Mourya   c) Nanda   d) Satvahan

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) गौतम बुद्धांचा जन्म _____ या ठिकाणी झाला.
अ) पाटलीपुत्र   ब) कोसल   क) लुंबिनी   ड) काशी
- २) _____ ची मोहिम अशोकाच्या आयुष्याला वळण देणारी घटना ठरली.
अ) कलिंग   ब) उज्जैन   क) म्हैसूर   ड) काश्मीर
- ३) शुंग वंशाचा राजा देवभूती याचा खून _____ याने केला.
अ) नारायण कण्व   ब) वासुदेव कण्व   क) भूमिमित्र कण्व   ड) सुशर्णा कण्व
- ४) गुप्त काळात प्रांताचे _____ नावाच्या विभागात विभाजन केले होते.
अ) नगर   ब) विषय   क) भुक्ती   ड) ग्राम
- ५) जैन धर्मात पांढरी वस्त्रे धारण करणारे _____ पंथाचे अनुयायी होते.
अ) दिगंबर   ब) विशंबर   क) वज्रयान   ड) श्वेतांबर
- ६) अशोकाने _____ या ठिकाणी राज्याभिषेक करून घेतला.
अ) पाटलीपुत्र   ब) स्थानेश्वर   क) कुसूमपूर   ड) बदलापूर
- ७) कनिष्काला सर्वात मोठे युद्ध _____ राजाशी करावे लागले.
अ) इटली   ब) जर्मनी   क) जपान   ड) चीनी
- ८) _____ घराण्याचा कालखंड हा सुवर्ण युगाचा होता.
अ) गुप्त   ब) मौर्य   क) नंद   ड) सातवाहन
- ९) _____ यास दुसरा अशोक म्हणून संबोधले जाते.
अ) कालाशोक   ब) राजवर्धन   क) हर्षवर्धन   ड) आदित्यवर्धन
- १०) _____ यास 'भारतीय नेपोलियन' असे म्हटले जाते.
अ) समुद्रगुप्त   ब) श्रीगुप्त   क) रामगुप्त   ड) पुरुगुप्त

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) जैन धर्मातील त्रिरत्नाचे थोडक्यात वर्णन करा.
  - २) मौर्य कालीन साहित्याबद्दल माहिती सांगा.
  - ३) पुष्यमित्र शुंगाने केलेल्या अश्वमेध यज्ञाचे वर्णन करा.
  - ४) गुप्तकालीन कुटुंब पद्धतीचे वर्णन करा.
  - ५) गौतमीपुत्र श्रीसातकर्णीच्या कार्याची थोडक्यात माहिती सांगा.
  - ६) जैन धर्माच्या ऱ्हासाची थोडक्यात कारणे सांगा.
३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १२
- १) वर्धमान महावीर
  - २) सेल्युकस निकेटर
  - ३) सातवाहन कालीन सांस्कृतीक जीवन
  - ४) गुप्त साम्राज्याच्या ऱ्हासाची कारणे
  - ५) अशोकाचा धम्म
  - ६) पुष्यमित्र शुंग.
४. बौद्ध धर्माची सविस्तर माहिती सांगा. १०
- किंवा**
- मौर्यांच्या प्रशासन व्यवस्थेची माहिती द्या.
५. हर्षवर्धनाच्या कार्याचा आढावा द्या. १०
-

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
SOCIOLOGY : Group E 1, (Paper – I)
Sociology of Health

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Multiple choice questions :

10

- I) The first authentic report on the 'Public Health Condition of India' published in 1946 is known as
A) Mudaliar committee report   B) Bhore committee report
C) Shrivastava committee report   D) Kartarsingh committee report
- II) Which department is known as 'Medical Police' ?
A) Primary health centres   B) District health department
C) Public health department   D) State public health department
- III) When the prevention of Food Adulteration Act was passed ?
A) Year 1954   B) Year 1972   C) Year 1956   D) Year 1971
- IV) Who have edited the book on 'studies in social dynamics of health care' ?
A) Gupta Giri Raj   B) Lal Shivkumar and Chandani Ambika
C) Ashish Bose and P.B. Desai   D) S.C. Basu
- V) Which is the old private international agency promoted for well being of mankind ?
A) World Health Organisation   B) UNICEF
C) Ford Foundation   D) Rockefeller foundation
- VI) Under which scheme there is an Anganwadi worker for a population of 1000 ?
A) Health worker   B) Integrated child development scheme
C) Village health guide   D) Trained dais
- VII) When the National Health Policy was introduced ?
A) Year 2000   B) Year 2005   C) Year 2002   D) Year 2001

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

10

- I) 'भारताच्या सार्वजनिक आरोग्याची स्थिती' या विषयी १९४६ साली प्रकाशित झालेला पहिला अधिकृत अहवाल कोणत्या नावाने ओळखला जातो ?
- A) मुदलियार समिती अहवाल
B) भोरे समिती अहवाल
C) श्रीवास्तव समिती अहवाल
D) कर्तारसिंग समिती अहवाल
- II) कोणता विभाग 'मेडिकल पोलीस' या नावाने ओळखला जातो ?
- A) प्राथमिक आरोग्य केंद्र
B) जिल्हा आरोग्य विभाग
C) सार्वजनिक आरोग्य विभाग
D) राज्य सार्वजनिक आरोग्य विभाग
- III) अन्नभेसळ प्रतिबंधक कायदा केव्हा संमत झाला ?
- A) वर्ष १९५४
B) वर्ष १९७२
C) वर्ष १९५६
D) वर्ष १९७९
- IV) 'स्टडीस इन सोशीयल डायनॅमिक्स ऑफ हेल्थ केअर' हे पुस्तक कोणी संपादित केले ?
- A) गुप्ता गिरिराज
B) लाल शिवकुमार आणि चांदनी अंबिका
C) आशिष बोस आणि पी.बी. देसाई
D) एस. सी. बसु
- V) मानवी कल्याणासाठी सुरु करण्यात आलेली पुरातन खाजगी आंतरराष्ट्रीय संघटना कोणती ?
- A) जागतिक आरोग्य संघटना
B) युनिसेफ
C) फोर्ड फौंडेशन
D) रॉकफेलर फौंडेशन
- VI) कोणत्या योजनेखाली १००० लोकसंख्येमागे अंगनवाडी सेविकेची तरतुद आहे ?
- A) आरोग्य सेवक (कार्य कमी)
B) एकात्मिक बाल विकास योजना
C) ग्राम आरोग्य मार्गदर्शक
D) प्रशिक्षित दाई
- VII) राष्ट्रीय आरोग्य धोरण केव्हा सुरु करण्यात आले ?
- A) वर्ष २०००
B) वर्ष २००५
C) वर्ष २००२
D) वर्ष २००१
- VIII) संपूर्ण रुग्णालय संघटनेचा सूत्रधार कोण असतो ?
- A) आरोग्य कार्यकर्ता
B) रुग्णालय प्रशासक
C) वैद्यकीय सामाजिक कार्यकर्ता
D) आरोग्य शिक्षक

IX) रुग्णालयाचे प्राथमिक कार्य कोणते असते ?

- A) समुदायाला वैद्यकीय सेवा पुरविणे
C) आरोग्य शिक्षण पुरविणे

- B) धोरणाची अंमलबजावणी करणे
D) तज्ञांची नेमणूक करणे

X) रुग्णाचा मित्र, तत्वज्ञ आणि मार्गदर्शक म्हणून कोण मानला जातो ?

A) डॉक्टर

B) सलग्न वैद्यकीय

C) सहरुग्ण

D) परिचारिका

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

8

- I) रुग्णालयाचे प्रकार कोणते आहेत ?
II) समुदाय आरोग्याची व्याख्या करा.
III) ग्रामीण आरोग्य मार्गदर्शकाची कामे कोणती असतात ?
IV) औषध भेसळीची व्याख्या करा.
V) टाकाऊ पदार्थांची विल्हेवार ही संज्ञा स्पष्ट करा.
VI) ग्रामीण रुग्णालयाची व्याख्या करा.

3. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा.

12

- I) विशेषित रुग्णालये
II) ग्राहक संरक्षण कायदा
III) सर्वासाठी आरोग्य
IV) संलग्न वैद्यकीय सेवा
V) सार्वजनिक आरोग्य
VI) नर्सिंग - एक व्यवसाय

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

10

A) भारत सरकारच्या आरोग्य विषयक धोरणाची वैशिष्ट्ये विशद करा.

किंवा

B) स्वयंसेवी आरोग्य संघटनांचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि त्यांची कार्ये सांगा.

5. मेडिकल कॉन्सिल ऑफ इंडिया आणि इंडियन मेडिकल असोशिएशनच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

10

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGY
Cognitive Psychology (Gr. F) (Paper – III)**

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Fill in the blanks (Multiple choice) : 10
- 1) The capacity of holding information 7 ± 2 units in _____ memory.
(Autobiographical / Working / False / Flashbulb)
  - 2) Short term memory scanning task now simply called _____ task.
(Loftus/Linton / Sternberge / Peaterson)
  - 3) Russian psychologist _____ reports level of recall model of memory.
(Pavlov / Zinchenko / Fakayuma / Archove)
  - 4) _____ is the ability to remember early life events and vary poor memory of our life.
(Infantile amnesia / Infantile alalia / Infantile perversion / None of these)
  - 5) According _____ model semantic memory has three basic structural elements.
(Sternberge / Smith / Lokhart / Atkinson Shifrine)
  - 6) _____ studied the facial expression of emotions.
(Singer / LeDoux / Adolphs / Ekaman)
  - 7) _____ the great Russian Physiologist discovered the principles of conditioning.
(Ibbinghaus/ Skinner/ Thorndike / Pavlov)
  - 8) The both positive and negative mood influence on memory known as the _____ effect.
(Episodic memory / Semantic memory / Metamemory / Mood-congrugen memory)

9) _____ suggested intelligence quotient for evaluation of peoples intelligence.

(Simon / Stern / Binet / Goleman)

10) _____ proposed “g” factor theory of intelligence.

(Ceci / Gilford / Gardner / Spearman)

2. Write short answers (**any four**) :

8

- 1) State the two kinds of prospective memory.
- 2) What is called primary reinforcer ?
- 3) Who has proposed process model for STM ?
- 4) State the formula of IQ.
- 5) What is meant by Retroactive interference ?
- 6) Who challenged traditional ideas of memory ?

3. Write short notes (**any four**) :

12

- 1) Circumflex model of emotion.
- 2) Episodic memory.
- 3) Biological bases of intelligence.
- 4) Working memory span.
- 5) False memory.
- 6) Wechsler’s Adult scale subtests.

4. Answer **any one** long-type question of following :

A) Explain the storage and structure as nature of long-term memory.

10

OR

B) Explain the Gardner and Sternberge theories of intelligence in detail.

5. Describe in detail STM scanning by Sternberge task with its results and limitations.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे उचित ठरेल.

१. रिकाम्या जागा भरा (बहुपर्यायी) :

१०

- १) माहिती साठवण क्षमता 9 ± 2 घटकाची _____ स्मृतित असते.
(आत्मचरित्रात्मक/क्रियाशील/मिथ्या/प्रकाशझोत दिवा)
- २) अलिकडे अल्प कालीन स्मृति चाळणी कार्याला _____ कार्य म्हणतात.
(लॉफ्टस् / लिन्टन/ स्टर्नबर्ग/पिटरसन्)
- ३) रशियन मानसशास्त्रज्ञ _____ यांनी स्मृतिचे पूनरावहन पातळी प्रारूप मांडले.
(पॅव्हलॉव्ह/झिन्छेन्को/फाकायुमा/आरचौव्ह)
- ४) गतकालीन जीवन प्रसंग आणि जीवनातील अतिनिष्कृष्ट स्मृती आठवण्याची क्षमता म्हणजे _____ होय.
(शैशव स्मृतिलोप/शैशव वाचालोप/शैशवी विपर्यय/यापैकी नाही)
- ५) _____ प्रारूपाच्या मते अर्थपर स्मृतित तीन मूलभूत संरचनात्मक मूलतत्त्वे असतात.
(स्टर्नबर्ग/स्मिथ् /लोकहार्ट/अॅटकिन्सन-शिफ्रिन)
- ६) _____ यांनी भावनाचे चेहऱ्यावरील अभिव्यक्तिकरण अभ्यासले.
(सिंगर/लिडॉक्स् /अॅडाल्फस् /इकमन्)
- ७) _____ या सुप्रसिद्ध रशियन शरीरशास्त्रज्ञाने अभिसंधानाची तत्त्वाचा शोध लावला.
(एबिंगहॉस् /स्किनर/थॉर्नडाईक/पॅव्हलॉव्ह)
- ८) स्मृतिवरील सकारात्मक आणि नकारात्मक अज्ञा दोहोचा प्रभावास _____ परिणाम म्हणून ओळखले जाते.
(प्रासंगिक स्मृति/अर्थपरस्मृती/अदिस्मृति /भावस्थित-समरूप स्मृति)
- ९) _____ यांनी लोकांच्या बुद्धीमत्तेचे मूल्यांकन करण्याकरिता बुद्धीगुणक सूचविला.
(सिमॉन/स्टर्न/बिने/गोलमन्)
- १०) _____ यांनी बुद्धीमत्तेचा “जी” घटक सिद्धांत मांडला.
(सेसी/गिल्फोर्ड/गार्डनर/स्पिररमन)

२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : ८
- १) दृश्य देखावा स्मृतिचे दोन प्रकार सांगा.
  - २) प्राथमिक प्रबलके कशाला म्हणतात.
  - ३) अल्पकालीन स्मृतिचे संस्करण प्रारूप कोणी मांडले.
  - ४) बुद्धीगुणांकाचे सूत्र लिहा.
  - ५) उत्तरलक्षी अवरोध म्हणजे काय ?
  - ६) स्मृतिची पांरपारीक कल्पनाना कोणी आवाहन दिले.
३. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : १२
- १) भावनाचे चक्रियक्रिया प्रारूप
  - २) प्रांसगिक स्मृति
  - ३) बुद्धीमत्तेचा जैविक अधिष्ठान
  - ४) क्रियशील स्मृति कक्षा
  - ५) मिथ्या स्मृति
  - ६) वेश्लर प्रौढ चाचणीतील उपचाचण्या.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- अ) दिर्घकालीन स्मृतिचे स्वरूप म्हणून साठवण आणि संरचना स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) बुद्धीमत्तेचे गार्डनर आणि स्टर्नबर्गचे सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.
५. स्टर्नबर्ग कार्याद्वारा अल्पकालीन स्मृती चाळणीचे निष्कर्ष आणि मर्यादासह सविस्तर स्पष्टीकरण करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
ECONOMICS (Gr. C – 1) (Paper – V)
Industrial Economics

Day and Date : Wednesday, 29-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative : 10
- 1) _____ is the apex institute of industrial finance in India.
a) IFCI   b) SIDBI   c) IDBI   d) Commercial Banks
  - 2) India's exit policy was announced in _____
a) Sept. 1991   b) Sept. 1995   c) Sept. 2001   d) Sept. 2005
  - 3) I.T. means _____
a) Industry and trade   b) Industry and technology
c) Information and technology   d) Information and training
  - 4) _____ industry is the oldest well established industry in India.
a) Cotton textile   b) Jute   c) Sugar   d) Iron and steel
  - 5) Disinvestment commission, August 1996, was established under the chairmanship of _____
a) Dr. C. Rangrajan   b) Dr. Manmohan Singh
c) Shri G.V. Ram Krishna   d) Shri Y. B. Chavan
  - 6) To provide the infrastructural facilities is the function of _____
a) NGO   b) MNCs
c) Private enterprises   d) Government
  - 7) Social security means _____
a) Social assistance   b) Social control
c) Social charges   d) State regulation

- 8) Steel Authority of India (SAIL) was established in _____
a) 1954   b) 1964   c) 1974   d) 1984
- 9) LPG Model of economic development was introduced by _____
a) Dr. A. P. J. Abdul Kalam   b) Dr. Manmohan Singh
c) Dr. Amartya Sen   d) Dr. B. R. Ambedkar
- 10) Industrial financial corporation of India (IFCI) was established on _____
a) 1 July 1947   b) 1 July 1948   c) 1 July 1949   d) 1 July 1950

2. Write short answers of the following questions (**any four**) : **8**
- 1) What is Information Technology enabled services (ITES) ?
  - 2) What is privatisation ?
  - 3) What is industrial disputes ?
  - 4) What is industrial policy ?
  - 5) What is electronics industry ?
  - 6) What is industrial pollution ?
3. Write short notes (**any four**) : **12**
- 1) Sources of industrial finance.
  - 2) Information and Technology industry.
  - 3) Problems of sugar industry.
  - 4) Role of public sector in Indian Industrialisation.
  - 5) Causes of industrial pollution.
  - 6) Exit policy.
4. Answer **any one** of the following : **10**
- A) Explain the characteristics and problems of industrial labour in India.
- OR
- B) Explain the present position and problems of Cotton Textile Industry in India.
5. Explain the causes and remedies of industrial sickness. **10**

९) आर्थिक विकासाचे एल्.पी.जी. प्रतिमान _____ यांनी मांडले.

अ) डॉ. ए. पी. जे. अब्दूल कलाम

ब) डॉ. मनमोहन सिंग

क) डॉ. अमर्त्यसेन

ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

१०) भारतीय औद्योगिक वित्त निगम (IFCI) या संस्थेची स्थापना _____ मध्ये झाली.

अ) १ जुलै १९४७

ब) १ जुलै १९४८

क) १ जुलै १९४९

ड) १ जुलै १९५०

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) :

८

१) माहिती तंत्रज्ञान निगडीत सेवा (ITES) म्हणजे काय ?

२) खाजगीकरण म्हणजे काय ?

३) औद्योगिक कलह म्हणजे काय ?

४) औद्योगिक धोरण म्हणजे काय ?

५) इलेक्ट्रॉनिक उद्योग म्हणजे काय ?

६) औद्योगिक प्रदूषण म्हणजे काय ?

३. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

१२

१) औद्योगिक वित्तपुरवठ्याचे मार्ग

२) माहिती व तंत्रज्ञान उद्योग

३) साखर उद्योगाच्या समस्या

४) भारताच्या औद्योगिककरणातील सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका

५) औद्योगिक प्रदूषणाची कारणे

६) निर्गमन धोरण.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) भारतातील औद्योगिक कामगारांची वैशिष्ट्ये आणि समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतातील सुती कापड उद्योगाची सद्यःस्थिती आणि समस्या स्पष्ट करा.

५. औद्योगिक आजारपणाची कारणे आणि उपाययोजना स्पष्ट करा.

१०

SLR-G – 88

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV (A))
Eka Lekhakacha Abhyas – Madhyayugin Lekhak
(Sant Dnyaneshwar)

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) ज्ञानेश्वरीतील प्रतिपादनामागे संत ज्ञानदेवांचा कोणता मुख्य उद्देश होता ?

- अ) गीतेचे रहस्य सुबोध व्हावे   आ) साहित्य सोनियाच्या खाणी उघडाव्या
इ) तत्त्वज्ञानाधारे पांडित्यदर्शन घडवावे   ई) शहाणे करून सोडावे सकळ जन

२) 'ज्ञानेश्वरीचा काव्यबंध' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

- अ) न. र. फाटक   आ) व. दि. कुलकर्णी
इ) द. भि. कुलकर्णी   ई) म. सु. पाटील

३) श्रीज्ञानदेवांनी कोणाच्या पत्रास उत्तर लिहिले ?

- अ) निवृत्तिनाथ   आ) मुक्ताबाई   इ) सोपानदेव   ई) चांगदेव

४) श्रीज्ञानेश्वरीच्या बाराव्या अध्यायाचा विषय कोणता आहे ?

- अ) कर्मयोग   आ) भक्तियोग
इ) राजविद्याराजगुह्ययोग   ई) विश्वरूपदर्शन योग

५) श्रीज्ञानेश्वरीचे लेखक कोण झाले ?

- अ) निवृत्तिनाथ   आ) नामदेव   इ) एकनाथ   ई) सच्चिदानंदबाबा

६) 'हरिपाठाच्या अभंगा'तून कशाचे महत्त्व गायले आहे ?

- अ) नामभक्तीचे   आ) ज्ञानभक्तीचे   इ) तत्त्वज्ञानाचे   ई) गुरुचे

P.T.O.

- ७) ये _____ नगरीं । ब्रह्मविद्येचा सुकाळू करीं ।
 अ) मन्हाठियेचिया आ) आळंदीयेचिया इ) पुण्यवंतांचिये ई) ज्ञानाचिये
 ८) 'श्रीवटेशु' कोणास म्हटले आहे ?
 अ) नामदेव आ) श्रीदत्तात्रेय इ) चांगदेव ई) निवृत्तिनाथ
 ९) श्रीज्ञानदेवांनी गीतेवर कोणत्या भाषेत भाष्य केले ?
 अ) मराठी आ) संस्कृत इ) हिन्दी ई) देवभाषा
 १०) श्री ज्ञानदेवांच्या 'हरिपाठाच्या अभंगां'ची संख्या किती आहे ?
 अ) २७ आ) २९ इ) १८ ई) ३१

२. प्रत्येकी दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : १०

- १) श्रीज्ञानेश्वरीच्या गीतोपदेशातील पात्रांची नावे लिहा.
- २) श्रीज्ञानदेवांनी पत्र लिहिण्यामागे कोणता उद्देश होता ?
- ३) श्रीज्ञानदेवांची गुरुपरंपरा सांगा.
- ४) श्रीज्ञानेश्वरी लेखनाचे स्थळ कोणते ?
- ५) श्रीज्ञानदेवांना समकालीन असणाऱ्या संतांची नावे सांगा.
- ६) श्रीज्ञानदेवांच्या वाङ्मयाशी संबंधित कोणत्याही दोन ग्रंथांची ग्रंथकारांसह नावे सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १०

- १) ज्ञानदेवांनी योजिलेल्या दृष्टान्तांविषयी लिहा.
- २) 'चांगदेव पासष्टी'तील तत्त्वबोध स्पष्ट करा.
- ३) 'हरिपाठाचे अभंग'मधील भक्तितत्त्व विशद करा.

४. 'श्रीज्ञानदेवांच्या वाङ्मयात काव्य आणि तत्त्वज्ञान यांचा समन्वय आढळतो.' या विधानाचा परामर्श तुम्ही अभ्यासलेल्या वाङ्मयाच्या आधारे घ्या. १०

किंवा

हरिपाठाच्या अभंगांतून श्रीज्ञानदेवांनी वारकरी संप्रदायाचे रहस्य कसे उलगडले आहे, विवेचन करा.

५. 'महाराष्ट्राच्या आध्यात्मिक आणि सांस्कृतिक जीवनात श्रीज्ञानदेवांचे स्थान केवळ अनन्यसाधारण आहे.' या मताची मीमांसा करा. १०

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV) (A)

एका लेखकाचा अभ्यास-अर्वाचीन लेखक डॉ. द. ता. भोसले

Day and Date : Thursday, 30-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'मी आणि माझा बाप' ही कादंबरी कोणत्या परिसरातील आहे ?
(सांगोला/सासवड/सिद्धेवाडी/सरकोली)
- २) 'मी आणि माझा बाप'कादंबरीचा नायक कोण आहे ?
(बापू भोसले/बाळ्या भोसले/रामराव जाधव/रामा भालके)
- ३) 'मी आणि माझा बाप'या कादंबरीत द. ता. भोसले यांनी कोणत्या रसाचा परिपूर्ण वापर केलेला आहे ?
(शांत/रौद्र/करुण/हास्य)
- ४) कोणत्या साली द. ता. भोसले यांची 'मी आणि माझा बाप' प्रसिद्ध झाली ?
(१९६९/१९७२/१९७५/२००३)
- ५) "कोणते चित्रण खरेखुरे, सामाजिक नि प्रादेशिक मानता येईल ?" असा प्रश्न भोसले यांनी समीक्षाविषयक लेखातून व्यक्त केला आहे ?
(साहित्यातील प्रादेशिकता/आजचे मराठी साहित्य/आजची ग्रामीण अभिरूची/धनगरी)
- ६) 'साहित्य : दलित आणि ग्रामीण' मधून कोणत्या जाणिवेचे वेगळेपण सांगितले आहे ?
(ग्रामीण/दलित/आदिवासी/स्त्रीवादी)
- ७) धनगर समाजाचे भावविश्व उलगडून दाखविणारे गीत कोणते ?
(धनगरी ओव्या/गोंधळ/पोवाडा/लावणी)
- ८) भूमी पूजेचे महत्त्व जपणाऱ्या कृषी संस्कृतीमधील उत्सवाचे आजही पालन करणारे लोक कोणत्या सणाला महत्त्व देतात ?
(दीपावली/दसरा/पोळा/वेळ आमावस्या)

९) 'चिंध्यादेवी' हे काय आहे ?

(ग्रामसंस्कृतीमधील लोकदैवत/लोककलावंत/लोकाचार/लोकरूढी)

१०) लोकसंस्कृतीमधील मरिआईचा भगत म्हणून कोणत्या लोककलावांचे महत्त्व भोसले यांनी सांगितले आहे ?

(शाहीर/गोंधळी/पोतराज/हालगीवादक)

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ५) :

१०

१) बाळ्याच्या आणि ताईच्या मावशीचे योगदान कोणते आहे ? ते 'मी आणि माझा बाप' च्या आधारे सांगा.

२) बापू भोसलेचे कोणतेही दोन गुण सांगा.

३) 'हादगा' चा सणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

४) ग्रामसंस्कृतीमधील साती आसरा या लोकदैवताचे वेगळेपण सांगा.

५) द. ता. भोसले यांचे ग्रामीण विनोदी कथेसंदर्भातील विचार कोणते आहेत ?

६) ग्रामीण लेखकांपुढील कोणत्याही दोन समस्या लिहा.

३. लघुत्तरी प्रश्न (३ पैकी २) :

१०

१) शेतकरी जीवनाचे दर्शन भोसले यांनी 'मी आणि माझा बाप' मधून कसे घडवले आहे ?

२) लोकरूढी व लोकसमजुतीचे दर्शन घडविणाऱ्या विविध प्रथा परंपरांचा 'संस्कृतीच्या पाऊलखुणा' च्या आधारे परिचय करून द्या.

३) निसर्गाविषयीचे द. ता. भोसले यांचे चिंतनशील विचार थोडक्यात सांगा.

४. बुझत चाललेल्या ग्रामीण संस्कृतीविषयीची खंत भोसले यांनी व्यक्त केली आहे. 'संस्कृतीच्या पाऊलखुणा' आधारे सोदाहरण सांगा.

१०

किंवा

'ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन' मधून द. ता. भोसले यांचे समीक्षाविषयक कोणकोणते विचार व्यक्त झाले आहेत ? ते सविस्तर लिहा.

५. 'मी आणि माझा बाप' या कादंबरीच्या आधारे बापू हिंमतराव भोसले यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विविध पैलू उलगडून दाखवा.

१०

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
ECONOMICS (Group – C) (Paper – I)
Micro Economic Analysis

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw suitable diagrams whenever necessary.**

1. Choose the correct alternative. **10**
- 1) Consumer is in equilibrium when indifference curve and price line are
    - a) Intersect
    - b) Parallel
    - c) Tangent
    - d) None of the above
  - 2) Samuelson's Revealed Preference Theory is depends
    - a) Direct behaviour
    - b) Indirect behaviour
    - c) Not based direct behaviour
    - d) None of the above
  - 3) Long run average cost curve is
    - a) U shaped
    - b) U but flat shaped
    - c) Slope downwards from left to right
    - d) Parallel to 'X' axis
  - 4) In analysis of monopolistic competition 'Group' concept was propounded by
    - a) Sraffa
    - b) Mrs. Jhon Robinson
    - c) Prof. Chamberlin
    - d) None of the above
  - 5) While putting forward the concept of production function, to Cobb-duglus
    - a) Consider of all factors
    - b) Consider only one factor
    - c) Consider both factors of labour and capital
    - d) Consider only labour factor

- 6) In oligopoly model of Chamberlin
- Maximum combined profit taken into account
  - Balance taken into account
  - Both above factors taken into account
  - None of the above
- 7) In which type of market selling cost is done ?
- Perfect competition
  - Monopoly
  - Monopolistic competition
  - Oligopoly
- 8) Kinked demand curve is a characteristic of
- Monopoly
  - Monopolistic competition
  - Oligopoly
  - None of the above
- 9) Total cost = total fixed cost + _____
- Average variable cost
  - Total variable cost
  - Marginal cost
  - None of the above
- 10) Bilateral monopoly means _____ a monopoly of
- One seller many buyers
  - Many sellers one buyer
  - One seller one buyer
  - None of these

2. Write short answer (**any four**).

8

- What is Basic economic problems ?
- What is Inductive method ?
- What is marginal rate of substitution ?
- What is price effect ?
- What is product differentiation ?
- What is price leadership ?

3. Write short notes (**any four**).

12

- Positive economics.
- Iso quants.
- Money cost and real cost.
- Characteristics of oligopoly.
- Price discrimination.
- Euler's theorem.

4. What is indifference curve ? Explain the characteristics of indifference curve.

10

OR

Discuss the Reveal preference theory of demand.

10

5. What is monopolistic competition ? State the characteristics of monopolistic competition.

10

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) उपभोक्त्याचा समतोल तेव्हा होतो, जेव्हा समवृत्ती वक्र व किंमत रेषा एकमेकांना
अ) छेदतात ब) समांतर
क) स्पर्श करतात ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- २) सॅम्युअलसनूचा प्रकटित पसंती सिद्धांत _____ यावर आधारित आहे.
अ) प्रत्यक्ष वर्तन ब) अप्रत्यक्ष वर्तन
क) प्रत्यक्ष वर्तनावर आधारित नाही ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ३) दीर्घकालीन सरासरी खर्चाचा वक्र _____ असतो.
अ) U आकाराचा
ब) U परंतु पसरट आकाराचा
क) डावीकडून उजवीकडे खालच्या बाजूस वळणारा
ड) 'क्ष' अक्षाला समांतर
- ४) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेच्या बाजारात 'गट' संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) श्राफा ब) मिसेस जोन रॉबिन्सन
क) प्रो. चेंबरलिन ड) वरील कोणतेही नाही
- ५) कॉब - डग्लस यांनी उत्पादन फलन संकल्पना मांडताना
अ) सर्व घटकांचा विचार केला आहे
ब) फक्त एका घटकाचा विचार
क) श्रम व भांडवल या दोन घटकांचा विचार केला आहे
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ६) चेंबरलिनच्या अल्पाधिकार प्रतिमानात
अ) महत्तम संयुक्त नफा विचारात घेतला आहे
ब) समतोल विचारात घेतला आहे
क) वरील दोन्ही घटक विचारात घेतले आहेत
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ७) कोणत्या प्रकारच्या बाजारात विक्री खर्च केला जातो ?
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) अल्पाधिकार

SLR-G – 90

Seat No.	
-------------	--

M.A. I Semester – II Examination, 2015
MARATHI Paper – IV – B
वैचारिकसाहित्य (२० वे शतक)

Day and Date : Thursday, 30-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे निवडलेख हा ग्रंथ कोणी संपादित केला ?

अ) गंगाधर पान तावणे

ब) राजा ढाले

क) नामदेव ढसाळ

ड) यशवंत मनोहर

२) महाडचा सत्याग्रह कोणत्या साली झाला ?

अ) १९२०

ब) १९२२

क) १९२५

ड) १९२७

३) मुक्ती कोण पथे ? हा लेख कोणी लिहिला ?

अ) विनोबा भावे

ब) यशवंतराव चव्हाण

क) डा. बाबासाहेब आंबेडकर

ड) साने गुरुजी

४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी शेतकरी वर्गाची गुलामागिरी कोणास म्हटले ?

अ) जमीनदारी

ब) भांडवलशाही

क) भटशाही

ड) खोती

५) मधुकर मधील लेख कोणत्या साप्ताहिकात प्रसिद्ध झाले ?

अ) जनता

ब) बहिष्कृत भारत

क) महाराष्ट्र धर्म

ड) केसरी

६) विनोबांच्या मते मनुष्याचा परमधर्म कोणता आहे ?

अ) प्रेम

ब) आपुलकी

क) माणुसकी

ड) बांधिलकी

P.T.O.

७) संतांनी कोणत्या धर्माची स्थापना केली ?

अ) भागवत   ब) महाराष्ट्र धर्म   क) परमधर्म   ड) राष्ट्र धर्म

८) युगांतर हा ग्रंथ कोणत्या साली प्रकाशित झाला ?

अ) १९५०   ब) १९६०   क) १९७०   ड) १९८०

९) युगांतर हा ग्रंथ कोणाचा आहे ?

अ) वि.रा. शिंदे   ब) महात्मा गांधीजी
क) लोकमान्य टिळक   ड) यशवंतराव चव्हाण

१०) युगांतर हे पुस्तक कोणत्या प्रकारातील आहे ?

अ) कथा   ब) कादंबरी   क) ललित   ड) भाषण

२. दोन किंवा तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (फक्त पाच) :

१०

१) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे मराठी भाषेतील लेखन कोणत्या पत्रातून लिहिले ?

२) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या मते सत्याग्रह म्हणजे काय ?

३) विनोबांच्या मते तीन गृहदेवता कोणत्या ?

४) काम नीट होण्यासाठी कोणत्या तीन गोष्टी महत्वाच्या आहेत असे विनोबा म्हणतात ?

५) युगांतर मधील लेख कोणत्या काळातील आहेत ?

६) यशवंतरावांच्या त्रीभाषासूत्रात कोणत्या भाषा आहेत ?

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (फक्त दोन) :

१०

१) बुद्ध की मार्क्स या लेखातील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार स्पष्ट करा.

२) विनोबांनी सांगितलेले कवीचे गुण विशद करा.

३) यशवंतरावांचे राष्ट्रीय एकात्मतेविषयीचे विचार स्पष्ट करा.

४. विनोबांनी कौटुंबिक शाळामध्ये जीवनक्रमासंबंधी केलेल्या सूचना विशद करा.

१०

किंवा

युगांतर मधील भाषाविषयक विचार स्पष्ट करा.

५. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे निवडक लेख या ग्रंथातील वैचारिक चिंतन विशद करा.

१०

SLR-G – 91

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
MARATHI (Paper – IV)(C)
लोकसाहित्य व मराठी लोकसाहित्य (पे. क्र. ४) (क)

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'लोकगीते हा लोक साहित्याचा आत्मा आहे' असे कोणी म्हंटले ?
अ) वि. का. राजवाडे   ब) कमलाबाई देशपांडे
क) प्रभाकर मांडे   ड) ना. रा. शेंडे
- २) 'बृहत्कथा' या महत्त्वाच्या ग्रंथाचा कर्ता कोणी आहे ?
अ) गुणाढ्य   ब) जिनदास   क) क्षेमेंद्र   ड) सोमदेव
- ३) लोककथेमध्ये ऐतिहासिक आख्यायिकांसाठी कोणती पारिभाषिक संज्ञा वापरतात ?
अ) दैवतकथा   ब) प्राणीकथा   क) परिकथा   ड) दंतकथा
- ४) 'लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ) विश्वनाथ शिंदे   ब) शरद व्यवहारे   क) गंगाधर मोरजे   ड) प्रभाकर मांडे
- ५) डॉ. सरोजिनी बाबर यांनी पुढीलपैकी कोणता ग्रंथ संपादित केला ?
अ) एक होता राजा   ब) लोकसाहित्य मीमांसा
क) लोकसंस्कृतीच्या पाऊलखुणा   ड) पैजण
- ६) लोककथा आणि लोकगीते कोणते साहित्य प्रकार आहेत ?
अ) दलित साहित्य   ब) ललित साहित्य   क) लोक साहित्य   ड) स्त्रीवादी साहित्य
- ७) 'उंबरठ्यात शिंकू नये' ही लोकसमजुता कोणत्या प्रकारात मोडते ?
अ) दृष्टिबोधा   ब) शुभाशुभ   क) सापाविषयक   ड) आचारविषयक

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)
विशेष रचनाकार : कबीर
अ) साहित्यक वर्ग

Day and Date : Thursday, 30-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे हुए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) कबीर की शादी _____ से हुई थी।
1) नयना   2) लोई   3) अली बेगम   4) फरिहा
- 2) कबीर की _____ सुप्रसिद्ध कृति है।
1) बीजक   2) मृगायनी   3) चान्दायन   4) पद्मावन
- 3) कबीर की वाणी का संग्रह _____ नाम से प्रसिद्ध है।
1) साखी   2) दोहा   3) रमैनी   4) पद
- 4) कबीर की मृत्यु _____ नगर में हुई थी।
1) अयोध्या   2) काशी   3) मथुरा   4) मगहर
- 5) कबीर _____ मुसलमान शासक के समकालीन थे।
1) बादशाहा तैमुद   2) सिकन्दर लोदी   3) अकबर   4) मुगलबादशाहा
- 6) कबीर _____ कवि थे।
1) निराकारवादी   2) भाग्यवादी   3) पुण्यवादी   4) छायावादी
- 7) कबीर को _____ का डिटेक्टर कहा जाता है।
1) भक्ति   2) वाणी   3) ईश्वर   4) पद

8) कबीर ने अपने साहित्य में _____ का उल्लेख किया है।

- 1) विद्यापति   2) सरहप्पा   3) जयदेव नामदेव   4) गोरखनाथ

9) कबीर ने _____ को अपना गुरु स्वीकार किया था।

- 1) मीरा   2) वल्लभाचार्य   3) विद्यापति   4) रामानन्द

10) कबीर को _____ ने लहरतारा तालाब के पास फेक दिया था।

- 1) दादी   2) माँ   3) बहन   4) भाभी

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों का उत्तर चार-पाँच वाक्यों में लिखिए।

10

- 1) कबीर दर्शन में माया का अर्थ क्या है ?
- 2) कबीर को उलटबाँसी की व्याख्या कीजिए।
- 3) कबीर का अवधूत कौन हैं ?
- 4) कबीर की भाषा की विशेषताएँ लिखिए।
- 5) कबीर के व्यक्तित्व को पाँच विशेषताएँ लिखिए।
- 6) कबीर के निर्गुण राम का अर्थ समझाइए।

3. निम्नलिखित अवतरणों को ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (तीन में से दो) :

10

- 1) जाति न पूछो साध की, पूछ लीजिए ज्ञान।
मोल करो तलवार का पड़ा रहन दो म्याना।
हस्ती चढ़िए ज्ञान कौ, सहज दुलीचा डारि ॥
स्वान-रूप संसार है, भूँकन दे झक मारि ॥
- 2) माया महा ठगिनि हम जानी।
निरगुन फाँसि लिए कर डोलै, बोलै मधुरी बानी ॥
केशव के कमला होई बैठी, सिव के भवन भवानी।
पंडा के मूरत होय बैठी, तीरथ हू में पानी ॥
जोगी के जोगिन होइ बैठी, राजा के घर रानी।
काहू के हीरा होइ, बैठी कादू के कौड़ी कानी ॥
भक्त न के भक्तिन होई बैठी, ब्रह्मा के ब्रह्मानी।
कहैं कबीर सुनो भाई साधो, यह सब अकथ कहानी ॥

- 3) मेरा-तेरा मनुआँ कैसे इक होई रे ।
में कहता हौं आँखिन देखी, तू कहता कागद को देखी ।
में कहता सुरज्ञावनहारी, तू राख्यौ उरझाई रे ।
में कहता तू जागत रहियो, तू रहता है सोई रे ।
सतगुरू धारा निर्मल बाहै, वामै काया धोई रे ।
कहत कबीर सुनो भाई साधो, तब ही वैसा होई रे ।

4. कबीर को निर्गुण का प्रवर्तक मानना कहां तक उचित है ?

10

अथवा

‘कबीर पर नाथपंथियों का प्रभाव है।’ स्पष्ट कीजिए ।

5. ‘कबीर के काव्य में बुद्ध दर्शन है।’ समीक्षा कीजिए ।

10

Seat No.	
----------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)

साहित्यिक वर्ग-विशेष रचनाकार : सुमित्रानंदन पंत

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिये गये विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : 10

- 1) पंत मूलतः प्रेम और _____ के कवि हैं।
1) कल्पना   2) बिम्ब   3) सौंदर्य   4) भावना
- 2) पंत की ग्राम्या काव्यकृति सन् _____ में प्रकाशित हुई।
1) 1940   2) 1945   3) 1937   4) 1942
- 3) पंत ने स्वीकार किया है कि प्रकृति उनके लिए _____ के समान है।
1) प्रेरणा   2) माँ   3) प्रेमिका   4) सौंदर्यवती
- 4) चिंटी _____ प्राणी है।
1) परजीवी   2) श्रमजीवी   3) उभयचर   4) गतिशील
- 5) दो लड़के कविता के लड़के _____ है।
1) बलवान   2) अमीर   3) दुर्बल   4) शक्तिवान
- 6) पंत की निगाह में नर की छाया _____ है।
1) सखी   2) माता   3) बहन   4) नारी
- 7) बुढ़े की नसें _____ के समान चिपटी हैं।
1) अमरबेल   2) दीमक   3) गोंद   4) कीचड़
- 8) धोबियों का नृत्य कविता में _____ शब्दों का प्रयोग अधिक हुआ है।
1) लयबद्ध   2) तालबद्ध   3) ध्वन्यात्मक   4) वर्णनात्मक
- 9) पंतजी के अनुसार उनकी _____ ने जन-मन तक उनके विचारों का वहन करना चाहिए।
1) गीत   2) कविता   3) वाणी   4) बुद्धि
- 10) पंत की _____ कविता में राष्ट्रीय भावना व्यक्त होती है।
1) ग्रामश्री   2) दो लड़के   3) वाणी   4) भारतमाता

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दो-चार पंक्तियों में लिखिए। 10
- 1) पंत 'चिंटी' की तुलना शिल्पी से क्यों करते हैं ?
  - 2) ग्राम कवि कविता में चित्रित ग्राम जीवन के दैन्य को स्पष्ट कीजिए।
  - 3) संध्या के बाद कविता का बनिया क्या सोच रहा है ?
  - 4) दिवा स्वप्न कविता में कवि वन में जाकर छुपना क्यों चाहता है ?
  - 5) पतझर कविता के माध्यम से कवि ने कौनसा संदेश दिया है ?
  - 6) दो लड़कों की शारीरिक दशा का वर्णन लिखिए।
3. ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। (किन्हीं 2 की) : 10
- 1) जी करता शोभा तप में झिलमिल,
विचरूँ छाया वन में झिलमिल।
जाने किस पथ से निसर्ग में
खो हो जाऊँ ओझल।
  - 2) भारतमाता
ग्रामवासिनी
खेतों में फैला है श्यामल
धूल भरा मैला सा आँचल
गंगा जमुना में आँसू जल
मिट्टी की प्रतिमा
उदासिनी।
  - 3) हार गयी तुम
प्रकृति
रच निरूपम
मानव कृति
निखिल रूप, रेखा स्वर
हुए निछावर, मानव के तन, मन पर।
4. 'दो लड़के' और 'दो मित्र' कविताओं की तुलना कीजिए। 10
- अथवा**
- 'चिंटी' कविता के माध्यम से कवि ने कौनसा संदेश दिया है ?
5. 'ग्राम्या' लोकसंस्कृति का चित्रण करती है - पठित कविताओं के आधारपर स्पष्ट कीजिए। 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV)
व्यावसायिक वर्ग : पत्रकारिता प्रशिक्षण

Day and Date : Thursday, 30-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

सूचना : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **10**
- 1) पत्रकारिता को जनतंत्र-व्यवस्था में _____ कहा जाता है।
1) प्रेस   2) लोकसंग्रह   3) जनवाणी   4) चतुर्थ स्तंभ
- 2) समाचार पत्र में _____ कॉलम होते हैं।
1) पाँच   2) छह   3) सात   4) आठ
- 3) “समाचार पत्र का पहला कर्तव्य यह है कि वह सुंदर दिखे, दूसरा यह कि सच बोले।”
_____ ने कहा।
1) मार्क ट्वेन   2) मार्को पोलो   3) मारकम मार्कोनी   4) डॉ. स्वामी
- 4) प्रसार भारती पर सदस्यों की नियुक्ति _____ द्वारा की जाती है।
1) प्रधानमंत्री   2) राष्ट्रपति   3) उपराष्ट्रपति   4) निदेशक
- 5) ऑल इंडिया न्यूजपेपर एडीटर्स कान्फ्रेंस के रवैये से असंतुष्ट संपादकों ने एक अलग संगठन
_____ बना लिया।
1) एडीटर्स गिल्ड   2) प्रेस एसोसिएशन ऑफ इंडिया
3) इंडियन जर्नलिस्ट यूनियन   4) भारतीय श्रमजीवी पत्रकार संघ
- 6) ‘जनसत्ता’ हिंदी समाचार पत्र _____ से प्रकाशित होता है।
1) जयपुर   2) अमृतसर   3) काठमांडु   4) दिल्ली

- 7) इंडियन न्यूजपेपर एक्ट _____ में पारित हुआ ।
 1) 1908   2) 1909   3) 1910   4) 1911
- 8) रेडियो सिटी अंतरराष्ट्रीय शृंखला का चैनल है, जो भारत के बैंगलुरु शहर में सन् _____ में पहली बार खुला ।
 1) 2000   2) 2001   3) 2002   4) 2004
- 9) रेडियो की तुलना में टेलीविजन के माध्यम से भेजी जाने वाली सूचना अपेक्षाकृत _____ गति से पहुँचती है ।
 1) धीमी   2) तेज   3) द्रुत   4) सरल
- 10) सामयिक मुद्दों, समस्याओं पर कार्यक्रम निर्मित करनेवाला भारत का सबसे पहला और सबसे बड़ा समाचार चैनल _____ माना जाता है ।
 1) एनडीटीवी   2) झी न्यूज   3) आज तक   4) स्टार न्यूज
2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । 10
 1) कंपोजिंग किसे कहते हैं ?
 2) चित्र सज्जा का महत्व समझाइए ।
 3) समाचार पत्र की वितरण व्यवस्था कितने और कौन-से भागों में होती है ?
 4) मानव अधिकार में आने वाले सामान्य अधिकार कौन-से हैं ?
 5) बीबीसी हिंदी का परिचय दीजिए ।
 6) हिंदी टेलीविजन के किन्हीं चार न्यूज चैनलों के शीर्षक लिखिए ।
3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए । 10
 1) ले-आऊट ।
 2) समाचार पत्र की विक्री व्यवस्था ।
 3) दूरदर्शन ।
4. रेडियो की माध्यमगत विशेषताएँ और सीमाएँ समझाइए । 10
किंवा
 दूरदर्शन के चैनलों का सामान्य परिचय दीजिए ।
5. प्रजातांत्रिक व्यवस्था में चतुर्थस्तंभ के रूप में पत्रकारिता के महत्व को समझाइए । 10
-

SLR-G – 95

Seat No.	
-------------	--

M.A. – I (Semester – II) Examination, 2015
HINDI (Paper – IV) (व्यावसायिक वर्ग)
दृश्य-श्रव्य माध्यम लेखन

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे हुए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए : **10**

- 1) _____ की दुनिया आवाज की दुनिया है ।
अ) दूरदर्शन   ब) रेडियो   क) कम्प्यूटर   ड) इंटरनेट
- 2) जनसंचार माध्यमों को मुख्यतः _____ भागों में विभाजित किया गया है ।
अ) दो   ब) तीन   क) चार   ड) पाँच
- 3) आज उत्पादक और उपभोक्ता के बीच संवाद का _____ माध्यम लोकप्रिय बन गया है ।
अ) विज्ञापन   ब) जाहिरात   क) नाटक   ड) नुक्कड़ नाटक
- 4) जनसंचार माध्यम के आधार पर विज्ञापन के _____ प्रकार होते हैं ।
अ) दो   ब) तीन   क) चार   ड) पाँच
- 5) _____ का अंग्रेजी में अर्थ है, टूर्न टू अर्थात् किसी ओर मुड़ना है ।
अ) फीचर   ब) रिपोर्टाज   क) साक्षात्कार   ड) विज्ञापन
- 6) _____ हेतु लेखन के लिए सबसे महत्त्व की बात समय सीमा होती है ।
अ) टेलीविजन   ब) रेडियो   क) कम्प्यूटर   ड) इंटरनेट
- 7) _____ माध्यम का लेखन करते समय तारतम्यता, चित्रात्मकता, संक्षिप्तता और समाचार वाचन एवं दृश्यांकन में सामंजस्य आदि बातों की ओर ध्यान देना पड़ता है ।
अ) रेडियो   ब) दूरदर्शन   क) समाचार पत्र   ड) विज्ञापन

P.T.O.

8) विज्ञापन में जितना महत्त्व विज्ञापन सामग्री का होता है, उतना ही महत्त्व _____ का भी होता है ।

अ) भाषा   ब) वाणी   क) चित्र   ड) संकेत

9) टेलीविजन का 'विजन' शब्द _____ भाषा का है ।

अ) ग्रीक   ब) लैटिन   क) फ्रेंच   ड) जर्मन

10) आम तौर पर रेडियो स्टेशन में _____ विभाग होते हैं ।

अ) दो   ब) तीन   क) चार   ड) पाँच

2. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर चार या पाँच वाक्यों में लिखिए ।

10

1) छः ककार क्या तात्पर्य है ?

2) टेलीविजन समाचार संरचना के अनिवार्य पाँच तत्त्व कौन-कौन से हैं ?

3) रेडियो लेखन के प्रमुख उपकरण कौन-कौन से हैं ?

4) 'विज्ञापन' शब्द का अर्थ स्पष्ट कीजिए ।

5) विज्ञापन के उद्देश्य लिखिए ।

6) 'फेड आउट' किसे कहते हैं ?

3. टिप्पणियाँ लिखिए (किन्हीं दो) :

10

1) रेडियो समाचार का प्रस्तुतीकरण

2) टेलीविजन विज्ञापनों की भाषा

3) विज्ञापनदाता के आधार पर विज्ञापनों के प्रकार ।

4. साहित्यिक विधाओं की दृश्य-काव्य रूपांतरण कला पर सोदाहरण प्रकाश डालिए ।

10

अथवा

संचार माध्यमोंद्वारा प्रसारित विज्ञापनों के स्वरूप पर प्रकाश डालिए ।

5. हिंदी के समक्ष आधुनिक जनसंचार और सूचना प्रौद्योगिकी की चुनौतियाँ कौन-कौन सी हैं ?

10

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – IV) Elective
Comparative Literature

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the right answer from the alternatives given below : 10
- 1) "I was putting on my boots just now in what the novelists call 'a _____ study'."
a) Brown   b) Black   c) White   d) Gray
  - 2) In "Khodalele Shabda" G.V. Karandikar has compared writers with _____
a) Vasishtha   b) Vyas   c) Vishwamitra   d) Valmiki
  - 3) "My story" was first published as _____ in 1973.
a) Nann Katha   b) Amar Katha
c) Tamma Katha   d) Ente Katha
  - 4) Madhavi Desai's "Nach ga Ghuma" is made of _____ sections.
a) Three   b) Four   c) Two   d) Six
  - 5) In the essay "On Courage" Gardiner emphasizes _____ courage.
a) Physical   b) Emotional   c) Moral   d) Deadly
  - 6) Karandikar has made fun of _____ in "Na Awadnarya Goshti".
a) Peacocks   b) Kites   c) Vultures   d) Crows
  - 7) Kamla Das compared her first son with _____
a) Keats   b) Byron   c) Words worth   d) Shelley
  - 8) Madhavi Desai's dream project was _____ Nagar.
a) Ram   b) Narendra   c) Ranjit   d) Bhalji

9) "On shop windows" shows women to be _____ in the sphere of shopping.

- a) Competent   b) Dismal   c) Cheerless   d) Helpless

10) "Tari Pan Bare" lays stress on _____

- a) Pessimism   b) Optimism   c) Nihilism   d) Sadism

2. Answer **any five** of the following briefly : **10**

- 1) Describe the courage of the sailor of the formidable in "On courage".
- 2) How did the writer get into the bogie in "Atale ani Baherache" ?
- 3) How were the Indian students treated at the school in Calcutta where Kamla Das went ?
- 4) Bring out the childhood experiences of Madhavi Desai at Tapovan Ashram.
- 5) What is the theme of Gardiner's "The Golden Age" ?
- 6) Describe the intimate relationship between Kamla Das and her grandmother.

3. A) Write short notes on **any two** of the following : **6**

- 1) The significance of "Sources" in comparative studies.
- 2) Translations and the comparative approach.
- 3) Role of "Analogies" in comparative studies.

B) Answer **any two** of the following briefly : **4**

- 1) Bring out the humour in "Na Chukanari Manase".
- 2) How did Kamla Das overcome the desire to die ?
- 3) Write the names of the Marathi writers who visited the Desai's in Kowad.

4. A) Elaborate the issue of failed marriages in Kamla Das's "My story" and Madhavi Desai's "Nach ga Ghuma".

OR

B) Compare the treatment of the tragic element in "My story" and "Nach ga Ghuma". **10**

5. Bring out a comparative analysis of the portrayal of human nature in the select essays by A. G. Gardiner and G. V. Karandikar. **10**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH (Paper – IV)
Elective – II
Literatures in English

Day and Date : Thursday, 30-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

1. Choose the **right** answer from the alternatives given below : **10**

- 1) _____ voices as if they had died even in memory.
a) Children's   b) Baby's   c) Men's   d) Women's
- 2) In the poem 'Images' – A rose-yellow moon is in a _____ sky.
a) blue   b) pink   c) pale   d) vermilion
- 3) The moon is compared with a child's _____
a) image   b) cry   c) toys   d) balloon
- 4) We scatter the _____ of our opening rose.
a) leaves   b) fragrance   c) petals   d) smell
- 5) The poem 'In a Station of the Metro' was first published in _____
a) 1911   b) 1915   c) 1910   d) 1913
- 6) The word 'haiku' is derived from _____
a) hokku   b) rhyme royal   c) hokkul   d) limeric
- 7) The poem 'a leaf falls with loneliness' is composed by _____
a) Ezra Pound   b) T. E. Hulme
c) E. E. Cummings   d) Amy Lowell
- 8) 'r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r' is _____ poem.
a) an Imagist   b) a Pattern   c) a Symbolic   d) a Melodramatic
- 9) Stephen Mallarme is _____ poet.
a) a French   b) an American   c) a British   d) an Italian
- 10) They smelt like roses;
But when I put on the light
They were _____ .
a) lilies   b) flowers   c) roses   d) violets

2. Answer **any five** of the following questions in to **2-3** sentences **each** : **10**
- 1) Why did the French teacher ask to leave the district of Alsac ?
  - 2) How does the narrator in 'The Tell-Tale Heart' describe the old man ?
  - 3) Why could not Meg go and supervise the men in the garden ?
  - 4) What was the atmosphere of school when Franz reached there ?
  - 5) Comment briefly on the narrator's state of mind in Poe's 'The Tell-Tale Heart'.
  - 6) Bring out the significance between the garden party and the death in neighborhood.
3. A) Write a note on **any two** of the following topics in about **50** words : **6**
- 1) Novel of the Soil.
  - 2) Imagism in poetry.
  - 3) Pattern poetry.
- B) Write short answers to **any two** of the following : **4**
- 1) Comment on the symbolism in the poem 'Summer Sadness'.
  - 2) 'It's Raining' as a pattern poetry.
  - 3) Significance of Soil in Hamsun's *Growth of the Soil*.
4. Answer **any one** of the following questions : **10**
- 1) What are the effects of social change in *The Cherry Orchard*?
  - 2) Discuss the character of Madame Ranevskaya.
5. Bring out the significance of farming in the novel *The Growth of the Soil*. **10**
-

SLR-G – 98

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
KANNADA (Paper – IV)
Manuscripts and Text Editing**

Day and Date : Thursday, 30-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

1. ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. 10
- 1) ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಣಿತ ವಿಜ್ಞಾನಿ
- 1) ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಮಾನುಜಂ   2) ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜಮ್
3) ರಾಮಾನುಜಮ್   4) ಪಾಲಮಾಸ್
- 2) ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ
- 1) ನಾಗರಾಜ   2) ನಾಗವರ್ಮ   3) ನಾಗಚಂದ್ರ   4) ನಾಗನಾಥ
- 3) ಕದಂಬರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನ
- 1) ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ   2) ಬನವಾಸಿ   3) ಹಲ್ಮಿಡಿ   4) ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ
- 4) ಗ್ರಂಥ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ _____ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು.
- 1) ಹೊತ್ತಿಗೆ   2) ಕೃತಿ   3) ಪೊತ್ತಿಗೆ   4) ಪುಸ್ತಕ
- 5) ವೀರನಾರಾಯಣನೇ ಕವಿ ಲಿಪಿಕಾರ
- 1) ಪಂಪ   2) ರನ್ನ   3) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ   4) ವ್ಯಾಸ
- 6) 'ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆ' ಕೃತಿ ಬರೆದವನು
- 1) ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್   2) ವಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ   3) ಹಂಪನಾ   4) ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ.
- 7) ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದವರು
- 1) ವ್ಯಾಸ   2) ನೀಲಕಂಠ   3) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ   4) ಪಂಪ
- 8) ಕಾಗದದ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನೀ ರೂಪ
- 1) ಕಾಗಜ್   2) ಕಾಜಗ್   3) ಕಾದಗ್   4) ಕಾಗದ್

P.T.O.

- 9) ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಎಲ್ಲಿದೆ ?
 1) ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ   2) ಮೈಸೂರು   3) ಧಾರವಾಡ   4) ಬೆಂಗಳೂರು
- 10) ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಪರಿವೀಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕಾರ ಹಾಕಿದವನು
 1) ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂರ್ಟು   2) ಸಿ.ಪಿ. ಬ್ರೌನ್   3) ಲೇಡನ್   4) ಎಚ್.ದೇವೀರಪ್ಪ
2. ಬೇಕಾದ ಐದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. 10
- 1) ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದ ಅದ್ವಿತೀಯ ಕವಿಗಳಾರು ?
 2) ಲೇಖನಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಲೋಹೇತರ ವಸ್ತುಗಳು ಯಾವುವು ?
 3) ಗ್ರಂಥ ಎಂದರೇನು ?
 4) ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ವಿಧಗಳಾವುವು ?
 5) ಪದಪಾಠ ಎಂದರೇನು ?
 6) ಕಾಗದವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದವರು ಯಾರು ? ಅದು ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಯಾರ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು ?
3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : 10
- 1) ವೀರಶೈವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರಗಳು.
 2) ಅಕ್ಷರ ಸ್ವಾಲ್ಪಿತ್ಯ.
 3) ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಮೈಸೂರು.
4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದಕನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
 2) ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
5. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : 10
- 1) ಲಿಪಿಕಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
-

SLR-G – 99

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
URDU (Paper – IV)
Urdu Shairi ka Mutalaa

Day and Date : Thursday, 30-4-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the left indicate full marks.**

10

1. مناسب متبادل چن کر خانہ پُری کیجئے:

- (1) مرزا دبیر کا پورا نام _____ تھا۔
(معظم علی جوہر علی سلامت علی حیدر علی)
- (2) شعر العجم _____ کی تحریر کردہ تصنیف ہے۔
(حالی شبلی غالب اقبال)
- (3) "چہرہ" _____ صنفِ سخن کا جز ہے۔
(شنوی غزل قصیدہ مرثیہ)
- (4) "مرثیہ غالب" _____ کا لکھا ہوا مرثیہ ہے۔
(گجر مراد آبادی اصغر اختر شیرانی الطاف حسین حالی)
- (5) "کس شیر کی آد ہے" کس شاعر کا لکھا ہوا مرثیہ ہے؟
(حالی اقبال میر انیس مرزا دبیر)
- (6) "رباع" _____ زبان سے ماخوذ ہے۔
(سنسکرت ہندی عربی فارسی)

P.T.O.

- (7) فارسی کے مشہور رباعی گو کا نام _____ ہے۔
 (ظہوریؒ حافظ شیرازیؒ عمر خیامؒ انوریؒ)
- (8) دکن کا پہلا طویل مرثیہ _____ نام سے موسوم ہوا۔
 (پھول مالا نو سہارہ بوستان خیال خیالستان)
- (9) میر انیسؒ _____ شاعری کے جلوے بکھرتے ہیں۔
 (عشقیہ صوفیانہ رزمیہ فلسفیانہ)
- (10) میر ضمیر و میر خلیقؒ نے _____ صنفِ سخن کو باقاعدہ فنی حیثیت دی۔
 (مرثیہ قطعہ ثنوی قصیدہ)

10

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی پانچ) :

- (1) دکن کے چند مشہور مرثیہ گو کے نام بتائیے۔
- (2) صنفِ رباعی 'کو' رباعی' کیوں کہتے ہیں؟ رباعی کی تعریف کیجئے۔
- (3) "مرثیہ" کس لفظ سے ماخوذ ہے؟ اس کا مفہوم لکھئے۔
- (4) میر انیسؒ کا سن پیدائش و وفات لکھئے۔
- (5) امجد حیدر آبادی کی رباعیات کا موضوع لکھئے۔
- (6) رواں کا پورا نام کیا ہے؟

10

3. مندرجہ ذیل رباعیات کی تشریح کیجئے (کوئی دو) :

- (1) پرساں کوئی کب جوہر ذاتی کا ہے
 ہر گل کو گلہ کم التفاتی کا ہے
 شبنم سے جو وجہ گریہ پوچھی تو کہا
 رونا فقط اپنی بے ثباتی کا ہے

(2) تم تیشہ باغبان سے کیوں مضطر ہو
شاید یہ قلم ہی نخل بار آور ہو
مقراض اجل ہے قاطع شاخ حیات
مکن ہے اسی میں رازِ جاں مضمر ہے
(3) خالق نے جنھیں دیا ہے زر دیتے ہیں
زر کیا ہے خدا کی راہ میں گھر دیتے ہیں
اپنا سرنایہ ہے رکوع و سجدہ
سالان نہیں رکھتے ہیں سر دیتے ہیں

10

4. مندرجہ ذیل سے کسی ایک سوال کا جواب لکھئے:

(1) حالی کے شخصی مرثیہ پر اپنے خیالات قلمبند کیجئے۔

(2) اردو کے چند مشہور مرثیہ نگاروں کی ادبی خدمات کا جائزہ لیجئے۔

10

5. رباعی کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیتے ہوئے امجد حیدر آبادی کی رباعیات پر نقد و تبصرہ کیجئے۔
